

Afşin Ağzı
(İnceleme, Metinler, Sözlük)

Ümmü Habibe Ş.Kaya

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Türk Dili ve
Edebiyatı dalında Yüksek Lisans Tezi olarak
sunulmuştur

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat, 2017
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü, Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof.Dr. Mustafa Tümer
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Yard. Doç Dr. Gülseren Tor
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans derecesinin doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Yard. Doç Dr. Gülseren Tor
Tez danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Doç.Dr. Gürkan Gümüştam

2. Yard. Doç. Dr. Gülseren Tor

3. Yard. Doç. Dr. Tayyibe Uç

ABSTRACT

The current study aims to describe the different aspects and the distinctive features of the Afşin dialect from the Standard Turkish.

The data for this study were obtained between 2015 and 2016 through a 40-hour audio recording in 39 settlements, which were at once villages and towns turned into quarters by 2012, in the Afşin district and 18-hours of these audio recordings were decoded. The written texts were subjected to analysis in terms of “phonetics”, “morphology” and “dictionary”. The decoded texts of the conducted audio recordings from 39 settlements were collected under the heading of “Texts”. The district of Afşin’s regional geography, climate, history and ethnicity were analyzed in the “Introduction” part. The “Dictionary” part includes glossaries made up of the dialect words of Afşin either those do not appear on the standard Turkish or those which have phonetical and semantical differences from Standard Turkish. The words in uncoded part of the audio recordings and the words that belong to the Afşin dialect are also included in the “dictionary” part. The line and script numbers were provided for only those dictionary entries that appear on the decoded texts.

The main motivation behind the study of “The Afşin dialect” was the absence of a large-scale study focusing on the district of Afşin and its quarters. The dialects of all the regions in Anatolia should be studied in order to be able to prepare the Atlas and the grammar of Anatolian Turkish Dialects.

In general the research adopted a synchronous and descriptive method with sometimes implementing a diachronic and comparative research. The research participants are the residents of the Afşin district who have been selected according to a certain criteria. These residents were chosen among those who have not

emigrated from the district for some particular reasons (such as education, financial reasons) and illiterate elderly people who has significant knowledge on Afşin dialect.

Key Words: Afşin dialect, phonology, morphology, vocabulary of Afşin dialect

ÖZ

Bu çalışmada, Afşin ağzının ölçünlü dilden farklı yönleri belirlenmiş ve ayırıcı özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada 2015-2016 yılları arasında Afşin ilçesine bağlı eskiden köy ve kasabayken 2012’de mahalle konumuna geçmiş olan 39 yerleşim yerinden yapılan 40 saatlik ses kayıtlarının 18 saati yazıya dökülmüştür. 39 yerleşim yerinden derlenen ses kayıtlarından oluşturulan metinler de “Metinler” başlığı altında toplanmıştır. Çalışmanın veri tabanını bu metinler oluşturmaktadır. Yazılı metinler de ses ve yapı açısından incelenmiş, bu incelemeler de Ses Bilgisi ve Şekil Bilgisi Bölümlerinde toplanmıştır. Bölgenin coğrafyası, iklimi, tarihi, etnik yapısı hakkında da “Giriş” kısmında kısaca bilgi verilmiştir. “Sözlük” kısmında derlenen metinlerde geçen ölçünlü dilde kullanılmayan ya da ses ve anlam farklılığıyla kullanılan sözcükler verilmiştir. Bunların dışında metinlerde geçmeyen fakat elimizdeki ses kayıtlarında bulunan veya sözlü derlemeler sırasında elde edilen söz varlığı birimleri de sözlüğe alınmıştır. Metinde geçen sözlük birimlerin metin ve satır numarası verilirken metinlerde geçmeyen birimlerde yer belirtilmemiştir.

“Afşin Ağızı” adlı bu çalışmayı seçmemizin sebebi, Afşin ilçesine ve mahallelerine dair geniş çerçeveli bir derlemeye dayalı çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Anadolu Ağızlar atlasının ve dilbilgisinin hazırlanabilmesi için dil özellikleri incelenmedik bölgenin kalmaması gerekmektedir.

Genel olarak eşzamanlı ve betimlemeli olarak, yeri geldikçe artzamanlı ve karşılaştırmalı bir çalışmaya gidilmiştir. Çalışmaya kaynaklık eden kişiler Afşin İlçesine bağlı mahallelerde yaşayan ve mümkün olduğunca yöreden eğitim, ticaret

veya herhangi bir sebeple göç etmemiş, yöre ağzını en iyi şekilde yansıtabilecek yaş ortalaması yüksek, çoğunluğu okur-yazarlığı olmayan kişilerden seçilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Afşin ağzı, ses bilgisi, şekil bilgisi, Afşin ağzının söz varlığı.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmalarımız esnasında sabırları ve yardımları ile en büyük katkıyı sağlayan babama, anneme, küçük Esmâ'ma ve kardeşlerime, saygıdeğer danışman Hocam Gülseren Tor'a; çalışmalarımızın derlemeler aşamasında bizi samimiyetle destekleyen Rauf Bozkurt ve ailesine; derlemelerimize kaynaklık eden Afşin'in güzel ve tertemiz insanlarına teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZ	v
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
METİNLERDE KULLANILAN SES DEĞERLERİNİ GÖSTEREN İŞARETLER.....	xii
KISALTMALAR	xiv
KAYNAK KİŞİ ADI KISALTMALARI.....	xv
1 GİRİŞ	1
1.1 Kahramanmaraş Coğrafyası	1
1.2. Maraş Adının Kökeni	1
1.3 Kahramanmaraş Tarihi	2
1.3.1 Müslümanlar Dönemi	2
1.3.2 Türk Hâkimiyeti.....	2
1.4 Kahraman Maraş Ağzı.....	5
1.5 Afşin'in Coğrafyası	6
1.6. Afşin Adının Kökeni	7
1.7 İklim ve Hava	8
1.8 Afşin Tarihi	8
1.8.1 Türk Hâkimiyeti.....	9
1.9 Afşin Ağzı	10
2 SES BİLGİSİ.....	12
2.1 Ünlüler.....	12
2.1.1 Ünlü çeşitleri.....	12

2.1.2 Ünlülerde uzunluk.....	13
2.1.3 İkiz ünlüler.....	16
2.1.4 Ünlü uyumu	17
2.1.5 Ünlü değişimleri.....	19
2.1.6 Ünlü düşmesi	21
2.1.7 Ünlü türemesi.....	21
2.1.8 Ünlü göçmesi.....	22
2.2 Ünsüzler.....	23
2.2.1 Ünsüz çeşitleri.....	23
2.2.2 Ünsüz uyumunun bozulması.....	26
2.2.3 Ünsüz değişimleri	27
2.2.4 Ünsüz benzeşmeleri	32
2.2.5 Ünsüz düşmesi	35
2.2.6 Ünsüz türemesi	36
2.2.7 Ünsüz ikizleşmesi	36
2.2.8 İkiz ünsüz tekleşmesi	36
2.2.9 Ünsüz göçmesi	36
3 ŞEKİL BİLGİSİ	38
3.1 İSİMLER	38
3.1.1 İsim yapım ekleri	38
3.1.2 İsim işletme ekleri.....	41
3.2 ZAMİRLER.....	46
3.2.1 Kişi zamirleri	46
3.2.2 Dönüşlülük zamiri:	48
3.2.3 İşaret zamirleri	49

3.2.4 Belirsizlik zamirleri	50
3.2.5 Soru zamirleri	50
3.3 SIFATLAR.....	50
3.3.1 Niteleme sıfatları.....	50
3.3.2 Belirtme sıfatları	50
3.4 ZARFLAR.....	51
3.4.1 Yer yön zarfları.....	51
3.4.2 Zaman zarfları.....	51
3.4.3 Durum zarfları.....	52
3.4.4 Azlık- çokluk zarfları.....	52
3.4.5 Soru zarfları	52
3.5 FİİLLER	52
3.5.3 Kişi ekleri.....	55
3.5.4 Fiillerin basit zaman şekilleri.....	59
3.5.5 Fiillerin birleşik zaman şekilleri	64
3.5.6 Ek-Fiil	68
3.5.7 Yardımcı fiiller	69
3.5.8 Fiilimsiler.....	70
3.6 EDATLAR	73
3.7 İKİLEMELER	73
3.7.1 Aynı Sözcüğün Tekrarlanmasıyla Oluşan İkilemeler	73
3.7.2 Doğa Yansımali ve Ses Yansımali Sözcüklerle Kurulan İkilemeler	74
3.7.3 Eş/yakın Anlamli Sözcüklerin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan İkilemeler	74
3.7.4 Aynı Sözcüğün Başına “m” Getirilmesiyle Oluşan İkilemeler	74

3.7.5 Ses Benzerliği ile Oluşan İkilemeler	74
SONUÇ	75
KAYNAKLAR	81
EKLER.....	85
EK 1: METİNLER	86
EK 2: SÖZLÜK.....	427

METİNLERDE KULLANILAN SES DEĞERLERİNİ GÖSTEREN İŞARETLER

(-)	ünlüler üzerinde kullanılan uzunluk işareti
(˘)	kalın ünlüler üzerinde yarı incelme işareti
(˙)	ünlüler üzerinde kısalık işareti
()	diftong
á	a-e arası ünlü
è	e-i arası ünlü
ä	açık e
í	ı-i arası ünlü
ó	o-ö arası ünlü
ú	u-ü arası ünlü
û	u-ı arası ünlü
ŋ	damak n'si
h	nefesli h
ğ	arka damak g'si
g	orta damak g'si
ķ	arka damak k'si
k	orta damak k'si
Ç	ç-c arası ünsüz
F	f-v arası ünsüz
P	p-b arası ünsüz
T	t-d arası ünsüz

S	z-s arası ünsüz
K	k-g arası ünsüz
Ğ	ğ-ğ arası ünsüz
(')	ön damak ünsüzleri için kullanılan işaret
()	belli bir kurala göre getirilen veya değişen sesleri içine alır
/	bir örneğin değişik söylenişlerini veya değişik anlamlarını ayırmak için kullanılmıştır
+	isim cinsinden sözcüklere gelen eklerin önüne ve eksize kullanılmayan isim cinsinden şekillerin sonuna konulmuştur
-	Fiil cinsinden sözcüklerin sonuna ve fiil cinsinden sözcüklere gelen eklerin önüne konulmuştur.
< >	gelişme işaretleri

KISALTMALAR

age	Adı geçen eser
AOİA	Adana Osmaniye İlleri Ağızları
Ar.	Arapça
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
DLT	Dîvânu Lügati't- Türk
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
GTS	Grammer Terimleri Sözlüğü
İng.	İngilizce
İt.	İtalyanca
KYA	Kütahya ve Yöresi Ağızları
s.	Sayfa
S.	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
Yay.	Yayınları
Yun.	Yunanca

KAYNAK KİŞİ ADI KISALTMALARI

AA	Adil ASLANER
CG	Cemile GÖKŞEN
CG	Cuma GÜVERTİ
CK	Cuma KARA
DA	Duran AYDOĞAN
FA	Fatma GÖKDOĞAN
FB	Fatih BÖRK
FT	Fatık TOLU
HK	Hatice KARAKAŞ
KA	Kuddusi AYGÖRDÜ
MB	Mustafa BÜLBÜL
MK	Mustafa KÜÇÜKHURMAN
ÖÜ	Ömer ÜZÜM
PÖ	Paşa ÖZTÜRK
RK	Resmigül KONAK
SB	Semanet BERKTAŞ
YK	Yurdagül KALENDER

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Kahramanmaraş Coğrafyası

37-38 Kuzey paralelleri ile 36-37 doğu meridyenleri arasında yer alan Kahramanmaraş ülkemizin Akdeniz bölgesinde yer alır. Kahramanmaraş'ın on ilçesi bulunmaktadır: Merkez, Afşin, Andırın, Çağlayancerit, Ekinözü, Elbistan, Göksün, Nurhak, Pazarcık, Türkoğlu. Büyük bölümü Akdeniz Bölgesi'nin kuzeydoğusunda, kuzey bölümü Doğu Anadolu'nun Yukarı Fırat Bölümü'nde, doğusundaki küçük bir parçası Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde yer alır.¹

Kahramanmaraş, kuzeyden Sivas, kuzeybatıdan Kayseri, güneybatıdan Adana, güneydoğudan Gaziantep, doğudan Adıyaman, kuzeydoğudan Malatya ile çevrili bir Akdeniz şehridir. Yeryüzü şekilleri genellikle Güneydoğu Torosların uzantıları olan dağlarla bunlar arasında kalan çöküntü alanlarından oluşmaktadır.

1.2. Maraş Adının Kökeni

Maraş adının nereden geldiği ve anlamının ne olduğuna dair birkaç görüş ileri sürülmektedir. Ünlü tarihçi Herodot, Maraş şehrini Hitit komutanlarından Maraj adlı birisinin kurmasından dolayı şehre Maraj adı verildiğini belirtmektedir. Hitit İmparatorluğu (M.Ö. 2000 - 1200) zamanında bu devletin önemli merkezlerinden biri olan şehrin adı, Hititlerden kalan yazıtlarda Maraj ve Markasi şeklinde geçmektedir. Maraş'ın adının Hititlerden geldiğini doğrulayan Asur kaynaklarında bu şehrin adı Markaji şeklinde geçer. Asur krallarından Sargon'un zamanından kalan

¹ http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/ced/icdr2011/kmaras_icdr2011.pdf

Boğazköy yazıtlarında Maraş'ın adı geçmektedir.² Maraş, Hitit İmparatorluğu yıkıldıktan sonra Geç Hitit şehir devletlerinden Gurgum Krallığı'na başşehirlik yapmıştır.³ Bizans kaynaklarında da Marasin ya da Marassion olduğu bilinmektedir.⁴ 636'da Araplar tarafından fethedildiğinde de Maraş denmiştir.

1.3 Kahramanmaraş Tarihi

Şimdiye kadar yapılan çalışmalardan da anlaşılacağı üzere Maraş topraklarında tarih boyunca Hititler, Geç Hititler, Asurlular, Medler, Urartular, Persler, Makedonyalılar, Selefkoslar, Ermeniler, Romalılar, Bizanslılar, Sâsâniler, Araplar Maraş'ta hâkimiyet kurmuş ve sonunda bu topraklar Türk Milleti'nin hâkimiyet alanı içine girmiştir.

1.3.1 Müslümanlar Dönemi

Suriye'de fetihlerde bulunan Halid b. Velid 636 yılında Maraş'a doğru bir saldırı başlatmış, şehir 637 yılında Müslümanların eline geçmiştir. Maraş'ta yaşayan Hristiyan halk canlarına dokunulmaması şartıyla şehri teslim etmiş, İslâm orduları burada bir garnizon kurarak Anadolu içlerine yapılacak seferler için burayı üs olarak kullanmaya başlamışlardır. Ancak Bizanslılar burayı Araplara kaptırmamak için yoğun saldırılara başlamış, 651 yılında bir İslâm ordusu Sufyan b. Avf komutasında Maraş'ı tekrar alıp şehri imar ettirerek buraya asker yerleştirmiştir.⁵

1.3.2 Türk Hâkimiyeti

I. Süleyman Şah'ın ve Emîr Buldacı'nın 1085'te Anadolu'nun güneyine yönelik fetihleri sırasında Maraş Buldacı tarafından ele geçirilir.⁶ 1097'de şehri Haçlıların eline geçmiş ve 1149'a kadar onların hâkimiyeti devam etmiştir. Bu süre

² Ahmet Eyicil, Yakın Çağda Kahramanmaraş, Ukde Yay. Kahramanmaraş 2009 s.23

³ Tufan Gündüz, "Kahramanmaraş", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. İstanbul 2001 c. 24 s. 192-196

⁴ İlyas Gökhan, Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş Tarihi, Ukde Yay. Kahramanmaraş 2011 s. 20

⁵ <http://www.kahramanmarasdefterdarligi.gov.tr/ilimiz/tarih/04.html>

⁶ İslam Ansiklopedisi, age C.24. s. 193

içinde bir ara Danişmentli Beyliği şehri ele geçirse de hâkimiyeti kısa sürmüş ve tekrar Haçlılar hâkim olmuştur. 1149'da yeniden Selçukluların eline geçen Maraş'ta 1180'lerden 1258'e kadar devam eden bir Selçuklu uç beyliği kurulmuştur. 1258'de Maraş'ı Kilikya Ermenileri idareleri altına almışlardır. 697'de (1298) Memlûklerin Halep nâibi Bilbân et-Tabahî tarafından geri alınmış; Ermenilerle yapılan antlaşmada Ceyhan nehri sınır kabul edilerek Maraş'ın Memlûklerin hâkimiyetine geçmesine karar verilmiştir.⁷ 1298–1337 arasında Memlûk Türkleri tarafından yönetilmiştir. Bu dönemde Memlûkler Maraş bölgesine Oğuzların Bozok koluna bağlı Bayat, Beydilli ve Avşar boylarına mensup Türkleri yerleştirmiştir. Dülkadiroğlu Beyliği öncesi Memlûk idaresi boyunca bölgede Türkmen nüfusu oldukça artmış ve bu sebeple Maraş bölgesine Vilayet-i Türkman, Türkmen İli gibi isimler verilmiştir.⁸ Kemalpaşazâde de diğer yazarlar gibi Türkmen/Türkmân kelimesini özellikle Dülkadirli gibi Türk beylikleri ve Akkoyunlular hakkında kullanır. Alaüddevle Beğ'den “Zü'l-kadr Türkmânının sâlârı” olarak bahseder.⁹

Faruk Sümer, Moğol istilasını ile Horosan ve Azerbaycan'dan Anadolu'ya pek çok Türkmen geldiğini, bu Türkmenlerin Moğollara tabi olmak istemediklerini, bir kısmının Bizans sınırına kadar göç ederek dayandığını, bir kısmının ise Hülagü ve Abaka'nın kendilerine uyguladığı şiddet siyaseti neticesinde Memlûk Devletine sığındığını, Sultan Baybars'ın (1260-1277), sayıları 40.000 evden fazla olan bu Türkmenlere Antakya'dan Gazze'ye kadar olan bölgede yurt verdiğini, beylerine dirlikler tahsis ettiğini; daha sonra bunların Şam Türkmenleri adını aldıklarını ve yine Dülkadirli ulusunu oluşturan Şam Türkmenlerinin Bozok kolundan olduğunu

⁷ Age s. 193

⁸ Gökhan, age s. 178; Faruk Sümer, Bayatlar, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/157664>

⁹ Mehmet Öz, İlk Osmanlı Kroniklerinde Oğuz Türkmen İmgesi, 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Ankara 2015 s.381

belirtmektedir.¹⁰ Bu boylardan birine mensup olan Zeyneddin Karaca Bey adlı Türkmen lideri 1337’de Maraş ve Elbistan’da Dülkadir Beyliği’ni kurmuştur. Bu bölgede 1337–1522 arasında Dülkadir Beyliği hâkimiyet sürmüştür.

Şam Türkmenleri XIII-XV. yüzyıllarda Dülkadirli beyliğini kurup Maraş bölgesinin iskânına, Çukurova’nın fethine ve iskânına katılmışlardır. Aynı Türkmenlerin XVII-XIX. yüzyıllarda Orta ve Batı Anadolu’daki son yerleşme faaliyetlerine de katıldığı yine Sümer¹¹ tarafından bildirilmektedir. Bu beyliğin son dönem başkenti olan Maraş gerçek hüviyetine bu dönemde kavuşmuştur. Şehir boydan boya imar edilmiş, camii, hamam, medrese, tekke ve çeşme gibi müesseselerle donatılmıştır.

1515’te Dulkadir Beyliği Osmanlı’ya tabi olmuştur. 1522’de de bu beyliğin tamamen ortadan kaldırılmasından sonra Maraş bir Osmanlı şehri olmuştur.

Kahramanmaraş I. Dünya Savaşı sonrası Fransız nüfuz bölgesinde bırakılmıştı. Ancak Mondros Mütarekesi’nin ardından İngilizler 22 Şubat 1919’da şehri işgal ettiler. Bundan sonra bölgede Ermeni varlığında artış görülmeye başlandı. İngiltere ile Fransa arasında yapılan antlaşma neticesinde Maraş ve çevresi Fransa’ya devredilince 29 Ekim 1919’da Fransızlar Maraş’a girdiler. Fransız ordusu içinde Ermeniler’den teşkil edilmiş birliklerin olması, şehirdeki Ermeniler’in işgali coşkuyla karşılaması, kaledeki Türk bayrağının indirilmesi, Uzunoluk Hamamı’ndan çıkan kadınları Fransız askerlerinin taciz etmesi halkın tepkisine yol açtı. Sütçü Hacı İmam işgalci askerlerden birini öldürdü. Şehirdeki direnişi örgütlemek amacıyla 29 Kasım 1919’da Maraş Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu. Maraşlı doktor Mustafa ile arkadaşları Maraş’ta Kuvâ-yi Milliye teşkilâtı kurmak üzere Hey’et-i Temsiliyye başkanı Mustafa Kemal ile irtibat kurdular. Sivas Kongresi’nde Maraş’ta Kuvâ-yi

¹⁰ Faruk Sümer, Çukurova Tarihine dair Araştırmalar, Tarih Araştırmalar Dergisi, S. I, Ankara 1963, s.1-107

¹¹ Age, s.9

Milliye kurulmasına karar verildi ve Hey'et-i Temsiliyye tarafından Yüzbaşı Selim (Kurtoglu Yörük Selim) ve Üsteğmen Âsaf (Kılıç Ali Bey) bu işe memur edildi. Fransızlar pek çok yerde Kuvâ-yi Milliyeciler'in baskınına uğramaya başladı. Çatışmalar kısa sürede şehre sıçradı. Bertiz Kuvâ-yi Milliyesi kumandanı Doktor Mustafa Bey, Yumurtatepe'deki Fransız karargâhına saldırılar düzenledi. Bu gelişme şehirdeki Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'ni de harekete geçirdi. Şehirde çatışmalar yoğunlaşınca Pazarcık Kuvâ-yi Milliyesi kumandanı Kılıç Ali Bey de Maraş'a girdi. Türk çeteleri Maraş'a yardım getiren Fransız konvoylarını da vurmaya başladılar. Bayazıtlı mahallesine yönelik ağır topçu saldırıları karşısında halk Doktor Mustafa Bey'i Fransız karargâhına görüşme yapmaya gönderdi. Mustafa Bey, Fransız kumandan General Queratte ile yaptığı görüşmeden dönerken Ermeniler tarafından şehid edildi. Fransızlar 11 Şubat 1920'de şehri boşaltarak Islâhiye tarafına doğru çekilmeye başladılar. Zeytun ve Şar köyünde toplanan bazı Ermeni çetelerinin etrafa zarar vermeye devam etmesi üzerine bölgeye müfrezeler gönderilerek olaylar bastırıldı.¹²

12 Şubat 1920 günü şehrin düşmandan temizlenmiş olması ve zafere ulaşılması nedeniyle bayram yapılmıştır. 12 Şubat Kahramanmaraş'ta her yıl işgalden kurtuluş günü olarak kutlanmaktadır.

1.4 Kahraman Maraş Ağzı

Leyla Karahan'a göre Kahramanmaraş ve yöresi ağızları (Tarsus, Ereğli, Konya merkez ilçesinin bazı yöreleri, Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Adıyaman, Darende, Akçadağ, Doğanşehir "Malatya", Birecik, Halfeti "Urfa" ağızları ile birlikte) Batı Grubu Ağızlarının alt gruplarından VII. grupta yer

¹² İslâm Ansiklopedisi, age C.24. s. 194

almaktadır.¹³ Ancak Kahramanmaraş merkez ağızı Korkmaz'a göre Güney grubunda yer alır.

1.5 Afşin'in Coğrafyası

Afşin, Afşin-Elbistan Ovasının batısında, Binboğa dağlarının eteklerinde kurulmuş olan ilçe; Türkiye'nin yedi coğrafya bölgesinden; İç Anadolu Bölgesinin Yukarı Kızılırmak, Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümleriyle, Akdeniz Bölgesinin Adana bölümünün birbirlerine yaklaştığı yerde, Kahramanmaraş il merkezinin kuzeyinde, Elbistan ovasının batısındaki Doğu Toroslar'ın kuzeye uzandığı Binboğa Dağları'nın doğu eteklerinde yer alır. Doğu Anadolu Bölgesi'nin batısında yer alan ve 1.387 km² yüzölçümü olan Afşin, bağlı olduğu Kahramanmaraş iline 146 km uzaklıktadır. Doğusunda Elbistan ilçesi, güneydoğusunda Ekinözü ilçesi, güneybatısında Göksun ilçesi, kuzeybatısında Kayseri iline bağlı Sarız ilçesi, kuzeyinde Sivas iline bağlı Gürün ilçesi ile komşudur. İlçenin rakımı 1.230 metredir. Etrafını güneyden Büyük Atlas Küçük Atlas, Payamca; batıdan Kara Ayı, Bökenin Kuz, Beyceğiz, Kaplanmaya, Büyüksaçcı; kuzeybatıdan Mağara; doğudan Suluk, Ballık, Ekiz ve Yumrugöz tepeleri çevirmektedir. Afşin, ilk çağlarda Binboğa dağlarının doğu eteklerinden doğan (Gözderesi, Çobanpınarı, Kızılarpınarı) akarsuların yamaçlardan taşıdığı materyali yığarak meydana getirdiği birikinti konisi üzerinde bugünkü kale kalıntılarını gördüğümüz küçük bir tepe üzerinde kurulmuştur. İlçenin topraklarının batısı ve kentin yerleştiği alan genelde engebelidir. Elbistan ovasına doğru yer şekilleri sade bir hal alır. Kent merkezi ortalama 1230 m yüksekliktedir. İlçe

¹³ Leyla Karahan, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara 1996 s. 178

topraklarının en yüksek yeri 1935 m ile Örenderesi Mahallesi çevresinde, en alçak yeri ise, 1100 m ile Yazıdere Mahallesi çevresinde ölçülmüştür.¹⁴

1.6. Afşin Adının Kökeni

Kentin adı, yazılı kaynaklarda en erken 4. yüzyılda görülür. 540 yıllarında imparator Justinianus tarafından oluşturulan Üçüncü Armenia eyaletinin yönetim merkezlerinden biri Arabissos'tur.¹⁵ Afşin daha sonraları Efsûs ve Yarpuz ismi ile anılmışsa da Faruk Sümer¹⁶ bu isimlerin Arabissos ile alakasız olmadıklarını; Efsûs şeklinin Süryanilerce böyle telaffuz edilerek Araplara geçtiğinin tahmin edildiğini; Yarpuz isminin ise DLT'de geçmekte olan "hoş kokulu bir bitki, kır nanesi" adı olarak bu isimle Arabissos'un Türkçeleştirilmiş şekli olduğunu savunmuştur.

Afşin adıyla tanınan iki ünlü Türk komutanı vardır. Birisi Babek isyanını bastıran Ferganlı Afşin Bey'dir. Diğeri ise Alpaslan'ın komutanlarından olup, Anadolu seferine çıkmıştır. Afşin Bey Malatya, Elbistan, Sivas, Kayseri gibi Bizanslıların ellerinde bulunan şehirleri yağmalayarak Sakarya nehrine kadar ulaşmıştır. İki Afşin Bey'in de ortak yönü Anadolu'ya sefer yapıp bugünkü Afşin yöresine gelmeleridir.¹⁷ Ali Sevim, Maraş Tahrir defterlerinde de kayıtlı bulunan Afşin tepesinin (Tel-Afşin) Afşin Bey'in burada karargâh kurmuş olmasıyla ilgili olduğunu belirtir. Anna Komnena, Afşin'in bugünkü yerinde Tel Khampson hisarının olduğundan bahseder. Bu bilgi de bize Tel-Afşin adının kökeninin Bizans'a veya daha öncesine dayandığını gösterir. Kuvvetle muhtemel Tel Khampson adındaki Tel (Tıl veya Til) hecesi muhafaza olmuş, Khampson kelimesi yerine ise Afşin getirilerek Tel-Afşin şeklinde isim Türkleştirilmiştir.¹⁸

¹⁴ http://www.afsin.bel.tr/stratejik_plan_2015_2019.pdf

¹⁵ Mehmet Saat Bal, Kahramanmaraş İlinde Bazı Yer Adlarının Tarihi Kökeni, Kahramanmaraş Sempozyumu, Kahramanmaraş 2004, C.2 s. 544

¹⁶ Faruk Sümer, Eshabü'l-Kehf (Yedi Uyurlar), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1989, s.4

¹⁷ Gökhan, age s.83

¹⁸ Bal, age C.2 s. 544

Faruk Sümer'den¹⁹ aldığımız bilgilere göre Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç Yarpuz'un 6 km kuzeyinde bulunan Telifşun adını Anadolu'nun bir Türk Yurdu haline getirilmesinde hizmeti geçen Sultan Alparslan devrinin değerli kumandanlarından Afşin Bey'den aldığı görüşünde olduğu için dönemin milletvekillerinden Hasan Reşid Tankut Bey'in tavsiyeleri üzerine Belediye Meclisi kararı ile şehre Afşin adı verilmiştir. Eskiden Efsus adıyla tanınan kasaba 1944 yılında Afşin adını almış ve aynı yıl 4642 Sayılı Kanunla İlçe olmuştur.

1.7 İklim ve Hava

Kahramanmaraş Doğu Akdeniz Bölgesinde yer almakla birlikte konum itibarı ile Güney Doğu Anadolu ile Doğu Anadolu Bölgelerinin geçiş yerindedir. Bu nedenle çok değişik iklim karakteristikleri hâkimdir. Genelde Akdeniz iklim özelliklerine sahipken, Göksun, Afşin, Elbistan ilçeleri Doğu Anadolu iklim özelliklerine, Kahramanmaraş merkez ve yakın çevreleri hem Akdeniz hem de Güney Doğu Anadolu Bölgesinin iklim özelliklerine sahiptir.²⁰ Afşin'de en düşük sıcaklık -26,8 C'dir. Orta ve Doğu Anadolu Bölgeleri karasal iklimi ile Akdeniz Bölgesi ılıman ikliminin geçiş bölgesi üzerinde yer alan Afşin'de yağışlar ekim ayı sonundan mart ayı ortalarına kadar kar şeklinde, mart ayı ortalarından ekim ayı sonuna kadar yer yer yağmur şeklindedir.²¹

1.8 Afşin Tarihi

Kuruluş tarihinin Hitit'lere kadar (M.Ö.4000) uzandığı sanılan Afşin Çevresinin M.Ö 750 yıllarından itibaren Asur egemenliğine girdiği bilinmektedir. M.Ö. 546 tarihinde Perslerin (İranlılar) daha sonra M.Ö. 333 tarihinde ise Makedonyalıların egemenliğine giren yöre Roma çağında canlı bir ticaret merkezi

¹⁹ Sümer, age 1989 s.4

²⁰ http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/ced/icdr2011/kmaras_icdr2011.pdf

²¹ http://www.afsin.bel.tr/stratejik_plan_2015_2019.pdf

olmuştur. Afşin, Roma imparatorluğunun yıkılmasından sonra Bizans toprakları haline gelmiş, bölgeye zaman zaman Araplar hâkim olmuşlardır.²²

Müslümanlar fırsat buldukça, Afşin-Elbistan ovasına akınlar yaparak buradan Kayseri gibi daha kuzeydeki bölgelere yapılan seferlerde, burayı geçit olarak kullanıp kuzey seferlerine buradan geçmişlerdir.²³ Şehrin asıl önemi Müslümanlarca Orta Anadolu'ya yapılan seferlerin yolu üzerinde bulunması idi. O zamanlar Afşin yöresine gitmek için en sık kullanılan yol Hades (şimdiki Pazarcık'a bağlı Göynük köyü)'ten pek sarp dağların içinden gidilip Afşin'e yakın yerdeki Akçaderbent (şimdiki Derbent köyünün bulunduğu yer) geçilerek ovaya ulaşılan yol idi. Yol bu vasfını Osmanlı Devrine kadar devam ettirmiş ve bu devirden itibaren Ordular ve hatta büyük kervanlarca kullanılmaz olmuştur.²⁴

1.8.1 Türk Hâkimiyeti

1071 tarihinde Malazgirt zaferi ile Anadolu'da yerleşmeye başlayan Oğuz Türklerinin bölgeye yönelen kolu, Afşin Bey komutasında, Bizans egemenliğine son vererek, bölgede Selçuklu egemenliğini tesis etmişlerdir.²⁵ Halep'ten başlayarak Amanoslar'ın doğusundan Elbistan'a kadar uzanan bölgeye yerleşen Türkmenler, Oğuzlar'ın Bozok koluna bağlıydılar. Dulkadirli halkını teşkil eden cemaatler çoğunlukla Bayat, Avşar, Beydilli boylarındandırlar. Ancak Dulkadir Beylerinin hangisine mensup oldukları kesin olarak bilinmemektedir. Daha çok Bayatlar'dan olması muhtemeldir.²⁶ Bu bölgede 1337–1522 arasında Dulkadir Beyliği hâkimiyet sürmüştür. Dülkadir Beyliğinden sonra 1572 tarihinden itibaren Osmanlı egemenliğine giren Afşin, Elbistan ilçesine bağlı bir Bucak Merkeziyken, 02.08.1944 gün ve 4642 sayılı kanunla 1944 yılında ilçe merkezi olmuştur. “Anadolu'da

²² <http://afsinmuftulugu.gov.tr/afsin-ilcemiz-detay-3.html>

²³ Sümer, age 1989 s. 5

²⁴ Gökhan, age s.67

²⁵ <http://www.afsin.bel.tr/sayfa.asp?id=26>

²⁶ <http://afsin.meb.gov.tr/>

Dulkadirliların egemen olduğu Doğu Çukurova, Kahramanmaraş, Malatya, Gaziantep, Gemerek (Sivas), Çayıralan, Akdağmadeni (Yozgat) bölgeleriyle Boz-Okların yerleştii bilinen Pınarbaşı, Sarız, Tomarza (Kayseri); Yozgat ile Hatay bölgelerinin ve “Dülkadirli Ulusu”na bağı grupların yerleştii komşu bölgelerin ağız özellikleri birtakım benzerlikler gösterir”. Faruk Yıldırım’ın²⁷ makalesindeki tespitlerine göre Doğu Çukurova ağızlarının, Kuzeybatı Çukurova ağızları ve Merkez ağızlarından ayrılan yönleri Afşin ağızı ile örtüşmektedir. Doğu Çukurova’ya da Dülkadirli ulusunu oluşturan Boz-Ok (Avşar, Bayat ve Beydili) boylarının yerleştii bilinmektedir. Bu ağız benzerliğı de bunu pekiştirmiş olmakla beraber Afşin’deki Türk boylarının da Boz-Ok (Avşar, Bayat ve Beydili) boyları olduğunun ikincil dayanağıdır.

1.9 Afşin Ağızı

Tarih boyunca çeşitli olayların sıkı bir hâkimiyet mücadelesinin hüküm sürdüğü bu coğrafya yukarıda da belirtildiğı gibi büyük bir Türkmen deposudur. Türklerin 1071 Malazgirt Savaşı ile Anadolu’ya gelmeleri ve bu coğrafyaya yayılmalarıyla Afşin’de de Şam Türkmenleri olarak bilinen boyların bölgenin Türkleşmesinde önemli katkıları olmuştur. Bölgenin çoğunluğu Türkmenlerden oluşur. Oğuzların Bozok koluna mensup Avşar, Bayat ve Beydili boyu dil özelliklerinin bulunduğı bu yörede Oğuz-Türkmen dil özellikleri daha çok hâkimken Avşar dil özellikleri ve Kıpçak dil özellikleri de görülmektedir. Leyla Karahan²⁸, Afşin ağızını Batı grubu ağızlarının VII. alt grubunda; ikinci derecedeki alt gruplarında ise Akçadağ, Darende, Doğanşehir ağızları; Afşin, Elbistan, Göksun,

²⁷ Faruk Yıldırım, Türkiye Türkçesinin Ağızları ve Etnik Yapı: Çukurova Ağızları Örneğı, <http://turkoloji.cu.edu.tr/ÇUKUROVA/makaleler/34.php>

²⁸ Age, s.178

Andırın, Adana, Hatay, Tarsus, Ereğli, ağızları; Kahramanmaraş ve Gaziantep merkez ağız ve Adıyaman, Halfeti, Bilecik, Kilis ağızları arasında göstermiştir.

Bölüm 2

SES BİLGİSİ

2.1 Ünlüler

2.1.1 Ünlü çeşitleri

Afşin ağzında yazı dilindeki sekiz ünlünün yanı sıra, /á/, /è/, /ä/, /í/, /ó/, /ú/, /û/ ünlüleri de bulunmaktadır.

2.1.1.1 /á/ ünlüsü: Afşin ağzında tespit edilen á ünlüsü /a/ ve /e/ arasında bir orta damak ünlüsüdür. Büyük ünlü uyumuna uyan sözcüklere gelerek bozulmalara yol açtığı görülebildiği gibi genelde kendinden bir önceki ya da bir sonraki hecelerde bulunan ince ünlülere yaklaştırılarak /a/ ile /e/ sesleri arasında bir ünleme özelliğine sahiptir: *bánzemesiñ* (26-164), *erkák* (49-214), *ágmedi* (39-285), *verám* (3-103), *Cáhan* (45-11) *támam* (7-385), *tábi* (39-242) *túfáK* (6-9), *tekrár* (12-60), *mükáfet* (2-195), *tárihini* (4-37), *piyáda* (19-13), *ásás* (52-83), *táne* (38-122), *hasdaná* (39-32), *birás* (25-30) *báhrinde* (24-10).

/y/'nin önleştirci etkisiyle de /a/ seslerinde öne doğru bir incelme ile duyulur: *burıyá* (45-40), *arazıyá* (40-76), *yabáynan* (31-61), *paqlıyá* (31-14), *zobáyı* (12-38).

2.1.1.2 /è/ ünlüsü: Bu dar kapalı ünlü /e/ ile /i/ arasında bir ünlüdür. Afşin ağzında çok sık görülen bu ünlü eski dönemlerde olduğu gibi bazı sözcüklerde korunur: *veriller* (6-160), *gèydir* (3-43), *dèdi* (2-20), *édeller* (16-27), *nère* (5-204), *èyle* (39-89), *gètdi* (50-17), *èyi* (49-170), *mèydan* (45-169), *yèr* (1-181), *yèmek* (27-48), *ètmesiñ* (32-47), *gece* (18-47), *vèrme* (20-49), *şèy* (7-63), *lan* (39-81).

2.1.1.3 /ä/ ünlüsü: Afşin ağzında birkaç sözcükte geçmektedir. Bu ses /a/’ ya yakın açıklıkta söylenen bir ünlüdür: *zāḡḡın* (2-24), *dilāk* (34-24), *túkúrsāḡ* (12-27), *terbiyāḡı* (14-80), *sināk* (7-15).

2.1.1.4 /i/ ünlüsü: /ı/ ile /i/ arasında bir ünlüdür: *yıl* (48-92), *elīḡ* (11-94), *ḡardaşım* (29-29), *camīnīḡ* (39-32), *yani* (13-121), *cihazı* (40-107), *zeḡḡın* (3-105), *alayını* (25-41), *aTdii* (28-86), *ıhdiyar* (44-7), *Sıvas* (15-12).

2.1.1.5 /ó/ ünlüsü: Afşin ağzında çokça görülen bu ünlü /o/ ile /ö/ arasında bir ünlüdür. Daha çok /g/ ve /k/ ön damak ünsüzlerinin orta damağa veya art damağa kayması sonucunda yanındaki ünlünün de art damağa kaymasıyla oluşmuştur: *óḡunde* (38-77), *góre* (28-69), *kóz* (45-25), *góḡ* (49-260), *dóḡek* (52-20), *gótürse* (32-151), *şófóra* (12-30), *geliyór* (14-100), *gózel* (15-42), *góḡúl* (31-56), *ókúz* (51-31), *kóyú* (45-9), *górümümüz* (49-63).

2.1.1.6 /ú/ ünlüsü: /u/ ile /ü/ arasında bir ünlüdür: *ḡoyúnım* (41-45), *ḡún* (28-36), *yúnḡ* (40-74), *kíve* (29-6), *dúşman* (39-109), *yúḡsúk* (52-102), *uçún* (25-20), *búydey* (47-61), *düḡún* (3-158), *kúlúnḡ* (1-177), *túkúruḡúnḡ* (12-27), *oyúdu* (16-147).

2.1.1.7 /û/ ünlüsü: /u/ ile /ı/ arasında bir ünlüdür: *orûya* (11-15), *búyda* (12-52), *Avşún* (13-44), *tavûḡ* (35-16), *dapûlamada* (9-24), *yāmûr* (19-9) *fasûlya* (13-47) *Maravûz’ûdu* (39-5), *mekdûp* (2-58), *savucûmûz* (43-31), *çavûş* (1-206), *ḡavûrûrdûḡ* (3-164), *sabûn* (49-118), *hamûrû* (16-147), *davûl* (28-13).

2.1.2 Ünlülerde uzunluk

2.1.2.1 Uzun ünlüler

Türkçede bir ünlünün aslî ya da dolaylı yollardan normalinden biraz fazla uzatılarak söylenmesidir. Anadolu ağızlarında da uzun ünlülere rastlanmaktadır. Afşin ağzındaki uzunluklar aslî uzunluklardan ziyade dolaylı uzunluklardır. Bunlar

ünsüz düşmesi, hece kaynaşması, bazı edatların sözcüklerle kaynaşmaları ve aitlik eki gelen bulunma eklerindeki uzamalıdır.

2.1.2.1.1 Aslî uzunluklar

Türkçede aslî uzunluklar üzerinde en geniş çalışmayı Talat Tekin yapmıştır. Talat Tekin'e göre Eski Türk lehçelerinde aslî uzunluklar bulunmaktadır. Günümüzde de bu uzunlukların Türkmen Türkçesinde ve Yakutçada korunduğunu bildirmektedir. Talat Tekin'in Türkçedeki aslî uzunlukları ele aldığı eserinde örneğini verdiği²⁹ “yıkamak” fiilinin ilk hecesindeki aslî uzunluk Afşin ağzında da görülmektedir: *yīhardık* (45-55), *g y* (25-24).

2.1.2.1.2 Dolaylı uzunluklar

Ünsüz düşmesiyle: *d nesin* < *dinlesin* (28-43), *gō* < *gök* (47-15), *yā* < *yağ* (3-53), *ōlen* < *öğlen* (49-17), *āsik* < *eksik* (34-26), *sōna* < *sonra* (49-9), *ōsüz* < *öksüz* (45-40), *ōlum* < *oğlum* (31-11), *ānat* < *anlat* (38-72), *kō* < *köy* (32-146), *ufādım* < *ufaktım* (28-33), *āzına* < *ağzına* (47-7), *y mi* < *yirmi* (29-10), *sabānan* < *sabahnan* (15-80), *dōme* < *döğme* (45-66), *yōdu* < *yoktu* (30-15), *dōlet* < *devlet* (38-109), *ōretmen* < *öğretmen* (35-59), *sā* < *sağ* (35-65).

Hece kaynaşmasıyla: *sōk* < *soğuk* (27-6), *geld η* < *geldiğin* (50-15), *tüfā* < *tüfeği* (39-53), *ōne* < *önüne* (34-53), *dōşürdü* < *dövüşürdü* (31-18), *sinā* < *sineğe* (49-43), *delānniler* < *delikanlılar* (2-75), *günēk* < *güneğik* (44-15), *aşşā* < *aşşağı* (16-59), *getmed z* < *gitmediniz* (29-46), *eḵmā* < *ekmeği* (36-18).

²⁹ Talat Tekin, Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler, Kültür Bakanlığı-Simurg Ankara 1995, s.255

Edatların sözcüklerle kaynaşmasıyla: *güşümü* < *kuşu gibi* (3-7), *esgis mi* < *esgisi gibi* (27-66), *diyenādar* < *diyene kadar* (34-199), *şindik mi* < *şindiki gibi* (38-15), *bocūmu* < *bocu gibi* (17-87).

{-gIl} ekinin sonuna geldiği sözcüklerde g'nin sızıcılaşıp düşmesi ile ünlülerin kaynaşması sonucu oluşan sözcüklerde: *Al lde* < *Aligilde* (2-27).

Afşin ağzında bulunma hali ekinin ünlüsü kendinden sonra aitlik eki {+ki} gelmesiyle uzar: *burdāhı* (16-48), *ağlımdāki* (13-58), *nüfusdāki* (23-26), *ordāhımı* (< *ordaki gibi*) (34-159). Mehmet Kara bu dolaylı uzunluğun Türkmen Türkçesinde de olduğundan söz etmiştir:³⁰ “Bulunma hali ekinin ünlüsü, kendinden sonra aitlik eki “-k1/-ki” gelirse uzar: *deñizde* → *denizdāki* “denizdeki”, *elimde* → *elimdāki* “elimdeki”, *ortada* → *ortadaaki* “ortadaki”, *öñde* → *öñdāki* “öndeki”, *yaanında* → *yaanındaaki* “yanındaki”, *yakaañda* → *yakaañdaaki* “yakandaki”

Afşin ağzında aitlik ekindeki /k/ ünsüzü tonlulaşıp düşer, aitlik eki anlamı bu uzunlukla da sağlanır: *burdā* (< *burdaki*) (36-5), *ocağdā* (< *ocaktaki*) (1-82), *biz ler* (< *bizimkiler*) (4-5), *yanındālara* (< *yanındakilere*) (16-95), *siz ler* (< *sizinkiler*) (50-58).

Yabancı sözcüklerdeki uzunluklar korunur: *harāba* < (Ar.) *harābe* (34-18), *tāne* < (Far.) *dāne* (37-14), *hāni* < (Far.) *hāne* (1-6), *sāde* < (Far.) *sāde* (45-80), (10-23), *zamānında* < (Ar.) *zamān* (37-7), *tedāvi* < (Ar.) *tedāv* (48-75)

Türkçede ayn ve hemze sesleri olmadığı için Türkçede bu seslerin söyleyiş süresi yanındaki ünlüye yüklenmektedir, böylece Arapça sözcüklerde de aslında uzun

³⁰ Mehmet Kara, Türkmen Türkçesi ve Türkmen Edebiyatı Üzerine Araştırmalar, Akçağ Yay. Ankara 1998 s.37

olmayan ünlüler Türkçede uzamaktadır: *lan* < (Ar.) *i'lān* (39-81), *yāni* < (Ar.) *ya'n* (40-16), *dāvet* < (Ar.) *da'vet* (35-26), *dāvā* < (Ar.) *da'vā* (34-95), *aḵrubā* < (Ar.) *akriba'* (16-46) *hatā* < (Ar.) *hatâ'* (17-99), *mēmur* < (Ar.) *me'mûr* (9-103), Fransızcadan dilimize girmiş olan depo sözcüğünün de sonsesi uzar: *depbō* < (Fr.) *dépôt* (19-27).

2.1.2.2 Kısa ünlüler

Normal söylenme sürelerinden daha kısa söylenen ünlülerdir. Kısa ünlüler, aslî değildir ve ikincil uzun ünlüler gibi çeşitli ses olayları sonrasında ortaya çıkarlar.³¹ Bunlar yabancı sözcüklerin aslındaki uzunlukların kısalmasıyla olabileceği gibi bazı ünlülerin de Afşin ağzında kısaldığı görülmektedir: *piyādā* (19-13), *suvāri* (17-64), *yāni* (48-157), *meyhāna* (1-47), *onū da* < *onu da* (51-29), *ğay'nbabamıñ* (6-25), *görüümüüz* (49-37), *ğalanını* (21-12), *ey* (11-85), *zobáyı* (12-38), *dünyā* (7-39) *ğatillik* (24-20).

2.1.3 İkiz ünlüler

Aynı nefes baskısı altında boğumlanan ve tek bir ünlü değerinde olan çift ünlülere ikiz ünlüler denmektedir. Türkçede üç türlü ikiz ünlü vardır³²:

2.1.3.1 Alçalan ikiz ünlü: Birinci ögesi vurgulu veya sürekli, ikinci ögesi birinciye göre daha dar ve süreksiz olan ikiz ünlü: *souk* < *soğuk* (9-25), *doum* < *doğum* (33-29), *anceik* < *ancayız* (10-13), *déince* < *deyince* (31-51), *böütdüm* < *büyüttüm* (11-35), *çırırlar* < *çağırırılar* (8-55), *neim* < *neyim* (28-43), *ğayneip* < *kaynayıp* (40-50), *youdu* < *yok idi* (49-256).

³¹ Ahmet Buran, Çağdaş Türk Yazı Dillerinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkincil Uzun Ünlüler, http://turkoloji.cu.edu.tr/makale_sistem/tumview.php?id=157

³² Gramer Terimleri Sözlüğü, www.tdk.gov.tr

2.1.3.2 Yükselen ikiz ünlü: İkinci ögesi vurgulu veya birinci ögeye oranla daha sürekli, birinci ögesi daha süreksiz olan ikiz ünlü türü: *asgerlie* < *askerliğe* (2-85), *öbeanın* < *öbeğinin* (29-38), *kezzea* < *kezzeği* (1-176), *dearmen* < *değirmen* (35-43), *seabi* < *sahibi* (1-19), *deaşık* < *değişik* (32-13), *evereceamiz* < *evereceğimiz* (27-63)

2.1.3.3 Eşit ikiz ünlü: Her iki ögesindeki ünlü aynı ve boğumlanma süresi eşit olan ünlü türü: *kötülúú* < *kötülüğü* (7-212), *dúúr* < *dünür* (52-49), *çocuúum* < *çocuğum* (54-5), *cızıl* < *çiziği* (47-17), *úúdúrdúk* < *üğütürdük* (45-62), *yüsüú* < *yüzüğü* (36-43), *öldúúnde* < *öldüğünde* (48-65), *cücüúnü* < *cücüğünü* (35-85), *bölúú* < *bölüğü* (7-49), *dúúnsüz* < *düğünsüz* (51-50).

2.1.4 Ünlü uyumu

2.1.4.1 Kalınlık incelik uyumu

Kalınlık-incelik uyumu, Türkçede sözcüklerde kalın ünlülerden sonra diğer hecelerin de kalın ünlü ile devam etmesi, ince ünlü ile başlıyorsa diğer hecelerde de ince ünlülerin bulunması uyumudur. Afşin ağzında da bu uyum genellikle güçlüdür. Yazı dilinde uyuma girmeyen bazı eklerin dahi burada uyuma girdikleri görülür: *ğardaşım* (39-17), *ordāhılar* (7-82), *olmuşhan* (31-23), *ğırahan* (2-196) *éyle* (39-14), *béyle* (50-46).

Yabancı sözcükler de uyuma uydurulmuştur: *habar* (39-100), *ataş* (50-93), *düsdür* (1-130), *peket* (3-29), *ihdiyer* (24-61), *asbab* (25-22), *miresder* (8-13), *mekine* (5-30), *mezer* (11-15), *barabar* (12-63), *fasıyla* (31-58), *esger* < (Ar.) *‘asger* (31-35), *ezen* < (Ar.) *ezân* (7-143), *tene* < (Far.) *dāne* (39-196).

“gibi” edatı, bir ek gibi kendisinden önce gelen sözcüğün son hecesinin ünlüsüne göre ünlü uyumuna girer: *ğuşūmu* < *kuşu gibi* (3-7), *bocūmu* < *bocu gibi* (17-87), *yol gımı* (12-18).

biraz sözcüğü, birleşik sözcük olmasına rağmen, ses benzeşmesiyle ünlü uyumuna girmektedir: *birez* (9-176), *bires* (45-36).

ki bağlacının da kendinden önce gelen kalın ünlünün etkisiyle çoğu zaman ünlüsü kalınlaşmaktadır: *bahtı hı* (2-28), *başıyo hı* (32-157).

2.1.4.2 Düzlük yuvarlaklık uyumu

Afşin ağzında bu uyum tamdır hatta yazı dilinde bu uyuma uymayan sözcüklerin de bölge ağzında uyuma girdiği görülmektedir.

Düzlük yuvarlaklık uyumu, bir sözcüğün ilk hecesinde /a/, /e/, /ı/, /i/ ünlülerinden biri varsa diğer hecelerde de bunlardan birinin gelmesi uyumudur: *hatın* (1-202), *halbır* (30-35), *datlı* (25-63), *sayğı* (2-14), *yavırım* (24-65), *çirasız* (21-109), *şehir* (26-220), *yağmır* (31-39), *gabırğası* (32-162).

Bir sözcüğün ilk hecesinde /o/, /ö/, /u/, /ü/ yuvarlak ünlülerinden biri varsa diğer hecelerinde ya /a/, /e/ düz geniş ya da /u/, /ü/ dar yuvarlak ünlülerinden biri olmalıdır: *Toğdur* (25-144), *ğoyun* (41-48), *düven* (28-68), *böyük* (34-60), *köşger* (1-251), *hökümet* (29-72), *görücü* (27-37), *gözel* (3-8), *uva* (17-99), *ğuzuna* (16-6).

2.1.4.3 Ünlü uyumunun bozulması

Kimi sözcük ve eklerde korunan yuvarlak ünlülerden dolayı, bazen bu uyum bozulmaktadır: *dedüğüñ* (51-184), *içün* (1-179), *sevdüğüñ* (15-117), *geldüğüñ* (51-5).

Afşin ağzındaki ünlü uyumunda ölçünlü dilde olduğu gibi bazı eklerden kaynaklanan bozulmalar, eski Türk lehçelerinde olduğu gibi yuvarlak ünlülü kullanımdan ve bazı ünsüzlerin yanındaki ünlüleri kalınlaştırma veya inceltme

etkisiyle bozulmalar görülmektedir: *savcû* (10-26), *ğarinçe* (3-14), *goleylik* (21-12), *üzümün* (22-14), *buriya* (42-35), *evin* (23-48), *górseñ* (32-162), *fuhare* (8-12), *beyā* (49-104) *goyúnnara* (33-45), *geliyo* (44-24), *dókek* (52-20), *safcáydi* (25-8), *gúreşirdi* (24-60), *gızıken* (36-25), *kaçarken* (48-57), *nüfusdāki* (23-26), *ağlımdāki* (13-38), *babamgil* (7-242), *ğaynımızgil* (49-38) *hızmeker* (25-188).

2.1.5 Ünlü değişimleri

Afşin ağzında ünlü değişmesi çok sık rastlanan bir hadisedir. Sözcüklerdeki ünlüler kendinden önce ya da sonra gelen ünlülerin etkisiyle veya ünsüzlerin kalınlaştırma ya da inceltme etkisiyle değişebilmektedirler.

2.1.5.1 İncelme

a > e değişimi *birez* (9-176), *beyā* (49-104), *buriye* (8-16), *ğaynene* (6-158), *çente*(28-36).

a > á **değişimi** *kirá* (7-248), *záten* (48-71), *támamen* (9-16), *tábi* (39-22).

a > i **değişimi** *kiriya* (52-23)

ı > i **değişimi** *bazisi* (20-17)

u > i, ö, ü **değişimi** *büydey* (6-103), *fasilye* (36-65), *möhdeç* (5-70), *hüdüd* (7-384).

2.1.5.2 Kalınlaşma

e > a, á **değişimi** *tüfák* (6-9), *verám* (9-32), *áğmedi* (39-285), *barabar* (2-100).

e > ı **değişimi** *şıh* “şeyh” (34-199)

i > ı, í **değişimi** *teşvıkı* (39-182), *yanı* (49-13), *sığorta* (15-51), *zeñgín* (3-105), *Tıkğat* (17-13), *fısdon* (3-43), *sığara*(1-75).

ö > o, ó **değişimi** *gótür* (5-62), *gónúl* (31-56), *şófóra* (12-30), *óretmen* (50-101), *sótlúgumuş* (43-5), *dókek* (52-20).

ü > u, ú **değişimi** *ūdüyok* (6-106), *güğum* (21-85), *şúkúr* (50-139), *túkenir* (8-14), *yún* (40-74), *nufus* (39-126).

2.1.5.3 Yuvarlaklaşma

i > ü değişimi *sümit* (51-115), *tekmül* (7-91), *avüze* (9-60), *düzüldüler* (2-45), *husüsü* (16-67), *bür sürü* (6-50).

e > ö, o değişimi *dōlet* (38-107), *tomus* “*temmuz*” (26-201).

a > u, ü değişimi *buba* (38-41), *vuruncu* (52-126), *akrüba* (6-96).

ı > u değişimi *suwardı* (18-9).

a > o değişimi *cumōrtesi* (8-54).

u > o değişimi *şorıya* (38-101)

2.1.5.4 Daralma

a > ı değişimi *çırıllar* < *çağırılar* (8-55), *ıcık* < *azıcık* (20-51), *varıncı* “*varınca*” (6-57).

o > u değişimi *guyar* (51-97), *güvan* (24-13), *duval* (21-27), *Çuhuruva* (24-13), *basdun* (7-258), *buğazım* (20-51), *doğdur* (5-27), *buynuz* (48-50), *hoturaf* (6-80), *motur*(49-200).

u > û değişimi *sabûn* (25-117), *yavrûm* (1-70), *yağmûr* (3-90), *havlûsuna* (7-224).

u > ı değişimi *savırillar* (22-21), *çamır* (<çam-mur) (15-154),

ö > ü değişimi *üle* “*öyle*” (3-7).

e > i değişimi *öti* (38-84), *yiğen* (5-148),

Afşin ağzında düz geniş ünlü ile biten sözcüklerde bağlayıcı durumundaki /y/ ünsüzünden dolayı son ses geniş ünlü daralır: *isdiyen* < *isteyen* (7-56), *zobıya* < *sobaya* (45-146), *durımıyan* < *durmayan* (3-138), *bahciye* < *bahçeye* (25-47), *olmıyacak* (22-93), *burıya* < *buraya* (39-75).

2.1.5.5 Düzleşme

ü > e değişimi *yerimedi* (< *yürümedi* < *yorımadı*) (5-33).

u > ı değişimi *fiħara* (36-15), *ıbık* (52-104), *avıħat* (43-31), *yımurta* (1-203), *hatın* (45-9).

2.1.5.6 Genişleme

ü > ö değişimi *möhlet* (39-110), *löküs* (1-184).

u > o, ó değişimi *bóğun* (1-189), *osanıncağ* (34-10), *Yonan* “Yunan” (39-132).

i > è, e değişimi *hekâye* (38-73), *endirmezler* (16-30), *dèyi* (5-158), *gèderdi* (3-103), *èyi* (20-21).

2.1.6 Ünlü düşmesi

Afşin ağızında da Türkçenin bütün dönemlerinde olduğu gibi vurgusuz hecelerdeki hece düşme olayı yoğun olarak görölmektedir: *somruğ* < *somuruğ* (20-40), *derken* < *deriken* (24-61), *ğaynımız* < *ğayınımız* (49-14), *ğarnı* < *ğarını* (26-139), *ğaynana* < *ğayınana* (6-154), *degge* < *degige* < (Ar.) *dağ ka* (1-98).

Bölgede en çok rastlanan ünlü düşmesi hadisesi ise iç seste akıcı ünsüzlerden sonra gelen dar ünlülerdeki düşmelerdir:

vurrum < *vururum* (45-74), *yedirrik* < *yediririk* (18-38), *bişirrik* < *bişiririk* (6-109), *gellik* < *gelirik* (16-23), *varrım* < *varırım* (11-64), *allım* < *alırım* (52-112), *ğaldırım* < *ğaldırırım* (1-152), *yanna* < *yanına* (5-8), *içerde* < *içeride* (33-56), *görrüm* < *görüürüm* (2-43).

2.1.7 Ünlü türemesi

Afşin ağızında diğerk bölge ağızlarında olduğu gibi ön, iç ve son seste ünlü türemesi meydana gelir.

a- Önde türeme: Afşin ağızında ön ses türemesi /r/, /l/ ile başlayan alıntı sözcüklerde meydana gelir. /ş-/ ile başlayan *işirik* < *şirik* “apak” (44-67) sözcüğünde de ön türemeye rastlanmıştır. Diğerkleri: *Irahannı* “Reyhanlı”(38-12), *ıray* < *ray* < (Fr.) *rail* (21-56), *ilân* < *leğen* < (Far.) *legen* (18-18), *ıras* < (Far.) *râst* (50-23), *ırazı* <

rāzı < (Ar.) *rāz* (26-63), *ir s* < *ireis* < *reis* < (Ar.) *re' s* (17-63), *ırahmetlik* < *rahmetlik* < (Ar.) *raḥmet* (22-42), *ırızgı* < *rızk* < (Ar.) *rizk* (3-115), *irezil* < *rezil* < (Ar.) *reẓ l* (51-15), *ireçberlik* < (Far.) *rençber* (11-29).

b- İçte türeme: *kilametire* < *kilometre* < (Fr.) *kilomètre* (52-19), *ğıram* < (Fr.) *gramme* (38-108), *sanıral* < *santral* < (Fr.) *central* (15-54), *sıçırıyor* < *sıçırıyor* (39-51), *ğadirölü* < *kadrolu* < (İt.) *quadro* (38-66), *şehar* < (Far.) *şehr* (26-220), *devir* < (Ar.) *devr* (5-15), *litire* < (Yun.) *litre* (10-31), *filitriye* < (Fr.) *filtre* (13-46), *ğaynılarım* < *kayınlarım* (6-10), *tiren* < (Fr.) *train* (7-87), *teyip* < (İng.) *tape* (5-155).

c- Sonda türeme: *eğere* (41-88), *kaḫmadana* (20-13), *gederkene* (26-201), *hemi* (7-75), *getmedene* (2-119).

2.1.8 Ünlü göçüşmesi

Bir sözcük içindeki iki ünlünün yer değiştirmesine ünlü göçüşmesi denir.³³

Afşin ağzında yaygın olarak görülen bu hadisede genelde /y/ ünsüzünün bağlayıcı ünsüz durumunda olduğu ya da /-y/ ile biten sözcüklerde, geniş düz ünlü ile biten sözcüklere gelen eklerdeki dar-düz ünlüler ile geniş düz ünlülerin yer değiştirdiği görülmüştür: *bilsiyedim* < *bilseydim* (16-20), *uğrıyanca* < *uğrayınca* (38-96), *gelmiyek* < *gelmeyik* (39- 76) *olmıyanca* < *olmayınca* (26-115), *yaşındıyadım* < *yaşında idim* (22-8), *buydıya* < *buğdayı* (8-35), *yıhıyacıydık* < *yıkayacaktık* (49-295), *buydıyanan* < *buğday ilen* (1-68), *oḫulundıyadı* (38-61), *fırlyyanca* < *fırlayınca* (25-165) *ilaşlıyap* < *ilaçlayıp* (49-279), *parıyá* < *parayı* (45-163), *salçıyá* < *salçayı* (28-23).

dāfe (1-138), örneğinde de ünlüler arasında göçüşme olabileceğini düşünülmektedir.

³³ Faruk Yıldırım, Adana ve Osmaniye İli Ağzıları, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara 2006 s.97

2.2 Ünsüzler

2.2.1 Ünsüz çeşitleri

Afşin ağzında yazı dilindeki ünsüzlerin yanında /ğ/, /g/, /h/, /k/, /k/, /η/, / /, /K/, / K/, /Ç/, /F/, /P/, /S/, /T/ ünsüzleri de kullanılmaktadır.

2.2.1.1 /ğ/ ünsüzü

Arka damak /g/'sidir. Tonlu ve süreksizdir: *ğazma* (16-22), *ğarşı* (36-24), *ğoca* (7-123), *ğara* (19-13), *ğatık* (3-88) *ğorduğ* (18-16), *ğazannan* (45-12), *ğaç* (9-25), *ğalmış* (1-14), *ğıl* (22-80), *yaylağı* (34-7), *ğalem* (39-330), *ğafalı* (1-197) *ğırası* (38-89), *ğapı* (2-37), *bıngıldanı* (20-32), *Tıkgat* <(Ar.) *dikkat* (17-13), *cızgı* (47-17).

2.2.1.2 /g/ ünsüzü

Tonlu ve süreksiz orta damak ünsüzüdür. Ön damak /g/'si orta damağa kayarak çoğu zaman /ó/ ve /ú/ yarı kalınlaşmış ünlülerle beraber görülür: *góz* (25-17), *gótürürdüm* (45-17), *gún* (28-37), *gúccúğ* (3-81),), *gózel* (15,42), *górümümüz* (49-63).

2.2.1.3 /k/ ünsüzü

Arka damak ünsüzüdür kalın ünlülerle hece kurar, süreksiz ve tonsuz bir ünsüzdür: *akşam* (26-70), *orak* (1-59), *çocuk* (3-28), *pağla* (6-116), *çok* (9-11), *bayrak* (51-52), *guymak* (21-100), *malcılık* (27-59), *çıkdı* (29-61), *gazdık* (30-9), *kaharık* (16-21), *kaçar* (48-57), *muhdarlık* (49-12), *bardağ* (50-54), *toprak* (22-10), *bolluk* (52-97), *tağda* (53-25), *buçuk* (19-62).

2.2.1.3 /k/ ünsüzü

Ön damak /k/' si ortaya kayarak genelde yarı kalınlaşmış /ú/ ya da /ó/ ünlüleriyle hece kuran orta damak ünsüzüdür: *kóyúğ* (45-8), *kúlú* (3-51), *çekerdik* (30-49), *kóğde* (11-57), *dókúyok* (27-62), *beğmez* (22-20), *kör* (1-51), *şeker* (52-71), *kúllúkleri* (3-37), *şúkür* (6-75), *erkek* (8-53).

2.2.1.4 /ŋ/ ünsüzü

Afşin ağzındaki bu arka damak /n/’si Eski Türkçedeki gibi sözcük kök ve gövdesinde fiillerin çekimli hallerindeki ikinci kişi eklerinde, teklik ikinci kişi iyelik, çokluk ikinci kişi iyelik ve ilgi durum eklerinde, bazı yansımali sözcüklerden oluşan ikilemelerde görülmektedir: *gónúl* (31-56), *biñ* (10-31), *Taŋrı* (42-7), *doñuyor* (2-122), *ónünde* (38-77), *soñu* (18-57), *beñziyor* (3-8), *yalañız* (35-32), *hañğı* (17-119), *yeñi* (2-54), *yún* (40-74), *dónúş* (39-117), *baña* (50-34), *pûñar* (18-20), *yiñecek* (39-141) *biliyoñ* (4-20), *açañ* (16-37), *camızını* (48-14), *sañlı* (26-16), *deñiziñ* (37-33) *buranıñ* (27-25), *sõlediñiz* (1-63), *boyundurūñu* (7-397), *çõcūñu* (24-27), *yīñiyon* (8-31), *vatanımdıñ* (13-36), *babamıñ* (28-12), *buñaltıcılık* (17-163), *zañgır zañgır* (44-19).

Bazı sözcüklerde sonradan genzelleşen /ŋ/ örnekleri de görülebilmektedir: *çañ* (41-70), *diñelsem* (9-48), *goñşunıñ* (52-48), *yeñge* (50-102), *biliyorsunıñ* (12-22), *bulmussunıñ* (39-180), *olursunıñ* (38-109), *demesiñ* (10-39), *goymasıñ* (2-37), *girsıñ* (20-10), *õlsún* (7-89), *içsiñler* (53-71).

Yabancı sözcüklerde de n > ŋ değışimi görülmektedir: çeña < (Far.) çāna (21-16).

2.2.1.5 /ħ/ ünsüzü

Sızıcı bir arka damak ünsüzü olan /ħ/ Afşin ağzında çoğunlukla /k/ ünsüzünden değışerek sözcüklerin başında, ortasında ya da sonunda görülmektedir: *arħadaki* (40-57), *kaħarık* (16-21), *gorħuñ* (39-172), *Saħarya’nıñ* (15-11), *oħumuş* (43-30), *doħuz* (7-42), *faħır* (45-9), *yoħarı* (34-76), *kaħı* (22-82), *gırħarık* (47-43), *noħut* (5-16), *çocuħ* (41-21), *hoħuduyo* (53-70).

Yabancı sözcüklerde ħ korunmaktadır: sulħ < (Ar.) sulħ (17-160), *mıħdar < (Ar.) muħtār* (40-101).

2.2.1.6 /K/ veya /K/ ünsüzü

/k - g/ ve / k - ğ /arası ünsüzlerdir: *şeleK* (51-24), *yörüK* (5-192), *daKdı* (11-8), *ekdiK* (12-55), *esgerliK* (31-19), *yemeK* (32-2), *bōK* (41-6), *túfâK* (6-9), *ekmeK* (8-10), *mahKeme* (7-290), *ğırK* (48-6), *fiziKcisi* (17-11)

2.2.1.7 / / ünsüzü

Diş eti ünsüzü olan / ön çıkışlı olduğu halde kalın ya da yarı kalın ünlülerle görülmektedir: *mefā* (26-254), *du múyór* (20-37), *am* (7-162) , *ö ān* (2-206), *ārihe* (23-33), *ānesi* (1-10).

2.2.1.8 /Ç/ ünsüzü

/c/ ile /ç/ arasında bir ünsüzdür: *bahÇa* (38-58), *Çekedini* (16-79), *galeyÇi* (17-28), *topÇuydum* (29-78), *heÇ* (26-249), *KürtÇe* (49-89).

2.2.1.9 /F/ ünsüzü

Bu ünsüz /f/ ile /v/ arasında bir ünsüzdür: *vaziFem* (1-83), *misaFiri* (18-58), *uFānı* (51-114), *tuFālet* (50-92), *seFer* (17-12), *Furdular* (6-10), *keFkir* (16-135), *aFedersiñ* (17-87).

2.2.1.10 /P/ ünsüzü

/p/ ile /b/ arasında bir ünsüzdür: *faPrıha* (52-34), *süPürgiyenen* (18-10), *aPlamgil* (25-95), *çoraP* (26-26), *kirPit* (3-107), *tesPit* (19-18), *Pıçak* (28-10), *Patlıcan* (47-54), *ğıPla* (17-6).

2.2.1.11 /T/ ünsüzü

/t/ ile /d/ arasında bir ünsüzdür: *paTışah* (35-78), *pataTa* (19-64), *böhTen* (17-32), *işTe* (13-9), *satTım* (34-234), *getTi* (13-63), *lasTik* (49-178)

2.2.1.12 /S/ ünsüzü

/s/ ile /z/ arasında bir ünsüzdür: *biS* (17-161), *ğayınbabamıS* (49-11), *teSkere* (9-72), *ĞıprıS* (37-29), *DüSce* (48-99).

2.2.2 Ünsüz uyumunun bozulması

Ünsüz uyumu: Afşin ağzında ünsüz uyumu, genelde görülse bile yer yer bozulduğu da görülmüştür: *balıhcılar* (38-62), *işcisi* (9-60) *gösderiydi* (52-89), *ilaçcılar* (3-127), *topÇuydum* (29-78), *üsdümüz* (26-184).

Bulunma hali ekinin ve belirli geçmiş zaman ekinin Eski Anadolu Türkçesindeki gibi /d/'li olması: *vaziyetde* (7-80), *memleketde* (9-76) *yatdım* (6-47), *getdim* (2-6), *böyütdüm* (8-6), *dutduk* (25-45), *yaklaşdık* (24-48), *çıhtık* (9-80); *başğa* (11-26).

Alıntı sözcüklerdeki benzeşmezlikler: *mekdûp* < (Ar.) *mektûb* (2-58), *hakğatTen* < (Ar.) *hak katen* (48-146), *tefdiş* < (Ar.) *teftiş* (32-88), *muhağgak* < (Ar.) *muhağgak* (12-30), *ğabırıldannık* < (Ar.) *ğabr+(Far.) istān* (39-262), *doğdur* < (Fr.) *docteur* (49-60), *pambık* < *Far. panbuk* (15-26).

Diğer benzeşmezlikler: *yasdı* “yassı” (7-343), *kömbe* (< *kömme* < *gömme*)(26-57).

Korunan ünsüzler:

Ölçünlü dilde kimi ince sıradan ünlüleri olan sözcüklerde tonlulaşan ön damak /k-/’si Afşin ağzında korunur: *kölge* “gölge” (3-34), *künde* “her gün” (16-45), *köynek* “iç gömleği” (34-196), *ebemkömeci* “ebegümeci” (18-38), *kömellerdi* “gömerlerdi” (1-177).

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde sözcük başındaki /p-/’ler Afşin ağzında eski /b-/’li hallerini korumaktadır: *barnağ* (47-62), *bire* (3-61), *bişir-* (18-18), *bekmez* (2-35), *barnağ* (26-63).

Bunun yanında ölçünlü dildeki bazı alıntı sözcüklerde /p/'li olanların Afşin ağzında sözcüğün aslındaki /b-/ çoğunlukla korunmuştur: *baha* < (Far.) *bahā* (8-40), *bazar* < (Far.) *bāzār* (1-250), *boyraz* < (Yun.) *boreas* (12-27).

* *güverçin* (< Orta Türkçe *kögürçgün*, Eski Kıpçakça < *kögerçin*)³⁴ (6-184) sözcüğünde özgün biçimindeki /ç/ korunmaktadır.

demirçi (25-46), *düürçü* (51-138), *galeyçi* (17-28) bu örneklerde {+çI} ekinde tonlulaşma olmamıştır.

Bazı örneklerde de ön ses t- korunmuştur: *túğım* (52-100), *tohan-* (21-19), *tiken* (48-89), *tut* < (Far.) *tūt* (18-11),

sekizen < *sekiz on* (4-57), burada seksen sözcüğündeki /-z-/ korunmuştur.

2.2.3 Ünsüz değişimleri

2.2.2.1 Tonlulaşma

Afşin ağzında da diğer Anadolu ağızlarında görüldüğü gibi tonsuz ünsüzlerde sözcük başlarında, ortalarında ya da sonlarında tonlulaşma görülmektedir.

k- > g- değişimi: Ölçünlü dilde /k/-'leri koruyan sözcüklerin Afşin ağzında /g/-'ye dönüştüğü görülmüştür: *gişi* (7-45), *geçi* (27-64), *gendi* (31-26), *gemik* (6-59).

Orta hecede ve sonda tonlulaşma: *mahgeme* (7-295), *esgi* (9-25), *çürüyügüdü* (32-33), *hüyügün* (49-311), *degge* (1-98), *keşge* (3-84), *böyüg* (5-30).

ķ- > ğ- değişimi: Bu değişim Afşin ağzının belirleyici özelliklerindendir: *ğabaķ* (47-54), *ğışla* (7-112), *ğoyun* (9-117), *ğazan* (47-61), *ğara* (48-7), *ğırk* (36-7), *ğurt* (15-49), *ğız* (3-114), *ğoca* (5-72), *ğabaķ* (47-54), *ğılıç* (17-110), *ğıl-* (26-37), *ğıl* (31-98), *ğırma* (6-54), *ğo-* (32-7), *ğaptı* (13-74), *ğoş-* (1-35).

³⁴ Hasan Eren, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Bizim Büro Basım Evi, Ankara 1999, s.168

Yabancı sözcüklerde de bu değişim görülür: *ğabûl* < (Ar.) *kabûl* (9-78), *ğadar* < (Ar.) *kadar* (22-18), *ğader* < (Ar.) *kader* (8-17), *ğırmızı* < (Ar.) *kırmız* (3-24), *ğurdāle* (Tr.) *kurdele* < (İt.) *cordella* (16-28), *ğamyon* < (Fr.) *camion* (39-357).

-k- > -ğ- Bu tonlulaşma orta hecelerde seyrek de olsa görülmektedir: *arğdan* (7-346), *hakğa* (1-127), *ayakğabı* (49-178).

t- > d- değişimi: Ölçünlü Türkiye Türkçesinde kalın ünlülü sözcüklerde ön seste korunan /t-/ ünsüzü Afşin ağzında tonlulaşarak /d-/ ünsüzü ile değişmiştir: *dırnak* (7-71), *davşan* (29-48), *daTlı* (25-32), *dara-* (40-74), *dut-* (3-71), *dık-* (34-187), *doğ* (17-54), *doğdur* (5-64), *daban* (22-19), *dapacağ* (42-8), *daş* (21-19), *duz* (16-108), *duzak* (2-50). İnce ünlülü sözcüklerin kimilerinde de önses /t-/’nin de /d-/’ye değiştiği görülür: *deyzesi* (48-145).

Ortalarda ya da sonda tonlulaşma görülür: *hafda* (26-21), *usda* (9163), *dörd* (2-180).

s > z değişimi:

zoba < (Mac.) *soba* (6-79), *zepze* < (Far.) *sebze* (32-8), *zehroş* < (Far.) *serhoş* (28-60), *herkez* < (Far.) *her+kes* (27-22), *abdez* < (Far.) *āb+dest* (26-241).

ç > c değişimi: Başta ya da orta hecelerde görülen tonlulaşmalar: *cızgı* (47-17), *cılbağ* (32-152), *beğci* (7-217), *ağca* (34-131), *sağca* (6-184), *gücüdü* (9-75), *gencidim* (42-14), *çifci* (17-11).

f > v, F değişimi: *misavır* < (Ar.) *musāfir* (7-424), *asvat* < *asfalt* < (Fr.) *asphalte* (26-208), *müFdüye* < (Ar.) *Muft* (1-11).

2.2.2.2 Tonsuzlaşma

Tonlu ünsüzlerin tonsuzlaşması olayı tonlulaşma kadar çok değildir.

b > p değişimi: Ön seste hem Türkçe hem yabancı sözcüklerde görülebilmektedir: *pıçak* < *bıçak* (48-55), *pölüş-* (1-17), *palta* (16-81), *paca* < (Far.) *bāce* (1-178); *apla*

(14-70), zepze < (Far.) sebze (32-8), kirpit < (Ar.) kibr t (25-54), dapanca (26-181),
güpre < (Yun.) gübre (10-29), tesPit < (Ar.) Tesb t (19-18), pempe < (Far.) Penbe
(53-10), Patlıcan < (Ar.) bādincān (47-54), ğıPla < (Ar.) kıble (17-6), çoraP <
(Far.) cūrāb (26-26).

c > ç değişimi: meçbûr (25-183).

d > t değişimi: tuvar < (Far.) dīvār (26-242), tamatis < (Rum.) domates (25-34), ,
tohtur < (Fr.)docteur (33-12), tıkat < (Ar.) dikkat (17-121), paTışah < (Far.) pādşāh
(35-78).

z > s, S değişimi: bires “biraz”(1-62), ğıs “kız”(6-147), satı “zaten” (10-10),
teSkere “tezkere” (9-72) .

v > f değişimi: Furdular (< vurdular < urdılar) (6-10), ğayfe < (Ar.) kahve (9-57),
ġuFat < (Ar.) kuvvet (33-65), mafetdi < (Ar.) mahv etmek (42-62).

2.2.2.3 Süreklileşme

Süreksiz ünsüzlerin sürekli hale gelmesi hadisesidir. Bu hadise sızıcılışma ve
akıcılışma olarak iki başlıkta incelenecektir.

2.2.2.3.1 Sızıcılışma

ç > ş değişimi: Bölgenin belirgin bir sızıcılışma hadisesidir: üş (15-28), ağaş (23-
45), suşlu (1-150), güşlü (37-61), bişdik “biç-” (7-35), geş- “geç-” (5-10), işdiler
“iç-” (26-18), saşda (47-24), inaşlı (9-53), göşdüm (6-56), saş- “saç-” (34-40),
kerpiş (25-300).

c, ç > j değişimi: mejnun < (Ar.) mecnûn (13-21), mejbûr< (Ar.) mecbûr (41-74),
mejidiye < (Ar.) mec diyye (9-12), ejneb < (Ar.) ecneb (1-267).

k, k > ğ değişimi: çoğ olurmuş (32-140), yoğudu (yok i-di< yoğıdı) (11-10).

k, ƙ > h, ħ değişimi: *halbır* < *kalbur* < (Ar.) *gırbāl* (30-10), *humar* < *kumar* < Ar. *ƙımar* (35-10), *haĥ* “*hak*” (45-44), *çoĥ* (33-38), *baĥ* (41-87), *çıĥdı* (1-266), *oĥudum* (17-120), *hoĥuduyo* (53-70), *arĥadařı* (6-49), *vahıt* < (Ar.) *vakt* (32-48), *aĥıl* < (Ar.) ‘*akl*’ (20-45), *yuĥarda* (23-12), *ĥanımdan* (13-12).

Aitlik eki olan {+ki} ile bağlaç olan ki’de de sızıcılaşma görölmektedir: *baĥdı ĥı* (2-28), *halbuĥı* (7-321), *sōnaĥı* (38-97), *burdāĥı* (16-48).

ŋ > ğ değişimi: (*sözüm*) *oĝa* < *oĥa* (30-19), *oĝa* (*baĥardı*) < *oĥa* (18-58).

y > h değişimi: *mehil* < (Ar.) *meyl* (40-134).

y > v deęiřimi: *kūve* < (Far.) *kūy* “*köye*” (29-6), (32-148).

Sızıcı ünsüzler arasındaki değişmeler:

ğ > v değişimi: *suvan* (49-23), *duval* (21-27), *çuvaldı* (31-100), *savul* (50-103).

b > v değişimi: *māveynde* < (Ar.) *mābeyin* (40-103), *kevran* < (Far.) *ķār+bān* (1-225).

ğ, g > y değişimi: *dōyücü* (*tög->döğ->döy-*) (41-83), *azzıy* “*azıĝı*” (7-169)

v > y değişimi: *cıyıklama* (32-61).

g > ŋ değişimi: *dōnuř* “*dövüş*” (*tög->dóg->dōŋ-*) (39-137).

f > h değişimi: *hoturaf* < *fotoĝraf* < (Fr.) *photographe* (6-80).

ħ > f deęiřimi: *fortum* < (Ar.) *ĥurtūm* (1-155), *iflaf* < (Ar.) *iflāĥ* (38-111).

h > v değişimi: *tuvaş* < (Ar.) *tuĥař* (23-67).

s > h, ĥ değişimi: *hırhız* (32-150), *hılınĝaç* (*sılınĝaç?*)³⁵ (31-14)

Afşın ağzında çokça kullanıldığını bildiğimiz ama derlemelerimiz sırasında rastlayamadığımız hūs- “sus-” sözcüğü de /s-/ > /h-/ değişimine örnek olarak verilebilir. *heĝel* (45-137) “*topal, hasta hayvan*” (< (EAT- DLT) sökel “hasta”)

s > ř değişimi: *herkeş* (14-61).

³⁵ Derlemelerimiz sırasında elimizdeki ses kayıtlarında olup yazıya dökmediğimiz metinlerden Türksevin köyünde sılınĝaç şekline de rastlanmıştır.

ş > s değişimi: *isgence* (19-22).

ş > h değişimi: *hindi* “şindi” (32-174).

2.2.2.3.2 Akıcılaşıma

ğ > y değişimi: *buydey* (7-74), *deynēnen* (41-86), *sīyacā* “sığacağı” (32-15), *yīyar* “yığar” (16-154), *yāyar* “yağar” (3-90).

b > m değişimi: *mānasına* “bahanesine” (40-32), *mellik* “belik” (40-18).

men “ben” (2-246) Bu kullanım Erçene’de görülmüştür. Yaygın bir değişim değildir bireysel bir kullanımdır.

v > m değişimi: *aşım mar* (15-119), *çobanım marıdı* (6-45), *mefā* (26-254), *mefasız* (1-133).

n > m değişimi: *om beş* (33-44).

m > n değişimi: *şindi* (< *uş indi* < *indi* < *imdi* < *emti* < *amti*) (14-80), /n/ burada korunmuştur.

Akıcı ünsüzler arasında gerçekleşen değişimler:

n > l değişimi: *filcan* < (Ar.) *fincân* (39-140), *laylon* < (İng.) *nylon* (3-92), *löbet* < (Ar.) *nevbet* (18-20).

l > n değişimi: *bayındırırđı* (52-103).

l > r değişimi: *arnınıñ* “alnının” (9-53).

r > l değişimi: *güleş* (1-63), *bilāder* (11-6).

ŋ > y değişimi: İlgi durumu ekinden önce gelen ikinci teklik kişi iyelik ekinde görülür: *gözüyüñ* (7-397), *babayıñ* (7-370), *neneyiñ* (5-43).

Bu ses değişimi tamlayan durum ekinde de görülür: *onuynan* < (o+nuñ ilen) (31-187), *bunuynan* < (bu+nuñ ilen) (4-58).

alıyorsúyuz < (alıyor+suñuz), *yiyorsúyuz* < (yiyor+suñuz), *içiyorsúyuz* < (içiyor+suñuz) (16-150).

ET. *köynek* < *könlek* (34-196).

2.2.2.3.3 Süreksizleşme

j > c,ç değişimi: *cılat* “*jilet*”(3-117) *Capon* “*Japon*”(4-61), *candarma* < *jandarma* < (İt.) *gendarme* (7-308), *acan* < *ajan* < (Fr.) *agent* (39-129)

h > k değişimi: *mıkdar* < (Ar.) *muhtār* (7-371), *taḳTa* < (Far.) *taḥte* (16-24), *anaḳdar* “*anahtar*”(50-31).

v > b değişimi: *babal* < (Ar.) *vebāl* (25-202).

-b- > -m- değişimi: *gimi* < *gibi* (20-6). Bu edat Afşin ağzında çoğunlukla /m/’li şekliyle kullanılmaktadır. Ünlü uyumlarına girerek *ḡumu*, *ḡümü* şekillerini aldığını yukarıda bahsetmiştik.

g > ḡ ve k > ḳ değişimi: Ön damak /g/’si ve ön damak /k/’si orta damağa kaymıştır: *góz* “*göz*” (25-17), *ḡótürürdüm* “*götürürdüm*”(45-17), *ḡún* “*gün*”(28-37), *ḡuccúk* “*küçük*” (3-81), *ḡózel* “*güzel*”(15-42)
ḳóyún “*köyün*” (45-8), *ḳúlú* “*külü*”(3-51), *ḳeḳerdik* (30-49), *ḳöfde* (11-57), *dóḳúyók* “*döküyoruz*”(27-62), *beḳmez* (22-20).

2.2.4 Ünsüz benzeşmeleri

İç seste yan yana iki ünsüz bulunan yerlerde veya söyleniş bakımından aynı durumda bulunan komşu sözcüklerin son ve ön sesleri arasında, bazen iki ünsüzden birinin kendisine yakın boğumlanma niteliği taşıyan öteki tarafından büsbütün veya kısmen benzeştirilmesi olayıdır.³⁶ Afşin ağzında komşu sözcüklerin son ve ön sesleri arasında da benzeşmeler görülmektedir.

2.2.4.1 İlerleyici benzeşme

2.2.4.1.1 İlerleyici yarı benzeşme: Birinci ünsüzün ikinci ünsüzü kısmen kendisine benzetme olayıdır:

³⁶ GTS, www.tdk.gov.tr

-çy- > -çc-

üç cüz < üç yüz (15-6)

-ty- > -td-

dörT düz < dört yüz (9-166).

2.2.4.1.2 İlerleyici Tam benzeşme: Birinci ünsüzün ikinci ünsüzü her yönüyle kendisine benzetmesidir:

-nl- > -nn-

Çok rastlanır ve kurallıdır: *onnarı (23-12)*, *günner (25-8)*, *gelinnik (20-16)*, *düzennik (39-370)*, *dinner (7-66)*, *unnuK (14-25)*, *annat (5-82)*, *tikenner (49-207)*, *baḥannık (38-66)*, *gazannar (6-109)*, *nişannı (1-83)*.

-mv- > -mm-

aşım mar (15-119), *çobanım marıdı (6-45)*, *yelim mar (1-168)*.

-lr- > -ll-

Çok sık rastlanır ve kurallıdır: *gellik < “gelirik” (51-180)*, *allık < “alırık”(16-140)*, *billim < “bilirim” (49-176)*.

-ly- > -ll- :

millar < milyar < (Fr.) milliard (52-42).

-şy- > -şş- :

beş şüz < beş yüz (42-37).

-zy- > -zz- :

tazzik < tazyik < (Ar.) tazı k (39-250), *sekiz züz “sekiz yüz” (52-46)*.

2.2.4.2 Gerileyici benzeşme

2.2.4.2.1 Gerileyici yarı benzeşme: İkinci ünsüzün birinci ünsüzü kısmen kendine benzetmesidir.

-nb- > mb

om bir (<*on bir*) (4-40), *om beş* (<*on beş*) (33-44).

Ölçünlü dildeki benzeşmelerle aynı olan sözcükler: *sümbül* < (*Far.*) *sunbül* (13-15), *tembel* < (*Far.*) *tenbel* (20-37).

2.2.4.2.2 Gerileyici tam benzeşme: İkinci ünsüzün birinci ünsüzü her yönden kendine benzetmesidir.

-rl- > -ll-

Çok yaygın ve kurallıdır: *geliyollar* (5-130), *yellerdi* (49-251), *atallardı* (25-71), *veriller* (6-160).

-ln- > -nn-

satırınan < (*satır ilen*) (32-37), *zornan* < (*zor ilen*) (26-60).

-ls- > -ss-

Bu hadise de kurallı ve yaygındır: *ossuñ* “*olsun*”(26-84), *gesse* “*gelse*” (16-38), *bissin* “*bilsin*”(25-89), *ğassıñ* “*kalsın*”(14-18).

-ns- > -ss-

ondas sōna “*ondan sonra*”(26-161).

-rs- > -ss-

büs sürü “*bir sürü*”(39-76).

-şs- > -ss-

Bu hadise kurallı ve yaygındır: *gelmissek* “*gelmişsek*”(44-9), *bes sürü* “*beş sürü*”(15-5), *bulmussunuz* “*bulmuşsunuz*”(39-180), *gelmissin* “*gelmişsin*”(1-62).

-zs- > -ss-

Bu hadise de kurallı ve yaygındır: *yetmesse* (25-151), *vermesse* (52-57), *sekis sürü* (34-8), *ğıs seni* (6-147), *sekis senedir* (42-42)

-yz- > -zz-

dezzem “teyze”(26-278). Talat Tekin³⁷ “teyze” sözcüğünün (< *tayaza~tayıza*) şeklinde *tay/tayı eze-si* terkibinden geldiğini eze sözcüğünün Türkçe’de “büyük kız kardeş, abla”, DLT’de eze “büyük kız kardeş” olarak kayıtlı olduğunu belirtmektedir.

2.2.5 Ünsüz düşmesi

k, ğ düşmesi: Bu ünsüzlerin düşmesiyle hece kaynaşmaları ve yanındaki ünlülerde uzamalar meydana gelebilir: *ufādım* “ufaktım” (26-14), *boúz* “bu kez” (31-19), *öldürecādik* “öldürecektik” (32-157), *oadar* (< o kadar) (5-117) *sōķ* “soğuk” (27-6), *geld η* “geldiğin” (50-15), *tüfā* “tüfeği” (38-89), *cıncīnı* “cıncığını” (20-31), *ayucu* “ayak ucu” (16-99), *dölāse* “dölek ise” (34-69).

r düşmesi: *y m* “yirmi” (27-19), *çihatdıķ* “çıkarttık” (40-85), *üzgār* “rüzgār” (53-84), *gelikene* “gelirken” (6-134).

n/η düşmesi: *piriç* < (Far.)birinc “pirinç” (25-37), *geç* “genç” (2-232), *ireçberlik* < (Far.) *rençber* (11-29), *siz ler* < *siziñkiler* “sizinkiler”³⁸ (50-58), *biziki* < (*biziñki*) (6-21).

t düşmesi: *dos* < (Far.) *dūst* “dost” (1-259), *ıras* < (Far.) *rāst* “rast” (2-234), *hızmeker* < (Ar.) *ħidmet* + (Far.) *kār* “hizmetkar” (25-188), *çif* < (Far.) *cuft* “çift” (36-46), *serbesken* < (Far.) *serbest* “serbestken” (17-133).

l düşmesi: *nası* “nasıl” (1-52), *māzemeler* < (Ar.) *mālezime* (46-14), *ķahınca* “kalkınca” (32-156).

v düşmesi: *yuķa* < (*yuķa* < *yuvġa*) “yufka” (7-66)

³⁷ Talat Tekin, "Amca" ve "Teyze" Kelimeleri Hakkında", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten TDK Yay. Ankara 1960, s. 294

³⁸ Burada aitlik ekinin düşmesiyle birlikte Afşin ağzında kurallı olan, yukarda ünlülerde uzunluk bahsinde de geçen uzama meydana gelmiştir.

y düşmesi: *buyda* “buğday” (27-21), *mādanıs* “maydanoz”(14-45).

2.2.6 Ünsüz türemesi

d türemesi: *pendir* < (*Far.*) *penīr* (51-101), (6-98).

n türemesi: *bilenzik* “bilezik” (6-161)

y türemesi: Ön seste de ara seste de görülebilir: *yirak* “ırak” (49-72), *yitsen* “itsen” (32-162), *ızıycağ* “azıcık” (3-83), *leymun* <(*Ar.*) *leymūn* (47-55).

h türemesi: *hayva* “ayva” (20-23), *havlūsū* “avlusu” (7-224), *helbe* < (*Ar.*) *elbette* (26-70).

v türemesi: *suval* <(*Ar.*) *su ‘āl* (24-59), *duva* < (*Ar.*) *du ‘ā* (51-51).

l türemesi: *berli* “beri” (17-162).

2.2.7 Ünsüz ikizleşmesi

aşşā (16-104), *yazlık* (17-79), *gurra* (53-77), *beşşik* (2-234), *güccük* (6-59), *döşşek* (4-39), *hağğatTen* “hakikaten”(48-146), *mellik* “belik”(41-18), *yüssük* “yüzük”(26-243)

2.2.8 İkiz ünsüz tekleşmesi

evel < (*Ar.*) *evvel* (6-83), *ğufat* < (*Ar.*) *kuvvet* (33-65), *haḥı* < (*Ar.*) *haḥḥ* (*hakk+ ı*) (10-35)

acık < (*azıcık>azcık>accık>acık*) (20-51) bu örnekte önce ünsüz benzeşmesi, sonra da tekleşme olmuştur.

2.2.9 Ünsüz göçüşmesi

Bazı sözcüklerde daha sonra gelecek bir ünsüzün boğumlanma noktasının daha önceye alınarak söylenmesi olayıdır.³⁹

Komşu ünsüzler arasında:

³⁹ Tuncer Gülensoy, Kütahya ve Yöresi Ağızları, Türk Dili Kurumu Yay. Ankara 1998 s.69

cılbağ (32-152), *kirPit* (3-107), *mahremet* < (Ar.) *merhamet* (11-100), *zivre* (23-68),
kevrān < (Far.) *ķār+bān* (1-225), *şavlar* < (Far.) *şelvār* (25-30), *hevle* < (Ar.) *helva*
(26-17), *kivra* “*ķirve*” (9-159), *eşgi* (49-242), *zahmeri* <(Ar.) *zemher r* (45-140),
melmeket (39-286).

Komşu olmayan ünsüzler arasında:

ceyrān < (Ar.) *cereyān* (38-64), *genelek* (22-74), *helar* (14-76), *öndüç* (18-21), *irelde*
(6-280).

Bölüm 3

ŞEKİL BİLGİSİ

3.1 İSİMLER

3.1.1 İsim yapım ekleri

3.1.1.1 İsimden isim yapan ekler

{+III_k}, {+nIII_k /+III_h}

Ölçünlü dildeki işlevi ile Afşin ağzında da sıklıkla kullanılan bu ekin /k/ ünsüzünün genellikle sözcük sonunda ve iç seste tonlulaştığı görülür.

ğışlık (47-50), *analık* (16-87), *aşlık* (20-50), *tandırılık* (45-46), *sancaqlımış* (1-17), *aylīm* (2-30), *haşlık* (48-111), *hayvancılık* (17-75), *malcılık* (27-59) *ğıtlıh* (39-220), *baytarlīnan* (48-130); *asgerlik* (9-72), *teklık* (3-69), *üzerlik* (6-154); *tuğluk* (37-36), *bolluk* (49-164), *zorluk* (21-8), *mēmurluğ* (9-25), *marañgozluğ* (5-12).

/-n/ ile biten sözcüklerde ilerleyici benzeşme görülür: *unnuK* (14-25), *samannık* (8-23), *ğaribennik* (29-82), *günnúğúken* (4-37).

Bazı düz ünlülü sözcüklere yuvarlak ünlülü geldiği de görülür: *çifciliğune* (51-142).

{+II}

İşlek bir durumda olan bu ek sıfat türetir. /-n/ ile biten sözcüklerden sonra ilerleyici benzeşim yoluyla ünsüzü /n/ olur: *sulu* (25-69), *yaşlılık* (52-46), *emekli* (5-22), *güşlü* (17-41), *kólü* (7-348), *süslü* (26-24), *ağıllı* (2-115), *makinelı* (42-15), *düzenni* (21-16), *Avşunnu* (9-5).

{+sIz}

İşlev ve ses uyumu bakımından ölçünlü dilden farklı olmayan bu ek, /-z/ ile biten sözcüklerde gerileyici benzeşme ile sondaki ünsüzü kendine benzetir: *gatiksiz* (52-128) sessiz (50-82), *gorhusuz* (9-81), *gurursuz* (17-58), *ösüz* (4-38), *rahatsız* (19-57), *arabasız* (53-48).

{+cI}

sunuucu (49-114), *sanatçı* (35-74), *demirçi* (25-46), *topçu* (29-78), *avcı* (37-65), *gölüKcü* (7-169), *savcû* (10-24), *yolcu* (32-101), *davulcu* (3-147), *gorucu* (21-33).

{+cA}

Bu ek sıfat, zarf ve adlar türetir: *Akça* “yer adı” (38-8), *dilekce* (34-110).

Zeynep Korkmaz’a göre, küçültme sıfatlarında olduğu gibi {+CA} ekiyle kurulmuş zarflar da bazen Eski Türkçeden gelme {+na} ile pekiştirilmektedir. Bu ek de (< ET gına < -kinya) küçültme ekiyle ilişkilidir.⁴⁰: *gözelcene* (50-59).

{-AsI} sıfat- fiilleri üzerine de gelerek pekiştirici olarak kullanılır: *töremiyesice* (21-77), *garālesice* (20-37).

Özel adlara gelen +cA ise akrabalık adı olan eçe/eçi biçiminin ekleşmiş biçimi olmalı: *Haccece* (53-18), *Hediyece* (25-185), *Memmetce* (17-56)

{+cAk}

{+cA} ekinin {+ok} pekiştirme ekiyle kaynaşmasından oluşan {+cAk} ad, sıfat ve zarflar türetir: *elcek* (41-12), *yālıcağ* “ot adı” (49-240), *gözelcek* (51-105)

böyücek < *büyük+çek* < *büyük+çe+ök* (25-19) sıfatın son sesindeki /-k/ ünsüzü tek hecede iki ünsüz boğumlanma zorluğundan doğan ses uyumsuzluğuna bağlı düşmüştür.

{+gil}

⁴⁰ Zeynep Korkmaz, Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi, TDK Yay. Ankara 2009 s. 37

annemgile (1-27), dayımgil (2-78), hocagil (17-20), babamgil (26-45), dedemgil (39-75).

{+dAş}

arḡadaşnan (29-15), ḡardaş (1-152), vatandaş (15-46), emmideş (9-178), yoldaş (7-306).

{+cIk}

Bu ek de sıfat zarf ve ad türetimi bakımından işlektir: *ylancık “hastalık adı” (5-140), incicik “oyun adı” (49-221), ıcık (2-31), ḡısacık (39-191), ikicik (3-56), biricik (40-119) ḡapcık (53-116), gencecik (3-123), incecik (11-103).*

Bu ek Afşin ağzında işaret ünlemlerinin de sonuna gelir: *dihacık (7-424), ahacık (25-15)*

{+cĀz (<-cAḡIz)}

ḡadıncāz (1-183), gelincāz (5-116), ḡarıcāz (38-39), adamcāz (39-181).

{+rAk}

ufarādı (< ufarak+ i-di)(44-36).

{+dUrUḡ}

boyunduruḡ (7-387).

{+(I)ncI}

Sayı adlarından sıra sayı sıfatları türetir: *doḡuzuncu (4-44), yedinci (5-65), altıncı (17-17).*

3.1.1.2 İsimden fiil yapan ekler

{+IA-}

yaşlandım (50-62), çabaladık (21-10), çapaḡlanırdı (3-119), aşılandı (5-101), dumannamıya (44-67), borşlanmadık (6-89), ağaşılandırma (23-42), evlendik (2-81), yemledik (25-108).

{+Al-}

azaldı (27-70), çuvaldı (< çoğaldı) (3-140), düzeldemez (13-113), daraldı (31-104), buğaltıcılık (17-163).

{+r-/+er-}

everdim (2-118), ğarartı (16-95), başarı (9-81).

3.1.2 İsim işletme ekleri

3.1.2.1 Hal ekleri

3.1.2.1.1 İlgi (Tamlayan) hali

Afşin ağzında tamlayan durum ekinin Eski Türkçedeki nazallığını koruduğu görülmektedir: {+In /+Un}; {+nIn / +nUn}.

{+In /+Un}: *bunnarıñ şeyi (34-93), Alemdar'ın ğurucusu (4-30), apartımannarıñ yanı (39-185), ğoyunun boynuna (41-63), ğızın ırzası (49-9), devletin işinden (52-36).*

{+nIn /+nUn}: *ğözünün önüne (1-75), bunun anası (44-63), poşunun üsdüne (40-148) tağTasının başına (3-71), oranın şefi (5-23), buranın ağasıymış (6-7), soğunun içine (7-60), Dadaloğlu'nun türküsü (37-11).*

İlgi eki almış zamirlerden sonra vasıta hâli eki geldiğinde /n/ ünsüzü /y/'ye dönüşür: *seniynen (34-193), siziynen (16-77), onuynan (4-57).*

Belirtili ad tamlamalarında ilgi hal ekinin kullanılmadığı da görülür: *ğözüm yaşı (32-113); baban evine ğötürür (16-41), babam evine (25-118), emmim ğızının (26-191).*

3.1.2.1.2 Belirtme hali

Yazı dilindeki gibi {+I}ekleri kullanılır, ünlü ile biten sözcüklere eklenirken araya /y/ ünsüzü girer: *evi (8-55), ğızını (44-11), terörüsTü (23-10), buğdayı (51-7), ğapıyı (7-259).*

Ünsüz düşmelerine bağlı olarak uzama meydana gelir fakat bu uzamalarda kaynaşan hecelerin genelde geniş düz ünlüye dönüşmesi Afşin ağzının bir özelliğidir: *ayçiçā* (45-169), *yemā* (20-14), *buydē* (6-107), *inā* (43-47), *eḵmā* (7-435), *toprā* (22-10), *kürā* (47-35), *hasdalī* (26-239), *pinn* (44-45).

Ünsüz düşmelerine bağlı olarak diftong meydana gelir: *cephei* (16-69), *cincū* (22-31), *böliü* (7-105).

Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi Afşin ağzında da üçüncü kişi iyelik eklerinden sonra yükleme hali için bazen /-n/ kullanılır: *guzusun* “kuzusunu”(2-6), *yurdun* “yurdunu”(7-225), *çarşafın* “çarşafını”(16-7),

Derleme yaptığımız yörede eksiz belirtme de kullanılmaktadır: *kipr η* “kipriğini”(3-41).

Bir diğer önemli husus ise /y/ ünsüzünün bağlayıcı ünsüz durumunda olduğu ya da /y/ ile biten sözcüklerde bu ekin yukarda da bahsi geçen ünlü göçüşmesi olayında ele alındığı gibi dar ünlüsü /y/’ den önceki düz geniş ünlüler ile yer değiştirir: *parıyá* < *parayı* (45-163), *salçıyá* < *salçayı* (28-23), *buydıya* < *buğdayı* (8-35), *sirkiye* < *sirkeyi* (47-55).

3.1.2.1.3 Yönelme hali

Yazı dilinde olduğu gibi {+A} biçimindedir. Ünlü ile biten sözcüklere eklenirken araya /n/ ve /y/ ünsüzü gelir: *berbere* (48-21), *köye* (1-11), *yola* (26-66), *torbıya* (45-61), *düüne* (49-94), *ḡānıya* (1-35), *āzına* (26-232), *yere* (8-32).

Ünsüz düşmeleri sonucunda hece kaynaşmasına bağlı olarak uzama ya da diftong meydana gelir: *sinā* (43-39), *ayā* (47-48), *esgerlie* (2-85) *tavıa* (35-17.)

3.1.2.1.4 Bulunma hali

Yazı dilinde olduğu gibi {+dA} biçimindedir. Ünsüz uyumuna uymaz. Tonluluk tonsuzluk bakımından ünsüz uyumunu çoğu kez bozar ve tonsuz kullanımı yoktur: *yargıtayda* (38-25), *tarafda* (22-101), *yatağda* (5-208), *ortalıkda* (7-189), *ucunda* (19-54), *bişekde* (51-94), *hapisde* (37-33), *barğda* (39-75).

3.1.2.1.5 Ayrılma hali

Yazı dilinde olduğu gibi {+dAn} biçimindedir. Ünsüz uyumuna uymaz. Tonluluk tonsuzluk bakımından ünsüz uyumunu çoğu kez bozar ve tonsuz kullanımına yok denecek kadar az rastlanır: *açlıktan* (20-50), *işden* (32-5), *Avşun'dan* (9-23), *Garacoğlan'dan* (15-111), *milletden* (26-57).

Afşin ağzında Eski Türkçede olduğu gibi⁴¹ ayrılma hali eki yerine bulunma hal ekinin bu fonksiyonla kullanıldığı da görülmektedir: *yapdıkdā* “yaptıktan” (38-77), *Ağlıca'da* “Ağlıca'dan”(39-9), *anada* “anadan”(40-29), *tahtada* “tahtadan” (33-44).

3.1.2.1.6 Vasıta hali

Türkçede vasıta eki {+(I)n}'dir. Afşin ağzında bu ek “ile” edatıyla ekleşerek {+InAn /+UnAn};{+nAn}biçimlerinde kullanılmaktadır: *ğanınan* (15-115), *sabānan* (16-20), *onuğnan* (17-80), *suyunan* (18-18), *avradınan* (19-55), *onnan* (27-19), *yoğsuzluğnan* (31-9), *sürüynen* (34-148)

Afşin ağzında vasıta hal eki bazı yerlerde işlevini tamamen “ile” edatına bırakmıştır: *subayına* (38-53), *teşvikiyne* (39-182).

⁴¹ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul 2003 s.236

Eski Türkçedeki işlekliğini kaybeden bu {+(I)n} ekinin yerine sözcük bünyeleriyle kaynaşarak kalıplaşmış şekilleri de görülür: *baharın* (34-50), *yazın* (5-155), *güzün* (29-26), *gışın* (10-27), *yayan* (30-15), *gışın gışın* (11-115), *dizin dizin* (5-147).

3.1.2.1.6 Eşitlik hali

Yazı dilinde olduğu gibi {+cA} biçimindedir. İsim eşitlik hal ekini alarak fiilin işleyiş yönüyle uyum gösterir: *dorlazca* (5-60), *çokca* (32-148), *gözelce* (50-46), *gabilece* (39-6), *insanca* (10-38), *eyice* (2-191), *neçe* (1-145), *töremiyesice* (21-77).

Eşitlik hali eki {+cA}, *ök* pekiştirme ilgeciyle kaynaşarak {+cAk} şeklini de alır: *gözelcek* (51-105), *böyücek* (25-19).

Zeynep Korkmaz⁴² *gözelcemen* (26-187) örneğindeki +mAn' ın eklendiği sığata abartma ve aşırılık anlamı katan +mAn olduğunu belirtmektedir.

3.1.2.2 Çokluk ekleri

Afşin ağzında çokluk ekleri yazı dilindeki gibi kullanılmasının yanında ilerleyici ünsüz benzeşmesi ile {+nAr} şeklini aldığı da görülmektedir: *hâkimler* (1-150), *bunnar* (17-85), *gazannar* (21-66), *günner* (25-8), *binâları* (33-10), *gollar* (34-31), *çocuklar* (40-18), *adamlar* (42-19), *ğadınnar* (44-16), *bulgurlar* (45-84).

3.1.2.3 Aitlik eki

Aitlik eki {+kI} Afşin ağzında çoğu kez ünlü uyumuna uyar: *biziki* “bizimki” (6-21), *sōnaḥı* (38-97), *yürekdeki* (39-333), *burdāḥı* (16-48), *ağlımdāki* (13-58), *nüfusdāki* (23-26), *ordāḥımı* < *ordaki* gibi (34-159), *dünkü* (48-64).

Aitlik ekinin Afşin ağzında tonlulaşıp düşerek anlamını yanındaki ünlünün uzamasıyla muhafaza ettiği, ünlülerde uzunluk bahsinde verilmiştir.

3.1.2.4 İyelik eki

I. Teklik Kişi:

⁴² Age s. 58

{+(I)m/ +(U)m} yazı dilinden farklılık göstermez. Bu ekin eklenmesi sırasında diftong, hece kaynaşması, ses düşmesi gibi ses olayları görülebilir: *babam* (48-92), *dedem* (1-7), *gözüüm* (2-239), *oğlum* (40-107), *yavrum* (11-95), *başım* (7-39), *evim* (6-80), *neim* (28-43), *böğrām* (33-28), *çocúüm* (41-46)

II. Teklik Kişi:

{+(I)η/ +(U)η} yazı dilinden farklı olarak ekte art damak /η/'si korur: *neneη* (3-128), *yoluη* (14-97), *saηalıη* (7-278), *oğluη* (39-194), *anaη* (25-121), *ayāη* (35-73), *gözleriη* (5-143), *özúη* (16-107).

İyelik ikinci tekil kişi çekimine girmiş adlara ilgi hal eki getirildiğinde iyelik ikinci tekil kişi ekinde η > y değişimi görülür: *goηşuyuη pacası* (1-178), *ebey η teknesi* (3-55), *babanneyiη adı* (5-45).

III. Teklik Kişi:

İyelik III. tekil kişi eki {+I / +sI} yazı dilinde olduğu gibi ünlü uyumuna uygun olarak kullanılır: *evi* (1-51), *işi* (2-34) *görevi* (5-31), *saçı* (3-6), *aklı* (25-89), *bacısı* (3-125), *işçisi* (9-60), *āısı* (45-159), *fiziKcisi* (17-11), *üsdüine* (53-43), *ğardaşı* (34-59).

Teklik iyelik üçüncü kişi eki yığılmasına birkaç sözcükte rastlanır: *hepisi* (1-123), *birisi* (7-415).

I.Çokluk Kişi

{+mIz / +mUz} yazı dilindeki gibidir: *yürāmiz* (14-94), *ināmiz* (12-56), *beyl miz* (46-24), *akrabālarımız* (48-150), *odamız* (49-46), *dedelerimiziη* (23-8).

II. Çokluk Kişi

{+ηIz/ +ηUz}; {+(I)yIz/ +(U)yUz} şeklindedir: *emrīηız* (1-75), *şeyīηız* (7-91), *sesiηiz* (34-264), *göreviηizi* (38-110), *ğafaηızı* (39-62), *ğılavuzuηuz* (15-90).

{+(I)yIz/ +(U)yUz} *iştyiz* (7-150). Bu kullanımın örneği diğer şekillere göre oluşturduğumuz metinlerde azdır; fakat derleme bölgemizde kullanımı yaygındır.

III. Çokluk Kişi

{+lArI} yazı dilindeki kullanımının yanında ünsüz benzeşmesi yoluyla {+nArI} şeklinde de görülmektedir: *sığortalari* (15-46), *Ġarabekirli Ağalari* (17-29), *babalari* (11-43), *atalarından* (46-24), *yiğenneri* (5-106), *ireli gelenneri* (40-68), *ekinneri* (51-6), *hayvannari* (7-159), *adetleri* (16-39).

3.1.2.4 Soru eki

Afşin ağzında soru eki {mI/ mU} şeklindedir. Yazı dilinden farklı olarak bazen bu ekin yerine eklendiği sözcüğün son ünlüsü uzatılarak soru kavramı verilir: *bil bilmē* (12-9), *ağnadī* (29-33), *goydū goymadī* (34-210), *tanī* (35-40), *getmea* (29-48), *görmüyō* (2-166).

{mI}: *gediciler mi* (2-212), *gızıñ mı* (15-140), *çamaşırı mı* (21-50), *rometizme mı* (41-17).

3.2 ZAMİRLER

Zamirler, kişi ve nesne isimlerinin yerine kullanılan sözcüklerdir. Zamirleri, kişi, dönüşlülük, işaret, belirsizlik ve soru zamirleri olmak üzere beş grupta ele aldık.

3.2.1 Kişi Zamirleri

Afşin ağzında zamirler yazı dilimizdeki gibidir. Fakat zamirlerin çekimlenirken değişikliğe uğradığı görülür:

	Yalın Hal	Belirtme Hali	Yönelme Hali	Bulunma Hali	Ayrılma Hali	İlgi Hâli
1.Teklik kişi	ben	beni	başa bā	bende	benden bende	benim
2.Teklik kişi	sen	seni	saşa sā	sende	senden sende	seniñ
3.Teklik kişi	o	onu	oşa	onda	ondan onda	onuñ
1.Çoğul kişi	biz	bizi	bize	bizde	bizden bizde	bizim
2.Çoğul kişi	siz	sizi	size	sizde	sizden sizde	siziñ
3.Çoğul kişi	onnar	onnarı	onnara	onnarda	onnardan onnarda	onnarıñ

I. Teklik Kişi/ I. Çokluk Kişi: *ben (48-7), beni (1-97), başa (11-56), bā (2-93) , bende (5-153), benden (32-77), benim (40-28).*

biz (33-21), bizi (39-267), bize (37-57), bizde (26-85), bizden (36-49), bizim (34-35).

II. Teklik Kişi/ II. Çokluk Kişi: *sen (26-102), seni (7-374), saşa (1-124), sā (9-107), sende (52-64), senden (34-220), seniñ (5-142).*

siz (1-63), sizi (15-91), size (7-55), sizde (14-50), sizden (48-172), siziñ (28-67).

III. Teklik Kişi/ III. Çokluk Kişi: *o (9-78), onu (11-12), oşa (5-129), onda (2-24), ondan (13-12), onuñ (5-123)*

onnar (17-10), onnarı (14-14), onnara (16-42), onnarda (5-99), onnardan (31-73), onnarın (13-124).

3.2.2 Dönüşlülük zamiri:

Afşin ağzında dönüşlülük zamiri “kendi” sözcüğüdür. Afşin ağzında baştaki k- > g- değişiminden dolayı sözcük çoğu kez “gendi” biçimini almıştır. Afşin ağzında dönüşlülük zamirinin kişilere göre çekimi:

Yalın hal	İlgi hali	Yükleme hali	Yönelme hali	Bulunma hali	Ayrılma hali
gendim	gendimiñ	gendimi	gendime	gendimde	gendimden
gendiñ	gendiñiñ	gendiñi	gendiñe	gendiñe	gendiñden
gendi	gendiniñ	gendini	gendine	gendinde	gendinden
gendisi	gendisiniñ	gendisini	gendisine	gendisinde	gendisinden
gendimiz	gendimiziñ	gendimizi	gendimize	gendimizde	gendimizden
gendiñiz	gendiñiziñ	gendiñizi	gendimize	gendiñizde	gendiñizden
	gendiñiziñ	gendiñizi	gendiñize	gendiñizde	gendiñizden
gendiler	gendileriñ	gendileri	gendilere	gendilerde	gendilerden
gendileri	gendileriniñ	gendilerini	gendilerine	gendilerinde	gendilerinden

kendim (23-21), kendiñi (13-103), kendi (31-85), gendim (14-86) gendiñi (9-92), gendi (2-85), gendisi (41-51), gendimiz (21-22), gendilerini (23-20), gendileriñ (7-24), gendime (11-61) gendine (7-364).

“kendi kendine” pekiştirmesi Afşin ağzında ikinci sözcüğün baştaki ünsüzünün düşmesiyle kaynaşmış ve “gendāndine” (< kendi kendine > gendi gendine >

gendiğendine > gendiğandine > gendiandine > gendāndine) şeklini almıştır. Bu söyleyiş çok yaygındır: *gendāndine* (22-20)

3.2.3 İşaret zamirleri

Afşin ağzında kullanılan işaret zamirleri ölçünlü dildeki ile aynı olmakla beraber birtakım ses değişiklikleri görülmüştür:

Yalın hal	İlgi hali	Yükleme hali	Yönelme hali	Bulunma hali	Çıkma hali
bu	bunu	bunu	buña	bunda	bundan
şu	şunu	şunu	şuña	şunda	şundan
şo	şonu	şonu	şoña	şonda	şondan
o	onu	onu	oña oğa	onda	ondan
bunnar	bunnarı	bunnarı	bunnara	bunnarda	bunnardan
şunnar	şunnarı	şunnarı	şunnara	şunnarda	bunnardan
şonnar	şonnarı	şonnarı	şonnara	şonnarda	şonnardan
onnar	onnarı	onnarı	onnara	onnarda	onnardan

bunu (22-40), *şunu* (31-13), *şonu* (26-82), *onu* (32-56), *bunnarı* (5-41), *onnarı* (2-275)

bunu (32-154), *şunu* (6-159), *şonü* (28-48), *onu* (31-20), *bunnarı* (7-82), *şunnarı* (9-66), *onnarı* (3-158)

buña (5-130), *şuña* (2-207), *oña* (14-72), *oğa* (18-58), *bunnara* (7-67), *şunnara* (3-65), *onnara* (9-72)

bunda, *şunda* (53-23), *onda* (2-24), *bunnarda* (5-95), *onnarda* (5-99)

bundan (8-17), bunda (39-365), şundan (1-196), şondan (49-145), ondan (11-53), bunnardan (34-146), onnardan (31-78), onnarda (47-7).

3.2.4 Belirsizlik zamirleri

Afşin ağzından derlenen metinlerde geçen belirsizlik zamirleri şunlardır: *filan (7-126), hepisi (5-78), hepi (11-88), herkeş (14-61), kimisi (1-132), kimi (9-28), herkiş (8-49), herkes (39-314), başgaları (10-5), biri (9-49), her biri (26-146), birçoğunu (36-62), şeygil (2-27), bazi (17-125), birisi (11-36), öteki (28-26).*

3.2.5 Soru zamirleri

Afşin ağzındaki soru zamirleri: *neyiñize (1-170) kimi (1-270), ney (29-11), kimiñ (50-124), hañğısıydı (26-92), neye (9-20).*

3.3 SIFATLAR

İsimleri çeşitli yönlerden niteleyen ya da belirten sözcüklerdir.

3.3.1 Niteleme sıfatları

Varlık isimlerini durum, şekil, huy, mesafe gibi yönlerden niteleyen sözcüklerdir:

biyaz (1-195), boz (53-57), sarı (42-38), babayığit (28-33), güzel (14-65), ağappağ (25-113), duval (21-9), sulu (43-48), sıcak (50-71), iyi (9-163), gapğara (16-101).

3.3.2 Belirtme sıfatları

3.3.2.1 İşaret sıfatları

Yazı dilinde kullanılan bu, şu, o, sıfatları kullanılır: *bu faprihanıñ (10-9), bu gızı (11-6), şu yollar (12-15), şu santıral (15-24), şu uva (17-38), o günnere (18-24), o meşeniñ (19-34), o kóden (26-85), ötü yandā köy (35-67).*

3.3.3.2 Sayı sıfatları

Ölçünlü dilden farklı olarak ses hadiseleri görülmektedir: *üç ölüm (11-113), kırk beş kilemetire (36-7), üş tene dokdur (5-162), bir bardak (50-54), elli gişi (7-417), dörd*

oğlum (6-24), üç cüz dörT düz sene “üç yüz dörT yüz sene” (38-10), yirmi hāne (35-69).

3.3.3.2.1 Sıra ve Üleştirme Sayı sıfatları

ikinci olan (5-30), beşinci nesil (17-16), om birinci ayda (45-133), ikinci gazana (21-67), doğuzuncu ay (4-4); birer kelime (17-122), birer şey (25-104), üçer adım (7-49).

3.3.3.3 Soru sıfatları

ğaç sene (5-201), ğaç kead (7-454), haḡḡı buğazı (15-148), haḡḡı kúve (32-150), nasıl doḡdur (5-164), nasıl (25-195), nasıl felāket (34-248), nēş gördün (15-13).

3.3.3.4 Belirsizlik sıfatları

İsimleri tam bir durum sayı ya da miktar ile belirtmeksizin vasıflandıran sözcüklerdir: *her yeri (3-31), her bi şē (33-59), heç kimse (2-192), bir çou (38-10), bunca asır (13-80), neçe işler (1-145), onca işi (50-140), ıcık bir şeyler (20-23), bütün şeyleri (9-59).*

3.4 ZARFLAR

Zarflar zaman, yer, hal ve mikdar isimleridir. Kelime gruplarında sıfatın, fiilin veya başka bir zarfın manasını değiştiren isimlerdir.⁴³

3.4.1 Yer yön zarfları

aşşādan (1-200), yoḡarı (15-45), içeri (50-102), dışarı (51-90), o yanna doḡru (41-77), beriye dōru (26-203), evine dōru (7-217), ōne (53-9), dikine yoḡarı (38-91).

3.4.2 Zaman zarfları

ōtān (25-132), devlikisūn (49-209), şindi (26-154), bōn (7-181), saba (11-22), bayak (49-232), demin (9-91), künde (26-231), baharın (34-50), yazın (5-155), güzün (29-26), ğışın (10-27), evvela (51-52), yeḡı (2-79), ğayrı (1-102).

⁴³ Ergin, age s. 258

Öbekleşmiş zaman zarfları: öğlennedi “öğleyin” (34-103), on sekis senedir (42-42), āşamdan (1-81), āşamned “akşamleyin”(16-48),

Kimi belirteçlerde “AçA” ilgecinin eklediği görülmektedir: *āşamaçı (2-35), bireçi (45-77), yereçi (51-165), seniyeçi (16-39), o zamanaçı (50-102), āşamaçı (18-21), sabahaça (2-35), yazaça (45-71), senesi geleneçe (25-24).*

Kimi zaman belirteçleri kadar ilgeciyle kurulan söz öbeği biçimindedir: *om birinci aya ğadar (14-46).*

3.4.3 Durum zarfları

ğışın ğışın (11-115), aşıā yoĥarı (7-241), ucca ucca “yavaş yavaş” (6-79), gözelce (50-46), gözelcek (51-105), eyice (2-191), teziyeden “çabucak” (49-213), şōle (19-61), sallan bullan (28-46), temiz (29-36).

3.4.4 Azlık- çokluk zarfları

neçe yorduĥ (13-103), çok çekdim(2-250), çoK gözelidi (3-125), bires şey ēdiyo(1-62), epiy çekdi (28-21), beyā bir ğaynadı (49-27), ıcık yatdık (26-180).

3.4.5 Soru zarfları

nasıl deşdiĝiz (19-62), ne halınan (2-172), niye (3-124), nal edek (16-106).

3.5 FİİLLER

Korkmaz ve Ergin’e⁴⁴ göre, fiiller bağımsız değil bağımlı sözlerdir. Fiiller bir hareketi karşıladığı gibi bir oluş ve kılış da bildirirler. Fiiller kök ve gövde halindeyken adlarla ilişkiye giremediklerinden çekime girmeleri gerekir, 2. tekil kişiye emir çekimi hariç. Çekimli fiiller şekle, zamana, şahsa bağlanmış bir hareketi karşılayan sözcüklerdir.

3.5.1. Fiilden isim yapan ekler

Fiilden isim yapan eklerin bir bölümünü mastar ekleri oluşturur.

⁴⁴ Ergin, age s.281; Korkmaz, age s.527

{-mA}

Fiilden isim yapım için en çok kullanılan ektir. İş adları yapar: *ulaştırma* (9-74), *araştırma* (23-13), *oturma* (25-84), *gonuşma* (13-44).

Ölçünlü dilde olduğu gibi kalıplaşmış sözcükler ya da kalıplaşmadan sıfatlar yapar: *yarma* (6-107), *sırma* (7-95), *ğavurma* (7-304), *doğuma* (7-307), *sarma* (8-28), *burma* (49-87), *sundurma* (53-94), *kesme* (3-28), *söölme* (25-120), *silme* (48-9), *ğırma* (6-54), *kertme* (32-55), *ğıyma* (14-39).

{-mağ/-mek; -mağ}

Hareket adarı yapan ektir:

uymak (48-162), *ğaşmak* (7-323), *yapmağ* (9-138), *demek* (46-20).

Kalıplaşmış isimler de kurar: *çağmak* (25-54), *ğuyamak* (50-37), *yemek* (14-73).

{-Iş}

İş adı yapan bir başka ek de budur:

geliş (31-72), *gediş* (38-98), *satış* (17-77), *taniş* (28-38).

{-(I)m}

doğum (51-169), *geçim* (10-13), *verim* (14-60), *sayım* (49-41), *yeyim geyim* (25-20).

{-ğI}

sargılı (6-59), *atğı* (7-215), *sayğı* (21-56), *sergi* (26-150).

{-IcI}

görücü (27-37), *ğurucu* (4-30), *ğorucu* (7-385), *vurucu ğırıcı* (31-81).

{-ğaç/-geç}

hılığaç (31-14).

{-cık/-cik}

enecik “merdiven” (6-192).

{-ak/-ek; -ah}

süzek (16-139), *bişek* (51-94), *yatağ* (5-207), *pıçağ*(49-53), *dutağ* (48-123).

{-maç /-meç}

yağmaç (27-24), *bağlamaç* (3-142),

{-mAcA}

büzmece “*hastalık adı*” (20-25), *boğmaca* (18-31).

{-lAgı}

Yer adı yapar tek örneği bulunmaktadır.

yaylağı (37-7).

3.5.2 Fiilden fiil yapan ekler

{-mA-}

Olumsuz fiil yapmak için kullanılan işlek bir ektir: *dutmamış* (16-87), *ğatma* (1-208), *unutmam* (26-89), *ānamadım* (28-10), *almadıñ*(1-231), *olmuyor* (49-41), *bilmiyollar* (15-149), *vermesiñ* (9-42), *gèymiyollar* (47-49).

Fiilden fiil yapan eklerden dördü, çatı ekleridir:

{-t/-d-}

Fiillerden oldurma ve yaptırma (ettirgen) ifade eden fiiller yapar⁴⁵: *boyalat-* (6-164), *ğımıldat-* (26-244), *yaşat-* (32-58), *ğızart-*(12-60).

/-t-/ ekinden sonra yine bir ettirgenlik eki geldiğinde /-r-/ ünsüzü düşer: *ğeydiddirirdi* (3-44), *getiddirdi* (25-88), *otuddururduğ* (32-104).

{-dIr-}

Bu ettirgenlik eki Afşin ağzında çoğu kez tonlu {-dIr/ -dUr-} şekillerinde kullanılır: *dutdur-* (1-177), *dōtdur* (28-25), *ğavutdur-* (49-25), *yūtdur-* (3-76), *etdir-* (34-147), *atdır-* (7-182), *yedir-* (7-362).

⁴⁵ KYA, age s.78

{-(I)r-}

Oldurma ve ettirme ifadeleri türetir: *yitir-* (32-106), *şasıır-* (13-64), *bitir-* (5-103).

{-n-}

Fiilin dönüşlülüğünü ve edilgenliğini sağlayan ektir: *gızın-* (1-183), *soyun-* (7-91), *yīhan-* (25-43) , *saklan-* (52-108), *ón-* “övün” (20-20).

{-(I)l-}

Fiilin edilgenliğini ifade eden eklerdir: *döküldü* (4-21), *satıldını* (22-52), *çıkılır* (53-77), *eğildi* (34-71).

{-(I)ş-}

Fiilde işteşlik ifade eden ektir: *ālaşıllardı* (16-83), *görüştüñüz* (1-256), *bölüşüller* (31-7), *gapışacaklar* (39-100).

3.5.3 Kişi ekleri

3.5.3.1 Birinci Tip Kişi ekleri

Bu kişi ekleri zamir kökenli olup, şimdiki zaman, gelecek zaman, {-ik} ekli öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, gereklilik çekimlerinde kullanılan kişi ekleri şunlardır:

Çokluk 1. kişi

{-Iz/-Uz}{<-vUz<biz): Bu şekliyle kullanımı çok azdır, bu kullanımın da kaynak kişinin yazı diline özentisinden kaynaklandığı düşünülmektedir: *ekemiyoruz* (10-9), *geliyoruz* (34-237).

Çokluk 2. kişi

{-sIηIz/ -sUηUz}; {sIyIz /sUyUz}: *göreceksiniz* (7-283), *yapacaksız* (<yap-acak-sınız) (1-12), *diyorsüz* (21-61), *bilirsiniz* (37-11), *veriyosunuz* (23-29), *alıyorsúyuz* (7-150), *yıyorsúyuz*, *içiyorsúyuz* (16-150).

Çokluk 3. kişi

{-lAr}: *diyollar* (37-16), *oñudular* (38-18), *çıñardıllar* (4-19), *kömellerdi* (1-177), *ekiyollar* (42-36).

3.5.3.2 İkinci Tip Kişi ekleri

Bu kişi ekleri iyelik kökenli olup, şimdiki zaman, gelecek zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman ve şart çekimlerinde kullanılan kişi ekleri şunlardır:

KİŞİ	EK
Teklik 1. Kişi	{-m}
Teklik 2. Kişi	{-η}
Teklik 3.kişi	-Ø
Çokluk 1. Kişi	{-k /-k}; {-h}
Çokluk 2. Kişi	{-ηIz /-ηUz}
Çokluk 3. kişi	{-lAr}

Tabloya ilişkin örnekler: *gederdim* (1-67), *döndüm* (19-25), *doğurdum* (40-8), *çekdim* (2-198), *oldum* (1-189), *sürdüm* (7-143), *satıcım* (9-11), *bulamazdın* (1-60), *gediciydin* (41-17), *gördün* (25-74), *döndün* (34-219), *yaşıyosañ* (39-296), *yazarık* (38-53), *görmedik* (1-229), *bindik* (34-237), *soyduñuz* (2-255), *soyunucuñuz* (7-91), *alırsañız* (53-6).

Adıl kaynaklı kişilerle çekimlenmesi beklenen şimdiki zaman, geniş zamanın, gelecek zamanın ikinci kişisinde de iyelik kaynaklı kişi eklerinin kullanıldığı görülmektedir: *atıyoñ* “atıyorsun”(52-26), *biliñ* “bilirsin”(17-103), *deviriyoyuñuz* “deviriyorsunuz”(39-55), *soracāñ* “soracaksın”(17-47). Daha geniş bilgi ilgili çekimlerde verilecektir.

3.5.3.3 Üçüncü Tip Kişi ekleri

Emir ekleri:

Teklik birinci kişi: İstek kipine dahil olmuştur.

Teklik ikinci kişi: Yazı dilindeki gibi eksizdir: *bağ* (29-38), *gel* (2-263), *ānat*(13-127).

Teklik üçüncü kişi {-sInğ/ sUñ}: Ekin son sesi artmak /η/'sine değişmiştir, ünlü uyumuna uyar: *ısınsıñ* (7-122), *demesıñ* (10-39), *goymasıñ* (2-37), *girsıñ* (20-10), *ölsún* (7-89).

Çokluk ikinci kişi: {-(I)ñ} aray “arayın” (2-262), *ālamañ* “ağlamayın” (26-227) ünlü ile biten ekten sonra hep /-η/'lidir. Ünsüzle bitenlerden sonra ise -Inğ'lidir: *alıñ* *geliñ* (7-388), *yatıñ* (16-79), *buluñ* (2-262), *alıñ* (15-93).

Çokluk üçüncü kişi: {-sInğlAr/ -sUñlAr} içsinler (53-71), *desinler* (25-25), *olsunlar* (7-245); *goymasınlar* (3-45).

Eski Türk lehçelerinde emir kipi çekimine dahil olan günümüzde istek kipinde yer verilen birinci teklik ve çokluk kişilerinde de üçüncü tip kişi eki kullanılmaktadır: {-

İyİm, -Alİm}buluyum “bulayım”(26-218), görünüyüm “görüneyim” (7-335), yapıyım “yapayım” (41-21), biliyim “bileyim” (14-14), bahalım (34-16).

3.5.4 Fiillerin basit zaman şekilleri

Fiillerin bildirme kiplerinden ya da tasarlama kiplerinden sadece birinde çekimlendiği zaman şeklidir.

3.5.4.1 Bildirme kipleri

Fiillerin zaman bildiren çekimlerine bildirme kipi denir. Fiillerde şimdiki zaman, geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman olmak üzere beş bildirme kipi görülmektedir.

3.5.4.1.1 Şimdiki zaman

Çekimlenmekte olan fiilin {-yor} eki getirilerek içinde bulunulan, devam etmekte olan, süren bir zamanda gerçekleştiğini bildirir.

{-yor} şimdiki zaman eki eki yorı- “yürümek” fiilinin yorı-r geniş zaman şeklinden çıkmıştır.⁴⁶ Afşin ağzında ölçünlü dilden farklı olarak /y/’nin önleştirci etkisiyle ve ünlü uyumuna aykırılışmayı örtme durumundan {-yör/ -yór} şekline de rastlanır: veriyöller (40-27) gidiyór (9-93). Sık olmamakla beraber kalın ünlülü olanlardan sonra dutmuyör (40-97) şeklinde kullanıldığı da görülmektedir.

{-yör} şekline kuzey bölgelerindeki Armutalan, Dokuztay, Söğütdere köylerinde rastlanmaktadır. Bu şekli ilçenin ağzındaki genel kullanımı yansıtmamaktadır. {-yor/-yór} şekli genel ağız özelliğini yansıtmaktadır.

Bu ekin sonundaki /-r/ ünsüzü tüm kişi çekimlerinde düşebilir. Çokluk üçüncü kişi ekinde gerileyici tam benzeşme ile -rl- > -ll- olduğu görülür.

Teklik birinci kişi: dönüyóm (26-204), bilmiyom (6-95)

⁴⁶ KYA, age s.102

İkinci teklik ve çokluk kişi çekimlerinde hem birinci tip hem ikinci tip kişi eki kullanıldığı görülür: *büğnüdiyoñ* (3-124), *biliyóñ* (9-108), *verim alamıyoñ* (10-29), *görebiliyosun* (19-27), *d niyō* “dinliyor musun” (2-170); *soruyoñuz* (40-96), *gúluyoñuz* (48-171), *bilmiyoñuz* (39-287), *veriyosunuz* (23-29), *aratmıyorsüz* (7-28), *bilmiyosunuz* (39-287)

Teklik üçüncü kişi: *çalışıyo* (10-5), *gëdiyór* (41-48), *salıyor* (6-73)

Çokluk birinci kişi eki hep -k’dir:

yiyoğ (50-55), *gazanamıyoğ* (43-19).

Çokluk üçüncü kişi: *dıkmıyollar* (49-308), *diyollar* (29-38)

3.5.4.1.2 Geniş zaman

Afşin ağzında geniş zaman eki {-Ar/ -Ir/ -Ur} şeklindedir. /-r/ ile biten sözcüklere eklendiğinde arada ünlü düşmesi, /r/ düşmesi görülür. Üçüncü çokluk kişi ekinde -rl- > -ll- benzeşmesi bu zaman ekinde de görülür: *unudurum* (7-100), *ālarım* (6-26), *allım* (16-80), *annarsıñ* (13-115), *gedersıñ* (32-107), *alıñ* “alırsın”(47-70), *deñ* “dersin” (30-36), *sağlanır* (52-108), *yatırrık* (3-96), *allık* (16-139), *gellik* (51-180), *güvenirsüz* “güvenirsiniz”(1-170), *bilirs z* “bilirsiniz”(26-171), *görürsünüz* (49-311), *örteller* (3-92), *bağallar* (1-176), *yapallar* (24-54).

Geniş zamanın olumsuz, teklik birinci kişi çekimi yazı dilindeki gibidir: *varmam* (2-81), *bilmem* (11-5).

Teklik ikinci kişide ise iyelik kaynaklı kişi eki kullanılır: *bulamañ* (45-120), *bilmeñ* (33-43), *dayanamıñ* (1-249).

gelmez (2-71), *bilmez*(48-36), *bitmez* (20-35), *barınamak* (7-15), *bilmezsiñiz* (38-16), *ëndirmezler* (16-30), *doyar mı* (26-139).

3.5.4.1.3 Görülen geçmiş zaman

{-dl} ölçünlü dilden farkı, ünsüz uyumuna uymaması ve ikinci kişi eklerinin art damak /ŋ/ si ile kullanılmasıdır: *savdım* (29-8), *aldım* (2-17), *geldiŋ* (53-35), *goyduŋ* (17-98), *aldıŋ* (12-28), *verdi* (11-6), *geşdi* (7-359), *kitledi* (36-26), *daşıdıŋ* (51-9), *yaşadıŋ* (13-138), *sõledinŋiz* (1-63), *geld z* (7-155), *bağdılar* (52-39), *çalışdılar* (6-87).

günah almadım (1-243), *tanımadıŋ* (13-128), *gelmediŋ* (31-88), *getmedi* (3-26), *ulaşmadıŋ* (5-186), *annaşamadıŋ* (33-68), *utanmadıŋız* (39-55), *açamadılar* (39-150).

3.5.4.1.4 Öğrenilen geçmiş zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki yazı dilindeki gibi {-mİş /-mUş}'tur. İkinci teklik kişi eki ve ikinci çokluk kişi eklerindeki /s/'ler gerileyici benzetme ile -şs- > -ss- değişimi olur. Bu kişi eklerindeki benzetmenin etkisiyle olacak ki birinci teklik kişi eki ve birinci çokluk kişi eki {-k/ -k} çekiminde ünsüz ikizleşmesi görülür: *girmissim* (*gir-miş-im* > *girmisim* >)(50-19) *osanmışım* (13-62), *demissiŋ* (25-138), *düşürmüssün* (3-110), *oğumuş* (43-9), *yazmış* (35-38), *gelmissik* (*gel-miş-ik* > *gelmisik*) (44-8), *muzğanmışık* (26-184) *bulmussunuz* (39-180), *vurmuşlar* (6-10), *unutmamışım* (2-175), *dōmamışımışık* (6-5), *yaşamamışık* (18-14), *bilememişler* (16-63), *ğalmamışım mı* (2-106).

{-Ik} ekli öğrenilen geçmiş zaman: {-mİş/ -mUş} yanında ikinci bir öğrenilen geçmiş zaman eki daha vardır. Bu ek kesin bitmişlik bildirir, bir hareketi, oluşu başkasından duymak gerekmez, olan sonuç herhangi bir belirtiye bakılarak bu ekle anlatılır: *gelik* (25-35), *ğalmıyák* (<*kal-ma-y-ık*) (26-157), *yağalanık* (38-38), *ölük* (16-58), *n ölük* (2-201), *veriklerdi* (26-84), *harbedikler* (38-108).

Metinlerde rastlanmayan diğer çekimleri şöyle: *yaḥalanīm, yaḥalanıksıñ, yaḥalanīk, yaḥalanıksıñız/ yaḥalanıksıyız, yaḥalanıksız.*

3.5.4.1.5 Gelecek zaman

Gelecek zaman {-acak /-ecek} eki bu şekliyle kullanılmasının yanında {-IcI /-UcU} şeklinde de yaygın bir kullanımı vardır. Günşen⁴⁷ makalesinde bu ekin {-ğuç/-güçi < -ğu+çı/ -gü+çi} arkakik gelecek zaman isim fiil ekinden geldiğini belirtmiştir: *gèdecēm (33-13), alacām (1-155), dōtduracām (50-100), gedıcım (4-52), gedıcıym (26-199), gıyucum (18-22), verıcıym (52-47), vurucun (7-339), dökücün (52-22), soracāñ (17-47), arıyacak (52-105), ğılacāk (34-108), yatıcıyık (7-168), yīyıcık (6-128), gedıc z (15-148), vereceksıñız (24-22), çıḥarıcılar (17-77), görücüler (38-25); yemēcım (2-46), yetmiyecek (34-265), olmiyacak (22-93).*

3.5.4.2 Tasarlama Kipleri

Fiillerin emir, şart, istek, gereklilik gibi şekillerde tasarlandığı kiplerdir.

3.5.4.2.1 Emir Kipi

Teklik 1. kişiye emir: {-AyIm} (bkz. İstek kipi)

Teklik 2. kişiye emir: *baḥ (29-38), gel (2-263)*

Teklik 3. kişiye emir: {-sIn/ sUn} *ğıysun (6-150), ısınsın (7-122), yapsın (50-12), gırsın (20-10), ölsún (7-89), demesın (10-39), goymasın (2-37).*

Bu ekteki /-n/ yöremizde art damaksıllaşmıştır.

Çokluk 1. kişiye emir: {-AlIm} (bkz. İstek kipi)

Çokluk 2. kişiye emir: {-(I)ñ}

aran “arayın” (2-262), ālaman “ağlamayın” (26-227), sorun (1-52), gollan (7-131).

alıñ geliñ (7-388), yatın (16-79), bulun (2-262), kesin, asın (37-31)

⁴⁷ Ahmet Günşen , Anadolu Ağızlarında Farklı Bir Gelecek Zaman Eki ve Çekimi: -ıcı/ici; -ucu/-ücü, Turkish Studies, Volume 1/ 2 Fall, 2006 Erzincan, <http://www.turkishstudies.net/OncekiSayilar.aspx>

Çokluk 3. kişiye emir:

içsinler (53-71), desinler (25-25), goymasınlar (3-45), olsunlar (7-245).

3.5.4.2.2 Dilek-Şart Kipi

Ölçünlü dildeki şart kipi eki gibi {-sa/-se}' dir. II.kişi ekleri ise art damak ünsüzünü

korur: *kaçmasam (7-281), d neseñ (28-47), dutsa (31-55), olsa (37-47), bulsağ (3-84), yapsağ (14-76), annatsağ (49-289), atsañız (39-291), ossalar (2-238).*

avidırsam (6-37), verirseñ (2-160), ediciyseñ (1-69), vericiyse (34-64), verdiyse (5-148), alırsañız (53-6), dutarsalar (50-135), sarılıyollarsa (39-50).

3.5.4.2.3 İstek Kipi

Afşin ağzında da eki {-A}'dır. Bazı ses değişikliklerine uğramıştır: *bilem (34-245), bağam (42-60), gezesiñ (13-155), diyesiñ (5-145), kesesiñ (7-420), yapasiñ (13-115), ağrıyıp ğncimiyesiñ (2-169), içēdiñ (50-12), gele (40-117), yaşada (15-92), yāya (3-90), sāvolasıñız (15-146), sōliyeleridi (15-135).*

{-Ağ/ -ah} istek yerine kullanılır: *ne bilek (26-154), alağ (34-112), diyek (52-111), basag (26-87), götürag (40-35), yiyek (1-8).*

İstek kipi çokluk birinci kişide de dilk ortağ ekinden geldiği düşünülen -k {-A-ğ}: *götürag (40-35)* kullanımı kuzey bölgelerinde Armutalan, Dokuztay, Söğütdere, Çomudüz'de görülür.

Emir eklerinin birinci teklik kişi ve birinci çokluk kişi ekleri istek kipi yerine de kullanılmaktadır: *demēym “demeyeyim”(7-344), yapıyım “yapayım” (41-21), bağalım “bakalım” (34-16).*

İstek kipinin çokluk üçüncü kişi eki yerine emir kipi çokluk üçüncü kişi de kullanılabilmektedir: *içsinler (53-71), desinler (25-25).*

3.5.4.2.4 Gereklilik Kipi

Bu kipin eki yazı dilinde olduğu gibi {-mAlI} ekidir, bunun dışında (fiil kök ya da gövdesi+ {-mA} + iyelik eki ‘lazım/gerek’) biçiminde kurulanlar da vardır.

ğırmalı (7-445), dutmalı (39-325), etmeli (1-114), etdirmeliydi (3-29), diñelmeliyik (53-26).

Diğer kişi çekimleri şöyle: *ğırmalıyım, ğırmalısın, ğırmalısınız/ ğırmalıız/ ğırmalısıyız.*

dutmam gerek (7-427), sōleşem gerek (11-76), bilmeñ lāzım (48-120), verilmesi lāzım (10-33).

3.5.5 Fiillerin birleşik zaman şekilleri

Basit zamanlı fiillere ekeylemin görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart ekleri getirilerek birleşik zamanlı fiiller oluşturulur. Birleşik zamanlı fiillerin Afşin ağzında bazı ses değişimlerine uğradığı görülür.

3.5.5.1 Hikâye

Afşin ağzında geniş zaman, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman, şart, gereklilik ve istek kipinin hikâyesine rastlanır.

3.5.5.1.1 Geniş zamanın hikâyesi: *gezerdim (48-171), ğonuşurdum (3-45), alırdım (53-49), getirirdiñ (21-36), alırdıñ (30-15), verirdiñ (27-42), götürürdü (5-172), sererdik (22-76), yapardıķ (12-44), kömerdik (25-51), toplardıķ (51-87), çalardıķ (16-135), dutallardı (18-8), bırañıllardı (1-36), isdelleridi (13-125).*

Metinlerde rastlayamadığımız çokluk ikinci kişi şöyle: *dutardıñız/ dutardıyız, dutardız.*

ğocamazdım (45-33), bulamazdıñ (1-60), varmazdı (7-368), ğonuşmazdı (20-17), yapmazdıķ (40-28), sormazlardı (49-6).

Seyrek olarak da çokluk üçüncü kişi ekinin asıl çekimli eyleme değil, hikâye ekinen sonra getirildiği de görülmektedir: *gèderdiler* (22-29).

3.5.5.1.2 Şimdiki zamanın hikâyesi: *annatıyodum* (17-33), *masatlıyodum* (26-91), *çalışıyordun* (8-42), *diyordun* (26-251), *isdiyodun* (36-20), *sürünüyodu* (2-244), *ölüyodu* (3-110), *güdüyodu* (48-14), *yapıyodu* (48-5), *saçıyodu* (1-58), *sāyodu* (33-21), *kürüyodu* (49-295), *biyollardı* (4-66), *veriyollardı* (9-89).

çārmıyodum (2-187), *çıhamıyordun* (13-81), *ğalmıyodu* (48-15), *bilmıyodu* (25-54), *bilmıyollardı* (42-20).

Kişi ekinin asıl çekimli fiilden sonra getirildiği de görülür: *sōlūyomudu* (15-81).

3.5.5.1.3 Görülen geçmiş zamanın hikâyesi: *çekdiydim* (3-113), *görmediydim* (17-118), *verdiydim* (25-164), *yazıldıydım* (49-22), *dediydi* (19-58), *dikdiydi* (26-24), *geşdiydi* (45-91), *getdiydik* (7-45), *aldıları* (9-101), *yapdıları* (26-240).

İkinci teklik ve ikinci çokluk kişi çekimleri şöyle: *çekdiydiñ*, *çekdiydiñiz/ çeydiyd z/ çekdiydiyiz*.

3.5.5.1.4 Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi: *ğalmışdı* (23-68), *vurulmamışdır* (43-16), *yapılmışTı* (13-93), *ğalmıştık* (34-72).

Diğer kişi çekimleri şöyle: *ğalmışdım/ğalmışıdım*, *ğalmışdın/ğalmışıdın*, *ğalmışdınız*.

3.5.5.1.5 Gelecek zamanın hikâyesi: *gediciydım* (2-172), *gediciydiñ* (41-17), *yapıcıydı* (49-312), *olucuydu* (26-114), *ölücüydü* (30-23), *böleceadık* (24-66), *öldürecādık* (32-157).

İkinci çokluk kişi ve üçüncü çokluk kişi çekimi: *gediciydiñiz*, *gediciyd z*, *gedicilerdi/ gedicileridi*.

3.5.5.1.6 Şart kipinin hikâyesi: *bilseydim < bilseydim (16-20), dursaydım (1-233) görseydi (3-24), ānatsaneydi (2-40), ensiyedi (2-199), olsıyadı (7-155), desēdi (15-135).*

Çokluk kişi çekimleri: *bilseydik, bilseydi, bilselerdi.*

Hikâye birleşik zaman eki kişi ekinden sonra geldiği de görülmüştür: *bissemidi “bilseydim”(16-5).*

3.5.5.1.7 Gereklik kipinin hikâyesi: *etdirmeliydi (3-29).* Metinlerimizde rastlayamadığımız diğer örnekleri şöyle: *etdirmeliydim, etdirmeliydi, etdirmeliydi etdirmeliydik, etdirmeliydiniz/etdirmeliyd z, etdirmeliydiler/etdirmelilerdi.*

3.5.5.1.8 İstek kipinin hikâyesi: *içēdi (50-12), dōmaz olādi (50-22), dōreydi (6-167), gedeydi (5-124), çihaydı (9-14), sōliyeleridi (15-135).*

Teklik birinci kişi, çokluk birinci kişi ve teklik ikinci kişi çekimleri: *içeydim, içeydik, içeydiniz.*

Şart kipinin hikayesi:

3.5.5.2 Rivayet

3.5.5.2.1 Geniş zamanın rivayeti: Metinlerde daha çok üçüncü kişi çekimine rastlanmıştır: *yaşarımı (4-12), kağarmış (37-8), guyarımı “koyarmış”(51-42), sulallarımı (10-17), gorhallarmış (16-62), bozmazlarımı (20-20).*

Diğer çekimleri şöyle: *kağarmışım/kağarmışım, kağarmışın, kağarmışık, kağarmışınız.*

3.5.5.2.2 Şimdiki zamanın rivayeti: *yaşıyormuş (4-8), emziriyormuş (36-30), alıyormuş (15-30), atıyollarımı (7-182), oğduyormuş (25-201), yatıyormuş (32-152).*

Metinlerde daha çok üçüncü kişi çekimlerine rastlanan kipin diğer kişi çekimleri şöyle: *yaşıyormuşum/yaşıyormuşum, yaşıyormuşun/yaşıyormuşun, yaşıyormuşuk.*

Çokluk üçüncü kişi ekinden sonra geldiği de görülmüştür: *geliyormuşlar (50-78).*

3.5.5.2.3 Gelecek zamanın rivayeti: *yaşıycıymışım (25-81), alıcıymışın (13-133), gediciymiş (13-133), alıcıymış (26-239), deacıymış (51-61).*

3.5.5.2.4 Şartın Rivayeti: *vara satsıyamışım “keşke satsaymışım”(26-298)*

Bu kipin metinlerimizde tek örneği geçmekteyse de diğer çekimleri şöyledir: *satsıyamışın, satsıyamış, satsıyamışık, satsıyamışınız, satsıyalarmış.*

Diğer kişi çekimleri: *gediciymişik, gediciymişiniz/gediciymiş z, gediciyerimmiş.*

3.5.5.3 Şart

3.5.5.3.1 Geniş zamanın şartı: *gorudursam (6-39), kaçarsam (7-327), bulursam (26-127), ānarsam (32-31), verirsen (34-26), koçularsan (2-156), isdersen (1-137), getirirse (32-11), varırsa (39-102), öldürürsek (32-154), inerseniz (48-311), alırsanız (53-6), müsāde ederse (13-45), verirsāz (34-108), dellerse (34-203).*

3.5.5.3.2 Şimdiki zamanın şartı: *yüyosa (1-174), isdiyosa (9-107), geliyosa (19-24), oluyosa (49-142), dolanıyosa (2-262), gediyouosa (34-67), sarılıyollarsa (39-50).*

Metinlerde örneklerine rastlamadığımız kişi çekimleri: *isdiyosam, isdiyosa, isdiyosanız/isdiyosāz,*

3.5.5.3.2 Görülen geçmiş zamanın şartı: *dediysem (5-63), galdıysan (11-66), gurutduysan (32-63), yazdıysa (41-40), aldıysa (52-115), dediyse (9-97), geşdiyse (26-15).*

3.5.5.3.3 Gelecek zamanın şartı: *dediriciysen (32-72), ediciysen (1-69), giriciyse (7-376), vericiyse (34-64) aḡlamāycıysāz “aḡlamayacaksınız”(15-83).*

3.5.6 Ek-Fiil

{er- > i-}⁴⁸ yardımcı fiili isim soylu sözcüklere gelerek onları fiilleştirmeye ya da basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı yapmaya yarar.

3.5.6.1 Ek-Fiilin geniş zamanı

1. ve 2. kişilerde er-ür kullanımdan kalktığı için sadece ekleşmiş adılar kalır:

gencim (41-67), *varım* (11-22), *üc cüz yirmi ikililiyim* (42-5), *sensiñ* (21-84), *nöbetcisiñ* (30-44), *evladıyık* (39-125), *atcıyık* (17-79), *Marabızlıyık* (7-188), *sülāleyiz* (5-46).

3. kişi çekiminde -dIr (<durur<tur-ur) kullanılır.

çokdur (1-55), *azdır* (42-58) *vardır* (33-55), *temizdir* (15-77), *yayladır* (17-169), *yayladır* (21-103), *ecdadıñdır* (34-284), *bizimdir* (37-12), *ıñTıyardır* (41-51), *toprakdır* (42-48), *Maraş'dır* (1-136), *varlar* (45-128), *öndeler* “önündeler” (41-80).

3.5.6.2 Ek-Fiilin görülen geçmiş zamanı

İsim + ek fiil ({-idi}, {-dI /-dU}) kişi eki kalıbındadır: *varıdım* (7-228), *benidim* (26-146), *ordanatidim* “ordinat” (38-46), *yoğudu* (11-10), *gözeliydi* (3-5), *ğonşuydu* (1-175), *medetsizdi* (28-32), *habersizdi* (34-293), *dâñsizdi* (49-49), *ağullıydı* (2-115), *maraklıydı* (3-59), *ğıymatlıydı* (22-79), *nışşannılıydı* (26-22), *ulağlıydı* (39-38), *sālkhıydı* (49-199), *yaşlıydı* (50-69), *öleydi* (9-154), *güccüüdu* (51-137), *ayıbıdı* (16-51), *ökelıydı* (25-170), *ğomşuyduğ* (5-173), *ğızıdık* (3-63), *varıdız* (36-70), *zenginneridi* (40-71).

3.5.6.3 Ek-Fiilin öğrenilen geçmiş zamanı

İsim + ek fiil ({-imiş}, {-mIş /-mUş}) + kişi eki kalıbındadır: *altı aylımışım* (48-67), *şeymişim* (2-76), *benimışim* (39-34), *haklıymışın* (12-41), *Erçeneliymışın* (15-131), *boşumuş* (37-10), *varımış* (1-18), *çocūmuş* (6-19), *ahrazımış* (11-5), *ğanserimiş*

⁴⁸ KYA s.110

(44-31), *gelinimiş* (25-178), *olurumuş* (34-93), *usulumuş* (6-135), *bolumuş* (7-21), *sótlúgumuş* (43-5), *zenginimiş* (16-67), *aşiretimissik* (31-72), *alev dealimiş* (5-90).

3.5.6.4 Ek-Fiilin şartı

İsim + ek fiil ({-ise}, {-sa/ -se}) + kişi eki kalıbındadır:

nenesiysem (50-86), *köylüyseñ* (43-21), *varısa* (3-26), *yōsa* (6-155), *canısa* (16-95), *günüyse* (21-36), *zenginise* (16-44).

Ek fiilin olumsuzu: Ek fiilin olumsuzu yazı dilindeki “değil” şeklinde kullanımının yanında Afşin ağzında *dēl*, *deal*, *dāl* şekillerinde de görülür:

bōK dāldım (49-212), *eğincisi dealim* (34-69), *emekli de dealim* (7-451), *razı dealiseñ* (34-68), *siñil deal* (2-208), *dırnā deal* (5-123), *bez deal* (53-11), *Elembeğ dēl* (4-5), *devrimiz dēl* (9-90), *y dēl* (14-37), *aylıklı dālıdı* (6-76), *şindiki dāl* (18-19); *var mı* (1-275), *anam mıydı* (31-23), *dertli deal mi* (2-129), *avrat mısıñ* (3-139).

3.5.7 Yardımcı fiiller

3.5.7.1 İsimlere gelen yardımcı Fiiller

Afşin ağzında isimlere *et-*, *ol-*, *ğıl*, yardımcı fiillerin geldiği görülür:

et-: *idāre et* (49-49), *göç ettiñ* (40-24), *haber etdiler* (45-90), *ğabil etmiyo* (48-165), *peked etdirmeliydi* (3-29), *gelin etdim* (6-72), *bazarlık ed* (34-66).

ol-: *möhtec olmadı* (6-86), *asger oldum* (39-354), *gözel olurdu* (18-17), *öretmen ol* (50-125), *gelin oldum* (21-6), *naz olmıya* (5-213), *mercümāmiz olur* (6-115), *köylünüz olduğu* (17-126).

ğıl- *namaz ğıldım* (45-37).

3.5.7.2 Fiillere Gelen Yardımcı Fiiller

3.5.7.2.1 Yeterlilik Fiilleri

{-(y)A} zarf fiili üzerine *bil-* yardımcı fiilinin gelmesiyle oluşan bu fiiller bu şekliyle kullanılmasının yanında Afşin ağzında {-(y)I/ -(y)U} zarf fiili üzerine *bil-* fiilinin gelmesiyle kurulmuş şekillerde de karşımıza çıkar: *yuğurubiliyom* (3-74), *gonuşabiliyom* (17-56), *edebillim* (40-115), *dëyibiliñ* (25-169), *bañıbildik* (32-6); *yapamam* (*yap-a u-ma-m > yapamam*) (39-250), *giyemedim* (1-239), *bilemem* (4-28).

3.5.7.2.2 Tezlik Fiilleri

{-(y)I/ -(y)U} zarf fiili üzerine *ver-* yardımcı fiilinin gelmesiyle oluşan bu fiiler bu şekliyle kullanılır: *veriver* (32-96), *goyuverdi* (42-62).

3.5.7.2.3 Süreklilik Fiilleri

{-(y)A/ -(y)I} veya {-(y)Ip} zarf fiil biçimleri üzerine *dur-*, *gel-*, *kal-*, *gör-*, *koy-* (*ko-*) yardımcı fiillerinin gelmesiyle oluşturulur⁴⁹. Afşin ağzında da bu yapılar bazı ses değişimlerine uğramanın dışında bu şekilleriyle kullanılmaktadırlar: *sürüklüp geliyor* (46-24), *yürüyü git* (31-43), *oyalıyap duruyor* (7-256).

3.5.8 Fiilimsiler

Fiil kök ve gövdelerine gelen belirli eklerle türetilen bu yapılar kişi ekleri alarak çekime girmeyen; ad, sıfat ve zarf görevi yüklenmiş fiillerdir.

3.5.8.1 İsim- fiiller

Fiil kök ve gövdelerine {-mAk}, {-mA}, {-Iş} ekleri getirilerek oluşturulur. {-mAk} fiil adlarını yapar: *yakmak* (1-183), *uyamak* (48-162), *ğaynatmak* (22-49), *ğaşmak* (7-323), *yapmağ* (9-138), *demek* (46-20).

{-mA} ve {-Iş} ekleri iş adı yapar: *oturma* (25-84), *gonuşma* (13-44), *bu gedişle* (34-54), *geliş* (31-72).

⁴⁹ Korkmaz, age s. 820

Afşin ağzında kullanılan fakat derlemelerimizde bir yerde rastlayabildiğimiz {-dIIIk/-dUIUk} eki ölçünlü dildeki {-mA} ekine karşılık gelmektedir: *aldılıh* (33-17).

3.5.8.2 Sıfat- fiiller

{-An},{-DIk}, {-mIş}, {-AcAk} biçim birimleriyle oluşturulan bu yapılar bir ad veya ad grubunun önünde sıfat gibi kullanılır.

Ölçünlü dilden farklı olarak bazı ses değişimleri görülür: *Hasmimi yutacak filim var baba* (1-156), *goyacak yer* (8-32), *dötduracak kadın* (28-25), *At galmamış Binbuğı'ya çıkacak* (37-44), *Taıırı'dan başğa yohdur dapacaı* (42-8), *gelecek sene* (5-65), *derdimi dökecek kimsem* (11-24), *yıkmadık adam* (32-163), *olmadık guş* (6-185), *almıyan bir yer* (9-22), *işe yaramıyan* (20-34), *dutamıyan arıhadaşına* (31-54), *geçmiş günümüz* (25-39).

3.5.8.3 Zarf- fiiller

Zarf fiillerinden bir kısmı eylem kök ya da gözdesine getirilen ulaç ekleriyle kurulur.

{-A, -I, -U}: *yana yana* (25-110), *gele gele gele* (39-267), *uyuklayı uyuklayı* (51-44), *yürüyü git yürüyü* (31-43).

Afşin yöresinde bu ek ikilemelerde ve ulaçlı birleşik eylemlerde görülmektedir.

{-arak/-arah; -erek/ereK}: *olarak* (4-38), *baıarak* (21-10), *ğalarak* (25-210), *ağlıyarak* (34-82), *sallıyarah* (9-41), *diyerek* (1-259), *dóşerek* (17-108), *ederek* (20-43) *olarakdan* (53-23), *uyukıuyarak* (51-40).

{-Ip}: *yörüüyüp* (7-158), *ağláep* (11-15), *ılaşıyap* (49-279) buradaki düz geniş ünlülü durumunu ünlü göçüşmesi bahsinde vermiştik (bkz.2.1.8). Bu zarf- fiil ekinin ünlü ile biten sözcüklere /-p/ biçiminde getirildiğı de görülmektedir: *sürüklüp gel-* (46-24), *dép* (33-68).

{-IncA/-UncA/-IncI/ UncU; -IncAı/-UncAı; -IncAı; -IncĀz}: *baıınca* (1-119), *gonuşunca* (25-6), *sürüncek* (34-74), *déyincek* (17-119), *enincek* (24-49),

hasdalanınca (33-20), *gedincek* (34-52), *girincek* (35-30), *varıncı* (6-57), *soruncu* (45-158), *dutuncu* (51-61), *vuruncu* (52-127), *eletincāz* (38-112).

{-İşIn/ -UşUn}: *gaçışın* (1-73), *diyişin* (9-19), *gelişin* (16-62), *vuruşun* (39-215), *çalışışın* (9-88), *yatışışın* (16-104), *araşdırışışın* (39-311), *oluşun* (3-135), *gonuşun* (17-137). Bu ulaç eki Afşin ağzının belirleyici özelliklerindendir.

{-dİlķcA/ -dUķcA}: *vardıķca* (7-250), *gereolduķca* (26-161), *durduķca* (38-181), *sallandıķca* (3-152).

-AnAçA/ -AnAçI (< -An+A AçA) “+A kadar”

Asli ulaç ekleri yanında bir ortaç eki ve ad durum ekiyle kurulan ulaç ekleri de vardır. Bunların yanında bazı ulaç ekleri de ortaç eki ve “AçA” ilgeciyle kurulmuştur:

geleneçe (33-45)

Son sesin daraldığı da görülür: *āşamaçı* (2-35), *bireçi* (45-77), *yereçi* (51-165), *seniyeçi* (16-39), *öleneçi* (32-84), *yaşıyeneçi* (8-15), *alanaçı* (11-55), *geleneçi* (25-36), *zamanaçı* (50-102).

{-kAn/ -han; -Iķan/ iken; -ķana/-kene;-hana}: *-ken* eki *-i* ekfiilinin zarf biçimidir.

Eski Türkçede *er-* biçiminde olan bu ek ses değişimiyle *i-* biçimini almıştır. “iken” zarf-fiili kendisinden önce gelen sözcükle birleşik kullanıldığında genellikle *i-* düşmektedir. Yazı dilinde ses uyumuna girmeyen bu ekin Afşin ağzında çoğu kez ses uyumuna uydurulduğu görülmüştür: *derken* (39-19), *gederken* (5-167), *doğuyerkene* (40-17), *yatarhan* (16-133), *yaparhan* (17-77), *çıharhan* (22-49), *yurhan* (25-123), *ağharhana* (32-135), *vedālşırhana* (37-23).

Diğer zarflar: *galan* “artık, bundan sonra” (52-44); *gayrı*: ... *gayrı göçüyüm* (1-102)

3.6 EDATLAR

Cümlede sözcüklerin birbiriyle anlam bağı kurmak için kullanılan birimlerdir. Afşin ağzında için, içün, uçu, uçun, uçún; ğalan; gimi, ğımı, ğumu; ğadar, ğadara; göre, góre; rağmen; beri, berli, belli; öte, ğarşı; ğeri, keri; ile, sonra, sōra; sōnamıyağ “sonra” evel, evvel; dōru, ğayrı; deyi, dēyi, dēyini; başga, sıra; bile, bilene; dahi, ya; eğere, aņare.

Edatların başındaki g, ğ, k eriyerek kendinden önceki sözcükle kaynaşması ve ünlü uzama hadiseleri görülebilir (bkz. 2.1.2.1.2).

için (9-120), içün (1-179), üçün (22-99), uçún (25-20), onun uçu (39-162), uçun (2-103), ğeri (51-96), keri (40-123), ğımı (12-18), berli (46-21), belli (19-46), dēyi (20-6), dēyni (16-106), ğarşı (17-67), sōnamıyağ “sonra”(20-46), başga (9-68), dahi (19-16), bilene (33-65), ya (18-19), öte (37-63), ğayrı (1-102), eğere (41-88), aņare (34-64);

sıra (33-40), sırla. Metinlerimizde *sırla* ilgecinin örneğine bir yerde rastlanmıştır: *arķam sırla (5-61)* bu şekline tek bir yerde rastlanmıştır.

3.7 İKİLEMELER

3.7.1 Aynı Sözcüğün Tekrarlanmasıyla Oluşan İkilemeler

diş diş (51-119), üFürü üFürü (45-27), pōleñ pōleñ (47-72), ölçeK ölçeK (49-134), tabaķ tabaķ (49-134), ufağ ufağ (49-196), şōle şōle (10-18), ğapı ğapı (2-263), birēm birēm (3-26), güccüK güccüK (3-81), gizir gizir (11-19), bōle bōle (12-37), ğarışdıı ğarışdıı (16-144), duman duman (17-140), arħa arħıya (21-7), bōK bōK (21-65), dilim dilim (22-61), yaya yaya (24-41), aşşā aşşā (24-47), şuvadar şuvadar (25-36), az ız (25-38), gerili gerili (39-208), bişiri bişiri (51-38).

3.7.2 Doğa Yansımali ve Ses Yansımali Sözcüklerle Kurulan İkilemeler

zanğır zanğır (44-29), fir fir (25-77), şahır şahır (3-64), çatır çatır (45-138), gırç gırç (45-141), faş faş faş (53-109), dıhır dıhır (6-168), fısır fısır (16-35), zombur zombur (26-198), paldır küldür (13-137), tıy tıy (7-76).

3.7.3 Eş/yakın Anlamli Sözcüklerin Bir Arada Kullanılmasıyla Oluşan İkilemeler

gül gülistan (12-70), işe güce (44-60), yalan bucuk (25-113), falan filan (7-251), geldi geçdi (6-21), öle şöle (22-14), āri bürü (3-45), kórde köşede (15-51).

3.7.4 Aynı Sözcüğün Başına “m” Getirilmesiyle Oluşan İkilemeler

gazel muzel (2-187), hafdasını mufdasını (53-22), kütük mütük (53-20), loğum moğum (51-67), yannık minnik (51-22), tohaç moħaç (49-280), ölür mölür (25-150), ekin mekin (43-8), ğanseri münseri (44-30), noħut muħut (44-15), pancar mancar (45-73), küp müp (4-19), türkü mürkü (5-125), ğardaşı mardaşı (4-65), Kürt mürt (7-12), māni muni (8-60), ğāni māni (9-117), cehiz mehiz (11-9), doğdur moğdur (20-22), tığ mığ (7-164).

3.7.5 Ses Benzerliğı ile Oluşan İkilemeler

ğıdım sıdım (49-188), ğarman çorman (32-170), sallan bullan (28-46), ala cüla (26-125), bölük börçüK (17-104), āşer māşer (45-60).

SONUÇ

Afşin coğrafi konumu ve tarihi itibarıyla tam bir kavşak noktasındadır. Tarihte Arap, Bizans ve Türk hâkimiyet mücadelelerinin yaşandığı bir coğrafyadır. Bu tarihî ve coğrafi unsurların Afşin ağzına bir zenginlik kattığı gerçektir. Afşin ağzı kuzeyde bulunan birkaç köydeki cüzi farklılıklar dışında tam bir birliğe sahiptir. Afşin ağzı Kıpçak Türkçesinden de izler taşır. Karahan, Afşin ağzını Batı grubu ağızlarının VII. alt grubunun ikinci derecedeki alt gruplarına yerleştirmiştir. Bu grupta Afşin ağzından başka, Akçadağ, Darende, Doğanşehir ağızları; Elbistan, Göksun, Andırın, Adana, Hatay, Tarsus, Ereğli, ağızları; Kahramanmaraş ve Gaziantep merkez ağzı ve Adıyaman, Halfeti, Bilecik, Kilis ağızları da yer almaktadır.

Afşin ağzının belirleyici özelliklerini şöylece özetleyebiliriz:

- 1) Kapalı e (ë) çok belirgin olarak Afşin ağzının tamamında iştilir: *vëriller* (6-160), *gëydir* (3-43), *dëdi* (2,20), *édeller* (16-27), *ëyi* (49-170), *yër* (1-181), *yemek* (27-48), *ëtmesin* (32-47), *gece* (18-47), *şëy* (7-63), *lan* (39-81), *ëndirmezler* (16-30).
- 2) Kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumları bazı istisnalar (kimi eklerin yuvarlak ünlülü kullanılıyor olması) dışında Afşin ağzının tamamında güçlüdür.
- 3) Hem Türkçe sözcüklerde hem de yabancı sözcüklerde, ilk heceden sonraki hecelerde dudak ünsüzlerinin yanındaki yuvarlak ünlülerin düzleşip daraldığı veya yarı düzleştiği (û) görülmektedir: *savırillar* (22-21), *çamır* (15-154), *halbır* (30-10); *sabûn* (25-117), *yavrûm* (1-70), *yağmûr* (3-90), *havlûsuna* (7-224).

- 4) /y/ ünsüzünün bağlayıcı ünsüz konumunda bulunduğu sözcüklerde geniş ünlüler ile dar ünlülerin yer değiştirmesi: *bilsiyedigim* < *bilseydim* (16-20), *uğrıyanca* < *uğrayınca* (38-96), *gelmiyek* < *gelmeyik* “gelmişiz, gelmeyiz”(39- 76).
- 5) Diğer batı gurubu ağızlarında olduğu gibi, ünsüz düşmelerine bağlı olarak ya da hece kaynaşmaları sonucu uzun ünlülerin meydana gelmesi: *ufādım* < *ufaktım* (28-33), *āzına* < *ağzına* (47-7), *y mi* < *yirmi* (29-10).
- 6) /ğ/, /y/, /v/, /h/ gibi boğumlanması zayıf ünsüzlerin düşmesine bağlı hece kaynaşmaları yaygındır.
- 7) Afşin ağızında /k/ ve /g/ ünsüzlerinin boğumlanma noktaları geriye kayarken yanındaki ince ünlülülerde de geriye kaymalar görülmektedir: *ókúz* (51-31), *kóz*(45-25), *gózel* (15-42), *góre* (28-69).
- 8) Afşin ağızında hem sözcük bünyesinde hem de eklerde art damak /ŋ/’si korunur: *gónúl* (31-56), *biŋ* (10-31), *Taŋrı* (42-7), *yalaŋız* (35-32), *yīhıyoŋ* (8-31), *vatanımdıŋ* (13-36).
- 9) İyelik teklik ikinci kişi eki tamlayan durum ekinden önce kullanıldığında *ŋ* > /y/ değişmesi görülür: *gözüyüŋ* < (*göz+ü+ŋ+üŋ*)(7-397), *babayıŋ* < (*baba+ŋ+ı+ıŋ*) (7-370), *neneyiŋ* < (*nene+ŋ+iŋ*) (5-43).
- 10) Kalın ünlülü sözcüklerde önses /k-/ tonlulaşır.
- 11) Sözcük sonundaki tonsuz ünsüzlerin yarı tonlulaştığına Afşin ağızının her yerinde rastlanır.
- 12) Ölçünlü dilde ince sıradan ünlüleri olan sözcüklerde önses /k-/’nin tonlulaşmasına rağmen, Afşin ağızında Eski Türkçedeki önses /k-/’leri koruyan sözcükler de görülmektedir: *kölge* “gölge” (3-34), *künde* “her gün” (16-45), *köynek* “iç gömleği” (34-196), *kömellerdi* “gömerlerdi” (1-177).

- 13) Ölçünlü dilde /d-/’li olup Afşin ağzında /t-/’li; ölçünlü dilde /t-/’li olup Afşin ağzında /d-/’li kullanılan sözcükler vardır: *dırnağ* (7-71), *davşan* (29-48), *dara-* (40-74), *dut-* (3-71), *dık-* (34-187), *doğ* (17-54); tut “*dut*”(18-11), *tuvar* (26-242), *tohtur* (33-12), *tıkat* (17-121). Eski Anadolu Türkçesinden itibaren d’ye değişmiş olan ön ses /t-/ ünsüzü kimi sözcüklerde korunmuştur: *túğúm* (52-100), *tiken* (48-89).
- 14) Afşin ağzında ünsüz uyumu kurallı değildir: *işci* (52-34), *ilaçcılar* (3-127), *başğa* (1-188), *topÇuydum* (29-78), *getdim* (2-6), *üsdümüz* (26-184)
- 15) -nl- > -nn- ve -rl- > -ll- benzeşmeleri Afşin ağzının tamamında görülmektedir.
- 16) Afşin ağzında {-mİş} yanında, {-ik} ekli duyulan geçmiş zaman biçimbirimi de vardır: *gelik* “*gelmiş*”(25-35), *ğalmıyák* “*kalmamış*” (26-157), *yağalanık* “*yakalanmış*” (38-38).
- 17) Gelecek zaman eki {-IcI} (<-gUçI) dir: *gedicim* (4-52), *goyucum* (18-22), *vericiyim* (52-47), *yıyıcık* (6-128), *gedic z* (15-148).
- 18) {-miş} ekli duyulan geçmiş zamanın birinci kişilerinde{-missım/-missık} şeklindeki kullanımlarında ünsüz ikizleşmesinin görülmesi: Faruk Yıldırım, AOİA’da Doğu Çukurova ağızlarının ayırt edici bir özelliği olarak bu hadisenin ikinci teklik kişilerdeki –*missın* şekline analogi yoluyla oluştuğunu ve bu yapıda gerileyici benzeşme söz konusu olduğunu belirtmektedir:: *unutmamissım* (2-175), *bõmüssüm* (28-74), *gelmissik* (44-8), *muzğanmissık* (26-184).
- 19) Zamir kökenli {-Iz/ -Uz} çokluk birinci kişi eki, yerini tüm çekimlerde {-Ik/ -Uk}’e bırakmıştır.
- 20) {-İşIn/-Uşun} zarf-filinin işlek olarak kullanılması: *gaçışın* (1-73), *diyişin* (9-19), *gelişin* (16-62).

21) {-Inca/ -Unca} zarf fiilinin {-Incl/-Uncu} şekliyle kullanılması: *varıncı* (6-57), *soruncu* (45-158), *dutuncu* (51-61).

Afşin ağzında Oğuz- Türkmen dil özellikleri:

İlk hecelerde kapalı /è/'nin yaygın olarak benimsenmesi: *géce*, *yé-*, *géy-*

Oğuz ve Türkmen lehçelerinde yaygın olarak /y/'nin yanındaki ünsüzleri inceltmesi: *durmyan* < *durmayan* (3-138), *bahciye* < *bahçeye* (25-47).

Tanınmış bir Oğuz lehçesi olan Türkmencede hâlâ uzun ünlülerin bulunması ve Afşin ağzında da bulunma durumundaki uzunluğun burdâki, ordâhı gibi örneklerinin Türkmencedeki ile birebir aynı olması (bkz. 2.1.2 Ünlülerde Uzunluk).

Oğuz-Türkmen lehçelerinin /b-/ yönünde olması: *barnah* (26-63).

Oğuzcada ünlü, ünsüz değişimlerinin ses ve hece kaynaşmaları ve hece yutumunun diğer lehçelere ve ağızlara göre daha gelişmiş olması ve Afşin ağzında da bu durumun çok görülmesi

Afşin ağzında tıpkı ayrılma durumu için özel bir ek bulundurmayan Orhun yazıtlarında olduğu gibi {+da} eklerinin ayrılma durumu için de kullanılması kuzey bölgelerinde bu kullanım şekli daha çoktur. (bkz. 3.1.2.1.5 Ayrılma hali)

Oğuzcada başta /h/ türemesi özelliğinin Afşin ağzında da belirgin olması: *hayva*, *helbe*, *havlû*

/-r/ ile biten fiillere gelen geniş zaman çekiminde, art arda tekrarlanan /r/'lerden birinin atılarak kolaylaştırılması hadisesinin olması; *götürü* “*götürür*” (29-31)

Bu tespitlere göre Afşin ağzında Oğuz-Türkmen özellikleri çok baskın görülmektedir.

Afşin ağzında görülen Avşar boyu dil özellikleri:

Sözcük başında /k-/ ve /k/ ünsüzleri tonlulaşarak /ğ-/ ve /g/'ye dönmüştür.

Kurallı olmamakla birlikte /r/ ve /l/ düşmeleri görülür.

$r > l$ değişmesi vardır.

İki ünlü arasında bulunan / η /, / g /, / y /, / ξ / damak ve yanak ünsüzleri hece kaynaşmasıyla eriyip kaybolarak yanındaki ünlüleri uzatır.(bkz. 2.1.2 Ünlülerde uzunluk)

Eski Türkçedeki {-kına / -kine} pekiştirme edatı,⁵⁰ çekimli fiiller yanında olduğu gibi devam eder: *bilemiyom kine* (26-285), *geldim kine* (49-5), *diyo kine* (29-59) *kağdım kine* (7-108), *geliyom kine* (2-9).

-ışın/-ışın zarf-fiili türü boldur.

ET. ‘deki ilk hecede kapalı ϵ bulunduran kimi sözcüklerde kapalı ϵ ’ler iyice daralmıştır: *vir-*, *di*, *yi-*

Sözcük içi ve sözcük sonunda - k - /- k > - h -, - h değişimi görülür: *bağdı-*, *oğudu*, *koğu* “*koku*”, *dutağ* “*tutacak*”

Gelecek zaman eki 1. ve 2. kişi çekimlerinde daralarak - c m , - c k , - $ci\eta$ - $ci\eta$ iz biçimlerinde kullanılması.

Afşin ağzında Oğuz-Türkmen dil özelliklerinin baskın olmakla birlikte Avşar boyu dil özellikleri de görülmektedir. Derleme bölgemizde üç boyun ağız özellikleri tabakalaşma göstermektedir.

Kıpçak Dil özellikleri

Afşin ağzında Kıpçak dili özelliklerine de rastlanır:

$\eta > y$ değişmesi: *gözüyüñ* “*gözünün*”, *eviyiñ* “*evinin*”

$g, \xi > v$ değişimi: *duval* “*doğal*”, *savul* “*sağol*”, *çuvaldı* “*çoğaldı*”(3-140) gibi.

Geniş ünlülerin genellikle daralması: *azcık* > *accık* > *ıcık*, *çtîr*-(<çağır-)

$\xi > \eta$ değişimi: *geş-*, *iş-*, *suş*, *ağaş*

⁵⁰ Cemil Gülseren, Malatya İli Ağızları, Türk Dili Kurumu Yay. Ankara 2000, s. 155

Afşin'in yukarda örnekmeye çalışılan ağız özelliklerine dayanarak, Afşin'de Oğuz-Türkmen, Avşar ve Kıpçak ağızlarından oluşan bir ağız tabakalaşmasından söz edilebilir.

KAYNAKLAR

Atalay, B. (1992) *Divanü Lügati'tTürk Tercümesi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

———— (1930) *Maraş Tarihi ve Coğrafyası*, İstanbul.

Demir, N. (2013) *Ankara Örneğinde Ağızların Belgelenmesi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Dilçin, C. (2009), *Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Eren, H. (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Bizim Büro Basım Evi.

Ergin, M. (2003), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları.

Eyicil, A. (2009), *Yakın Çağda Kahramanmaraş*, Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.

Gökhan, İ. (2011), *Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş Tarihi*, Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.

Gülensoy, T. (1998), *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

Gülseren, C. (2000) *Malatya İli Ağızları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kara, M. (1998), *Türkmen Türkçesi ve Türkmen Edebiyatı Üzerine Araştırmalar*, Akçağ Yayınları.

Karahan, L. (1996), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2009), *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 3. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Sümer, F. (1963), *Çukurova Tarihine dair Araştırmalar*, Tarih Araştırmalar Dergisi, S. I, Ankara s.1-107.

————— (1989), *Eshabü'l-Kehf (Yedi Uyurlar)*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

TDK (1993), *Derleme Sözlüğü I-XII* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TDK (1963-1973), *Tarama Sözlüğü I-VIII* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tekin, T. (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara: Kültür Bakanlığı-Simurg.

————— (1960), “Amca” ve “Teyze” Kelimeleri Hakkında, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten TDK Yay. Ankara s. 294

Yıldırım, F. (2006) *Adana ve Osmaniye İli Ağızları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tor, G. (2004), *Mersin Ağzı Sözlüğü*, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.38.

Buran, A. (bilinmiyor), *Çağdaş Türk Yazı Dillerinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkincil Uzun Ünlüler*, http://turkoloji.cu.edu.tr/makale_sistem/tumview.php?id=157

Günşen, A. (2006), *Anadolu Ağızlarında Farklı Bir Gelecek Zaman Eki ve Çekimi: -ıcı/ici; -ucu/-ücü*, Turkish Studies, Volume 1/ 2 Fall, <http://www.turkishstudies.net/OncekiSayilar.aspx>

Sümer, F. (bilinmiyor), *Bayatlar*, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/157664>

Yıldırım, F. *Türkiye Türkçesinin Ağızları ve Etnik Yapı: Çukurova Ağızları Örneği*, <http://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/makaleler/34.php>

Bal, M. S. (2004), *Kahramanmaraş İlinde Bazı Yer Adlarının Tarihi Kökeni*, Kahramanmaraş Sempozyumu, Kahramanmaraş.

Öz, M. (2015), *İlk Osmanlı Kroniklerinde Oğuz Türkmen İmgesi*, 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Ankara.

Sümer, F. (1987), *Dulkadir Elini Meydana Getiren Oymaklar*, Kahramanmaraş I. Kurtuluş Sempozyumu Bildirileri, Ankara

İslam Ansiklopedisi (2001), *Kahramanmaraş*, 24, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Gramer Terimleri Sözlüğü, www.tdk.gov.tr

http://www.afsin.bel.tr/stratejik_plan_2015_2019.pdf

http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/ced/icdr2011/kmaras_icdr2011.pdf

<http://afsinmuftulugu.gov.tr/afsin-ilcemiz-detay-3.html>

<http://www.afsin.bel.tr/sayfa.asp?id=26>

<http://afsin.meb.gov.tr/>

http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/ced/icdr2011/kmaras_icdr2011.pdf

<http://www.kahramanmarasdefterdarligi.gov.tr/ilimiz/tarih/04.html>

EK 1: METİNLER

Anlatan: İbrahim YURTSEVER

81 yaş

Derleme yeri: Erçene

- 5 Benim annadığıma göre bak bu Çuvaloğlu, Abdırmanoğlu, Mesecioğlu üçüncü hāni, dördüncü hāniye de Bayzit dedem gelmiş, dördüncü hāniye. Ondan sōna Bayzit dedem annesiynen barabar geliyo buriya. Meselā o zaman kōñ danasını sīrını güderimiş, ölüm gel Bayazit gel yemek yiyek diyene ikinciye yēmea üçüncüye varmazımış utandından. Bōle bōle çuğalmış, o da ev barķ seabi olduğdan sōna bir
- 10 ānesi getmiş bānı yolmuş, bānı yoluşun haydīñ demiş şiye gēdek, o zaman Avşun'un adı Efsūs'udu oriya gēdek, müFdüye sorak. Nēy dic z, köye çıkmışlar, nēydici orda, yemin, ne yapacaķsīz, yemin ederik, tamam ölüm yemin etdi, geri de ōle gelirmiş ōle. Bir şiye hēc bi şeyini şi yapmazımış yanı. Bu bōle āsas gelme Ğabaktepe, Ğabaktepe'den gelme annesiynen barabar gelmiş. O zaman Ali dedem olmuş āşık
- 15 Ali, Veli, Osman, İprāhim, onnar olmuş. Osman dedemīñ haķğını, yirmi sene Yemen'de ğalmış Osman dedem, şeyde esgerlikde, bu öldü dēyi bunun haķğını üç ğardeş pölüşmüş. Pölüşüşün, bu da Maraş, Halep vilāyetimiş, Maraş sancaklīmı. Halep'den bir de Ğaboğlak'dan Kürd arħadaşı varımı. Y mi sene geçmiş aradan, çor çocuķ seabi olmuş orda. Demiş ki şey imzāladıp da o zaman geri Haleb'e
- 20 dönücüymüş. Efendim bu Maraş sancakdan dēyişin haydi! O çocuķlar orda ğalmış. Yalīz Naciye ğızın ismi mi hanımın ismi mi bilmiyom. Bu seFer, burda Ali dedem ölmüş, Veli dedem ölmüş, İpraim benim adı seabim ölmüş. Elbisdan'a gelirken İt

- YūsúP'u, Arif emminiñ babasını hee, atınan Bayzidoğlu geliyor dèyi òne salmışlar. Akıcılı'da ġarşılaşınca, neriye gèd selâm neriye gèdiyoñ ? Vallâ ben de bilmiyom,
- 25 Bayezidoğlu geliyomuş onun òne, desene bizim hânedan kimse de ġalma, benim Bayazidoğlu diyo. İşde eve geliyo buriye hep mal mülk sehabi oluyo. Babamgile bañıyo annemgile aynı. Bu seFer Veli dedemñ hanımını Osman dedem alıyor. Ondan Ali'ynen Veli oluyor ikisi. Òle gèdiyollar işde bu seFer. Şindi Erçene ismi, burda harP olurumuş, şiyen mezeriñ o rampadan eşiolar ki bir babayiğit bir şey
- 30 çılıyor er, cenâze. Neriye gèdiyoñ, eriñ çenesiniñ yanına, Erçene deal, Eriñ çenesiniñ oriya gèdiyoğ deller. Sōna Erçene olmuş. Ora eriñ yanı o şiyen möhdeniñ ismi, eriñ çeniniñ yanına gèdiyoğ dellermiş.
- Nasıl bulgur kaynatırdınız?
- Meselâ sen bulğur ġaynadıcıñ, ġanıynan getirir oriya şeyderiz köyüñ altı var ya orda.
- 35 Baharık hanımlar suyu şiyen bulğur yıhandı mıydı, dört beş delânni ġanıya ġoşulurdu, oriya götürüllerdi. Oriya götürüller birağıllardı. Orda ġaynardı. Anam ırahmatliknen babam orda bulğur ġaynadıyoğ, ırahmetlik şey geldi Kâzim Hoca'nıñ anası;
- Tandırlarıñ işından
- Hedikleriñ biş nden
- 40 Kâzim Hoca hedik isdedi
- Erçene'niñ âşından, dedi ırahmetlik. Sōna ġardeşim bōle şey yōdu meselâ. Şey bâda bâya dam yapırdı. Hemen ġomşular şurda kerpiç kesdiler ġağnılardan oriya çekdiler şindi, affeden şoriya da vardıñ para isdiyollar. Her şey paraynan şindi. Esgi nêrde esgi ġomşular. Şindi şey gelmiş Derdiçoğ varımış Āşık Hüsiyen'iñ yanına. Arhadaş
- 45 derimiş çocuklarıñ tarhanası ġalmadı medet... Sen o yuhasını
- Ne gezersiñ kerhânada

Ne dolanıñ meyhānada

Vāl vāl ğusasıca

Daha gózuñ tarhanada, diyo, işde.

- 50 Şurıya gelillerdi, şurda Köse'niñ ōlu ne, Köse'niñ ōlu, Hasan emmi altı yedi ğişi otururdu. Senem bacı ırahmetlik varıdı onuñ eviniñ altında otururdu. K̄ör gözü heç görmüyo nası iniyo nası gidiyo ben hayret ederdim. Şindi ordan çıkdı, soruñ baham neriye ğediyo dēyi, Hasan emmim de masġara ğonuşurdu. Senem ana neriye ğediyon? Ğadasını aldım dedi, Güllü Fatma hasda onuñ yanına ğediyom. Hay
- 55 geçmişi pırasalı! Baş çokdur onuñ dedi, Hasan emmi, gözü görmezdi. Şimdi baġele, nisan mayıs zamanı, adamlar bōle burada kimse bulamazdıñ kine şu ġadarıñan ōküz gütmiye ğedeller, dana gütmiye ğedeller, çocuk bulamazdıñ kōyde. Ondan sōna bir sene velhan edip bir sene ekellerdi. Ōküzünen çütünen saçıyoduñ buydıye, harmanda tıġ ederdik, orānan biçerdik, orağ biçerdik boyuna, getirir savırıñ nēyden eden de bir
- 60 de bōle işde bir çocuk bulamazdıñ burda. Şindi bizim Hüsiyen rahmetli şiye cıırağ verdi babam, Nadır'a orda da Sār Bayram varıdı, ırahmetlik şeydememiş, geldi anam da bires şey ğediyo yemek yiyodu hoş gelmissiñ ġardeş dedi. Vallaha isdeam yok bacım deyince biz gülüşdük. Vallaha siz bi şey sōlediniz ben de ters annadım dedi bunu yapıdız dedi.
- 65 Şimdi bu dönemde pekmez kaynatma kalmadı o zaman çok muydu köyümüzde baġ? Ne diyon sen bre, ben baġele bu şeyden kōyden haftada iki ġoca ġamyonnan Uzunyaylı'ya üzüm satmıya gederdim haftada. İşde nēdar olursa, buçū, buydıyanan meselâ bir ġasıye iki çelik, üç çelik buydıya verirdiñ. On kilōda otuz kilō işde iki çelik kâr ediciyseñ. Şindi burdan şiye ğediyok Adanı'ya örtüyü omuza aldık, küreK
- 70 omuzda, Çālġan'dan binerdik ırahmetlik Ğocacıyanan hay yavrūm dedi gene

eşşekler çalışmıya gèdiyo atlar evde yemiye, avratları da at èderdi, atlar ğaldı atlar yemiye gèdiyo, enāyiler gèdiyo derdi.

75 Āşık Hüsiyen harpde AnteP harbinde üç arħadaşıynan ğacıyollar, ğacışın da o zamanda vur āmrı varımış. Vur āmrı verişin bunnarı yaħalıyollar bir āca gözünüñ önüne bālıyap soruyor, bir emríñız var mı diyor. Bir sığara ver diyor Āşık Hüsiyen. Canıñı mı getirici sığara dēyi bir ikinciye çekişin barnāna geliyor tam.

Şeytana uydum da āşamdan ğaşdım

Gel öldür efendim bu candan geşdim

Öluñu öldürdüm ğoluña düşdüm

80 Ğıyma Taħsın Paşa'm n olur canıña

Āşamdan ğaçanı da sabahınan dutallar

Cezalı sorannar mapise atallar

Ben ölürsem nişannımı satallar

Ğıyma Taħsın Paşa'm n olur canıña

85 Kâtipler geldi de künyemi yoklar

Sılada sevdiğim yolumu beğler

Bir cücük daralsa bir çalı saklar

Çalı ğadar hökmün yok mu Memed Efendi

Murat derler ben mūrāda ěrmedim

90 El uzadıp ğonca gülü dermedim

Varıdı nişanım dúún ğurmadım

Ğıyma Taħsın Paşa'm n olur canıma

Āşık Hüsiyen'im gezdım yoruldım

Gözüm balı bir ağaca sarıldım

95 Evel öldüydüm şimdi dirildim

Ğıyma Taḥsin Paşa'm n_olur canıma, dēyişin ordan asgeriñ bir tanesi iki elini, benim
ğanım ğatdım hálal ğumandanım onuñ yerine beni vur diyor. O zamana ğadar bıraḥıñ
şu diyor. Āşık Hüsiyen'i bıraḥıyollar, onnarı ğurşuna diziyollar on degge sōna bıraḥ
elleme bıraḥıñ diyollar. Ōlum on dekge daha sōliyemez miydiñ diyor ğumandan.

100 Amma ikisi ğēdiyó.

Ahbaplara ben derdimi açıyım

İşim tamam oldu ğayrı ğöçüyüm

Acel geldi şerbetini içiyom

Döndü ahrete yolum yaráden

105 Allah'ı bilmez de tapıyo puta

Bāzı hayr_etdim bāzı da hata

Bindirdiler beni ağaşdan_ata

Ġondu musallıya salım yaráden

ĠaPrisdene geld mi bildiler

110 Ahret eli tedbirini aldılar

Zebaniler başucuma geldiler

Eylediler bana zulüm yaráden

O zaman eyledin derin bir fikir

Daime Mevla'ya etmeli şükür

115 Sağ yanımdan geldi şol münkir nekir

Sorguya başladı dilim yaráden

O zaman mizāle ne gözel ěrdim

Verince cevabı ğalmadı derdim

Baḥınca cennetiñ köşgünü gördüm

120 O zaman açıldı gülüm yaráden

Söyler Yurtsever'im gelirse hoş

Kevser irmāndan içip de cuşa

Güvenmeñ dünyaya hepisi boşa

Sağa ayān olsun halım yarāden

125 Şairler bir libas geymiş reŋginden bell_olur

Şalımız bizim aşğı ilāhiye baĝlıdır

Daim doĝru haĝğa ğeder yolumuz bizim

Daima bir ğarere durana baĝıñ

Ğayıpdan bir rızık verene baĝıñ

130 Ğaş düsdür yazılmış Ğuren'e baĝıñ

Kesilmez zikirde dilimiz bizim

Kimisi gelir de kimisi ğeder

Mefasız dünyānıñ malını nēyder

Yārın mahşer günü şefeāt eder

135 Muhammed Musdafā gülümüz bizim

Elimiz Maraş'dır sormaK_ıdersen

Ğazāmız Avşın'dır bulmaK_ıdersen

Şair Yurtsever'i ğörmeK_ıdersen

Erçene k_öyüdü elimiz bizim

140 Oĝudum efendi oldūmu n_eyleyim

İlim hikmetlerde elim var baba

Derin bir fikire daldıñ söyleyim

İdersen cevaba dilim var baba

145 Neçe işler geldi benim başıma

- Çok şairler devam etdi peşime
Yok mu hayañ neden çıkdın ğarşıma
Dõru haķġa ġeder yolum var ġuzum
Bõle ġabile de olur mu niza
- 150 Hākimler veriyo suşluya ceza
Taķdı Süleyman'ı hõkmeden ġize
Ġaldırırım havaya yelim mar ġardaş
Zübeyir'im ortak oluñ derdime
Emmim ġoşar aramızda yardıma
- 155 Şindi seni alacām fortuma
Hasmimi yutacaķ filim var baba
Hõkmünü ġeçirdiñ şark ile ġarba
İħdıyarsıñ baba dayanamañ darba
Er meydanı bura buyuruñ harbe
- 160 Çekersem ġılıcı ölüm mar baba
Bir ġün benim evlatlarım süzülür
Şair isek ġam yükümüz çekilir
Ġörüyo şindi nice ġabir ġazılır
Çelikden bükülmez ġolum mar ġuzum
- 165 Bõle ġabile de olur mu niza
Hākimler veriyo suşluya ceza
Taķdı Süleyman'ı hõkmeden ġize
Ġaldırırım havaya yelim mar ġardaş
Şair Yurtsever'im binmeñ yanıñıza
- 170 Bilmiyom kī ġüvenirsiz neyiñize

Sen bir çaysın ğarşı gelme denize

Seni yok edecek selim mar ğuzum.

Esgiden bugüne Erçene'niĝ geçimi nedir?

- 175 Esgide ben bir ğadınnar ğeyim ğeyme bulamazdı. Meselâ sen çamaşır yúyosañ, bir ğomşudan şöle bir evel könçek deller şindi könçek alır öle şeyde öle ğoñşuydu, şindik mi deal hah. Öle meselâ sabahanan şöle kaħar baħallar sabahanan erden kimin pacası tütüyor, kezzae kúlún içine kömellerdi, onuynan ataş dutdurullardı. Söna baħar ki bir ğoñşu, bir ğoñşuyun pacası tütüyor, ordan ataş alıllardı şey yakmaĝa ocaĝ yakmak için. Böle şey yödu, şöle ocaĝ varıdı. Ben, dedem ırahmetl ğ şöle bir
- 180 paca, şurda bir keçelik deller, adam bir de şu yanna adam olur ortasında, bir şurıya palaz açañ bir de şurıyá, ortıya ğadın gelene ğadar şordan ğuru yerde otururdu. En soñ bir sür zaman geşdi, şöle köz tandırı derik şöle bir oyuk eşdiler, bi meselâ ocaĝdâ yanan ataşdan orda o hasda ğadincâz da ğızınırdı. Ben benim vaziFem çam yakmak. Çam bitdi idâre oldu, idâre lamba oldu, lamba löküś oldu löküś de aletirik oldu.
- 185 Şindi buralarda hep baĝ varıdı, herkesin bā varıdı. Beş şüz tene ğoyún olurdu, Mamo ırahmetlik varıdı. Mamō aşşōbanıñ davarını güderdi bu da yoħarı obanıñ davarını güderdi. Şindi burdan ğetdik böle, Mamō'ñ da bir Durdu ırahmetlik çocū vardı. Üsdümüzde şey yok ayak yalan, ğarda könçek derdik beyaz könçek başĝa bi şey yok, şindi rüyasında demiş ki ırahmetlik, baba demiş ben bóĝun ğuş oldum beni vurdular
- 190 demiş Mamō'ya. Davarı savışdırdık, şurda da Köselā'ñ Köse Abdilla vardı şeyli, Süt Çavuşlarıñ Aldaşlı, mavuzar, mavuzar da şöle kesik bir mavuzar. Ben burdayım bu da orıya ğetdi çocuk. Seni vuruyum mu ulan, dört tenesini beşliymiş dördünü çıħardıyo biri içinde ğalıyor. Ğet yav yapma yav taħılıyanādar mismillah şurdan giriyor şurdan çıħıyor. Diyor ki baĝ sabānan baba bugün rüyamda vurdular diyor

- 195 çocuk. Aslimize bi şey yõmuş, diyom ya biyazdan bir kõnçek ğarda ayak yalın, davar
savışdırdık geliyoķ. İrahmetlik Hüsüen emmim evel taķtuha dëyi şundan şõle bir
yapdı, ondan sõna şõle ğafalı yapdı bir de taķtuha dëyi onu ğeyellerdi. Ayakğabı
nërdiyedi ki. İrahmetlik ondan sõna caminiğ depesine şeyde ramazannıķda bir top
muazası yapdı, o rahmetlik, oruç, oruç açım zamanı bir patladırđı millet oruç açardı.
- 200 Aşşādan gelir tütün
Ġanatları bütün bütün
Elif gelin Meyrem hatın
Satlık yımırtaңыз yok mu
Eķinner dıvradı geldi
- 205 Yolumuz bura uğradı
Memmet Çavûş' uĝ avradı
Satlık yımırtaңыз yok mu
Aç ğarnınan ğatar ğatma
Az çalış avara yatma
- 210 Küreci' niĝ ğızı Fatma
Satlık yımırtaңыз yok mu
Odalarda olur cinnik
Ġapısınıĝ ó pinnik
Sā diyom ğoca Ninnik
- 215 Satlık yımırtaңыз yok mu
Boşnaķlar da zāten faķır
Ġazanınıĝ dibi baķır
Küllük beKcisi İrrik Bekir
Satlık yımırtaңыз yok mu

- 220 Bu yilde dutmaz Adana'cı
Bizim köylü zaten pineci
Eşekci başı Geneci
Satlık yımırtañız yok mu
Gul Arif'im döner devran
- 225 Hacı Ehmet de acer kevran
Tenecioğlu böüK evran
Satlık yımırtañız yok mu
La oğlum diyo, kōñ yımirtasını alıp Abdıraman Kea yiyo, ben mi yiyom diyór.
Sel basdı bāları görmedik basdık
- 230 Bekmezden üzümdeñ umudu kesdik
Yırtıldı yemeni almadıñ lasdik
Bu şairi candan bezdirme baba
Çırağ dursaydım da olurdu hahım
Ben bir menevşeyim bahardā hohum
- 235 Eller gimi baña almadıñ dahım
Bu şairi candan bezdirme baba
Tükenmeden getiriyom pekedı
Bi şey desem berkidiyoñ toħadı
Yırtından giyemedim ceğeti
- 240 Bu şairi candan bezdirme baba
Şad olup da şu dünyada gülmedim
Akdı çeşmim yaşı aslā silmedim

- Ėaviřdırıp bağa ġunah ġımadım
Gönlünü yüklede gezdırme ġuzum
- 245 Yurtsever'im bülbül gimi öterim
şindi sizin biriġize çatırım
İki geçi bir ġoyúnú satarım
Beni bu ġadar ġızdırma ġuzum
Zübeyir'im dayanamaġ leşlere
- 250 Bazarda da kimse olmaz müşderi
Gönünden de bir mes dıkdir köşere
Bu şairi canından bezdirme baba
Ne ġānun çıġarsa oġa uyduġuz
Namazı orucu nēde goyduġuz
- 255 İzarına iç gömlā soyduġuz
Tenha yerde ġörüřdüġüz ġadınnar
Dodak boya sürme çeķen gözlere
Yokdur hecap ġarıřdıġız sözlere
Dos diyerek barıřdıġız ġadınnar
- 260 Allah mı emretti sizlere böyle
Taġsılıġ varsa cevabıġ söyle
Dans evleri oldu memúre yayla
Ėüleř dutup eriřdıġız ġadınnar
Bilemiyóm Yurtsever'in ġasdı ne
- 265 Türkler düşman oldu esgi dosduna
Emeriġan çıġdı döřüġ üsdüne

Ejneb ye ğarıřdıñız ğadınnar, bunu elli sekizde söyledi şindi ossa ne söylerdi, bin
doğuz yüz elli sekizde, şindi olsa ohoo, Āřık Ğoca hee, Bayazıt Yurtsever halk ozanı.
Hadi bi dā sōle bağ m.

270 Kimi sōleim?

Kimden sōlerseñ sōle.

Mini etek topūna atdı

Pantul da çoK ayıp ğapatdı

Erkekler de saç uzatdı

275 Pu yüzúñe zaman senín, dur da kitabı getiriyim de ordan oğuyum işiyiz var mı sizin?

Anlatan: Hatice TÜRKKAHRAMAN

95 yaş

Derleme yeri: Erçene

- 5 Ğaldım dört çocūynan altı aylık. Tarla yok taħım yok heç bi şe yok ğaldım kōñ sīrın ğuzusun verdiler baņa ğuzu ğütmiye getdim. Sekiz sene ğuzu ğütdüm. Hanifē beledim, Hanife altı aylık, onu beliyom ğızım ğuzuya gediyoim. Hüsiyen dört yaşında Ali beş altı yaşında Hanife altı aylık Dilbar iki yaşında. İçerde çocū başucuna ğoyuyom tarlıya gediyoim. Geliyoim kine o aĝlıyo o aĝlıyo. Onnarın ğarnını
- 10 doyuruyom üsdünü başını geydiriyom, hemen yemek hazırlıyoim geri gediyoim ğuzuya ğızım. Sekiz sene ğuzu ğütdüm. Ondan sōna dōller bunnar bōyünce çocuklar kōñ sığırını verdiler. On dört sene sığır ğütdüm on dört sene Hanife on altı yaşadı Hüsiyen delānni oldu ğayri daha sığır ğüdüyoğ. Hanife on dört yaşında, iki yaşındā ğalan ğızımı on dört yaşında Tılavşın'da zengin adamın ğluna vardı. O zengin d y.
- 15 Varma ğızım iki tene öllük var ne d y gediyoğ dedim. Ben seniğ gimi sīr ğüTmem benim varacam öllük ossuğ ğoca ossuğ zengin ossuğ dedi şindi Tılavşın'da. Zengin d y vardı. Ondan sona ğızım Ali'yi everdim ğardeşim ğızını aldım. Ali'm esgere getti beş sene Emine'ynen oturdun kağdım. O geden ğızın ğaynanası öldü. Ölünce baņa düür oldular. Ben dulum ğişim yok ya benim ben dul oturuyom ya. Ben
- 20 varmam dedim. O dedi kine var o dedi kine var. Hanife dedi ki ana var. Dilbar dedi ki gel dērkene ben ğişiye getdim. Bunu oħuduyum tek d y. Bunun ğocası. Esgerden geldi olan, oħumuyo nēytmiyoim. Bunun ğocasını oħutmuş olduğ. Tılavşın'a ğişiye vardım orda oğ sene Hacce Hātın oldum evel sīr ğüdüyoim ğuzu ğüdüyoim ya

zāḡḡın oldum. Onda doḡuz sene mi on sene mi durunca adam öldü. Dilbar da orda
25 çorlu çocuklu oldu. Bunu Hüsēyn'i everdik bunnar hoca getdiler. Ali Hoca, hoca
getdi. Bu hoca getdi. Ben ḡaldım dul oldum. Benim ölüm bunun yanına getirdi. Üç
ay burda ḡaldım. Üç ay da şeygilde ḡaldım Al lde ḡaldım. Gelince Ali başa ḡişi
bulmuş. Bakdı hı avratları rahatsız olucu, ḡaynaniya seviyollar mı şimdi sēmiyollar.
İlle de ḡişiye varıcıḡ dēy beni ḡişiye verdiler sōnadan Erçeni'ye. Orda yigirmi sene
30 durdum adam da öldü. Öle ḡaldım şimdi de aylım yok nēym yok ıcıḡ burda duruyom
ıcıḡ ḡızların yanında duruyom dolanıyom. Nerde ḡafē kefinnēciysem. Heç işden
haberim yok namazımı ḡılıyom abdesimi alıyom tesbāmi çekiyom. Bitdi ḡayrı.

Nasıl bekmez ḡaynatdıḡ, nasıl üzüm kesdıḡ, nasıl?

E vardıḡ adam zengıḡ onun işin görmeḡ mi. Dört tene bā var. Emi d ym üzümü
35 satıyok satıyok tükenmiyö. Sabahaça bekmez ḡaynadırdım āşamaçı geder üzüm
keser gelirdim ḡızım. Öle günnerim geçti ḡızım irezill nen şimdi Allah'ım elden ayā
ḡoymasın ḡıymatlı ölüm versin. Aman ölmedi ki ḡurtulaḡ demesinler. Şindi ḡapıları
deaniyom. Gelinnerin elini deaniyok şimdi.

Nasıl ellerin işini gördüyseḡ annat.

40 Sen ānatsaneydıḡ ellerin gördün işi

Yök seni d nemek isdiyor.

ḡızım on sekiz sene sığır ḡuzu ḡüden de elin işini görmeḡ mi yavrum. Sıḡırı tarlıya
ḡorum gelirim elin işini görürüm, evin işini görürüm. Aman benim başıma çok iş geldi
de Allah ḡorḡdūḡa uğratmasın imanını versin başḡa bi şey demem. Ne diyem haḡḡı
45 birini dēym saḡa ḡızım. Haḡḡı birini ānādıyım saḡa. Melā'ḡ elini deaniyom ekmeḡ

verse yēcim vermese yemēcim. Benim ölümüñ evi dēy elbise alıp geyemem utanırım
acıkdım da diyemem.

Bacı o Dilbargildē sōled ı şiiiriñi de sōle de d nesin.

Erçeni’niñ yeri uzak

50 Ayāma ğurduñ duzağ

Tılavşın’da daralıyom

Gedek Erçeni’yi gezek

Elime aldım ğalemi

Yeñice buldum belâmi

55 Dolandım çarhı âlemi

Evim gimi bulamadım

Ben söylerim ben bellerim

Isdambıl’a mekdûp yollarım

Torun beşşiğın sallarım

60 Ağladım da gülemedim

Nōlduğın bilemedim

Her ğuşlar da yuva yaptı

Serçe ğadar olamadım

Ben söylerim ben bellerim

65 Isdambıl’a mekdûp yollarım

YazıKossuñ ölüm saña

Torun beşşiğın sallarım

Āşam olur sabah olmaz

Uyhular gözüme girmez

70 Isdambıl’ın yolu yırak

Çok bekledim ölüm gelmez

Dedim bitdi. Daha ne dēym gızım. Gızım ben nelerinen ğarşılaşdım nelerinen ğarşılaşdım. Hā birini dēm ben saña hā birini anādıym.

Ali Hoca'nın babasıynan nasıl evlend ŋi annat.

- 75 Şindi bōk gızlara delānniler çok baħar ya bōk gızlara. İrahmetlik halba ħına dayımın ğırāydı. Ben de yahar gözelce bi şeymissim baňa göz ğomuş o adam. Ben dayımgile varıyom geliyom beni deaniyo amma ne dayımın ğırā ben ne biliyim ğariplik bir adam. Sōna dayımgilden ğıraċ ğıkımadan baňa düür saldılar. Başĝa bir adamdan da geldi düür. O dayımın ğırā baňa çok baħıyor ben de gendine baħıyom delānni bir
- 80 olan İmam gimi neami dā esger müsger getmedi. Evelki düür gelene varmadım. Ben varmam daha dedim sōna bu adamda haber salmış. Bu adamnan evlendik. Evlendik vardımınan iki sene durunca esgerl geldi irahmetl ŋ. Ali'm de buċuċ yaşadı ĝayri bir sene sōna Ali'm olmuş ilk oĝlum, ondan so esgerl geldi. Cehalik daha gendi ālıyo ben ālıyom esger gediyo. Evimizde daha yeŋi ayrıldık ĝaynımızdan daha yeni ev
- 85 düzüyom. Evim dēy seviniyoĝ ĝöŋullüyük. Ondan sōna esgerlie getdi. Bu gendi ālıyo ben ālıyom. Çocuċ da buċuċ yaşında. Esgere getdi. Senesi gelince hasdá geldi. Geldi kine kötū Ali'm yeŋi yeriyor daha. Çocū ĝucāna alıyor ālıyor elleham seni bōydemec m yavrūm ölücüyüm elleham diyor. Ben de tōbe de dur adam hasde olmāynan diyom. Bir ay dēyince adam öldü. Bir çocüynan ĝaldım evim ayrı. Bura
- 90 benim ev şu yannı da ĝaynımın evi onuĝ heĝ çocúy olmadı. Avradınan da bacıymı geçinirik ĝaynım avradı. Ben daha dört senelik beş senelik gelinim daha bir çocúym

var. Adam öldü şindi ölümünden sōna bir ay sōna baṇa düürçüler gız gimi düürçüler geliyor. Mear baṇa ḡaynım göz ḡomuş. ḡaynım avradı bā diyor ki bāṇa bacım, yengem şey Hatice der gendi bōḡüdü çocúy olmıyaḡıdı. Gel ḡişime bir nikâh at dēym

95 diyor. Yōg anam ben varmam üç sene gelinnig etdim ben nēle varıyım ben varmam diyom. Ali'yi ḡoyom ḡaynanamıza, anamgile gediyo. Duramıyom geri Ali'm ālar diye evim de ayrı. Eve gelince seviniyom çocā ḡişi yok. ḡaynıma varma isdemiyo. Ḡoṇşular hep baṇa düür oldu bu çocū atma. Ḡaynıṇa var. Amma yengem de baṇa düür oluyor. Baṇa Hatice derdi benden böygüdü ya, Hatice derdi emi derdi çocuynu

100 barabar bōdürük sennen Ali'yi derdi. Belki bundan da olur derdi. Gel benim ḡişime gel derdi. Bacım derdim iki sene gelinnik etdim ben varmam derdim. Sen dediṇ ki var şu dedi ki aḡlımı çarpdılar. Bavvv bir halbır yılanı ḡoynuma sokdum Ali'nun uçun bir halbır yılan. Arḡadaşlarım diyor kine bunun çocū olmaz diyor arḡadaşlarım ıcık durunca Ali böyünce çık get diyollar baṇa. Ben de eyle sanıyom. Öle ḡiş mi

105 bilmiyom hele duruyum duruyum da diyom Ali böyüp de ana diyene ḡadar diyom çılıyım gediyo diyom. Şarpadan buṇa Ali'ye buṇa ḡalmamıssım mı Hüsiyen'e ḡişimiṇ adı Hüsiyen. Bir ḡün arḡadaşıma dedim ki arḡadaş vallaha dedim benim aybaşım ḡörmüyo ḡorḡarım ben çocā ḡaldım dedim. Onuṇ uçun sessiz sessiz Hüsiyen işde. Sessiz. E bu ölünce ḡayrı yengiyenen ḡaldık. Nādar ḡaldık

110 yengiyenen. Hüsēyn oldu iki yaşadı Dilbar dünyıya geldi, Dilbar iki yaşadı Hanife dünyıya geldi, Hanife de altı aylık adam öldü. Yengiyeneṇ beṇ, ḡaynanamız ḡaldık adam öldü. Tarla yok taḡım yok onuṇ ḡardeşleri geldi Tat'lıydı onuṇ ḡardeşleri geldi götürdü ben de dört çocúynan ḡaldım tarla yok taḡım yok. Kóyún böyüḡü beni çārmış gel kóyún ḡuzusunu ḡüt dediler. Bōḡ oḡlan bōdü ḡayrı baṇa sōyor sen ḡuzu

115 güdücuñ dēy. Bu ahlııydı abi ne yiyek gütmiek de anamınan biz güderik. Hanifē'y
beşşā beliyom çocū da başucuna goyom iki yaşında Dilbar'ımı da güzuya gedyom
Ali bazı gediyo bazı getmiyor cahal deli. Hüsiyen'nen güdüyoğ biz. Sekiz sene
doğuz sene gütdük ondan sōna da sığır gütdük gızım. Ali delānni oldu everdim esger
getmedene. Emine iki sene durunca esgerl geldi esgere getdi Emine'ynen ben beş

120 sene ğaldım. Hañğı birini dēym çoğunu da unuduyom daha ded miñ.

Bunnar Istambıl'a getdiler. Ōlu orda gızı orda ben ğaldım Dilbar'ın yanında evi sōğ
bacağlarım hep şindi dökülüyor sōkdan gızım ayaklarım doñuyor Dilbar'ım diyom
evleri sōğ ana diyor sen de Dilbar ğan mı ğaldı diyor tabi üşür ayān diyo. Evleri buz
gimi. Bunnar ğalmıyo. Ōle sōledim bunnarın üsdüne işde. Bunnar orda beni
125 unutdular getdiler. Keyfe sürüyollar işde gızı orda ōlu orda. Isdambıl'a.

Ġas deñı söylesene.

Hecaza getd mi mi?

Kâbe'niñ yolları otlı deal mi

Benim de yüreğim dertli deal mi

130 Muhammed Mustafa datlı deal mi

Göründü Beytullah can mı dayanır

Kâbe'niñ yolunda hurma ağacı

Dökülmüş yaprağı ğalmış ağacı

Kâbi'ye varannar oluyor hacı

135 Göründü Beytullah can mı dayanır

Haciler de ağlarını geyindi

- Dağlarını ğara duman bürüdü
Bizim uçun ğoç ğurbannar verildi
Göründü Beytullah can mı dayanır
140 Erbişimden Muhammed'in ğuşağı
Havadan geliyor onun döşşeğı
Altın oluk boynun ağımış aşağı
Göründü Beytullah can mı dayanır
Daha varıdı işde demiye demiye unuduyom.
145 İssizlerde desene, issizlerde çārsana.
Unuduyom işde ahıl defder mi? Daha cahal miyim unuduyom.
Ġapıña geldim efendim
Aradım buldum efendim
Aşğıña yandım efendim
150 Ġabil et ğapıña geldim
Efendime dedim bunu
Âleme yayılmış ünü
Hak yola getirdi beni
Ġabil et ğapıña geldim
155 Efendiñin şanıñ yüce
Koñularsañ gendi ğonca
Yolumuz da ğayet ince
Ġabil et ğapıña geldim
İsder köl et isder köpek
160 Verirsen yerim bir ekmek
Zor gelir geri bırakmak

Ğabil et ğapına geldim

Göğnünü ğırmadım ğızım. Allah sende ırazı ossun ğızım, günün bahtın ağ ossun, ğalbinde neyse Allah onu versin.

165 Alhış eyle alhış eyle alhış eyle.

Ediyom tama görmüyö alhış ediyom işde.

Ha ed ed ed. Sen dutulur bacı.

E diyom Allah ırazı ossun Allah ğalbindeani versin ğızım. Günün dünden hoş geçsin

Cenabı Allah ğızım, ağrıyb incimiyesin.

170 Diniyö seni hususi d nemiye geldi.

D nediñ işde daha ne diyem Allah'a ses mi ğaldı. Sesim de ğalmadı ğayrı. Daha şükür yaşıım ğaç biliyö dohuzan beş. Daha ne halınan gene senin için söyledim.

Bahele bacı, daha evelden ne geçirdiyseñ aklına geleni...

Aman anam aklım unuduyom ğız gene ahlılıyım ... rahat dur. Allah'a, Gülperi gene

175 aklım yerinde bak ordā şeyleri de unutmamışsım daha ğızım benim yaşıtların götüne bez bāllyollar. Allah iman versin Cenab Allah.

Sen çok geçirmişsin Hacce Ana.

Abavvv!

Daşa geçdi bununhı ğızım daşa daşa.

180 Altı aylık çocun on dörd on beş yaşına ğadar ben sığır ğuzu gütdüm dālarda ayak yalın baş ğambak. Dört çocüynan ğaldım tarla yok tahım yok şimdi dulların önden geçilmez aylık alıyollar. Daha da aylım yok daha da yok. Buriya geliyom bir ekmek yiyom ğızın yanına gidiyom bir ekmek yiyom. Param da yok aylım da yok. Harem mi hallel mi deyi yazılmadım. Allah ğızım günün bahdın ağ ossun ğurban olduğum

- 185 Allah. ... çekmıyesın Cenab Allah ağ bahtlarını versın. Cenab Allah galbindē neyise onu versın. Ne diliyorusan onu versın. Ne deym gızım elimden ne geliyor. Elimden geleni dedim bak sesim bölü. Ben da heç gazel muzel çärmıyodum senın uğun çardım gene hı unutmamıssım. Aha bu da getdi buña da çâtdır gazeli. Bu da çârsın ıcık.
- 190 Duyabilirsın o da çârsın.
- Ğulam duymuyor eyice gızım buña gene şükür Allah yardım ediyor baña. Benim yaşıtılarım heç kimse yok. O çekd m irezill n mükáfâtını verdi Allah'ım baña. Bir adam aTmış yaşında şaşırıyor. Bak doğuzan beş, beş sene galdı kine yüz yaşamıya. Gene aklım yerinde Allah'ım yardım ediyor. Çekd m irezill n mükáfeti. ... Allah
- 195 mükáfet verdi baña. Bak şu yara var ya şu yara şurama Hecaz'dan gelince çalı gırahan odun geldi buram yarıldı. Buram ğanar baş dutar, ğanar baş dutar ğanar. Anam şorā n oldu? Anam çalı deadi. Heç ēy olmaz mı çalı deance, dört beş sene çekdim. Abdes alırım ğanar başımı yurum ğanar. Dedim ki Allah dedim ben neydim eyi olmuyor görmüyor dedim. Şu yara şurıya ensiyedi dedim bürümü şöle çekerdim
- 200 dedim kimse bilmezdi dedim. Dilek ğapısı açımış ayna muyna bakmıyom ya. Daha adam öldükden sōna ğardeşimin ğızı var senın ğımı delānni. Bibi dedi şuraña n oluk şuraña dedi. N olmuş dedim. Buran ğapğara bibi dedi. Ne biliyim gızım bi şey deamedı dedim. Aynayı ver de bahıyım hele dedim. Bakdımıdı şura ğaybolmuş.
- Burıya gelmiş. Aynı bu yara burıya gelmiş. Anam bu daha iyi olmadı. Elleham o
- 205 zaman dilek ğapısı açımış. Şorıya ense diyodum bürümü çekerdim diyodum. O zaman dilek ğapısı açımış. Bu yara şimdi eyi olmuyor. Aha şura gücculüyor, ö ān bōğüdü he. Burdan da bi şey çıkdı. Dedim ki şunğa ğı şurdan bi şey çıkdı dedim şunğa.

Bu da ben de şu yanda siñil var dedi. Bu siñil deal bu yara dedim. Bu da eyi oluyor
aha güccülüyor. Allah'ım Cenab Allah'ım ğurban oldum Allah'ım elden ayā
210 ğoymasın ğurban oldum Allah ğızım. Seniñ de Allah mıradın versin. Ğalbindeyse
onu versin. Anáyın de şıfalığını versin. Ğurban oldum Allah'ım.

Bunnar gediciler mi? Yok daha burdalar.

Burdalar mı?

He burdalar.

215 Seniñ yanındalar?

He benim yanımdalar.

Hüsiyen gedince burıya gelin he.

Hee.

Ben de geri Tılavşun'a gediğim diyom ıcık.

220 Öle mi?

ııcık orda duruyum.

Niye? Dursana burda.

Ne dėym bōk ğapı var. Bi şey demiyom. Gelinnen durduñ mu olanın yanında. O
senin Hatice deal ki saña malamat ola.

225 Yok malamat oluyor ğızım dōru sōluyor.

Ğocıya varıp geld nden mi nasıl oluyorsa diyom bilemiyom diyom

Ben mi?

He ğocıya vardıydın ya ondan mı ireli geliyor diyom. Yanı temelden ğaynana
olmadından sōnadan geldi ya.

230 İşde iki tene ğızınan Hüsiyen, ğaynımdan ğaynımdan. Ğaynım da ölmesēdi. Biri
erden öldü ğaynımızın üç ğardeşidi biri evlenmeden erden öldü. İkisi de geç geç

öldüler. O ğaynanamız da malamat olurdu yavrularım yavrularım dēy. Ğaynanamız da öldü. Yeŋgemizinen ben ğaldık. Iras gelince düür oluyolar. Ben daha Hanife beşşikte nēle varıym gişiye. Öteki de varmadı ben de varmadım. O Tat'lıydı

235 Ğapıdere'den Tatlıydı. O getdi ben ğaldım dört çocüynan. Çok başıma işler geldi. Allah'a ğurban oluyum gene Kâbe de gördüm, ırahatlî da gördüm ğızım irezill de gördüm. Şindi ırahatım ıcık burda duruyom ıcık ğızların yanına gediym. Ğızlar hasde sağlam ıssalar Dilbar şeker hasdel öteki öle hasde gene gediym baııym.

Ğayrı ğulağ duymuyo gözüm duman duman, yaşıma göre buña çok şükür ğızım

240 aklım yerinde. Beş sene ğaldı ki yüz yaşamıya. Allah'ın mükáfeti. Çekd m irezillē mükáfetini verdi baña Cenab Allah'a ğurban oluyum. E sen biliyon benim çekd m irezill işde kimse bilmezse. Bu gelince Hüsiyen bösböğüdü.

Bir yaşındaydı.

İşde daha yeŋi sürünüyodu.

245 Sevler buçuğ yaşındaydı, Hüsēyn bir yaşındaydı. Aha bu da biliyor ğızım benim çekd mi men de çok çekdim.

Çekdiŋ amma sen gişiyen çekdiŋ.

Hee canım.

Benim ğımı dul çekmedin. Barabar çalışdın barabar yedin. Ben dul çekdim.

250 Ben ğayınbabamgildēyhen çok çekdim.

Ğaynanaŋ çoğ etti o da eline ğaldı işde. Bahele edersen bulun. Saña çoğ etdiler. ... senin eline ğaldı. Heç ğısas yerde ğalmaz.

Aha bu gördu ğızım.

Ğısas yerde ğalmaz.

255 Aha gördün hee çekd mi? Gördün hee? Bu gördü gızım.

Buña düercek aş gollardı evel düercek aş bişirdim bir gün bunun görümü varıdı bök delānni gızıdı. İçine kıl atardı buña yerken yeme dēy. O nōldu buazim neler çekdi.

E sen etdiñ senıñ eliñe ğaldı işde. Bahele gızım tarlıye ekersen biçen ekmezsen biçemen. Edersen bulun etmezsen heç bi şey bulamañ. Buña etdiler eliñe ğaldılar
260 boñunu sen ayıtladıñ gene. Görümünden ız çekmedi. Buña ekmek vermezlerdi aş dolanırdı. Gişisi esgere getdi. Rahmatlik bizim adam da bunu getirmiş oldu. Şo soyhıya aran da bulun bi şey verin nerde dolanıyosa derdi. Arardık bunu ğapı ğapı Habba gel ekmek yiyek dēy. Gızım şimdi memleket hep ırahat dullar da ırahat. Aylık çıkdı gene ırahat. Ben aylık da almıyom. Alınca ölüm yeyici gızım yeyici ben gedip
265 gedip aylık alıcıym. Ne alıcıym, halem mi harem mi? Vardı verdi bir ekmek verirse yiyom, vermezse ırahat duruyom şōle.

Sen babanılın gediciñ geri ilā?

Gideceğim, evet.

Günün bahtın ağ ossun, ağ bahtlar versin. Ğalbiñdā ne ise onu versin Cenab Allah
270 ğurban oldüm Allah.

Allah sende ıraz ossun gızım.

Bōğün Tılavşın'a gediciydim Turgut'unan. Daraldım mı varıyom orıya daraldım marıyom. Taħsi yōmuş eve taħsi getirmedim dedi. Taħsiyinen gelip gediordu. Dilbar'ı gediym görüyüm dedim. Bayramda ne Dilbar geldi ne Hanife geldi
275 hasdeler. Onnarın derdindeym. Ben başımı dolandırıyom. Ğızların derdindeym. Hanife de hasde eyi hasde. Ğızım ğayrı ğulam da duymuyo. Gözüm de şōyle tandırda duman çok duman duman. Gene buña şükür. Heç yaşıtlarım yok. Allah mükāfetini verdi çekd m irezill ğ. Daha bürükoyalıyom.

Anlatan: Habibe ŞENKAYA

78 yaş

Derleme yeri: Alemdar

- 5 Mezeri şöle ğarşıma aldım, mezeri ğarşıma aldım, Meleg öldü dünya gözeliydi
ğızım, Allah'dan saçı aha şunun gimi pırıl pırıl ederdi saçı, aha şurada omuzda.
Görseñ aha gözleri uğu ğuşu buldum bir yoĥarı bāmızda üle uğu ğuşūmu gözleri
gözelidi. Amanıñ dellerdi nasıl da beñziyor, aynı ğuşa beñziyor gözleri dellerdi. Aha
şurada kiprikler dünya gözeliydi düvellerdi, ısrırlardı, sevellerdı, öpellerdi,
10 ağladıllardı hı gözümüz deamesiñ dēy, nefesden öldü ğızım, nefesden öldü çocuĥ.

Yelden yanı uldum ola

Günden yanı soldum ola

Melā'miñ ala gözün

Ğariñçeler oyduñ ola

- 15 Hazara ğönüm hazara

İneani çekin bazara

Ğınamañ ğomşular beni

Melā'm uğramış nazara

Ağlarım ğuzum ağlarım

- 20 Ben de çıĥar yolları deanerim

Babañ gelirkene ben de beş ŋ ararım

Çocuĥ diyor kine ben gözelim, ğırmızı minder yüzü var, yasdıñ yüzü ğırmızı,
yorganıñ yüzü ğırmızı, minder diyo hı ben gözelim, çocuĥ diyo hı ben gözelim.

Oyyh õle ğodu ğetdi. Mısdafa'm o Mısdafa emmiñi bir ğörseydiñ bunun adı seabi

25 dünya ğözeliydi ğızım. Bir ağıllıydı ğızım bir ağıllıydı ğızım altı yaşındā ğocuñ nādar
sayı varısa õretmen sorarımıñ sayıları birēm birēm yaparımıñ oñula ğetmedi nēytmedi
ha! Altı yaşındā ğocuk. Necati ğötürürümüñ ğocū, ula ğetirme Necati řu ğocū nefes
olur, ölür bu ğocuk dellerimiñ õretmenler. Ana, üzüm ğoy, basdıķ ğoy kesme ğoy
peked et, õğretmenim isdedi. Ben ğötürücüm. Onu peked etdirmeliydi õretmene,

30 õretmenim aha ğetirdim anamıñ selamı var, anam yolladı. Õle derimiñ orıya. Birinde
dörd aylıĝ olan düşürdüm ğızım. Her yeri belliydi, aĝzı, ğözü hep düzmüş yani dörd
aylık ğocuk hep düzmüş, o da õle ğetdi, Mısdafa'm da õle ğetdi Melā'm de õle ğetdi
bunnar ğaldılar. Bunun başında ğızım o adar ğaza ğeçirdi yelden yanna dulda olduķ
ĝünden yanna kölge olduķ, avradınıñ yanında ğocuklarıñ. Bir anasını barındıramadı

35 bir anasına mıñıyat olamadı. Nojmannara atdı beni, n ydiym.

Dedem senin ĝönlünü nasıl eĝlerdi eskiden?

Aĝlardım, kúllúķleri ĝöresim ĝelirdi Alandar'ıñ kúllúķleri düşüme ĝirerdi valla
ĝızım. Ben bõn kúllúķleri ĝördüm, özledim anamı, hep kóyú özledim dedim mi
arħasına bindiridi ğiynine ĝezdirirdi aħırıñ içinde ĝönümü ederdi. Sürme ğetiddirirdi,

40 ĝözüm bõle miydi benim ĝızım. Aynı sürme ğekik ĝimi kipriklerim ta şurada ufādı
amma ĝözüm. Ğara ĝař ğara ĝöz ālem damāıardı aynı kivr η ĝıvrıřdırıyoñ ya õle
ĝıvrıřdı kipriklerim hep. E bõleliydim ĝızım dünya ğözeliydim bir baħan ĝıřĝanırdı
dedeñ ne fesimi ĝeydiddiridi, ne ĝutnu tumanımı ĝeydirirdi ne ĝaçaķ fisdonumu
ĝeydiddirirdi köyden ĝıřĝanırdı ĝızım ĝöz ĝoymasıñlar d y, dedeñ de asgerdeydi ĝöz

45 ĝoymasıñlar d y. Dosdoĝruyduñ ĝızım, dosdoĝru ĝonuřurdum ĝızım hiç āri bũrũ
dealidim.

Nasıl amaşır yıkardın eskiden makine yokken?

şu mazıyı, mazi k l n , mazi yaşardık ya biz zobıya, mazi yaşardık ya mazi k l n 
şu y  tenekesi var ya on sekiz kil l K y  tenekesi, oņa mazi k l n  goyardı Eşe
50 ebeň, suyu da m sere teştiylen goyardık tandıra suyu havlıda, havlıda tandırımız
varıdı. O teşden alır alır o tenekiye doldururduk. K l goyok ya mazi k l  yumuşaK
olurdu onüynan bir de teknemiz varıdı don teknesi. Ėoca işde on sekiz kil luk şey
olurdu teneķeden, teneķe olurdu on sekiz kil luK y  biterdi y  bitişin onun  zını
aardı mazi k l n  de goyardı m sere teştiylen de havluya su ġurardık, don y ycuk.
55 Bir de teknesi olurdu ebey  . Avşın'a getirdimidi onu yem şey, davar yemi etdiler ev
seabimiz. Bir de toşacı varıdı ikicik hemen şöyle sarı sab nu varıdı. Hemen şöyle
alar toşacı vururdu hemen şöyle çalar toşacınan vururdu. Ne kiri gederdi ne bi ş y
olurdu. Onu  le giyerdiK. Amma bit görmediK ġızım, bit görmedik, bire görmediK.
Ebeň, dedeň maraķlıydı. Pancar ilacı varıdı, onu getirirdi Albısdan'dan alırdı g zel
60 arşalarımızdan yundu ya ilalardı bohacıya goyardı. İlaşlardı arşamıza g yerdik. Ne
bit gelird ne bire gelirdi ġızım. Ne  rt m zde ne d şş mizde bire boşu olurdu. Ne
arşamızda bit olurdu ne bire ne bir başımızda bit olurdu, yok. Baķ dört baş horanta,
dört tene ġızıldık, bir de ben beř, bir de ebeň altı,  řde  ġlan, bir de dedeň bit
görmedik. Millet aha řu dırnaķları bitin ġana boyanırdı. Ėırallardı şaşır şaşır dedeň
65 puh derdi şunnara başala derdi, yokluK Allah'tan pislik de mi Allah'dan, ilaç bire
ilacı var derdi, bit ilacı var derdi, bařala řunnara ġınardı ebeň dedeň ġınardı. Biz
görmedik, bi yere de getmezdiK bit toplamazdıķ. Hep savrılır bitler herkeşde
ġoňşularda, dedeň tařıp ederdi böle ġoňşuları, bit  ld r rkene damda bařala řunnara
derdi.  le ġ nner geçirdik ġızım, ekm  řu vadar yuġururdu ebeň. Yarım teklik
70 yuġururdu şöyle l lardı ġızım, şöle l lardı şöle, o ş yin başına goyardı, ekmeķ

taKTasının başına goyardı. Şuradan böler böler yumaK dutar dutar ederdi. Öle bir
çütlüK iki çütlüK şey ne un ne arasıñ. Ğış gününe ellerimiz doñarāk ekmeK ederdik.
Hamır yürurdu eben. Benim elim çıkmazdı çavdar, çavdar un benim elim çıkmaz ana
ben bunu görmedim derdim. Ne edebiliyom ekma ne de yuğurubiliyom derdim. Ben
75 nēydiym derdim beni ğinama derdim. Dēmezdi baña bi şey Alandar'da tama ağ arı
buyday ya. Demezdi baña görmediñ mi ne demezdi. Anam yūtdurmadı kine ben
görmedim ki derdim beni şeytme anne derdim. Şu vadar şu vadar gilik darı ekmea
ğızım, ee anca şuvadar oluyor. E ben bunu evirirKene iki bölünüyor. Anne ben bunu
edemiyom da eviremiyom da n āparsañ.

80 Gilik mi?

He gilik darı gilik darı guccuK guccuK, guccuK guccuK, boncuK gumu. Şu tama sen
baña şey verdiñ ya ince ince buğaziña daK d y, onuñ ufaKlinda gilik darı. Ğaynar
suyunan yūrur onu da ya ızıycaK un bulursa un goyar, yōsa Ğaynar suyunan yūrur
onu şōle şōle eben eder. Onu yerik. O da keşge bol bulaK ğıtlıK. Hazın damını kitler
85 eben. Öğünden öğüne ğurpede öle sulayıp da ekmeK mi yedik. Ya düğürcük şōrasına
dōrar ya tarhana şōrasına dōrar, öle vermez yiyemek horanta çok, bir demlik aç
ğalıllar d y ğısıklı yediriller. Ğısıklı yedik ğızım. Ondan sona ekmea eder hazın
damına goyar. On çelik tarhana eder. Yarma dōdürür. On çeliK de ğatıK alır.
Tarlalara serer eben dedeñ tarlıya gōtürür sererler. Dam almaz o adar Tarhanayı.
90 Yağmūr yāyar şeyine tarhanasına, Hüseyin emmi sen tarhana et ki yāmūr yāya deller
köylüler. Tarhanayı etdimiydi yāmūr yāyar bōzde basdırır yazzıK şeyinen
laylonunan. Geder tarlada basdırıllar. Ağaç ğollar, üsdüne de laylon örteller
basdırıllar. Öle ğurudur ğocā çuval.

Çocuklar hasta olduğunda nasıl tedavi ederdiniz?

95 Násıl tedávi ederik! Násıl tedávi edicik; kepek var ya un kepea un kepeani gızdırık
çocukların beline ğarnına vurruk. Yāni yatırık şöle, üsdüne şeyderik üsdüne de
gazete ğoryarık. Onuñ ateşi üşüdüyse geçer. Ha öleydi evel öleydi gızım. Temsil, bir
çıban çıktı deal mi lohum ğoyallar, yağlı hamûr da ğoyallar. Ya havla şey unu
bekmez şu vadar bekmezinen şeydeller hamûrû bekmezinen yûrullar. Onu ğoyallar
100 şeyiñ üsdüne, çıbanıñ üsdüne, yaranıñ üsdüne, öle geçer. Ğara umma varıdı bir
ğızım, bir de ğara dutar, bir de ğarababa dellerdi o varıdı. Bir de verám varıdı ğızım.
Üç hasdalık varıdı, bu hasdalıkların biri yödu. Ya ğarababadan gederdi, ya ğara
ummadan gederdi, ğan dutardı ğasğara olurdu ondan gederdi ya da işde verám
hasdalı ilacını alamazsa innesini alamazsa çeke çeke ölüdü. Yösa innesini ilacını
105 bulursa zengin hasdalı geçerdi. Zengin olup da bahılırsa, innesini bulursa, güzel
yedirirse. Dalānı ciğerini, etini yedirirse ğrip hasdel gimi geçerdi. Bardā belimize
belimiz ārıyor deal mi, ğolumuz ārıyor deal mi, bardā şöle şeyderdiK kirPidi çalardık
içine şeyderdik, şuruya yapışırdı, içine çekerdi bardak, etiñi çekerdi bardak. Hah aha
iyi oldu. Oyudu ilaç oyudu ğızım. Şindi onnarın biri ğalmadı doğdur, doğdur. Ne
110 ğünner geçirdik biz ne ğünner. Heee öle aha Ayşe ölüyodu tama. Sen düşürmüssün
ğuccükene iki somıyanın arasına. Amā Ayşe ölüyor, ana dedi zaten ölüyor hēri sen
de bir demlik etme dedi. Amān zatı ölüyor Hüseyin dedim ya dirilir ya bir demliK
ölür dedim. Gün ğúnú ğún ğúnú bingıldānı çekdiydim ğızın damānı çekdiydim
ğanatıydım ğız ğún ğúnú ğún ğúnú iyi oldu. Haydi bām ölen ğız can veren ğız iyi
115 oldu ğızım. İşde demek ki dünyada şeyi varımış ırızgı varımış ğızım onuñ yaşıyacak,
oñuyacak işde böyecek. Oyy ğızım ne ğünner geçirdik. Hee öle edellerdi, cılat
atallardı kine şuralarına şuralarına cılat atallardı kine şey olmasın d y ğulānı

delellerdi kine büzmece işlesin d y. Büzmece burdan işlesin d y, bāzisi topūndan işlerdi, gözünden işlerdi çapaqlanırdı gözü gızarırdı. Ordan işlesin d y gülānı

120 delerdik. Topūndan işlerdi gözünden işlerdi. Şükür benim çocuklarımda olmadı. He olmadı benim çocuklarımda hiç bişi olmadı şükürler olsun amma benim çocuklarım nefesden getdi gızım. çok gözelidi çocuklarım nefesden getdi.

O Eşemen Bacı Hamıza'nın avradı Eşemen Bacı kele dēze dedi gencecik geline Allah yazmış niye böyle diyon dedi. Būğnüdüyon elin gelinini dedi. Hüseyin Çavış'ın

125 gelini Şaş Ehmed'in de gızı bu Omar Ali'ninde bacısı. Çok çok gözelidi Avşar gızı da çok gözelidi, Eşemen'de çok gözelidi birbirimizden gözelidik böyle dineliyok. Baħa baħa suya gelenner bir hoş oluyollar. Ne diyom saħa Göksün'den ilaçcılar geldiler de gızım eve baħışın cennete girmiş gimi girdi. Böyle miydi neneñ gızım. Şu demir ğaşınan daban vurdum demir ğaşınan. Aynı beton gimi pırıldatdım. Toprakdan

130 daban vurdum ondan aynı beton gimi pırıldatdım gelenner aynı beton sandılar.

Buğazıma üfürdü gızım buğazım açıldı gızım, essah doğru gızım baħa da etdi ğonşu. Durdu Efendi ha herifi de öğretmen hah. Sığarayı içerdik üfürürdük sığaranın acı dumanından geçerdi gızım. Yok onu yapmadık onu görmedik biz. Yalğız eşşēñ südü var ya ğara eşşēñ südünü çocuğu olmıyannara içirillerimiş. Anamın çocu durmazımış

135 dedeñ oluşun, ğara eşşēñ südünü içirmişler. Hee çocu durmıyannara. Şu yılan var ya yılan ğurbāyı dutdu somuruyor deal mi? Avın baħa tıbıħam saħa, avın baħa tıbıħam saħa dellerimiş ğurbāyı yılandan ğoyutdurullarımış. O ğurbāyı da ğurudullarımış. Çocun yasdına ğoyallarmış, onun çocu dururumuş, çocu durmıyannarın tıbıħadan.

He böyle, evel böyleydi damların başında vāl cıgıl gızım ekmek yellerdi avrat mısın

140 ğişi misin, gelin misin dünya gözeli misin, bir baħan olmazdı. Şindi pislik çuvaldı

gızım. Gızıdık biz gızım biz görmedik gızım. Analarımız da görmemiş. Tumanı diyor, buğazımıza atardık diyor, erkeklerinen göz bağlamac oynardık diyor.

Şu evde nâdar gızlar gelinner oynardı bir delânni gomazlardı. Ğapıları kitlellerdi. Şindi erkâK ğadın hep bir oynuyor.

145 Ne oynarlardı düğünlerde?

Haley çekiyolardı aynı bõle şindik mi oynuyolardı bõle. Gözel ağır hava çekellerdi.

Ağır hava vururdu davulcu düdükçü. Onnar türküsünü sõlerdi haley çekellerdi.

Onnar da haley çekellerdi.

Erkekler ne oynarlardı?

150 He onlar ipe düzülüllerdi gızım, ellerine de goca bir sırık alıllardı şõle vurullardı gelene, deve yapallardı. İki dene adamı deve yapallardı, çul atallardı, başına şurdan da bi şey daħallardı şurdan şõle sallandıkca şahır şahır ederdi. Oña ğadı olullardı kirmen ârillerdi, ğadı olullardı, şindi biri yok. Haftalarca düğün çalınırdı yemeK dõkülürdü. Bayrakları ğaldırılırdı şõle şõle beğmezinen bayrak bazlaması

155 yapallardı. Hediye gelennere verillerdi yellerdi. Hediye gelenner yeller õle gedellerdi. Hediye gelillerdi. Ne getirirler, ne elinden çıħarsa getirillerdi düğune.

Sõna seamenleri başĝa Tılavşın'dan geleni, Arısdıl'dan geleni ondan sõna şu nireden

gelirse onnarı hep alıllardı gızım, alıllardı hafTalarca beslellerdi. Düğün evine zahmet etmezlerdi. Hep misavir alır. Atlar oynardı buğazına şey daħallardı bõle

160 boyama, boyun bā daħallardı atlar oynardı, atlara baħallardı, güleşillerdi kim kimi yıhıcı. Evelki düğün nirde ğaldı gızım, evel ki düğunner şindik mi miydiki! Şindi yemek yõk ne yok. Salona gótürüyollar salondan getiriyollar.

Yok ğızım bizim ğuru üzümümüz vardı, tarhanamız vardı, nohut ğavururduk ğızım,
hasbirinen melengicinen ğavûrğa ğavûrûrdûk ğızım küşkûrsunun içinde hiç âsik
165 olmazdı ğızım. Çocuklarımız üzümünen.

Nişastayı elinde yaptın mı?

Nişesdēy yaptım ya māsere teştini dama çıkartdım. İki çelik de buyda ğodum.

Ondan sōna o bōle ıslanıyor şöle şey şey tdi miydi pūrtlüyor içinden. Onu
depeliyon. Depeliyon onū suyunu alıyon geri māsere teştine ğoyon, suyunu künde
170 deaşdiriyon, aci suyu, aci suyunu ondan sōna torbıya ğoyon, sabānan da onu şöle
gözel topak topak aynı tarhana diş mi ğoyon. Ğurudu muydu üfeliyon, eliyon
eleğden. Dolduruyon, hatizeni de yapıyon, basdın da yapıyon, kesmeni de yapıyon,
hazır nişe de alıyon. Bu iki çeliKden isdediğin gimi bir çeliK yarım da çıkıyor, nefes
nefes oña da nefes oluyor. Suyun içinde ğayboluyor nefes oldu muydu. Nefes olmadı
175 mıydı iki çeliKden bir çeliK basā basā nişe çıkıyor. He bekmeze nişıye çok nefes
oluyor. Her şiye oluyor da māseriye daha çok oluyor.

Anlatan: Durmuş ŞAHİN

70 yaş

Derleme yeri: Alemdar

5 Elbey, Elbey, Elembeğ dēl Elbey, beyl miş. İşde Yozgat'dan gelmişler biz ler orıya yerleşmişler. Tahm nen kōñ Alemdar'ın ğuruluşu iki yüz yıllık var. Zatan daha önceleri burda, burada onu da deyim.

-Var canım rahat var. Daha önce Ermeni'ler yaşıyormuş burda zāten. Bu tepeler var ya bu tepelerde meselā Ğuşğayası'nda tepe var, Berçenek'de o tepelerin Ermenilerin
10 liderleri olurmuş.

Yok yok aha şu ğaplan var ya ğaplan, Ğaşannı'ya ğadar Ğaplan şehirmiş. Ermeniler yaşarımış burda. Bizim bu Alemdar'ın ğaplan var Ğaşannı'ya ğadar. O Ermenilerin yaşadığı tārīh hemen hemen dōrT düz yıl.

- O tepelerde bütün Ermeni'nin liderleri birbirine ışıķ yaħarımış, meselā sekizde
15 diyelim sen yakdın öbür köy öbür köy bēyle işāretleşillerimış tehlikede riskli felan olayda.

Muzaffer farħīndaysan bizim mezerlikde senin Ğidik Hacı'ynān Baysal emmi felan orda bir daş varımış onu çıħartmıya uğraşillarımış hazinā var diye mezerlikde ordan ğamina bi şeyler çıħardıllar küp müp. Bu mezerl ğ oralar yerleşim birimiymiş. Aha

20 şu ğaplanı biliyon, hüyüK de, ğaplan hüyüü. İşde diyom ya şurda ğaplan vardı Ğaplan şehri toprak dōküldü, bura Ğaplan şehriymiş Ermenilerin ta Ğaşannı'ya ğadar uzanırımış. Ha Ğaşannı'ya ğadar Ğaşannı'da biliyon kis var, ondan sōna kis yapmışlar su çıħardıllarmış. Ğaşannı'nın orda kis var.

Peki, Çapō dediğın nasıl gelmiş, nasıl yerleşmiş buraya, buradan mı evlenmiş oradan
25 mı evli gelmiş?

Helbet, Yozğat'dan Çapō dedemın babası gelmiş, Yozğat'dan. Çapō dedem
babasıynan iki ğardaş gelmişler işde helbetde muhağğak evli geldiler. Onuñ evli
bekâr oldūnu şimdi bilemem ki Çapō dedemın babasının evli miydi bekâr mıydı onu
bilemem ğızım. Yalız işde Yozğat'dan Elembeğ'e yerleşmişler Elembeá'ı de bura
30 yaylasıymış. Çapō dedem burıya yerleşmiş gelmiş yaylıya, ilk Alemdar'ın ğurucusu
ilk evi yapan Alemdar'a Çapō dedem.

-O zaman buranın çoğı mülkü senin dedenindi.

Hee canım dedemın iki üç bin dönüm arāzisi varımış. Zāten ilk ğuruluşu dedem
buranın.

35 Peki, çocukluğın, gençliğin burda geçti neler yaptın?

Bak ğızım çocukluğumda ben çocukluk gençlik yaşamadım. Doğdum ben yedi
günlüğüken babam ölmüş, deden ölmüş yedi günlüğüken. Ben yedi günnüğüken
babam vefat etmiş. Nenen bizi yetim olarak ósüz olarak bōtmüş. Nenen, onuñ bunuñ
ekmāni etmiş, ondan sōna örtüsünü köpümüş yorgan döşşek bizi büyüttü. Büyüyüp
40 meydana gelince ben om bir on_iki yaşındayken Elembā'ye Murat Çavuşgile
hızmakâr durdum. Ahırlarına bakdım, getdim tarlalarında öküzünen çüt sürdüm. İki
sene onnarın hızmekerl ni yaptım. Ondan sōna büyüdüm işde. Büyüdükden sōna
neneñinen ebeñinen evlendim. Evlendikden sōna şiye atmış sekizde Māden Teknik
Aramı'ya girdim, Metā'ya, burda atmış sekizin doğuzuncu ayın doğuzuydu aklımda
45 daha, girdim. Metā'ya burda çalışdım. Burdan Bıngö'le getdim Bıngöl Ğarlıuva'da
çalışdım. Bıngöl Ğarlıuva'dan sōna Artvin Murgul'a getdik, orda çalışdık. Artvin
Murgul'dan sōna Rize Çayeli'nde çalışdık Metā'de, Rize Çayeli'nden sōna Bursa
Orhaneli'nde çalışdık Metā'de. Bursa Orhaneli'nden sōna Çorum İskilip'de çalışdık.

Çorum İskilip'den sōna Edirne'de çalışdık, Edirne Ğarāç'da Metā'de. En son da
50 Afyon'da getdik Afyon'da annen de bilir Afyon'a getdik, Afyon'a yerleşdik, üç sene
Afyon'da Metā'de evi götürdüm. Afyon'da ğaldık. Afyon'dan sōna bakdım osandım
gezicilikden, bıkdım ğurbetden. Ordan dedim ben gedim, ben ayrıldım tazminat
aldım. Om beş bin beş şüz keat tazminat aldım. O zamanıñ bahrinde para om beş biñ
beş milyar deal. Om beş bin beş şüz keat burıya geldim burda da tarlam varıdı getdi,
55 bā varıdı getdi, y m bir biñ keat de ordan aldım. Otuz altı biñ beş şüz keat param
vardı yetmiş beşde. O zaman ondan sōna baĝal aşdım, ev aldım bi ineK aldımıdı.
Onuynan epey bir zaman işde sekizen dörde ğadar baĝallık yaptım. Yetmiş beşden
sekizen dörde ğadar. Sekizen dörtden sōna nenen rahmetliK oldu, bunuynan
evlendim baĝal batdı. Heç ondan sōna bi şeyim ğalmadı, ğapımı yiten olmadı. Aha
60 annen bilir, ğapımı yiten olmadı. Gene ğurbete getdim tekrar İsdambul'a getdim.
İlkin Fatih Sultan Mehmet Kóprüsü'nde çalışdım bir yıl. Caponnarıñ orda bekcilik
yaptım. Kóprü bitince bouz de şiye getdim Çorlu'ya getdim. Şeyde orda Çorlu'da
şantiyeleri vardı buozde orda Çorlu'da bekcilik yaptım. Ordan da çıkdım geldim
annen evlendi babanınan getdi. Ben de Avşın'a getdim Ergün Ertekin belediye
65 başĝanıydı. Ğardaşı mardaşı adamları madamları arħadaşlarım varıdı beraber sıhı
yönetimde cezaevinde yatdımda onnar durumumu biliyollardı. Beni dutdular Ergün
Ertekin'e dediler. Belediy ye aldı, belediyede de çalışmadım partide çaycılık yaptım
altı sene ondan sōna da emekli oldum geldim kóye yerleşdim. Benim māzim bu.

Anlatan: Ali GÜL

83 yaş

Derleme yeri: Alemdar

- 5 Abdilla Kea'niñ altı dāne ōlu varıdı. Dört tānesi Alandar'da burda, iki tānesi Elembā'de. Burdākilerin de Ğılışlar'da bir tenesi. Ğılışlar'da, Ğılışlar yok mu Ğılışlar dediñ midi şeygil işde muhdargil. Bi tānesi Emişler, iki. Bi tānesi Cin Omarlar, üç. Bi tane de Ali sizin o yanna geçiyor dört. Ondan sōna Elembāler'dē de Gül Hüsün, Gül Hüsün'ün ğardaşı Ali vardı o. Benim babama Çolağ Ali dellerdı.
- 10 Benim ismim de Ali ondan geldi ya, Çolağ Ali dellerdı. İşde şeyinen geldi geçdi günü, marağozlūnan, saban, tapan ğağnı yapmaynan geldi geçdi. Baña gelince ben de mütiş dōramacılık yaptım biliyon, marağozluk. Benim yapıdımı heç bir kimse yapamadı. Bir tene Māsut usda varıdı, o benden üsdünüdü. Ondan öte ondan sōna da benim üzerime emmōlu dōramacı yok. Bu şekilde çalışdım çok çalışdım hec emānde
- 15 ğusur ğomadım. Bir devirde İspanya nohudu yeni çıkdı, İspanya nohudu ekdim. Bi sefer on iki ton ğaldırdım, bi sefer on beş ton ğaldırdım, nohut yāni. Berçenē ekdim, Berçenē'ñ yarısını hemen hemen üçde ikisini birini ekdim. Orada çok çalışdım, burada aynı çalışdım. Sōra buriya atelle aşdım, benim eviñ ōnde atölyem varıdı, dōrama atölyem, onūnan çalışdım epey çalışdıkdan sōna Maraş'da benim ölümün
- 20 dört tānesi. Dördü de Maraş'da dört tene ölüm var. Onnarıñ ismini de sayım mı? Cūma Gül, Akif Gül, Habip Gül, Metin Gül. Cūma Gül Tekā'niñ ğarac amirl nde emekli oldu o da Maraş'a gitdi de, orda şindi evi de var burda gene orıya da gediyo. Onuñ ikincisi Akif, Güneş Eğitim Merkezi var ğapalı spar salanı, oranıñ şefi. Üçüncüsü Súha Erler Lisesi var Habip oranıñ müteberl yāni veznesi, ne var ne yok

- 25 hepisi onun elinden geçer. O şeylerin māsına ğadar o verir. Üçüncüm de Metin Gül bir numara diş hekimi, Türkiye’de ikinciye geliyor, Türkiye’de ikinciye geliyor ha. Gendi de Maraş’da şimdi, hanımı da aynı. O da diş doğduruydu. O da şimdi sālık müdür yardımcısı, Maraş’da. Metin’imin de aynı şeyi Maraş’da gene kılinn .
- Efendime söylēm biz de şindik artık bırağdık ta o zamandan baba dedi sen bırağ artık
- 30 dedi Akif benim böyüg o ikinci olan. Mekineleri aldı getdi sanayıya. Şey düğğânı aşdı mobilya. Orda çalışdırıyor şindik, gend vazife görevi var da işçiler çalışıyor.
- Efendime söylēm bu arada biz de bir ğarı bir ğoca ğaldık şimdi. Benim ğarım şimdi yatalağ, hem oma ğırık, hem bel ğırık. Yerimedi yerimedi yerimedi, doğdur ameliyet etdi dedi ki bunu yerit, bunu yörüt, bunu yörüt. Yörümedi yörümedi yörümedi, eyle
- 35 dondu ğaldı şimdi. Yedi adım anca şeyden çığardıyom salondan, balĥona çığardıyom, orda altını üsdünü deaşıyóm, bezini duzunu düriyóm, götürüyóm yatırıyor.
- (DŞ) -Ali emmi, bir de bu Alandar’ın ğuruluşunu tārihini, ben tahminen iki yüz yıllık var dedim.
- Var canım Alandar daha da fazla iki yüz.
- 40 (DŞ)-Tahmin olarak dedim ben. İlk olarak da biliyon dedem Çapō dedem var. Yerleşim birimi onu dedim. Mulla Memmet dedemin hanımı da bunnarın bibisi. Benim bibim.
- (DŞ)-Ġara Hapba deller, neneyin adı Ġara Hapba bunun halası.
- Ġara Hapba hah, Çapar Alilerin, benim babamın bacısı benim de halam oluyo.
- 45 (DŞ)-Babanneyin senin adın tā ebemden geliyor.
- Biz burda büyük sülāleyiz yani, geniş sülāle, Güller dediñ miydi geniş sülāle. Bunnar da zaten bizim yiĝenlerimiz oluyor, bunnar bizim yiĝenlerimiz işde.
- Size niye Gül demişler?

Vallaha Gül adını o zaman vermişler işde. Şindik şeyle ğabile na ğadar temiz
50 görünürse ona göre ad verilmiş, ğabilenin şeine göre ad verilmiş.

(DŞ)-Şimdi bizim soyadımız da Şahin bak. Şahin, Şahin adı da nerden geliyor. Çapō,
ağalara heç perva etmemiş, ağaları dōmūş, ğōmuş, ordan Şahin ismini almış.

Bizimki Gül, Ğılışlar var, ondan sonra Emişlerin ismi Aslannar var, Erduĝannar var,
Memmolar deller onnara Erduĝannar var. Ondan sōna Erenner var, Ğaralar var,
55 Ğayalar'ın ismi de Ğaya, Doĝannar var.

Ömrüm hayatım maraᅇgozlūnan geşdi, dōramacılīnan. Getdim iki sene Fransı'ya
getdim. İki sene Fransı'ya getdim.

(DŞ) -Ama kōᅇ yerlisi iki sene getdi geri dōndū.

Fransı'ya gedip de izinni gelince ilkin, izine geld m de bir sene sōna izine geliyoᅇ ya
60 geld mde bu Metin ufaᅇ, ᅇocuk şeyle dorlazca yeriyor. Bunu da ᅇok severdim
ᅇocukların içinde. Arᅇam sırla āladı, ben izine ğediyom izinim bitdi. Ya diyo beni de
ĝōtūr ya sen de getme diyor. Efendime söyleyim, ben diyom ki ōlum gediciᅇ geri
geliciᅇ Metin'im dediysem de yōᅇ yōᅇ. Para verdim parāy ğaldırdı atdı parānı
nēydim ben seni isdiyom beni de ĝōtūrme beni, beni de ĝōtūr ya da getme dedi.
65 Getdim o gelecek sene yedinci ayı zor getirdim. Ğāvura vardım dedim ki baᅇa ᅇıᅇış,
ĝāvur diyo hı; nō nō ᅇıᅇış yōᅇ diyor, get diyor altı ay sōna gel bi sene sōna gel, gel.
O ūraşdı ben ūraşdıᅇ neap m dedim. Bu arᅇam sırla āladı dēyi orāyı bıraᅇdıᅇ
geldim Metin. Orda da mütış dōramacıydım. Atelyemiz varıdı bōK atelye işde
maraᅇgoz. Orda da aynıydım, işde yēnim mesele bundan ibāret. ᅇok ᅇalışdıᅇ ᅇok
70 ᅇok ᅇok ᅇok. Kimsiye de Allah'ın keremine şūᅇūr mōhdeᅇ de olmadım. Allah'ın
keremine şūᅇūr bol da geᅇindim. Ōle gediyoᅇ, ēyle getdi aha daha da gediyoᅇ işde

şindi de baş başa galdık göca garıynan. Çocuklar geliyor alelacele şeyidiyollar, işleri var güşleri var işde.

Asgerl ben jandarmaydım Bartın'da yaptım Bartın Amasra. Amasra var pilaj bōk

75 şey Amasra dediñ mi túrisdik yer yāni. Orda yaptım iki buçuk sene yaptım asgerl iki buçuk sene yaptım.

Babam o zamanıñ şeyiymiş, babam doğru babam kaçmış. Seferberlikde epey zaman şētdikden sōna tábi bi şeyler bi şeyler oldu hepsi affetdi, affoldu getdi işde.

Şindi Alandar'da benden başga pek yaşlı ğalmadı yanı aklı başında. Bi tene Hüsēyn
80 var o şeyiñ ölu Gürcü'nün ölu Hüsēyn o da vardan yok yanı. Yok yav ne annatıcı ne annatıcı bi şey annatamaz o.

Annem şeydi o da aynı hasdaydı, bayā hasdalık çekdi, bairsak ğanseriydi, rahmetlik.

Epey yaşadıkdan sōna Allah'ıñ rahmetine ğavuşdu getdi işde o öyle getdi. Babama gelince babam da sekizen sekiz, sekizen beş miydi sekizen sekiz miydi yaşı

85 öldüünde, èyle getdi.

Şu Alandar'ıñ hemen hemen yanı üvepini ben mi yaptım ben yaptım. Berçenāñkini yaptım, Çomu'da çalışdım Berçenek'de çalışdım, burda çalışdım, ğışlada çalışdım ğışla, ta Elbisdan'a ğadar getdim çalışdım.

Berçeneklilerin soyu nedir?

90 Berçeneklilerin, onu da annadıyım saña. Berçenek önce alev dealimiş. Bir Daşō dellerimiş, o gelmiş, bir tene de daha var o Umutgül işde o Daşōgillerden. Onnar geldikden sōna alıyollar benim halamıñ bir tānesi Berçenek'de ğocada bak yiğenlerimiz var orda Berçenek'de.

(DŞ) -Bizim Ğara Hapba'nıñ ebemiñ bacısının biri Berçenek'de işde.

95 Biri Berçenek’de benim altı tâne halam var, biri bunnarda, biri;

(DŞ) -Sarı Cuma’nın anası.

He, iki, ondan sōra biri de Erçene’de üç, Ğaboğlak’da dört, Tanır’da beş, efendime söyleyim, bi tenesi de nerde yav? Şeyi dedim mi Tanır’ı, iki de burda altı oldu işde.

Onnar Türk alev si, Kürtlük deal, onnarda Kürt yok Kürt lisânı yok. Türk alev si

100 bunnar ise sōnadan dönme. Sōnadan dönme bak yiğenlerimiz meselâ o zaman

babaları hocaymış. Alev lik aşılandı getdi işde. O Daşō varıdı Daşō gelmiş, Daşō

dellerimiş bir adam varıymış alev bir adam varıymış o gelince o aşılanmış işde. Bir

adam iki adam bir kō aşılanmış çıkmış işde. Eyle bitirmiş kō yanı.

(DŞ) -Dedēyñ emmisi İmam dedēyñ emmisi Halil vardı, Halil’iñ anası ebemiñ bacısı,

105 Halil benim öz yiğenim meselâ bak.

(DŞ) -Halil bunnarın öz yiğenleri, biz bunnarın öz yiğeniyik.

(DŞ) -Seniñ adın işde o Halil emmiyiñ anası, bacı ebeminen, Ğara Hapba’ynan bacı.

Bak nasıl bağları görüyō.

Tanır’daki halanızın adını biliyor musunuz?

110 Biliyom Eşe, onuñki Ayşe, oña Hacı Omar Çavış varıdı, esas onuñ lābına ğocasının

Ğuru Hüsüt dellermiş. Birez gendi şeyceydi de Ğuru Hüsüt dellerdi, ōlu Hacı Omar

Çavuş varıdı aklı başında bir adamıdı çok aklı başında gediK adamıydı yāni. Ordan

ēyle olmuş işde, o da ırahmetliK öldü. Onuñ da bir ōlu varıdı, ōlan satdı savdı, heç bi

şey ğomadı. Dearmen varıdı, efenime söyleyim fırın varıdı. Bahcenin darāzın

115 tükenecē yōdu. Şimdi de getdi Maraş’da araba sürüyorumuş görmüyom heç, bi yol

görsem. O gelincāz gördüğü yerde çārır amanın dayı şuña sōle. Sōlüyon sōlüyon heç,

şurdan giriyor şurdan çılıyor. Ėle ele oadar malı batırdı getdi.

(DŞ) -Nādar malları varıdı ula.

Âşıklık var mıdır Alemdar'da, içinizde âşık var mıdır?

120 Bizim içimizde yok da Ğul Hamit derdik Allah rahmet eylesin, Hağ âşığıdı Hağ âşığı.

(DŞ) -Ğocalardan, soyadları Ğoca.

Hah, Ğocalardan ama Allah rahmat eylesin şindikiler onun bir dırnā deal. Bunnarın hepisi de gedeydi o ğalaydı.

125 (DŞ) -Ğul Hamit ded hağ âşığıdı. Hağğa sōlerdi eyle şindikiler gimi türkü mürkü deal.

Onun olayını annadıyım saña. Şindi bu Ğul Hamit ded m ufağ dorlağça şeyle. Babası da şeyde çüt sürermiş mal öreni derdik ya oyannı da Ğuşğayası tarafında. Bu rahmetlik oña azzık götürüyor. Azzık götürürken uyhusu geliyor orada bi şeyin altına yatıyor. Azzını başının altına goyup. Rüyasında geliyollar buña bi şerbet veriyollar. Bu rahmetlik yekiniyo ğahıyor ondan sōna āzına örölüp geliyor işde.

(DŞ) -İlk sōlediği şu oluyor dayım bilmez, ilk sōlediği şu oluyor, babasının yanına azzınan varıyor: Neydi yav, bağ dilimin ucunda diyemiyom ama onun şeyini, neyise aklıma getiremedim.

135 Ondan sōna dorlağça bi şey bu, bunu şeyde nişannıyollar Çolhan'da Çolhan köyünden. Çolhan köyündeki bunu goyor, başğasıynan gediyo yanı ğaçıyor. Bu rahmetlik oña bir türkü sōluyor.

Sen beni ālatdın Hağ seni yakşın

Gözlerin de ğannı yaşların ağsın

140 Al yanaklarında yılancık çıkşın

Ölmiye de sürünesiñ sürmelim, diyor

Hanı seniñ şu esgiki sözleriñ

Mil çekile âmā ola gözleriñ

Ğadir Mevlâ'm top eylesiñ dizleriñ

145 Etdim idi buldum diyesiñ sürmelim

Hep āzıma örölüp geliyordu, işde ney olasıñ sürmelim ne olasıñ sürmezim, diziñ diziñ yeriyesiñ sürmelim aynen bunun dedikleriniñ hepsi tek tek tek başına geldi avradıñ. Aynı yatalaK oldu aynı n̄adar beddea verdiyse hepisine de uğradı yiğenim.

Hepisine uğradı bu ğadın, çeke çeke öldü.

150 Size de söyler miydi?

Aaaa sōlerdi canım d nerdik.

(DŞ) -Odalara gelirdi odalarda sōledillerdi.

Çok sōlerdi, çok âlem Yūsuf Aleyhisselâmıñ bandı var bende şindi onuñ, Yusuf Aleyhisselam'a sōled niñ bantları var bende. Maraş'da ben saña verirdim Maraş'da.

155 Ben şindi ğışın Maraş'da oturuyoK yazın burıya geliyók teyip de orda. Şindi başdan başlār hepisini sōler. Yusuf Aleyhisselâmıñ başına ne geldiyse iki tāna bant. Başına gelenneri işde çocuklukdan ğardaşlarıñıñ ğuyuya atdıñı ondan sōna eziyet etd ni kōle

dēyi satdıñı. Maraş'a geld ģizde geliñ benim evime de mısavır oluñ ben verrim

bantları. Bantları da hemen çeker verrim. Şindi baK yiğenim, Maraş var ya yanı laf

160 atmıyam töbe estāfur töbe, Maraş şindi efenime benim dōllerimiñ elinde. Şöyle doKdurlar n̄adar doKdur varsa hepsi geceniñ on iki mi olur, iki mi olur acıK biz rahatsızlandıK mı anası rahatsızlandı mı üş tene doKdur eve gelir. Bülent Meşe var Bülent Meşe Avşunnu Nuri Meşe'niñ ölu. Bir numara ğalp doKduru ama nasıl

doğdur iki tene doğdur alıp yanımıza gelir evimize gelir. Başga maddiyat da gene
165 aynı. Allā şükür çocuklarımın hepisi bir dōlet olmuş. Hepinin de çifl var bā var
ordakilerin. Ha Cūma işde o da burda Tekā'den şey oldu getdi onun da burda bir bōk
çifl var şimdi. Akcırı derik giderken bu beride hemen sol tarafda gırmızıynan mavi
boya boyalı hemen evi orda. Orda bir çifl var orada oturup kaşıyo işde geliyor. O da
gediyór ğışın. Biz de gediyoğ onnar da gediyo. Ğışın gediyoğ yazın geliyoğ.
170 Oğullarında varıdı Allah seni inandırısın o da nerde.

(DŞ) -Oğullarında deal de rehmetlik şeyde varıdı, Kōr Hasan'da varıdı. O çok
maraklıydı. Götürürdü onun köşgerci düğgânı vardı ya orıya otururdu, oña sōledirdi.
Ğomşuyduğ ya Kōr Hasan'nan biz, onu çarırdı oña sōledirdi teyibi de varıdı alırdı o.
O da öldü ölu da öldü.

175 Bir bende ğaldı kimse de ğalmadı o. Hālen bende kitabı daha var. Onun şeyi kitabı
kitabı gene var benim Maraş'da, Ğul Hamíd'ın hah "Uğur Çiçekleri" kitabı gene var.

(DŞ) -"Umut çiçekleri" diye kitabı var.

Bizim de Abdillagildemiş birini baña verdi birini de yiğenine verdi. Gendi de sōna
çekdirdi mi çekdirmedi mi geri.

180 (DŞ) -Bende de vardı da kim aldı kim götürdüyse vermediler amanın "Umut
Çiçekleri"ni.

Köyden gelen geçen başka âşık oldu mu, onlarla atıştı mı?

Köyde olmadı, köyde âşık olmadı da Arısdıl'da varıdı Kōr Havız delleridi,
onūñunan tartışırđı.

185 (DŞ) -Rahmetlik babam da söylermiş.

Onu bilmiyom onu tamamen ulaşmadık.

(DŞ) -Yok babam dedim Zubey r emmim, Zubey r emmim sōlerdi. Cuma edemnen
Memmed edemiñ babaları Zubey r emmim sōlerimiş. Rahmetlik anam derdi.

Şind Tanır'da Muhsin Yazıcıoğlu varımış bak biliyon, Hayatı VasFı onnarın
190 ikisiniñ kitabı da var bende onnar da Maraş'da. Şind onuñ şeyini annadıyım. Onuñ o
Muhsin ded m adamın şind genşl nde, Tanır'a yörük geliyor. Tanır köyüne yörükler
gelirdi esgiden davarınan malıynan mal yaymıya yaylağıya, yaylağıya dutallardı. Bu
arada bir de Telli Senem isminde bir gızı var. Onuñunan tanışiyollar Allah rahmet
eylesin. Bunnan tanışiyollar, bu yörük gızı vermiyor o zamanda oranın Tanır'ın
195 hemen hemen ağasıymış bunnar adamlar zeñgín temiz aile. Yörük gızı vermiyor ama
ikisi de birbirine şe yapmışlar yānı dutulmuşlar tabi gónjullenmişler. Bu arada yörük
gece göçü yükledip çekip gedici. Bunnar annaşıyollar. Diyo hı bañ ben sensiz
evlenmem sen de bensiz evlenmēciñ diyor Telli Senem bañ. Temam diyor
sözleşiyollar haydi buyur gece yükü göçü yüklediyor alıp gediyo. Gün dönüyor
200 devir dönüyor yiğenim kaç sene sōna bi tene Tanırlı aşşā gediyo meselā, Hatay'da
mı artık Çukuruví'ya. Onnar yörükler gışın buriya yazın buriya geliller gışın orıya
gedeller. Orada Telli Seneminen garşılaşıyor adam. Tesadūf ya nerelisin filan
yerliyim Avşınmıyım nēresinden Tanır'dan haaa dur bām, gel bām senne acık... diyo
hı şöylē böylē böylē bir adam var o adam ne iş görür öldü mü sağ mı çocū evlendi mi
205 şey mi evet diyo evlendi çoru var çocū var gendi de hasda diyo. Hemen bir mekdúp
yazıyor, bunu götür diyo o adama ver diyo. Hanı seniñ esgi sözleriñ deyi. Bu o
arada adam getiriyor buña bu da yatağda yatıyor, saz da depesinde asılı, bunu gelip
verince hemen sazı ordan alıyor.

Bir haber geldi de Telli Senem'den

210 Deli gönöl şad olmağa başladı

Akmaziken kör pıñarın ayā

Suyu geldi çağlamıya başladı, diyor. Çokudu ötekiler aklıma gelmiyor işde ğrun ğrun söz olmağa başladı, bilmem ney ney naz olmağa başladı, sölüyor sölüyor sölüyör türkü bitiyör sazı atıyor gendi hökm oluyor adam. Çok şeyler biliyom da işde

215 aklımda da ğalmıyor. Yaş getdi miydi ahl da ğalmıyor.

Anlatan: Fatma Sertdemir

80 yaş

Derleme yeri: Altunelma

- 5 Biz leri Dirgenner dellerdi onnar vurmuş, biz daha dōmamışımışık, Çöl Abdilla dellerimiş onu vurmuşlar aha gōnşum Çöl Abdilla. Dirgen Ali varımış, Sırım Fahı varımış buranıñ ağasıymış. Nêrde tarla var nêrde taħım var gelir tecevüz eder yanı alırmış elinden, ğarşı geleni öldürürümüş. Ğarşı geleni götürürümüş hapis ederimiş. Derken dōşmuşler vuruşmuşlar, tufâK tufâ girmişler. Bu taraf demiş bizim benim
- 10 ğaynılarım, ğocamıñ babası, ğocamı da Furdular zaten. Onnarı vurmuşlar. Ğayınbabam getmiş hapis yatmış. Ğayınbabam da Dirgen Ali'yi vurmuş. Benim ğayınbabam Dirgen Ali dāda.

Camız almış yaşamamış

Camız almış ğoşamamış

- 15 Yiğid olmuş yaşamamış

Neñ ağlıyoñ ğız Emine

Yusúp seni boşamamış

- Ātları vardı esgiden ğarılarıñ. Gelmiş geçmiş onnar hapis getmiş. Ğayınbabam hapis getmiş. Ğocam daha yeñi güccúğ çocūmuş. Gelmişler getmişler hapis yatmışlar
- 20 çıkmışlar. Sōna barışmışlar. Barışdılar bir biriynen ben geldim. Beni getirdiler. Ğayınbabamıñ evi şoráydı. Biziki de burēydı işde. Onnar geldi geşdi ğızım. Bunnar geldi geşdi. Biz bōdük dōduk. Şindi de geldik esgileri hep biliyoğ amma, getdiler kimsemiz ğalmadı.

- Yedi tene, dōrd oğlum mar, üç ğızım mar. Herkiş getti, evlendi getti ben burda
- 25 ğaldım. Ğayınbabamıñ evi de uşdu.

Ālarım eşim ālarım

Nergizli'yi deaniyerek

Benim günüm bēyle geçer

Bohça döküp āğlıyarak

- 30 Çocuklar varıdı güccüdü biri goynumdēdi biri de gücāmdēdi şöle. Ğocamı öldürdüler. Geldik gētdik gızım. Ben on altı yaşında geldim burıya. Bu kōde babam anam bu kōde.

Elimi goynuma soğdum

Boynumu bi yanna bükdüm

- 35 Nazlı eşim gelir d y

Çıkdım da yollara bağıdım

Ösüzleriñ avıdırsam

Çalar nenni böyüdürsem

Gelin başımı gorudursam

- 40 Bunü da ğadere sayarım

Āşamdan oduna saldım

Azzīn beline çaldım

Çıkdım yolları dānedim

Nazlı eşimi gelir sandım

- 45 İnek sādım, ğoyun sādım, çadır dutdum yaylıya getdim. Üç tene çobanım marıdı. Üç tene itim marıdı. Sözüüm onğa üç tene çobanım marıdı. Dāda ğaldı davarlarım. Ğocamı vurdular. Üç gün dāda yatdım ta şo Tikenni dānda. Kō hep ğıyı kōleri hep, müfreze gelmedi üç gün yatdık orda. Şöle sal bağıladılar āçdan onüynan endirdiler dādan endiremez araba varamaz. Bir arğadaşı varıdı ğocamıñ o da Almanya yenı adet
50 olduıdu. O da izine gelmiş o da beni cipinen dādan endirdi. Bir cipi varıdı. Üç gün

ğaldım, çocuklarıminan ğucāmda, memāmdāni burda ğodum döşlerim bōle oldu. Yōk dolu bekcimiz dolu adamlar dolu silahlar ellerinde beklıyollar. İşğıyalar vurdu getti ğocamı. At silahiñi dedi, o da atmadı. Teslim oldu öldürdüler silahlarını aldılar getdiler. İki tene biri dabancası, biri ğırması üstünde silahı üsTündēdi.

55 Sen yanında mıydın vurulduğunda?

Yoğ. Ben ğoşdüm geldim. Davar buriya geldi. Gendi yaylıya öteberimizi getirmiyе getdi. Oriya varıncı teslim ol demişler. Orda yayla damımız varıdı. Üş dört tene damımız varıdı āçdan. Oriya getdi ki öteberilerimizi alıp gelmiye. Öne geçmişler iki tene silahı üç tene adam başları sargılı. Ğardeşi de yanındaydı güccük ğardeşi. At
60 silahıñı demiş o da atmamış. Bir can uçun mıdaralık etmem demiş. Silaha da bu davranmadan gendi davranmış ölmüş. Öldürdü ğızım. Ğaldım, bür sürü çocūnan ğaldım. Yüz ğoyünüm varıdı burda iki tene üç tene itim marıdı. Çobanım marıdı. Ğaldık çocuklarıminan burda ğaldık. En böyüğüm on iki yaşında, yedi tene kimi beşşikde kimi eşikde. Ğoynumda da bir olan varıdı daha, öldü beş aylık. Bēyle
65 geldim bēyle getdim. Onnarı bōtdüm. Esgerliklerini etdirdim. Her birine bir ev yapırdım. Diya evleri başdan başa. Biri Almanya'da en güccük ölüm ğucāmda ğalan Almanya'da horantasıynan. Ötekiler de birinci Avşın'da oturuyor ikisi de burda. Başdan başa bu evler bizim yoğarıdā. Yol üsdüne geliyoğ ya bōK bōK evler. Hayvacılıkla mı devam ettin eşin ölünce?

70 Hayvancılığdan devam etdim ekin ekdim bişdim, tırpan bişdim, orak bişdim, tığ savırdım, ğağnı vurdum, su suladım hepsini de getirdim. Dört tene olan everdim, üş tene de ğız gelin etdim. Ben de burda ğaldım. Ğızlarıminğ üçü de Avşın'da oturuyor. Biri Aydın'da oturuyor torunum toktur Aydın'da, haşlımı paramı salıyor şükür. Bu da ğaynıminğ çocū. Üç tene de ğız gelin etdim. Üçü de Avşın'da oturuyor.

75 Torunnarım da var şükür, diya fırını var ölumuğ. O ğeşdik ğeld η yerde. Aylım da üç

ayda bir üç cüz keat. Yaşlı maaşı alıyom. Başğa gocam aylıklı dālıdı. Otuz yedi
yaşında onu öldürdüler, otuz yaşında da ben ğaldım. Seksen yaşadım burda
oturuyom. Ğaynımın çocū geldi de benim odunumu yarıyor. Yaħıyom daşıyom ucca
ucca çıħıyom ğızlarım geliyor torunnar geliyor. Zoba ğayollar, zoba ğuruyollar. Bir
80 evim mar çık da bak, gocamın hoturafına da bak. Öle bōle bi günüm geldi geçdi
ġurban işde. Çok çalışdım.

Bu bahçe senin mi?

He şorada benimdi. Buráy evel yapıdıġıdı şeyle bir kötü evidi işde, onu yapıdıġımız
gimi ğaldı. Yēden pencere ġurdurdum ġapı ġurdurdum nēy tdim. Bunun içine dört
85 gelin getirdim. Üç de ġız gelin ettim bu bir göz odanın içine. Gelinnere ev yaptım
yaptım ayırttım. Çocuklarım da şükür kimsiye möhteç olmadı. Aklıları yetdi
çalışdılar. İlkoħuldan çıkđılar çalışdılar. Muhanete möteç olmadılar. Az çok biz bizi
ġavırdık. Muhannetten ekmeK jsdemedik. Aç ğaldık susuz ğaldık ġuldan bi şey
almadık, borşlanmadık, harşlanmadık. Gelin getirdim olan everdim düun çaldırdım
90 işde ēy kötü günümü geçirdim ġızım. Ğurban oluyum saħa.

Sen nērelisiñ?

Erçene teyze, Erçeneliyim.

Erçene abavv! Erçene’de bizim Ğacce varıdı. Soyadını bilmiyom hocēydi
ġayınbabası burda. Epey durdu gendini gelin götürdüydü burda, soyadını onnarıñ
95 soyadını bilmiyom ġızım ġızlık soyadını biliyom. Kazım Hoca’nıñ, he bizim kōlü
hemi de akrūbamız gelir Kel Yūsüb’ün ġızı Hacca.

Hayvanlardan neler ürettin neler sattın?

Yun satdım, pendir satdım, yā satdım, ġatık satdım, ġuzu satdım gōyün satdım
çocuklarımı everdim. Yüz goynum ğaldı gocam ölüncü. Ürettim ürettim onnardan

100 satdım, everdim bitdi. Soñ devrimde de bir inānen otuz goynüm ğaldı onu da satdım.
Beceremedim ğayrı çocukları bōtdükden sōna ğalan beceremedim. Ekemedim
biçemedim ğayınbabamın tarlası varıdı otlū varıdı ot getirirdim. Saman getirirdik.
Tıĝ savûrırđık yabēnan. Būĝdey būĝdey sürüyok he sürüyok geminen sürüyok
öķüzlerinen geminen sürüyok, onu da tıĝ ediyok, savırıyok, būĝdeyni bi yanna
105 alıyok, yel çıktıımıydı samanını bi yanna ğoyok, onu da evimize ğoyok, samanını
malımıza davarımıza yediriyok. Būĝdeyni de biz bulĝur ğaynadıyok, un ūdıyok,
tarĝana ediyok, yarma ediyok. Tarĝanē şindi yarmē, buydē götürük dearmende
dōĝdürük dōnecek daş olur. O daşda dödürük. Getirrik yuruk ğazan ğuyar bişirrik.
Aşı bişirrik o ğün sōyar bōk ğazannarda. Ğatı ğuyarık, ğatın içine çörōtu atarık,
110 mādānis atarık, ırahan atarık, ğarışdırık goynūĝ ğatı ... Onu tarĝanēy yūruk, aşı
yūruk, oña ğatarık, torbalara ğuyarık. O ikiun durdu mu mayalanır. Onu da
elimizinen çıĝardır laylonnara dama sererik ğurur, çuvallara ğuyar yerik. Ğışlık
māzeme. Bulĝur ğaynadırık. Dúürük olur, bulĝur olur, patatis olur, çōkelik olur,
peynir olur, yā olur. Deriye yā ğuyarık derilere. Bişirir yemāmizi yerik, tarĝana
115 şorası bişirrik, cıyıklama bişirrik. Ğıyma yaparık mercimānen, mercümāmiz olur,
noĝudumuz olur, paklamız olur fasilyemiz. Onnarnan yaparık ğızım. Göçmen
zobasını ğurardım, patatis ğordum. Tarĝana şorasını bu göçmen sobasının ūsdüne
ĝoruk, zobēy ğayarık. Çōrek ederik patatis ĝoruk, göçmen zobasına atarık, çorba
bişer çōrāde bişirrik, zobēy de ğayarık, ĝış ğününe ğızĝın ğızĝın yerik.
120 İçine pancar da atar mısın?
Pancar atarık, pakla, noĝut atarık. Şōle şōle pancarımız olur şeker pancarı derik
onnardan atarık bişirrik.

Gaynenēnen gelin bir dōrdu. Beniynen o ğaynanam, onu da ben emzirdim
böütdüydüm biricik o ğaldı. Ben emzirdim ğaynanamıñ südü olmadı. Şorda bir bōğ
125 evimiz varıdı şorda ğayımbabamıñ, atı varıdı, camızı varıdı, öküzü varıdı. Ğanıynan
sap getirir dirgennen sap atardık. Gem sürerdik gem deller. Öküzlere ğoşardık gem
sürerdik. Camızları öküzlere ğoşar gem sürerdik. Ğoca harmannarı sürerdik onu da
tıhra eder yīyardık. Tıhra derik. Yel gelici savırıcık da bōğdēni yīyıcık. Büyde
sürüyok. Ona tıhra derik. Ğalış ğalışlarık, orağ biçerik. Mercimek eğer yolarık.
130 Tarlalarda mercimek küşne purçak. Aman ne zorumuş purçak yolması purçak
tarlasında gelin olması d y türkü sōlerdik getd miz yellerde.

Peki, teyze burada gelin getirirlerken içeriye alırken gelini böyle testi kırıyorlar, bir
şeyler yapıyorlar başına bir şeyler saçıyorlar?

O bizim burda var. Şey ğırallar bardak ğırallar gelin gelikene. Şey leplepi şeker
135 başından atallar. Usulumuş, gelenek gelenek. Gelini diñeldiller ğapıya, eline yā
veriller ğapının şey ne çalar süvesine, yā gimi yahışsın.

Süve kapının kenarı mı?

He üsdü ğapının üsdü anna. Ğapının üs yanına eline yā veriller kehadinen, kehadá
ğuyallar bunu yapışdır deller. Onu yapışdırır gelin.

140 Onu ne için?

Yā gimi yahışsın. Ondan sōna orıya diñeldiller. Başından leplepi şeker saçar, çor
çocuk toplar. Para atallar o da bir usul gelenek.

Damada özel bir şey yaparlar mı? Eline kına yakarken damadın gelinin ne söylerler?

Yapallar elbise edeller.

145 Al gelin almıya geldik

Gülleri dermiye geldik

Ğıs seni almıya geldik

Bêyle deller.

Kıza ne söylerler kızın avcuna kına yakarken, açmıyor mesela niye açmıyor?

150 Para ğuysuñ, altın ğuysuñ d y, ğaynanası ğınanıñ üsdüne altın yapışdırır. O
gelmeñce açmaz.

Kapıdan girerken de kaynanadan kayınbabadan bir şey istiyor ya ne derler onun
adına?

Helbe, üzerlik, üzerl ni versıñ deller, ğaynanası n , ğayınbabası gessıñ o gelir filan
155 goyün senıñ, filan dana senıñ, goya mallardan elinde mal varısa, yōsa altın çıhadır
dağar, bilenzik dağar, onu almeyıncá gelin enmez. Tağsiynen durur ğapıda, at varısa
at, evel atıdı endirmez enmezdilerdi gelin üzerl ni isdiyor, gelin üzerl ni isdiyor,
durdurullardı. Ğaynene ğayınbaba gelir ne isdiyoñ ğızım seslenmez tâbi gelin.
Başğası der ki şunu isdiyor şunu isdiyor. Onu vèdik deller, onu muhağgak vèriller
160 gelin ayrıssa çıksa yanı evinden oturmasa ğocasıynan onnarı veriller üzerl ni alır
gedeller. Eline altın yapışdırıllar onu dahallar bilenzik dağar onu veriller, filan goyün
senıñ deller, filan inek senıñ deller onu alır geder.

Çocukları nasıl büyüttün?

Şo tarlalardan öllük getirdim sırtımına bir yanı yırtık yanını altına ğodum ēy yanını
165 üsdüne ğodum. Bir āç beşş m varıdı yedi çocuk böytdüm. Ğayınbabam getirdi niye
boyalatmadıñ dedim. Niye boyalatmadıñ dedim beşş dedim. Dedi kine sen de olan
dōreydıñ dedi siftah, siftah olan osseydı dedi ğayınbabam maraqlıydı boyaladırdım
dedi. Ben de ā getirdim dedi, ağaç, ağaç. Dıñır dıñır sallarıķ şöle. Beşş ıñ içine ğorduk
çocukları yatırırdık.

170 Ne söyledin çocuklara ninni?

Gel gel edesi

Getir tean hevlesi

Egidim yesin bōsun

Tombüş tombüş yürüsün.

175 Ğızın adı Zekiyē’di sıftah ğızımın adı. Neler geldi ğızım şu başımıza neler getti amān amān.

Egidim yavrum demek mi?

He, egidim yesin bōyüsün, ğoya ekdim biçdim egidim bu benim demek, bu benim egidim. He ğurban. Ėyle geldik ėyle gettik ğızım. Ğayınbabamın atı varıdı, camızı
180 varıdı, sürüynen ğoyunu varıdı şuralara gelirdi. Çüt camızı da olurdu yört camızı da olurdu. Çüte ğedeller camızınan, dādan mertek getiriller. Benim evdā hezenneri görseñ dādan getirmişler.

Peki, bu dağlarda ne gibi kuşlar olur?

İbibik, saķca, bñlbñl, ğüverçin, dā ğüvercini, yazı ğüverçini derik, onnar olur ğartal
185 olur. Hacı lâlek olur ğızım, hepsi de olur, olmadık ğuş yok. Şey ğuşu derik geliyordu benim burıya tergediler yemliyordum pencerede. Gelen ğuşumuza ne derdik? Yusufcuķ. Yusufcuķ ğuşumuz var benim beş altı tene, künde geliller pencereden yem ğorum. Onu yeller gedeller çıhallar süyüĝe. Yuvaları var berçiniñ çatınıñ içinde. Beslerim onnarı. Süyüķ d damın süyüĝüne diyom. Damın kenarına şōle ğoruķ ācı.

190 Dökñlmesin dēy diyha diyha baķ ğomussuķ aha.

Merdivene ne diyosun, süllüm diyor musun?

İnecik derik enecik. Başĝa yerde süllüm deller merdüvan deller bizim enecik derik baķ enec m diya.

Kilere ne diyorsun?

195 Hazın damı derik kilere, samannık saman guymıya, mal dıkmıya ahır derik.

Cinnik diye neye diyorlardı?

Cinnik de şey yapallar gayınbabamın var benim de varıdı sökdüm. Odanın şöle geçerek selamlık gimi elini dutup geçecek yeri, oda, erkek odaları olurudu evel, kadın girmes. Erkekler zoba gayar orda oturur. Orıya bir takteynen yapallar. Altına

200 odun mudun guyallar. Cinn ın altında derdik. He takTadan yapan. Diya dolaplarımız

var esgi esgi dolaplarımız var gapılarımız var daha esgi gapılarımız. Ona cinnik

derdik cinn ın altında derdik. Şeyle yapallar selamlık gimi. Şöyle dutarık girerkene

giren erkek odasında olur. Şöyle selamlık gimi olur. Gosgalallar şuralarını dutan

giren. Şuvadar yer olur altına da öteberi gollar. Odun gollar ayakgabısını gör giren

205 adam.

Ayakkabıyı nasıl giyerdiniz eskiden? Böyle ayakkabı yoktu o zaman.

Yok canım kötü sōk guyu derdik. Sōk guyu kötü ayakgabılara, kötü kötü ökceli sōk guyu, ökceli ayakgabı sōk guyu derdik.

Anlatan: Cuma YILMAZ

84 yaş

Derleme yeri: Altunelma

- 5 Binboğalar, Ğara ElbisTan'dan gelme Ğarayúğ'den. Terziler, Albısdan'dan gelme. Terziler de çok ğabile, albayımız varıdı emekli albayımız şindi hasda oldu şiy oldu. Benim ölüm da albay oldu İnşallah heye, hâkim albay asgeriye, ha yiğenim. Sen òle mi yazıyoñ yānı? D ne başımıza geleni.

- Şindi köyden gelleneri annatıyım size. BaTTallar deller Cin Hasannar deller. Onnar
10 da Arıtaş'dan gelme, Arıtaş köyünden evel Hunu'ydu oranıñ adı, şindi Arıtaş oldu. Ondan sōramıya, biz Hacıveliler Setirek'den gelme Dārende, kazamız Dārende, köyümüz Setirek. Dedem gelmiş Posğof köyüne, o zaman Kürt mürt yōmuş orda kimiñ bağımlı elind seymiş Posğortmuş köy Hurman'ıñ ğırānda orıya gelmiş ğonmuş. Orda bakmışlar ki sināk Hurman'ıñ şeyinden o zamanıñ gününden sināk
15 ivez var ondan sōra. Demiş ki burada barınamak biz burda sināk çoumuş fālan demişler. Bu Altunelma Lorşun'a gelmişler. Lorşun Dirgen Ali'nin köyü o zamandan heye. Dirgen Ali'den de annatıyım isdersen ondan sōramıya. Lorşun'a gelmişler. Lorşun'a bakmışlar ki arazi bol, orman yañın, ondan sōramıya suyu gendi gendini ğavlıyor gene puñarı var. Ondan sōra köyün içinde puñar var, Ğafarağa derdik, Kör
20 puñar derdik, Pōhrek derdik, Ğane derdik bu puñarlar varıdı biliyō. Demişler ki bünğüldek puñarı var ulu puñar var suyu da bolmuş diyor daha su devam ediyor sōra bir ağıza düşdü hepsi. Ğuraqlık olmuş felan biz geldik ulaşdıq. Ha ğardaşım Setirek'den gelmişler burıya. Şindi bizim mahalliye bu yanna Setirekli Mahallesi deller. Tā bilmiyom bir iki göbeK deaşdı daha bize Setirekli deller. Oya gelince oy

- 25 isdemiye gelince Setirekliden aday oluyok vermiyollar, gız isdemiye gelince amanıñ Setirekliye vererek oğullarına gızlarımızı deller. Bunnarı da dēy m mi yani? Gendilerin yüzüne de diyom Norşunnuların oy vermiyosüz da! Ula gızımız rahat ediyor sizde, her işinizi dört dörtlük yapıyorsüz, su aratmıyorsüz, duz aratmıyorsüz, ya dahra aratmıyorsüz deller, tedārikli adamsız deller falan ha ğardaşım. Dört ğab lesini dedim
- 30 Ğara Hıdırları da bilemiyom. Sıkçalar deller babamın dayıları burda, bu oymakda Sıhçalar Çiçenli soy isimleri, onnar da Sivas'ın Deliklidaş'dan gelmeymiş babam annatırdı bunnarı da baña babam tarih gibi bir adamıdı, bilirdi onnar da Sivas'ın Deliklidaş'dan gelmişler burıya yerleşmişler onnar çok_evel. O gelmiş biz Setirekliler sōnadan geldik burıya. Ondan sōramıya ğardaşım burıya yerleşmişler.
- 35 Geldik yetişdik ne biliyim, neçe çalışdık yeğenim, neçe tırpannar bişdik, neçe orağlar bişdik te ohooo!
- Yolculūm da var Bertiz'e ğederdim, ordan bekmez yükledir beygirlerinen Marabız'a Sōbeçimen'e ondan sōna Çürūğ'a ğeder satar gelirdim bunnarı biliyō neler geldi neler ğeřdi başımdan ooooy! Hanımım varıdı dūnyālar eyisiydi yiğenim üçüncü
- 40 senesi bitdi vefāt edeli.
- Asgere biñ doğuz yüz elli ikide asger oldum. Sıvas'a getdik. Sıvas'da ğaldık. Aradan on_iki ay ğeçince on_iki ay olmadan çavuş ğursuna getdim. Erzincan'da çavuş meslek eğitim muhabereciydim. Mamağ yōdu bizim günümüzde sōnadan Mamağ oğulu çıkdı muhaberiye. Erzincan'da doğsan gün ğadar ğaldık. Orda komutanlarımız
- 45 bize beř ğişiye, atmış ğişi getdiydik orıya içinden beř ğişiye pek ēyi derece yazmışlar lisdemizin ğarşısına. Geldik geri bōlūğumuze geldik Sıvas'a. Yüzbaşı lisdē almış bakmış bōlūñ de çavuşları tehris oluyor ğalan bizden evvelkiler. Çavuş gerek bōlúa ōle annatdı yüzbaşı bize. Şükrü Altun ismindēdi yüzbaşının adı. Dedi ki işdimā etdi

bólúú ismini oħudūm kişiler dedi, üçer adım dışarıya çıħacak eratdan dedi, Cuma

50 Yılmaz dedi, burda ħomutanım dedim, üç ayak adım atdım bir selâm verdim çıkdık. Veli Paħsu, baħ onnarı da biliyom elli iki nêrê, elli dördte tehris oldum. Hep adlarını da biliyom subayların nêy ı Maşallah deller seksen dörd yaşındıyâm. Ondan sōramıye oħudu Veli Paħsu, Fevzi Bozdâ, şâben Gül, Memet Paħ Kilisliydi oooy! Muhabere ħavuřlarına ârtmen ôretmennerin yedek ôretmeni, direk biz ħavuř olarak

55 tehris olup çıkdık. Ôretmennik ârtmennik var size dediler girmeK isiyen varısa dediler. Polislik var size girmek isdiyen varısa dediler. Üç ay eēitim görüyok ondan sōra üç şehir üç vilayet isdiyok Maraş yok Antep, Malatya bize yaħın ya Ėayseri. Bunun birini veriyor bize. Ôle sınav mınav yok günümüzde polis üç ay eēitim görüyor. Na ģadar yalvardılar Lorşun’u bi şey sandım ģurban olduēum ģafamı

60 soħunun iħine ģuy da ģır hah, getmedim. O Memet Paħ ded ģetdi, o Veli Paħsu zaten Marařlıydı, Marař’ın iħinden zeňginneridi Veli Paħsoy Paħsoylardanıdı işde hee. Ben getmedim o Memet Paħ ħok ricâ etdi baňa o zaman řey yōdu telefon felan yōdu günümüzde, meģdúp, meģdúp salıyor baňa ula üç ay polislik var gel, řu ħıfci hayâtından vazgeç diyor, yok. Ben Lorřun’u bi řey sanıyom ģenřlik hanım var burda

65 ģüzel eyi ģeçiniyok hanımına...

Bacım Fadime beni dinner bâzi o işde. Onu nerde buldüz la! Ey ģurbanım ula. (Kiraz! Yavrum bunnara bir yuħa ħay et ģızım yav.) Pendir dōrasın ģüzel duz eģmeK olur, ģahvelti eders z, benim hanım imkânımı var ki ģaldıra bōle şeyden. Misâfir on rızķınan gelir, herif derdi, hocalarımızdan duyuyok biz bunu derdi, birini yer

70 doħuzunu bize bıraħırmıř, bu fırsat ģaħar mı elimizdēken derdi. Elimizde de varıdı řükūr, ħalıřdık ħabaladık didim dırnaģ aooo! Heç muhanete mōhdec olmadım Allah’ın izniyle. O şeylere ôndüş para verirdik emeģlilere aylıķlılara paramızda âsiK

olmazdı şükür Allah'a. Şind albayım künde telifon ediyor baba, daha çifcilik yapıyom daha dün otuz beş çeliK buydey ekdim moturnan ben kötennen sürdüm
75 hemi de getdim tekrar gaz ayā çekdim. Köten moturuñ arhasında tarla herç eder, tarla sürer. Tekrar da gaz ayāyınan ikiledim, öle temiz ekerim ben. Öle heç tıñ tıñ tıñ tıñ midyelinen nēnen midyelim de var onnan da ekerim de eyi velhan ederim, orda çalışdırırım midyali bu ekd m yer f yeriydi.

Nēriye geldiyydik asgerlia, hee, çıhartdı dedi ki, beşimiz de çıkdık garşısına selâm
80 verdik durduk orda esas vaziyetde. Bañ dedi asgerlerim dedi ben dedi Erzincan'a atmış gişi saldım muhabere meslek eğitimini görsünler deyi dedi, bu beş gişiniñ ordāhılar dedi bunnarı óretenner eğitim yapıdırannar ğardaşları ab leri babaları dealidi dedi. Bunnar başarı gösdermişler pek eyi derece vermişler isimleriniñ garşısına dedi ben de bunnarı dedi yārin Diyarbañır'a çavuş ğursuna gönderecām. Bölüümüñ
85 çavuşları tehris olmya başladı bunnar bölüü eline alacak sizin çavuşlarıñız olacak inşallah geliller dedi. Üç ay orda eğitim göreceak çavuş eğitimi. Gelirken de dedi şu ğazanamayıp da gelen olursa içiñizden dedi tiren Ğızılıрмаk köprüsünü geçiyor dedi toprā neye gendāndini atmasıñ belki ölmez dedi Ğızılıрмаk suyuna gendini atısıñ dedi bōlsuñ ölsuñ dedi. Çavuşlū ğazanmadan gelen benim eratım dedi. Aboov biz öldük
90 nēydek Yarabbi, nasıl edek, nēytsek deyi get. Sabañdan oldu şey tdiiler hepden soyunucuñuz dedi, her şeyiñiz tekmül elbisenizi asger elbisesini iç çamaşıriñızdan berli hepsini deaşıc z dedi, potününüze ğadar boyalı yārin ğarşıma çıhıcız, yārin sabahlēn sizi tirennen gönderiyom dedi. Sevk ediyom Diyarbañır'a dedi. Getdik Diyarbañır'a hāsılı kelām cilet gibi olduq, bir başgediklimiz varıdı Şükrü Güldiken.

95 Başçavuş, dört sırma daha da gıdemli var buralarda böyle emekli olmuyor yaşlanmış,
çağırır, gel benim ölüm gel. Ş yi böledi, benim ölüm gel gel. Tağ bi selâm veririm
adın nêdi Cuma Yılmaz komutanım, dörd adım geder ön sıra ben arhası sıra döner
adın nêdi benim ölüm Cuma Yılmaz, gel benim ölüm gel gel. On adım atar gene der
gel benim ölüm gel gel, Cuma Yılmaz adın nêdi şimdi başıma geldi. Unuduyom yav,
100 birez sōna senin adını da unudurum yāni. Ğurban oluyum adına da saña da. Senin
güccüün ney o? Sāmettin mi? Şō aşşāda cāmide orda arhasında namaz ğıldım zaten
şeyin Bekir Dana’nın neyin şeyinde de barabar oturduk hep bütün. O çok sever beni.
Biri de burıya geldi getdi bi yol imam olmak için. Sen miydin la? Allah’ına ğurbanım
senin. Yoğ heri? He ğaldın acılı he.

105 Getdik çavuş ğursunda çavuş olduk geri döndük geldik. Bölüü elimize aldık baba,
Cuma Yılmaz Çavuşum löbetçi çavuş olduğdan sōna erat. Rahatça yatarık böön
sehati gelmēşin bize kaç demez falan filan böyle de sayıldık sevildik yāni çavışlık.
Kólülerim geldi oriye savkıyet kağdım kine burda Dirgennerin ünnüler Dirgennerin
Arif, şimdi Osmanıye’de yaşıyolar geliyor burda tarlalarını nēni ekip gediyoullar.

110 Tanır’da Şıh Davud’uñ ölu Hasan Hüsün, Hunu’da Ğalliklerin Hösük, Ğallik
Mısdafa’nın ölu zāngın çocukları. Savkıyet bağdım kine Maraş savkıyeti geldi
dediler sabahanan ğün dearken kağdım, ğışlanın arhasına diz çökertmişler
oturuyollar Maraş savkıyeti dediler hemen dolandım geşdim, ula Maraşlı kim var
burda? Hepimiz Maraşlıyık amca, çavuşum dediler. O ne ula dedi Cuma çavuşum

115 dedi Dirgennerin ölu Arif benim team gendi de benden sōra geldi işde savkıyet, ben
çavuş oldum. Ula ğurbanın oluyum Arif dayı ölu burda mısıñ falan. Başlarında bir
üsteğmen var dört tene de muhafız asger var. Dedi hemen kaçdı, Hösük kaçdı

- Hunulu, Tanırlı şey kaçdı Hasan Hüsüyñ kaçdı. Serkizçayırılı Cinno kaçdı o da zeñgín Serkizçayırı'ndan hep zeñgin çocukları. Tağ bir selâm çağdıñ şıye üsteğmene
- 120 kómutanıñ ne olur dedim üşümüşler adamlar sōğ hava. Bunnar dedim hep akrabām ne olur dedim bunnara bir müsāde ver de dedim adam da hağlı ğantimizde bir çay içiriyim ıcık ısınsınlar dedim. Onnar üşüdü ısınsın, dedi, bu erat, dedi. Çavuş, dedi. Bu erat içmes dedi. Onnara gücüm yetmez dedim hepine çay içirmiyē ğoca savkıyet yanı var iki yüz ğışı var. Onnarın hepine çay içiremem kómutanıñ erkekce dedim.
- 125 Verirsēñ ikram olur on dağğanı alağ n olur dedim ğantinde bunnara bir çay içiriyim şu dayımın ōlu, şu filan ğomşum, şu akrabā falan. Hepisi akrabā bunnarın çavuş, dedi. Tamam, kabal ediyom dedim, hepisi akrabāmız dedim, arğadaşımız, din ğardaşımız dedim. Dedi ki madem ne desem boyun büküyōñ dedi al da ğötür bunun dördünü dedi. Onnara çay içirdik geldik, hâsılı kelâm onnarın çavuşlarının yanına
- 130 ğetdim yañın yere verdiler. Çavuşlarını ğördüm sizin de hemşeriñiz varısa siz de hemşeriñizi ğollañ bunnar benim akrabālarım hemşerilerim falan, çavuşlarnan tanışdık. İsdikāma neye ğirdiler orada derken hâsılı kelâm ōle asgerlm bitirdik. Otuz ğün yol hâriç otuz ğün izin verdi baña geldik ğış ğünü ğar ğapatdı burāya, yayan geldik Avşın'dan ğar ğapatdı yolları buraları seğizen dōrt ğün ğaldım.
- 135 Kaç kilometre Afşın buraya?
- On iki on üç kilōmetire.
- Yürüdünüz geldiniz ordan buraya?
- Ohoooo elli dāfe yürüdüK o ğünnerde yol mu varıdı bel mi varıdı. Şey yolumuz varıdı ğağnı yolumuz nēmiz varıdı ōle asvat mı varıdı. Ğurban oldum, Avşın aha
- 140 şura, Avşın'da ne varıdı, heç. Dōrd eşşā odun yüklerdim sabahanan erkenden. Ulu Cāmı'nın orıya dururduğ merkeplerinen, satmanıñ uçun. Orda satamadım şey İmirellez'e eletdim İmirellez'de satamadım, Avşın'a sürdüm Avşın'da satamadım,

Ġarōz'e sűrdűm, Ġarōz'de satamadım Ġuřġayası'na ezen oġundu Ġuřġayasın'a
yaklaşdım ezen oġunuyor, cāmiden çıġannarıġ ōne cāmíníġ ōne durdurdum
145 Ġuřġayasın'a. Ohoo odun gelmiř ġuruluk gelmiř ġuruluk gelmiř! Yař sōdűġ ōne
gerek şindik mi temusda getirip de ġırılıp da ġurudup da yaġıyollar mı ġurban oldűm.

Orda satdım dōrder keade, beřer keat isTedim, dōrder keade yűk bařına satdım dōrt
tene eřřek. Sekiz on altı keat para aldım sevini sevini ōldűm bre baba.

Kaç kilometre eder bu gezdíġin yerler?

150 Daha desem daha Ġűrűn'e ġadar gōtűrmedim mi mertekleri. Satamadım Posġof'da
yedi buçuk verdiler, Ġűrűn'e duza getdim, duzu ordan om beř ġuruřa alıcıym burda
otuz ġuruřa satıcıym duzu. Hemi de bu arada çıfcılık ederim ōķűzlerinen
camızlarınan falan te oo neler! Posġof'da yedi buçuk verdiler o Ġuřġayası'nda satdık
dōndűk nēse merteklere.

155 Ula Allah'ıġıza ġurbanım nerden geld z? Beni şindi hanım olsıyadı derdi ki, Kiraz
diyemiyor yiġenim benim bacımın ġızı, torbanıġ íb nden dutduġ gene silkiyoġ derdi
dabanından çıġarıyoġ derdi. E bunnara bu gerāmiř ġızım. Ondan sōramıya Çomu'ya
vardım yedi buçuk keat verdiler ula yōrűyűp gediyoġ mertāġ birini yűklemezem iki
beygir bir eşşek, bir de arġadařım var yanımda onuġ boş hayvannarı. Ula sat şunnarı
160 arġadař vermiyorlar işde yedi buçuk keatden fazla diyor. Ġařannı'ya vardım yedi
buçuk keat verdiler, Őrenni'ye vardım yedi buçuk keat verdiler, Ġűrűn'e gediyoķ yol
o yannı. Ġűneř aşıyor Hatcepuġarı'na vardım, ilāhi Ya Rabb . Haccepuġarı da am
hűdűdűműz bizim, Avřın'ıġ Ġűrűn'nen. Hatcepuġarı'na vardım ġűneř ařıyor onnar
tıġ savırıyor. Bizim burda tıġ mıġ ġalmadı oralar yayla savı ya, geç olur. Bir adam

165 geldi merteklere müşderi oldu. Dedim ki ğardaşım on keat isdiyom yav, yedi buçuk
keat veriyim dedi o da yav. Telifon yok ki o zamanın gününde telifon mu ediyollar
diyem Allah'ım sen. Verdim baba dedim, yalnız bizi misafir ediciñ dedim. Ekmāñi
neyiñi yemeciyik, hava sōk bize birğaç yatağ sericiñ yatıcıyık baba. Azzīmız
ekmāmız var bizim dedim. GölüKcünün azzıy yemā olur yāñi. Yanında bir azzī o
170 zamanın gününde, ya iki çökelik ya pendir yōdu, pendiri bilen yōdu. Şindi çökelik
kağdı pendir oldu hep bütün. Ondan sōramıya verdim baba dedim gerā yoğ. Baba
gederim dedi, size bir ğat yatağ sererim ikinize dedi, iki sermem dedi, ser baba
ğulunç ğulunca yatariğ nēydek. Tamam, baba dedik verdik beygirleri yıkdık sürdürük
şiye Gürün'e. Gürün'e vardık duzu aldık geri döndük. Ha başğa onu da orda ğapadağ
175 yeter.
Dirgen Ali'den anlat.
Bir torunum geldi İsdambıl'dan, şu ğadar yav, adı Yusuf geçende burdeydı getdi
epey ğaldı, ğızımın ōlu. Dede dedi bañā bahciye gediyoğ bizim bahçıye, bahcam
şurda güccük ōlunun evi de orda. Üç ğat bahcam var, ğuyum var, getdi herif bir
180 köşesine ev yaptı. Şindikiler eke eke. Bunnar da getdi şo yanda yim beş buçuk
dönüm tarlam varıdı, orıya yaptılar işde. Orıya bōñ şiye getdik bazarlık etmiye,
dabanına şap atıyollarımıñ şindi bir ameliyeler. He onu atdırıcılar dört düz metire
ğäre şey dabanı ōle geliyor o da iki ğat yaptı orıya yim beş dönümün içine.
Dirgen Ali efendim, şey dedi o çocuk dedi ki baña, dede dedi bu kōñ ağası kimidi
185 dedi. Ula barmağ ğadar çocuk İsdambıl'lı, İsdambıl'da dōdu İsdambıl'da yaşıyor
gendi. Ula saña ne dedim ōlum sen niden Dirgen Ali'yi kōñ ağasını dedim. Yok Fat ñ
olu İmine'niñ bōğünün ōlu İsdambıl'da yaşıyolar ğızımı orıya verdik. Geldiler, biz
Marabızlıyık bi yanımız Marabızlı bi yanımız Armıdalannı, İsdambıl'da yaşıyoğ

dediler. Bize orda Döndü ğızı tārif etdi dediler. İsdambıl'dā ğızım burdeydi evelki
190 gün getdi. Demiş onnara bacımın ğızı var onnar bu taraftan ğız aramışlar ille. Kocası
Armıdalannı kadın Marabızlı. Bize demişler ne var o yandan Döndü, Döndü'ynen
tanışmışlar, bize demişler o yandan bir ğız demişler falan. Vallaha demiş bacımın bir
tek bir ğızı var iki ölu bir ğızı var demişler verillersē gediñ bañın demişler. Onnar da
geldiler hemi de işleri varımış evlerine geliyolar Marabız'a falan, geldiler gördüler.
195 Beni çārdılar ben o işleri çok eyi yaparım beni çardılar. Biricik ğızı dedim Fadime
Hanım dedim ğadının adı Fadime benim ğızımın adı da. Fadime Hanım dedim
yavrım biricik ğızım var ta İsdambıl'a nayla atak falan dedim. Ula hacı emmi
ğurbanım ğadanı alıyım dedi, biriciK_olan benim, başga kimsem yok dedi. Benim de
biricik olan dedi, ula iyiymiş dedim ğalbimden. Bunu buña versek eyi olur herhalda
200 dedim, adamın biriciK_olu gözünün k_öķü. İşimiz eyi dedi İstambıl'da dedi, ğızım ne
diyoñ, enişde ne diyoñ dedim. Onnarın da başga ğızı yok ğorhuyollar nasıl olur nasıl
olmaz. Halime hanım da aklı başında bir ğadın ğocası da güzel ehliz bir adam, Halil
isminde ehliz yani güzel. Geliñ çocuklar, bunu bunnara verek. Vallaha bunnar şo
sevgiyi çok seviyollar dedim, verek eyi olur ışallah falan dedim. Yav İsdambıl ne
205 melmeket baba bre ğızım. Āřamdan biniyor herif sabānan İsdambıl'a eniyor.
Āřamdan biniyor Anķarı'ya, sabānan işini bitiriyor Anġara'dan geri biniyor eve
geliyor dedim. Avşın'nan ne fargı var. Yeter ki parıya bak sen falan dedik. Verek mi
verek dediler haydi. Verdik yanı diyecām onun ölu, ula gelmiş benden k_öñ aġasını
soruyor. K_öñ Ā'sı Dirgen Ali dedim, ölüm dedim. Nic_öldü dedi öldü ölüm dedim
210 dāda vurdular adamı dedim. Ocā yanasıca vurdular, babam çok bilirdi yānı ölüm
derdi körü körüne vuruldu adam getdi derdi. Aġa varısa tiġrāde varıdı derdi. Öle
deller ya bir temsilde. Eyiliġi varısa kötölúú varısa eyiliġi de varıdı ölüm derdi.
Dirgen Ali ün almış adamıdı. Benim anam Terzilerin ğızı Terziler de dayısı Dirgen

Ali'niñ. Babama enişde derdi. Babamı altı ay muhdar etdirdi, muhdarın elinden
215 möhürü aldı babama vèrdi. Altı ay sōna babam atğıya vardı ğapısına, köy atğısına. O
zaman köy atğısı nē olurdu. O ne ula enişde demiş, bu āzaları da almış babam yanına
gediyollar evine dōru. Kōñ bekcisi Deli Hasan varıdı, onu da almış yanına babam
muhdarların yanında dururdu bekcı köyden haķ toplardı bekcı gendine zahra. Atğı
hee. Köye köyün argı işlenici deal mi köyden para toplallardı, ğabala verillerdi atğı
220 derdi oña atğı. Ondan sōra ğardaşım eve dōru yaklaşınca babam dönmüş ki heç bir
tene āza ğalmamış yanında ğorğusundan. Bir o bekcı ğalmış yanında, o ne ula Deli
Hasan demiş, ötekiler nic oldu demiş āzālar. Onnar hep arħandan zıvındı Hacı Ağa
muhdarım demiş. E biz nēydek ya! Onnar arħadan zıvındı demiş, pırtıldılar. Ğorğdular
getdiler demiş. Ula varaķ ölese Hasan gel varaķ demiş, aşşādan havlûsûna varmışlar.
225 Yerin de yurdun da bellisiz etdiler kürütdüler yıhıldı ev. Ayrı ayrı ev yaptılar zaten
biricik Ese ğaldıydı o da öldü. Kimse ğalmadı bōķlerinden. Ğapıdan çārmış Hatce
ana dēyi Hatce ana da donturaşlı hanımıdı, öle güzel bir hanımıdı yāni, yāni yaşı
başlı ben ulaşdım şōle on iki on üç yaşlarında varıdım onu vurduķlarında. Ondan
sōra ğardaşım ne diyoñ muhdar ölüm demiş Hatce ana. Demiş ki Ali emmime demiş
230 atğı dēyi geldik, onu isdēciyik demiş. Ula ölüm demiş, Ali emmiñe atğı dēyi gelen
olmadıydı demiş. Evde amma demiş duyuraķ mı duyurmıyaķ mı ne diyoñ, demiş.
Duyuraķ Hatce ana demiş babam, babama enişde derdi. Duyuraķ Hatce ana demiş,
verirse alıcıyık demiş. Var geri dönmüş sōlemiş Hatce ana, çıķmış, o ne ula enişde ne
diyoñ demiş. Vallaha Ali emmi atğı atdıķ saña, sen de vericin kōlûlerden topluyok
235 argı işlediciyik demiş. Ula ölüm duymadı sen demiş yav, ben hiç atğı verdim mi, hiç
bir muķdar ğapıma ğeldi mi, sen ne cūrāyetle ğeldiñ burıya demiş. Vallaha almáysın
getmēciyim Ali emmi demiş. Ve lâ havle ve lâ ğuvvete illâ billahil aliyyûl azım
diyor, hemi de enişde dēyi seviyor. Derken nēse demiş iki buçuķ lıra veriyim, hele

gediñ demiş. İki buçuk lira, eyi para. Eñ aşşā bu ded me yetmiş sene oldu. Kırhda
240 vurdular, bin dohuz yüz kırhda. Ondan sōra geri tamam demiş alışdırıcıyık seni Ali
emmi demiş. Ula get haydi demiş şurdan aşşā yoħarı ğonuşma işde haydi, al da get
demiş. Babamgil geri dönmüşler, gelmişler Deli Hasannan. Āzalar toplanmış
babama, vallaha alışdırıcıyık Dirgen Ali'yi demiş babam. Vallā Hacı sen enişde dēyi
saña bi şey dememiş, yōsa seni ğuvalardı demişler. Ula daha Avşın'da mavşında çoğ
245 işleri var da, yav Avşunnular rāzı olmaz yav. İlderse olsunlar canım da.
Bir ğün diyor kirāsini götürdüm diyor, yanı babam ağa varısa tiĝrā de var derdi
babam, Avşınının kirasını götürdüm Ğayseri'ye diyor, ğólúkcúluħ var beygirlerim
var merkebim var diyor, geri de kirāsini getirdim diyor. Om beş lira mı yiĝirmi lira
mı para haħ etdim diyor. Ğayseri'ye ğedip gelmek beygirnē nēnen. Alamıyom
250 elinden diyor, alamıyom, ğediyom geliyom vardıkca Avşun'a, ğapısını dükĝanını
çeviriyom diyor. Ula verrik bre ölüm ne oldu falan filan acık da adam dikçe diyor, bi
şey de diyemiyom diyor, Avşun'un içi diyor. Derken gene cañĝama etdim çıkdım
ĝapıdan diyor. Çıhdım ki Dirgen Ali'ynen ĝarşı ĝarşıya geldik diyor, dabanca burda
ĝama burda diyor. O ne ula enişde ne geziyoñ dedi diyor. Valla Ali emmi dedim
255 diyor, şu dükĝancıda Ğayseri'ye kirasını götürdüm getirdim yiĝirmi kead alacām var
vermiyor, beni oyalıyap duruyor. Ula ne demek dedi diyor nesini nēytd m biberci
adamın parasını mı yer, gel baħalım dedi diyor hañĝı dükĝân? Aha şu dükĝân
dedim diyor. Elinde de bir basdun daşırdı, benim basdunum ĝimi şindiki çıħan
basdunnardan. Ğapıyı taħadan yitdi diyor, ĝapı açıldı diyor. Adam dükĝanının
260 başında Dirgen Ali'ynen beraber beni ğördü diyor ōmde Dirgen Ali diyor. Adamın
dili dutuldu diyor. Buyur! Buyur! Buyur diyemiyor adam diyor. Buyur, buyur Ali
emmi diyemiyor adam diyor. Ğalan ōkelendi oña diyor, sōra acık yumuşaħ

davranınca adam gonuşmuya başladı diyor. Döruldu adam diyor, o zamana ğadar diyor na zaman geldi de vermedim Ali emmi, na zaman geldi de vermedim dedi
265 diyor. Ben ğıyamadım adama diyor adam zāten ğorĥdu diyor. Çıĥartdı diyor yiĝirmi keadi verdi diyor amma orda birez afatladı diyor. Avşınnı nasıl olur da Lorşunnunun parasını vermiyebilir falan filen dēyi diyor. Bōle de şeyi varıdı yānı adamın dirayeti varıdı.

Geşliinde tam delianni sırası benim dedemiñ ğardaşı, Osman Kea dellerdi hālā daha
270 bunu sōleniyor Osman Kea Setirek'den gelmiş Lorşun'a on sene muĥdarcılık yapmış o da yapmış. Elleri ağızlarına yetmişler arāzi ğabannamışlar, boş tarlalar. Lorşun bir avuçcuk o zaman. Arāzi bol ğenış, gelirimış Osman Kea'den aĥıl alıyım dēyi gelirimış. Geç, ğürbüz zamānı. Ğapıdan girdi miydi, tabi taĥ taĥ vurur girer felan ōle bi şey yapar girerimış. Osman Kea'niñ de cōmāti, ğış ğününe oda yaĥallar kōlerde
275 cōmāt olur ya, şindi ĥaĥdı onnar hep bütün. Osman Kea sıfdaf cōmātten evel ayā ĥaĥarımış Osman Kea yaşlı, gendi ğenç geliyor ğapıdan. Ğonuşullarımış birez Osman edeme sorarımış. Osman dedeme sorarımış işde kōlünün durumundan nēnden falan. Ğonuşup getdi miydi cōmāt rāzı olmazımış, yav ayā ĥaĥıyoñ senin saĥalıñ saçıñ āppaĝ, buña niye ayā ĥaĥıyoñ yav falan filen. Ōlum dermiş, yavrularım baĥın
280 bu irelde çok bōĶ adam olacaĥ. Adam da azireil túú var yav. Túúlerim yarıp yarıp çıĥıyor derimış. Hicab ediyom derimış ĥaĥmasam. Bōle bir hōk var adamda derimış. E bize olmuyor dellerimış, size de olur zaman gelecek ğöreceksiñiz derimış. Ķōye çıĥdımydı hep bütün saĥlanıllardı ula. Yumuş buyurucu bize, işe ğötürücü bizi dēyi ğaçallardı, soĥulullardı evlerine, bōle. Amma, kōlere de Lorşunnu vardıĥdan sōra

285 Dirgen Ali'niñ kónuñ çocukları dèyi adamları dèyi elpençe divan durullardı
arhadişım baħ. Kimden sorarsañ sor bunu, babam hepsini annatırdı. Õle derimiş
Osman Kea on sene muħdarlık yapmış Lorşun'da adam, sayılır kişilerden olmuş, oña
ayā kaħarımış, bu irelde adam olacak dèyi. Şeye bizim Lorşun argımız var Hunu'da
Lorşun argımızñıñ suyu ordan gelirdi yazın. Hunulular yıħar biz dutarık, dōş ederik,
290 ğurşun sıħarık birbirimize tarlalarda. MahKemiye düşürmüşler argı. Maraş valisi,
Avşın kaymaħamı yoK o zaman, Elbisdan kaymaħamı ondan sōramıya Sarız
kaymaħamı Ğayseri vālisi o yandan da hiyet kaħmış bu yandan da gelmişler
bendimiziñ başında, Hunu'dan yoħarda bizim bendimiz var suyu dutduk muydu, on
āz su getirirdik bu yanna. Su çoşardı o çay Hunu Çayı. Hunu'da da õretmennik yaptı
295 seniñ ğörüşürdüK onnan. Ondan sōra orıya mahgame ğurmuşlar hiyet gelmiş
savcılar, hākimler, avukatlarımız orıya mahgame ğurmuşlar. Babam kōlüler de
getmiş Dirgen Ali, getmiş atınan orıya kōlüyü de ğötürmüş orda. Mahgame
Lorşun'a, Lorşun argından dōrd āzıñ üçünü Lorşun'a vermiş. On āz gelirse sekizi
altısı bize, dōrdü onnara, āzıñ he. Sevinmiş bu Hunulu, çoĝu bizde. Aşşā mezer
300 argından da suyumuz iki yerden gelirdi Lorşun'a arāzi sulardık biz. Ordan da üç āz
olursa biri Hunuluya ikisi Lorşun'a ondan da. Lorşunnu sevinmiş baba abaov, o
zaman hemen çarmış babamı Dirgen Ali ölüm ĝır ata bin durma Lorşun'a ulaş sen
Hatce anaña sōle iki tene ĝızıl kesdirsiñ hazırlatsıñ. Adamlar burda hazır tem teknil
duruyor. Ben bunnarı salmam ĝavurma saş ĝavurmasını yedirmēşin demiş. Heç
305 onnar da seslenemiyor la. Ğaymaħamıñ nēyiñ sözünü heç dinnemezdi. Amma baħ
yoldaş Hocam, babam diyor ki ĝulaħsız ĝatırı vardı ĝulāniñ biri kes miş adı ĝulaħsız
ĝatır ĝalmış. İki taraf diyor hurç, ipden doħuma hurç, durmadan diyor
ĝaymaħamlara, candarma ĝomutannarına neye diyor durmadan yōrt, sūt, dumas,

pendiriñ bir nevi dumas çekilirdi diyor. Evlerine onnarıñ diyor. Öle dairiye heç
310 şeytmezdi diyor pervā etmeden girerdi diyor. Heç öle yiğen, şu ğaymağama süt, şu
ğaymağama yört, şu ğaymağama domas bir adam diyor yaz günü başladı mı ğatık
yollarından diyor davarından diyor, geçi sürüsü ayrıydı, ğoyun sürüsü ayrıydı ben
geldim ulaşdım, ondan sōra köpeklerinin ğorğusundan dā yoluna gedemezlerdi
millet. Bir sürü köpek kimisi çoban geçi çobanınıñ köpā, kimisi ğoyun çobanınıñ
315 köpā ondan sora iki üş dene ağılı vardı orda. Bi tenesi ğaldı hep batal etdiler de.
Ondan sōra bindim ğır ata diyor, ğır at heykel gimi diyor. Bindim dört nala geliyom
diyor Hunulunuñ biri Lorşun yolunuñ argımızı geçer Lorşun Hunuya varıñan argımız
ordan geçer. Köprü var, köprünün kenarında biri su suluyor diyor. Avradını niyetd m
Lorşunnu dedi diyor, seviniyōñ mu atı ğōdurup gediyoñ su bize hağ olundu dēyi
320 diyor. Oriya duyulmuş ta kōye velvele getmiş diyor Hunu'ya. Yasa girmiş Hunu
diyor, suyu hep aldılar elimizden dēyi diyor. Halbu hı su gendilerin ordan çıñıp bize
gelici gebercceler. Gene yññ neydicik eey! Artık köze yañın olan ğızınır. Ondan
sōramıya ula Lorşunnuya ğaşmak yañışmaz dedim diyor, babam ula annatırdı
bunnarı bize, avradını da ben nēyd ym dedim diyor atdan endim diyor. Atıñ gemini
325 ğafasından sıyırdım elime aldım diyor. Yularından da dutdum atıñ diyor. O kūrānen
vurursa ben de geminen dedim diyor ben de gendine vuruyum dedim diyor ğaşmeym
dedim diyor. Ğaçarsam ayıb olur, Lorşunnu ğaçar mı dedim diyor. O zamana ğadar
diyor Allah ras getire ya diyor adam kūrā çekdi geliyor diyor bōle, suyu tergedi
diyor, aramız da yañın diyor. Baña yañlaşırken diyor cipler, arabalar dolmuş diyor
330 adamlar o vāliler, mēmurlar, avuñatlar, nēse diyor arħa arħıya üç tene cip çıkmadı mı
diyor Dirgen Ali de içinden çıkmadı mı diyor. Geldi köprünün bōrüne bize durdu
diyor. Tamaşa edellerimiş diyor öteden ğörmüşler diyor. Bañıñ demiş diyor bañıñ, bu

Hunulular bõle işde, belehiye goyun kesdirmiyе saldım çocūñ õne geşdiler, baķ
çocuk da ğaşmadı karşılık verecek oña dedi diyor. Bunnar şindi ğavĝıya dutuşur, ben
335 görünüyüm dedim diyor, demiş Dirgen Ali. O zamana ğadar diyor, baba Dirgen Ali
görünmedi mi diyor. Kel Omar'ın diyor küreK elinden diyor tarpadan yere düşdü
diyor. Kürā yelkir gimi dutup gelen adamın elinden kürek düşmedi mi diyor. Dirgen
Ali'yi görünce diyor. Allah'ın bir hikmeti var yiĝenim bõle dellerdі. O zamana ğadar
diyor geldi yanımıza diyor. Baķ dedi diyor, al kürā ğafasına dikl ne vurucuñ dedi
340 diyor, baña diyor, enişde dedi diyor. Atı gendi dutdu diyor. Yok sen almıyorsan kürā
ben alacām dedi diyor. Ula dikl ne vursam ğafasını bölerim herifiñ ölür, bütün savcı,
hākimler, valiler, ğaymaĝamlar orda diyor. Deaneşiyolar, endiler diyor.
Yannamasına ğafasına dealde diyor ğuluncuna diyor şapılatdım kürāñ yasdı yeriynen
diyor. Ali emmi! Dēy m mi yanı boķlarını, demēy m yav bunnarı, Ali emmi boķlarını
345 y m, Ali emmi nēñi y m, etme! Tõbe ossuñ. Yoook õle olmaz. Ömür boyu bu
arĝdan su yıķmıyacāña avrat boşáycıñ dedi diyor, ömür boyu, Hunuluya Kel Omar'a.
O çıharımış pencereden, yav çeşit çeşit şeyleri varmış yav. Ata binerdi diyor babam,
babam deal kólü tasdık eder bunu yanı. Ata biner ğederdi diyor kõñ ortasına
Hunu'nun ortasına diyor, diñelirdi Atatürk gimi diyor: Ula heç mi erkek yok sizde
350 Hunulular? Ula diyor olmadı dedi diyor, baķ enişde saña vururum kürā dedi diyor.
Dikl ne ğafasına vurucuñ dedi diyor. Yav dikl ne nayla vuruyum diyor, gene
ğuluncuna yanaşdım diyor. Gene Ali emmi nēyñi yed m falan filan, adam
ĝurtulamadı diyor. Avradım boş ossuñ üç senel ne boşáym Ali emmi diyor, diyor.

Beş senel ne boşáym Ali emmi diyor, diyor. Yooook ömür boyu, bu arğdan su
355 yıkmamıya ömür boyu avrat boşáycıñ dedi diyor. Ömür boyu yıkmáyım Ali emmi.
Adamı öldürecām diyor vura vura kürānen diyor, ayıkmıyor diyor. Adamlar da
çārmıyor adamı diyor. deaneşiyollar diyor. Derken, táمام adam avradı boşáysın
diyor, táمام dedi diyor, at kürāñí dedi diyor bin ata. Ata binmenen cipler geldi geşdi
diyor esgi bōK cipler geşdi beni diyor. Ben de atı eletdim diyor vardım ki diyor
360 ferfana gurulmuş baba, iki tene gısır kesilmiş diyor yüzüyorlar, uşaklar, kōlüler
Lorşunnular diyor varmışlar birikmişler diyor. Arğı gazandık dēyi diyor Dirgen
Ali'ye hizmet ediyollar zaten adamı olurdu avaneleri. Oldu diyor yedirdi içirdi haydi
savdı diyor. Suyu ahıdırdı bol su ahıdırdı her gün de gendine bir bōK āz ayrılırdı
arāzisini sulamıya. Kimse de çıkmazdı onun suyunu, kimse varamazdı geveliniñ
365 başına. Ben ēyi biliyom gendi de sıyırdırdı, dabanca, omuzunda tüfek bir de gāma
böürunde bōle atınan Atatürk gimi yanı, Atatük'ü görüyok mahalde gendini
görmedik de hörfünden adam gorhuyordu yav. Geldi babamıñ odasına
muħdarıyetl nde . Her adamıñ şeyine varmazdı babamıñ odasına geldi, babam döşşāñ
üsdüne bir daha döşşeK atdırdı. Oturdu çömeldi bōle elinde de değnek bōle, dedi ki
370 bak enişde dedi seni çok seviyom, babayıñ bir evladısıñ babanı da çok seviyom İbil
emmiyi de çok seviyom dedi. Babam, dedem yaşlıydı, artıqlā da seni mıķdar etdik
dedi kōlüye huy bellediciñ dedi. Atğıya vergiye baña geliyoñ yav dedi kōlüleriñ ōne
düşüyoñ dedi. Bōle olmaz dedi bak seni vurdurum odañda oturuyom bak dedi. Bōle
üsdüme gelme bak babanıñ bir evladısıñ gıyamıyom saña dedi. Seni vurdurum dedi
375 ula babama. Ali emmi dedi, vurdurusañ niy ediyim dedi, ben mezere gēderim vuran
da hapise gēder dedi, keseñe ne giriciyse dedi. Vurdur dedi, yok yok dedi cidd

sõlüyom dedi yāni. Getdi işde altı ay sürdürmedi geri altı ay sürdürmedi geri esgi muhdara aldı verdi mühürü. Getdi ğaymaḥama, ğaymaḥamdan emir alıyor, geliyor möhürü alıyor götürüyor. Ne dēyciḡ adama õle bir adamıdı yānı.

- 380 Ğorúcüler geldi ğorúcüler dā bekci ğorúcülerimiz gelmiş. Bozyerli Ğuccu varmış Ğuccu adamıḡ lābımı gendi mi Ğuccu dēllerimiş adama. Çüt sürerimiş bizim hüdüdün ğırānda. Bizim şimdi Uvalı yolundan Uvalı yolu derik o yoldan İncirli'den gelir, kômúzún arāzisiniḡ bizden tarafı bize ğor, bu Tanır'a Bozyer'e verir. Arāzimiz ordan kesilir hüdüdümüz. Uvalı yolundan devam eder Avşın yoluna ğadar Sūsü'ye
- 385 ğadar Tanır Süse'sine ğadar. Ğuccu demişler ğorucular görmüşler, Ali emmi demişler Ğuccu yolun bu yanına geçmiş bora demişler. Bizden tarafı bora geçmiş sürüyor demişler. Tāmam, gedin demiş, çütü goyurdú getdi miydi sabanını boyundurūnu alin gelin demiş. Sabānan gelmiş ki Ğuccu saban da yok boyunduruk da yok. Bakmış ki ize Lorşun'dan tarafa kepir ortalıkda tarla, ğıraç bütün.
- 390 Lorşun'dan tarafa gediyo iz. Haaa bunu Lorşunnular götürdü bora geşdiĝimuḡ uçun demiş. Meses elinde gelmiş. Kōye gelmiş sormuş, demişler ki Dirgen Ali getiddirdi havlusunda diya duruyo boyundurūn sabanıḡ demişler. Gétmiş deynā basa basa varmış ğapıya. Ali emmi! Ali emmi! Ali emmi! Ne var la demiş çıkmış. Demiş ki boyundurūmu sabanımı getiddirdin. Boru niye sürüyon demiş, niye geşdin Uvalı
- 395 yolunu bu yanna. Tarlamıḡ dōrusuydu ne var geçmem Ali emmi demiş. Olmaz ömür boyu bu yandan bor sürmiyecāḡa avrat boşāycin oḡa da demiş. Demiş ki boşamayım geçmey m Ali emmi demiş. Olmaz, gözüyün õnde boyundurūḡu da kesdirrim, sabanıḡı da ğıdırrim gene de orıya bir hat geçen heç olmaz demiş. Heç ğatiyen sabanımı ğırdin gene yapar geçerim dersen demiş, olmaz. Avrat boşāycin ömür boyu
- 400 bu yandan çüt sürmemiye avrat boşāycin. Etme Ali emmi dutma Ali emmi. Yoook heç ğatiyen peki baba demiş. Ordan gelen Allah'dan gessin avradım boş ossun

geçmem, halâ geçmedi dediler adam dediler. Birez çeşesizlik etTiK ğurban oluyum size. Dirgen Ali'nin hadiseleri de böyle yanî. İşte onun uçun babam birez acışirdi.

Altunelma ismi bizim belediye başkanı Ali Bal, onun reisliğinde Altunelma etdi
405 kōyú. Elma ondan sōna oldu la heç elma dēyi gözümüz düşerdi. Avşun'a vardık mı elma arardık. Yolardık da bāzî bahcalardan genç çocūhan. Heç bi şe yōdu, ğuyu vurdurduk, ğuyu icat oldu, daha dünkü yav. Esgiden Lorşun'udu yiğit Lorşun'udu ünlü Lorşun'udu heye.

Dirgen Ali'nin ismi nerden geliyor?

410 Vallaha bilemiyom oráy nēse bir dirgen Ali demişler.

Dirgen diye neye derler?

O babası Faḥı Hocá'yı. Çatal şey olur sap ne ğarışdırırdık ağaçdan dirgen bende dolu şimdi daha esgi ağaçlardan dirgenner. Ben maraklıyım hacete. Anadut, anadut dirgenin böüğü, o iki çatal, o üç çatal anadut. Dirgen neyi demişlerse bir Dirgen Ali

415 demişler adama. Dirgen Ali Binboğa. Şunu da dēy m bak, esgi atalarımızdan birisi

Sevin'de demiş Şişiklerin ırğını kesesin, Lorşun'da Dirgennerin dilini kesesin, Lorşun'un bir çocū gelse elli gişi olsa o ğonuşur biz d nerik, dilleri böyle datlı,

arḥasına da ğılıc ucu gösderiller ğonuşullar ğonuşullar. Haa Hunu'da Gó Omarların elini kesesin demiş bak, Arıtış'da Gó Omarların elini kesesin, hırsız hırsız.

420 Marabız'da da Memillerin kökünü kesesin demiş, onnar da afetmezdi hemen adam vurullardı, bunnarın dayıları, ordan aldılar bunnar yiğitl . Memillerin kökünü kesesin.

Ufādık bilmiyok beş sene barabar yaşatmışlar, Kürt Mahmût dellerdi Akçadā'da adam vurmuş ğaçmış, gelmiş burda beş sene barabar ğazan ğaynatmışlar babam. Evi şurda babamın dihaçık şu tarafda. Odası yanardı babamın misavırı çok severdi.

425 Ğazan ğaynatmışlar, beraber yemiş beraber içmişler. Beş sene sōra Dirgen Ali ğafa

dutmuş Kürt Mahmûd'a. Benim göçümü göçürücün demiş. Ali Ağa benim yerimi
birelendirme demiş. Ben senin yumuşunu dutmam gerek olursa ben seni vurrum
demiş. Sen bakma burda benim burda sığış gimi durduma demiş. Ben senin gimi gaş
tene adam vurдум demiş sabah namazı diyor iki tene gólúú vardı iki tene merkebi
430 varıdı diyor, sabah namazı yükletdi diyor, iki ölu bir ğızı varıdı diyor bir de avradı
varıdı aldılar getdiler diyor. Osmāniye'ye getdiler diyor. Benim yerim birelendi haci
demiş babama. Ben Dirgen Ali'ye seni vurrum dedim, o da çok ğızdı demiş ben
huylanıyom, bu adam beni sürtüşücü beniynen demiş. Ben göçüyom demiş
Osmaniye'ye getdi zengin oldu buriya irtibatı kesmedi adam Kürt Mahmût. Beş sene
435 barabar yemiş içmişler. Horanta olmuşlar. Adam duz ekmā sayardı. Babama gel dedi
ben burda zengin oldüm arsalarım var ded . Gel Lorşun ğıraç yerde durma dedi
babama isded η ğadar arāzi isded η ğadar ev dedi temellerim var üç tane dedi bean
birini yapdır dedi. Gedemedi babam bizi de götüremedi.

Dālarda yaylalarımız var, Tikenni Yaylası, Dirgen'in yaylasıydı. Nergizli Yaylası
440 Ğuzupınarı, Güccük Tikenni, Bök Tikenni de. Kēklik olur, tilki olur, ğurT olur,
tavşan olur. Şindi vuruyollar hayvannarı gecede, gece davşan avına çıhıyollar
vuruyolar la. Atmaca ğuşu çok olur. Kel ğarga çok olur. Kortal, üleşe dolaşır kortal.
Onnar da çok ğalmadılar yoldaş heye. Orman, orman varıdı orman varıdı. Beş yüz
ğoyun yatarıdı bir ardıcın altında. Yağdıķ yıhđık, kesdik, teooo bizim ğafamızı
445 ğırmalı la. Valla... Ğırgısraklı çekdi çönu, bu Tanırlı çekdi bi yannı. Bi şey
demezlerdi ula, ormanımızı götürüllerdi de. İncirli kōyü hele, hep ormandan
geçindiler işi ras gelesiceler Kürtler.

İki sefer Hicaz yaptım Allah'ıma bin şükür hanımımnan beraber.

Okuma yazma var?

450 Abooo! Muhabere çavışımı işde yav. Polislik, muallimlik, ağertmennik avantıyadı
da işde ah ğafamı ğırsam ne var. Emekli de dealim ha! Biñ kerre şükür, biñlerce
şükür. Dedim ya bayak da muhanate mudac olmadım. Şimdi birisinden inā kūsbe
alıyom bir inām var daha gelinim sāyor sıhıyor. Vallaha ben de kūsbe alıcıyım amma
heç param yok dedi, verrim parañı aylıklıyım biliyon dedi. Ğaç kead isdiyon? Atmış
455 keat. Sekiz torba alıcıyım ben atmış keadi verdim sekiz torba aldım aha saña atmış
keat la isded ñ bu mu dedim. Al al haydi al torbayı da get haydi. Satıyordu orda
kūsbeci. Belki gördüğüz kóde ğoca ğamyonnan. Yanı öle öle de geçindim yāni.
Benim hanımımın parası ayrıydı beniñki ayrıydı. Yanı inķâr etmezdik de ikimiz de
biliyorduk birbiriniziñ parasını. Onuñu dört milyar olursa ben beş milyar olurdu
460 cebimizde yanı cebimiz deal sandımız cebimiz deal. Seniñki niye fazla derdi. La
ğurban oldum yav ben eviñ ihdiyaçlarını ben görüyom yav, moturuñ mazutunu ben
alıyom, sen nēş görüyon? Sıkdırıyon sıkdırıyon ya altın ediyon ya bilmem falan
ediyon, saklıyon derdim.

Anlatan: Nergis TAPAN, 60 yaş

Resmigül KONAK, 52 yaş

Derleme yeri: Bakraç

- 5 Daha da şuğun olmuş irezillik, daha irezillik irezillik. İrezil gelmiş geçmissik işde daha da irezilik yānı. On beş yaşında gelin geldim, altı tene çocuk böyütdüm.
- Dışarıya gider, işi olan gendi işinde çalışır, işi olmıyan elin işine gider işde beş gurusu alıym bir derdime derman ediyim d y. O yüzden, bunnarın durumu yok aha, bizim durumumuz yok aha söz gelimi biz elin işine gediyoğ elin işinden geliyoğ he,
- 10 çapıya gediyoğ. Bir ekmeK edek diyen olursa gedib ediyog beş gurusu alağ, bir evimize ehdiyec alağ d yi işde bizim durumlarımız irezill nen geldik biz irezill nen gediyoğ. Bir gelim yok, bu fuğare şu evde oturuyordu şu eve göşdü, bu da elin ora da elin, biz de şora miresder biz de burda oturuyog gurban işde bizim ş yimiz de bu.
- Torbıya silkse ne túkenir ne de eder eyisi mi kes gúcúK ettik miydi ondan eyisi yok
- 15 gurban valla! Biz irezil geldik yanı ben atmış beş yaşıyom, om beş yaşıyeneçi de eyi bir gün gördüm babamın evinde burıye dá geldim heç bir gün görmedim. Bu da benden kötü ben de bundan kötüyüm. Aynı çapıya varıyor he aynı gader.
- Nasıl çocuk büyüttünüz?
- Bezleri zobanın altına gor gurdurduğ, öllā belerdik onu geri şey derdik.
- 20 (RK) -Öllük ded şu toprak.
- Şu toprak buña belerdik o bezi yumıya şey ederdik, bir bezimiz iki olmazdı zobanın altında gurdurduğ, geri aynı beze çocuk belerdik. Bizim geçimlerimiz bu, şindiki avratlık goláy oldu samannık saray oldu gülüm. Çamaşır mekinesi çamaşırı yıñıyor, bulaşık da bulaşık mekinesi yıñıyor. Bizim işler de bölıyedi evel.

25 Neler pişirirdin, bulguru tarladan gelişine kadar anlat.

Gene ğaynadıyóK o bulguru, gene biz ğaynadıyók. Pilav bişiriyók, dibine yakma bişiriyók cıyıklama bişiriyók dediği gimi ğıymá ediyók, maharna bişiriyók, piriç pilavı işde bu bunnar yanı ne! Dolma ediyók sarma ediyók canım evíndē bulunannan yapıyon.

30 (RK) -Tarlada buyda çıhıyor ekiyon saçıyon tarlanda buyda çıhıyo. Ğoca ğazanı ğuruyon, buydıyá yīhıyon içine ğoyon, ğaynadıyon, seriyon ş yle düz yerlere seriyon, onu ğuruduyon dearmende çekdiriyon, eliyon geri savırıyon ğoyacak yere ğoyon onun işi bitiyor. Onu ğısım ğısım yiyon işde ğışın ğışdan yazaçı.

Tarhana da yapar mısınız?

35 O da dómeden yapılır. Yarması bişer yarma dódúrún buydıya yarma dódúrún onda bişirin yīhan bişirin yórdunan onun ğatıyanan ununan yūrun, onda ğon dama satın alırsaK alır éderik satın almassak onu da edemek. Yalan sōlemesi iyi olmaz ğurban. Evel elin işine gediordum satın alıb ediyordum. Şindi bir işe de gedemiyók. Şeker var, tansiyon var, ğolestör var.

40 (RK) -Ağartı bahalı. On kiló ğatıy elli keade alıyók. Olmuyor işde canım.

Eskiden mi daha bereketliydi şimdi mi?

Esgiden bereketidi. Şindi her şey para. Esgiden ğoleyliK yōdu çalışıyordun var insan gücünnen bolluk bereketidi.

Olanın gene var gülüm olmıyenin de bizim gimilerin de yok yanı işde.

45 (RK) -Olanın işi daha eyi goláyláşdı.

Olanın var yanı olmıyanın da yoħ. İnāde var olanın, danası da vār her şeyi var yanı.

Olmıyanın da yanı esgiden de yok şimdi de yok.

Burda düğünler nasıl yapılır kaç gün sürer ne yemekler yapılır?

Üç gün, evindā bulunanı yapar herkiş evinden ne çıharsa onu yapar.

50 (RK) -Düğün âdeti de deaşildi şindi salona gediylar salondan āşam alıp geliylar
düş görük gimi aynı.

E şindi göleyleşdi.

(RK) -Önce Cumā günü bayrak dellardi bayrak denir erkeğ toplulū olurdu yemek
yenirdi datlı yemek işde. Asbap diyollar Cumörtesi günü asbab olurdu, gız evi olan
55 evi toplanır dahtıntı dahtallardı, gız evinde çalar çırırlar āşam da gına yahtallar, Pazar
günü olurdu sabahleyin gelini alır gelillerdi olan evine. Şindi o usül de kahtdı. Salona
get salondan düş görük gimi gelin getiriyollar.

Düğüne özel ne yemek yapılır?

(RK) -Ğuru fasılye yapılır, et ğavurulur, pirinç pilavı olur, dolma, sarma, onnar
60 yapılır. Bizim bu taraf da keşgek yapılmaz. Bir gına yahtallar māni muni söylemezler.

(RK) -Yok eyle bi şey yok. Masal hēkâ verillerdi ğaz lambasının başına çevrilirdik
bize masal verillerdi. Dünkü yed m böön aklımda yok, ben tez unuduyom o zamanki.

dört tâne çocuğ var kimi mēmur kimi iş Őei İsdanbul’dalar Şurda buradalar yānı.

Bizim ki bu, hanımınan biz burda baş başa ğalıyok işde ēyi kötü.

- 30 Hayır, hayır hayır hiçbir hasdalığ yoh. Esgiden belki de bizim bilmed miz zamannar
ōle bir iç hasdalı felan derdik yani verām diyelim ōle bi Şey vardı, Şimdi onu heç
ğāliye alan bilene yoh. Şindi benim hanım onğoloji hasdası meselā yenı oldu.
Dünyayı gezdirdik Şimdi durumu da ēyi tedavisini de çoh y yaptırdığ. Yanı Şimdi ki
bi Şey olduğ mu diyollar ki ğalp bilmem ğanser bilmem ōteki beriki var tabi bōle bir
35 Şeyler var da Şükür imkānnarı da var yanı esgisi gimi deāl Şimdi diyelim ki o zaman
Anğara’dāki burda olmıyan Anğara’da gidiyordu, Anğara’da yaPdırıyórdu. Şimdi
Avşun’da dāhi aynı imkân var. Maraş’a get aynı imkânlar var. Benım hanım
İsdanbul’da Anğara’da tedāvi gördü Maraş’dāki gördü tedaviyi heç bir yerde
görmedim ben Őahsen. Őle yanı, hōkūmet yanı Őimdi devlet her yönüyle bađıyor
40 bugün beş altı milyarlığ ilaç alıyoh her ilaç almasına eliği ğolunu sallıyarağ çığıyor
yani, Şindi Allah zával vermesin Őimdikiynen yānı esgi düzen arasında dālar ğadar
fark var.

- Vallaha Şimdi ben yetişdim biz ēyi kötü bizim ğapımızda imkānımız varıdı. Ben o
45 darlı görmedik, bu yol da yetmiŐlerde felan yapıldı yuğarı Tatlar’a Bōktatlar’a ğadar
yeni aşdılar Şindi de asvatın üzerinde servisler var, zāten belediyenin servisleri de var
Şimdi yuğarıya gidip geliyór. Şurda bir ācil bir hasdalansam ğapının önüne diğelsem
biri gelmese biri geliyór o yönüyle yani heçbir ulaşım Şeyi yoh Avşın ossuğ Eblisdan
ossuğ biz genellikle Avşun Elbisdan yanı, aynı kilometre biri Elbisdan beş altı

50 kilometre uzakda amma biz genellikle de yani alışverişi biz çifçi oldumuz için
zahraları neyi şunu bunu ElbisTan’da satıyoğ. Avşun’a götürmüyöğ benim dayılarım
Avşunnu ebem de Avşun’uğ yerlisi anam da Avşun’uğ yerlisi ama şeyTmiyoğ öle.

Şimdi vallaha şöle d m sâ yiğenim İsdanbul’dāki nufusu saymışlar burdan elliden
55 fazla çılmış. Yāni öle bir göç veren, şimdi burda cāhiller olsa nēydecek ki esgiden
ğayfeler vardı bir deel iki āne ğayfe vardı. Ğayfe köşelerinde okeyinen keadınan
şunnan bunnan. Şimdi onnar kahtı şükür. Şimdi gidiyór benim meselā çocuğlarım
oğuyan oğudu, oğumuyanı da avize işi, şu bütün şeyleri faPrihası var, iş yeri var
muazzam gendi gendine çalışıyoğ diyor, avüze işi yapıyór yani durumu eyi, işcisi var
60 başğa nölacak burda.

Vallaha bizim anılarımız ğayetten çoğ yaş boyunca da. Nasıl bi şey annatıyım ki
yāni. Tabi tabi şimdi ben o hususda var ya şöle d m saña bir aile yapımız odur bir
ğarı göca ossuğ herhañgi bir evde huzursuzluğ ossuğ hemen çārıllar yani ben bilene
65 giderim. Yā Hamid Ā işde Āmedinen Fatma ğavğa yapıyollar, şunnarı ayırtsañ senin
önüñü geçemezler şudur budur diyerek ben o işleri yanı birás bizim yapımız
hususunda ben o işlere merahlıyım başğa ben sâ nasıl d m ki.

Asgerl ben İzmir’de yaptım. Yetmişde yaptım, yeTmişde yaptım asgerl . Biz dört
70 tertiplernen diyelim ki ğırğ sekize üç tertipler ben tam iki sene yaptım. İki senenin
hāricinde asgerlik düşdü, dört tertipler biz nen teSkere aldılar dörd_ay onnara vurdu,
bize vurmadı. Biz sivilleri geydikden sōna. Benim asgerl m çoğ eyi geçdi. Şöle eyi

geşdi ben oħumuşdum o zaman. Oħudüm taħsilli oldüm için ulaşdırma yazdılar bize
burda da esgiden şöför ehliyet almaK gücüdü, babam dedi ki ölüm dedi babamın da
75 tek evladiydıh, arabamız da eKsiK olmazdı. Moturumuz biz tā bu memleketde motur
traKTör yōken biz aldıh ta elli altılarda. Yani diyecēm ulaşdırma yazdı. Orıya da
gidişin bir başçavuşumuz vardı baħdı şōle gayıt ğabūlde, o dedi biz taħsilli adam
arıyoħ dedi, sen dedi ehliyetin peşindesiñ sen dōru tālimġâha dedi. Biz sekiz tāne
tahsilli bōle oħumuş genç çıhTık öğretmen çavuş olarak bizi şeye verdiler Ali oħuluna
80 soradan da daha başarılar gösderişin atış alanına verdiler. Bayā benimki ğorħusuz bir
asgerlik yapıdıh. Ben onu ōle annatabilirim yanı. Ğalabalıdık biz Avşınını olarak da
hatdā Erçeneli Yusuf Hoca vardı, Yusuf Alkılıç mıydı, he Alkılıç o da imam bir
baraħa yapıdıh orda camimiz yōdu birinci taburda baraħa yapıdı, onu da imam
dutduħ hoca, gendi de imamıdı zāten. He Mersin’de çok deġerli bir hocaydı bōyle
85 ġardaş gimi yirmi dōrd ay onnan beraber şe yapıdı o da sōradan çavuş oldu. Birġaç
sefer buriya geldi ziyāretimize. Valla ben atmış üç atmış yedilerde oħulda oħudukdan
sōra dapulamıya girdim. Üç dōrt sene çalışdım, çalışışın o zamanda atmış kāt şimdi
bin min yōdu da para veriyollardı, babamın da durumu dōrT dōrtlūdü şimdiki gimi aç
devrimiz dēl. Çoħ biçer aldıh traKTör aldıh çōdu o zaman mal bir tatafdan mülk bir
90 tarafdān. Demin dedim ya aġa çocūyuħ diye ordan şe yapışın dedi ki ölüm sen bu iş
biTdi sen gel, anca sen gendiñi idāre edeñ dedi. Om beş yaşında on altı yaşında evi
üzerimize atdı o zaman, hālâ gidiyōr. Ben de diyōm ki şimdiki aħlım olsa Avşun’da
her imkânımız varıdı Afşın’ın borlarını biz sürdüh. İlk borlarını biz sürdük, Avşun’da
zahra ġoyacaħ yer bulamıyorduh. Ābid Ā vardı, Ābid Ā üç dōrt devre encümenniħ
95 felan yapıdı. Belki duymuşundur ha o benim amcam hemi ġayınbabam. Kim aġa
dediyse onun boķunu yerdi ondan da bi şey annamadıh yani. Tabi babamda çoħ sert
adamıdı rahmetlik. Bizim dede tarafımızda orda Afşın’da arāzimiz boludu. Hacı

Ömerler de ebemiñ öz ahrabaları emmileriymi, Hasan'ıñ gızı. Hacı Ömerler Hanifi Benni ne vardı belki babanı bilir çoğ reisliğ yaptı, onnarıñ gızı, ordan da mires bayā
100 aldılardı. Ğuzbahça'da aldılardı ğuz bahçada iki áne bāmız vardı onnarıñ hepsini terk etdik bura bize yeter dēyin. Bende şimdi diyóm ki ufağ bir mēmur yanı mēmurun ufā büyüğü olmaz da ufağ bir mēmur şu köye bedel, taħsil taħsil taħsil ben onu bunu bilmem, hepsi boşumuş. Doğdur Hamit vardı biliñ mi bilmeñ mi benim en güccüK amcamıñ ölu Hacı Hasan'ıñ şimdi dördüde yüksek, en yüksek şeyidi biri orman şefi
105 biri şimdi genel müdür şeyde İzmir'de. Şimdi bazı tartışma ğonu oldu mu şe yaptım mı baña diyollar ki isdiyosañ şu Būğed'i alağ sā terk edek, sen ğafasız adamsıñ diyórdu biliyón mú. Ğızallardı yanı taħsil yapmadımız için şe yapmadımız için çok ğızallardı. Haħaten de öleymiş, haħaten de öleymiş.

110 Valla köyün her imkânı var yiğenim, şöyle imkânı var malcılığ edersen arāzi bol, sekiz bin üç cüz metire ğäre şey var bor. Şurda dāñ etē şurda bize ait mera. Üç dört yerde merāmız var. İmkânımız var ondan sōna çifciliğ dersin arāzi gine ēle, sadece suyumuz esgiki gibi deal, suyumuz ğısa. Bu kisten işde Būğed'ıñ ismini aldı yerden geliyór Ğaşannı'dan, Tatlar'dan, dereden o da tez ğuruyor. Efendim? Kist ded miz
115 işde bent yuħarda Būğed ismini ordan alıyor. Dedem ğoyuyor bu Būğed deyi. Yanı şōle suyuñ önünü kesmişler, bent turislik bir yer üsdünden ğoyun ğanı mānı geçermiş. Belki ğörsen yāni dersin çoğ antike bir yer. Ölan ğız daşı da var orda bir foturaf şeyi. Burdan ğörükür şo boğazda. Şimdi orıya da şey yapacaħlar gölek, başladılar gölek yapacaħlar bizim bura için zaten olursa en ğıymetli yer şimdi BūğedT
120 oluyor, bu köy için. Niye dersin şimdi Çölhan'da Alamdar'da diyelim ki ta Arısdıl dēl şiye ğadar Avşın'ıñ Çobanbeyli'ye ğadar her taraf külün içinde yanı havası o

- biçim, şimdi burıya da geliyór. Baħ şurda şadırvanı şindi ğar hafifden yāsıñ aşşā yeli esd zaman biz burda boyraza aşşā yeli derik, aşşā yeli esd zaman ğarın buranıñ üsdü simsiyah toz oluyór kül oluyór yanı. Bura bilene yüz kilometreye etkiliyor yanı
- 125 bu barajlar şeyler termik santraller bacalar. Ama ne yapıcıñ, bizim yanı başğa kōlere baħaraħ Hurman’a murmana bōle yanı çoħ şeye bura çoħ antike bir yer. Havası serin, temiz, sādece gençlerimiz yoħ. Gençler de iyi ki yoħ yanı şōle çünkü giden orda èyi kötü çalışıyor, emekli oluyór ondan sōra iş sahası ğuruyor yanı bunnar ōle.
- Bu köydeki aşiretler Avşar mı, Tecirli mi, Cerit mi bize biraz anlatabilir misiniz?
- 130 Yoħ yoħ yoħ sādece hepsi muhacir, birbirine delme daħma aħraba, muhacir. On on beş ev Küneli derik biz yanı Ācadā’dan gelme Malatya’dan yōsa heç bir tāne ğatğı yoħ bu köyde yanı heç başğa yerden şey yoħ. Göç göç, muhacir deyin göç. Ha o bizimki Hacı Ğadirōlları. Meselā bizim aslımız beylik şey burda aĝa demişler Hamid’e Ā’ya. Köfdeci Doĝan diyór ki ben iki tāne aĝa bilirim diyor, şey biri diyór
- 135 Būĝet’de dedeñidi diyor Hamid Ā babam èle derdi diyor, bir de Kitiz’de Duran Kāa mıydı ney, o adam bir de onu bilirim diyór. Dedem doħsan beş yaşamış ben bilirim hâlâ da ben de onu yapmaħ isderim. Bizim ev şu yüksek ev aha şurdā biyaz ev, yolun içinde ora on om bir göz böyüh bir şeyidi. Dedem dört tāne hanım alıyór. Evlenişin sōna Elbisdan’dan alıyor bir tānesini biri Avşınnı biri Elbisdannı. Evi
- 140 başladrken Elbisdannı Efendi Hoca’nıñ ğızıymış dindar bir hanımmış ebemiz, diyór ki ā diyor sā ben bi şey diyecem diyór sōle hanım diyór. Çünkü oħumuş ireliyi görmüş her şeyi bilen bir adam. Diyór ki caminiñ diyór temelini aTdırırsañ diyór eviñde temelini aTdırrım, yoħsa diyór ğarşı çıħarım diyór. Elbisdannı bir meşur usda varımış burda Āmed Duran dèyi. Hemi burayı yapıyór cāmiyi hemi bizim evi
- 145 yapıyor, ikisini de bitiriyór aynı şeyde yāni ōle bir şeyler. Bu çevrede çoħ esgi cāmi

yani diyelim ki Tatlar da zaten Gaşannı aşiret de Güccüktatlar da Büyüktatlar da ta
Göçuvası'ndan belli Çomu da Berçenek de hep gelillermiş. Bizde yetişdik burda
bayram namazına neyine gelillerdi. Millet o şeyi halhı dādırdı, üçer beşer bayram
şeyiyle gider yemēni memēni verirdi bizim usulumuz oydu ondan sōra bayramlaşır
150 dālillardı. Öle bir şeyimiz vardı. Şimdik Çomu'da geliyór Berçenek'de de var
hocaları var amma gine de adamlar teklemeye geliyóller yāni. Şimdi şōle esgiden
ğayeten inanşlı adam çōdu sā öle d m, ben biraz arnının çatına gonusan insanım.
Çomu Berçenek yanı yarıdan çō öleydi. Şimdi onnar da get gede... Tamam, seniñ
ded ği annadım. Bunu yarıdan çō dēl hemen hemen tamamını aşiret aldı dönderdi,
155 birezi de Türkmen'idi. Göçmediler göçmediler senden ğız almış ğız vermişler aħrabā
olmuşlar, iç içe yaşamışlar adamlar bir birini atamıyollar. Meselā benim öz
kivralarım kivralarım Hacikler meselā Ali Efendigil Çomulular şimdi bize kivra
deller. Kivralarımız onnar çoħ inanşlı bir adamıdı. Türk müslüman, yani müslüman
hâlâ da öle. Şimdi orda üç dört tene doħtur var. O Ali Efendi'niñ çocū da üç dört
160 tenesi doħdur, büyük hākim ğızı var. Şeyde sen de, bu umum anayasa şeyinde üyesi.
He yargıtayda ondan sōra üç dört tāne bu bizim şimdiki evleri yapan şeyler vardı sen
de, yoħ yoħ onnarıñ hepsi de vardı da diyecēm usda ēyi usdalarđı. Bizim evleri
yapdı. Onuñ çocuħlarıñ ikisi de üçü de şey doħdur. He öle taħsilli adamlar yāni öle
şey dēl hepsi de taħsilli adamlar, öle yāni.
165 Valla şimdi sā şōle d m seniñ şimdi gideceK meselā üç cüz dörT düz hānelik köy
şimdi burdan hemen girer girmez ora aş ret Kürt köyü yāni. Gaşannı Gaşannı.
Güccüktatlar var Türk, Büyüktatlar var Türk, içinde bir iki ev var yani ğatğıntı aşiret
var da genellikle yāni Türk adamlar.

Valla saña şöyle d m orda işde demin ki ded m şimdiki muh̄dar da aynı Keyfo Türk.

- 170 Keyfo Davudolu. Onuñ ğardaşını emmisiniñ hanımı var dört dördlük meselâ şey Şıho'nuñ hanımı. Burda yaşıyor o, doh̄durun annesi işde doh̄durların. Vallaha ismini hatırlıyamıyom ben biliyordum ismini de şeyin Doh̄dur Memediñ annesi de sen orıya. Maraş'da şimdi o şeyde çocuğ bölümünde araştırmada, gözde bir doh̄dur uzman yāni gendi hoca orda. Ondan sōra Keyfo var, muh̄dar, o da yardımcı olur, o da
- 175 birez şeyli ayağ uyduran bir insan. Yoğ sizin için herhangi bi şey yoğ sizin için herhangi bi şey yoğ. Ha Ğorkmazlı şey bizim emmideş gelir.

Anlatan: Hamit ARSLAN

57 yaş

Derleme yeri: Berçenek

- 5 Yaşam işde bu fabrihanın külünü yutuyok. Başğaları çalışıyo biz kül yutuyok. Çalışan, Siirtliler, Vannılar, Bitlisliler, onnar da bizim insanımız da bizim insannar burda işde kimse yok. Yanı beş gişi altı gişi var yok. Külünü biz yutuyok yanı zehirini biz yiyok, toprak bizim, arâziler bütün ğurudu yanı şeyle bak bahçelerimiz felan hep ğurudu. Bağlar hep ğurudu bu faprihanın şeyne pisl ne. Biş ekemiyoruz
- 10 yanı. Yanı verim yok. Yazın geliyoz burda satı yazın martda geliyok işde onuncu ayda da tekrar işde gedecêz bi ay sōna ElbisTan'da ğalıyok. Ğışın orda ğalıyok yazın burda ğalıyok. Kōde yirmi yirmi beş gişi anceik. Geçim sıhıntısı zor yanı buyda olmuyor, ha buydalar yüzde beş yüzde altı veriyor, yüzde altı ëyle veriyor, geçim sıhıntıları. Bir emekliynen geçiniyoruz yanı.
- 15 Berçenek ismi nerden gelmiştir.
- Yav şimdi burıya bu kōñ öbür tarafında şeyle çanağlar varmış. Şōle davar sulallarımış. Oriya su dökellermiş orda çanağ varmış ondan Berçenek ismi gelmiş yanı. Yanı şōle daşıñ üsdünde şōle şōle delik varımış. Orey su toplanmış ordan davarları ney sulallarmış ordan Berçenek dëy o ismi ordan ğalmış yanı. Berçenek
- 20 ondan sōda işde Mahsuni Şerif işde bizim köyü biraz yanı tanıfTı. Yüzde seksen doħuzu sosyal demokrat. Onu söylēm yanı yüzde doħzan doħuzu dëyim yanı. Yüzde ellisi mēmur, yanı her evde mēmur var. Her evde mēmur var. Benim mesela iki ğızım var hemşire. Onuñ çocukları hep mēmur. Herkesin çocúú mēmur. Öğretmen, hākım, savcú var. Öle yani kōmüzün şey. Gençler yok, bu da kōmúzün azāsı, ben de

25 azāydım ben de istifa etdim. Yanı genşler yok, genşler Elbisdan'da oturuyor, yanı
çocuk oħutmuya getdik, Elbisdan'a yerleşdik. Eğitim için göç, ondan sō da işde
yazın geliyoz ğışın orıya gedyórú. Yazın iyi oluyo ğışın da malı olan burda ğalıyor.
Hayvanı, bunnarın hayvanı var, beş on ğışının hayvanı var, başĝa hayvanı yok. Tarla
satı ekiyorsun tarlada bir verim alamıyon. Güprenin tonu çıkmış on iki milyar, buydē
30 satıyon yedi yüz elli keade, nasıl geçiniciñ! Diyom ya başbakanın ölunun gemisine
biñ yirmi lirıya litresi mazotun, biz alıyok dört bin beş yüz lirıya litresini. Niye
diyom amma üreten ezilen halka mı verilecek yoksa ezilmiyen tepedā insannara mı
verilecek yanı. Bence halħa verilmesi lāzım yanı. Ekemiyor çoĝu yanı bizim meselā
atmış yetmiş dönüm yerimiz var biz ekmiyórú. Yanı bor ĝaldı yanı ekilmiyor.
35 Çünkü geçine, yanı deller ya; afidersin haħı boħunu ödemiyor dēy. Ödemiyor haħı
boħunu. Geçen sen batdı bütün ekinler bu sene de biraz yüzde beş yüzde altı verdi
biraz iyi yānı. Çoĝu batdı iflas etdi nohutdan neden. Batırdı yanı. Ya bizim
isdediĝimiz insanca yaşam diyok yanı. Kimse kimsiye ĝarışmasın kimse kimsiye öte
git demesiñ. Cāmiye gelseler bizim cāmi diha, camiye geden camiye gitsin, kilisiye
40 giden kilisiye gitsin, meyhaniye geden meyhaniye getsin, birahaniye giden
birahaniye getsin biz onu isdiyok.

Anlatan: Abide KAYA

80 yaş

Derleme yeri: Çağılhan

- 5 Babamı heç bilmiyom gılabını da bilmem. Babam da ahrazımış diyne. Ondan sōna bōyk bilâderim beni dayımın oğluna verdi anam bōle vāt etmiş. Bu gızı ben ölürüm bunu dayının çocuklarına ver dēy vād etmiş. Beni bōyk gardeşim dayımın oğluna verdi ahraza verdi. Verd nişanımı daKdı gıatı bekmezinen şōle iki tabak başga bi şey yok. Bekmezinen berlik daıldı. Esgara getti izine geldi gelin etti. Cehiz mehiz yok
- 10 heç. Örtüm de yoğudu gıbım da yoğudu bir su tastım da yoğudu. Bir gaynım varıdı ēy güleşirdi Mehre’de sekiz tenesini yıkdı arha arhıya. Orda çimmiş mefāt eTdi, üç ay sürdü hastalık, öldü. Gocamınan galdım onu da vurdular yavrum. Otuz sekiz sene mi oldu vurulalı otuz yedi sene mi oldu. Yedi tene ahraz çocūnan galdım. Kimi iki yaşında kimi üç yaşında kimi beş yaşında. Heç gün görmedim heç. Son gaderim heç
- 15 yok benim heç. Ağlāp yatıyom. Caminin orūya oturuyom, mezeri garşıma alıyom anca gözūme zor ediyom. Kimsem yok. Çocuklarım sekiz tene ahraz hep sekizi de galdı sekiz çocūmun.
- Goyun da sādım inek de sādım, sağmadım mı, sağdım yavrum. İşte günüm gün oldu getdi ninēciñ sen. Herifim çalışmıya getdi ğurbete altı ay gelmedi getdi. Gizir gizir
- 20 elleriñ ekmāni etdim, elleriñ işini gördüm. Gözümün yaşıynan onnarı bōytdüm everdim. Heç dadım yok. Ğalp hásdasıyım. Ğalbim, bu dam yapılrhana ğalp ğırizi geçirdim. Maraş’da yatdım ğanca yapıldım. Durumum ēy deal böon varım saba yōm misafir gimi duruyom işde, ğurban oluyum. Heç gün görmedim heç. Babam ahraz, herifim ahraz, çocuklar ahraz. Ne gün görücüm ne ne. Derdimi dōkecek kimsem yok.

25 Şo dayımın ğızı ıcık buña yanına giderim ğımıl ğımıl mezerin orda evi var. ıcık
bunuynan dertleşirim başğa kimsem yok.

Ne yapardım satırnan su çekerdik şo çeşmeden onüynan idâre ederdik. Suyumuz
yoğudu ğurban ossun evel bõle su ne yoğudu. Çoğ ĩrezilliK çekdik çok, çok k̂ötek
yedik. Ğardaşlarım ireçberlik yapardı. Bir ğaşıK aş yâ maziya çalınacak ğağnı ötecek
30 ğop ğop ğop ğağnı öone k̂ötek bõle bõdük işde. Sürüyücü ğoşu yapılır şo mezerin
orda. Gelip giderken görünür dâ. Ora babamıdı. Orda gem sürerdim ben. İşde olan
çocuğumu gem sürdürdüler baña. Ğur'ân oğumadım ama abdeslik namazlî da bõk
ğardeşim belletdi eyki, namazımı ğılıyom ğurban olduğum.

Çocukları nasıl büyütürdün, hastalandığında ne yapardın eskiden, ot mu kaynatırdın?
35 Amaan Allah'ın ... bõütdüm işde ha, otu ne bild k ... ne bildik. İrezill nen bõyüdüler
yavrum. Oğlumun biri Sivas'ta bõyK oğlum. Birisi Albıstan'da oturuyor, birisi burda
işde bu güccüün yanında ğaldım. Evim yõk barhım yõk, yuvam yok yurdum yok.

Kışlığın nasıl hazırlarsın?

Tarlaları ortâ verdim tarla çok yõdu zatı herifimin. Eliñ adamı ıcık el ucuynan verirdi
40 onnan idâre ederdim. Gelirimiz yõdu işde. Bir adam altı ay ğurbete gider de nêş
ğoruñ sen noKsan mādur. Ya ğazanırdı ya ğazanamazdı õle gelirdi. İdâre ederdik
yavrum. Otuz sekiz sene mi otuz yedi sene mi oldu vurdular. Eşimi vurdular.
Ğaynım adam vurdu dört ğişi vurdu arħa arħıya. Öz ğardeş dealidi babaları ayırdı
anaları biridi ğocamı vurdular, ahrazıdı Avşın'da çarşıda vurdular. Çocuklarım ğaldı
45 çimdik gimi. Şu üç yaşında mıydı dört yaşında mıydı ā şu. Gözümün yaşıynan
bunnarı bõyütdüm ben. Şunnar ğardeşimin çocukları torunnarı. Şõ öz torunum şo
benim şo. Onu çok seviyóm. Aláyından bunu çok seviyóm.

Kocanın adı mı yoksa?

Yok gocamın adı öteki ölümde vurulu, böyKölümde vurulu. İkisi vurdu. Bun da ben
50 vurdum Ertuğrul vurdum bunun adını. Bunu çok seviyom anam Allah'tan yahar.
Güccük dēy mi seviyom ne?

Nene burda bayramlar nasıl olurdu?

Evel nēyderdik bayramda? Ondan bundan ıcık et isderdik yüzümüzün suyunu
döğerdik. Şu emmimölunun evi var yoharda. Orada köfde yapardık. On on beş tene
55 gız olurduk. Köfte şunun gimi iki cahal ilāni alanaçı gaçardı elimizden yediklerinden
deal de bizi oynadılarımış mearise. Ben güccüm ālardım baña çöp topladılarıdı.

Ben çöp toplardım da köfde gaçdı dēy ālardım ben. Onnar yemezdi ö köfdēy arardık
ya gızlar geri gelirdi. Öle öle bōdük işde ğurban aplan. Oy ğurban oluyum oy.

Ağıt mani türkü bilir misin?

60 Āt ilahi bilemem, türküyü de çok çığırmam. Çünkü içim dolu gönüm isdemiyo. Onu
gendi gendime derim. Ağlarım sōlerim de ālarım.

Üzülme, ağlama ama söyle, ben söylediklerinin kaybolmaması için yazmak
zorundayım.

Sen ıſallah ğazanırsañ ben seniñ yanıña varırım. Şindi şunnar ahraz ya gözümü
65 dāniyollar olmuyor. Ağladım mı bunnar başga şey sanır, gönülerine bi yer gelir.

Erçene Çağılhan'ın arası biz evel oyumuzu Erçene'de ğullanırdık oña ğaldıysañ.
Emmiminölü orıya varanaçı bize derdi kine doğru yolu ha doğru yolu ha. Doğru
yolcuyduk gene de doğru yolcuyuk. Durmuyok gene de aynı hezāya ğēdiyok.

-Hayırlı ossun bi şey duyduk sevini sevini bir olduk.

70 Hoca ab η geldi Ertuğrul'um baña verme Hoca ab ηe ver.

Ben seniñ yanıña varırım ıſallah Erçene'niñ Çālhan'ın arası. Ğas de bilmem de āt
sōlerim. Ğas de bilmem biliyom dēy ne yalan sōley m yavrım. Ğasidey kim

belledirdi ki baṇa diyom ya ben saṇa anaṇ olmassa, bacıṇ olmassa ney ne sōlesem gerek.

75 Allah iki çocuk verdi ikisi de dilli ekiz, ana ahraz baba ahraz. Allah'ın ēyl de çok ğurban oldūm.

Ne giydirirdiniz nasıl büyüttünüz çocukları?

80 Kūllükleri dānerdik ki yamāmı ōle bir çapıt elimize geçsēdi bunun ōllūnuṇ şeyini orıya maḥasnan alıṇ onu orıya yamaṇ geri aynı oyūna ğoṇ onu geri gēyeṇ. Bulğur torbasımı ōllük doldururduk bōle tuvarlar. Ōllūnen bōdü bunnar şey görmediler ki. Toprānan bōtdüK. Bunnar toprānan bōdü ğurban. Yōdu çapıt yōdu yōdu irezill nen bōdü.

Çocuklar yaramazlık yaptı seni rahatsız ettiler, mesela ne dersin onlara?

Duymuyollar ki bunu eyinnil nen bu ahrazları yola getirin yōsa bunnara baş mı oluṇ.

85 Torunnarım ey torunnarım, incitmiyollar beni çok seviyollar beni. Hele şu yok mu aha şu!

Nasıl beddua ediyorsun kızınca?

Yōk vermem beddā vermem. Başğasına da vermem yok. Hepine acişirim hepine.

Beddiha mi verilir toruna, beddiha verilir mi.

90 -Damarına ayran suyu ğonasıca.

Hocaṇ d niyor aha heç beddā verd mi duymadı bak. Hocam heç beddā verir miyim alla elin çocüyna vermem.

Yav! Gece yolma yolduk oṇa ğaldıysaṇ gece kaḥardık yolma yolardık ben ne diyom bak bunnarı bōtdüm bunnarı. Elin tarlalarında yolma yoldüm, ellerin ekmāni etd m.

- 95 Üç gün oklā salladım bir masere teşti aldım, elimiñ emāyinen hep yavrum bunnar.
Gocam, gelirimiz yoğudu yok.
O kadınlar da sana yardım eder miydi?
Ederdi ya etme mi, ederlerdi ederlerdi yavrum ederlerdi.
Kaçta kalkardın gece ekmek ettiğinde?
- 100 Üç gün oklāç salladım, ekmek yaptım üç gün elin ekmāni çok. Gene de yapıyom
şindik. Aha bunnar ekmā nē çārdılar mıydı getmem demiyom gedyiom. Mahremet
gomuyor işde.
Bir incecik yol gedyior ösüzün yolūmu
Felek bizi ığraladın mezdānıñ dalımı
- 105 Yüce dādan bir yel eser
Tütünü pacēy basar
Vurmañ ösüzlere silleyi
Dayımın Çavuş ...'ü küser
BöyK oğlum iki üç tene böyle baban gimi iki üç tene adamınan geçen sene geldi.
- 110 Dedi ki adamın avradı ölmüş avrad aramıya gelmiş. Şorada somiye var böle senin
gimi oturduk herifinen, ğarı dedi ekmekden kaçdık öllarını getirdim dedi. E savol
dedim. Eve geldik dedi kine. Ğarı dedi ölların saña yardım ediyor mu, para veriyor
mu dedi. Yok dedim şu var ya aha şu dedim bu üç ölumdan ey baña dedim ben.
Allah dedi o baña döne dedi mearise adam avrad arıyorumuş. Avrad aramıya gelmiş
- 115 ben ne biliyim herifin dul oldūnu, böle diz dize oturuyoduk herifinen, herifden ğıçın
ğıçın geriye çekilmiye başladım. Sabriye geldi gelinim Sabriye'yi biliyon sen. Şey n
anası Cemil'in anasını. Sabriye dedi ki bu benden iki yaş güccük dedi, böle etdi.

Aferim Sabriye dedim. Yürām cazzetti herif avrad arıyorumuş. Ben de ne biliyim
gönümde bi şey yok bunu öyordum şunu, bu başa ölumdan ēy diye şişiyordum.

Anlatan: Ali KAYA

80 yaş

Derleme yeri: Çağılhan

5 Valla burdan gelenlerin bi yanı Malatya'nın şeyi yok mu? Malatya'nın bir kazası var yav?

Akçadağ mı?

Akçadağ hah, babana rahmet. Akçadağ'dan gelme Alolar kabilesi bu. Esas Aloların

şey Hüsiy n emmim bil bilmē? Durdu Memmet var o Havıs var Avşun'da onların

10 babaları işde. Babamgilin de gelmesi ta o tarafta Malatya tarafında. Onnar da o tarafda gelme.

Menderes'e kadar ne kadarını hatırlıyorsun tek parti zamanını?

Yav hepsini unuttum, çoğudu.

Önce nasıldı Menderes'e kadar sonra nasıl oldu Türkiye?

15 Yav şu yolların şeyi de Menderes oldu. Bu yolları açan Menderes oldu. Menderes aşdı bu yolları.

Daha evel yol yok muydu?

Oho! Bu yol gımı yol mu varıdı ki çamırıdı. Biz burdan Avşun'dan kaç tene otobüs gurtardı. Gabaāç mısavır almadı. Ğarda gıyemetde şıy_ossuñ Ğabaāç'da ğaldıysa

20 geri yayan burıya geldiler. Ğabaāç almadı mısāFır. Bi yol Mersin'e gedıcim burdan gederdik evel Anğara, İsdambul ondan sōna neriye gidersen get, yol bizim kōñ altından gederdi. Siz o günü biliyorsunuz.

Endim aşşa bindim, bir şófor bir māvin bir de benim olduñ üç gışıyık Ğabaāc'a vardık, Ğabaācı geşdik. Ğabaaca çığārhan şöle bir adam seniñ gimi bir şahıs el

25 ğaldırdı. Otobüs durdu onu da aldı. Posğof'a yaklaşınca otobus geri durdu. Amma

ben heç şeytmiyom, aldırmıyom, arħada oturuyom. Ğabāşlı dedi ki en baħıyım dedi.
Amma bir boyraz bir boyraz bir boyraz túķúrsāñ túķúróğúñ yere düşmez. Yav niye
aldıñ da o zaman dedi aldım amma endirc m dedi. Yav niye endiriyon beni sebep.
Ğardeşim mal benim mi he en. Götürmüyom dedi isdemiyom senin parañı. Varıcıym
30 adama mūrācād ediciy m şófóra dedim ki muhaķğak bir kötülū var bunda.
Seslenmedim. Endirdi. Endirdi adamı. Posğofu geşdik Tombā yaklaştık yanına
vardım usda dedim onun ne suçu varıdı dedim onu endirdiñ dedim. Onuñ ... dedi.
Burda ğışda ğaldım da ölüyordum kimse misavır almadı dedi. Ğapıyı dōyom
vuruyom dedi avrada diyor ki dedi seslenme seslenme diyor dedi. Ben duyuyom
35 duymuyom mu ben dedi. Ğālħana düşdüm dedi. Ğālħanın ilk girişinde Hanifi Ğoluk
Hanifi ilk girişde evi vardı onun rahmetli ğ haTTa tutları duruyor daha. Onuñ yanına
geliyor ğapıya vuruyor kim o diyor. Valla bōle bōle ben dışarda ğaldım filan emmi
diyor. Buyur ğardaş buyur buyur, açdı ğapıyı diyor, zobáyı yakdı, çayı ğoydu diyor.
Çayımı içirdi, beni de ısıtdı, yatāmı da serdi diyor. Sabah olunca greder aşdı yolu
40 diyor ğardan gelememiş ondas sō çekdim getdim diyor sen olsañ alı diyor haķlısıñ
dedim ben buóz. Haķlıymıssıñ dedim ne d ym. Öyleydi çok otobús ğurtardık biz
Avşin’de şeyde Ğabaāc’ın orda ğamyon, otobús. Çamırdı yav çamırdan gedilmezdi
ki. Yol yapardık sōna biz yapdık bu yolları ğazmıyanan kürānen. Alıñ ğazmıyanan
kürānen ibikden alırdık tā İğdi’ye varanādar şıye ğalıyá varanādar biz yapardık.
45 Ondan sōna da Albısdan yapıdı öti yannı. Geri daşlı ğum getirirdi ğamyonnar onu
sererdik. Ondan sōna iki ğişi beline vurur iki ğişi de arħadan toprā atardı. Hendek iki
taraf da hendek öylēdi. Menderes ırahmetlik şıy edince yollar bütün şey tdi adam
aslan gimi.

Cumhuriyetin ilk döneminden Menderes'e kadar kıtlık vardı diyorlar büyüklerimiz
50 nasıl bir kıtlıktı o?

İşde gıtlık ekiner olmadı yāmir yamadı ekiner olmadı evel öküzüne sürellerdi.
Öküzünen çuvala saban geçse nölucu iki lēgen üç lēgen ıcık bûyda olurdu. İki
leğeniñ bûydayını napān tek biyolda sürerdiñ heç bi şey olmazdı. Şuvadar olurdu onu
da ğalışlardık, ğalıcına ğalışlardık. Sōna yağmır yādı sene de orānan biçerdik.
55 Sübürke yapardık orānan biçerdik. Ondan sōna gıtlık oldu, gilik darı ekdiK, hatdā biz
de ekemedik babam satın aldı. Bi ināmiz vardı yirmi üç keade satdı amma şeyiñ
boyuydu baba yiğid inek. Yirmi üç keade satdı yirmi üç keatlık darı aldı. Damıñ
üsdüne serdiler ben de bekliyorum. O zaman da eşğıyalar geldi köyü basdı eşğıyalar.
Yanaşdılar şindi silaha. Eşğıya varıdı hırhız varıdı. Yōdu bi şeyim. Darıyı ğurutduk
60 ondan sōna saçda geri tekrār ğızartdılar eyice ondan sōna geri götürdük uğütdük
amma buyda unu olursa açılırdı ıcık. Bûyda unu olmazsa mümkün deal açılmazdı.

Anam ırahmatlik yuğurmuş, tandırı ataşlamış, sacı da üsdüne ğomuş; biz de eviricik.
Anam salladı salladı oklāyınan barabar gidiyor geliyor, oklāyınan barabar gedip
geliyor heç, her yere vuruyor şōle açıyor oklāyı salladı mıydı oklāya ğarışıyor
65 yapışıyor açılmıyor. Anam ğaldırdı teştinen geldi tandırın içine aTdı.

Niye bazlama yapsın küçük küçük.
Açılmıyor! Bazlama gene olmuyor. Bazlama etdiñ mi dālıyor. Velhasıl yapamadı
rahmetlik. Bunnarı hep gördük bunnarı.
Menderes'ten sonra bereket mi geldi Türkiye'ye?

70 He ya! Yağmır yādı gül gülistan bağ bosdan oldu yav. Bağ dikdiler sōna. Şurdan hep
yoħarı bāyıldı. Aşşāda heç yōdu evel... bağlar. Şu kōñ öti yanı şu ğuyu var ğuyunun
öti yanından başalar...

Ali emmi o bağlara ne oldu?

Turtul yedi felan bir turtul vardı, o gıllı turtul o yedi. Çıhartdıkları güverince o yedi.

75 Baş gelemeler tergediler. O bağların üzümünü yedi.

-Herkes diyor şurda daş ocā var ya orayı patlatdılar dumandan tozdan oldu diyolar.

Eey?

-Tama şu ötē daş ocā var ya?

Eey?

80 -Orayı patladdıklarında tozdan oldu diyolar.

Yoğ oğlum yōğ, o daş ocā daha bōnkü yav. Allah Allah sen nerey soruyoñ. Benim dediğim tā yetmiş seneniñ zamanı. Sen daha daş ocānı soruyoñ daş ocā daha dün. Bizim şu bağlarımızı öldüren uçānan bir şey geldi, ilaç sıkıdı, süne ilacı süne. Buralarda süne olurdu evel, süne ilacı sıkıdı.

Anlatan: İsmet GÖKŞEN

66 yaş

Derleme yeri: Kuşkayası

- 5 Valla benim hayatım çok ğarışık. Yaşantım çok ğarışık. Ben sekiz on yaşındayken işTe ğuzu yayardım davar yayardım. Bir anadan bir babadan on dört ğardaşık biz. Ğalabalıdık. Yetiştiremezdik. Çor çocuk ayakğabısının biri başğa biri başğa. Ğeydın elbisenin biri dēşik biri daha dēşik. Yanı hepsini bir arada bulup yapamazdık. Bi yanı işTe doğuz tane ğız ğardeşim marıdı dört de olan on üç bir de ölmüş on dört
- 10 beniynen beraber. Geçim sıhıntısı varıdı. Ğaribannık varıdı o zaman. Yanı fākirdik efendim. Davar yayardık, ğuzu yayardık. Ondan sōna yaşımız on üç on dört dēy nce everdiler duttular. Ufādığ daha o zaman. İlk ğanımdan ayrıldım. Ondan bir çocuk ğaldı.
- ÇifTe çifTe kekliklerin öterdi
- 15 Her daşın dibinde sümbül biterdi
- Çiĝdemin keñgerin bize yeterdi
- Şindi yetim gimi ğaldın dālar oy, ne ğoyün ğaldı ne ğuzu ğaldı.
- Māranın üsTünde keven yağardım, orda māra var
- Döner döner şu uvıya bağardım
- 20 Davşana keklá tūfek sığardım
- Şindi mejnun gimi ğaldın dālar oy
- Hüzün dolu toprānda daşında
- Az mı gezdim dirsānde başında
- Kimse bilmez dālar ğaç biñ yaşında
- 25 Şindi sefil gimi ğaldın dālar oy

Kengere gèderdi gelinner gızlar

Şu dağa baħınca ciğerim sızlar

Ėul İsmet'im gelir Ėoyunu duzlar

Şimdi yetim gimi sefil gimi Ėaldın dālar oy

30 Birem birem evimizi yazdılar

Morelimi huzurumu bozdular

Teker teker derimizi yüzdüler

Her gettim yerde dedim ağladım

Tarlalarda gezdim gezdim ağladım

35 Hemi vatanımdın hemi de yurdum

On beş on altı yıl Ėurbette durdum

Çok rezillik çekTim bir düzen Ėurdum

Her gettim yerde dedim ağladım, yanı bunlar şeyde varda ağlımdaki Ėalannar bunnar.

Derfterde var bunnar, devamı var.

40 ĖurutTu bāları viran étTiler

Uçurdu evleri ören étTiler

İnsanları Ėanser veram étTiler

Bunun hesabını kimler verecek, Nevzat Pağdil'e sōledim bunu, burıya geld di. Çok

ābi çok. Pağdil dedi ki burda Ėonuşma yapıyor. Maraş'ın vālisi, Avşun'ın

45 Ėaymaħamı. Kim yok ki? Dēdim ki başĖanım müsāde ēderseñiz benim bir şiirim var,

o bacaların üzerine hani filitriye getirdiler, kıl dōkölüyo ekinner Ėuruyo. Noħut

pakla olmuyo fasûlye ben hemen kaħTim dedi ki sōledim buyur dedi.

ĖurutTu bāları viran étTiler

Uçurdu evleri ören étTiler

50 İnsanları Ėanser veram étTiler

- Bunun hesabını kimler verecek
Ėaldır Ėafaıı da bak şu dumana dedim
Kül yahıyor buğdayla samana
Bundan sōna gōĖup getsem Ėaman'a
- 55 Bunun hesabını kimler verēcek
Artık suyú gelir ćaya dōĖkúlur
Dumanıı havada gezer bükúlur
Ėul İsmet'im ciğerlerim sōkúlur
Bunun hesabını kimler yapacak
- 60 Paılayı noıudu aldıı elimden
Ėambır üsTüne Ėambır ćııtı belimden
Osanmışım rüzĖarından külünden
Bunun hesabını kimler yapacak
Adam şaşırdı. Ėaıdı dēdi gel bām nasıl etkilendiı dēdi, bundan nasıl yazdıı sen
- 65 bunu dēdi dā uzun da. Dēdim ki bařıanıı, benim bir amcamıı ćocū varıdı dēdim.
Yirmi üć yařında bir civandı asgerden yeni geldi. Bu ikinci ünite iřde ikinci
faPriıanıı bacadan yüz yirmiden düşTü yoıardan yüz yirmi metreden ana baba da
diyemedi ćocuk ēyle Ėodu getTi. Ondan esinlendim dedim. řindi bacalara dōnup
baıamıyom dedim. O Ėadar Ėücüme zoruma gediıyor dēdim.
- 70 Köyümün üsTünde bir Ėara duman
Yoğumuş beylerde din ile iman
Ne bir tereddüt Ėaldı ne de bir Ėüman
Bu yazıyı böyle yazdım ağladım
Ėapı Ėapı evimizi yazdılar
- 75 Morelimi huzurumu bozdular

- Birem birem derimizi yüzdüler
Tarlalarda gezdim gezdim ağladım
Bir yanı harmandı bir yanı çayır
Bir yanı bağıdı bir yanı bayır
- 80 Geçdi getTi bunca çok asır
Her gettiğim yerde dedim ağladım, neymiş burayı unutmum.
Seni benim gadar kimse bilemez
Burda âlıyanlar asla gülemez
Bağ bu gadar gitTi her şey duramaz
- 85 Ğurbet elde durdum durdum ağladım
Kimse birbirine dōru başmıyor
Kimse birbiriynen dōru ğonuşmaz
Toplanıpta birbirine danışmaz
Bir yanı heç bi şeye ğarışmaz
- 90 Boynumuzu bükduk bükduk âladık
Gadir Mevla'm ne olacak hâlimiz
Ne arâzı ğaldı ne de malımız
Daha yeni yapılmışTı yolumuz
İçin için sustum sustum âladım
- 95 Senlik benlik kaçmadıkça aradan
Beni de yarattı seni yaradan
Kimdir sence kâinatı var eden
Yıllardan beri durdum durdum ağladım
Kimisine ödetdiler parayı, hanı parayı ödediler bi dâ aldılar ya.
- 100 Ben istemem senden köşğü sarayı

Ėızıynan ōluynan açtı arayı, hanı mirās davasından.

Bunnarıñ hepisini gördüm ağladım

Ėul İsmet'im neçe yorduñ kendiñi

Toprak döktü doldurdular bendimi

105 İçindeki ateş artık söndü mü

Bunu birem birem yazdım ağladım

Hani bizim bu köyüñ suyunuñ üsTüne toprak döküldü, bendi ġapatTılar, şindi öbür taraftan geliyor su. Aklımda olan varısa bañıyım da dur. Öbür defderdākiler yeñi, bunnar esgi. Bizim ben iki biñde geldim. Daha önceki durumları ēyidi ama şindi

110 Avrupa'nıñ durumu da pek iç açıcı bir durum ġalmadı. Yabancıya çirkin bañallar.

Sōna yabancı düşmanlıġı orda fazlalaştı, arttı bizden sona baya olaylar oldu. Çoġu kesin dönüş yaptı geri geldi. Benim bir ōlum orda şimdi Almanya'da. İki üç senede bir izine gelir. Üş dört senede onu düzeldemez geri hanı bir izine geldiñ zaman borşlanıyoñ tabi. İşTe bi de gendi arabamınan gedyim derseñ alıyoñ orda on biñ

115 yúroya bir araba, bir on biñ yúro da cebinde olucu ki tatil yapasın, gezesin babanı ananı ziyaret ēdesin. Geri tekrar gidesin. Hah işTe maaş varısa bilirsin annarsın.

Avrupa'nıñ sorunları çok şiy oldu yanı derin oldu bizim zamanızda ēyidi. Bizim Almancamız varıdı hanı Almanca ġursa gettik biz orda Almanca oldúú için ana dili

gibi benim Almancam var. Ben heç zorluk çekmedim. Hanı hep Almannarnan

120 beraber ġaldık. Zorunnu mecbur hanı ġonuşduk Almancayı. İş yerimde gene

Almanca varıdı. Ōle ōrendim yanı. Pek zorluk çekmedim. Ama diġer burdan bu gelip orıya iltica yapannar, sığınma yapannar, o zaman çok ġüşlük çeKdiler zorluk çekdiler. Bunnarıñ tercümannıġına gederdim. Onnara yardım ēderdim. Ėoşardım onnarıñ yanı sıra. Avgata götürürdüm kimisini ifade vermiye. Yabancı polisine

125 götürürdüm. Oturumlarını alırdım. Geri izine ayrılmak isdelleridi bişe gonusamaz bilemezler. Benim Almancam vardı geder tercümannıklarını yapardım.

(CG) -Çocuhlarını burda godún gettiyni ānat, om beş sene gelmedin, gelince cocúy tanımadın.

Oluyo işte cocúy de tanıyamadım evet. Benim getT mde ilcohula gediordu, ikinci
130 sınıfa mı gediordu üçüncü sınıfa mı gediordu ben çekdim gettim. Geri geldim adam asgerl bitirdi geldi gelmiş. Hanım dedi ki bir arhadaşı gelmiş dedi olanın dedi.

Salondan girdi adam iki metre bir adam. Bakdım tanıyamadım. Kime beñziyor dedi epey sōna. Bu dedi bu gediciymiş dedi ordan sen olanı gediP alıcıymışın filan yol ayırımında bilmem falan. Bizim olanın asger arhadaşıymış dedi. Bakdım aradan on
135 yıl geçmiş. Böyüg bir şey yanı acı. Yav bir insanın gendi öz evladının sumasını unutmadan daha şey bi şey olabilir mi dünyada, acı bi şey olabilir mi, ha bunu yaşadım ben bunu gördüm. Hanı şimdi şükür Allah'ın keremine paldır küldür bu zorluklara. Evet evet evet çok çekTik yanı gerçekten zorlúú çok gördük çok yaşadık.

Değişik yaşadık. Orda bir ğurbette meselâ şorda bir ot sallansa, rüzgâr geldi şorda bir
140 ot oynadı yerinden, dolañ için dolar. Ālıyasın gelir. Yolunun hatırladıın yer. İşTe bir sefer burdan bir aligopternen hanı keşif şey yapallarımız ölçme yapallarımız havada.

He termiın, köyün üzerinden geldi şu dāñ üzerinden geçiyor şu māranın üzerinden geçerken televizyonun önünden kaçdım hotladım böyle iki metre. Nöluyor dediler yav. La arhadaş benim kómún üsdünden geçdi dedim yav. Bak burası bizim kō. Tabi
145 şu arhadan almış harmannın çayırından geldi. Kōñ üsdünden de gelmiyor. Hurman'ın üsdünden şurdan İbiş Memmed'in ordan direk māranın üsdünden godu getti. Ben hotladım Erzincalı arhadaşlar var bu arada orda. Ula nöluyor dediler gendiñe gel

arhadaş, gendiñe nasıl geliciñ on üç on dört sene olmuş ordasıñ. Melmeketiñi görmüssüñ fırladım havıya kağıdım, bizim māraniñ üsdünden gediñor dedim. Evet
150 evet evet, hiç izin mizin görmeden çocukların sumasını abi. Çok zor çok.

Anlatan: Cemile GÖKŞEN

56 yaş

Derleme yeri: Kuşkayası

- 5 Ğurban ben on beş yaşında gelin geldim. Ondan sōna benim herif daha evel bi kere evlenmişti, adamın bir tene çocūy varıdı. Adam beni ğodu Almanyı'ya getdi. Ondan sōna iki çocuk da benim varıdı bir de adamın varıdı üç, altı tene de ğaynanamın varıdı altı, yedi, sekiz doħuz çocuk, ben on sekiz on doħuz yaşındaydım. Bunnarı bōtdüm bunnarı everdim bunnarı gelin etdim savdım. Herif Almanyı'ya getdi ben
- 10 burda ğaldım. Ondan sona tarlalarda çalışa çalışa hışım çıhtı. Ondan sōna pancar eKdim, buyda eKdim, mısır eKdim, çekirdek eKdim ev yaptım inek aldım. Ğız gelin etdim, ōlan asger etdim. On altı sene herif orda ğaldı heç izine gelmedi. Herif izine geldi çorunu çocūynü tanımadı. Őlan asgerden geldi tanımadı. Bu yēnim kim oluyor dedi. Ben dedim bir ğoņşunun çocūü. Ondan sōna ne biliyim heç aķla gelecek. Şey
- 15 satırlarnan geder su getiridik. On beş baş horanta çimdirirdik. Bir ğün getirir çimdirirdik bir ğün de getirir çamaşır yıhardık. Ondan sōna onnarı bōtdük. Onnarı bitirdik sıra bize geldi. Ondan sōna bu evi yaptım heç bir ğul yok. Herif geldi hazır a gözel oturdu. Ula dur ben beniņkini dēyim sen ğassın hele. Ondan sōna ne bil m işde. Ğızları gelin etdim, İsdambul'a. Ondan sōna şindi ta Altınolā. Ölanın birini
- 20 Almanyı'ya saldım birini everdim İsdambul'a saldım. Herif geldi ikimiz şindi tek ğaldıh. On beş baş horantada ikimiz ğaldıh. Buranın geçim şeyleri kötüydü, ceyran yōdu lamba yaħardık, mık çaħardık da ğaz çok yanmasın d y içine alırdıh. Ondan sōna işde getird miz su bayā var. Köprüden burıya su getirirdik bir ğün evel çocukları çimdirirdik bir ğün sōna çamaşır yurduk. EķmeK ederdik iki yüz çelik

25 unnuK úydúrdúk unu hep ekmeK olurdu bir sele iki yüz çelik iki ton d ym. Ton annarsıñ. Hah. Yōk sen de annatıcıñ. Ne bil m bu da çok iş gördü ıcık da şu annatsıñ saña.

EkmeK yaparken gōñşu, dört de kağar hamırımızı yūrruk, bir gün evel tandırı hazırlarıñ. Ondan sōna saat sabah üç buçuK dörtde gağar hamırımızı yūrruk.
30 Gōmşular toplanır. Öndüç birbirimize ederik. Akşama gadar ederik beş teklik ne ederik, beş teklik altı teklik ekmeK ederik. Ondan sōna bulguru bir elerik. Ondan sōna yīharıñ. Ondan sōna gaynadırıñ. Ondan sōna guruduruK üç dört gün. Geri elerik çuvallarıñ bulguru. Ondan sōna dērmāna geder dērmānda geri gelir bir daha elenir. Köy bulguru ne var bir avuş der çığar millet. Haa gōmşu şartlarımız şeylerimiz ēyi
35 yanı gōmşu olarak birbirimize.

Peki, şimdikiler nasıl, şimdikileri beğeniyor musunuz?

Şindikiler y dēl daha bizim zamānımızkiler bu zaman bunuñ zamānı ki bu benden güccük bunnar da bitdimiydi hemen ki biter. Bizim zamānımızda biz geder birbirimizde otururduk. Orda gıyma yūrurduk, orda çay içerdik. Şindik gelinner geldi
40 ya acık acık açıldı. Esgisi gibi galmadı biter zaman zaman da.

Eskiden düğünler kaç gün yapılırdı?

Esgide düğünner dört gün çalınırdı, bir hafda çalınırdı. Sōna üçe düşdü şindik üç gün çalınıyor. Şinde ikiye düşdü. İkiye düşdü hee? Şinde ikiye düşdü. ıcık sōna da salondan alır gelirik ıcık sōna da.

45 Nem işde bosdanımızı ekerik, pağlamızı, domatisimizi, biberimizi, mādānısını, ırahanımızı her şeyi biz ekerik. Yazın işde yedinci ay gibi başlarıK om birinci aya gadar bosdannarda yer içerik çarşıdan almañ.

Bulgurdan ne yemekler yaparsınız?

Bulğur pilavı yaparık, bulğur köfdesi yaparık, bulğur gıyması yaparık. Bulğurda
50 yapılan tavaaşı deller sizde çobanaşı he onu yaparık. Bulğurda her çeşit çorbasını
yaparık mercimek çorbasını yani pirici ben haftada on günde bir yer miyim yemem
belki de. Heç yemem sēmem.

Köyde ne ile geçinilir tarım mı, hayvancılık mı?

İkisi de var, tarım çok, tarım yüksek. Tarlalarımızı da bu termiK elimizden aldı
55 götürüyor. Yōsa arazımız güçlü. Pancar ekerik en güçlü. Ondan sōna buyda, mısır,
çekirdek.

O termik engelledi mi yani tarımı?

ÇoK engelledi çōK. Fasulye ekerdik kaħdı, noħud ekerdik kaħdı. O çekirdek çitlenen
çekirdek ekiyorduk kaħdı. Bunnar birden hep kaħdı bitdi. Burda buyda şimdi pancar
60 bunları verimden düşürse de engellemedi. Verimden düşüyor esgisi gibi dēl. Ondan
sōna herkeşin gendine göre bahçesi var. Aha bu gōmşumuz bu bir gelin bunun eltisi.
Aha şo da cevizini silkeledi. Geldik iki üçümüzü yedik iki lafımızı atdık. İşde bir
gafaña bir ayıklık. Şehir de ossa bu yok.

Köyünüz çok güzel ama.

65 Köyümüz çok gözel, köyümüzü alıyorlar elimizde. Bekliyoħ termik çöküyormuş,
İşşallah bir demlik çöker de galır biz ler. İşde eyle canımsın başga da bişeyliK yok
köyümüzde.

Atalarınız gelenek görenekleri nedir, mesela gelinnik etmeden bahsettiler.

Ayy benim nenem gilde üş tene gelini var daha beraberler. Ōlunu gızını evermişler
70 bitirmişler birisine anne diyorlar hepsi bir toplanıp birisine de apla diyorlar. Yanı o bir
ilkinki geline anne denmiş ya ona herkeş anne diyor. Ğaç eltisi varısa onun çocukları
ona hep anne diyor. Böyük, anne diyorlar ona. GelinniK, benim annem ben bōdüm

geldim daha gelinniK ediyordu anam. Dedemiñ yanında yemek yemezdi meselâ.
GelinniKederdi işâret ederdi bi şeyler oldu muydu.

75 Sizler yaptınız mı?

Bizler de yapsak ancak iki üç ay sürdü helarda. Benim sesim çok berk çıhar ya heç edemedim. Ğayınbabam şorda duruyor şurdan bāryom ğayınbabama diyom ki.
Gelinn mi heç sorma.

-Ne ēyisi, ēy bi şey mi ēy miki Allā.

80 Terbiyeli bi şe. Māfaza ediyordu terbiyāñi. Şindi hemen, beş altı sene gelinniK ediyordu yüze çıhamıyordun beş altı sene de onun şeyni çekiyordun edemiyordun.
Bir on on beş sene arıya giriyordu. Şindi ğayınbabaynan oturuyok dıt bardaqları devir dıt iç çayı. Ayrılıklar, dōşler. Çağlarda çimellerdi evel, ahırda bir tene şey olurdu ahırda çağ olurdu. Boy abdesi almak için hemen çāya hañgısı ireli çıharsa
85 ğafasına doker çıhardı. İnekler neler bālı orda. İki üç tene dōm yaptım canım, ikisiniñ göbāni gendim kesdim evde dōrdum gendim kesdim. Heç bir ğul yok. Ha birini de hasdanede dōrdum hasdanede deal bir özel ebede.

-Ben de üç dōm yaptım üçünü de Allah'dan başga kimse yoğudu yanımda.

Essah? Göbāni kim kesdi?

90 -Ğaynanam gelirse.

Göbāni gendim kesdim ben.

-Eñ malamat benimissim işde Cemile apla.

Ha bunun da ğocası yok fiharemiñ. Aha şu bayakki olan gendiniñ iki ölu var bu bunun eltisi. Burda işde bunu bañıyok. Amma buña biri bañar dēy yürāimiz düşüyor.

95 Ağıt mani türkü bilir misin?

Gel ğızım şindik ālıyaK

Yoluñ uzak ben gelemem

Yarın geden ğurbet ele

Ölsem ölümü göremen

100 Ğıza dedim, adam da geliyór. Ondan sōna arabada geliyom, tek ğaldım bir ğadın var.

Orda ğadın şimeriyor ğocasıynan, benim ğocam yoĥ, otuz beş yaşındeim. Ondan

sōna...

Almanya'nın yolu dōlek

Yaĝmûr yaĝar olur gölek

105 On ğlanı nēydicim

Aha şindi eşim gerek

O ādın içinde. Nem çoĥ sōledim amma aĥlımda ğalmadı.

Anlatan: Halil ŞAHİN

82 yaş

Derleme yeri: Çoğulhan

- 5 Bes sürü göyün varıdı, iki sürü camız varıdı manda Türkcesi. Üç sürü gara sığır varıdı. Onnar bitdi şindik. Üç cüz áne bir sürü göyün. Ben atmış sene göyün yaydım burda, atmış sene. Bin dohuz yüz gırk yedide başladım, iki biñ üşde bitirdim. Oğula da getmedim amma oğulu da yazıda bitirdim, oğulu da yazıda örendim. Bir tenesi şurda beyefendiniñ şurda çay ocānda gāzete çözüyor. Ell iki pılağa nireniñ dēdi, elli
- 10 ki pılağa Ordu’nun yavrum dedim. Ellüç de Rize’nin dēdim. Elli dört nireniñ elli dört de Şaharya’nin dēdim. Elli beş nireniñ, elli beş de Samsun’uñ. Elli altı nireniñ elli altı Sinop’uñ, elli yedi Siirt’in, elli sekiz o da Sivas’in. Āmā dediler, oğula getmemiş adam nēş gördün dediler. Ben oğula getmedim anam babam yōdu yetim galdım ben. Evel, şindi nene oldu, ebemiziñ yanında bōdük bir gız bir olan. Ben beş yaşında
- 15 babamı gaybetdim. Ben māden çocūyum, babam Diyarbağır’da mādeninde māden zehirlenmesinden galdı. Amma devlet bize bakmadı o zamanın şartları ēylēdi, ānadı. Bēyle geldim yanı. Çok dayak yedim bu kōde ben on sene kōtek yediler atdılar ōsüz dōlür mü? Gelen vurdu geden vurdu, ebem guzuları çobana gātmadı, ufādım yedi yaşındıyādım. Ğuzuları çobana gātmadı, niye gātılmıyorsüz dēyi gelir düvellerdi
- 20 biliyoñ mu. Kimseñ olmadı mı bu millet Allah’dan gorkmaz. Yumrūñ varısa ekmā yediñ. Sōna da bire on verdi, biz de vurdūmuzı yıkdık ammana, dōkūlen çanağ dolar mı, dolmaz. Bēyle geldik yanı şartlar zorudu. Efendime söylēm. Bu kōde işde buyday varıdı, fasılya ekellerdi on parasına. Üç ağa alır, efenim bir gendi alır, bēle yanı. Ağalık devriydi belle ki. Ha sōna Allah razı olsun yapana edene şu santıral
- 25 geldi, Çolhan Etopya’dan kōtüydü. Otuz evin arāzisi var, diğeriñ hiç yokdu.

Çuhuruvu'ya g deller pambık işlerinde  alışıllardı,  analda  alışıllardı. He  biş leri
y du.   l han bu durumdiyadi. Ben de şahsen. Haa şindik benim altı, yedi  lan var
hepisi de çalışıyor evleri var, Allah'a şükür.  ř dördü emekli, ben de emekliyim.
Hemi ben yazın  oy n   td m,  ışın işde çalışdım ben de emekliy m. Ha verd ne
30 şükür öteki fazla alıyormuş ben de biş iki yüz alıyom, Allah bereket versin. Yalnız
d ny  zeli bir hanımım varıdı, fel  oldu. Efendime s yl m, oņa bakm ynen
m kellefim.  oy nc l  nen geçirdim bu zamana  adar, do uz tene  lan everdim, iki
 ız gelin etdim,    yol ev yaptım. Çocukların hepsinin evi var ş k rlers olsun.
 alışdım he  yatmadım, diyom ki hanıma, hayatım bak boncu    zl m ben hiç
35 seniynen şey  urmadım, he  seniynen yatdım mı, yatmadım diyom, davara getdim
davardan geldim, yalnız  oru  oc   da perişan etmedim. Muhtaç olmadım All 
şükür kimsenin ğapısına varıp bir bardak çayını i medim.  alışdım bu k  çok
m d r d , bereket Allaha şükür dört baca geldi de onnan şiy  oldu işde. Yalnız bir
k l sıh ntımız var işde, külden sıh ntımız var yanı. Çok rahatsızık b on verdiler gene,
40 Çok rahatsızık külden. Benim hanım fel . Sen deycin kine, benden on yaş   cc k
fel  oldu bu. D ny  zeli, doğdura dedim ki benim ne dearım var d dim dünya   zeli
hanımım vardı fel  oldu nayla d ny    zeliydi.  ışartdım buyur hocam dedim. şöle
bakdı, gel de dedi saņa ilaçları raporlu yazıyım da beleř al, dedi.  onuřursaň her zat
senin.  ayseri'de yatdı atmış altı   n bu. şindi işde   t r y k getiriy k bir yanı
45 dutmuyor. Ameliyete aldılar direnci y muş nar ozu vurdular dizden yo arı çıkmadı.
Valla hanımefendi beşe yanı.  alışıyollar vatandaşlar as ari ücret olsa da sı ortaları
yatıyor yanı.

Senin da da sıkıntılıandığın filan oldu mu, koyunlarını kurt murt   t rd  m  hiç?

Ġoyunu ġurt götürdü, ġoy n  ġurduġ elinden aldım, ġoy n ölüyordu ġoyunu kesdim.
50 Ġoy n yayılmıya gedici, ġoy n  sabaha ġadar beKledim, getsem ġurt y ci, getmesem  le. K rde köşede yaydım, ġoy nuġ ġarnını yardım içeriye boşatdım, dörd ay nı baladım. Bu deyn  da dım, omuzuma aldım ta eve ġadar geldim. T  u  kil metireden dört kil metireden. Böyle bu Őartlarda geldim ben burıya ġadar. Böyle geldik yanı. Yaşantımız   l han'ın yaşantısı Etopya'dan kötüydü  ol han bu santıral
55 geldi de ekmek seabi oldu, otuz ġişiniġ ekmea varıdı, otuz ġişiniġ evi varıdı Şey ev demissim, ar zisi varıdı diġeriniġ he  bi Şeyi y du. Valla dört milyon alanda var Şindi, ġamu seKd r nde  alışannar, özel seKd rde  alışannar da biġ keat biġ dört düz keat, benim iki  oc m çalışıyor özel seKd rde, biri biġ dört düz alıyor, biri biġ u  c z alıyor. Yanı  zel seKtör biliyon mu. Ha ġamu seKd r nde çalışan torunum
60 var o da u  keaT  alıyor, he u  biġ keaT  alıyor.

Hiç söylemedin mi daġlarda t rk , kaside bir Şey?

Valla ben  o  g zel t rk  s lerim hanımı mı Ġayseri'ye götürdüm, hoca dedi ki sesin g r  ıġıyor dedi. Hocam benim ġapımın  nde bir cevizi yed m zaman sesim çok güzel  ıġar. S leġ mi dedi, ben dedim ki dilden s l m burda s lersem dıġatları
65  sd me  ekerim dedim. S le balım, yalnız sa a da getirdim yüz atmış ceviz de orda duruyo.

Doğdur beyim Şu sinemi

Yar Mu ammed'in aşına

Derdi bu ġadar mı derin

70 G r Mu ammed'in aşına

Hanım oturuyo orda

- Ġazām Afşin, Maraş elim
Uzakdan geliyor yolum
Ġırıldı ġanadım ġolum
- 75 Sar Muḡammed’iñ aşıġına
Hamd olsun İslām’dır dinim
Türk oġluyum temizdir ġanım
Masa üzerine tenim
Ser Muḡammed’iñ aşıġına
- 80 Doġdur duyġulandı, hanım hasdāniye aldı hanımı. Hanımı sabānan sübyan
doġdurlarına şey ēdiyor. Dedi ki bu sōlüyomudu bunnar özgürlümü ġısıtlıyor. Dedi
ki yok Hocam valla gözel sōlüyor, herkeşin derdi var herkeşin yarası var Halil amca
gelele. Ağlamáycıysāz çok gözel sōlerim dedim. Şindik Tíkġatları üsdümüze
çekmiyek. Ben Maraş’dan geliyordum da bir suyun ġırānda sesimi verdim o şiye
85 televizyona, o da internetde yayınlamış. TeşekKür ediyolar biliyon mu. Durnaları
ġaldırdım Şam’dan, Avşun’a getirdim.
Üş durna ġaldırdım Şam’iñ elinden
Bilinmiyor Arapların dilinden
Ġater olmuş Adana’nıñ çölünden
- 90 Yoksa ġılavuzuñuz tor mu durnalar
Siz sizi esirgen dādā meşede
Ġadir mevlam sizi biñler yaşada
Bir soluk alıñ da Feyzi Paşa’da
Hele bañıñ güneş er mi Turnalar
- 95 Őñuze çıksıñ Maraş beġleri
Gül gülisTan bahcaları baġları

- Gayet yüKseK deller Aḫır Dāları
Üzerini açmak zor mu durnalar
Aḫır Dālarını havalı uçun
100 İlce Zeytin'den bir dolu için
Çavdar'ın ged ni selâmet geçin
Elbisdan'a enin ğar mı durnalar
Elbisdan'a enin sürünüz sefa
Ohuyun elifi yetişin ğafa
105 Uğramadan geçmen Esabil Kef'e
Orada yediler var mı durnalar
Aşık Hüsêyn'im der sorun hâlimi
Artar bu dünyanın zulmü zâlimi
Enin Avşın'e de bulun âlimi
110 Bu dünya da size dar mı durnalar
Çok güzel sōlerim süper, Ğaracoĝlan'dan sōlerim, her daldan sōlerim her dalda.
Başı pare pare dumannı dālar
Ne belalı ğarip başım var benim
Anadan babadan oĝmıyan başım
115 Ğaninan yoĝrulmuş alım var benim
Her kime dost olsam o düşman oldu
Felek sevdüğüm elimden aldı
Ne dilek dilesen tersine döndü
Ğaninan yoĝrulmuş aşım mar benim
120 Ğaracaoĝlan der de bādem içilmez
Sevip sevip nazlı yardan geçilmez

Açılsa çiçekler gönüm açılmaz

Yaz bahara ... gışım mar benim.

Nayla söylerim dúunde bāzi sōlediller mikrohonu elime, ālallar. Ağlamáycısāz derim.

- 125 Bēyle geldim içim yaralı. Öksüz büyüdüm, gelen vurdu geden vurdu, gelen vurdu geden vurdu. Minnācídım, anamı bir gır ata bindirdiler, altı yaşındēm anamın arhasına düşüyom. Ėyle bōledim. Mutfā geçiyom yemek yapıyom ya hanımın yanına. Hemi sōlüyom diyollar ki gonşular gene Halil dayı sōluyor. Hemi sōlerim arhasından da ālarım, heç ālamazsam içimi boşaltamam. Siz nērelis z aslan. Erçeneli
- 130 mis z? Āşık Hüsēyn de Erçeneli. İşde onu sōledim ya sen tamam mı, çok güzel, menmun oldum. Çālhan'da orda benim bibim varıdı. Demek sen Erçeneliymişin menmun oldum. İşde o Āşık Hüsēyn'in türküsü bu benim söyled m tamam mı. Heş duymadı mı? Sōledim ben, yok şimdi gabağ dadı verir bir dā sōledim miydi olmaz. Aldın mı telefona? Aldın deal mi? E aldın nēydiym ben. Desēdin ben yükseK sesinen
- 135 verirdim onu. Varsa sōliyeleridi. Desēdi kine bağa ben sesiği alıyom desēdi ben içeriye geçerdim orda güzel sōlerdim ben, heç şey tmem ki. Sen orıya get haydi ben orada güzel gelene bu durnaları, madem Erçeneliymişin Erçeneli olmasın valla sōlemem. Amma Erçeneliymişin sōylēm. Erçene'nin türküsü gardaş benim sōled m.
- Şam'dan galdırdım getirdim Avşın'a gördüm durnaları. Sōletd ? Yok ben türkü
- 140 olarak da söylerim de ben bunu dilden sōledim. Bu neğ oluyo senin? Ėızın mı? Haa, menmun oldum. Sen nirelisin, sen de Erçenelisin? Nērede ikāmet ediyorsüz? Ėıprıs'dasız, menmun olduk valla. Onü da saña sōylēm babáyın yanında. İşde bōle,

isminiz? Habibe ne güzel adın var. Benim de adım güzel Halil. Halil'im dedi ya Allahú Teala. Oldu Habibe'm teşekKür ederim.

- 145 Yaş sekizen, ğardaşım ben yemek yedim yemek yemeden ossáadı. Ben yemeden geliyim olur mu ben. TeşekKür ederim teşekKür ederim sávolasınız. Yav ben, bende hazinesi var yav. Ben ğonuşurum kúltürüm var. Çocuklara dedim ki Hindísdan'a gedici z hañğı buğazı geçers z? BöüK okyanuslara geçic z Akdeniz'den hañğı buğazdan geçersin? Cevap yok ğardaşım bi şe bilmiyollar. Lisiye getmiş amma ben
- 150 dāda yaşadım, ben kúltürümü gelişdirdim ben oğumasını ğonuşmasını oñ biñ ğişiye yüz biñ ğişiye hitab ederim gerçeKden ğonuşúrhen yaní. Bilmiyollar ğardášım, yalañız anam babam yōdu. Hee rüzgârın getird ğazeteleri de oğurdum. Yem n ederim şu çay gimi ğanım aksın, burda Şerif Hasan deller dúunu oluyor biñ doğuz yüz elli bir. Dabandan bir çamırın içinden ğazete çıhatdım oğudum, ne yazıyo
- 155 ğazetede? Neler olacak neler olacak, Allah hağğı üçün heç aklımdan getmez bak. Biñ doğuz yüz elli birden bu yanı atmış dört sene olmuş, neler oldu neler oldu hālen de oluyo. Buyum yaní bēle geldim yaní.

Anlatan: Meliha KAYNAK

70 yaş

Derleme yeri: Alimpınarı

5 Unutdum (unutTum) arhasını da bissemidi he.

Yatmış mekTebiñ ğuzuna

Çarşafın örtmüş yüzüne

Biz buriya düün ğurduú

Polidiñ Ümmü ğızına

10 Acel mi sardı başıñı

Ana vurdurduñ eşini

Baba çaplıñ yok muydu

Yardırdıñ biyaz döşüñü

Erçene'niñ cılgı yolu

15 Gede gede ğavuşmuyor

Seni vuran çona Durmuş

Tılavşın'a savışıyor...

Erçeneli misin?

-ĠıprıZda oturuyollarımıñ ana Erçenelilerimiñde asılları.

20 Daha varıdı başını bilsiyedim nēse yaşlandıķ ğalan unuTuyok ğediyo. Sabānan

ķaķarıķ, azzıķ hazırlarıķ, yer ocānda yemek yaparıķ, azzıımızi ğuyarıķ, tarlıya

ğederik. Akşamādar bu zamanaçı ğazma ğazarıķ. Yayan ğederik ğaç kilovet yolısa

ğalan bilmiyom. Ordan gellik, bu zaman yemek hazırlarıķ, işte çoru çocúú doyurruķ

yatırıķ. İneamizi sārıķ. Sabanan ķaķarıķ yayıķ yayarıķ elimizde taķTa yayıķda. Ben

25 atınan gelin gètdim. Ata bindirdiler. Emmimiñ òlunuñ biri başını çekdi atıñ, biri bir òlu emmimiñ bir òlu üç emmim marıdı. Biri bir elimden duttu, biriniñ òlu da bir elimden dutTu. Duvağ etTiler. Yeşilden duvağ èdellerdi, şuralara ğazlı olurdu, şòle şey yapallardı ğurdālēmi donaTıllardı. Orda bindiriller biri burdan biner ener orda ayānı çekmeden üzengiden gelin binecek üzengiye basacağ. Buriya gelişin üzengilik
30 isdeller, atdan èndirmezler. Ne bāşlıyaciyse burda ğaynana ğayınbaba varısa he. Üzengilik verir işde tarla mı veriyor, inek mi veriyor. Ondan sona varıñ, ğapıdan geleniñ elini öpeñ, ğapıda geri yanıñda bir kıZ sādıc olur. Ğaynanam var da ğayınbabam yōdu ölüyüdü.

Nasıl davranılır mesela büyüklere, gelinler nasıl davranırdı eskiden?

35 Gelinnik èderdi seslenmez hiç ğonuşmaz fısır fısır ğonuşur sayğıdan. Ğaç sene sürerse gelinnik èder. İşde sayğıdan ğaynanañsa ğayınbabañısa gèderken ayakğabısını dönderiñ, geldi mi ğapıdan ayā kañ. Altına minder açañ he òle sayğıydık. Şurdan gederken şordan bir adam gesse óĝnü geçmeñ òle süzülün. Bir seniyeçi babıyañ evine gètmeñ. Hiç götürmezler. Òliyemiş evel adetleri òliyemiş.
40 Ayıbımış, adetleri òliyemiş. Bu ğız bōĝüm, bu dōdu bösbōĝ oldu òle gótürdüler beni gezmiye. Burdan hısımı ğarimi toplar ğaynanañ alır seni bir ğanime avradınan babañ evine gótürür. Orada da anañgil yemek yapar, onnara bir yemek dōğker, seni orda ğollar geliller. EletTíñ dürü öteberisini hısımıña ğarimiñá dādıñ. Onnar da künde biri dāvet èder, işTe elbiselik eder, başğa bi ş de eder, zenginise mal ğatar óñe. Bir ay
45 duruñ orda, baba evinde, dāvetde duruñ. Dāvet eder künde hısım ğarim, bir ay durduñ mu buózde ordan o hısımı ğarimi toplar anañgil, şindi akrubā hısım ğarim delleridi. Ordan bōz da onnarı akrubāları toplar, ordan avratlarınan gelir ğarılarnan getiriller. Bōz da ordan buriya getiriller burdāñ¹ yemek verir bozda āşamned , āşam

getiriller. Evel õliyedi, şindide bõn varıyollar saba baba evine geri geliyollar. Hāmile
50 olduñ muydu kimsiye görükmezdiñ. Baba evine gédemezdiñ utandıñdan diyemezdiñ
kimsiye. Ayııdı.

Çocuğu nasıl kırkıyorsunuz?

Ğırkıyon, ğırk tene su dökellerimiş dellerde biz õle etmedik. Bir bürük dilbet
esgisini şöle ğafasına dutañ depesinden dökeñ çocuđıñ bõle oyudu. Ğaynanamız bir
55 saygılı ğarıydı õle ta seferbirlikten ğalma. Hemi halamıdı hemi ğaynanamıdı. Gendi
deál ğocası ğetmiş. On sene çocuksuz durmuş. On sene heç mektup yõú telefon yoú
o zaman burda ğayınbabası zenginimiş burda çobannar diyór hizmekerler diyór beni
oynadırdı seni sataú ğocañ ölük dèyi diyor. Beni diyor ğaynanam şiye gótürürdü
diyor. Evel ğanı olurdu, oña bindirirdi diyor, ta aşşā çöl báleriñ orda Mezgitli deller,
60 orda pakla doldururduk çetene diyor. Ğaynanam orda beni beğlerdi ğayınbabam
burıya pakláá getirirdi diyor. Eşğıyá zamānıymış o zaman, eşğıyá olurmuş,
ğorğallarmış ğadınnar yalıız ğetmiye. Õle der, çocuksuz bekledim der. Gelişin kimse
bilmemiş on seneden sõna, her taraf ğılıñ içinde bilememişler. Ğapılarında bir kōpek
varımış o bilmiş on seneden sõna. Yaşadıını annaTırdı işde. Sekiz tene derdi coçúúm
65 oldu geri ğaynım avratlarının ardından ulaşdım derdi ırahmetlik. Ondan sõda ıcık
onnan yaşamış. Bir derdi gávur ş ymiz vardı kōşgerimiz derdi. Ğayınbabası
zenginimiş, kōşger getiririmiş husūsü eve. Ayağgabı diğene kōşger denir. Onnarı
getirirdi diyor, evde dururdu ğüze ğadar evde durur ayağgabılarımızı dikerdi diyor.
õle annaTırdı ırahmetlik işte. Bilmiyom Vallaha nere olduúnü de işte geldi. Cephei

70 neimi biliyollardı o zaman. Geld ne çaldılar yahar. Benim dedem de orda ğalmış seferbirlikde. Hiç gelmemiş şehid olmuş orda. Esgiden òle irezill miş işde.

Valla çok bilirdim amma, heç şu anda heç biş aklıma gelmez oldu. Bir hoş oldum.

Ben billim. Çocuklarıma derdim bir size duruñ da heykâ veriyim derdim. Bõle bekleşilleridi hele bir şu tama ğızınan òlanı azıtmıya getmiş de...

75 Bir adamıñ avradı ölmüş, analık almış. Gelişin bir ğızınan bir òlu varımış. Bunnarı azıdırsañ evden saña ğarılık yaparım yõsa ğederim demiş. Adamıñ özü dõmüyor bunu. Sabanan diyor ki çocuklara siziynen oduna ğedek diyor. Bir ş azzı alıyor eKmek, bir ğabag olurumuş su ğabā onı da su ğuyollar. Çocukları götürüyor çam içine Çekedini de üsdüne örtüyor siz şurda yatıñ diyor, ben diyor şu dāñ ardından
80 odun edicim, gelir allım sizi diyor, orıya yatırıyor. Şeyi de ğabā da asıyor ağaca. Uyanıyor çocuklar bekliyor. Babamıñ aha odunun paltanıñ sesi geliyor. Ğabaú yel vurdukça tak tāk ettikÇe. Òle bekliyollar āşam ğarāyor baba yok. Bunnar eline alıyor ğabā. Bõle şor verdim miy çocuklar ālaşıllardı azıtmış d y. Āşam bõle televizyon yok ne yok onnarı bõle āğlemiş olurdum yáhar. Gabā ellerine almışlar ta tāk. Tak tak
85 ğabacık bizi azıTan babacık dēyi yola düşmüşler, derdim. Bulullar mı, nerden bulucular.

-Baba ğomuş getmiş, analíí, avradı dutmuş, çocukları dutmamış işde. Analık zor esgiden beri.

Ondan sona bunlar susamışlar ğalan sabah mı olmuş nēse bir ğeyk izi şey izi at izi
90 gelmiş, onda su çıúmuş, şundan içim bacım diyorumuş òlan, güccúmüş. İçme diyorumuş, at oluñ diyorumuş ğız. Ötiye varmış bir it izi gelmiş. Şundan iç m diyorumuş içme ğardeş it oluñ derken bir ğeyk izi gelmişimiş, içmişimiş òlan ğeyk

- olmuş. Dā daşı dolanırmış bacısına yiyecek getiririmiş. Bir ācın dibinde bōle
duldalanıllarımış. Bir bēn ōlu gelmiş. Şurda bir ğarartı var demiş ava geliyorumuş.
95 Şiye demiş ki yanındālara. Gendi atın ūsdünde. Şorda bir ğarartı var canısa benim
malısa sizin ossun gedın baın demış. Gelmiş ki bir dünyā gözeli ğıZ. Atın terkisine
almış. Götürürken ğıZ demiş ki benim bir ğardeşim var şimdi gelir dādan demiş. Onu
ğabil edersen ğötürüm demiş. Temam demiş, beklemiş ğıZ ōlan geleneçi. Ğeygi de
almış getmişler. Ğeygi de ğötürmüşler. Bunnar yatarımış ayucunda ğeyk yatarımış.
100 Şu beá emmimin ayā şu bacımın ayā dēy severimiş ōle. Bir gün bir şey n ğırāna
ırmān ğırāna çamaşır yumıya gedellerimiş. Orda bir ğapğara bir gelin gelmiş. Haydi
demiş çim de senin başını sabınney m demiş. Avrat çimmiye oturuşun şey başını
sabinney nce suya yitmiş bunu. Varıyarak bunu balık yutmuş. Şindi gelmiş āşam
oluncu beán şeynin asbabını ğeymiş gelmiş ya bilmiyór ōlan. Yatā yatışın aşşādan
105 ğeyk derimiş ki. Şu beá emmimin ayā, şu ğara zınnān ayā derimiş. Bunu şey duyar
beān ōlu duyar dēyni avrat nāl edek bunu. Demiş ki ğeygi kes de bir pilav bişirek
demiş. Ula demiş senin ğardeşini özün dōmezdi, nasıl kes diyon baña demiş. Kesicin
bunu demiş. Ōlēse demiş sen demiş ince eleKden duz ele, ben de pıçā bilāliyem
āşama keseK yáylımdan gelince demiş. Varmış ırmān kenarına, bacım ince eleKden
110 duz elenir, pıçaklar buğazıma bilālenir. Orda bōle çiyiriyorumuş. Beān ōlu bunu
ğuvalamıya varınca dīnemiş. O zaman gelmiş ğara zınnā suya yitmiş balıyda
ğusdurmuş geri. Köpūynen çıkmış avraT içinden. Aslı yok da bōle ğonuşurdum
çocuklara ōle ālaşıllardı. Ğavūşmūş ğarısına geri. Kōtū ğadını yitmiş suya geri.
Ğeygi de ğurtarmış. Ğardeşini özün dōmezdi demiş sen nasıl oluyor da buğazla
115 diyon. Yahar kine işde tanıtıyor elbisesini ğeyinci. Ğeyk heykāsi. Sōnadān gelen

ğadın işte ne yapıcı. Türkü diyosañ dèym. Utanıyom ğız. Sen nêrde oñuyon tokide mi? Niye geldiz burıya ya?

Geydirecek ayaúlarına picama bulamazdıú òle çılbak dolanırdı. İşde çok yoklúynan böütdük çocuúları. Bir bez bulamazdıú ki çocuk yatıraú. Şindi herkeş küllúklere

120 atıyor. Yıñamıyor bile.

Bülbül havalanmış yüksekten uçar.

Has bahÇe içinde gülüm var dèyi

Seni seven yiğit serinden geçer

Gözeller içinde yarım var dèyi

125 Elif'ın ğaşları çatıú

Gamzesi sineme batıú

Ağ elleri ğalem dutuú

Yazar elif elif dèyi

Bir ufaKdan ğar yağar

130 Tozar elif elif dèyi

Deli gónúl abdal olmuş

Gezer elif elif dèyi

Elmamız olurdu onnarı āşamdan sona yatarñan getirir, tarñana yaparık ğazannarınan, yarmēy bişirrik, ğatık ğatarık içine yürruk. Damlarda serererik ğuruduruğ. Onnarı

135 getirrik işde üzümünen onu yeller. BasTık çalardık ğoca ğazannarnan. Hatize bişirirdik. Onu yellerdi işde. Bizim işimiz doğal şey yanı dışardan gelen bişey yōdu.

Hatize nēle yapılır? Nişe olur. Buydē vurruk bir hafta on ğún durur suyuñ içine ğoruk orda durur. Onu çıñardırık depelerik, depeler depeler suyunu allık keFkirde süzerik süzeğde. Depelerik suyunu allık. Ğazannarda durur doñuz on ğún onun

140 suyunu allık künde iki yol bir aKşam bir sabah. YētTen táze su ğoruk gendiniñ evelki

suyunu süzerik yēŧTen su ğoruk. Ondan sona dibine çoĥār bir haftadan sō kōhusu
ġeder. Onu elimizinen bōle ġavladırık. Biyaz şeylelere sererik çarşafllara. Ğuruduruk
öfelerik elerik. Onu torbalara ğoruk. İki ġaşıġ ġazana onu ġuyarık, beKmezinen bunu
hatize yaparık. Bā beKmeziynen. Ğarışdırı ġarışdırı bişirrik. Ondan sona tepsie
145 pölerik, tereyānıda eridir üsTüne dökerik. Varısa ceviz ġırarık içine ufaġlarık.
Çocuklar yeller işTe onu. Tarġana şorası bişirrik, bulġur pilavı bişirrik. Esgiden
yemāmiz oyúdü. Çoban pilavı bişirrik. EKmá hamûrû yuġurruk elimizde ederik.
Ğalıç biçerdik tarlalarda buydē harman ederdik. Patosa verir çıġan buydē yıġarık
dārmene salarık un olur. Ha õlesil işler görürk biz. Ölēydik erkeK gimi. Şindi sizin
150 işiyiz ġoley. Her şeyden hazır geliyor alıyorsúyuz yiyorsúyuz içiyorsúyuz. Her şey
bizim elimizden geçerdı. Hee yokluk varıdı. Onu buldúymúza çalardık. Hamûr
yuġurruú eKmek ederik işTe taġTeynen biri bişirir bōK açırú eKmek. Ğış
eKmeklerini bōle iki üç yġın yīyarırú yazaçı yerdik. İkiun üç ġün ederik. Her ev eder
onu işTe yīyar. Kōmbe ederik sabahları zobamız olur bōle orda kōmbe yaparırú.
155 Sabānan çocuklar çaynan onu yer işTe. Sizin gimi hazır öteberiynen somunnan
neynen ġünúmüz geçmedi.

Anlatan: Ali YILDIRIM

90 yaş

Derleme yeri: Altaş

- 5 Benim asger arhadaşlarım mar Çuħuru'da, tanıdıymı da gerçeKden tanırım İremzi. Şuriya Havus dışardan çıkdı ğıPla tarafdān geliken ayā kaķdım ... baba dede dosdu Ğara Albısdannı sen dedi bi şeyler sorucuñ dedi. Sussss dedim, Elembā'ñ adamı var cemāt adamı deal bura Bedel Ağan Ali dedim, ırahat dur dedim. Şindi biz Erçene'de
- de oturduķ Erçene'de esginiñ veya şimdikiñiñ de ihdisascı kōyü, çalışır. Hacı EhmeT
- 10 emmim burda hayvan yayar, sabahnan gēder aħşam gelir öküzlere yayar. Onnar geliken esgi adam onnar da onuñ fiziKcisi, çiftciler onnarı tercih edeller. Çünkü malı yatırmaz, ölücü diye tab . Erçene'de bizim iki seFer üç seFer oturmuşlar İremzi, dedemgil, heç un tükēnmedi derdi babam, bulğur tükēnmedi derdi. Tıkğat ēyled . Ha
- şindi esgi Erçeneliler de hep şeydiyor bōn de geçmişñe ırahatmet. Gelin senñ de
- 15 geçmişñe ırahatmet. Aha bize adam daha hatırlatdıız Fatiħı'ya. Sen kōyleriñ ğuruluşunu mu sorucuñ? Buralarda Erçene Aldaş bizim burda biz burda beşinci nesil yaşıyok, bunnar altıncı Aldaş'da. Ğuruculūnu mu soruyoñ ğurannarı? Şindi buriya ğuran Durmuş Ali. Ğaç ğaç dōşünde Veli'ynen Hamıza vuruluyor iki ğardeşi. Ondan sōra işde kōyü evğaf malı ēdecekleri zaman, şimdi ölmezler var bizde. Şindi
- 20 ölmezler kim? Dōru ğonuşannar. Mesele burda Hüsēyn Hocagil bura ğuruluyor, ğurulunca halk şeydiyor, dedemiñ ölünce ölu Çolak Veli'ynen Hamıza ğalıyor ikisi bir, Durmuş Ali ölünce. Buriya evğaf malı edeceKleri zaman ha şimdi Hüsüyn Hoca Veli Hoca şey bilgili ālim, Meykirli Omar Efendi de ālim, faķat Ömer Efendiye Elbisdan'dan Ğarabekirli ağaları, bu geliniñ yanında annatamazdıķ biz bunu, bunu

25 geliniñ yanında annatamazdıķ şindi, gelin o. Erçene'niñ sorumlusu var ya onnarı
burıya,

-ĖaleyÇiye annat baba ĖaleyÇiye.

Ula dur ĖaleyÇi ney, avıcınıñ boş it mi. Erçene var, Ėusúre baķma gelin, bizim bāzan
hanı Ėonuşmamız olur. Ömer Efendi'ye Ėarabekirli Ağaları böhden etdiler, ediyollar
30 Meykirli Ömer Efendi'ye evĖaf zamānı, bū müsellim tāyinnarı ÇapanoĖlu'na baĖlı o
zaman şey. Çapanoğlu'na bağlı Sivas'ınĖ deal onnarınĖ, Çapanoğlu'na bağlı beyl ne.

ÇapanoĖlu Beyl nde. Ėarabekirli Hacı AĞa'ya böhTen ediyó, Güccük Māmmetliniñ
Ėızı. Selli Hacı AĞa da şey olacaķ şey, Hacı AĞa'nınĖ Ėardeşi o şeyinĖ Ėızını vuruyor
Güccük MāmmetlerinĖ Ėızını. Yapmasañ yidi diyor. Şeyle Ėarşı Ėediyolar. Beriye
35 gelince Ėayrı işde, Çapanoğlu'na Ėarşıliyollar, Ėarabekirler. Hacı orıya varaķ da bi iş
olur diyor. Ėarabekirli Hacı AĞa'yı burda müsellim tayin edince, ō Güccük
Māmmetliniñ Ėızı diyor, Selli Hacı'de müsellim bozdu diyor. Sōra, şindi çok
zamanınĖ şeyi var da, şu uva şōle Ėeder fağaT Avşın'ınĖ adamı emmoğlu cāhil,
Erçene'den de cahal Aldaş'dan da cahal, Nadırnan Posgof'dan osuruķ olmaz. Ben
40 buranınĖ sulhuna iki kōñ heç Ėüvenemem. Erçeni'ye geldi mi giderik. Orda ĖeçmişinĖ
her şeyi var. Şindi Ėenşler deaşdı pisĖoloji ĖasĖoloji diyolar. Esgiden Ėüşlü dersler
varıdı. Bu arada Erçene Aldaş Ėuruluşunu sor Ėayrı onnar bitdi. Aldaşlı Veli Hoca
diyo ki Meykirli Ömer Efendi bir şeriat kesiyor yānış Hacı Efendi, Ömer Efendi
Meykirli Albısdan'da Ėadıymış ya. Suriye Ėazasında da ūnlü Ėadı. Han
45 Arabıstan'da ... dėy nce bōle lâ lâ der Araplar. Şindi onunĖ kelimeleri var bilĖim yok
dėy gelin annatamıyom. Yāni meselā şindi Hacı EhmeT emminiñ torunnarı Hacı

Ehmet emminiñ kiml n den bahsedip soracāñ. Orda Emin Efendi’niñ bāzi sözleri var şeyiñ Hacı Ehmet Efendi’niñ. Onu anıyom, diyor ki Emin emmiye Emin diyor, şurda diyor sufra gurulmuş diyor. Bunu bir yerde annadamadım Aldaş’da gelin saña annadıym dur yavrum. Buyur yemek ye dēy çārdık diyor, geldi diyor Emin diyor, Emin emmi Kerim, o arħadaşı da çārdı arħası sıra gel gel dēy diyor. Sufriya çöKdü oturdu diyor. Bir de diyor şindi Erçeni’ye sizi gene tariha getiriyim bak. Biri de Erçeneliyi esgi adam çārınca diyor ki, şindi burdan yeriyip geliyoğ diyor aç oluyor. Allah bizi diyor Emin ölüm diyor o aç gelip de doğ gēdenden etsiñ diyor. O çöküp de oturandan etmek yemesiñ diyor, çünkü bu Erçeneli oldūñuz uçun bunu gonusabiliyom, başga yerde gonusamam. Galeyciyi annat diyor galeyçiyi, galeyçiyi ne annatıcıym. Erçene’de Hacı Memmetce Ağa’nıñ çocukları da perişan baba dede dosdu. Oğadar da zal olullar daha bir şeyleri yoğ gurursuzlukları yoğ bize ğarşı. Hacı Ehmetleriñ dedēgiliñ yoğ.

60 Hacı emmi asgere ğaşda getdiñ, sene ğaşda asgere getdiñ?

Elli birde getdim, elli ikide getdim elli birde getmedim, elli üşde geldim. Güzün getmedim yazın getdim. Şindi biz şiye saydılar Ğarakösüy’e savk etdiler. Burda Sivaslı Silli Bey varıdı şube ir si o beni orıya savk etdi. Orıya varınca çok ğalmadık orda Doğubayazıt’ına ordan suvāri alayına Ğaraköse’den, binici suvāri alayından orıya verdiler. Ordan Anğarı’ya seçim var. Kirli Ali Kea Hüsiyen de Şirli Ged n’de asger ğarağol ğumandanı. Şöle bakdıñ tipine ulan şöle bir asger olabilsem dedim, Kirli’yim dēyince ğalbimden yüzüne ğarşı. Cumurbaşğannī muhafız ğıtasına seçim mar dediler. Alay sōnadan oldu ora. Potinnerimi nēmi boyadım, bir gidiyom asgerim, geleneadar subay ğolumdan dutdu, çık Maraşlı dedi. Orıya vardık asger olduk. Sōra

70 orda da tanışdık felan bizi savk edenneri felan da hep çarşıda bazarda gördüler o Sıvaslılar felan. Müfrüzlerden Cavıt Bayar benim dağım gumandanım oldu orda. Dağım gumandanım oldu, herkeş asgerlik alıyor ben o hemşerim oldū için Hacı Ehmet ölu utandıyımdan benim evde durumum şu dèmedim. Aha babam mart gireli bir güçlü ğar yadı doğuz yüz elli üşde mardıñ biri ya bir ğar yadı, yollar da ğapandı.

75 Biz binicilik atlı birl suvırı birl binicilik, o hayvancılık yapıdımız için, o Ğurān-ı Kerimde de geçer õretim Nisa Suresi'nin yetmiş iki āyetinde õğretim altında geçer. Orda binicilik felan yaparñan güzel bir at varısa satışa çıkarıcılar. Çıkdım bölük gomutanına da dedim ki, şu atı baña ver dedim. NèydeceKsin dedi, sen baña vèr heç ğarışma dedim. Yazlık şu ata satılmasın dedim. Biz hep atcıyık sen de Elbisdannısıñ dedim, onu alışdırdım, õne düşdüm sanķi õne düşdüm manileri onuñnan atlatdım

80 ondan sõna alışınca kime verirseñ ver dedim. Ben marağozhāniye getdim. Ammā o gün Hacı Ehmed ölu, subaylar şu āzından çıkan ferman gibiydi. Şindi gelin ğusúra bakma da televizyonu çoğ zaman diynemiyom.

Neden izlemiyorsun?

85 Kicik(?) AFedersin bizde bir ara sözü var ya! Bunnar geliniñ yanında ayıp. Kötü adamlar gelirken bak meselā Aldaş bāzı ğabileler cahil deal mi burda Afşin'de de, aFedersin deller ki ğancık bocūmu yatıp yuvallanıyo pezevāñ ölu dèller, adamı görünce dèller, sözsüze, fāki ayrı hāki ayrı, söz ayrı söz, tamam. Burada en sevgili adamlar, Hacı Ehmed'in torunu öyle diyelim saña ğayri biz. Bi tenesiynen

90 tartışıyoduğ Hacı Ehmed'in torunu, baña bir mevzú ğonuşdu, ğanadından kağ get dümbük dedim ben adama. Benim anamın üç cüz altın ğalını var seniñ ney ğ var, bir eşşek buçu anıyañ ğalını dedim. Meselā bugün şu bizim öte bir arıcı gelmiş arıcı gelmiş Has Ali'nin, Musdafa Ğanat diye soru soruyo burda gene aynı yerde soru

soruyo bizim ...dan gelmiş. Soru sorarken ben dedim ki aslanım bak bahadırın obası
95 horaf çıkar Muhsaloğlu yedi boyu vâli taşıyan dedim iki bin yüz çadır, Muhsaloğlu
Musdafa Paşa dedim. Gêderken de öğretmen olmuş yenge, gelin, Muhsaloğlu
hakğında beni aydınlatın demes ! Ula sen nasıl öğretmen oldun, nasıl milletvekili
adayı goydun dedim. Sen Muhsaloğlu hakğında bizi aydınlatdın dedi, bugün iki bin
yüz çadır yedi boy vâli taşıya dedim. Bak hatâları yok İğdenin uvasına böyle ora
100 gonar şey gonar Muhsallı gonar. Buriya Göksün başından böyle Cihan çatınâdar
Avşar gonar. Avşar Derimoğlu aşireti, seksen dört bin hane temel Horasan'dan
göşleri, seksen dört bin hâne göçüyor Horasan'dan göçüyor. Tecirlinin boy bağ onnar
da ötâçiye gonar. Gayrı sen oraları bilin Torusların(?) üsdüne Topakdaş'a felan
gonallar. Tecirliye âzı bök boyu bā Tecirlinin.
105 Onnar kaç hâne?
Tecirli mi? Bunnar bölük börçüK göşdüler. Tek bir boy beylikleri var herkeş şey ayrı
ayrı. Ha orda mehitinde der Çapar Omar boy bēmiz de Topakdaş'a gonardı, al gapıda
al kendire asardı, her birimiz bir orduya yeterdi, dōşerek ölemedi varımız der,
isyanında. Sōna töreleri var Tecirli aşiretinin, gardeşini öldüren atından endi miydi
110 gılıç böyle galır, Türk, gılıç çekemez. Bunnarın Türklükleri, Türklük guvvetl nen
gelişdi. Sōra Hacı Ehmed'in ölu, dikgāt eyled . Muhsallı ötâçiye gonar, İğde
yazısına, orıya uvaya. Buriya hep birden uva dēy Albısdan uvası diyolar şindi, bura
da Aldaş uvası geçer Tarihde bâzen, burda Avşarlar da aynı Tecirli de aynı üç,
Ceritler de Hurman üsdüne gonallar. Fağat bunnarda bir hatâ yok ırz nāmus hatâsı
115 yok. Üç aşiretde de, bizde bizim tek evde. Baña da Hārun'un gızını verdiler
Puñarbaşın'a ben, Oğuz Hoca gelmiş, birisi de aralarını giriyor. La ölüm onun önde
Oğuz Hoca var senin önde kim var dedim. Orda o Harun'un gızının gayınbabası sizin

ğadar oturmadiķ. Yanı on daķķa beş daķķa tanışdıķ, ben de görmediydim,
merhabaşıdıķ, hańķı partilisiń deýincek gelin ha şarpadan sormasıń mı bańa. Ben
120 dedim, baķ dedim, ben dedim Türkeşciyim, dońuz ğişi ońudum dedim ońuyom
dedim ... dedim. Benim dedem saĝ olsıyadı başķa partiye rey versem beni buĝazlardı
dedim baķ tıķat ğyle dedim. Bunnarıń hatası yok ğerķā var. O ğadarı birer kelime
sordu.

Şiir söyley misiniz?

125 Bazilerini unuduyom şiir, Tenecioĝlu'nun da şeyi var, Tenecioĝlu'nun şeylerini tam
yazamassaķ ħirkin olur. Yine de ondan başlıyaķ kōylunız olduĝu uĝun.

Oķķa deyi de ħay daşını dutallar

Ġuru üzümü leplepiye ğatallar, Adana'da

Burda ğalanı da kōprü altına atallar

130 Ġıyma hākim bey ğıyma n olur canıma, der.

Güzel şeyleri var bi ħoķ, şindi aķlımızda ğalannarı, şairlikleri şey de bańa ğöre
zamānı ğeşdi Hacı Ehmed'in torunu.

Şu Tecirli aşireTini annadaķ da. Yahu serbesken ħoķ güzel annatıyodum da, şind ,

bunu eksik annadırsań ħirkin olur efend . ħapar Omar şiye ħıĝar Ġuruca Uvı'ya

135 ħıĝar. O burıya gelince şind Ġuruca Uva'da sōler Göksün'nen Maraş arasında.

Yeter patışām da bu sitem yeter

Ġurucuvı'ya da ğonuşun ğuķĝuĝlar öter

Ġız gelin ğalmamış hasda olmuş yatar

Seher yeli de aħılmıyor ğülümüz, der, ħuĝuruva'dan

140 Duman duman olmuş Hamite'nin ğalası

Heħ getmez de aşiretin belası

- Yıhılıp da Çuhuruva vëran ğalası
Çevrildi de orda ğaldı elimiz, der.
Ġarāciken (?) çıhınca da harnının düzüğü
- 145 Oturmuş boy beğleri hep bileder sözü
Fettahlı bağlar da yoksa kim edek nazı
Yedi yerden bağlı golumuz, der.
Ġoca düldülden de barhanımız çekilir
Çekilir de ğuzuluğa dökülür
- 150 Benim belim bundan sōna bükülür
Sabahanan da ğün burnuna Ġmalı'ya ēnerdik
Saçılır da saçaklıya ğonardık
Sākin ğonuşuyum ben de acele ğonuşdum bu kelimiye
Sabahanan da ğün burnuna Ġmalı'ya inerdik
- 155 Saçılır da saçaklıya ğonardık
Şöhret için yavuz ata bineridik
Alışğan çakma atla bizi belimiz
Bura ğarip kōyden gelenner bizim Erçeneli marabacı (?) oğlunun ğızı ya, Çerkez
avradın anası Aldaş bol kōy dedi. Çünkü Erçeni'ynen Aldaş yapıcı, ne Posğof'nan
- 160 Nadır'da sulh olmaz, esğisi. Geçim bizim çifciliKde buğday ğaldı zaman biz
güçügük, biS dedemiz ireçberin böüğü ğomşular yardıma gelir. Bi yanda Nadırlılar
da geldi yardıma, şurda ğırh elli dönüm tarlıya öğleneadar bitire on sekiz yigirmi
ğişi. Yanı yardımlaşma güçlü. Buñaltıcılık yok, cimrilerin de yanına da satı kimse
varmaz işimi bitir deyı, onnar ayrı. Tecirli aş retini ānadıyoduğ da ordan şeyden
- 165 Ġmalı'dan çıhınca

Ahır dā da yaylamızıñ etea

Maraş'da Bayzıt beyleri de elimiziñ dutā

Ġayet serin olur çimen çatā

Orda yayladır elimiz, der, Berid'in yaylasına

170 Yeter patışām da bu sitem yeter

Ġurucuvı'ya da ġonuşun ġuġġuġlar öter

Ġız gelin ġalmamış hasda olmuş yatar

Seher yeli de açılmıyor ġülümüz, der.

Çuġurua'nın meselā,

175 ... púúru(?) çöker, oráyí sōledik heralda

İçilmez suları yōsunu ıoıar

Dōnder ġōçün yönünü de

Çel atın başını ova yoluna

Boy bēmiz de Topaġdaş'a ġonardı

180 Al ġapıtı da al kendire asardı

Her birimiz bir orduya yeterdi

Dōşerek ölemedi varımız, der.

Çapar Omar der de n olup n olunca

Ben de çatlıyorum şu dāları issiz ġörünce

185 Saçılıp da şu pardıya ġonunca

Silkinip de ġır ata binince

Her yere toıanırdı şerimiz, der.

Anlatan: Döne IZĞİN

79 yaş

Derleme yeri: Altaş

- 5 Şindi ben Tombağ'dan geldim burıya elli sene atmış sene oluyor. şindi gızım bak biz
çocuklūmuzda oynardık zıplardık, gezerdik ev bark demezdi analarımız da
babalarımızda. Öle gezerdik. Bulğur ğaynadıllardı, ğazan düzellendi. Erkekler ğazanı
dutallardı gulplarıynan şöle devirir dökellerdi. Ondan sōna tarhana bişirir tarhana
yapardık. Suvā gelince, ğara suvağ adamlar suviyannar olurdu, onnar suvardı
10 çamırınan. Bizler de biyaz toprānan şöle süPürgiyenen suvamış olurduk. Şindik mi
deal ya. Onnarı yapardık. Şidi de burıya geldik, buranın kezzek yīnnarını ben tut
ağacı sandım. Bu Aldaş'ı heç anadan bi şēcik yoğudu, mizan, kel ğabādı. Kezzek
yap, kezzeanen yemek bişir, kezzeanen ocak yak, bir rezillik yaşamıssık. Gözel
yaşamamıssık ki esgiden. Esgileri neapıcıñ sen, getsiñ gelmesiñ. Samaninan yemek
15 bişir. Aha şunja de, Remzi desin. Öle günner yaşadık yavrim. Horuz ötümü kahardık
adamlar işe gedici ya. Tarhanıya ocā ğorduk. Ğaynardı ğaynardı, pancarını atardık,
suyunu ğorduk. Üç suyunan bişirirdik bu tarhanıya. Haa gōzel olurdu. Gilik darının
bazlamasını da dōrallardı, yēllerdi çor çocuk. İlāne dönderirdik bōle. Ağaç ğaşınan
şindiki dāl ya. Ondan sōna gelecek güne mercimek ğoñ, yarma ğoñ, bunnardan çorba
20 yapan, cıyıklama yapan. Bu işlerimiz ārıdı. Şo pûñara lōbetci varır, hepimiz
beklerdik, āşamaçı ğórdúúñ puñarı. Bir birimizden öndüç olan öndüç alırdı suyu,
aman baña vēr ben yemea ğoyucum dēyi. Çamaşır yıhaması ayda, zeñginner ayda

yurdu, fāhırlar da ırık günde yurdu. Bit bire gôtürürdü. Yaa. Şindi bir efendilik, neler, ocağ yanıyo, sekizde kaşıyor çayı goyo, hayran galıyoğ o günnere.

25 Çocuklar hasta olduğunda ne ile tedavi ederdiniz?

Abaavv hasdelik. Şindi bir sıhıye çıhardı. Sarı bir hap verirdi, onnan bir tene yarım tene içirirdik, sıtma olurdu, yağın olurdu, düşürürdü. Ondan sōna dokdur çıkdı Elhamdülillah. Hasdeler çok ölürdü önce, kiş kiş olsun şindi gözel, valla tokturlar var.

30 Peki, ölüm sebebi en çok ne derlerdi?

Boğmaca, öksürük, ızamık, çiçek, bir de ızılıyğrık diye bir yara çıhardıllardı. ızılıyğrık neresinde çıharsa çıhsın oña da şöle yeri deşerdi bilen ırılar, sōlcını çıhardırdı el ilāniynen bōle kömerdi sōlcını. Sabānan kağar ki sōlcın üsdünde ölmüş. ızılıyğrın üstüne mi kömerdi onu?

35 Heye hee, sōlcını diri diri kömerdi. Allah'dan iyi olurdu zahar o dırnāndan sürer giderdi bōle. O ırı geri gelir bağardı, gurtarmış yavrum dırnāndan çıkmış derdi. Sōlcını diri goyoğ ha.

Şindi neane ıaynadıyoğ, ebemkömeci bişirrik, yedirrik, vurruk, tut ırusu ıaynadırdık ıabağulak çıhardırdı onu vururduk buğazına ıabağulak, onu lepe 40 ıerdik. Ha çocūn biri de bir bōmacıya dutuldu hēç iyi olacā ıalmadı, oña da ıara eşşean sūdünü içirdik, hayvan var ya onun sūdünü. Heye ıyileşdi.

Burda dūğünler, şenlikler, akrabalık ilişkileri nasıldır?

Çoh yidi esgiden şindi ıyi deal. Şindi kimse kimsiye varmıyor, televizyonun başında çürüyo. Esgiden āşam ekmeani yediñ miydi.

45 Eskiden şenliklerde neler oynardınız?

Ohō uzunali oynardık. Neler oynamak. Ondan sōna yúusüK oynallardı. At deve yapallardı, sîñ sîñ ataşı ğurallardı sîñ sîñ oynallardı gēce. Utuzannarı suya basallardı. Mēydannia ğurallar harman yerine bōle, oynallar o oña hōlar çıhardır o yandan o oña hōlar çıhardır. Hee elinde bir ğazzīnan hōlar çıhardır, o çıhar ğaçar, utuzannarı 50 şu suya basallardı sabahanan. YúksúK oynuyolar ya. Dúúnumüz bir hafda çalınırdı, şindi bir ğün davul çaldırıyolar ne biliyim ğīz erkek bir arıya geliyollar, ney oynuyolar?

Yedi ğün yaparız diyorsunuz düğünü?

Şind bak bōn bayrak çıhıcı, bōn bir mal keseller, onu yemek yediriller. Buyur 55 édeller, toplanır millet, toplanır. O zaman yēmā yedikden sōna sen filan kōyü alıcın, sen filan kōyü sen filan kōyü, kōyleri alıllar hep, dúún sābine misaFır gelecek kōyleri. O kōylüyü alannar sehab olur misaFirine. Dúún soñu para atılır misaFirler gēder. Evel ōliedi. Şindi davıl düdük kaçdı, ... çıkdı. MisaFırı alan oĝa baħar, ev seabi ğün seabi heç bakmaz.

Anlatan: İsmail ÖZTÜRK

62 yaş

Derleme yeri: Örenderesi

- 5 Asgerlik ğardaş şind , biz işde aynı ded m gimi bize hiç bildirmediiler sabānan hemen
deri desti aḥşam bindirecekler ya bizi harp şeyine, harp āşamdan vurdu zāten. Bizi
sabānan bindirdiler aḥşam Mersin'e indirdiler, orda aḥşam bizi aliğopter şeynen
uçānan endirdiler. Kıpırs'a endirdiler amma bir bombardıman başladı ammana ne
deyim saña yāmûr nasıl tolu düşer ôle düşüyor inan ki bombalar. Türkiye
10 bombalıyor, Türkiye uçakları bombalıyor. Orıya bombalıyor veriyo geliyor
taḳviyesini burdan yaḥıp gediyo, Türkiye'den, İncirlik Havaalanı'ndan yapıp
gediyo. Bizi zaten piyâdâ oldūmuzdan bizi fazla soḳmadılar. Devamlı geride ğaldık
ya, hep zāten uçak şeytdi. Hep biz ğaradan köylere girdik. İnan ki yirmi dört saat zor
sürdü yav. Acıcaḥ sākinneşdi nası olduysa, yanı üşde birini anca alınmış o arada,
15 nasıl oldu dur emri gelince durduk. Durunca herkiş birliklerine yavaş yavaş çekildi.
Amma gene de sabahlara ğadar yatma yoḥ. Hep gece dışarda, heç yemeklerimiz dahi
şeye geliyor, dışarıya geliyor, arāziye geliyor. Bōle işde zaman geldi geşdi geldi
geşdi. İkiune bir bizi çıkarıllar Rum bölgesindeaki ğâvurları tesPit édellerimiş.
Onnarı torlardık toparlardık getirirdik. Bizim ordāki, ordāki Türklere var ya çok
20 aziyet çeKdirmişler, çok aziyet bild ḡ gimi deal. Bizden evel de öldürmüşler de bizi
zāten o şiye çıhatmıya vèrmişler. Adamları beleş çalışdırıllarmış arāzide ossuḡ, arāzi
vermezlermiş, isgence yapallarımız, ğarılarını, ğızlarını, çocuklarını öldürüllerimiş,
heç diynemezlerimiş. Bu köylerde azımış Türk olarak Rum çömuş heralda bilmiyom

artık nası ireli geliyosa işde. Soñ sō düzeldi godu gëtdi. Ondas sō çok rahat geşdi
25 asgerl m. Yetmiş altıya girdim mart ayında bura döndüm. Mart, on sekiz ay yaptım.
Köyümüz ismini nerden almış?
Şorda su depbōmuz var ğarşıda görünüyo bağ görebiliyosun. Onuñ şu ağaşlı olan
yerde var ya armıtlı olan yerde gâvur varımış, Rum. Rum köyde de varımış,
Bōksevin köyünde de varımış. Kilise, şura şindi Kilise diyok ya şindi Türksevin. Biz
30 evel orda kilise varımış, orda da Rum varımış, oranıñ camisine aklım yetip geldi
yanı, kilisesine. Bizim benim hanımıñ amcasınıñ ölu çok zengin ya Hotazlı, orıya
kürütdü, kilisiye kürütdü park yaptı kilisiye yanı. Kilisiye olduğı gimi bōle bōök bi
park yaptı, ha diyeceam. Orda otururmuş Rum şo etekde otururmuş. Az bi şey var
meşe şu görünen de, o meşeniñ orda otururmuş. Bir gâvur da bizim şu ilk girişde bir
35 ev var, sâda ilk girişde. Gâvuruñ biri orda otururmuş, şu köyden öti yanı arâzi hep o
gâvuruñumuş, camızı, arısı. Bu gâvur çok zenginimiş burdâlarıñ hepsinden de
zenginimiş, bu ğayrı buraları Türkiye’den bunnarı gömıya başlıyanca bunnar başını
alan ğaçmış. Bunnar başını alan ğaçmış. Köydeki oturan bağırcıymış, o zamanıñ
bağırcılarından. O da Êrmeni bağırcıymış o. Burdâki gâvur burdâhı bir arğadaşa
40 buranıñ bir arğadaşına arıyı da vermiş, camızı da vermiş, yatâ, evi. Heçbi şe sâde
parasını almış getmiş. Bu ondan zengin olalı iflaf olmadı, halen de iflaf olmuyor. Bu
bağırcıyı zaman geçmiş bir sene mi iki sene mi geçmiş o arada birez alacakları
varımış, bunnarı toplamıya gelmiş, köyden birezini toplamış birezini de şo ğarşı
köyden toplıyacıymış. Yayan gëderimiş çünkü adam bi şeyi yok ya. O Bōksevinliler
45 bunun ôğune iki üç ğişi salıyolar, bunu orda öldürüyolar, parasını alıyolar. Adamı
ânadıyollar kine, şindi evelden belli ânadıp geliller ya, itburnu varımış bāñ
kenarında, adam bāñ kenarını dolanı dolanı dolanı, ğuvalamışlar ya itburnu da

böügümüş ellām, adamı pıçaqlamış öldürmüşler velhasılı, o gâvuru òle öldürmüşler.

Burdālar işde bunnar başını almış kaçmış. Burda üç sene mi oldu beş sene mi oldu,

50 şurda şu eviñ birez göyünü varıdı bunun çobanı Berçenek deal şu, Norşun'un öti

yanındā ney ora yav? Nēdi yav? Demin bi cenaze verildi. Yo yo daha yoğarda,

Kürt Kürt. Ha İncirli. Benim de vardı göyun, benim bir ufağ oğlan varıdı olanı

götürdü yanına ben de bōle bekmez gaynadiyom. Bōle daşa belini vermiş ayānı da

şēyle uzatmış ayānıñ ucunda şu bōklükde bir altın. Nal, aynı eşşek nalı var ya aynen

55 o ğadar var. Bizim buriyā geldiler işde o zaman. Ev telefonu varıdı burdan avradınan

Kürtce gonusdu gonusdu gonusdu. Yav Hasan ab ne gonusuyoñ yav dedim. Yav

dedi olan dedi ısmarlıyacım hasdiyem biras, rahatsızım dedi o arada. Çocuk baña

altını buldu dedi. Bunun ğonúnú etdim nēy tdim. bakdım altın deal dedi beni

ğandırdı amma altın. Ğardeş bir gece aynı gece orıya geldiler ğardeşleriynen altını

60 ordan aldılar. O ğavuruñ ded . Aynı nasıl eşmişler beton şeyi ğoñ ya, beton atañ ya

mezere duvar gimi. Ğoca ğoca daşları nasıl endirdiñ öyle. Şōle endirmiş aha daşları.

Şunuñ gimi şōle daşları içine kömmüş. Nerdiyese bir buçuk metre var derinn . Nasıl

deşdiğiz onu. Nasıl verdiñ nasıl çıharTdıñ o kösdüğü nası bulduñ. Kösdü şu toprā

eşer taman, şōle topak topak yīyar ğeder. He kösdük, o patıtaya samısā onnar berk

65 yēr. Onnar pataTa ğomaz heç. Hep o işde ören oldū için bundan ören ğalıyor.

Anlatan: Döne POLAT

65 yaş

Derleme yeri: Örenderesi

- 5 Gelin içeri girerken testi kırılıyor, bir takım şeyler yapıyor onları anlatır mısınız?
- Çerez atarık, yā yapışdıddırık ğapının üsdüne, gelin eve yā gimi yahışşıñ dēyi. O bardak ğırması da ğızken huyu biraħılsın yeni huy edinsin dēyi. Meselā gelin eşiklikde atlarıhana Ğur'anı üsdüne dutarık üç sefer ayānı içeri atar dışarı çek̄er atar soñ üçüncüde girer içeri ğaynananın ğoltūnūñ altında. İşde o da ğaynananın
- 10 basğısının altına girsin diye.
- Yirmi tene Ğur'en getirsen de altından geçersen gene girmezler. O esgidenimiş şindi ōle bi şey yok. Esgi gelinner ğaynanağan önce yatmazdı. Ğaynana yatmadana gelin yatmaz ğaynana kaħmadana ğayınbaba kaħmadana gelin kaħār, eviñ adirefini sil̄er süpürür yemā hazırlar, ğaynana ğayınbaba ondan sō kaħar. Şindi de geliniñ ōnden
- 15 zor geçiliyor ki ğapığan ōnden bir tıħırtı ederik de gelin acebā duyar mı ola dēyi. Sen çayını içersen içiyon içmessen oturup bekliyon. Gelinnik edellerdi ezel daş gelinnik edellerdi. Bāzisi ucca ğonuşurdu bāzisi ebe dilli heç ğonuşmazdı. Ona bir mal veriller ya bir tarla veriller ya bir dam verillerimiş, tosun verillerimiş, eliñde ne varısa işde gelinn bozması için. Altın alıllarımış gelinn ği boz diye. Ğayınbaba
- 20 bozdurana ğadar gelinn ni bozmazlarımış. Şindi gelinnik melinnik yok işde. Őnecek ēyi bi yanımız yōdu ğızım.
- Çocuklar hasda oldūnda doħdur nēş görüyodu ki doħdur moħdur da yōdu. Şey ğaynadır içerirdik hayva yaprā. İşde şo şu ıcık bir şeyler ateşini düşürmiye ōle çabalardık. Ėyi gelirimiş demek ki hayva yaprāyınan neyinen, şindi gene içiliyor
- 25 gerçi de. Yaşarsa yaşar yaşamazsa ölür. Boğmaca olurdu ōsúrú ōsúrú. Büzmece

olurdu. Bök ğarılara götürüllerdi hasdalanınca, damā düşmüş diye ğarılar çekterdi damānı. Şurıya ğazıllar ciletleller şurıya bir şey ğuyallardı çiriş unu miriş unu. Tā daha ezelden tavūñ boħunu ğollardı, sōna sōna çiriş unu ğondu bulundu mulundu.

- Öf hēri sen de özetini çıħadıyoñ.

- 30 Ne özetini, özeti olup da, hayātımız öliyyedi işde. Hayatımızı ānadıcıysañ o, incesinden ne gediciñ. Pisl ŋ içinde bödük, pisl nen geldik pisl nen de ğediyok hatın ğızım. Tavuk boħu ğollardı ki çocūñ bıñıldānı çeksiñ dēyi. Tavūñ ..ndan imdaT umulur mu? Ondan imdaT umardık. İt boħu olduñ da eme mi yaradıñ deller eğer duyduysañ işde, işe yaramıyan bir kişiye. Bir derde deva olmaz da bi yol da bir işiñ düşer de bitmez ya.

Nasıl beddua edersiniz?

Hayırsız, tembel, töremiyesice, yaşı ğarālesice işimizi dú múyör diyok.

Amma biz çocukları çok zor böütdük yavrum. Altı tene çocúüm var çok zor böütdüm. Benim herifim ava ğetdi avdan geldi heç çalışmadı. Ava ğetdi avdan geldi.

- 40 Bir tandırdan aldıım ekmā bir hafda eline somruk verirdim. Bizim şurda kōde bir adam varıdı, o da Almanyı'ya ğetmiş Almanya'dan ğelmiş. Geliyim de bir hap isdēm de bir hap yutuyum dedim. Geldim adamıñ yanına isdiyemiyom, oturdum şurıya şōlece. Ezelde bir utanma varıdı şindik mi şindikiler olsa onu öle öle ederek gene isder, yanı bir türlü hapı annatır işmarınan müşmarınan. O zaman daha bir aklımız
- 45 yōmuş yahar, şindikiler aħıllı. Hoş ğeldiñ gelin dedi. O da saña hoş ğeldiñe ğeldi amma sesi çıkmıyor dediler. Şo çantamı ğetir hele ondan sōnamıyağ ğeline bir hap veriyim dedi. Şindi şu çalışmıya ğedilen çantalar var ya o zaman onnar gözümüze bir ğözel ğörüküyor ğetirmişler hezana daķmışlar şorıya, çok ğözel bi şey yāni o.

Damāsıyoķ oņa. Ordan bŃz bir hap verdi. Gelini ne diyollar ki vŃrme bu ŃlŃr verme.

- 50 Bi Ńey olmaz dedi. Doķ ģarnġna yut dediler. Orda verdiler ayına yutdum alıķdan
buģazım dutuldu. Gene de ondan acıķ sesim ne açıldı da Ńle ıcık yaşıadım.

Anlatan: Gülperi TÜRKMEN

61 yaş

Derleme yeri: Binboğa

- 5 Annemgil künde sabah kahardı ekmek bişirillerdi. Yani yokluğudu, galabalığdı. Biz on dört gardeşik Özdennerden. Sōna yani evlendik on yedi yaşında gelin oldum, anne oldum. Yaşam zor işde arha arhıya arha arhıya altı tână bebeK yaptım. Biz de aynı zorlukları ğatlandık. Annemgiliñ gününde bi ş y yōğudu. Ne bir çamaşır makinesi ne bi şeyler yani duval bir lambıyanan geçinillerdi yani bu ceyrannı eşā heç
- 10 yoğudu. Biz de bir türlü işde yāni oña baħarak ey di. E çalışdık çabaladık malcılık etdik yāni şimdi şükür, zorlandık yaşlandık oña baħarak çocukların hasdalandığında yani çocuğın öleni ölürdü ğalanını o zorlukları çekerdik. Yani bir şey göleylikde yoğudu. Parañ varısa doğdura gēderdiñ yoğusa gēdemezdin. Ebemiz de küy ebesi olurdu. Heç bir yāni hasdaniye neye gētmedik. Gendi çabamızınan olurdu. Gendi
- 15 çabamızınan zorluk çoğudu ğızım. Yani şimdi ırahatlık Allah'ıma çok şükür Allah'ın verdiği nimetlere. Ğışlık yiyacāmiz de yāni bir un bir bulğurudu öle bir düzenni bi şey yoğudu, fazla mal yoğudu, ağartı olmazdı süt yoğurt. Evel bu cevizler neler olmazdı yanı. Bir iki ceviz olurdu, şimdi her şey bolluk Allah'ıma çok şükür. Tereyāydı heç bu çiçek yayımış, zeytin yağmış yani ğıtdı çok ğıtdı yani her evde
- 20 bulunmazdı. Gendi imkânlarımızınan.

Ekmeğinizi de kendiniz yapardınız.

He gendimiz yapardık yani annemgilde her sabah kahardı bizlerde de haftada on beş günde bir ederdik. Şimd yani altı ay sürüyor günnüK ekmeK geliyor.

Bu evi kaç senesinde yaptınız sen yardım ettin mi?

25 EttiK ettiK ğızım. Puñarlardan şey evlerde su yoğudu su çekerek haftada bir su gelirdi ondan ahıdırdık yāni. Onnarınan o geldiği zaman yapardık. Çamırınan yapdık, daşnan, çamırınan. Çok zorudu ğızım ne dēy m ki şindi her şey duval oldu. Çok göley yani.

Nasıl gelin olunurdu, kaç gün sürerdi?

30 Atınan geldim ben, ğardeşleri ellerinden dutardı, biri de atın başını çekkerdi. Ben atınan geldim.

Eşiniz imam emeklisi mi?

Yok, ğorucu emeklisi fahr imamıdı.

Çocukları nasıl kırlardınız?

35 Yani yediünde bir yol ğırıldık, banyō yapırdık. İşde banyo yapırdın, getirirdin. Ğış günüyse zobanın dibinde yapırdık, yaz günüyse banyōda haa öncesini dēmedim. Banyō munyō heç bi şey yōdu. Affedersin tufālet yōdu. Daha evvel anamgilin gününde. Bizim günümüzde değışdi yāni, ğırk günde de bir şey ederdik çocū ğırıldık. Ha ondan sō da çocūk ēy olurdu yaşardı işde.

40 Çocuğa özel tuzlama yapar, gözüne sürme sürermişsiniz?

Yapardık yapardık, sürerdik he, gözü bişmesin diye, göz bişerdi. Duzlamayı çocūn teri koğmasın dēy, o güzel ēderdi. Teri koğanın şindi duzlanmıyor. Önceleri öliiedi. Altını mı? Gederdik bir yardan toprak getirirdik. Bez olurdu o toprā belerdik çocū. O toprak yarardı. O toprā silkerdik dēşicek varısa değışdirirdik o bezi, yōsa geri onu

45 silker geri altına ğorduk. BeşiK olurdu bōle beşşikler deal tahTa beşşik olurdu.

Burada hayvanlara ne gibi isimler koyarsınız?

Şindi şōle yani, al ineK, ğar inek yani ğırmızı ineK yani bōlesil derik yani rengine göre isim dağarık.

Çamaşır makinası yokken çamaşırı nasıl yıkardınız?

50 Çamaşırı mı? Bır gün suyu çekerdik. Puşarlardan daşırdık yanı guvalar olurdu. Onnan daşırdık banyō yapardık. İkinci günü de çamaşırı yıhardık elden. Su ğurardık yanı dışarı müsa tse dışarı ğurardık içerde bi şeyiñ varısa zobañ neyiñ içerde ısıTırdık onda yıhardık. çok zor şartlarınan işde.

Günümüz gençleriyle günümüz yaşamıyla, şimdiki ilişkilerle eskileri
55 karşılaştırdığında eski mi daha iyiydi şimdi mi?

Sayğı önce yidi şimdi sen sen olduñ ben ben oldum yanı, ırayına hür oldu. Bōğü bōK sayallar güccü güccük sayallardı. Güccüñ bōge sayğısı olurdu, güccüK de oña göre yanı. Odalar olurdu toplanıllardı. Bir sayğı sevgi varıdı yoklūdu amma. Şindi yānı bir hamır yūruyom ğırk çeşid öteberi ğoyom, yāyıdı, yımirtiyadı, teanidi, yōrdudu yānı o
60 düzenidi evel sırf bir mayıyanan bir hamūr yūrulurdu, onu çörek yapallardı o da şaçda. Yanı onu yellerdi ğapış ğapış çay yōdu ğayfe yōdu önce. Bekmez varıdı, üzüm varıdı, yānı öyliyedi ğızım.

Pekmezi nasıl kaynatırdınız?

Bekmezi mi? Bekmezi getirirdi, sal derik biz yanı şōle bōK bi şey olurdu, onda
65 depelerdik. O suyu çıhardırdık onu ocā ğorduk. BōK bōK şeyler olurdu yanı ğazannar olurdu, yanı tencere diyorsüz şimdi ğazan he bōK. Onnarda keflerdik geri bir ikinci ğazana durulurdu berraK olunca oña ğorduk. Onda ğaynadırdık altını yaħardık ğaynadır ğaynadır ğoyulaşdımmıydı bir ğözel sarı köpā dönerd Ondan sōna şeyderdik, şōle çıhardırdık, sōdurduk, ğabına ğorduk süzerdik.

70 Hangi kaplara koyardınız?

Hee küpeciK olurdu işde cere diyoK he. Onnara ğorduk, laylon ğap heçbi şey yōdu onnara ğorduk, bir de deri olurdu. Şu hayvan derisinden deri çıĥardıllardı beĥmezi onĥa ğollardı.

Peki, burada atasōzü deyim, diyelim ki ırsız bir gelin var kaynana ona ne der?

75 Ayarsız, afat, hayāsız, yanı hayāsı olmıyanıĥ imanı olmaz gelin ossuĥ ğomşu ossuĥ.

Yaramaz çocuĥa beddua ediyor mesela ne derler?

Afacan, yaramaz, töremiyesice, olmaz olasıĥ, yanı önceleri ilaha olmaz olasıĥ, ciĥeriĥ āzıĥdan gele, yanı bıĥannar bōle derdi. Önceki gelinnerde bir sayĥı varıdı bir gelinniK ēdellerdi. Ğaynana ğayınbaba bir bāşış verirdi o gelinn bozardı. Yōsa heç

80 gelinniK ederdi heç omuz silkilirdi.

Eskiden kayınbabaları ataları işten geldiĥinde nasıl karşılırdınız?

Ğorĥulurdu, tā šōle gedilirdi ōne gedilirdi. Ğēderken savışdırılırdı şindi gene aynı ōle de bir sayĥısı ōle yapan yapıyor yanı. Sayĥısız olan da yapmıyōr, deminki ded ĥ gimi

sen sensin ben ben getsin yoluna gelsin yoluna diyen de var. Elini ayānı yıĥadırdı

85 evel işde şey yōdu ğūĥum olurdu. Onu sabūnū verirdin havluyu šōle dutardın. Bir abdes aldırırdin namazını ğıldırırdın. Namazlāsını açılırdı. Onu beklerdi yatanāça beklenirdi ğaynana ğayınbaba, şindi o yok.

Peki, kaynana kayınbaba geline nasıl davranırdı eskiden?

Evel gelinniK irezill di. Yanı çok irezill di. Şindiki gelinner ğaynana ğayınbaba

90 oldu, ğaynana ğayınbaba gelin oldu. Öliyedı ğızım.

Hikāye, masal, ninni, mani bilir misin?

Demin sōlüyordum ney di ğı!

Oĥlak ğēder oyuna

Anası ğurban boyuna

95 Bõle gözle düşmemiş (yani nēse ğabileñ nēse)

Fatışler'in soyuna.

Nēdi ğı! Bi daha varıdı. Yanı hepisini biliyodum da şindi aklıma gelmiyó.

Pasta börek çörek yoktu neler yer yapardınız?

Nerden alıp da bişiricik, bizim datlı yiyecāmiz bekmezidi. Tut bekmezi, üzüm

100 bekmezi, ğuymak yapılırdı işde hatize dellerdi onu yapardıķ tereyāğ dōķerdik üsdüne
he õle yerdik. Çokca bulğur yemā yapılırdı. Pilavını, çorbasını, ğıymasını, patatisli
mercimeķli yani bulğur olcādı. Pirinç çok yōdu yānı.

Yalandır bu dünya yalan

Var mı bu âlemde ğalan

105 Bütün insanları alan

Ğabir ğabir, ğabir ğabir

Üs duvarı daş örülür

Ölümden sonra diririlir

Çırasız bir ev ğurulur

110 Ğabir ğabir ğabir ğabir

Çocuklar ne hastalıklarına yakalanırdı burda?

Boranşit olurdu çokca bağımsızlıķdan, şindi maşallah yanı çocuk ölümü yok. O
zaman çok öldü köyde. Yara açılırdı topündan açılırdı. Vallaha işde halk arasında
õle şey edellerdi doķdura çok getmezdi çocuk.

115 Eli yara olana mesela soğan koyuyorlar.

Suvan ğollardı, südünen hamır bişirillerdi bir ilaç daha yapallardı ebemkōmecinden
neyinden onu bişirir ğollardı yarıya neye. Çocuk da düşerdi yanı. Başğa şindi yanı bi
şey yapamıyoy çocuk fazla oldum muydu bir kōmecinen çocuk düşerdi.

Anlatan: Derviş AKKAYA, 70(?) yaş

Paşa ÖZTÜRK, 75 yaş

Mustafa BÜLBÜL, 75(?) yaş

5 **Derleme yeri:** Türksevin

Ben babam ırahmetlikden annatıyım da. Bababam ırahmetlik, vaktāki bağlardan hayvannan tahTa o şeyler var ya sandıklarnan yükledirdi ben de şöle hayvana eşşā yani, on üç on dört yaşındıyadım burıya. Burda tahTadan yapma büyük sallar olur onnara aķTarırdı. Annem rahmetlik onunı yanı kötü şeylerini seçerdi. Ğuru
10 üzümelerini onu sala bıraķırdıķ toprak getirirdik. Onun husūsü toprā vardı toprak olmazsa o bekmez olmaz. Durulmaz yāni. Onu gederdi řu ğarşı tarafdān bir yerden husūsü toprak getirirdi.

(PÖ) -Her yerin toprā da bir olmaz sadece ora ayrı.

Olmaz, onu üzümün üzerine öle şöle ekeler bi barmaķ ğadar, ondan sōna cizmēy
15 giyer onu bir saat iki saat depeler. Depeledikden sōna suyu aynı bir bulanıķ su gimi çamurdan yapılma gimi biliyoķ mu onu süzer. Yanı yaşlı ğadınnar süzdükden sōna tekrar onu geri ocā ğoyallar. Ocaħda onu duruldur onun şeyini süzer pekmesini. Altında bir ufaķ mırıķ olur deĝi mi, oņa mırıķ derdik, toprān şeyi bir iki ölçek ğadar dabanda ğalır onu tekrar süzdükden sonra tekrar geri süzer tekrar geri ğazana ğollar.
20 Ğazanda o bir saat iki saat gendāndine ğaynıya ğaynıya bekmez olur. Bekmez olduķdan sōna onu geri tekrar boşaldıllar şindi savırıllar onu o şeyi var ya çomça, aĝaçdan yapma benim babam aĝaçdan yapardı şeylerden yoĝudu, onuynan savırıħan savırıħan onun bir ğarış iki ğarış şeyi olur kōpük olur. O bir saat iki saat sōna gendāndine sōyar, onu topraħdan cereler olurdu Osmannı yapısı var ya, bizim
25 şindik mi deal, cerelere doldururduħ, rahmetlik benim annem, yaza ğadar onu yerdik.

Çay felan yōdu, heçbi şey, çay çorba bilmem, çay yōdu. Sabah kaḥardıḳ yāni ben ulaşdıḡ geldim çayıḡ bardāna beḳmez ḡollardı. Beḳmezinen içerdik çayı ben on iki on üç yaşıdıyadıḡ. Atmış iki atmış üçlerde, elli yedilerde felan senelerde o zaman. Yalnız buralarda da Afşin'e ḡederdiler yaşıḷı adamlar odun getirillerdi, Afşin'e odun 30 satmıya gedellerdi. Odunu satardı o zaman eletirik yōdu bizim burda, ondan sōna lamba cıncı alırdı ırāḡmatlik babam, ḡaz lambası, lamba cıncını var ya ondan onu buḡazına daḡardı hayvana binerdi aman ha aman ḡırılmasıḡ deyi. Lamba cıncıḡını şindi, döşünde getirirdi ipinen ḡırılmasıḡ deyi ben buḡa yetişdim geldim. Tekrar geri ondan sōna ikinci ḡün yedi saatlik yol var, ḡarşı var ya baḳ şū Güneşli onuḡ öbür 35 tarafı yedi saat, ormanıdı oralar da bu benim enişdem, bunuynan biz gederdik ordan hayvannan odunu getirirdik.

Yedi saat giderdiniz?

Tabi, yedi saat de gelirdik.

On sekiz saat bir hayvan yüküne?

40 On sekiz saat, bir hayvan deal, dört tene bunuḡ üç tāne de benim olurdu, burdan gederdik herkeş yāni, bu zamanlar bu şeyde yanı bu iklimde gederdik bunuynan getirirdik benim ırāḡmetlik babam da ikinci ḡünü satmıya gederdi hayvanınan, ḡeçim oyudu yāni, seneḡ ne zamana ḡadar biliyoḡ mu?

(PÖ) -Şindiki gibi odun ambarı yokdu yāni.

45 He odun ambarı yōdu

(PÖ) -Ulu camının orıya varırdıḳ esgi camının orda sabāleyin ḡün deameden varırdı hayvannar orıya, ordan işde namazdan çıḡan, ḡaḡnıynan gederdi

O zaman orıya Ulu camının orıya şafaḳ söḳerken namazcılar çıḡar, o zaman Avşin'da bā çōdu ya beḳmez ḡaynatmaḳ böle bir şey yōdu, namazdan çıḡarḡan

- 50 camının  na herkes  a nısını hayvanı böle getirir  indi. Ha gisi g zelise odunun g zelise o adamın odunu g zelise gelir bu a ne isdiy n derdi adam. O zaman ya bir keat ya iki keat iki bu a satıldını biliyom odunun ben iki buçuk liriya delikli  uru lar varıdı o a yetişdim geldim sen belki bilme  iki buçuk  uru lar varıdı.  indi ne isdiy n bu a bi  keat, iki bi  keat atardı. Bir de ormancı şeyi vardı  or usu vardı o
- 55 zaman, aman ha aman beni ya alar ormancı d yi biliy n mu.  indi ormancıdan  a ıyım felan deydi adam satardı ikinci günü gene gederdi üçüncü gün b z gene satmıya gederdi. Geçim buyudu, sene  a a  adar biliy n mu? Yetmiş beş seksene  adar, do sana  adar do sandan s na da işde herkeş  irket şeyine  iy oldu yanı.
- Peki, pekmezden başka neler  ıkarırdınız?
- 60 Hah kesme yapardık, sucuk yapardık. Kesme   indi ni e derdi, bekmezi, ni asda var ya onu kesmey yapardı hatize gimi yapardı onu tekrar geri  iyapardı onu   le dilim dilim dilim böle keserdi rahmetlik annem onda geri  urudurdu. Haf fden de  iye  iyapardı onu ni asdanı   iye  i yapdı  mı o kesme olurdu.
- (MB) -Basdı da hatizeyi yapardı onu da bezi  üsdüne   le sererdi, ondan s na
- 65 silgiy nen silerdi   le yu a ondan s na ğurudu muydu b zde  avladardı.
- O basdı  olurdu.
- Yani yufka ekmek gibi mi?
- (MB) -Hah aynı yu a ekmek gimi aynı yu a ekmek aynı.
- (MB) -Sucuk yapılırdı efenim ondan s na cevizi ipe düzerdik efenime s liyem onu
- 70 hatizeye batırır çekildi miydi o maserede onu asar  urudurdu  o da sucuk olurdu.
- Hanı  ar ıda satılıyor ondan.
- Kuru  z m atar mıydınız?

- Atardık, sergi derdik onu toprā atardık esgiden biz. Sarısını bir atardık, ğurusunu bir atardık. Şindi burdan varırdık, yānı şindi o zaman şindik mi dealde, genelek
- 75 aħrabalar birbirine toplanırdı tamam mı, orıya geld zaman üzümü bir bir hetifini alıllar, onda tekrar yālarık şeynen ayçiçek zeytin yayınan onu toprā sererdik. Ondan sōna bir hafda onu toplardık, getirirdik.
- (PÖ) -Yıħallardı geri getirir sandıklara ğollar yaza ğadar yeller.
- Rahmetlik ebem de anahdarı kitledi, o zaman yok ğıymatlıydı üzüm. Şeyden örmeli
- 80 anahdarlar olurdu şū ğıl şeyinden yúnđen var ya onu beline bālar şindik mi deal de anahdarı kitler bir misafir geldiği zaman şindi ğuru üzümđen, o zaman şindik mi meyva felan yōdu, ğuru üzümđen bilmem armıt kaħı, ceviz yoğudu onu da misafire ikram ederdik yāni ben geldim.
- Camiiniz ne zaman yapıldı?
- 85 Bin doħuz yüz doħsan üçde. Varıdı da merteK ağaĉ var ya ondan yapılydı.
- (PÖ) -İlk önce camimiz aşşā kilisediyedi. O camiye biz yetişmedik.
- (MB) -Biz buña yetişdik, bu da yetişdi ben de yetişdim.
- (PÖ) -Yetişdiñ amma ben o camide heĉ namaz ğılmadım.
- (MB) -Allah Allah ben biliyom yav.
- 90 (PÖ) -Yav biliyoñ da söküldüğünü dedeñ ırahmetlik sökdü.
- (MB) -Bu camıyı şu adam, şu arabanın getdiği yere bir arāzısı varıdı, orıya camıya verdi. Ondan sōna burıya yapılacaħ dedi. Orıya daşını muşunu çekdik, o zaman dediler kine ōle olmiyacaħ, kōñ ortası bura dediler. Bu camının sahibi Sülemence'niñ ōlu derdik o adam hibā etti. Burıya o camıyı yaptırdı. Daşınan yapıdık, daşınan. O
- 95 camıyı sókdük ğağnıynan ondan sōna ğağnıynan burıya çekdik dabanını yapıdık.
- Toprak, çamır çamır bişirik derik yani.

(MB) -Ağac atdık, merteK atdık üsdünü çamırınan ondan sōna, ardıc ağacı.

(PO) -Ahardı yāmır yādı mıydı içindea kilimler şindiki gimi halı da yokdu. Ahardı
çıhardık başına loğlardık. Daşdan loğ, sertleşdirmesü üçün akmaması için.

100 Húsúsü bir maden purları olur biliyon mu, toprāñ bi değışikl sert toprak. O dermen
var şu ilerde bir de şu ğarşı tarafda şurdan getiriridik ğağnıynan getirirdik.
Su geçirmez mi o?

(PO) -O su geçirmez lōladık mıydı geçirmez. Beton gimi

Tabi, o geçirmez, sıhışır şindikiniñ payans gimi, beton gimi olur.

Anlatan: Ali ÖZDEN

60 yaş

Derleme yeri: Büyüksevin

- 5 Daha önce biz şeydeymişik, şu Kötüre'nin şorda göz var orda Ellezevi'nin ören yerleri var. Orıyá, şimdi biz Tatar Türklerinden benim meselâ sülalem Tatar Türklerinden gelme. Orta Asya'dan, Anadolu'dan bu Türkler şı yapınca Maraş'ın bir Tatar köyüne yerleşmişler. Ordan da dedelerimizin dedesi ıstık gelmiş buriya gonmuşlar. Burda da, bu, o zaman eşgiya varmış. Eşgiya dedikleri şindikinin
- 10 terörüsTü meselâ. Bura yol boyu gelen geçen uğruyormuş helar orda sıhıntı yaşıyollarıymış, biraz da sinek felan çok, bura da ormannık bölgeymiş. Burda ormanın içinde o suyu bulmuşlar yuharda. Sevinmişler, yanı o sevinme olayı ordan kaynaqlanıyor. Bir de ben araştırma yaptım muhdarlımda. Bu Elbisdan'da Dulqadiroğulları variken bizim Sevin varmış, esgi bi köy. İşdik bi kaç yerden
- 15 Malatya'dan bu Kör Hasannar gurubu Malatya'dan gelmişler felan, benim bild m. Özkökler nerden geldi onnarı, yanı burda bir şey köy oluşturmuşlar. Bütün Sevin gurup köylerinin ana merkezi bizim köy. Yanı Büyüksevin köyünden ayrılma o köyler, belli tarihlerde. Bu ormannık bölgiye o dedelerimiz gelmişler, orda su gaynânı bulunca sevinmişler. Buriyá işdik, gelen geçenin o bahsetd m eşgiyaların, bu
- 20 bölgeden dâ oldü için gendilerini goruma amaçlı buriya yerleşmişler, suyu bulunca sevinmişler. Sevin kelimesini ordan geld ni ben kendim araştırmam, duymam. Yaşlılardan amcam var meselâ dohsan beş yaşında ondan benim öğrend m bu. Burda büyük bir köy oluşmuş, yalız köyümüzün yerleşim alanı çok esgiye dayanıyor yanı. Ben bunu nüfusda hatdâ bir Büyüksevin, Sevin, şimdi kimliklerimize Sevin

25 yazmışlar, ben Büyüksevin olmasını benim mühürümde büyük yazmıyordu. Şey
Büyüksevin yazıyordu. Nüfusdâki kimliklerde Sevin yazıyordu. Ben ihdar etdim işde
nüfus müdürümüze, Ramazan Bey'e dedim ki, müdürüm bu böyle oluyor, ben
Büyüksevin möhürünü basıyom. Kimliklere vatandaşa kimlik veriyosüz Sevin kimli
veriyosunuz. Sevin yazıyor Büyük yok. Ankarı'ya şey gönderdik, gerçekten bizim
30 köyün Büyüksevin oldū ortiya çıkdı. Ankara'da o yıl tam hatırlamıyom, orda bu
köylerin şeyleri var. Ordan araştırma yaptırdı kaymakam bey, Büyüksevin oldū
ortiya çıkdı. O amcam da yaşlı amcam da şunu diyor. Elbisdan'da Tulgadiroğlu
beyliğinin oldūnda bizim köyün bu bölgede olduđu, Sevin'in esgi ārihe dayanan bi
köyümüz burası. Malatya'dan şeyden bi kaç yerden bi kaç soyisim gelmiş. Meselā
35 Özden, bizim soyismimiz Tataroğlu'yuz biz. Özkök var, bunnarın tam olarak nerden
geldiklerini bilmiyorum da. Malatya'dan sādān soldan vatandaşlar gelmişler burda
silsile yoluyun, bir köy oluşturmuşlar. Yanı ğabile olayı çılıyo, bizim köyümüzde
meselā, Özden var, Özkök var, Özdemir var, Aytaç var, Mert var, Erdügan var,
Duğan var, Alp var, yanı bir yirmi kūsūr soyad taşıyor bu köy. Karakuş var, Kızılay
40 var yoğunnuķla, Türkmen var.

Bizim şimdi dālarda ben şimdi bi kaç kez orman ekmeK için orman bölge müdürlüne
işdik, ağaşılandırma genel müdürlū orman bahānnına çoĥ yere başvuruda bulundum.
Tabi ordan şeyler geldi. Mühendiz arĥadaşlar geldi, dāñ yapısını incelediler. Bizim
bu bölgede hatdā şu Bimboĝa Dā'nın geri arĥasında böyle dev büyük şeyler var, ardıc
45 ağaşları var. Şu anda şimdik var. Bizim dāda da şu Tepiye çıkdınızda da
görebilirsiniz. Hatdā şu ĝarşı yamalarda da görebilirsiniz şey var. Ardıc ağacı kendini
yeniliyor, hanı daha önce bahsettim ya bizim köyde çok büyük ormanın oldūnu. O
zaman babam diyor ki, ölüm diyor bizim şu evin diyor, eve atdīmız hezān, o

merteklerin hezanı şu yukarı dādan kesdiklerimiz, camızlarınan indirdiklerini
50 sōluyor. Yanı bu dāları daha dorusu bizim dedelerimiz batırmış. Babamın zamanında
varımış çünkü bizim ev yapılmış. Orda hezanı camızlarınan endirmişler. Bizim bu
yakın yerlerden. Ağaçların o ardıc ağaçlarının daldan dala geçellerimiş. Yanı atıyom
belli bir mesāfiye gitmek için ağaçdan ağaca geçerek gidellerimiş. Ğar çok
yağarımış böyle insan yerde yürüyemezimiş. Sırtlarıynan böyle hayvannar māsūr
55 ğalırımış o yukarda. Kökleniç derik, orda goyun ağılları var geçi ağılları var hayvan
orda ğar çok yamasından dolayı şeysiz ğalırımış, yemsiz ğalırımış. Ğarın üsdünde o
zaman helik ğullanıllarımış ayaklarında helik. Bu dācıların kullandı şöyle geniş
tabannı helik, ğarı batırmaması için. Sırtlarında da ot yüklellerimiş, sırtıynan yem
götürüllerimiş hayvannara. Yanı öle durumlar varımış. Ardıc ağacı var bizim
60 genellikle ardıc. Bizim bu bölgede başğa alıç çok, bu meyvesi olan. Meselā şu
gördüğün her taraf alıç. Şu tepiye aşdında, üzerine atıyom bi goyak deriz biz
çuğurlara. Dādaki goyakların içinde, yukardan yāmūr aşşa indirmeyecek şekilde ağaç
yetişdi. Ha biz zamanımızda ağaşları kesdirmedik. O alıç ağaşları genellikle alıç. Şu
tarafda ardıc ağaşları da dā bölgede işdik. Yoħarı bölgelerde var.

65 Var, Binboğa Dā'nın o zivresinde, eylül ayında var. Anħara'dan misafirlerim gel di
benim. Özellikle bu yıl götürdüm. Yanı ğar kürtünün dibinde bunnara maňgal
yapdım yanı. Onnar da biraz tuvafına getdi yanı o ayda ğar olması felan. Yalız az
mikdarda ğalmışdı. Yukarda zivre var iki bin metre yükseklikde. Bir de güneşi çok
az aldından ğar çok gec eriyor. Ğarın üsdüne ğar yağar mı? Ğarın üsdüne ğar yādını
70 ben görmedim. Meselā bu aylarda bitiyor. Şu anda orda da ğalmıyor yanı rakam iki
bin metre yükseklikde deniz seviyesinden ama yine de bitiyor. Şimdik esgiden ğar

üsdüne ğar yāyıyormuş. Bu küresel ısınmadan dolayı ğar ğalmıyor yaní, ora da biras neticede hava şartı deĝişdi.

Anlatan: Mehmet KAYA

70 yaş

Derleme yeri: Çukurpınarı

- 5 Arıcılık yaptım. Şindi arıcılı ordan imamlıktan geldikten sōna İsmet Açıkgöz dēdi ki yav deli dēdi, beş on arı alağ da saña dēdi, sizin orda arı olur hee dēdi. Balı heç olmasa yerik felan dēdi. Sen biliñ dedim. Sen bir arı bul da dedi, orda arıcı varıdı. Getdik ordan beş on tene bir arı aldık. Ğaş teneydi on mu, on iki miydi? Buriyá getdim Allā’ñ heKmeti yav daha ōle bal almadım. Şu eviñ başına ğırāna goydum
- 10 şuriyá. Ben de daha acemiym peK de bilmiyom amma. Bu petea atıyom sabahdan bañıyom ki balı doldurmuşlar. Yedi seğiz on sene İsmet Açıkgöz’ünen ortaklık yaptık. Arı yetmiş seğsenden yüz oldu, çuvaldı. Şimdi de heç arıcılık yapmak mümkün deal. Çuhuruva’nıñ bütün seğerci arıları buriya geliyó, iki biñ üç biñ guvan. Seniñ arıñ temiz sen seğer vermiyoyñ ğılıkoz vermiyoyñ arı bal yapmıyo. Bitdi.
- 15 Eşğıya, babam şunu laf ēderdi. Evel burda ev azıñan eşğıya çok gelirimış. İndi boyúna aşşadıyámış evleri. Babam derdi ki rahatlık, birde amcam varımış, amcam evde gibi görükür, gendi gözükmemiş. Bu gelip gedenner burda yiyor amma bunnar bize bir oyun yapacak derimiş babam bi ğaç gün ben burda yok olarak sen sōle, bunnar demiş o zaman şeyini bildirir. İndi babam saklanıyo tüfeK omuzunda
- 20 aşşāya bi yere. Amcam, geliyollar ordan çāriyor nerdesiñiz felan, Durdu nerde? Durdu evde yok diyor emmim. Ondan sōnamıya eve gelıñ diyo. Yok gelmek diyo. Daha dōrusu bizim gelmemiziñ sebebi var diyor. Bize şunu şunu şunu vereceksiñiz diyollar. Ordan çāriyollar. Hep silahlı, yedi ğişi diyor. Babam o zamana ğadar bunnara dayanıyor. Yavrum derdi babam ırahmetlik ben çok vurasiya insan sıkđım
- 25 da Cenab Allah baña ğatillik nasib eTmedi derdi. Ordan ğaçmışlar, burdan ğuvalıyor.

Oyumğoz'a varıyollar. Oyumğoz'da o zaman yaylademiş bizim anam. Benim böK̲
abim de o zaman daha çocūmuş. ... diyollar senin gedip yayladan çöcūnu gacırrık
diyolar. Babam diyor yayla orda, haydi gedin. Şindi bunnar düşüyollar arha arhıya
gediyollar, babam da bu yoldan gediyo şindi. Oyumğoz ötü yanı varınca
30 Binboğa'nın, babam diyo ki ben açıkda galdım diyo adamlar öti yanda yatdılar diyo.
Baba baña bir gırşun döşediler ecelim yetmemiş diyor. Yerleri cırmalıyom diyor. Bu
tüfean sesine Oyumğoz'dan da birgaç gişi gelmişler, adamlar getmişler. Şindi ben
eve çıkdım çadıra çıkdım yok diyor. Yoğardan geldiler diyor, çocū bize veric z. Aha
çocuk gelin alın diyor. Öte etdiler beri etdiler diyor, şindi ordan açā çıkmıyolar diyor.
35 Açā çıksalar sıhacām diyor, depenin geri ahasından diyor. Yok benim böüK̲ abim,
öldü, ben en güccükleriyim. Ordan govaladım diyor, geri getdiler diyor. O şekilde
çok şeyler yapmış birinci ikinci eşgiya da, şu DiKmen derik dān başında çok ot
olmuş diyor. Bu eşgiyanın gorhusundan diyor heç bir göyuncu davarını orıya
çıharamıyor diyor. Baña biri dedi ki diyor, yav bir ot olmuş sennen orıyá gèdek mi
40 nèydek dedi diyor. Gèdek dedim diyor ben, tüfea sırtıma aldım diyor, onū da
hennime(?) aldım diyor. Yaya yaya şindi çıkmışlar orıyá. Yedi sekiz tene eşgiyá
diyor anca öti yandan çıkdılar diyor. Bize şuadar göyun vereceksiniz. Aha göyun
gelin alın dedim diyor. Şindi yanaşamadılar diyor, bakdılar bende silah var diyor.
Şindi goşmuşlar, biz göyünü bu yana dönderdik şu ged n āzına diyor. Orıyá diyor
45 ellişer metire arıyanan diyor, on gişi böle düzüldüler diyor. Şindi bizim davar orıya
varacak ki bizi orda dutacaklar diyor. Ben davarın arhasına getmiyom diyor.
Arhadaşıma dedim diyor ben şurdan gizli gizli gèdiyom göyatlardan, sen de aşşā
aşşā gel, onnarın orıya çıhatma. Şindi diyor ben, yaklaştık amma diyor beni

göremiyollar diyor. Goyun gendileri dutmadı aşşa enincek diyor, şindi ordan
50 ahişdılar diyor. Şu öndêne şu arhadāna sıhıyom, öñlerinden tozuduyor birine
deamiyor diyor. Bu tüfeañ sesine Meykirliniñ bilmem ne deller, bir Kürt varımış o da
ejnebi dönmesi. Alacak almıya gelmiş, esgiden gâvúrlar burda ğap ğaleylerimiş
bilmem ni yapallarımış, sanatı onnar yapallarımış. Ondan alacak toplamıya gelmiş, o
adamı da yanına almışlar ki bize orda kıötülük yapallar deyî. Ordan çıkmışlar bu
55 tüfeañ sesine deyî. Babam diyo ki anca geldiler diyo būs sürü BöüKsevin'iñ
adamıynan diyor. Neoldu? İşde bōle bōle dedim diyor yav adamlar. Yav sen delitdiñ
mi? Ben arhalarına gedictim halâ diyor. Sen delitdiñ mi yav şoriya goyā oturullar seni
vurullar. Öle bi şey geçirdim diyor. O adam sonra Ali Kealer derik o yandan bir ğız
aldı. Kel, Kel mi deller ne deller orıya, şu tarafa. Oriyá dúúne gedincek sormuş suval
60 etmiş. Benim maraŋgoz Halil ğardaşım varıdı belki tanıñ mı? Şindi o, o zaman
ğúreşirdi, dúúne onū da götürüyollar orıya. Şordan burdan derken, çok ihdiyer bir
adam yanıma soĥuldu diyor. Sen Sevinnísıñ? Hee. Hayō Durdu deller o adamı
biliyoñ mu dedi diyor. Babamıñ adına Hayō deller Hayō. Ben onun ğoluyum dedim
diyor. Adam kaĥdı beni ğózlerimden öpmiye başladı diyor. Ula ne diye öpüyor
65 bilmed m adam dedim diyor. Yavrım dedi diyor ben eşğıyaların başıydım. Oriyá
vardık babayıñ tūfāni alacāk, ğoyunu böleceadık, babañ hepimizi ğuvaladı dedi
diyor.

senede. Geri senesi geleneçe bunu g yerdik şu dalımızdan döküleneçi. Aha yalansın

25 desinler, òle günnerimiz geşdi yavrum. Bòle zepze yòdu gızım, bòle yaní yèyim
gèyim yòdu bizim günümüzde. Allā'ñ vèrdiğine şükür her bi şey èyi gúnú de górdük
kötü gúnú de górdük.

Bizim bişird miz gızım, bu gelininen bir kilò gısğa dikediler şu tarlıya, başga bòle
yeşillik bi şey yòdu burada. Bunuyınan suğan gızımıya getdik, gaynanamızda bir şey

30 ahlaksızdı, birás ekmeK yavan ekmeK aldık, şavlarımzın şurasına şòle gıvırdık,
bunúynan, şavlarımıza gıvırdık, tarlıya gètdik suvan gızımıya. O suvanda ganat
gomadık, ekma sardık sardık yèdik. O bir daTlıydı ki ne bal gimiydi ne bekmez
gimiydi. Bòle gün geçirdik yavrum, burada alma yòdu gızım, burada bòle méyva
yòdu gızım, bòle tamatis biber yòdu, bir zat yòdu. Çarşıdan gocám benim gocám

35 hasdeidi, çarşıdan bir kiló et getirirdi. Dolap yòdu aha yalansın desin, şurıya asardık
arılar òl verirdi. Şu vadar şu vadar bişirirdik hafda geleneçi arıya gèderdi öteki. Biz
horanta da yemezdi ha. Ona yedirirdik, bir kiló piriç alırdı bir kiló piriç, gındamınan
hasdiye yedirirdik horanta görmezdi. Otuz gırk çelik bulğur gaynadırdık yavrum az ız
deal hah, bòle günümüz bizim geçmiş günümüz heç denecā yok yavrum. Gındam

40 demek, gıdā etmek yaní gısıklık yedirmek, gındam gındam yedirmek, idāre ediyok.
Aleyını bi yol bişirmiyok ızıycık ızıycık gındam ediyok derdik biz ona hah.
Ayakgabımız yòdu, banyo yòdu diyek mi saña hepisini mi diyek. Bir tek su
bocamız(?) vardı bir tek su alır ahırların köşelerinde yīhanırdık, ne banyō varıdı ne
tufālet. Yavrum o günnerimiz bizim geçmiş günneri denecek bir hay(ret)? şey deal

45 hah. Milangaz mutfaK yòdu, ocā suvadık, dutduk. Şindi milangazınan görüyok. Şindi
çaKmak bulunmazdı, şo demirçi çaKmā kóde bir kór varıdı kór Hüseyin derdik,

şurdan bahciye girerdi gózü kórüdü. Öne geçerdik ölen oldu muydu. Ne var bize bir şey çal, demirçi çaqmā, çaħardı çaħardı ğav tüddü müydü yéter. Buñalırdık salláy salláy ataş éderdik. Eve getirdik çapıtınan haşa eşşek boħuynan neynen üfürü

50 üfürü ataş éderdik. Yōsa ocāñ kúlünü sabah bitdi miydi ocā bir el ğadar kezzek ğorduk, üsdüne yiterdik ölene ataş ğalsıñ, kōmerdik kōze. Külü kōmerdik ki ataş aramıyağ dēy . O külü deşerdik, geri o ataşı yaħar öle yemā bişirirdik. Ataşın söğündü zaman şu obada ataş bulunmazdı. O yoldan ğeden herifin öne geçer alırdık. Kirpit ne çaķmak ney bilmiyoduķ işde ğızım, yōdu ki olannarıñ varıdı amma bizlerde

55 yōdu. Şindi Allā şúķúr her şeyimiz var ammana zamanımız ğeşdi yavrum, bizim zaman ğeşdi ğızım nēydek.

Düğünlerden ne yemekler yapar nasıl eğlenirdiniz?

Evel yemeK bişerdi ğızım, bayrak dikilird , yemek bişerd . Bu dúúne gelenner boş gelmezlerdi. Ne getirillerdi dúúne gelenner evdea bulunan yarması zeñğın olannar,

60 süt getirirdi, yōrt getirirdi yarma, bulğur getirillerdi dúún aşı bişir dēyi, dúúne yemek bişir dēyi. Dúún yemea ne olurdu, paķlıyanan pilav bişirirdik, hoşaf derik siz biliyor musüz? He öle diyór şindi inceldi. Hoşaf bişirirdik işde dúún aşında pilav bişirirdik işde öle yemek verirdik. Şindi datlı nēy ne biliyim her iş çuvaldı.

Datlıyı bilmezdik ğızım şindi unu ğavırırdık, un havlası ederdik gelinnea sini

65 götürükene. Unu ğavırırdık, yā eridir beķmezinen onu ğıyma yūrurduķ, bōle bōle dādıllardı ğız evine saldımız. Bōleydi dúún yanı şeyi havlamız. Sōna bizim ğúnümüzde havla çıķdı, tean havlası çıķdı. Dúún aşı dúún edicik dediler miydi bóóz

de işde havla éderdik sinilerde pırtı götürükene. Dúún aşı da bõle hoşafınan, paklıyanan sulu pilav bişirirdik, bõle yemek bişirirdik gızım dúún aşlarında.

- 70 Geliniñ cehizinde evelden bir ğat örtü verillerdi, bir sandık, bir ğat örtü, bir çüt kilim, bir namazlâ. Örtüyü atıñ bi yanına atallardı bir bi yannı üsdüne de bir kilim atallardı. Bir ğat da örtü, şindi bõle eviñ endezesi var mıydı? Ğap yõdu o zaman bizim evel ğap vërme yõdu. Bõliyedı, bõle gelin olduĝ, bõle geldik, aşşādan çıñıp geld ğ ahırı gördüñ ya, bura heç yõdu, o ahıra gelin geldim işde. Bu kõde dõdum ben bu
- 75 kõlüyüm. Yirmi yaşında geldim. Bir başım vardı benim om beş ğazlıyan bõle bālıydı bez. Ondan sōna atınan geldim ğapınıñ õnde de bir darı çelisi ğaymaları varıdı, ğafam ğazlıdan orıya burıya geçiyor, artık fır fır dolanıyor. Mısdafaca'nıñ atı vardı o zaman ya. Beni dutdular atıñ yularından beni endirdiler, içeri geçdim, ekmek taĝdasına diñeldillerdi gelini evel. Elimize ıcık yā verdiler bir ekmeanen, ekmeanen
- 80 yā verdiler dış ğapınıñ üsdüne elimi basdım, yāyı orıya basdım içeri girdirdiler. Yā gimi yañışıcıymıssım içeriye, õliyedı. Başımızdan bir avıç şeker atdılar. Gelin de geldi miydi burıya bir ekmek taĝdası ğollardı bi yannı da bir ğız ğollardı sādıc, o gelin aşāmaçı o taĝda da diñelirdi. Geleniñ elini õper geri çıñar orıya diñelirdi. Ğarı ğoca dışardan kim gelirse. Bõle bir hayırlı ossuñ hoşgeldiñ geleni oldu muydu gelin
- 85 onuñ elini õper geri orıya çıñardı. Nası yoruldum, yorulmañ mı işde diñeli diñeli. Ayāmıñ birini ğaldırıyom birini endiriyom, oturma yok. Yanımdā sādıc Anişē'di bacım Anişe. Anişe dedi ki ğapıyı basak da gel bir ekmek yiyek. Anişe ekmek getiddirdi, sādıc evinden yemeK gelirdi. Dúún yemeani yemezdi gelen gelin, ğodū yeri bilemezimiş. Aĝlı olursa ...bilir, aĝlı olmasa nerden bisiñ. Aşam oldu yatacak
- 90 geliniñ odası yok gerdea yok. İki ğaynım var, ğaynanam var. Şindi bizim

ğaynanamızınan ğaynılarımız getdi Memişgile neye gétđi yatmıya. Bu böüg evi
samannī bize ğoydular gerdek. Ora gerdeamizidi, gerdek olmuş ne fayda hamam
yok, tufālet yok, bir zat yok. Ne günner geşđi. Döndüğöl arada o evde oturuyollarıdı
Gülşengiliñ şu esgi hazın damında, Dudu da bu tağdalı yerdéydi. Göçüklerdi evi
95 yapıqlardı da daha unnuğ ne çuvalları duruyodu Dudu aPlamgiliñ burda. Sōna onnar
çuvalı neyi götürünce o tağdalı yeri işde, tağdıyanen ğasılı yer var ya, ora bizim
gerdeK oldu. Onnar da evlerine geldiler. Ėyi kōtū babam evinde de varıdı bacım evi
barhı babamıñ da tūFāleti. Şindiki varannar dişini sōküyor odası ayrılıcı evi ayrılıcı
şunu alıcıñ bunu alıcıñ. Babam demedi kine bu varınca nēriye varıcı, bu benim ğızım
100 demedi, işde demedi. İşde bu gelinnen de oturduğ. Ayrıldım, ölüm esger getdi
ayrıldım sene. O zamanaçı bir arada oturduğ.

Bunúynan işde diyom tūkenecek şorumuz şeyimiz yok ğızım. Bunúynan yuñ
darardığ. Bunuñ çocūy da, ikimiziñ çocūy bir günde oldu. Bu gelin geldi. Yuñ
darardığ kirman āiridik ip eardık, ip bükduk, bunúynan birer şey doğuduk, böük
105 çeten çulu doğuduk. Bir sene birer tene un çuvalı doğuduk ğoca ğoca. Bunúynan
doğuma doğuduk. Ėp de doğuduk yuñ da daradığ. Ėp ağacında kilim de şey de
doğuduk işde. Ayāmızınan beşşik sallardığ elimizinen ip eardık, doğuma doğuduk,
gene ahır gördük gene mal yemledik, ğar kürüdük, evde su yōdu ta şo puñardan su
çekdik. Ondan sōna çamınan oturduğ, ışığ da yōdu. Ėdāre yağhardığ, idāre ta yana
110 yana ev ğapğara gōz görmez duman olurdu. Ğafamızıñ bürükleri ğurban oluyum ağ
mı ğara mı bellisiz olurdu isden. Ne günner geşđi. Sōğ su sabunu alırdık. Bunúynan
çocukları çezdik beledik, ğarı yatdı. Ğarıda sabun var amma isdiyemiyok. İcık āları
yalan bucuk yuduk, yuyup da ağappağ ğar gimi yumadığ ya şindik mi. Bu

üsdümüzün ğaraları ğaldı. Bu dedi ki ŞeFre sabun yok nêydek bunu. Ğara, sabûnu ne
115 biliyo dedim getir. Suya duruladık duruladık ğoduk. Şindi mesele, deller ki ŞeFre’nin
bazarı ğara, sabûnu ne biliyo deller. Ğara, sabûnu bilmez mi ğızım. Yok, var amma
vermiyor. Sabûnuñ da ğıymatı yōdu, adamlar ahlaksızdı eñ dōrusu. Vallā sabûn da
ōle ğıymatlı bi şey dealidi. Benim babam evine çerçi gelirdi gelirdi yanı kōleri
dolanır geldi miydi hābesini silkerdi, bir çelik sabun tozu olurdu. Anam onu elerdi,
120 tozu ğıymāmı yūrur yūrur sōólme ēderdi, yanı çocukların bezini yuyak dēyi. Hee
şōle sōlmeami ēderdi. Onu anam güne düzer, bu derdi ki anañgile gêt de bi yol şu
birini getir derdi anañgilden derdi. Elimizi şurıya soħa soħa çocuk emzir, şuralarımız
olurdu ki tenekeami. Fisdonu hep yumazdık, başımızı yurħan buraya toplar şōle
yurduk, başımızı yudu mu ğeri ğiyerdik. Var yerin ğızıydım da yokluk yaşadım.
125 Neler getdi.

Ŗlan böütdük, ğız böütdük ğızım, beş tene ölüm varıdı kimse ğalmadı. İki ğızım
varıdı ğalmadı. Tek başıma da oturuyom.

Hem besledim hem böütdüm

Ak çiçekli ğörümü

130 Aldı gêtđi elin ğızı

Babasının malığımı

Ben baña sōlenir sōlenir ālarım, ölükene ne dediñ diyor ötān Hayri, tokđurda diyor.

Tokđura da sōledim dedim, ōkem dutdu dedim. Ben yatıyom şurda ölüyom hesap
ğörüyo baña, para derdinde diyom herif diyom, tokđur diyom. Ne dediñ diyo:

135 Tokđur hesabın ğörüyo

Mısdafa başımda duruyo

Gülender elbise soyuyo

Benim işim ne olucu, diyom, eyi demissiñ diyo. Başğa ne dedin diyo:

Hasdāneniñ ğapısına

140 Ğurban ollum yapısına

Uzun ömürler versin

Hemşireleriñ hepisine, dedim diyom. Tokdura da dedim ki diyom:

Tokdurum da yepel saşlı

Ölürsem kim olur suşlu

145 Ölüm ğareri ğoymuşlar

Benim işim evde başlı, dedim diyom. Daha çok muydu işin diyo, daha çoğudu işim dedim.

Kız mıydı doktor?

Yok delānnıydı. Demiş kine uşaklara hazırlı oluñ ğarınıñ işi kötü demiş. Tertipli oluñ
150 ğarınıñ işi kötü belkime ölür mölür demiş. Ölüm ğareri ğoymuş daha işim evde başlı
dedim. Dedi Veysi geldi böyle diyor tokdur dedi. Vādeñ yetmesse ölmeñ. Vāde
yeterse ölüñ. Ğaş dāfe getdim Marş'a da gētdim Avşın'a da gētdim, yatdım kağdım,
işde verd ne şúkür bu gününe şúkür. Şindi de hapınan ilacınan geçiniyok.

Ğaynana azzī gótürdü, bir şu vadar bir tavamız var, onda cıyıqlama ğoymuş. Siz yeñ

155 dėyi, ikimiz yeim, bunúynan ben yeicim, Gülşen, bunúynan yedik, ğaşıynan yemiyok

kine, iķi ğaşıķda túkenir, ekmea sohum ediyok yiyok. Nādar cıyıqlama datlı bi

şeyse. O zaman datlıydı ğız, Feleknaz derdi ki ğız derdi ŞeFre doydüzmu onúynan

Gülşen'nen derdi. Eve dedi azzī, bu Feleknaz der ki bunnar der, şu vadar şōrıynan

ikisi der ğún geçirdi der. Nēydek onu verdi onu yedik. O zaman ōlıyedi yavrum.

160 Bunúynan bir çerçiden bu bir şey aldı, tava aldı şu vadar, bir aradıyāk, bizikine bir

yımırta bişirdim. Bizim adam çok deli başıdı, öne goydum yımırta az mı olmuş ne olmussa, taviya duTdüynan şöle fıraladı. Tavanın gılpı bi yanna gétđi tava bi yanna gétđi. Bu dedi ki kelē Yusuf o da benimídí dēdi.

-Kelē Yusuf dedim, oña iki tene sehan verdiydim dēdim. Baħır sehan verdim de
165 alimiyan tava aldım baħırcılardan. Ayrı seçi etmezdik aldımızı dutmıya çalışıyok.

Dutuyoduğ evde var mıydı hacet ki. Fırlyanca tava şo yanna gılp şo yanna gırlıdı gopdu getdi.

-Şindikiler olsa bir dúğın dutallar sen tavamı gırdıñ dēyi.

He dēyibiliñ mi?

170 Bizim adam şeyliydi ökeliydi. Gardeşleri gene Yusuf'dan aħıl almáyınce bir işi görmezlerdi.

Ėayınbabam çerçilik ēderdi. Baħır getirirdi, baħır satardı kólere gēderdi. Ben geldim Ėayınbabam yōdu. Benim Ėayınbabam öldúúnde ben şöle çocúdum. Kón Ėızıydım ya, öle biliyom çerçi Ali Kea dellerdi beğmez satıyo Ali Kea şeyden gelik dellerdi şu

175 beğmezden gelik dellerdi. Benim babam da ekínciydi. Benim babamın oluşu bitiş, benim babam ósüz Ėalmış, anası Ėocıya varmış babası seferbirlikde ölmüş. Bilmiyom, seferbirlik heykâyesini ne biliyim, o zaman ben yōmussum, yanı babam çocūmuş. Babam çocuk Ėalmış, anası gelinimiş. Biricik çocū olmuş. Emmiminen babam dedem evliymiş. Anişe bacım şimdi emmimin avradıymış. Evi yapmışlar, yanı
180 ellerinin çamırını bu mezerin orda çağla suyu akarımış yumuşlar getmişler.

Ėaynanañ şor verirdi Zalħa bacı. Bunnar getmişler, bu ebemin de çok altın fesi varımış. Derviş Ağa südük saçmış bu avradın yanına gelmiş. Anasının babamın anasının meçbúr varmış avrat da, meçbúr varmış babam da ortalık da Ėalmış. Bibileri Hurman'a gēderimiş orda dururumuş bu on Ėün bir ay. Ėocabāler'de bibisi ya, kóde

185 dururumuş, Hediyece varımış Hunu'da Mósullar'da, orda dururumuş, öyle böyle bu
babamın günü getm ş. Deleanni olmuş maldan muldan heç haberi yok bilmiyor, ne
bissin. Sōna demişler kine, anası Meykirliymiş babamın. Ta o vardığı gişi Devriş
Ağa babamın tutlu tarlıya çütcü salmış hızmekerinen. O haber salmış ki Hurşutca biz
bi şey diyemiyok garşılık vèremiyok, dedesine haber vermiş Meykir'den, Hasanca
190 varımış bōk bir adamımış, İngiliz Hasan dellerimiş bōük bir adamımış, oña haber
salınca o adam, gıscacık bir adam diyor dalına mavzarı daķmış diyor, geldi diyor herif
diyor. Anamgilin tutlu tarlaları varya o siyeçden enmiş kine Devriş Ağa'nın
hızmekeri çüt sürüyor daşlı yerde. Çütcüye demiş ki gelele ölüm gel burıyá, olan
gelmiş, seni demiş kim saldı burıya demiş. Ağam saldı demiş. Sen get de ölüm ağa
195 gessin demiş. Çütü goyurmamış. Getmiş āya demiş Devriş āya, nasıl şōle şōle bir
adam dalında mavzar geldi baña bōle diyor. Get demiş öküzleri goyur da gel demiş.
Gorkmuş helbe, dedesiymiş babamın. Öküzleri goyurmuş getmiş babamın tarlasına
gelememişler ondan sōna. Babam çocūmuş, sōna bōmüş ortalıkda. Esgere getmiş
gelmiş. Devriş Ağa o babalık ya, anası ordıyámiş, Mahmıd emmi YusuF emmiyi
200 oħuduyomuş, öz emmimiz deal onnar mal ortakları. Orıya oturunca bu onnarı
oħuduyomuş Ğur'an oħuduyomuş, demiş ki babam benim de babam ossa beni
oħudur demiş babam. Öle dèyince demişki babal atdın Muharrem seni de oħuduyum
demiş. Babama Ğur'anı belletmiş Devriş Ağa belletmiş Ğurān'ı babama. Ondan sō
da işde ıcık aklı yeter yetmez esgerden gelince geri dayısı gızını veriyor. Dayısı
205 gızını veriyor, orucuñ diyor, anam, anamgilde çütcü gelmişler, emmim öldü ya
emmimin avradını götürmüşler. Sevin'deler Anışē. Onuñ evinde kiracı oturuyomuş
anamgilde çütcü gelmişler, göncülūmuş anamgil. Ben orda oturuyom diyo bunnar
gelini getirdiler diyo. Amma her işlerini görüyom diyo. Bir Hediyece var garı diyo,

anam her işlerini görüyom diyo ğarının işini diyo. Anam da iridenimiş elli ayaklı bir
210 ğızımış. O zaman gelin oruca on gün ğalarak geldi diyor. Bayram olmadan öldü ğız
diyor, gelin diyor, geri anamı almışlar. Ğarılar bõle esgi şorları bõle verirler.
Orda ğalık, emminen dedem ikisi de seferbirlikde ğalmışlar. Babam işde bir çocuk
mèydana gelmiş. Babam da çok iFlah olmadı, size ömür babam da şiyoldu. İki ölu
varıdı onnar da gètdi. Bizim ocağ bir şey ocāyımış, ósüz ocāyımış. Oluşu bitiş i ósüz
215 ocāyımış. Ósüzler heç āsiK olmazımış. Ğardeşim ler ósüz ğaldı, ben ler ósüz ğaldı.

Anlatan: Ayşe TAŞYÜREK

73 yaş

Derleme yeri: Kangal

- 5 Neriye gözüm gördü küne çalışmadan. Görümmüz Döndü Bibi ossıyadı hepini bilirdi. Ben bi yernen ilgilenemedim çalışmadan elim deamedı. Amān ne iş yapmadım ki. Benim göcam kóleri gezdi, ben dohuz çocuk bōtdüm, üçü olan altısı gızıdı. Gızın birisi mefāt etdi, sōna da olanın biri on dört yaşında mefāt etdi. Ben de pancar çapalama, ekin derme, tarlalarda tırpan biçme, orak biçme, naylon vurup
- 10 patosa çalışma, onnarınan hayatım geşdi. Āşam gel aletirik yok. Çamaşırı su gur dışarı, elininen yīha, tekrar gece ekmeK eT. O derece günüm geldi geşdi yavrum. Emeksiz çalışdım, şimdi de belim yarım oldu èyle çekiyom. Ben buralıyım, babamınan göcam emmōlu. Ġayınbabamınan benim dedem ġardeşimiş. Üç sene geldi geşdilēr, yok yok yok ben ufādım, üç seneden sōna aldılar geri cebir almış
- 15 gimi. Èyle bir hayatım oldu, öyle bir çekdim ne geldi geşdiyse işde. Ben on altı yaşında nışannandım. On yedi yaşında gelin oldum. Evelden sañhı bir usul mū vardihıne. Şo kó şu kó hep deavet etmişler. Bir tene hevle getirdiler. On yedi on sekiz kilóluk şōle tenekiyyenen. Toplandılar onu yediler işdiler. Asbap şōyle bir pırtı getirdiler onu biçellerdi ölçüb ölçüp. Ondan sōna asbapçı getdikden sōna şeyleri
- 20 kesdiler döşşekleri, yorgannarın yüzünü kesdiler. Ötekini benim bir arhadaşım vardı terzi, oña dikdirdim getdim, Avşın'da bir hafda ġaldım. On altı āne elbisemi dikdi. Gözel dikerdi terziydi. O da nışşannılıydı o da benim gimiydi. On altı tene elbisemi dikdiydi benim, gelinnik tafdaydı evel, biyaz onu çoğ süslü dikdiydi. Ġadifemi neyi çok süslü dikdiydi. İşde ölesilleri hep dikdiydi ār elbiselerimi, Durdu Kea'nın eşi. At

25 üsdünde geldim ammana evelden ne! Şey örellerdi terki bā. Atlara şey verillerdi yol,
çorap gollardı üsdüne bir çüt çorap, çorab ördüK ip çoraP bir sürü anam ördüydü.
Terki bā ördüydü onnarı atınan cırda çıhallardı. Onnara yol verirdik yanı, birer çüt
çorap, bir çüt terki bā atlara süs yanı. Atın üsdünde geldim ben he. Geldim başımı
bağladılar, başım ağrıyor. Ben heç ondan sōna görmedim etmedim, olan gāzlıyı
30 gāfama doldurdular. Annımdan gāfama bir fes geçirdiler. Ağlıyom ağlıyom, bir
taqtıyā diñeltdiler. Emmim geldi ırahmetlik gāyınbabam. Emm ölücüyüm dedim,
ikindin olucu. Emmiñ saçıñı sevsin niye hatın gızım? Ben şunnarı götüremiyom
dedim. Çıhart da at dedi. Çıhartdım atdım, ordan ırahatlaşdım, yatsın oldu. Ondan sō
heç sevmedim benim gociye, cebir almış gimi aldılar. Off, dedi ki babam ırahmetlik
35 namazını heç geçirmezdi. Bacımınan Sultannan barabar böyoğ biz ufādık, on üç on
dört yaşındıyañan bizi namaza başlatdıydı. Ezan zamanı bizi çırır uyarırdı
namazımıza kañardık. Hah ordan eyle gıldık, benim bugün sabah namazımı gıldım,
bir hafda düğün çaldırdı emmim ırahmetlik. Çok şen oldu her taraf toplandı.
Haleyler, bilmem ondan sōna deve düzüldü, icat gomadı çıhartdılar. Geldim,
40 görümmüz dedi ki yav dedi bir abdes al da iki riğat namaz gılicıñ dedi. Ben de dedim
ben böon hep geşdi dedim. Namazımı gılıyom ne bitmez namazımış gılacāñ iki riğat
diyor. Yok benim namazlarım geşdi diyom, mearise eyle bir namaz gılınırmış, benim
heç haberim yok ben ne bil m. Ondan sōna ikiön üç gün sōna ben gederim diyom.
Adam otuz otuz beş yaşında, ben gederim diyom. Çıkdım ondan sōna şo tarafa
45 çıkdım ben gedim m babamıñ evine babamgil daha Avşın'a getmedilerdi burdalarıdı.
Benim ābiym Mısır'da, Şam'da, Yemen'de oñduydu. Bir teK gārdeşim varıdı.
Ordan bunu verdiler dēy mekdúp yazmışlar. Evel telifan yōdu. Mekdúp yazınca

almış ordā, ğara ğara düşünürken saçı ğavlamış dökülmüş sıhıntınan. Yaşı güccüüdü, o bōygüdü bunu niye verdiler dēy sıhıntı etmiş. Geri geldi, biz bir eKmeg
50 ediyok. Ğayınnamıza dedim ki ne var bi yol gediym de geliym dedim. Yok dedi kaĥaK ekmeKden bir de şunnara yemeK hazırlıyak yesinler dedi. Yemā hazırladım gene salmıyor, yediler ğaldırdım bulaşı yīĥamıya elim dutmuyor. Şu ğara tavū dutaĥ da dedi anam yanına gedek dedi. Anca ğaynımız geldi dedim Meammed abi beni salmıyor anañ dedim. Ondan sōna ğara tavū nēde pinnikde dutucu dedim. Gel gedek
55 dedi, vardım kine oda dōlu cōmāt. İki geçeleđiñ bōle minder atmış anam ırahmetlik. Dolmuşlar, ābim Şam'dan geldi başına. Aboov vardım yanına anam da bir etli kömbe eylemiş sac arası. Vardım yanna, eline vardım öpdüm, sarıldım, milletden utandım ben gelin oldum d y. Ğardeşim nēre aramızda beş altı çocuk var ben neriym. Öti yanna geşdim daha gelmiyordum da emmimiz öĝlu Memmed abi
60 ırahmetlik. Gel seni götürüyüm d y zornan gótürdü. Ben utanırım diyóm. Ėyle bir gelin olmam var.

İşde nōlucu yavrum tarlada pancar sökdüm, pancar ğıfladım, geri doldur. Bir ōlan ondas sō barnaĥ ğadar motur aldı, pancar çeķiyor. Motur ufaĥ moturudu, nerdiyese bir suyuñ kenarından götürüyor, yaĥın bir kō varıdı onuñ oradan geçip gedici. Bu
65 moturuñ ōnū çalar d y ğoca naylon dolu, ğasēy çalar d y, ben de etāme, eniyom yardan ğum dolduruyom, yola saçıyom. Bir yāmur çiçeledi, moturuñ izine saçıyom. Ta yaĥın bir Hurman kō deriK, orıya ğadar harmı yerine ğadar etāminen ğum çekdim, yollara saşdıım yarlardan. Hurman'ın yarlarından, le bir günüm oldu işTe. Çok çalışdıım işde.

70 Akşam gelince helbe, geliyoŋ ondan sōna altı tene ğızım varıdı, biri ufaK oldu
amma. Bir düşūm oldu onuŋ yerine. Üş de ōlanıdı bunnarıŋ helbe yemāni, gece
ekmeg ederdim. Ğızın biri şōle dorlara ğordu, evirirdi. Sabānan қаһar işe ğederdim.
Yeri geliyor davar, inek aldıydık, inek varıdı, hepin ŋ sıhıntısını çekiyor insan. Hele
bir dúĝún oĥuntusu gelmiş, sağmen vermişler bize bir ğoca kō, böük kō. Biz de
75 pancara şey aldık, şu Tanır kō var ordan adam aldık. Ordan gelen adamlar bizde
yatıyó, biz pancarı sökdürüyók sökdüĝünü yıĝın da etmiyor saçıp ğediyor. Topluyók
ĝıflıyók, topluyók ĝıflıyók, āşam orada tarlada pılav bişiriyók, yōrt gótürüyom.
Ondan sōna turşu gótürüyom yiyollar, sabaha pendir, yōrt, teze yā gótürüyom,
zobada kōmbe ediyom, çörek alıyom ğediyom, yiyollar içiyollar āşam yatıyolar. Bu
80 örtülerini şōle dutuyom, döşşāni ğatlıyom bir dúĝún oĥuntu vermişler. Yav biz o ĝün
de ğurtardık pancarı. Örtüler kirlendi. Sökdūk dohuz on tene melefe ğızınan barabar.
Yıĝıldı bir harman, şo terazenin boyu yıĝıldı. Çıĥannı ğoduk, çıĥanı asbapların o
melefeleri onnarı hep yīĥa, gece ondan sōna çiĝ düşüyor ki onnar ĝurumuya. Ğazana
ĝoydum ĝaynatdīm. Sabahdan bi şey gelici, Tanır'ımı veriklerdi ne bir oĥuntu
85 verikler. O kōden sağmen gelici. Bizde yatıp kaĥıcılar, o adamlar örtüyü
bitlendirmişler. Tabanı şöyle çiçekli bir biyaz halım varıdı. Dedete vardı onúynan
dedeteledim ben onu. Dedeteledim halıyı nē, onu ğatladım ğodum. Örtüleri sökdūk,
ĝaynatdık ammana, melefeleri yuduk oraları hep dedeteledim. Ėyle bir ĝünnerimiz
ĝeşdi irezil nen. Hele bir ĝününü heç unutmam ōlan asger getdi öteki öldüydü.
90 Getdim üç ĝünde yedi dönüm yeri tırpannadım. Buyde, aha şu kesim sulu tarla, üç
ĝünde onu tırpannadım. Barnām, ondan sōna masatlıyodum tırpan kesdi. Gözümün
yaşıynan biri yerde yatıyor biri de asger ğedici dēy. Barnāmı şurdan haŋĝısıydı ĝı,
şurdan kesince şeyle şordan ğopdum sütlāni hemen ğopartdım, sütlānin südünü orıya

damlatdım, bir ğaş damla etekl mden, gecel mnen eteklik g yerdim. Şindi gecelik
95 diyolar, ondan yırtđm, sardım. Şordan bir gó tamatus aldım hemen, tamatuslar
yetmemiş. Onu sardım bāladım sütlāniñ suyunu dōkdüm sūdünü. Orıya ěyle bişdim.
Geri orıyā hepini anadudunan vēr, geri naylonu vūr geri patosa at. Adam ondas so
içine düşer patosuñ dēy. İşde geceleri buydēy yüklüyōñ getiriyōñ. Samanını
getiriyōñ, çok irezillik çekdim. Aha bu fuħara Ali Hoca'nın anasında üç gün getdik,
100 iki ğız yanımda ufağ ufağ Nimet'inin Züleyha, bunun ğazmasını ğazdık, çapasını
çapaladık. Üç gün gendi getdi üçer adamnan doħuz adam, doħuz gün getdi bize. Ooo
sen üç gün geldiñ ben doħuz gün. Gelme Zeynep bacı diyom geliyor, ğarı utanıyor
gendin ni de biz górdük. Neler geldi geşdi ne biliyim amān. Babamgiliñ bir ğırñ elli
dönüm tarlası vardı, orıya pancar ekdik, orıya hēp sökdük. Bir ufağ motur aldıydık
105 onuñ arħasına, bir pancar sökeci makine aldık. Şēyle iki ğanat birinde, iki ğanat
birinde. Onuynan sökdürdüm çocuk ala cūla daha. O söküyor arħadan biz ğıflıyoğ. O
sürgün oluyor tarla, o sürgünnerden gece dolduruyoğ. Sōğ pancarı vurur dēy, ğırā
düşüyor sōğ vuruyor, gün dādi m mosmor oluyor pancar, suyunu çekiyor. Gece o
naylonnarı dolduruyoğ. Ali ab niñ inā hasdıyamış iki naylon pūr doldurdum ordan.
110 Moturuñ izleri hendek gimi oldu. Orda esikliye esikliye o barnağ ğadar ōlan, ğız
onnarnan barabar orıya götürmek. Şindi babam ōleli işTe iki biñ ikide öldü bağ on
altı sene olmuş. Babam saydı ırāmatlık benim hağgımı bacılarımın hağgını birini de
vermedi. Çok arazısı var, gendi o ādar da oħumuş, müftüden de ğuFatlı hoca. Yanı
onuñ bizim burda ilkoħul yōdu müfdü olucuydu da olamadı, ěyle ğaldı. İlkoħul
115 oħumuşlū olmıyanca burada oħul yōdu. Ondan oğadar da gendi derin, şindi onnar
ekiyor saçıyor yiyor on altı senedir. Anamın arazısını da babamığın da. Gendiler orda
babamın evini de üç ğatlı sökmüşler. Üç ğatlı yapmışlar. Babam yapıydı, üç yerde

oturuyodu, birinde gendi biri kirada, sōna kiracı çıhartdı gelin oturdu. Şindi gözəl
ğonağ yapırdılar her biri çekildi. Ŗlanıñ biri üç ğatlı ev yapırdı. Birinden daire
120 ğaldı, biriniñ satdıqları, yapıdırıp satıyollar dairalarda. Şindi de orıya ğazıtmışlar. Üç
milyona mertēni vermişler hezenini. Yerine de ğardeşimiñ iki ğızı var üç de Ŗlu var,
onnara üç ğatlı ev yapıdırıcı, beş ğatlı ev yapıdırıcıymış. E bu arāzı bende sen evladıña
veriyon ben evlat deal mı? Babamı niye borşlu yatırıyon sen.

Çocuqları ben öllā beledim, toprā öllük derik. Elimize iki bez geçerse birini ğol
125 bezini ederdik birini onuñ üsdüne açar bir de toprak dökecek güccük onnan
bōtürdüK. İş biteneadar onu heç çekmedik. İş bitince çekerdim hemen ılık suynan
yurdum. Picamasını dağardım şoruya minderiñ üsdüne atardım. Sōna fırsat bulursam
ııcK emzirirdim. Yōsa azzık mazzık götürürdüm, orda kürt kōnuñ orda kerpiç
kesdiler. Altı mı yedi mi eviñ kerpiciñi kesdiler bizim ğaynımızgil. Onu kesince ben
130 Ŗlen azzıñı sabah azzıñı ğederdim, akşamağar şōle ğün aşımı sırasınādar, şindi sığır
geliyor o zamanādar ben şey çekerdim geçgere derik, çamır, toprak yanı, şey kerpiç
kesellerdi onuñ geçgeresini çekerdim. Gelirdim ki daha sabānan çekmedim getdim
çocuk ālıyor. Tutu somruk verirmiş ğaynanam beşşik sallıyor. Ğaynanamızıñ
bacısıñıñ şeyi gelmiş ğocası, şorda oturuyor. Gel yavrum gel dedi otur şu yanıma
135 dedi, geldim. Nerden geliyon, geçgere çekdim Muhitdin emmi, geçgere çekdim,
geçgereden geliyom dedim. Azzık götürdüydüm de çocuk ālıyor Pempe ālıyor dedi.
Ğaynanamıñ adı Pempiyedi. Çocuk ālıyor Pempe ālıyor dedi. Ğuru tutu ııcK
şey tmiş, tut somrū vermiş. Yaş tuttan mı vermiş, ğurudan mı vermiş, ııcK tut somrū
vermiş. E çocūñ onnan ğarnı doyar mı somrukdan. Bir ğaşıK sūd ılıt, camız varıdı,
140 camızıñ sūdū tohanır mide alırsa amma dōşlerimden sūd ağardı çōdu. Amma çok da
yērdim erkeKden çok yerdim. Heç hasda olmadım. Üç dāfe de ameliyat oldum

ammana heç hasda olmadım. Bir safra kesemde daş varımış ondan oldum. Bir ğadın
hasdalığından oldum, bir de ğanel ğapanmış belimden oldum. Belimde iki gemik
bükülmüş onu ellemediler. Dur bām Eğdir’e gediym diyom, götürüllerse. Ondan
145 dōrulamıyom yōsa hasdalık yok şükür şeker yoḥ tansiyon yoḥ o çalışdım ıḡrı eyide
yerdim. O işi görürdüm evde bir benidim gelin olarak. Ğızları da yōdu her biri
getmiş. Ğavurğa ğavururdum buydēy hasbirinen. Bir tabak onu seçerdim içinde daş
toprak varısa d y, bir tabak ğara üzüm seçerdim, üçünü birbirine ğatardım óná
ğordum, belime soḡardım ónúk bālardım. O üç taba hem işi görürdüm hem yērdim.
150 Yērd m bāda salınan üzüm bir hafda sergi atardık. Sergiden basdīmızı ederdik,
kesmemizi ederdik, teh ederdik, ğabak diler ğurudurduk, ğabak ileçeri ederdik, tut
bekmezi; on üç tene tutumuz, üç güne bir silkerdik üç günde, üzüm bekmezi olur, tut
bekmezi çoḡ olurdu. Hep yenirdi şindi şeker şeker yemen, dokdur, yav hep şekerden
oluyor yediklerin. Tokdur nēytsin bekmezi biliyollar mı ki. Ne bilek şindi iş hep
155 h liye bindi.

He şura gözel kō, bāları şindik çok ğalmadı, oranın Erçene’de çok var, şindi tek tük
ğalık, o da ğalmıyāk. Bir ğıraç yerde var, evel yol ordan gēderdi de AlbısTan yolu,
şindi ortalā kaḫık yanı. Ordan bir gelinimiz var bizim de. Bacımın gelin oralı. Babası
Avşının onun anası Erçeneli. Dedesi mi Erçeneli ola?
160 Anam da ğaynadırdı bālarını satdılar, anam da ğaynadırdı ceriye doldururdu hoşafı,
āzını bālardı ondas sōna gereoldukça varırdı, yüzü buz dutmuş onu ğıardı getirirdi
hoşafı baḫ. Ğayınbabamgil biz kündelik ğaynatırdık künde giderdi. Hele babam bir
bahçe dikdi gendi ğodu getdi Avşın’a, otuz tane erik bi yerde on altı tene de bir
beriki yerde. Bunun hepini ben çekdim abimlerin bir ölu olduydu yaşı bānzeme(sin)
165 şu ğız ğadar. Hepini ğuFalarnan çekdim gece bir yarıya ğadar yarardım, günüz

savannara sererdim, damıñ başına tek tek, āzı yoħarı. Yiğirmi sekiz çelik bōk çelik
varıdı, onuynan baña düşdü, başlı yiğirmi sekiz çelik onnara düşdü. Bir yāmur
serdikden sōna endim bir yāmur çiçeledi. Tozlu olmuş onuñ şeyi, onu da dōrder çelik
bölüşdük. Sekiz çelik de o çıkdı. Yiğirmi sekizer çelik ötekini bölüşdük baħ, o zaman
170 nōluyor, yiğirmi sekiz ikisini ğoduħ mu bunun dōrt çel ğ otuz iki çelik baña, otuz iki
çelik oña. Ğoca bōK çel nen ağaç çel nen. Çel bilirs z işde mādem burda
böyümüssüz.

Şu buğday ölçtükleri mi?

Hee hee buğdey ölçdükleri helbe. Onuñ bir biz onu baharcı getirdiydi, ıcık da ondan
175 böükciyedi ağaç çel di. Şimdi demirler aynı ölçüde. O yarımlik da olur onnarıñ
yarımlı kulek kulek yarımlı, he eyle. Oñ kilō alır buydey om bir kilō gelir. Ne biliyim
işde oruçlukda babamgiliñ tarlalarını ekmişler, sen yol dediler. Heç yolup da yetmiş
dönüm yer. Orucum, yoldūħ, şurda bir ğomşuynan ortak aldık. Ondan neyi ğabala
yoluyoh, dönümünü neye verillerse. Ordan orucu aşdık, çıkdık, orda davul
180 çalınanādar. Azıycık yok davuldan evel ıcık yatdık kōye davul çalınırdı. Acık yatdık
bir bōk minder götürdüm üstüme bir savan, bir de belime dapanca daħdım, gece bir
gelen olur dēy, heç de ğorkmam ammana. Adamınan şeyle yan yana şonuñ ğadar bir
minder şeyle, ğaFamızı horuma ğoduħ ıcık belimiz geldi minderıñ öti yanına şey
ğoduħ, üsdümüze de bir savan acık muzğanmıssık, davul çalındı. Burda yiyecek
185 götürür zōhürlüy yedik, su da götürdük. Sanħı, evel boduç varıdı amma şeyden
taħdadan boduçlar. Sōna bunnardan yōdu, satırlarnan götürdük sitillernen orda
zōhürlüy yedik. Gözelcemen zōhürlüy yedik suyumuzu içd k. Kaħdık saat onādar
yolduk noħudu. Onda geldik ağzımız ayrılmış. E burada heç buzdolabı yōdu.

Allah'ın şeyinden gedellerdi. Şu Bozyer ufak kō şu Tanır'a geçerken, ordan bizim kō
190 şindi göçdü de ğalmadı, ordan bōğüdü. Ordan bizim geliniñ anasılın varımıñ
buzdolabı, bir de şey ğ varımıñ bir de emmimiñ ğızınıñ yok emmim ğızınıñ deal.
Görümümüzün ğızınıñ Sādiye'niñ varımıñ. O bizim gelininen, ğardeşim avradınıñ
anasıynan, bizim görümümüzün ğızı Sādiye'niñ buzdolabı varımıñ. Kōde heç
buzdolabı yok. Emmimiñ ölu moturunan künde āşam üsdü geder gün aşarken geder.
195 UFak uFak şeyleri gollarımıñ buzdolabına gelir kine şeyle şeyle buz dutmuş içinden
boşaldıllarmıñ. O ğopardır biz getirrik, o ğopardır biz getirrik, suyuñ içine atarık
sehan tasıynan iç ha iç iç ha iç. Nohut yolmasından geldik, orucu aşdık bōzdā
zombur zombur şey dutar balhonda çul açarık oriya dōşşeK getirin örtü getirin, ondas
sō yatarım amān, ıcık sona geri kağıp nohuda gediciyim. Vayyh! Ordan enerdim
200 aşşaya enerdim yandım yandım yandım, orda bir su ahıyor dereden geliyor.
Ġurumamıñ tomusuñ gününe. O Tanır'a asfatın şindi üs yanna şeyle gederkene mısır
ekili bir de ev yapıklar ya, o aradan su gelirdi, ora emmimiñgiliñ bahçası, emmimiñ
ölu dikdi Hoca. Ordan bir su gelirdi beriye dōru. Oriya endim yatdım asbabımınan,
orucum yandım. O yanna dönüyóm mal gimi o yanna dönüyóm, evelden mal
205 yaymıya gedince camızları Bozyer'ın o yanna ben götürürdüm malları, babamın ölu
tabi burda yoğ oğuyor hoca, Avşın'da oğudu orda oğudu burda oğudu Albısdan'da
oğudu. Nêrde derin hoca varısa onnarı dolandır. Ata binerdim, babamın bir ğır atı
varıdı, malları götürürdüm yayardım o Bozyer'ın o yanda. Bir yoluñ asvatın o
derelede. Atın üsdüne biner gelirdim geri. Ondassō götürürdüm aşşa otlā, atı
210 bālardım, mallar ıcık dinlensiñ dēy burıya ğordum. Geri kaç get, çok irezilliK çekdik
yanı bu hayet var. Getirdiler şindi, ne biliyim işde ğına yağıyollar, bir düun etdiler
olan Körtler gelmiş. Ġağrı varıdı ğağrınıñ üsdünü sökmüşler. Mazısını

görümümüzün göcasını bālamışlar. Ğapımızın önünde şeyle uzunca bir su çıkdıydı
hendek gimi orıya düşdü adam beli incidi yuvarlamışlar depeden.

- 215 O ata heç ben çoğ şeytdim ha, benim göcam bilmez. Hele o anamın vuruldūnda nayla
ālaşdıķ. oturdūh, bir şeyle annı saħar tayımız vardı ğırmızı gendi yeñi yetişme.
Onúynan ğarşılamaıya getdi emmim gótürdü Añğarı’ya. Bu aperlōñ bir dirāñ dibinde
ğomuş, gendi de getmiş ki bir araba buluyum, Meksen emmim. Aperlō ğonuşunca
anam bu adam baña sōluyor dēy anam ğorķmuş orda. Bunnar baña mı sōluyor dēy
220 aperlō ğonuşmuş orda. Şherde ta Añğara’da, ’ğorħdum diyor, Meksen Ağa Meksen
Ağa şurda bir adam sōluyor yoħarda, aperlō oldūnu ne bissin, buralarda ceyran mı
var. Yoħ yoħ demiş, ondas sōna ğorħma demiş. Tanır’lıydı anam Tanır’lı demiş, o
demiş aperlōydu demiş. Anamı ordan getirdiler, babam ğarşı getdi ta Sarız’a o
tayınan getdi. Omar abim malları yaymış gelmiş, biz başında toplandıķ ālaşıyoķ.
225 Öğün yok öşük yok ğapıda bārıyoķ, Sultan, ben, Hüsēyn, ğardaşım Hüsēyn. Omar
abim ālıyo biz ālıyoķ. Ordan Şerif edem penceriye açmış, emmin ğurban olsun
ālamañ ālamañ o da orda hōruyor, pencereden o da ordan ālıyor. Aha tayın sesi geldi,
tayın sesi geldi Ali geliyór. Terzilerin o yandan gelince kişnemiş tay aha geliyor
Meksen emmininen Ali geliyor dēy, babamın adı Ali’ydi. Ali geliyor ğuzularım
230 ālamañ diye bārıyor. Öy aha şu Dōne bizim inē sāyarımış. Şey de baķdı bize Hall η
ğızı baķdı Fadim bacım, emmimin avradı. Kūnde toyġa bişirirmiş āşama yarmıyenen
kūnde. Hüsēyn ırahmatlik alır şırıya ğor. Sütü şora ye ölüm derdi, āzına alırdı toyġa,
alırdı şurdan ğordu. Bir gün şeyi gótürdü, buyde yumuş Meksen emmimin avradı
Hüsiyen’i gótürmüş ēyce çimdirmiş, arħasını da yumuş bir çarşafa sarmış, orda
235 ğurutdū búydeyin başında oturuyor. Bir de yımırta bişirmiş yedirmiş ğardeşim
Hüsēyn’e. Geldi ondan sōna seviniyór. Hatce’m baña şey bişirdi yumurta bişirdi
yedirdi, beni çimdirdi diyór. Ėyle ğaldıydıķ anam gedince. Amān neler çekdik işde.

Orda  yle gördüK o günneri, burda da bunu g r y k. Babam da çok oldu, yaşadı çok
yaşadı. O da bir hasdal  y du abdes alıcıymı , şurdan gedince işde Av ın'da a   ya
240 bir yer yaptılar. Gedince i i yakmadan   yle tuvalete gedip gelince abdes
alıcıymı , o daracık salona bir de su goy du abim başına. Ordan abdez alıcıymı  ay 
 aymı  betondan aya  ayınca  afası tuvara  a ılmı . O da dememiş. Şurdan
mismillah y ss k gem ni  ordan incimi ,  itle olmu , doğdura götürmüşler.
Doğdur demiş on gün  im ldatma . On gün bir taraFa yatdı. Yatınca ordan beyni
245  afasının  a ıld n  dememiş. Ordan bir  an damlamış beynine, bu işde öldü sene, o
 an topraklanmış mı dönük mı dururumuş, doğdura g t rd ler bu darba yemiş
zamanında bir darba. Darbadan orıya beynine  an damlamı mı . G  l yd  çok
babay  ididi, eni  o televizyon  adar varıdı. Babay  it g le ciydi emmim ırahmetlik
de bu babam da. O güleşci adam ordan darb y alınca he  s d ne almamış. S na
250 doğdur     deyince Omar  bim baba nere  d yiyor. Biz ede derdik, o baba dedirmedi
 bime  ızardı babalar demiş gimi niye ede diyordu  tergedi , o da ben milleTden
utanıyom demiş. Evelden ede dellermiş a a, ede. Ordan   y etdi geri tekrar
g t rd lerdi, dedi valla zamanında bir darba yemiş beynine  an damlamış d lırsa
 onu uyor, d lmasa dili dutuluyordu.     m mef  etdi.
255 Pancar s k y k, pancar, a    tarlaların  s d ne  ar y yor.  indi h k met  eker
veriyor avas da veriyor, s k d   m z tarla bunu ödemez d y. Ben düşdüm yola  ar
y yor lap lap   yle g diyom.  aynımızın a    ba da evi var. G diyom ar amdan
motur geldi. Pancar daha uzakda bizim bah adan  ti yanda. Dedim, Mevl t neriye
gediyon dedim, şurda g r mcemi   ızının  ocas . Dedi  orda i deleri kesdim de
260 onnarı s r kleim de budeim de odun ediyim dedi. Am n Mevl t dedim  aynımıza,
seni  de a lı  çok  ısa dedim,  u  arda gedilir de odun mu  ıflanır getirici   apıda

ğıflıyem deyî. Sen nêriye gediyoŋ dedi, ben pancar sökümüye, seniŋ aqlıŋ var mı şu
ğarda pancara gediyoŋ da dedi, baŋa sen èyle diyoŋ dedi. Herkiş getmiyor da sen
gediyoŋ. Orda beş altı yığın sökdük ıçıķ da ben söküyüm de doŋar moŋar da dedim,
265 şeye savaķ dedim, yanî avası mavası ödesiŋ diyóm yatırdıymız pancarnan. Ğar yâdı
ortalıķ doŋdû, kûrānen kûrúduķ bir yandan, adamı bir aralā salmadıķ adam kûrúyor.
Memmedali'ynen ben söküyom, ğız ğıflıyor, sōna geliyom ben ğıflıyom Memmedali
söķüyor. Èyle èyle buŋa getdik tarlanıŋ birini èyle ğıfladıķ. Geldik çamırıŋ içinde
erkek ayakğabı sök ğuyuyu ğēyok, içinden bir poşet ğēyok, ayakğabı kaķmıyor.
270 Poşetiŋ içinden yaş geçiyor daha. Yırtılıyor dolanınca çamırda. O arada onu bitirdik
Allah'ım ğaynımız da heç tarlanıŋ birini ellemedi. Bir ğün deadi biz onu eyle savdıķ.
Bizim motur ğaynımızıŋda o çamırda onūnda dolandırdı, gendiniŋ moturu
çıķartmadı, gendi de bir ğün dáğdı, bir ğünde sökdü tarla ğurumadan ğözel çıķdı.
Ben èyle irezil oldum tarlıya kûrúduķ ğarını, sökdük yedi dönüm yer. Kimse şindi
275 èyle etmez.
Benim Bozyer'de dayımı vurdular. Dayım Bozyer'iŋ mıķdarıydı çekemediler, dâvet
etdiler, biri ğapıyı dayamış, öteki pencereden adam dutmuşlar vurdurdular. Onuŋ
ādını dezzem ırahmetlik çok sōlemiş. Desdiyenen yanî dillere desdan olur, Tanırlılar
bellemiş Merdāne, ben düune getdiydim şeyiŋ Perihangiliŋ, onū da onuŋ ğardeşiniŋ
280 avratları da sōluyor. Maķbule de çok söyledi, bizim şu Ğıyan'ıŋ hanımı şeyde sōledi,
Ellaz'ıŋ çocūnuŋ öldüğünde. Onuŋ dediklerini dezemiŋ ğonuşduķları şeyi ātları dile
tabura gelmez. Mahzuni de çok etmişimiş. O dayımıŋ adı Hasan Hüsüyün'üdü.
Maķsūni Şerif o zaman işde bunu, şeyde de var Memmed diyolar oŋa da sōledi
Hurman kōnde. Oŋa da sōledi dayıma da çok sōledi, onuŋ ādı da sōlenir dayımī da.
285 Yok ben işde gendiler etdikleri ādı ğonuşuyollar da ben heç bilemiyom kine. Ben

unudurum tezemiye, hec unudurum bilemem çoĥ onu. O güzün işde Perihan'ın
düününde de çoĥ iki ğardeşe iki avradı dile tabura gelmez, Makbule de şey tdi. Bı yıl
ğocası ölmüş Ğıyan dèy, bizim o aĥrubamıS. Onnarı, Ğıyangil Uçar deal mi, onnarı
da Uçar zahar. Ğıyan'ın hanımı dediĥ miydi bililler. O dediklerim Maraş'da
290 oturuyollar elleham Perihan'ın şeyleri bacısını. Bunnar da daha çok biliyór. Ooo
Hasan Hüsüyün dayımın. Perihan'ın ğardeş avratları düune gel di bizim. Onnar
Tanırlı da Maraş'da oturuyollar.

Üş dört yerden ğazmıyá aldım sökdüm ordan burıya ordan orıya tuvar da uçmuş.
Geri dışarı atdım. Bir ināmi sıĝdırmadılar Merdāne, Hüsiyengile goydum avrat bu
295 yanna sürdü geri bir gün sōna. Ğaynımızgile goydum o sürdü. İnek geliyor bakdım ki
āşamdan yemi ğatdım torbıyanan samanı yemi ğatdım o orda ğaldı sürdüler. En sō
şurıya bir göz aĥır yapıyım dèy belimi o gemiklerimi ordan incitdim büküle. O aĥırın
daşlarını, o bir göz yeri yaptım vara inā satıyamıssım. O aĥırı ğaç sene durdu, iki
sene durdu geri sökdü diya ğoca aĥır yaptı ondan o ğaç yerden elimden geşdi. Sōna
300 da el arabasını orıya çek. Sōna da geri o harınan uçan kerpişlerini hep ğırdım, hepini
kerpiç kesdim. Şindi o tandırlı çıĥarTdım. Onnarı kerpiç kesdim kesdiklerimi.
Ğarıyom depeliyom geri kesiyom ben ğuyom ben kesiyom kerpiç kesece. O herif
şorda oturdu da geliyim de bir puñardan su kesilmiş puñardan su çekiyom. Torunum
da ğomşunun ğucānda. Geliyim de şurda bu çekiyor ben de çamûrû ğarıyım demiyor.
305 Ben şunu ğuyuyum bu da bunu ğasıya ğoyom çekiyom kerpiç şeyini taĥdasını ğasa
gimi yapıyom. Kesdim, onu yaptım, bir de tandır çıĥarTdım, şindi de heç, irezil
dutuyollar.

Anlatan: Duran TECİRLİ

52 Yaş

Derleme yeri: Karagöz

- 5 Geçimi buranın pancar, buyda, ayçekirdā, ondan sōna bura domatis, patatis. Ürünleri önce geminen sürer çıhardıllardı, öküzünen sürer çıhadıllardı. Şindi motur çıhdı ne çıkdı, onnarnan sürüp çıhardıyollar. Harman edellerdi burıya bir ay harman sürellerdi. Bir ay adamlar harman sürerdi. Meselā bālardan sallarnan üzüm getirir bepmez ğaynadıllardı burda. BeKmez, öküzlerden ğānıynan bālardan üzüm getirir,
- 10 salınan getirir burda beKmez ğaynadıllardı kōde. Bepmezi burda yapallardı üzüm beKmezini yeridik. Yerdik, yemeK için yapallardı. Satmayı satmazlardı burda, çō hep eve ğollardı yellerdi. Bulgur ğaynadıllardı, ğazannan bulgur ğaynadıllardı. Harman çıhardı olua götürüllerdi buydā yıhallardı. Oluk beton oluk var ya, beton olukda puğarda yıhallardı, getirillerdi, doğ ğazanlarında bulgur ğaynadıllardı. Evel
- 15 tekne varmış ne varmış, şu táár var ya táárden su içellermiş esgiden. Ben yetişdim geldim he tağdadan çamdan yapılan táár. Suyu sōK olurdu, hemi sōK olurdu hemi de elverişli içimli şeyli olurdu. Çok şeyli olurdu, bidon gimi ne gimi olmazdı yāni daha suyu datlı olurdu. He içi oyuk çamdan onnan yapallardı. Şindi motur çıhdı şey çıhdı. Elli çelik, yüz çelik, yüz elli çelik bulgur şeydellerdi, unnuK yullardı. Y m beş otuz
- 20 çelik bulgur ğaynadıllardı. İndi buydā yıhıyan da yok. Önceden yüz elli çelik, iki yüz çelik unnuK dutardık bizim ėimizde. Bulgur ğaynadan da yōk buyda ğaynadan da yok, hazır alıyor herkez, hazır alıyor. Bu işler olurdu işde başğa ne olurdu başğa. Herkez ğüz geldi miydi odununu ederdi. He ğışlık yahacānı ederdi. Paltānan kesellerdi. Şindi hızar moturu çıkdı. Önce paltānan ğoca sōodü kesellerdi. Yakmaç eder odun

25 yarallardı esgiden. En iyi odunuydu buranın, burda meşe yok. Bāları meselā, baları gederdik önce buğazını açardık, buğazını açdıktan sōna, bel, bel gullanırdık, ğazma gullanırdık esgi ğazmalardan uşları birer metre ğazma gullanırlardı, he esgi ğazmalardan. Bālar ondan sōna budanırdı. Budandıktan sōna geri gedellerdi, tekrar picini alırlardı. He diplerinde pişleri var onnarı alırlardı. Eşğınnarını alırlardı. Ondan
30 sōna belci götürür belledillerdi. Yemek götürüllerdi onnara. Amele he. Adam götürür belledillerdi bāları. Ānadií dezzeolu. Başga da buranın geçimi ney, buranın geçimi bunnarıdı yāni pancar, fasulye, mısır darısı sōnadan çıktı.

Düğünler nasıldı burada yirmi sene otuz sene önce?

Burada önce düğünner, önceki düğünner bōle otuz seneki önceki düğünner bōle
35 şeynen düğün salonnarında çalınmazdı. Önceki düğünner burıyá. Adam ğız isdemiye gelirdi meselā ğızı şindik meselā telefon melifon yōdu o zaman, telefon ne yōdu. Adam ğızını mesela şimdi şeyederdi görücü usulü verirdi ğızı. Kızlar erkekler birbirleriyle görüşmez miydi hiç?

Görüşmezdi, heç görüşmezdi benim gördüüm ōlēdi önceki.

40 Peki, kıza sorulmaz mıydı?

Yok benim gördüüm ōlēdi önceki. Yanı sorulmazdı, sen meselā ğızını veriyon, ğızını Allah'ın emriylen verirdi. He sōna bōle güccük yaşıda ğız vermezlerdi ki. En azından y m iki yim beş yaşardı ğız, önceleri. Şindi on yedi, on altı, om beş yaşında ğız veriyollar, on üç yaşında ğız veriyollar. Söz kesilirdi, havlānan şey yapılırdı,
45 nikāh edellerdi, teneke havlānan. Beş kilōluk teneke havlalar var ya onúynan nikāh ederlerdi, ondan sōna belirli bir müddet dururdu. Davul getirillerdi ğara davul, ğun kesellerdi, gelinini götürüllerdi. Önceden ōlēdi. Üç gün çalardı, üç gün düğün çalardı ğız evinde ōlan evinde. Yemek dōkellerdi esgiden yāni bōle şey ne yōdu. Pilav

yapılırdı dolma yapılırdı, sulu yapılırdı fasıya sulusu, fasıya sulusu yapılırdı sarma
50 yapallardı, herşeyi yapallardı önceden. Amma şindi düğün salonu çıktı. Üç gün
düğün çalallardı üç gün yemek yapallardı, üç gün yemek verillerdi misafire. Seamen
meselesi, seamen evlerde yatardı burda. yōk herkeş misāfir götürürdü. Meselā sen
seamen gelmissiñ, ben evime gótürür yatırırdım seni.

Pazara gider misiniz ihtiyaçlarınızı karşılamak için yoksa köyünüzdeki ürettikleriniz
55 yeter mi?

Normalda yetiyo yānı yetmese bile gedip şherden alıp geliyor. Ürettiklerimiz gendi
gendimize yetiyo. Yetmiyen olmıyanı da var, olanı da var. Domatis, biber, patatis,
yanı fasulya, pancarı zatan faPrihiya götürüyök, he şeker pancarını. Bunnarnan
geçim ediyoh burda. Malcılık var, koyun, inek, bunnarı besliyök. Satan satıyor,
60 satmıyan da satmıyor. Fazla mal olan satıyor, fazla malı olmıyan satmıyor gendini
idāre ediyor evinde, yānı, peynirini. Yatağ dōküyök esgi baba dede usulü, yatağ var
ya evereceamız gız için oğlan için yatağ dōküyök. Fazla olan satıyor. Ŗle oluyor.

Kirmen eğirme yok önceden varıdı, esgiden varıdı şindi yok. Esgiden varıdı o, yok
şindi. Geçı gılından ip örellerdi, onnar hep kağdı dezzeolu. Yok örmüyollar, şindi ip
65 çoraP örellerdi önceden ihdiyar garılar, ayaklarımıza gèymiye. Çarşıdan alıyolar
şindi egis mi ören de yok, ören yoh. Buranıñ geçimi Ŗlēdi işde önceden. Şindi hep
çarşıya bindi. Olan eķiyor tarlasını tahımını yiyor, olmıyan gedip çarşıdan alıp
geliyor. Şindi bura isdimlā getdi bura tarımcılık azaldı burda, bizim bu Ğaragöz
köyünde tarımcılık azaldı. İsdimlā getdi hee, faPrihiya getdi, şindi buranıñ şeyi

70 azaldı, çifcıl . isTimlakdan para alannar hep Avşın'a getdiler, ElbisTan'a göşdüler.

ElbisTan'a getdi, çō Avşın'a getdi, getdiler hep.

Anlatan: Naciye ASLANER

74 yaş

Derleme yeri: Karagöz

- 5 Bir Pıcağ vardı oña beş sene getdim. Gedince vardım mı bir bök yere diyom ki diğeldim mi bu hocaların, hocaları Allah assın. Diyolar ki niye hocaları assın Allah, diyom ki ben beş sene getdim beş sene ..k yudum. Evel òlēdi oğuldan gederdik aşşāda bir puñarımız vardı, onun çocúynun ..hunu yurduk. Bi şe belliyemedik, beş seneden sōna geri çıkdım. Heç bişi birinden geçemedim, oğutmadı beni, avradının
- 10 adını Ayten'di, gendine Pıcağ dellerdi, oña getdim bi şey ānamadım. Aha şu ğapıdan beni ğaçırdılar, şu yannı tarafı. Ben ufādım, adam orta yolluydu. Bura benim babamın eviydi hee, bu yanna da gelin geldim. Bōle vardım varmam, düün davûl görmedim, bi şey bilmedim, ondan sōna da bilmedim. Dördüm atdım, dördüm atdım, şuralarda tordan toprağdan bōdüler. On altı dōmudu dōrmam, şindi
- 15 ossa da dōrsáyım hökümet para verirdi baña. Bi şey de alamadım. Bunu everiyim, yemlik satdım, kenger satdım, itburnu topladım, götürdüm, tanışlar yardım etdi. Bōlel nen daha geçiniyom daha geçiniyom. Ŗle oldu benim iş, hee Ŗle, Allah bōk. Ne hasdelenici, Ŗlen Ŗldü ğalan ğaldı. TokTura nēriye gótürüyüm ki, dölün biri şurdan aşşā düşdü, damdan düşünce şurası ğaFası yarıldı, ortadan ikiye ayrıldı. Getdim bir
- 20 salça getirdim, ğıymıya ğodumuz salçadan depesine basdım buriya. Basdım amma depesinde epiy çekdi çocuk. Epey çekince aman çocuk nic oldu yaman çocuk nic oldu, biş olmadı. Çocūn ordan, bir de o zaman sinekler çoK olurdu, ğurd atmış, salçıyá ğaldırdıkdan sōna. Allah'ım ben nēydiym, aman Allah'ım. Aman dedi herif, Ŗlürse Ŗlür dolu dedi túkenici miki dedi. Bir dedi ki bilmed m bir Kürd'e ıras geldim,

25 Kürt dedi ki gel dedi bir dedi dōtduracak ğadın var dedi. Onuñ adı nēdi ğız, o
dōtduranıñ? Topal ebe deal, öteki Müjġân, Müzgân dedi seniñ bibiyiñ ğızına hısım
gelir dedi, ula Allah’dan ġorġ şunu niye öldürücüñ bu misilli çocúú dedi. Gel ġedek
sennen dedi. Bunnan getdik çıkdık orıya şimdi, çıkdık vardık. O iki ilaç Müzgân
verdi, iki de toġTur verdi, çocúüñ depesine. Getirdik şeyi salçıye ġaldırdık çocúüñ
30 depesine şey atmış, ġurd atmış. Onnarıñ ilacından çocuk ġurtardı ölmedi. Sarıca bir
çocúüdü, bu çocuk bōle oldü. Bunnanıñ altı tānesini neise everdim. Herif, ġulāsma
dolaşırdı amma başına medetsizdi. O da aġciġer ġanseriydi, baña bir mededi olmadı,
bir ġún görmedim. Benim ufādım beni babayıġıtl aldatdı amma bōle ömrüm bitdi.
Bōüzü de gel gelem o ġüccük olan ġaldı. GüccüK olan ġalınca dedi ki ana dedi ben
35 esgere gedim sen alġış èyle baña dedi. Omuzuna çentē alır künde çalısmıya ġeder.
Omuzuna çentei ġarp(?)da çalıyıom ana dedi. Beş ġún çalıır üç ġún geri gelir aynı
olur. Beş ġún çalıır üç ġún gelir yer geri ġeder. Allah’ım ben nēydiym ġurban
oldüm. Yanımda da durmuyo ki yanımda duruyo diyem. Aynı seniñ gimi bir tanış
gimi geliyo ġaçıp ġediyo. Allah ben nēydiym nēylēm. Dedi ki esger vaġdı geldi olan
40 esgere gedici. Ana dedi alġış èyle seniñ şiyen olur beni yaġın yere düşür dedi. Èyi
olum ediyim dedim, olan Adanı’ya düşdü. Alġış èyledim torunum da getdi Adanı’ya.
Torunum da başġa yere yırā düşdü. Dediler ki bu nēyitdiyse tanışı çok, ölu Adanı’ya
düşdü bizim ki ta yırā düşdü dediler. Anam benim neim, benim bi şeyim yok bir
ġadınım dul. Oldu oldu ötdü, dedim ki ġalan iki ġat yataġ döKdüm, ikicik bir öteberi
45 ġórdüm, dedim ki bunu da everiyim de heç dealim bu da baş ġöz ossun gelinneriñ
elini deanemesiñ dedim. Onuñ adı ne sallan bullan sallan bullan çıkdım. Bir de

telifan verdi cebime şorda şindi duruyor. Onu da elim de çalsam da şindi d neseñ.

Getir ğı şonũ da çalağ da d nesiñ, şeyde duruy milağazıñ orda. Ğocamıssıñ

ğocamıssıñ dön de aynıya bağ dèyi. Bir de o olan bağa bir telefon verdi, aşdım. Buoz

50 nēse ana ğurban oluyum, ölüm nēydiym nēydiym. Avşin'de bir ğız varımış, o ğıza

gediyim de olan babayiğit ğıza düür oluyum dedim. Anam vardım malamat oldular

onnar, olanı görmüşler hoturafdan neden, ne biliyim neler çıkmış, yavrum bilgi

çıkmiş şu çıkmış neler çıkmış, bilmiyom ben. Boúz ğıza vardım ğız beni malamat

oldu aldılar. Geliyom yoluñ yarı, bir de bağa telefon verdi ya cebime telefonu da

55 aldım geliyom. O beri camıñıñ oñu var biliñ mi bilmeñ mi? Orıye geldiydim telefon

çaldı. Bağa da dediler ki şu ğırmızıya bas, yeşile bas dèyi gørsedir dediler. Yeşile

basıyom aló dedim mi ne diyoñ diyolar. Yōsa şeyi bilmiyom açmasını bilmiyom.

Boúz oldu dediler, dedi ki ana sen beni everme dedi benim bir ay günüm ğaldı dedi

ben ğacıp geliyom dedi. Niye? Adana'dan bir ğız ğaldırdım dedi. Allāh! Nēreñe ğoñ

60 Allah'ım! Ben bir fıhare adamım. Ta Adana'dan nasıl ğız getiriyim, yok. Adana'dan

ğız, yōsa ğızı bazar günü indiriyom dedi. Orda bir gözel ğız, ufağ, o ğızı ğandırmış

fuhare mektebe ğederken. Onuñ adı ney ğızı ğandırmış Allah'ım nēydiym nēylēm,

ğurban oldúúm Allah'ım yok. Bu ğızı bağa alıcıñ. Dedim ki ben Adanı'ya ğederken

beni arabalar dutuyo. Neydiyim ümidim kesisse ğediyom, çıkdım yola epmek aş

65 yēme yok ğusa ğusa, ede ede beni eletdiler Adanı'ya, zehroşum, zehroş oldum.

Vasiyet beni dutuyo, görmemissim. Yēme görmemissim içme görmemissim yavrum.

Beniki kó yēmā, tarhana şōrası, cıyıklama. Bunnarı yiyom. O siziñ yed ñizi ben insan

yanında ğola içmē bilmem yavrum, yerine göre çarşı, düven öteberisi bilmem

yavrûm. Somun yerine göre âzıma batar, somun yemem yavrum. Bunnar yok baña,
70 bişê yok yemem. Yed m ney? O bir göyun olur, o göyun yainı yerim, bu zaman oldu.
Varırım başına şindi godum muydu larpadan ondan bi yol yutarım çiğ çiğ, onü da
yutuverrim dehat gelir. Bişirir o önneri yerim, öteki yādan bi yudum içine damlatdım
mı diyenecek nēriye gedecemi bilemem tuvalete zor ulaşıyom. Ğarnım āır
gótürmez temelinde öle bōmüssüm. Herif çobanıdı bunda eridik, çocuklarda bōle
75 oldu. Çocukları da bir āmir māmır edemedim, edemedim. Bunnar da birbirini geçindi
getdi.

...

Bizim evde sandalye vardı, böüK evde, ala da gelēdiñ getir böüğü otursuñ. Seni de
üzüyom yavrum ğurbanım. Boúz nerde var nerde yok bir emmimiziñ ölu geldi bura
80 hep ben yerinde bōdüm ya. Bunnar benim emmim ölu, dayım ölu hep bura. Ben
burda bōdüm temelim. Baba tarafım Tecirli deller, ğocam tarafı Aslaner deller. Bu
kōñ yarı yeri hep. Buoz nēydiym nēyliyem Allah'ım. Ğoyunu satdım olana verdim.
Dedim ki olana geliniñi getirek ölüm. İki sene bekledi gelin iki seneden sōna beş ay
oldu işde, o da rahmet olacca onnara babası dedesine. Onnarıñ da ğarşılıklı olurumuş,
85 cehizi çok verillerimiş. Fıhareniñ... Şurıya bir düün dutdum yavrûm Allah seni
inandırsıñ, kimi otuz verdi, kimi beş verdi, kimi üç, eliñ aTdıfı daş yırağ gēdiyo. Öle
idāre ēdiyom, bu evde de yalıız yatarım. Bi yol uşdu evimiñ o yannı, kepdi, uşdu
getdi. Vardım höķümetinen dutuşduk. Icıķ şey verdi baña beton, ıcıķ ne verdi. Orey

bir adam aldım ikiúnde geri yaptım evi. Oturuyom bōle ğader yavrum. Yedi ōlan var

90 dört ğız var, ōle olunca om bir oluyor elleham.

Anlatan: Cuma TECİRLİ, 85 yaş

Adil ASLANER, 72 yaş

Derleme yeri: Karagöz

- 5 Eloğlu'ndan, Maraş'ın Eloğlu'ndan, ğasaba deal ha ora! Vallaha bilmiyom ben çok, dedem gelmiş Lōşō gelmiş, Mamık gelmiş, ikisi bir ğardeş bunnarın. Hah bu kúve yerleşmiş. Ben mi? Ğoyuncüydüm hemşerim ben. Yaylıya gedi-yodum, otuz sene yaylada gezdim. Satdım, savdım, yedim, işd m şindiye ğadar yaşadım.

Ğaç ğoyunuñ varıdı emmi?

- 10 Beş yüz. Orda benim yerim varıdı, orıya saman ğoyardım y mi naylon ğırk laylon. Adın ney adın? Sen de adın soyadın? Sen nêrelisin? Kimin oğlusun? Benim Erçene'de hısımlarım mar la, otur bacı gel otur. Hısımlarım mar benim Erçene'de, Mellesler. Melles Zeynal, Melles Ğadir. ... çoğ oldu.

- 15 Bulğuru, ğazan ğuruñ, ğazana suyu ğoyan, bulğuru altını ataşlañ, ğaynadın. Şindi uzun uzun annadıyım mı? Şindi ğazan ğurañ, şu arħadaşnan da odunu satın alın, getirin altına soħañ, ğaynar dama çıħadın sereñ hemşerim. Götürün çekdirin, ğalan yemiye başlañ. Pilav işde duru yemek, ğatı yemek. Bulğurdan başğa bir yemek yapmaz pilavdan başğa. Ne çıħar yavrum bulğurdan. Ğıyma yapañ, düürcük çıħadın, ğıyma yapañ. Yaşantımız işde bōle gózún görüyor, kúllúkde yaşıyok.

- 20 Yolculukları nasıl yapardınız eskiden?

Maraş'a, o zaman? Eşşeanen, eşşeanen doħuz on ğünde.

Bi de yaylayı anlat bahıyım bize?

Soñ gúzde, bu ay var ya? Eķimde, hah eķim dèy m de sen aĝna. Ben avradınan mı
çılıc m.

25 (AA) -Bahale o beş şüz ğoyunnan yaylıya gederdi, eķim ayında enerdi, burıya.
Güzün geliyor.

Yaz baharı çıhardım ekim ayında burıye enerdim.

O zaman yaylada hayvanlar telef olmasın diye mi?

Hayır, ğardaşım, yayla...

30 (AA) -Yazın yaylıya çılıyor ki mallar telef olmasın, yayla iyi olur.

Orda ot mu çok?

(AA) -Tabi tabi, sōķ su...

Orda ot heç yok fağat yapıdıñ vazife temiz olur, tüccar temiz gelir alır aĝnadı? Yā,
yōrt, pendir bunnar temiz olur yaylada.

35 Bir afet yaşadınız mı?

(AA) -Sel vurdu hep otları mutları götürdü ot öbekleri olur biçilir, öbekleri nēni
götürdü. Sel götürdü.

Ot öbeanın üsdüne bindim candarmalar diyollar ki şu adama baķ diyollar, sel altımda
gediyor. Ama emekK verdim aboo diyoñ ama biçdim.

40 Bir de ğüreş annat bām ğaç ğişıyi yıhardın?

Onu annıyamañ sen. Şindik ğücümün yetd ni iķisini üçünü yıhardım, ğücümün
yetmed ni çıhardım.

Haa sen adamsın o zaman, om beş tenesini birden yıhardım demiyoñ yāni.

Yalan sōlēnce ğiniciketimi(?), senin Erçenelilerin hepisini yıharım. Sūlbü'yü bil

45 Sūlbü'yü?

Ava gider miydiniz?

Yok ğardeş.

(AA) -Davşan avına nēne gederdi. Davşana getmea? Davşan avına geden miydi? ...

Dā'na neye getmed z mi la!

50 Ben itinen ğurt murt bunnar olursa gederidim. Yōsa yok.

Gel emmi sen de anlat aslıñı, nesliñi.

(AA) -Aslanōlu Bayram delleridi babama, babamın babasına, he dedemize. Anamın babasına Mizamca dellerdi Suluk'dan gelme. Dedem Mizamca, babam mesebi Aslanoğlu Bayram Aslaner, ebem Loşō, annemiñ anası.

55 Köyde sizi üzen bir olay yaşandı mı, kan davası yaşandı mı?

(AA) -Varıdı Allah'a şükür şindik yok heç. Seçim dolayısıyla meselā muħdar seçimi dolayısıyla birbiriñe de hasimleşdiler, oħul derik, oħuluñ orda muħdarlık şeyinde ta ēpiy oluyor buña ben ğıt bilirim, bir adam vurdu. Bir adam bir adamı vurdu. Aha şora bura derken adam diyo kine ben felan filanın tarlalarına hele ney eķerim, ne eķerim de eķdirmem de hele bi şeyler sōledi. Onuñ da ārına ğedecek laflar sōlemiş, o yüzden mesela biliyoñ mu bōle bir hādise çıķdı, biz hatırlıyok onu da. Ondan sōna biz, ō bir nesil ğitdi, ondan sōna mesela şindik Allā şükür hiç bişi yok.

Ġırıldı ğeşdiler ondan sōna, neye yarācı, ğırıldı vurdular ğırdılar. İki öldü iki, kō dōşünü bilmiyō la?

65 (AA) -İkisi de bir taraftan ikisi de bir taraftan öldü. Biri napis düşdü yatdı, napis düşdü yatdı çıķdı, o da mefād etdi eceliyen.

Aziycık müsāde et de bacı ben bi şey d ym, Antep'de yatıyodum Ğonuķoğlu'nda.

Bir ihdıyar geldi yanıma yatdı, şindi hasdánada birbiriniñ derdini sorallar. İhdıyara dedim ki emicem derdiñ ney seniñ hasdalıñ ney dedim, seniki ney dedi ben ğalpden

70 anjı oldum dedi. Bizim k ve Őehere faPri a geldi tarla taşım  almadı dedi. Ondan
sı ıntı etdim de bu derdi buldum yavr m dedi. Biz  le olduğ Şindi. Toprak Şurıya
 ul mızın dibine geldi. Ya y rin ka ııcık ya bi gün h   met ba a ev vermez, ka  der.
D ru mu  arde . Benim paramı verir. Şimdi ben Av ın'a gederdim, Av ın'a getdim
miydim elli bi  t ne e  ek vardı Av ın'da. Şindi ben Av ın'dan geliyom, Şöle bi
75 s zd m  afamdan hep tak i olmuş. Bu par y  bunnar n rden almış dedim aceba.

Asgerl  i nerde yaptın?

Erzurum elli bir t mende, om beş yaşında, atmış yetmiş sene oldu ben geleli. Dört
sene yimi dörd ay,  ır  sekiz ay. Erzurum elli bir t mend dim topçuydum
hemşerim. Topu  yüklemesi topu   edip gelmesi, bunnarnan  ra ırdım.
80 Hatirlemiyom valla  o  oldu birez de  afam yelli benim Şindi. Evliydim,  le  odum
getdim fi are avradı. Mektup salardı para   nder, yav ben de nerden alıyım da
  nderiyim derdim, annadı  hemşerim  aribennik vardı serde. Anasının yanında
 aldı.

Anlatan: Cuma TOLU, 84 yaş

Fatik TOLU, 75 yaş

Derleme yeri: Nadır

5 Nadır ne zaman kurulmuştur?

Vallā ben bilmem Nadır'ın ğuruluşunu. Vallā orasını o ğadarlık bilmiyóm. İlk ğuruluşunda mı? Çok azıdı ilk ğuruluşunda, anca yetmiş beş elli atmış yetmiş beş o aradıyádi, şindi üç cüz hāne var.

(FT) -Tarlıya da getdik, ğazma da ğazdık ğadasını aldım, yolma, paķla yolması da
10 yolduk, pancar ekdik sökdük, onnarı çıĥatdık, getirdik, halbırladıķ eledik, bulğurumuzu ğaynatdık.

Bir de el daşı olurdu, o bulğurları el daşı olurdu tek elimiznen ğoyur tek elimiznen çekerdik. El daşı olurdu dearmen güccük.

Çocuklarınız hasta olduğunda ne yapardınız?

15 Hasda oldümüzda Avşın'a dokdura gederdik yayan, araba yōdu çocū ğucāña alırdın, yayan ğederdik. Maraş'a çok ğaç seferim var yayan yolculuk. Hüsēyn, yayan yolculūm çok Maraş'a arĥamızda kürek, yatāk, azzīmız iki Puçuk ğünde varırdık baĥ Maraş'a keseden.

Burda getdik Dilkiler vardı bilmeñ sen Hüsēyn de, han varıdı, sözüm oĝa hayvannar

20 bi yanda yatardı biz bi yanda, ğuru yerlerde yatardık, bir ğün yatardık ikinciun

Hanı vardı orda yatardıĥ üçüncōn Maraş'a varırdık. Sözüm oĝa hayvannar bi yanda yatardı biz bi yanda yatardık. Ayaklarımızda şo çarıķ olurdu çarıķ. Yav biriniñ öķüzü ya inā ölücüydü Hüsēyn Aĝa bir çüt baña çarıķlık ver de bir ğün bāña giderim

derdik. Bir çüt ayāmızıñ ölçüsü gön alırdık, bir gün bāna gederdik temsil olarak
25 Hüsēyn Ağa, ōliedi.

(FT) -Nēriye varınca yırtılırdı?

Ġabak Tepiye varmadan yırtılırdı, deri nōlucu. Yalın gēderdik yalın hee, ayakġabı
yok aç susuz bir çüt deri çarıynan.

Nasıl bulgur kaynatırdınız?

30 Bulguru ġaynatmıya şōle otuz beş ġırk çelik yānı bulġurluk hazırlardık, onu aşşā
götürü olukda yīhırdık, getirirdik beş altı tene ġazan düzerdik, orıya ġoyardık,
ġaynaTırdık, arġamızda da şıye alır çıhırdık, serecāmız yere Hüseyn Ağa, heee
yōhıarı çıhırdırdık evlat.

(FT) -Şey yōdu, çatı yōdu ya esgiden dama sererdik, onu sererdik, geri yētden çıhar
35 ġarışdırdıh, toplardıh, geri bir daha halbırnan elerdiK işde. Şindi de her şey hazır
oldu. Ġıyma yuġururdum, pilav bişirrim, dibine yakma deñ çoban aşı ondan yaparık
canım, salçalı pilav, ōle biyaz pilav, ondan sōna mercimaK ġıyması, paġla ġıyması,
onnarı bişiriñ geri bulġuru ıslan onuyınan ġıyma yuġuruñ yānı et ġıyması deal ya.
Şindi etlere de ġıyma diyolar ya canım benim.

40 Eskiden yiyeceklerinizi nasıl saklardınız?

Esgiden ışık yōdu daġa gederdik Ġara Puñar var, ġaġnıları ġoşar orıya, o çam olurdu
çamı sōkerdiK arabanıñ üsdünde getirirdik. Şurda da çıra olurdu, ġaz felan yoġudu,
şurda çıralık olurdu idāreyi yaħardı, geliniñ birine dellerdi kine yavrum sen bu çıráyı
sōġündürme nōbetcisiñ, biz yemāmızı yiyek ondan sōna sen ye dellerdi Hüsēyn. O
45 birisi çamı yaħardı sōġündürmeden, biz yerdik sōna o çocuk yerdi yānı.

(FT) -Yemekleri de şırıya sular süpürürdük, sele olurdu çıbıkdan sele örellerdi, onu
orıya birikdirirdik süt mü olur yōrt mu olur. Seliye başına geçirir seleniñ başına da

bir çapıt örterdik, bir daş gorduk, hazın damında olur, ondan sōna āşamları da bōle dışarıya çıhadırdık, İşde sabahliyen geri onu içeriye çekerek, seliyede götürük.

50 Düğünner bayramlar nasıl olur Nadır'da?

Bunun düğünü oldu, ezel araba nerdiydi ne nerdiydi Hüsiyen Ağa, ata bindirdiler gelin getirdiler. İki adam dutdu elinden, bir de atın yularından ōle getirdi.

(FT) -Esgiden ōliyadi tabi. Tahşi yōdu kine. Ata bindirillerdi kōden kōye de atınan gederdi.

55 Kaç gün sürer düğün?

Düğün mü? İki gün bilemediñ üç gün.

(FT) -Şeyine göre adamına göre. Zengin olursa haftada çaldırırdı. Yoğusa bōn bayrak kaħar saba ğınası olur, bir güne gelin olur, fuħareler de ōle.

Halı vaħdı düz olan bir hafda çaldırırdı Hüsēyn Ağa.

60 (FT) -Davul çaldırır silah sıhılır ne biliyim işde oynallar, ğadasını aldım.

Buranın halkı Avşar mı, yörük mü nerden gelmiş yerleşmişler?

Avşar da var Haceller deller, başĝa yerden gelme de var.

Anlatan: Cemile ÜZÜM, 82 yaş

Ömer ÜZÜM, 53 yaş

Derleme yeri: Başüstü

- 5 Herif öleli aha birgaç sene oluyor. Ufağdan vardımıdı. Beni malımın uçun aldılar ufağdan. Ele gederse, babam ölmüş altı aylık galmissım anamın gıcānda, bu ele gederse dēyi, bōrse ele gederse bizim tarlamızı tahımımızı bölüşüller demişler, buna beni ufağdan aldı. Dört sene esgerlik yapmış herif. Öluna alıyor emmimiz. Hee ēyle günüm geşdi bu zamana gadar işde. Yoksuzluğnan işde şunuynan bunuynan guzum.
- 10 Ne olacak ciğerim. Anam da öldü babamı heç bilmem, altı aylık galmissım, babamı bilmem. Gardeşlerim de öldü üçü de. He, ben de şindi ölum var burda onun yanına geliyom. Valla işde ēyili kötülü geşdi, ēyi geçmedi. Bir tarlamız varıdı geder gelir gazardım. Oğlum şeydince çocūnan gor gor gederdim şunun üsdüne. Memmed'inen gucağıma alır gederdim. Sōna geri getirirdim paklıyā gazardım, hılıngaç ēderdim
- 15 onu.

(ÖÜ) -Ġasım Çavuş nasıl gezerdi?

Ne deyci işde malım için oluynan adeleşdi. Ötekilerden al hağğını da ben den alma dedi boyüz de, benim hağğımı dōşürdü oluynan Ġasım Ali. Ufağdan vardım öluna beş sene esgerlik etmiş. Boüz de ēyle oluynan adeleşdi, geri ayrıldık işde.

- 20 Başğasının damına ayrıldık, o da şimdi onu da büyütdüm şindi delānni oldu getdi, başğa dövlete getdi çalışıyor.

Yok guzum heç öluna bakmadı, bir yatağ da eylemedi gayınbabam baña, benim emmim olmuşan yatağ da eylemedi. Anam mıydı ne, baña bir gat yatağ onuynan getdim. Elimden dutdular gece götürdüler gonu gonşu. Oğluynan adeleşdi, hağını

- 25 ötekilerden al da benden alma dēyi, onun uçun adileşdiler dōşdüler oluynan. Elimden

dutdular götürdüler gece gonu gönşu gendi bile gelmedi evine. Anamıñ evindēydim
ğardeşlerimiñ, bakmadılar heç.

İsfuħan'dur aslı bizim elimiz

Uşdu ördeK nahin ğaldı bülümüz

30 Beyl olursa niçe varır halımız

Dertleşdirmeñ esgi derdim çok benim

Kerem'i mi çarıyım?

Gökyüzünden uçup gediñ durnalar

İnsafıñız yok mu aldı dert beni

35 Yolum yolum yoldu beni dert beni

Beni yere kōmüñ gediñ durnalar

Uzun Ahmed'e çıkdım yolum iş oldum

Ben bu yolun hañgısına gēdeyim

Bir yanıñ yağmır yağar yel eser

40 Bir yanımdan dumanlanır yolum hey

İşde bunnarı bōle çarırdım aklıma düşeni çarırdım

Keñgere getdik, yemlā getdik, oluyordu yehar o zamannar cehaldik.

Yürüyü git yörüyü yolundan ğalma

Her yüze güleni dost olur sanma

45 Acelden ğorhup da sen geri durma

Yiğidiñ hanına yalınañ geliñ

Dağlara, yaylaya, ava gider misiniz?

(ÖÜ) -Kekā giderik, ğoyunumuz olur ğoyuna giderik, ondan sōna ava giderik, keklik
avına davşan avına halen de gēdiyok.

50 Bir av hikāyesi anlatabilir misiniz?

(ÖÜ) -Yav şindi av hikâyesi deince önceki insanlar şindiki insanlara baħarakdan gelberiliydi. Gelberili, şimdi beş on gişi olarakdan, ğar tab ki ğar en aşşā da yarım metire ğar, bōlesil ğarlarda ava giderdik, kekl tutar, insannar dutardı, bāzan insannar olurdu kine çift dutardı. Yanındāħı dutamıyan arħadaşına bir tānesini verirdi, birini verirdi. E şindiki insanlar on tānesini de dutsa bir tānesini vermiyor. Gelberilik bu yanı böyüK güccük yanı hatir gōñúl budur. Yanı öncekine baħarakdan hatir gōñúl ğalmamış şimdi, bitmiş. Önce motur yokdu, ha çifcilā gelelim, ğānıydı. Öküz, öküzünen beraber sap gelirdi, fasılya gelirdi, aylarca gem sürülürdü. Öküzün arħasına gem atardık gem sürülürdü. Meselā gelen sapı ğağnıynan getirirdik, burda gemnen öküzlerden dolandırırđık sürerdik. Bir ay rüzĝâr beklerdiK onu savurmak için yabāynan. Şimdiye gelince moturan ediyon. Motur da bitdi şu günnerde şey geldi ondan sōra biçer geliyor. Bir günde samanını getiriyon, teneği getiriyon. Köyünüzün adı nerden gelmiştir, Nışanıt ne demek?

(ÖÜ) -Nışanıt, önce burası ormanımış, bu köy ormandan görükmezimiş. Dışdan gelen bir misāvir köyü bulamızımış ormandan. Buranın adı önceki adı Nışanıt şindi Başüsdü oldu da. Nışanıt ismini afidersin köPāñ sesine gelillermiş. Bir köpek havlıyacak da ha burda bir köy varımış denecek vaziyetde bura ormanın içindiyemiş. Yanı Nışanıt ismini ondan aldı yanı. Köpek ses veriyor yānı, bir belirti veriyor. O köpān sesine geliyollarmış. Ormandan görükmezmiş bu şeyden Nışanıt demişler.

70 Atalarınız nereden gelmiştir, hangi boydan, aşirettensiniz?

(ÖÜ) -Vallaha yavrım şimdi başĝa ğab le bilmem de bizler şindi bize Omarlar deller, biz aşiretimissik, aşiretimissik, Kürtmüssük biz. Bizim geliş yerimiz o Omar oĝlu

Kürt yiğeni deal mi? Şimdi bizim ğabilede Ömer ismi hiç eksiK olmaz benim de adım Ömer.

75 Peki, siz Kürtçe bilir misiniz?

(ÖÜ) -Ha yook ben Kürtciye nerden bilecām.

Peki, bu sağlam mı sizin Kürt olduğunuz?

(ÖÜ) -Tabi ki Ömer oğlu Kürt yiğeni deal mi? Biz onnardan gelmiyemissik. Ha Ömer'i de bilmem. Genellikle aşiret hep dönme yānı.

80 Bir yiğitlik hikâyesi bilir misiniz?

(ÖÜ) - Şimdi hikâye, önce şey çok gelirmiş sen de bu vurucu ğırıcı dahımı olannar, bu köye gelmemişler. Bu köy, iki tānesini vurmuş. Onlar da at var, sen atı bilir misin? At, ata yüklemişler, almış götürmüşler cenāziye, ondan sōna bu köye ōle vurucu ğırıcı dahımı gelmemiş. Bū Haydarlardan şey varıdı o, eşĝiya eşĝiya.

85 Eşĝiyalar gelirmiş burda seniñ kendi malını alırmış, ināñi alırmış, danañı alır götürürümüş. Saña zulum yaparmış, bakmışlar zulum yapıyollar, önceden mavuzerler olurdu silah, onuynan atıyor. Uzūn ğoca ğoca pacalar olurdu sen yetişip gelmediñ , o evleriñ o duman çıhan pacaları var ya, daşdan bōle ōrellerdi. Onuñ dibine yatıyor, onu kōyüñ içine sıhıyor şu Bayram'ıñ eviniñ ordan vuruyor hee, 90 mavızarnan eşĝıyayı. Vurdukları adamı alıyollar ata bindiriyollar, alıp ğaçıyollar, götürüyollar. Ondan sōna bu kōye eşĝıya basmıyor, gelmiyor.

(ÖÜ) -Şimdi yiğenim önce bu araç yoĝuñan, arabalar ğaç ğün oldu çıhalı ki om beş ğün oldu diyelim yav. Hayvannān götürürdük, ondan sorra iki üç ğün üsdüne merkeze ulaşmaK için kurekale yol açardık. Yayan gider gelirdik, hayvannan gider 95 gelirdik. Bizim araçlarımız hep hayvanıdı, üsdüne bir hābe atardık ehdiyecimizi ğeder ōle giderir gelirdik. Araba yōdu, açık yol yōdu. Araba yokdu bu kōyde. Hasdaları, şey yapardık sal, meselā diyelim büyük, şindiki diyelim yanı batdāniye,

batdâne olup da önceden hep ğıl, ğıl çul yapallardı. Bõrüne iki tâne ağac uzadırdık
sal yapardık salınan götürürdük omuzumuzda, õleydi marhemiyet bölgesiydi. Ama
100 şindi her türlü ulaşım çuvaldı, yollar nizami oldu.

İklimi deĝiştı mi buranın eskiye göre?

Mutlaħa, deaşmiştir. Önce kar daha çok yağardı, dam boyu böle ğarlar yağardı. Şindi
ĝar yāmiyor öncehine baħarakdan, mesela keklikler, davşannar gelirdi, ĝocaman
ĝocaman bu evlerin pacası olurdu, pacadan içeriye düşerdi keklik. Daraldı mı köyün
105 içine gelirdi davşan. Şindi davşan da ĝalmadı keklik de ĝalmadı öncekine
baħarakdan.

Anlatan: Ali KARAKAŞ, 86 yaş

Hatice KARAKAŞ, 68 yaş

Derleme yeri: Ördek

- 5 (HK) -İş gızım iş işden başımızı bulamadık ki. Yolmā, ğazmā, ğalīç, çocuklara nerde bahıbildik. Elimize bir yemeK geçdiyse dürdüK ellerine verdik. Çocuklar dürümünen ğodu getdi, ōle yaşandık yāni. Biz yaş yaşamadık şindikiler yaşıyor. Ne bulduk ki ne yiyek. Evel bōle şey yōdu yanı bir zepze satılmazdı na zaman senin zepzen çıharsa onu yerdik. Ğışa bi şet ğurudursak onu yerdik, ğuru olacak. Öle bir şey görmedik, bir
- 10 portaħal elimize geçmezdi. Bir hasde, çalışmıya geden olursa bir hasde yanına bir portaħal getirirse onu görürdük. Yōdu bi şet. Elimizde gece yurduk, giyecek de yoğudu sererdik sabānan giyer işe gederdik. Çocuklara bez bulamazdık.

Hafdada don yōdu bizde, aylık yunurdu deaşık yoğudu. Orā girerdik orā ğurtaricin da üsdü başı, yahalarımız koħardı gızım, şindikilerin ğırk ğat asbap var.

- 15 (HK) -Bi yandan alıyollar bi yandan yahıyollar eve sīyacā ğalmıyo.
- Şu ayakğabının ip çorabı ben ham gönden çarık dikerdim onúynan çüte gederdim. Orda da esgimesin deyi çarī darbıza kömerdik, çütü goyúrunca giyerdik ayakğabı esgimesin diye. Bizde yaşantı nerdēdi yiĝenim.

Darbız ne demek?

- 20 Yaşa, yanı darbız derħen,

(HK) -Toprā eşer darbız yere kömerimiş ğurumasın deyi.

Bir azzık gelirdi kömerdik yarısına ğarinçe çoħardı azzıın içine. Tarlada gevremesin deyi. Buňa nerden çökerse oňa da ğarinçe çökerdi. Çitir çitir ğarinçe yerdı.

Buzdolabı yokken yiyecekleri nerede saklardınız?

25 (HK) -Seleniň altına işde örülü sele olurdu şeyden örellerdi çibıkdan, onuň altına
gorduk. Su serperdik ki ıcık serin ossuň da bi şetler eşgimesiň. Örellerdi goca sele
daha şu şeyde duruyo goca. Südü neyi oňa gorduk altına su serperdik ki darbız
toprādı ya serin dursuň da ıcık eşgimesiň. Biz bir gún görmedik gızım şindikiler
görüyo.

30 Yaşantı yōdu gızım, ev barķ bōle ev nerdēdi ohooo!

Ben temelini ānarsam anamıň ününden beri baķ. Bizim beş çocuk anasıydı benim
anam, hepsi getdi, bir tek ben ğaldım evde. Biz bir evde otururduk bōle iki mā gimi
bir evidi. ... nēy ğalmayığdı çürüyügüdü babamız nēymiz yōhana. Ev ortadan aķardı
oreyde deldik daha dabana aķardı daha ordan da Tabana aķardı yāmur. Biz yaşantı
35 nerdēydi ki bre gözünü sevim sen onu sorarsaň. Beni Sevin’de bir dezzem varıdı o
bōtdü sekiz yıl. İki çocūnuň sırtına gōtürdü anam ölünce anam Sevinniydi. Orda bir
gelin varıdı Eşe isminde Ğarĝa Hasan’ıň ğızı. Suya giderken çüt satırnan ğederse
terkine bindirir fesden dutdururdu, fesliydi. Tek satırnan giderse ğucāna gōtürürdü
puñarıň başına. Biz yaşantı yaşamadık, yaşadık buozde meydāna geldik buozde
40 zaman getdi. Saķal aĝardı diş dōķıldü. Bizim iş bitmiş yiĝenim bizden bi şe ğalmadı.
Ne işler yaptınız?

Dutduğum bizim işimiz óķúz gütdük, çüt sürdük, ğalıç biçdik, ğaĝnı yapardım, saban
yapardım ben, ıcık aķlım başıma geldi geleli. Daha da baķ her evde birer tene esgi
ĝaĝnınıň şeklinde birer tene ğaĝnı var çocuklarıň hepsiniň de. Esgi oňa beňzer
45 güccük ya, esgi ĝaĝnılar nēlēse onuň gimi bir ĝaĝnı yapardıķ. Şimdi çifcilik, aha şu
harman yerinde aylarca haftalarca gem sürerdik tozuň ğubarıň içinde şu ayaklarımızı
ĝaşıya ĝaşıya ĝanadırdık Allah étmesiň tozdan, yaķardı. Haftada bi yol çimemezdik
su bulup da yavrum. Bizi sorarsaň irezillik geldi geşdi. Vahıt da getdi kemalını
buldu, Allah iman versin şinden sōna yiĝenim bizim şeyimiz ğalmadı yavrūm.

- 50 (HK) -Su bulubilsek, bõle suyu nêrelerden çekerdik. Evlerde su mu varıdı.
Bõle su nerdêdi evlerde. Gördüğün çayder su getirillerdi. Ta şu aşşa çaydan,
Aşşā endi miki? Deey bucā?
Bucağdan aşşaya ta şoriya enersen. Ordan çatılı bizim ev de şindi aşşādıyedi burda
dealidi bizim ev, şo kōñ ortasındaıyđı. Ordan su götüreceğ, gışın hele şu ğar yağınca
55 avratlar ayā yalın avratlar, anamın şõle hezenden kertme sümbülü varıdı aşşādan
suyu getirennêr onun dibine ğonardı, ayakları yalınak ğıpğırmızı orda solunu alırdı
kōñ içine suya getirillerdi. Şu bolluğa şu varlığa, te nerde bulduğ ğızım. Allah o
yaşantıyı düşmanıma da yaşatmasın, o günner de gelmesın ğızım. Öledi ğızım bir
gün görmedik.
60 Ne hazırlardınız kışa?
(HK) -Pilav bişirirdik, dibine yakma der onu bişirirdik mercimek cıyıklaması işde
sütlü şõra, pağla ğıyması gō pağla onnarı doldururduğ.
Diş tarhana, iki çelik tarhanağ varısa, acık da gō pağla ğurutduysağ yaza çıhardı
ğızım. Bizim ğış azzıymız çayımız kayfemiz tarhanıyedı ğızım o günün behrinde.
65 Çay yōdu bi şey yōdu.
(HK) -Sabaha da yemek bişirirdik inek sāmıya gederdim, altını yağardım ineağ birini
sağar ğopar gelir hemen odunnarı ireli ederdim ki hemen yemek gecikmesın, eğin
biçiyo ya. Hazırlar çocū sırtıma bindirirdim azzı belime bālardım. Bir elime sitili
alırdım, ğor gederdim ötūze, şu ötūzü aşardık ta.
70 Biz yaşantı dealidi.
(HK) -Bõle yaşadığ. Şindi māşallah şindikiler ohooo.

İkiüne bir elinî neriye soksañ bit bulurduñ gızım sen dediriciyseñ. Şindi nesli kesildi
sığılğanıñ da. Nereñ gicişse elinî atardıñ ki ğosgoca bit, ğaldır at.

(HK) -Ama o ğamatoñ ilacı geçince bit nerde ğaldı.

75 E o zamanaçı nêytdik.

(HK) -Amma ben o zaman daha çocūdum o ğamatoñ ilacında, o ilacı atınca heç.

Bu benden güccük, benden aşşā ossa om beş yaş güccüklū var. Benim ikinci
evlenmem.

Kaç çocuğın var amca?

80 On. Ölen biri öldü, şindi beş ōlan beş gız var dünyada.

Askerliğini nerde yaptın amca?

Sarıgamiş'da, süvariyydik gızım. Asgerlikde yiğididim gızım. Benim bir yüz başım
varıdı Celal Araz diye, tezkirē verirken gel ölüm gêtme dedi beniynen gel beniynen
otur kaç seni bir adam ediyim dedi öleneçi saña baħıyım dedi. Dedim bizim orda
85 aylemiz var, şunumuz var bunumuz var, ben burda nêle ğalıyım. Sōna pişman oluñ
ölüm dedi amma sözünü dutmadık herifiñ geldik getdik. Çok sevgili bir esgeridim
eller ikinci günü tēsir olunca ben dört gün salmadı beni. Tefdiş var ölüm ben de
ğolbaşılık yapardım sūvarilikde. Tefdiş gelecek alay ğumandanı dedi. Acemiler hep
getdi, acemi bilmez dedi, seni dört gün salmıyom dedi... yōmiyāñi veriyim dedi.

90 Dört gün orda ğaldım, e tekrarda yol ğapalıydı Sarıgamiş'dan gelememişler. Geliken
de evine vardım ki ikisi bir yatıyolar şōle hanımıynan. Ğapıyı yitdim baħdım ki
hanımıynan yatıyolar geri çekilince gel gel ölüm dedi kaç ikisi de oturdu ki hanımı
böğründe ğaldı bir delikli asbab ğeymiş cıscılbaħ her şey dışında. Geri çekildim,
hanımım elbisē ğeymēnce girmem teğmenim dedim. Nēse bir elbise daħdı girdim,
95 gedici ölüm, gediciim. Para haşlıñ dedi, bir keadım var cebimde dedim bir keat. Ölüm

bir keadinen neriye varıcıñ. Arhadaşlarınan uydurur gèderik dedim. Ceketı veriver
dedi, ceketini avradı verdi beş keat varımış o günün behrinde beş lira, onu verdi bir
de keat yazdı. Var dedi oğlum çay ocānda da ne var ne birikmişse dedi onu da al
dedi, geri gel yanıma dedi. Çay ocāna geldim ki yedi buçuk keat de çay ocānda
100 birikmiş. Yedi buçuk beş daha derince benden kimse zeñgin olmadı. Gelikene çōnuñ
geri yolcu makine paralarını ben verdim. Bōle asgerlikden geldim gızım. Erçene'de
Ali, ğaş tene arhadaşım varıdı unuttum adlarını, Kebapcı.
Çocukları nasıl avuturdun?
(HK) -İşde ne dedim çocuk nerde. Deriye otuddururduĝ ğalıca gederdik, yılan mı
105 soñucu bu çocā bi şet mi olucu, bir gelip çalan mı olucu bōle bi şet yōdu.
Yavru mu yitirdiñ yar mı yitirdiñ
Durmadan gedersiñ yola ğaderim
Unutduñ mu aç ğaldıĝıñ günneri
Şindi soñum.....
110 Of çekdikçe ğara baĝrım dālıyom
DosTa geden yollarımı bālıyom
Bir yıldır ğalan bir de aĝlıyom
Gözüm yaşı sele döndü ğaderim
Yârim türkû aldı bir ince sesde
115 Yar sırma saçını èylemiş desde
KekliĜ olsañ ğara elmañ ğafesde
Bülbül olsañ güle ğonmañ ğaderim
Şair Nuru'm derde söylüyor dilim
Yaprān açmadan soluyor gülüm

120 Az yaşa çok yaşa ahibet ölüm

Seni de gıyallar sala ğaderim

Bizim türkü deseñ ğayeti çok da ğazeliñ aklıma gelecā ğalmadı şindi.

(HK) -Ėazeli aklıña getirebilsen.

Gelmiyór şindi nerde. Biz yed mizi unutduk.

125 (HK) -Deyibilsem ben deycim de, benim de aklıma gelmiyor. Yok ben sōlemem de
bu çok gözel sōler.

Bu köye neden Ördek demişler?

(HK) -Ördek çömuş burda.

Şu gördüğün, şu şindi aşşā dereden su aılıyor bu hırasdan görürsen. Burıyá çalıdan
130 çipriden heç kimse giremezimiş bak ondan sōna şorda aşşāda Çat deller bir depe var
orıya çıhallar da mal hañğı çipiliñ içinde onu deanellerimiş esgi adamlar ğızım. Biz o
günneri ne bildik ne de bilerik. Yılandan, çayandan bunun içindā bükden ōle tarla
taħımda hep ora aĝa malıymış evel baħımsız he Arif Aĝalarıñ. Herif ğıraç bucaķları
heç ellemezlerimiş. Çalı çipri almış yörümüş bucaķda sıĝ hendā yok dümdüz
135 gediıyor. Aynı şu bucaķdan aħarħana her taraf orman olmuş o ğünüñ behrinde. E
zaman zaman geliken ğırpa ğırpa su deriye düşdü hendek oldu, yāmr da ğuruyunca
herkeş de bişdi tarlıyadi ğırañları. Şindi dutsañ varsañ bir tene çipri bulamañ
bucakda, su hendānde aħıp gediıyor āzı aşşā. Burdan geder Tılavşın'ıñ dearmenni
dönderirdi burdā geden su. Göz Nişanıt'dan çıħar burdan geçēr orda Tılavşın'ıñ olā
140 ğaħar Tılavşın'ıñ dearmenini dönderirdi o su. Ördek ğayeti çoĝ olurmuş o ğünüñ
behrinde, oña biz ulaşamadık.

(HK) -Onuĝ uğun Ördek kō demişler.

Heç deaşmedi daha da baķ her yer deaşdı Ördē'ņki deaşmedi. Ördea'ņ ismi deaşmedi.

145 Ördēk'te kimler yiğitmiş atalarından kimler karşı koyarmış eşkıyalara?

Şindi bizim ulaşdımızda işğıya devrinde bu kō iki ğabiliyedi. Birine Hacceceler dellerdi birine de bizim ğabiliye de Deli Ehmetler dellerimiş. Babamızın adına Deli Ehmet dellerimiş. Bu kúve de evel işğıyalar çokca şu Çerkez mahallesinin kōnde yetişirdi işğıyalar. Burda da bizim de bir Deli İsmāl adında bir adam varmış evvelce.

150 Kim mal hırhızla da gótürse ğurulukda onun izini sürer neriye gótürdü haņğı kúve gótürse onu bulurmuş o adam. O işğıyalar bāda yatarhana bu nēde yatıyo deyi o da bāda yatıyomuş, üç tene çocuk cılbaķ gendi de cılbaķ bāda yatarhan haber veriyolar, orıya yanına varıncı örtüyü açıp öldürücülerimiş. Baħıyolar hı üç çocuk, gendi de cılbaķ çocuklar da cılbaķ. Yahu biz bunu öldürürsek bu çocuklar nēde ğalacaķ diyolar işğıyalar. Dağda işğıyaların aslı sābi aşşā Çerkez'de. Bu varıyo uyanaraķ yemin işdirek bir deha izimizi sürmesin diyolar. Dürtüyolar uyandırıyorlar kaħınca baħıyo hı tüfekli eşğıya, üç dört tene eşğıya başında diñeliyo. Baķ seni öldürecādik öldürmedik şu çocā ğoduķ. Bir deha sen bizim hırkızladımız izi sürersen sen neriye etsen seni öldürürük. Oņa yemin işdirip tōbe etdiriyollar. Ondan sōna izini sürmüyor.

160 Bizim kōde izci adam varıdı. Güleşçi ğayeti çoħ, pehlivan adam güleşen. Bizim kōde güleşci heç batmadı daha ğediyor daha sürüyor baķ, aha şindi emmimin çocūnuñ biri Selāttin isminde var uc ucuna ğörseñ yitseñ belki şōle ğabırğasını delen yıķmadıķ adam ğalmadı gene de. Bōle yiğit güleşirdi. Aslımızda tükenmedi heç, ne türkücü tüķendi ne de güleşci bitdi bizim kōmüzde.

- 165 Heç yok, heç yok heç yok hep Türk, bizde hiç yok. Her kóde var aynı ded ę gimideaşiklik, bizim kúve öle yabancı heç basmıyor. İki ğabile öle bōdüK öle deaşdı işde.
- Ğabileler arasında da işde sōna dōşunce onlar da ayrıldı. Şindi şu yol şurdan gelir şurdan dōru ğarşıya geçer. Bizim Deliler ğabilesi şu yanna getmezdi o Hacceceler ğabilesi de bu yanna getmezdi yoldan. Mülklerimiz hep ayrıydı, bōle bōle sınırdı.
- 170 Şindi ise ğarman çorman oldu. Biz o yanna geçdik o bu yanna geçdi. Şindikiler ağıllı mı deli mi evelkiler mi ağıllı deli neyise bilemedim.
- Atalarınız nerden gelmiş?
- Vallaha onu neslini bilemem. Beytiz dēyi şu yanda aşşāda nerden gel se Maraş'ın o yanda Beltiz mi ney o melmeketden gelmişler, temelini bilmiyom ğızım hindi yalan
- 175 söylemēm. Beytiz, he Beytiz'den gelme.

Anlatan: Döndü DAVUTOĞLU

71 yaş

Derleme yeri: Çomudüz

- 5 Çoh çekdim ya şindi de çocuqları da hep oħutdum. Şindi ğızım, hemşire var, õretmenim var, iki toħturum var, bir bunu oħut yarıda oħulda aldım yarı döneminde, ħasdalandım böğrāmiñ tekini aldırıncaħ bunu oħuldan aldırdım, şindi de yētden oħuduyom da çocā zarar etdim. Ötekileri hep oħutdum ğızım. İşde ēyle ğurban yavrum. Valla neler yaşadım işde çoh çalışdıħ bol çalışdıħ ekinen şunuynan
- 10 bunuynan çalışdıħ işde bēyle yaşadıħ. Adam binā yaptı, o bināları bu bināları ney hep adam yaptı. Beş sene bitdi altıya girdi mafāT etdi. Şindi ğış dedi miydi ğēdiyom. Maraş'dan toħturlar ev aldı, ğışın beni burda ğomuyolar. Yaħında işde hazırlıħ görüyom ğēdecēm gene. Biderleri ekdim miydi ğēdiyom. Buralarıñ tarlalarını ekiyom, taħımını ekiyom, ğoyup ğēdiyom, yaz dedi miydi getiriyolar bení. BōK
- 15 ölüm var Elbisdan'da o geliyor, o delalat oluyor şindi de toħturlarıñ yanına şurda oñ ğün sōna giderim. Evel orağ biçellerdi, gem sürellerdi mekineler ğıtdı, teklemeydi, sōnadan aldılıħ.

Hayvanın var mıydı?

- Çoh çoh çoh, hep ben sādım, daha geçen sene üç tene ırahmatlıħ ölüncek, inek derik
- 20 ya biliyoñ varıdı, ħasdalanıncaħ satdılar. Geçen sene bu zaman satdım dört senedir de Maraş'dayım. Bir adama teslim etdik. Adam baħıyo, biz gelip sāyoduħ. Şindi adam da ğayrı ben de sağamayıncaħ.

-O da ağaşları satıldına üzölüyor, bu ağaşları satdılar, neden satdınız diyor.

- Kimdir, Memmet mi? Gazeli dōkülüyor geliyom pekliyemiyom yaz dedi miydi,
- 25 ğapının õ malamat oluyor, süpürüyom ediyom peklenmiyor.

-Siz evli misiniz?

Evli ğı, evli misin? Ossuñ Allaħ ğayırılı şeyler size versin deĝer güder. İşde diyom aldım oħulda şindi oħuduyom da. Tek böĝrām, şindi böĝrām ötekinde de daş çıķdı iki tene, şindi heç yëriyemiyom habire heç dolaşdırıyo. Bir sürü doum yapıldı bir

30 sürü iş yapdım, çocuħları hep oħutdum, kō yerinden. ElbisTan'dan ev dutardım. Avşın'da dutardım. Hepsini oħutdum ben de ıcıħ işde şindi. Şimdi arıyan Memmet miydi?

-Babamı ĝaybetdikde sōna babam ĝanser oldu, aħciĝer ĝanseri oldu, o da bacaların şeysi, işde bu bacaların da bize olmasının şeysi var. Benim amcam da ĝanser oldu

35 babam da.

Şindi de ğoħusu geliyor pis pis, ğoħusu geliyor.

Ğaynanam yōdu kine, yanı varıdı çoħ yanıımızda ĝalmadı. Ğızınıñ yanındaydı ben gelincek de ordaydı, gelincek de orda ĝaldı. Çoħ sürmedi mafāT_etdi. Ohoo disiplinn , ĝorħumuzda ayāmızı uzadamazdıħ. İşde ne deyim ki ne ānadıyım. O getdi,

40 biz de ardı sıra gedidik yavrum.

Evlerde su akmazken nasıl yapardın?

Onu o suyu ĝederdim tā, o suyu ĝederdim ta şo yanda bir puñar var, ordan alır gelir külē, kürün derik belki de bilin bilmeñ davarlara kürüne suyu doldururdum, bēyle oluħ taħTada oluħ yapardı ırahmatlıħ o suyu doldururduħ. On çüt mü gider om beş

45 çüt mü davar ötede geleneçe hazırlardıħ. Ğoyunnara doldururduħ geri ineklere çekerdik, geri bu bulaşıķları bu pendirlerin süzekleri olur neyi olur geri götürür hep orda yīhardım depeme alırdım. Ğeder gelirdim. Baħsene çalışı çalışı baħsene. Burada su yōdu ğu, beş çelik om beş çelik on altı çelik zahráyı hep sırtlar götürür orda yīħar alır gelirdim burıya. Şindi de sular dolu bura dolu bura dolu, her yer sudur can getdi,

50 sıcaḡ su da dolu o da dolu. Bür sürü çocuḡ, işde bir tene son ölümde õretmendir şindi
onuḡkünü yīḡamadım onda hazır bez ḡullandım. Yōdu ḡı eveli hepsiniḡ bunnariḡ ne
dēy m ki saḡa yavrum hep ḡücümünen yīḡar hep ḡurudur altlarına ḡordum. Şindi
ḡüzel bālİYolar şoriya atİYolar ne ḡüzel. Şindi amma işTe ömür getdi, şindi
yeriyemiyom baḡ aha yeriyemiyom. İşTe ḡurban yavrum zor. Şindi ḡolay ḡolay ḡı,
55 gelinnere diyom ki şindi üş tene gelinim vardır. Şindi diyom sizleriḡ işi ḡolay diyom
hepsi ḡüzel hazır diyom. Suyu ossa yemē ossa hep içerde hazır. İrahmatlıḡ ötede
gelirken, geliyordu ḡı el ayaḡ çamr, bina yapmada geliyór. Ben aha ḡazanı ḡordum
şuriya ḡazanı ḡordum suyu ḡızdırırdım, banyo ederdim, geri çamaşırı elde yurdum,
ḡururdu ḡı sabāna adam işe ḡēde. Şindi ḡıyafat da dolu her bi şē de dolu ya getdi.
60 Yoḡ şimdi bu toḡtur var ya toḡtur her deim der, anamıḡ emē bōK_ḡḡlan dā halen der
ötede gelsiḡ, yüzümü ḡözümü öper anamıḡ emē çoḡ, anam bol çalışdı. Baḡ şu traḡtor
yōdu, ded ḡ gimi bulḡur ḡaynadıcıḡ, giderdiḡ çeleyi sırtlardıḡ getirirdik ki bulḡur
ḡaynadaḡ. Şindi odunu ḡırıyoḡ odunu altına ḡoyoḡ ḡayıtsız gelene. O zaman yōdu
sōnadan aldıḡ hep. Sōnadan yapıdıḡ aldı adam ırahmatlıḡ, hep sōnadan aldı hepsini.
65 Evi, bura dam bilene yōdu, adam hep satın aldı. Ḡol ḡuFatímízne ikimiz de. Şindi
Ḡülüş’e diyom da o zaman biz de ēyleydik, birimiz aḡıra girerdi birimiz işte.
Şindi hemen boşanıyolar hemen nişannanıyolar, bir ay duruyo iki ay duruyo ondan
sōna biz annaşamadıḡ dēp şoriya çekiliyolar.

Anlatan: Hamza HOCAOĞLU

83 yaş

Derleme yeri: Çobanbeyli

- 5 Biz bu Çobanbeyli köyünün yüzde sekizeni Hacı Hüdāyi'den geliyór. Hacı Hüdāyi, Rayhanlı aşiretinin Ğara Şabenli ğolundan. Bu esgiden Elbistan Aziziye Dağları'na Punarbaşı deniliyor şimdi Aziziye Dağları'na yaylağıya çıhallarımış. Göçebe halinde yaşallarımış. Burıya çıktıklarında sekis sürü göyun, iki sürü sığır, bir sürü deve, at bōle ener çıhallarımış. Ğışın Adanı'ya yani Osmaniye o taraflara yazın da bu
- 10 taraflara bu gedip gelmeden osanıncaķ demişler ki şurıya ğonak. Buranın ismi Melikir, esas Melikir ğalatlanan bir isim Melik kesirdir yānı. Hökümdarı çoķ demek. Melik hanım hökümdara derler. Melikesir, kesir de çoķdan gelir kine Melikesir o zaman ğalatlaşanarak hanı Receb'e İrecep diyollar, Ramazan'a İramazan diyollar şiy_ oluyor ya ğalatlaşarak Melikir diyollar. Bu bin doħuz yüz ğırķ dōrdde mi bilemiyom
- 15 herhalda ğırķ dōrdde mi otuz sekizde mi Çobanbeyli ismini alıyor. Ha biz yoħarıya baħalım şimdi, ordan gelip de burıya oturduķlarında Hacı Hüdaverdi oturduķlarında üş tane ev varımış burada. Üş tāne ev var, küffardan haraba olarakdan bura küffardan yanı ğāvurlardan harāba olarak. Selçuklulardan sonra Yavuz Sultan Selim zamanında burıya ğonuyorlar. Şahme Ali aşiretiyнен, onnara da Ahrazlar diyollar şimdilik.
- 20 Bizimki Ğılışlar, Şahinler, Doğanlar, Hoccoğluları, Ğarpızlar, Doğannar, Aslannar, Ceylannar, Çobanbeyliler, Ğavaklar Faħıoğulları daha birçok soy isimleri aynı Hacı Hüdāyi'den gelme. Hacı Hüdāyi'den gelme bunnar. Hacı Hüdāyi'nin esas adı Hüdāverdi'dir yazılışda, tarihde bende. Bu adam haca gediıyor, dedemiz. Orıya varınca üç dilāk diliyor. Diyor ki ya Rabbi senin hāneğe geldim, eviğe geldim,
- 25 beytiğe geldim. Senden üç dilēm var diyor. Evlādım yok bağa evlat ver diyor.

Yalnız evlat verirsen oğur yazarlı benim neslimden âsik etme diyor. Eğer diyor, evlat verirsen de diyor, bu Beytullah’a buriya da gelip getmeyi benim neslimden âsik etme diyor. Üç dilek diliyor üçünü de veriyor Cenab Allah. Sona buriya geliyor. Üş tâne evladı oluyor bunun. Biri Muhammed, biri Ahmet biri de Mahmut. Üç isim.

30 BüyüK oğlanı Muhammed’i gönderiyollar Hacı Muhammed oluyor. Bizim dedemiz bu ortancıl, o da bize geliyor. Gollar gollar bunnar ayrılıyor. Bizim dedemiz de Ahmet onü da gönderiyollar ikinci oğlunu, o da Hacı Ahmet oluyor. Üçüncü oğlanı gönderemiyollar güçüğmüz. Saña da bir değirmen yapak diyollar su değirmeni. Hemen yolumuzun ağzında köprünün hemen ötesinde. Orada çuhur bir yer var

35 değermen uşdu ben bilirim, bizim de hağgımız varıdı daha. Oña da dērmən yapıyollar. Bu vaziyette oluyor. Araziye gelince, köyü paylaştırıy... paralanıyollar hanı beş tâne ya. Üç evelden varıdı, bunnarda geliyor ikisi sōnadan. Bizimki köyün üşde ikisini gaplıyor. Beşde ikisini alıyor yanı. Şurdan şu yanı benim diyor. Avşun yoluñnan Hunu’ya ğadar benim diyor. Bu taraf, öteki de şurayı alıyor, öteki de şurayı

40 alıyor. Hanı ekip saşdıkları yer az. Bunu alıyollar. Sona bir hudut çiziyor. Bu güççüg oldü halde etraftan da bir hudut çiziyor. O vaziyette geçiniyollar. Bu Ğılışlar dediğimiz Ali Efendiler deller oña. Ölu torunu gelir bu şeyin Hacı Hüdayi’nin torunu gelir Ali. Ali Efendi büyük âlimimiş bu esgiden bizler de yetiştik geldik, ordan ok gelirdi bilmem ne gelirdi Çamiçi’nden orıya çıra yakmıya hanı esgiden ğaz yok bi

45 şey yok idāre yok. Bezir yağhallardı şeylerde onuñnan çıralanıllardı. Ekser si çamı dilimlelleridi, dilim dilim olurdu şöyle şöyle, onu yanallardı. Yana yana yana ıcık geldimiydi onun yanına bir daha yağallar öle gollardı. Ocāñ başında onuñnan idāre edellerdi. Benim bildiğim ha o vaziyette ışıkdā oturullar, yatsı namazını ğıldılar mı yatallardı. O, çama gediyor, ordan şey getirmiye oña ne deller çam getirmiye. Bu

50 geçtiğiniz burada çay var böyüü mağara gözü, baharın bu daha ilkbaharda o coşmuş.

Köprü yok bi şey yoú döru gelip geçiyor ordan. Çocuk diyor ki babam gelir deyi öne gediyo. Öne gedincek nasıl oluyorsa orda suya ğapılıyor gediyo ölüyo. Geliyollar yükleri nē yıkdıkdan sona diyo ki çocuk nerde? İşte seniñ öne gettiydi. Varıp buluyollar ki biraz aşşāda ölmüş, ölüsünü atmış. Aynı şeylerin göçebelerin muhacirlerin gedip de dalğa vurup da şeye attığı bir çocuk var ya, aynı onun gimi. 55 Çocuğu ğucāna alıyor diyo ki ya Rabbi diyo bu su benim gözümü ğurutdu diyo, yanı yaş gelmiyor, sen de bunun gözünü ğurut diyo. Yedi sene akıyor ordan o su. Yedi sene akıyor, buna Ali Efendi diyollar. Ondan gelene de Ali Efendiler diyollar, öyle ğabile ayrılmış bizde. Ondan sōna ikinci onun ğardaşı oğlundan Hasan Efendi 60 isminde bir adam büyük zatımış. O da âlim. O âlim de namaz ğılıyormuş eşğıyalar gelmiş ğapıyı açmışlar. Ahırdan malları çığarğan gözleri durmuş.

Kaynak kişinin oğlu ile telefon konuşması:

“Ha yavrum, aleykümselam oğlum buyur, oturyodum, evet. Bilmiyom işde bizim doğumuzda olur onnarī varisa ağare. Bilmiyom tarlá bilmiyom, e vericiyse al. Şey 65 oğa ne dēller dapısı mazbutusa. E bilmiyorsan ğedeñ bağañ, altıñda araba ölüm. Ne ekilici eliñ suyuynan o heç. E tamam sen de bazarlık ed al bilmiyorum ben ğaça gediyo. Kime? Hı, e vazgeçdilerise demek ki o deari yoğmuş verirse razıysan al razı dealiseñ sen biliñ ölüm baña ne danışıyoñ. Yok yok ben bilmiyom. Ben oranıñ ekincisi dealim. Ha dölāse bayır dealise get bir bağ tarlıya. Birğaç gün sōna ossuñ, 70 bir hafta sōna ossuñ. Vallaha ben bilmiyom baña atma canım. Orē de ekdiK yavşan da ekildi, siziñ yavşan da ekildi. Yāmır da yāyor. Oldu haydi tamam.”

Ha şimdi nerde ğalmıştık o Hasan Efendi namaz ğılarğan eşğıyalar malları çığardıyo. Ēapıdan çığıncak gözleri duruyo. Bi yere gedemiyollar eşğıyalar, geri ağıra sürüyollar. Ağıra sürüncek gözleri açılıyor. Bize gelen rivāyetler böle. Gözleri

75 açılıyor geri çıkarıyollar malları. Gene gözleri duruyor. Geri sürüyollar. Bahıyolar olmuyor. Yoħarı çıħıp Hoca Hoca diyor, mallarınız yularından boşandı, onnarı bālañ birbirini kaçmasın! Siz gediñ siz gediñ diyor. Onnara bi şey olmaz diyor. Ona da Faħılar deniyor. Yanı Faħı ki Hoca manasına gelen. Onnara da Faħılar deniyor. Ondan sōna bir göbek aşşāda bizim dedemiz Omar Efendi o da büyük ālim. Benim
80 babamın dedesi o. Onuñ da çok maharetleri var. İlk önce Kilis'te oħuyor on beş sene ondan sō da Ğayseri'ye gedip orda oħuyor. Ordan geliyor geldikten sonra bu hoca Elbistan'a şeye isdiyollar bunu müftülea. Diyor ki gülerek giderim amma ağılıyarak dönerim diyor Hoca. Orada Ğara Bekirli varımış adam asarımış belki duyduñ belki duymadıñ. Hah Ğara Bekirli varımış böyle adamı bağa asarımış ipden alır ipden
85 çıkarımış. Böyle hökümdarımış. Hatta tarihlerde de ben gördüm, şey tarihinde İslām AnsiklopeTisi'nde orada şeyhulislām değil de orıya hanı şe_yapallarımış, asgeriyei beslemek için böyle oña ne diyor sipahi mi diyor, ne diyor onlar bir bölük asger beslerimış vali olurumuş. Oranın geliri de giderini de o alır, asgeri de beslerimış. Patışaha yardım ederimış. Ha timar he. Hatırıma gelmiyor hepsini
90 biliyom oħudum da. Timar beslerimış, sōna nasıl oluyorsa gözden düşüyor bu, çıkarıyollar faħat aynı şeyi devam ediyo bunun unvānı devām ediyo. O sırada bunnarınan Nahıplı ağalarının, Nahıplı da varımış Elbistan'da Helmi Soydan varıdı şeyde malları felan varıdı. Onnarınan bunnarın şeyi olurumuş sürtüşmesi olurumuş. Mahgemelik işleri bu da ğadı ya orda. Ğara Bekirler her zaman basgın çıkarımış.
95 Haķsız dāvā görüllerimış. Şeyler de zayıfımış Nahıplılar, bunnar tabi şeye düşdü mahgemeye düşüyo, mahkeme ğadıya gönderiyor. Ğadı bahıyor kine Ğara Bekirler haķsız, şeyler haķlı Nahıplar haķlı. Fetvāyı veriyor, fetvayı veriyōr bir iki beş deyince diyor ki, bu olduķça bu hoca burda olduķça bizim sözümüz yōrūmez. Bunu atdırak diyollar, bunu atdırak diyollar ne edeK ne edeK başğa türlü olmaz, bu ōlan

100 gullanıyor haşa ve kellā. Ŗlan gullanıyor diyollar ve arzuhāl yazıyollar.
Şeyhulislām'a gönderiyollar şeye İstambul'a, faḫat bu arada bir adam geldi ek
yapıyım, şeyden Elbista'ın içinden Ėanadı Ėılık Hoca diyollar onā. Burda dedi Omar
Efendilerden kim var dedi. Camide namaz ġıldık öğlennedi, biraz nas ḫat etdi. Dedi
ki o da, aha şu onun torunnarından dediler baḫa. Dedi ki ben yeni delānnıyım, dedi.
105 Daha yeni on beş on altı yaşlarında dedi. Oda yaḫallardı esgiden Elbistan'da dedi. O
odalarda oturuyok dedi. Hoca namazı ağır ġıldırırdı dedi. Bu abdese getdi dediler
kine dedi: Hoca bu sefer sen namazı ağır ġıldırıyon, bir kel üslup verirseḫ arḫanda
namaz ġılacāk dediler dedi. Geldi dedi abdesten kimse yok, iki kel üslup verirsāz size
namaz ġıldırırım dedi, dedi. Heḫ kimse yok dedi nēse bu adam bu şey ediyollar. O
110 arada dedi birḫaç ġün sōna dediler ki Hocam seniḫ ḫaġḫında bōle bōle dilekce
yazmıḫlar, dilekce deyim esgiden arzuhāl dellerdi. Dilekce yazmıḫlar bōyle bōyle
vermiḫler. Biz de dedi ġarşı dilekce yazak imza alaḫ ġönderek şeyhulislāma. Yok ben
dilekce yazdım demiḫ. Ben dilekce yazdım demiḫ ve dedeme haber salmıḫ. Hanı
dedemiḫ babası ya. Baḫa at getirsiḫ gedecām at getiriyor, Elbisdan'ın bütun
115 kōylerine de nāme yazıyor mekdup. Geliyollar işde ben filan ġün burdan
ayrılıyorum, geldikten sonra tahta kōprü var Sarsap suyunun üzerine ġurulu, orē
biliḫ mi bilmem de, burdan ġeçdikten ıcık şöyle hemen ötede tahta kōprü delleridi,
biz esgiden Ėarayüġ'ne ordan ġederdik. Ėarayüġ'den Güvercinnik'den ġeşdik miydi
ordan Elbisdan'a ġederdik biz. Nēse orıya çıḫıyor, iki rikat namaz ġılıyor. Namaz
120 ġıldıkdan sonra diyor ki:
Ey ahali ben siziḫ şu ġadar şeyiḫizim, ġadılġıḫızı yaptım. Belki bilerek belki
bilmiyerek ḫaḫ ḫuḫuk bilmiyerek olduysa da benim ḫaġḫım size ḫalāl olsun siz de
ḫalāl ediḫ. ḫalāl ediyollar, atlara binip Allah'a ısmarladık diyollar. Hasan kōyüne
varmadan orıya Güvercinnik de diyollar Hasan kōyü de diyollar. Orıya varmadan bir

125 atlı dörtnala yetişiyor arhasından yetişiyor. Diyor ki, Hocam elim gulânda Ğara Bekirli'niñ ğonakları uçuyor diyor. Yanı evler aynı şey dēmiş gibi böyle bomba atılmış gibi uçuyor. Ocā geçsiñ verân olsun, diyor. Şindi birğaç çarşı beKcisinden, o çarşı süpürgecisinden başğa kimseleri yok yāni o ğadar. Bāzan deller, hocanın intizarı deadi bize deller, gördük müydü. Orda amcamıñ bir tānesi, o da vefāt etti, o

130 da şunu aқdardı baña. Bu ğadıymış buña geliyor bir fetvā soruyor. Fetvāyı yazıyor yazıyor yazıyor al diyor. Verdikten sonra bir aқca çıkarıyor. Bozuk ya esgiden aқca metelik bilmem urubluқ, şu şu şu, bir ğuruş, ğırқ para, beş para böyle aқcıya ğadar ğederdi. Eñ böyüğü aқcıyadı. Bu aқcáy sununca aқcanıñ içinden paraları yitiyor yitiyor bir dörtlük alıyor içinden. Dört para yani. Diyor Hocam hepsini verdim diyor.

135 Yok evladım şu seatte ben saña şu ğadar vañıt harcadım benim hağğım budur ben bunu aldım fazlasını alamam. Şimdiki imamlar aylı alıyor vañıtı da ğıldırıyor, gelmiyor. Camide namaz ğılan da yok. Hocalar hoca oluyor şeylerde oña ne deller ğabristannarda şorda ölü yerinde para Ğur'an oñuyor para alıyor. Ücret alıyor yanı diyecām yer ki Hoca yitiyor yitiyor bir dörtlüg alıyor içinden, benim hağğım buğadar

140 diyor. Bunu da Suğul varımış Suğul'dan gelen bir ıñdiyar dedi diyor, baña diyor. Bunu da buldum ben, bu vaziyette buña da Hocāl deniyor. Bize Hocāl deniyor, büyük bir ğabileyiz biz. Bizimkinde Ğarpızlar var baқ, Hocaoğlu, Tahiroğlu, Ğavaklar, Ğonaklar hepsi bu adamıñ torunlarından bunun içinde. Ha bu vaziyette böyle devam edip gelirkene esgiden şey varımış hanı biz Ğara Şabenni aşiretinden

145 ya, burıya Orta Asya'dan zuhur edip gelen Cerit, Bozdoğan, Tecirli, Avşar, Ğaradumanlı, Fettahlar yanı büyük büyük Türk beyleri varımış. Ha bunnardan Tecirliler aynı şeyi devam etdirillermiş babamıñ zamanında, daha halâ da benim zamanımda da varıdı. Belki sen de biliñ de burdan davarlarnan sürüynen ğedeller,

- yoĥarlara geri de geliller. Bu bizim tarlaları eĥerkene bunnar, ne h    met v  r ne
- 150 bilmem as  yi   v  r ne bi şey var. Alabild ne onnar burad  h   malları talan edellerimiş.
- Burda bir gişi ĥar  sına dururumuş, iki gişi biri Tecirli Mustafa'sı derimiş, biri de
- Miyadoĥlu Musa derimiş ikisi ĥar   dururumuş bunnarı  . Bunnarı gelirimış
- Miyadoĥlu sen   uadar buĥday verici   bir ton, sen iki ton Omari  oĥlu, Ali Efendioĥlu
- sen bir ton, bilmem Fa  ioĥlu sen   uadar, bunnardan şeyi alırim  , buyd   alır
- 155 güderimiş isdersen   verme. Kim varıcı h    met yok as  yi   yok bi şey yok. Böyle
- devam etmiş epey bir zaman, s  na Sultan Hamid'in     ıkdıĥında bunnarı isgan
- etmişler. İsgan deyi herkeş nered  se orada ĥalacak, g     yok demişler. O zaman isyan
- etmişler bunnar da bir  z huzura ĥavu  mu  lar bu k  de. Bundan ib  ret. E  inciliĥimiz
- de burd  h   mahsullarımız, gelirimiz de   eyi   aynı sizi   ord  h  mı buĥday da var, arpa
- 160 da var, fasulya da var, darı da var. Bilmem yonca da var, mercime   de var, hepsini
- e  erik hepsi de   ı  ar no  ut da var. Elma da var, eri   de var, ceviz de var. Hepsi
- yetişir bunnar memleketimizin şeyleri bunnarı biliyoğ z  ten.
- Haci emmi bu Afşin bölgesine gelen aşiretlerin nerelerden gelip nerelere ĥonduĥunu
- biliyor musun  ?
- 165 Yok, sadece bur  y   biliyom, burada yazılısı var benim amcam varıdı Hunu'nun atmış
- sene imamcalıĥını yapmış. Orda onun yazması var bizim ecdadımızdan   ben
- doğuzuncu g  b  m.
- Osmanlı yazılı eser var mı? Seni   eli  de ataları  n yazması eserler var mı?
- Çok, var, var.
- 170 Hak     klarından filan eski tip eserler var mı elinizde?
- Yok, şey var Mesnevi var, Y  n  s Emre var. Yun  s Emre'nin esgi yazıyla dey  etleri
- var. Benim kütüphane var burda. Bi de şey var on   ne deller.

Köyde yaşam, geçim nasıldır?

Şimdi Sökiye gedyollar. Söke de geçti İzmir'e gedyollar. Şeye gedyollar oña ne
175 deller Almanya'ya gedyollar nerde varısa onu yapıyollar. Faḫat geşleri de şimdi
esgis mi deal. Bütün geşler sanatkâr oldu. Kimisi duvar usdası, kimisi bilmem suva
usdası, kimisi bilmem eleKTirik usdası, yani bütün sanatları elde etdiler. Gedip
başğa yêrden çok para getiriyollar. Çok para alıyollar. Esgiden Adanı'ya gédellerdi
dolanıllardı dolanıllardı ğırĥ altığun, ğırķ gün elliğun geri boş gelillerdi, eve boş
180 dönellerdi. Şimdi ğazanç çok memlekette yavrum. Onuğ için durum bõle yalnız
şeyden mahrum, inaçdan mahrum. İslâmi yaşamıyollar. İslâmı gendilere göre bir
İslâm düzmüşler, çıĥarlarına göre inanıyorlar, çıĥarlarına göre yaşıyollar, çıĥarlarına
göre Allah' a hizmet ediyorlar. Başğa İslam yok. Ğur'an'ın İslâmı yok. Ğur'an
İslâmı yok. Benim bildiğim böyle.

185 Burada atalarınız ya da sizin yaşadığı bir yiğitlik hikâyesi var mı?

Babam ufaK çocuk, ānatırdı. Ayrıldık derdi emmilerimden. Bize bir dam verdiler,
malları atları orıya dıkdık, biz yatıyoķ yokarda babamınan derdi. Babam derdi başını
salladı derdi, Hacı Hacı babamın adı Hacı Hüdayi o yoķarı dedenin adı. Hacı Hacı
dedi kaç evimizi yarıyollar dedi. Ne biliyoğ baba dedim dedi. Ölüm ben aşşā
190 dearmendēdim, Hoca ne duruyoğ evini yarıyollar dediler rüyamda, evimi yarıyollar
dedi. Babam dedi ki, şindi şurdan ensem içeriye şey oña ne deller beni ğamalallar
öldürüller. Şurdan getsem n dim. Dışardan enmiş baķmış ki şey malları
ğoyuruyollar. Orda bunu görünce demiş kine dördünü öldürdüm seniynen beş olsun
demiş. Ğama parlamış bõle içerden eşğıyalar. Öküzün birğaçını çıĥartmışlar, ağzı
195 yoķarı götürüyollarımış, daha camızları ğoyuruyollarımış. O zaman amanın ümmeti
Müslüman yok mu evimi yarıyollar d y gece esgiden de gece şeyli yatallardı köynek

donunan yatallardı. Başğa şey yōdu o vaziyette ğaçmış. Emmimiz var ğardaşınıñ ōlu varımış Hasan dellerimiş onuñ adına da o, ğırmalı tūfā çekmiş gelmiş. Hanı řıñ baba demiş edeme hanı řıñ baba nerde d y. Őle diyenādar onnar ğaçmış getmişler.

- 200 Baķmıřlar kine ōķūzleri nē dışardan toplamış gelmişler. řeyiñ arħasına da ğocadan dař yitmişlerimiş daşı açmışlar. Açmasıñlar d y. Őle hırhızlıklardan řiy olmuş yani almışlar. Esgiden evlerimiz birbirine soħuluydu ğızım. Bōle damlar birbirine ordan orıya hatta delik de varıdı. Burdan ğomşuya o delikten bi řey dellerse sōlellerdi. Ben babama dedim ki, baba dedim bu niye bu ğadar müstakil yapmadıñız da birbirine
- 205 soħulurdu bu evler dedim. Ölum derdi adamı düveller düveller elini golunu bağlallar malını alıllar ğedeller kimse yok, bunnarı birbirine etdiler ki, derdi. Birbirine delik ossun, haberleşsin diye derdi. Birbirine soħulurdu eşğıyalar alır ğederdi kim kime dedi. Eşğıyalar geliller ğötürüllerimiş bōle. Bōle ānadırdı babam rahmetlik.
- Ben çok mihnet çeKdim ğızım, benim akrūbalarım beni ğaç sefer cezāevine soķdu.

- 210 Zeynep çay ğoydū ğoymadı?
- şuriya baħıyım da saña birkaç tānesini sōylēm.

Mihnāt üçüncü sefer cezaevi;
Hasda olup yatar ğalmaz halıñ
Mirasçılar toplanır böler malıñ

- 215 Bütün talan olur olanca varıñ
İsmiñ bile ğalmaz senden olsun yadigâr
Rabb'ıñ emreyledi sen dünyāya geldiñ
Ĝüç ğuvvet aklıla her şeyi bildiñ
Acep bu fāni dünyadan nasıl döndüñ

- 220 Bir eser ğaldı mı senden olsun yadigâr
Bugün can ğuşu bu tenden uçar

- Söylemez diller lal olur ğalır naçar
Seni sürmeden bunda ruzigâr
Bari bir söz söyle ki senden olsun yadigâr
- 225 Hocaoğlu'm seniñ de dünyâden silinir adın
Unuturlar seni etmezler yâdın
Yaz da destan olsun fâni hayatın
Belki dilden dile senden olsun yadigâr
...Hanı biraz şey olsun diyerekden yanı söylenen sözün ğafiyesi yükselsin diyerekden
- 230 böyle yazmış, yoksa evli şey adam oña şey eder mi. Ğaracoĝlan da öle görer sönadan
da vazgeçerdi öle ğalırdı. Yörük gözeline şâirin bir yörük ğızına söylediği şiir.
Bir de şurda hayasız gençlere. Şurda bunun şe nemiş. Şurdan oğuyum da annaşılsın
mâdem.
Ğavaķ satTım geliyom şeyde Urfa'da:
- 235 Cezaevinden çıkdım, moturun ğalan borcunu vermek için bir ğamyon ğavaķ kesdim.
Ğamyona yükledim. Urfa'da satdım, bir de arħadaş var, o da ğavaķ götürmüşTü.
Beraber geliyoruz Maraş'tan otopuse bindik. Bir ramazan ayı, güz günü ifTarlıyız.
Bizimle beraber genç bir ğıS ile bir de genc oĝlan onlar da yanı başımızda ğoltukda
oturuyolar, amma her şey ortada sevişip geliyollar, biz orucuk, her şey ortada utanma
- 240 yok, baĝzı oĝlan ğızın...
- Oturup otopusun içinde Hocaoĝlu baħalım ne demiştir. Bir şeye geliyor insan o
zaman bir nasıl oluyorsa gendi dilleriñe düzölüp geliyor o zaman gördüğü şeyden.
Binmiş otopüse cilve ile sevişiyor
Edep belli değil erkân belli değil
- 245 Sormadım aslını ki cinsini bilem
Olmuş sosyalist Türk belli değil ırķ belli değil

- Maraş'Tan bindim de eyledi hareket
Taş yağacak başımıza bu nasıl felâket
Ne hayır ğaldı ne bereket
- 250 Ramazan belli değil gün belli değil
Erkekle ğadın birbirine ğarışmış
Taklit etmeleri moda değil barışmış
(Hanı o şapĝa ĝiyor, o bilmem pantul ĝiyor, o şunu ĝiyor bu)
Bu ĝedişle hangi diyâre erişmiş
- 255 Ğettiĝi yol belli değil din belli değil
Maraş'tan bindimde eyledi sefer
Söyleyin şufora bu vâsita nêre ĝeder
Sizin de bizim de yaradan halĝ eder
Mümin belli değil münkir belli değil
- 260 Ne ĝüzel yaratmış seni yaradan
Onu bırakıp da ĝözellik umarsın boyadan
Haberin yok imandan hayâdan
Ğizlisi belli değil açığı belli değil
Sesiniz ĝaldı êrkeKle ĝadın
- 265 Fitrata ayırınız benzetmiye ĝücünüz yetmiyecek
Bu hareketle yeriniz cehennemdir ĝedecek
Ğünah belli değil hisap belli değil
Hocaoĝlu'yum bu işi yazmadan ĝeçemem
Oturmuş ĝoltuĝa ĝadın êrkeĝi seçemem
- 270 Silinmiş turası akçaya baha biçemem
Ğarası belli değil, turası belli değil, dirhemi belli değil

Hanı altın veya bastığın zaman yazısı silinir ya bi şey galmaz o demektir. Burda zemanе gençlerine çok var da...

Hocaoğlu'nun bir Cumhuriyet Bayramı'nda Türk evladına hitabesidir:

275 Belediyelik olunca ben de belediye şeyiydim ona ne deller, azası encumanın yanı belediye vekiliydim. Bi yere gettiği zaman ben bahardım Cumhuriyet gelince belediye gışdı. Hanı Cumhuriyet'de belediyeler gonusma felan yapar ya gışdı, gışınca mecbur galdık yerine biz bakmıya. Demişler ki birez yazak da öğretmenler bu gonusamaz, onu ohusun da gonusun demişler. Ben de gerek yok ben dedim
280 yazdım yazacāmı.

Eyy Türk evlâdı tarihlere bak, oğu ecdadın neler yapmış, ol ona tanık. Düşmandan dönmek için buğazı geçince gemiyi yağan Tārık. Yanı Tarık buğazında geçerken yaşıyor ya geri dönülmesiñ dēy. Suçunu buldukça evlâdının mevtine sopa vuran Faruk. Bütün dünyāya adāletin temelini goyan ecdadıñdır seniñ. Lise talebelerine
285 falan hitab ediyom orda. Eyy Türk evlâdı! Uyan, tefekkür et, olma batıl düşmanların hayranı. Cihan birleşip barbarcasına silmek için tarihten seni bekliyorlardı bu anı.

Hanı Sultan Hamid'e Birinci Dünya Harbi'nde Osmanlılara yapılp parça parça y mi sekiz hókümet oldu şimdi Osmanlı'nın hökm ettiği yer. Hemen kükremiş bir aslan gibi çıktılar garşısına, verdiler cānı terketmediler bu vatani, nihāyet gazanıp zaferi,

290 y rmi dohuz ekim Cumhuriyeti, armağan etti ecdadıñdır seniñ. Cumhuriyeti saña armağan etdi. Ey Türk evlâdı Fatih'in fethinde garada gemisi yüzüp giderken, o zaman Bizans asgeri gatmış önüne goyunun güderken, o zaman çobanıdı goyun güdüyordu Bizan asgeri. Türk sanatkârları, dünya habersizdi, top yapıp mermi dokerken İsdambıl'ın topunu evvela Fatih yaptı. Geçmişinle övündün mü sen, çağ
295 açan ecdadıñdır seniñ. Ey Türk evlâdı! Gögsünde dolup gabardığınca bu iman, inkârcılara asla ve asla demezsin el aman. Halâ bizden ders almadın mı

müstemlekemiz kötü Yunan. Afyon’da paşanın gırtlığına çöken, İzmir’de asgerini suya döken ecdadındır seniñ. Eyy Türk evlâdı! Hocaoglu Müslüman gardeşindir seniñ. Birleşip birbirinizle. İnanma ve güvenme, hayır gelmez Sosyalist, empiryalist ve göminiziyle, onlar bağdaşamaz seniñle. Ancak biz Müslüman birbirimizle, maddeten ve mânen, dünya tarihine yüksek gahraman ismini yazdıran ecdadındır seniñ.

Bura şeyiñ şemâsı Medineyi Münnevvere’de Ravzayı Mutağara’nıñ şeması.

Bir gün Maraş’ıñ gâpalı çarşısında geziyom iki üç tane şeyler... ilk önce şöyle hanı demin Türk evladına genşl ne söylediydim ya, onu söylemeden önce gonusma yaparken başlama şöylemiş:

Aziz ve muhterem necip ve gahraman bir milletin zeki ve temiz evlatları, sizlerin yigirmi dohuz Cumhuriyet Bayramı’nızı gutlarken bağzı olayları anlatıp dilek ve temennilerde bulunacağım. Şöyle ki bizler Türk Milleti cihana hakimiken üç beyinsiz Talat, Cemal ve Envar paşalar birinci cihan harbine girerler. Böyük bir imparatorluğu yer ile yeksân ederler. Atalarımız o imkânsızlıklar içinde sıımlı çarıkla müdâfâ ederek düşmanla, Cumhuriyet’i vatana armağan etmişler. Sen de uyanık ol ecdādına lâyıık olmaya çalış. Düşmana fursat verme. Sevgili talebeler sizlerden dilek ve temenn lerim böyüklerinize ve küçüklerinize saygılı olun. Hoca demek ikinci baba demektir. Sayın Hocalarım sizlerden arzum ise bu talebeleri vatana, millete, cemiyete faydalı... diliyorum. Sizlere yazdığım Cumhuriyet şiirini okuyorum...

Anlatan: Halil BERKTAŞ, 69 yaş

Semanet BERKTAŞ, 70 yaş

Derleme yeri: Tanır

- 5 Şeyde buranın parçası Ankarâ'nın Şereflikoçhisar'ı, o da Şereflerden, Şereflikoçhisar ya. Bir kısmı da Maraş'da, ben gözlük almıya geldiğimde adamın babasıymış burda şey ekmiş çeltik ekmiş Hüsün aynan beraber, o anlattı, ölü dokdurmuş.
- İnsanlar burda ne ile geçinir?

- Yüzde sekseni çiftçi, acı da emekli, acı da çalışıyor. Hanımınan biz de emeklilik bak
- 10 aha. Humar oynadıydık kimsemiz galmayınca çekdik Adanı'ya getdik, ikimiz de beraber aynı işe girdik, Akdeniz Faprihası'na. Ben oldum bu da bir sene sōna emekli oldu. Ha bu Gayseri'de de çalışdı.

- Maşûni'nin şeyi asâsi Semanet'in emmisi sıhıyeciydi. Ben Maşuni'ye çok tavuk horuz yedirdim. Bu astubay oğulundan gölmüşdu Maşuni'yi getirirdi, Hacı keyfine
- 15 düşgünüdü sâlık mēmuruydu o zaman burda. O zaman maaş alan bir o varıdı başga kimse yōdu. O her gün bir tavûk hafdada bir tavûk yedirirdi. Baña da beş keat verirdi üç buçuk keadini tavıa verirdim bir buşuk keadini de cebine at derdi. Sıhıyacının gözünün içine bahardım ki baña yumuş buyursun deyî. O zaman çocūdum daha.
- Valla bilmem de Hasan Hüsün'ün adı var.

- 20 Bilmeden getmişdim Bozyer köyüne
- Ğara gün ğarşıma durmuş alıyor
- Yürü yalan dünya doymadım saña
- Ömrüm zamanına yeni çağlıyor

Şahinkayaların babası muhdardı o zaman Bozyer’de vuruldu. Burda şey
25 Memiklerinen şeylerin Haşimlerin bir dāvası varıdı, tarla dāvāsı. Ben de biliyom,
cāminin önünde bir tut varıdı, orda birez tut yediler, hadin dāvete gēdiyoğ dep
getdiler, beş altı gişi. Bir de posdacı Devriş varıdı o da gelmiş atınan Avşın’dan, o da
misafiriymiş. İşde ’nın üzerine atdılar ya onun heç alāhası yōdu. Memiklerden
30 bosdancısıydı, o da tuvālete girincek şeynen ğarşılaşıyor sıhannan. O da dēmedi
Allah onun da gözlerini aldı. O da şimdi dedim ölu Enver’e, Hasan Hüsün’ün öluna,
dedim ki gedin bir onu da aran dedim. Şeyde yalnız ğalmış Göksün’de, dört beş
tene de ölu mēmūr ded miñ, ondan bu tarafa benim hatrımı sayallar, Aslan da sayar o
da sayar. Bozyer’de vurdular, ğarambole geldi vurdular yav. ... bir dāvāları varıdı
35 (SB) -Şeyle esgiden odalarda şeyle oturullarmış. Bēyle geliyor biri perdey açıyor,
orda teltā basıyor dōrusuna onun varıyor dāğıyor tabanca. Oy anam vuruldum diyor.
Başğa bi şey diyemiyor. Yalnız ğapıyı örtüyor kitliyollar içerde el ğan hep duvara
ğan olmuş Semānet ēyle dediler o zaman, eli ğan olmuş o da duvara yazmış
vurulmuş, tutmuş hep duvar ğan olmuş. Havıs İrbehem de varıdı orda onun ...ıynan
40 getdilerdi. Havıs İrbehem’i tanī? Hee o da varıdı, hee Arif Hoca’nın babası, Yaşar’ın
babası.

Valla Ayrandede’nin altında bizim bir dearmenimiz oldūnu duydumudu, o şelalenin
altında. O suyun altında üş dearmen varıdı. Biri aşşāda bulğur dearmeni Kōlōler’in,
biri Ğuru Bayram’ın biri de bizim işde ortak dearmenimiz. O zaman para, çoğca para
45 hesabıynan üçer dōrder para bölüşüllerimiş. Bizim varıdı işde Çeviklerin varıdı,
Şereflerin varıdı, işde üçer dōrder para hissaları varımış. Ayrandede’de Yavuz
Sultan Selim savaştan dönerken asgerini üçe ayırmış. Biri burdan geçmiş şeye

Şam'a gediyo ya Mısır'a, biri burdan geçmiş. Burda da ikram ediyolar suyu. O da ayran diyo yanındaki bir hoca, diyo ki ayran deal bu, su. Yoñ ayran diyo, işde o

50 ayran demesine galıyo Ayrandede, ordaki şeyler Kürtler gelen gurban keserdi şey tama Cin Ali'nin babası ney onun adı? Kürd Efendi. Orda bir bök sôt varıdı, ben bi yol çimmiye getdim Yemilğa emmi geldi annadıñ mı, baña dedi ki sen biriciksın ölüm nidicın burda çimmeyi anaña de bir satır su ılıtsın dedi. O şindik mi aklımda, o da hocadan oñuyordum burda hoca var, Uzun Hoca Çālhanı, yoñ yoñ Hasan dealidi

55 adı Semānet, Celal'in nēñ babası Hasan Ali, hee Hasan Ali Hoca varıdı.
(SB) -Çālhanıydı.
Bi yol onuynan da garşılaşdım Semanet Maraş'a giderken dert goymadı yandı la! Celâl memal hayırsız çıkmış hep hatdā ölunun biri de Cemal'in ölunun biri de öğretmenidi burda öldü Celal'in ölu öğretmenidi şeyde, Dedealin evinde otururudu, yoñ

60 gardaşı Hacı'nin evinde otururdu.
Buradaki Kürtler nerden gelmişler?
Vallaha bir kısmı şindiki terörün çok oldü yer yoñ mu Sazēyler ordan gelmiş, şeyin bölünmesi, Avşın'in öti yanında ney? Kötüre'nin bölünmesi bir kısmı burda galmış, bir gısmı Kötüri'ye gonmuş, ha Kötüre'de şindi bir numaralı İngilteri'ye getdilerdi

65 bir numaralı Afşın'in en güzel köylerinden biri Maraş'a giderken görölür, sâ goluyun üsdünde. Orda bir kızları da var Sazeylerin, onnar da işde yiğitlā getdiler. Bir Çerkez'in evine otur yerleşdiler, şeyde yuğarda ötü yandā köyde Çardāñ yañınında, onnar da orēy aldılar. Doğudan he şeyden geldiler Tunceli'den geldiler. Kürtler Tunceli'den geldi. Yirmi hāne var. Şeyler de Kör Memmetler de

70 Ğırgısrak'dan geldi. Tanır öyle bi İsdambıl'nan hiç farhı yoñ Tanır'in la vallaha. Biri de gardaşının biri de İncirli'de, Ğırgısraklı gendi. Ama zeñgin gızı da sanatçı oldu,

Anlatan: Ömer ÇETİNKAYA

57 yaş

Derleme yeri: Tanır

- 5 Benim en güzel anım burdā Göğceören var yoğarda, orıya ğaynımınan bir trağTör almiya gitdik. Trağdörün bazarlıyni yaptık, sabah geliyoğ. Köyün dışına endik motur çalışmaz oldu. Ben bunu belime bağladım burıya ğırğ beş kilemetire, onu üzerine bindirdim çekdim geliyom. Bir eve misavir olduğ. Adam dedi ki, hazır haleb mi yersinğiz yemek mi yapıdırıym? Hazır halelden başlıyak da yemek geleneçe biz
- 10 gendimize gelek biz ölüyoğ dedim. Beş kilō turşu getirdi, suyuynan beş kilō da yört getirdi, sekiz ekmeğ ğodu, birini ğaynım yedi, o yediği ben yedim oña el atdım kedi gibi ellerini üzerine ğodu. Ne la dedim kedi gibi sanki ekmeğ mi yoğ burda evdēk. Ney dedi. Ekma vermiyor dedim. Bir sekiz daha getirdi onuğ da yediği yedim turşuynan yört bitdi. Tavaaşı getirdi, salçalı. Onu da yedik onu da yēnce atalar ne
- 15 demiş İrbām biliyoğ mu? Ne demiş dedi. İlder zengin ol isder fığara yak yemeKden sonra bir sığara. Sığaramız da olsa. Var var dedi onu da vērdi. Şindi girerken beş altı yavan ekmeK isdedim giriş yemek yeğ dedi. Çıhınca bunnarı yedikden sōna üş dōrt dey nce adam yağamdan dutdu. Yav dedi sen girerken beş altı isTediğ, o ğadar ekma yediğ dedi. İki mi fark etdi bu yav dedi. Ğaç ekmeğ işde şu ğadar. İki mi farğetdi
- 20 şindi sen üç dōrd isdiyodun. He. Ordan da geldik BerçeneK'de yediK_aynen. Motursığledi burıya ğırğ beş kilometreden dağdım burıya üzerimde aldım getirdim onu ben. Şindi deller bōle bu yiyor tamam yiyor amma. Bir saman çekdim dul bir bayanığdı. Hemi yükledim hemi gótürdüm. YemeK bōle beğzetme gimi olmasın siziğ gimi bir genç ğızı var ğarşıma geşdi oturdu. Ğızım dedi utanır ğarşısına geçme

25 dedi. İsmi ni hatırlamyom. Ben ğızık en dedi o niye utanıcı, o erkeK. Yiyemedim, şuriya geldim ğırk sekiz datlı yedim adam kitledi ğaşdı ruhsatı yōdu. Beş kilo, vermedi ğaşdı. Şindi Hocama onu dedim Habibi'ye ne gibi ğonuşmamız yarar dedim, māni dedi. Aslımız Tunceli'den gelme Malatyı'ya, Malatya'dan burıya. Oradan burıya gelme sebebi ğocasının emmisi elinde ğırklıynan giriyor yiĝeniniĝ ailesi
30 çocuk emziriyormuş, önünden kılkmáyışın önümden kılKmadı dey ğırklıynan öldürüyor ve ğaçıyollar bu tarafa. Bu çocuk emziriyorumuş çocukdan memā almáym diye kılkmamış. Önümden nasıl sayĝısızlık yapıyor da kılkmıyor diye onu ğırklıynan öldürmüş. Burıye gelmissik. Ama Tunceli'den Malatyı'ya bizim aslımız tam Kürt yanı amma Allaha şúKır şindi o yok yanı. Elhamdülillah müslümanık.
35 Malatyı'ya, Malatya'da halen bizim emmiler var Akçadaĝ'da saĝallı onnar. Çok ters bizde de var yok dediKden sōna he demey tarih yazmaz. He de derseK yok demey tarih yazmaz. He ōle bir ğedişatımız var. Tanır'ın da suyu bol, ğüzel. Meşur suyu var.

Asgerl mi Ğayseri'de yaptım. Nöbetden geldim, bōle bir datlı başısı varıdı Osman
40 Çaĝır dēyi bōle barbar baĝırırđı baĝırtıya girdim de. Şurdan yirmi tene yiyene yedi yüz lira nişan yüssúmú verecām datlı parası baĝa ait. Dedim ben memleketde ğırk sekizini yedim bunun, burda ğaçını yerim. Yirmisini atıyom oĝlum yirmi sekizini ye dedi aha nişan yüsúú aha yedi yüz lira datlı parası dedi. OturduK yirmi sekiz, otuz dört derken baĝırđı ğaşdı. Dedi bu nasıl yiyor. Nışan yüssúúnü geri yavlar yaĝar aldı
45 öbürlerini vermedim. Beni yüzbaşım çok severdi otuz izine geldim yedi ĝün önce gitdim. On izine ĝönderdi üç ĝün önce gitdim. Bir çif ayakĝabıynan yirmi ay asgerlik yaptım. İki çifini bıraKdım orda ĝiymedim. Nasıl ĝiymedınĝ dedi sordu. Tezkeriye ĝedeniĝ acer olanı aldım ĝomutanım dedim benim esĝi olanı atđım niye ōle yapığın

dedi, dedim ğomutanım bizden sōnakilere ğatğımız olsun. Bu dedi işde helal sūt
50 emmiş aile çocúú bu dedi ama on yedi çifi yırtıp da on sekizi isdiyen de ana baba
çocúú dedi. Baña her hafda get derdi ben gelmedim. Ğayseri’den buriya her hafda git
dedi. Cuma ğúnú git varırsın cumartesi dur bazar dur bazartesi gel dedi. Ya
ğomutanım gelemesem fırarımızı verirsen dedim. Verir miyim benim elimde derdi,
geleneçe idāre ederik sen gelin , gelirim ğomtanım. Ben getmem ğomutanım ben
55 orda duramıyom derdim. Ben buriyá seviyom sizleri özlüyom, severdim. Orda
başladıym yerde bitirdim. Başğa yere heç göndermediler beni. Dağıtım yapıdı iki üç
sefer orıya gelenner gitdi ama beni göndermediler. Sindi temiz insanı dürüs insanı
yalancı olmayan sādık kişiyi kimse dışlamaz, sever. Şindi hocamı bak görüyön gelen
sarılıyor. Hocamın burda heç bir dakıntısı olmadı, gerçek, mert, deliğannı, doğru,
60 harbi yanı çok da ğözel hocamın şeyi var. Rüyamızı varır hocama şı yapardık çok
ğüzel bi yorumu varıdı hocamın severdik. Gendi isdēyle getdi sōra hocam. Şikāyetle
falan gitmedi. Burdan çok hoca gediyor ama birçoğunu heç tanımıyok heç şeyimizi
aramıyor ama Hüseyin Hocam öle içli dışlı, hal hatır bilen birisiydi. Gördüğünde
buyur gel eve gedek yemeK yiyek yanı aynen Tanır’dan bir ğomşu gibi. Ben birğaç
65 sefer getdim bi yol fasilye götürdüm hocama isdemişdi yemek yedirmēşin
göndermedi bir de amcañız varıdı büyü heral hocamın. Büyüğüm dedi hoca, abi
diyordu. Şöle yahışıklı ince boylu, şöle şen güleç o da ordaydı. Verdim ben dedim
hocam Allā ısmarladıķ, olmaz dedi yemeK hazır otur. Yengeñ dedi yemeK hazırladı,
yenĝe de dedi Allah razı ossun. Hazır dedi ğardaş yemek hemen geliyor sufráy serdi,
70 belki siz de varıdız şu ğarşı hoca evinde oturuken.

Anlatan: Emrullah KÖKOĞLU

68 yaş

Derleme yeri: Topaktaş

- 5 Bizim köKlerimiz ğarma ğarışık. Bunun babasıynan benim babam öz teyze oğlu. Benim dedem varımış önceki Avşarlardan bayā vurup ğıran Avşarlardan. Yavuz Sultan Selim'in zamānında yaşamış bunnar. Ğara Omar diye bir meşur bizim dedemiz varımış o Tecirli'ynen düşer kaşarmış. Tecirli de işde bir ğab le. Bunnar
- Adana Ceyhan Ğadirli uvasında yaşıyan insannar. Birez de önceleri birez vahş lik
- 10 varımış. İşde başları boşumuş, Osmannı devrinde paTıřā felan itāt étmezlerimiř. Hanı bir Dadaloĝlu'nun türküsü geçer belki bilirsinişiz, dālar PaTıřānřsa ferman bizimdir diye. O zamanış devirini yaşıyan bir adam Ğara Omar'da yiĝidimiř, ğısacası ben bunnarıñ bir hēkayesini çek m. Bunnar getmişler Ğonya ğadısinıñ
- devesini çalmışlar. Yedi tāne tülü daylak develsini çalmışlar getirmişler. Sarız'a
- 15 gelince bunnarı da biliyorlar ya diyorlar bunnarı nēydek nasıl ēdek dēy nce şurdan diyollar Topakdaş'ı ařırıñ, ğadı adımızdan tāhıř ēder gelir bulamaz. Āřamınan ğadı geliyor, selāmúaleykúm, Omar Ā kim? Benim işde. Yā Omar Ā ben saña yedi tene tülü daylak diye geldim diyor. Buyur ğadı efendi otur diyor sen heç maraķ etme diyor. Bunnarı ğadıyı asgerleriynen felan aĝırılıyor. Veli Çavış diye bir tene çabık bir
- 20 adam varımış oña diyor ki beni şurdan Topakdaş'a aşır gece ışımadan şu develeri getir benim ğapıya ıkTır diyor. O adam āřamdan çıhıyor geliyor develeri getiriyor ıkđırıyor ğapıya sābanan ğadı kaşıyor ki develer ğapıda geviş alıyor. Ėyi, şindi yiyolar içiyolar vedālřırřana yanında asgerlere diyor ki Omar'ıñ atıynan benim atıñ

eğerini dēşdiriņ diyor. Altında da bir ala atı varımış ğadınıņ, dili çatalımış atıņ bōle

25 Arap cinsinden. Değişdiriyollar atı, yolda vedālāşırken Omar Aęa saņa bir lafım var diyor. Sōle ğadı efendi diyor, ya bu hırsızlıı terge ya bu hanedanlı terge diyor. Bunun ikisi bir arada yaşamaz diyor. Hanedanlığına bańıyor şaşıyor, Ğonya’dan deviye çalıp getiriyor, geri veriyor, işde bōle mazileri, bizim yaşıantımız bōle. Şindi islahlaşdıķ o zaman Avşar’ım diyenleri sürgün sürüyollarımış. ĞıprıS’a sürmüşler

30 Erzurum’a sürmüşler, her tarafa sürmüşler Avşar’ım diyeni. Sonra da MeciT Paşa geliyor, diyor ki Avşar’ım diyeni kesıń asıń. Bu Dadaloęlu’nu Misis’de ğala varmış deniziņ içinde orıya hapsediyollar. Kim Avşar’ım derse kesiyollarımış. Dadaloęlu da orda hapisde yatarńan yatarńan diyor ki buranıņ bir ğaçma yolu yok mu, var. Nasıl olacak? Bu denizden, hasır yapıyor ğoluna ğanat yapıyor hasırdan denizden uçuyor.

35 Ğaladan uçuyor denize iniyor, ordan da ğaçıyor geliyor. Şindiki Tanır ğasaba var ya orda Yazıcıoğlu diye bir zat yaşarımış Bey, buņa da Avşarlar tuğluk veriyollar, oy veriyollar tuę yapıyollar başına. Oriya geliyor Dadaloęlu da ıńdıyarlamış, ıńdıyar bir adam adıń ne diyor Yetim Ali, otur şurda gel şurda bōle, o zamanıņ Yazıcıoğlu Maraş’ıń ağalarını Sivas’ıń Malatya’nıń dizdar ağaları varımış onnarı dāvet ediyor.

40 Dāvetde yenilip içilirkene yav bu Avşarlarda silah oluyor ya diyo ki yav birisi ēyiki şu Avşarlardan ğurtulduķ diyor. Şindi olsa şōle ēderdi bōle ēderdi dēyincede şu kim diyollar, bu da Yetim Ali, nēyder bu çalar sōler. E bir çalsıń sōlesıń bańıyım, getiriyollar sazı eline, çal da sōle bańıyım,

At ğalmamış Binbuğı’ya çıńacak

45 İp ğalmamış salıncā dańacak

Bir Avşar mı ğaldı başa kańacak

Bir ğün olur geri gelir bāęleri, diyor. Bōle deyince bu olsa olsa Dadaloęlu, bu Avşar lafını kimse bōle söz edemez diyollar. Dutuń bunu diyollar yańalıyollar Osmalı’ya

teslim edeceKler. Avradı varımış ismini getiremedim şimdi Yazıcıoğlu'nun avradı
50 diyor ki olmaz diyor. Diyor ki olmaz bu adamlar saña zamānında oy verdiler seni
baş, saña tuğ daqdılar seni bey yaptılar dēyince orda Dadaloğlu gene şöle diyor,
Dadaloğlu'm nēyitdi de neyledi
Geldi aşğın deryasını boyladı
Erkek çağal gollarımı bağladı
55 Şükür dişi aslan af etdi beni, diyor.
Temelimizi sorarsañ biz oğurğan gücük çocuğuduk, nerden gelmiş dedeleriniz dēyi
bize sorallardı, biz Orta Asya'dan derdik. Orta Asyı'ya ben o zaman şöle hesab
ederdim. Yav neriyemiş ora? Tā uzak bir, halbundaki aha şu bizim İran şey
hüdüdüymüş Ğars hüdüdü öti yanı Orta Asyı'yamış. Baña ne biliyim uzak
60 geldiğinden. Oralarda ğıtlık olmuş, o zamanın ordaki yaşıyannarı ordan göç etmişler
bu tarafa. Avşar adı ordan ğuruluyor. Şindi ordan Nādir Şah diye bir adamın
mahiyetinde geliyollar ordan iki üç bölük asgernen asger dersem de bir ğab le
bunnar. Buñ öte gelince bu yanna gelince işde Ğars'a Erzurum'a doğru dālınca
diyollar ki yav toplu getmiyelim ayrı ayrı ğedelim. Nādir Şah'dan dōyannarın ikisi
65 üçü bir ğediyor, bu da Avşarların dedesi de bir ayrılıyor ğediyor. Bu avcıymış bu
olan, atdığını vururumuş ok yay ğüslü ğullanırımış, anaları da avdan geldim miydi
derimiş ki avın şar olsun yanı ēyi bi şey yapmış, şey. Avşarların adı ordan ğuruluyor
Avşar adı öle oluyor. Bol olsun yanı, avın şar avın şar. Avşar'dan dōrannar öle
ğalıyor işde.

Anlatan: Mehmet KIR, 70 yaş

Yurdagül KALENDER, 45 yaş

Derleme yeri: Topaktaş

5 Ayran içer mısınız? Şimdi orada bir topak böüK bir daş var. Oriya vardığınız mı heç?

Tama onun ötü yanında şöle böüK bir ğaya var bir yarıñ. İşde Topakdaş dèy onça o ğayıya diyollar. He böüK bir ğaya yanı şēle böüK bir ğaya. Onnar aslında en çok da

şu AķÇa tarafından geliyollar. Bu eve yanı şindi belediye kaħdı da burıya Kōmü Evler deller. Feyzi Çakmādı, Kōmü Evler geçer burda. Buranın altı tane mahallesi

10 varıdı, dānık bura Hüsēyn biliyon ya. Aslında şöle bir çou bir çou üç cüz sene evel üç cüz dörT düz sene evel Ağcadā'da gelme Malatya'ya orda gelme. Bir tarafı da İrahannı'da gelme şo şeyde Hatay tarafında İrahannı'da gelme. Onda sōna bi tarafda da az birazı Avşar tarafında gelme. Sağda solda o zamanda gelmişlerimiş şindik de dāldık.

15 Tabi şindik mi teknulocú yok burada malcılık edellerimiş onnan geçinmişler. Çüt sürellerimiş meselā öķüzüne siz bilmezsiniz de öķüzüne çüt sürellerimiş. Bu dāları ekellerimiş davarcılıK edellerimiş. Gendi şeyini çıhardıllarmış yāni. Şindik de tergediler rasgeleñner başga yerlere getdiler, dāldılar oħudular. Otuz sene önce yeğenim bizim burda çok şey yōdu yanı oħuyan çok yōdu otuz sene önce. Heralde

20 öle bi şe otuz otuz beş sene önce. Şindik çok oħumuyan yok. Bunun meselā şindik üç ölu var iki ğızı var bunun dördü de oħuyor. Esgide bu yōdu ilkoħulu zor oħullardı. Yōdu kune hoca şindik çuvaldı herkeş oħuyo. Kimisi o yanna gēdiyo kimisi bu yanna gediyo kimi mēmur oluyo işde he. Biz de bir dā başında şindi. Benim yiğenim

yanı böüK ğardaşımnıń ōlu varıdı şindi gelseler diyom buraları ğörseler diyom nerde
25 ğörücüler. Getdi yarığıtaıda hâkimidi. Orda geri atdılar şo şey Fetılla hocanın
yüzünde de. Birisi meselâ müsTeşar ne biliyim işde aha buralarda yetişen çocuklar
işde yiğenim ne dëym.

Hayvancılık da çoğ az yanı çoğ kimse yok da çoğ az bõle işde az bir yerleri varısa
gendilere yetelik buyda ekiyolar. Zer zepze ekeller bâ bahça ekeller. İşde bunnar
30 başğa şeyleri yok bâ bahça edeller başğa heç bi şeyleri yok yanı gelirleri yok heç.

Burda ava esgileri çok gedellermiş. Valla dâda ğalanı da ne de çok da onnarı ben
bilmiyom.

(YK) -Şurda bir amcamız varıdı şindi o ossıyadı, Deyiş emmi ossıyadı. Hacda o
burda ossıyadı ded ğiziñ hepini bilirdi.

35 O hacda, şindi onnar o zamanda dâya ğidellerimiş avda ğalılarımış, yayan
ğedellerimiş dâda ğalılarımış. Onnarı biz bilmiyok.

(YK) -Benim beyimnıñ babasının bacası varımış, şeydekene yaylada ōlak ğucânda
gelekene ilk ğışa yaĥalanık şeyiñ dibinde ōlök ğucânda ōlânan barabar. Bir keveniñ
dibinde ōlmüş ğalmış ğarıcâz.

40 Hüsiyen yayla var ya bizim şo yohârlarda her taraf yayla ya. Şindi herkes o yaylalara
çihallarıdı, davarcılık edellerdi bubalarımız ondan şinden sōna da işde şindi
davarcılığı kim edici. Beş on bunnarıñ malı oluyor. O da çocuklar da oĥudu mu zatân
bunnar da terger.

Ben asgerl mi Balıkesir Bünyan'da biz iki sene yaptık. Bünyan da yaptım, acemi

45 eğitiml ni benim ortoĥul iki terk varıdı ya o zamanĥı oĥulda Hüsiyen orda da ben
ordanatidim. Balıkesir'de dörd ay ğurs ğördüm. Şu mühimet ğursu, uçak savar bu
mermilerin o zamanını hep her şeyini bilirim o zaman hep ğurs ğördüm. Orda da

Denizli'ye getdim bir subayına çalışdık. Mesela ora bir Hüsiyen ana debbō
Denizli'de. BöüK ana debbō şöyle yedi buçuğ kilemetire şeyi var böyle parça parça şey
50 yanı o ocaK, o yanna getmediğ heral. O Denizli'nin karşısında Baba Dā var ya onun
arhası Deniz yānı. Biz varmadık da, şimdi asgerl de orada bir subayına şeye varrık
mesela şöyle bir göca debbo meselā içeriye girerik bin doğuz yüz otuzda ne biliyim
sekiz yüz otuzda bunun numaraları çok geçmişse onnarı biz yazarık orada subayına.
Bir teğmen var, onnar da şöyle asger gelir bunu götürür temizlik yapallar geri
55 getiriller, onu boyallar edeller yani asgerl m öle geçdi. Onda sōna da Osmanıya'da
ğaldım gülüpde çalışdık Hüsiyen. Onda sōna da şu Tek'in yeni guruldúunda geldim
orada Türkiye Eletirik Ğurumunda çalışdım. Orda da çığdım ben çarşı da murşuda
duramam deyi getirdim şoriya iki gatlı ev yaptım. Óna da ceviz bahÇası ne etdim
oturuyom emekliyim he. Başga başga da bir şı yapmadık yanı. Torunnarım var onnar
60 oğuyor işde. Benim bir olan var birisi size ömür mefāt etdi. Y rmi dört yaşında
assubaylık oğulundıyadı şimdi getdik assubay oğulunda aldığ kaçırđık, vermiyordu
asgeriye de kaçırđık. Burada da şu balıhcılar götürüyollar balık atıyollar onun adı
tama ufağ şey var ya Hüsiyen ince tel yav şey ğaplō ufağ ufag ağı m geliyor çocūğ
vādesi yetmiş o da ceyran çarpdı. Biz ğoyā asgerlik dedik otuz beş sene asgerliK
65 edecek. Neydicik dedik yanı gendi mimaradı şimdi o da eyle getdi. Bir olan ğaldı,
belediyede çalışıyodu Hüsiyen o da ğadirölúydu bahannıkda şey çığdı ormanıya
çığdı o da şimdi şeyde Göksun'un şeyi var ya Çamırlı'nın bu yanındā böK dāda, o dā
var ya o Çamırlı'nın bu yandā yüksek dā var ya onun başında gülübe var ya biliyosağ
şeyle altı şey üsdü camlı orada gözetleme yapıyollar, her tarafa bildiriyolar bir yerde

70 duman çıharsa. Önce şe yapıyollardı ağaçlara numara vuruyolardı kesim olacaqları
şindik de gözetleme yapıyolar.

Benim ebelerim varıdı n ādar hekâyeler ānatırlar da ben bilmem. Onnar būs sürü
hekâye edeller de ben bilmem heç birini bilmem ki. Gülüşdürük otururduk başğa bi
şeyler yōdu ki. Onnar batal oldu. Esgiden biz şiy olmadık çocūhan toplanırdık Dudu
75 ebem marıdı tā esgidāki o harPda ğalannardı işde neleri hep, bizim burada ğalan var,
o harPda ğalan var. Benim babam on iki sene asgerlik yapıķ yanı bunnarıñ günü yoķ
da on iki sene yapıķda sona halıp bey esgeri diyor óñünde gederimiş Hüsiyen
babam annatırdı. Şimdi babamıñ birĝaç tanesini aklımda Hüsiyen. Bu asgere gidiyor,
bunnarıñ şeyi yoķ ya seferbirlik. Bunnar on iki yerden harbe giriyor Çin'de de şu
80 Arabistan Hüsiyen, orda bunnar bozĝuna uğruyo. Şindi diyor şo depi yer gimi yer
gösderiyor. Ölüm diyor buña yoķarı çıħıyoķ diyor, bunnar halıp bey asgeri Hüsiyen
şōle öncü asgerimiş. Bunnar önde gederimiş şindik mi araba ne yoķ, tañķ yoķ şey
súvari at var ya onnarına içine girmişler. Şindi bunnarıñ içinden ĝalmışlar. Mesela şu
depeniñ öti yanında da tiren yolu var, vurulanı onuñ içine atıyollar. Orda hasdāna
85 şindik buña yoķarı çıħıyoķ diyor. Şindi bozĝuna uğradık diyo. Şindi diyo arħadaş
burada çıħıyoķ diyor dedi kine diyor onnarıñ sahabı da diyor onnarıñ yüzbaşı mı
biñbaşımı neyise şeyle dönüp dönüp deaniyor diyor ĝara ĝarınçāmi geliyor diyor.
Baħdım ki ĝorħmuş diyor sırtında da bir Alaman tūfā var diyor gendi tūfā de var da.
Bir Alaman tūfā var ĝırası diyó ne deseñ da dedim kine diyor, ĝumutan sen şi yap
90 tūfā da baña ver sen ĝedemiyon, asger tūfek verir mi? Yā farķımız ne dedim diyor,
sen şuramda dut dedim diyor şeyle, dikine yoķarı yoķarı gediyoym diyor. Adam
ĝalacak dúşman gelip tūfā alacak diyor. Bi yol diyor şeyle ĝımıldadım diyor elini
gevşetdi diyor, bir dā ĝımıldadım fortđum. Getme asger geliyolar ĝörmüyon mu sen
ĝalıcın tūfeK ĝalmaz. Şindi onu alıyolar altı yüz mermiyne ta Arap çölünde buriya

95 ğadar yeĝenim yayan geliyolar. On iki ĝiři bozguna uğruyolar. Ğacıyolar yanı
bozguna uğrıyanca. Altı yüz mermi iki áne de tüfek, çanta. Ta Arap çölünde buriya
ğadar yayan geliyor bunnar da adam. Ondan sōnağı getd nde de beyile gene cephiye
gediyolar sōnadan, şindi bunun aslında şeyi yok Hüsiyen ĝediři var ĝeliři yok. şindi
ğafamıza savrılıyo diyo ĝurşun diyo, içinde ĝaldık diyo ĝafamıza savrılıyo diyo.
100 şindik yüz áne mi beş áne mi şu ĝurşundan diyo aynen şu kese torbasımı beni
ğaldırdı şoriya ĝodu diyor. şindi orda bu şiye giriyo Ğatı'ya ĝediyor işde Anķarı'ya.
şindi bu ĝeld nde elinde iki tene ĝurşun varıdı şeyle elişi vurdun muydu oņa buņa
ĝösderir şeyle o yanna bu yanna ĝayardı. Onda orda yatıyo orda ĝurtuluyo ondas
sōna asgere getmiyo ĝalıyo. şindi zamānında tama bunnara bu harPde şeyden nere
105 māř veriyollardıymış ta o zaman şindik deĝil de ta o zamanda. Emmim varmış şiye
endirmiş, Avşın'a ĝadar varmış araba da dutardı. Ula ĝardař demiş şindi dōlet de
Hüsiyen dōletin dedi miydi var ya bir ĝıramını sen hasdasın ölüyom desen ĝıram
suyunu içmez. O diyo ekmeķsiz aç harbedikler yav. Yanı ekmeķ bulamıyor yanı ne
olsa onu yēyiciler ōle. Dōletin derdi şeyi yenmez. Dedi ōlum derdi ĝörevli olursunuz
110 ne edersiniz saħın ha derdi. Ğörevişi de fazla yapış saħın ha ĝuruřuna fayda etmāř.
Çünkü o halħın parası sizi heç iflaf etmez derdi. Oriya varıncāz bu ordā ĝayıt nēriye
varıyor Avşın'a varıyor. Avşın' a eletiyor bu emmim, eletincāz bunu zoruna, diyollar
ki bunu orda Ğata'da řiy oldūnda orda Anķara'da yatdıĝında Ğül hasdānasında şindi
bunnarıň ĝediři var ĝayıtı yok orda bunnarıň evrakları Ğaziemir'e, getdiyseň İzmir'e
115 baķ İzmir'i ĝeřdiň miydi Denizli tarafı gediyoň ya tama orda bir Ğazamir var ya ben
orda ĝaldım. Ben bir ĝün mısāvır oldum bu ben asger ĝötürüyodum şeyde
Balıkesir'de şiye Dāñizli'ye tama İzmir'i ĝeçiyon orda Ğaziemir var, orada babamın
evrakları şindi ordıyamış. Dedi kine babam ula ĝardař dedi dōletin malı yenmez

dedi, Avşın'da geri döndüm derdi ölüm derdi dōletin malı yenir mi derdi, heç imkânı
120 mı var. Şindi emlaK olup da bizim şo gördüğün ğuzda varıdı şu yanda varıdı bunu
öküzüne sürerdi, davarcılık ederdi durumu çok ey di. Sekiz doĥuz áne evlat
yetiştirmişdi. O zaman oĥul çok yōdu şindi torunnarının alıyacıda oĥudu. Valla řōle
Hüsiyen bilmiyom yāni, vallā yiyenler dōletin malını şiy olmaz iflah olmaz. Olmaz
olmaz, evladı olur hayırsız olur èyle götürür. Al saĥa senin bild ği dèy m Yurda,
125 şindi Metin dayının şeyini ekmeĝini çoĥ yedik şindi çoĥ gelirdik. Ben bi yol řōle
düzülmüşler Yurda ırahmatlık beni de çok severdi amma.

Anlatan: Hüseyin BERK

74 Yaş

Derleme yeri: Dağlıca

- 5 Babamızıñ dedemiziñ yurdu evelde Dağlıca, Maravûz'ûdû, işde bizim Ğalenderler ğabilece bõK bir ğabile. Onnarına zıtlasıyolar Gülgünü'ye dedelerimiz odun yaħmıya gediyo, şey kömür yaħmıya, kömür yaħmıya gedişin ... şeyler oldu bitdi yaramazlık yaparımış. Gelmişler Ğalenderler'in uşaklarına demişler ki ula ne duruyosunuz baba
- 10 Ğasımlar dedelerimiziñ ismi Ğasımlarımı, haaa Ağlıca'da beri gelen Ğasımlar'ın ismi oluyomuş, efendime sõley m ne duruyosunuz Ğasımlar demiş Gülgünü'ye, Gülgünü'ye bütün batırdılar demiş, kömür yaħıyolar. Baba Ğalenderler de toplu olarak getmişler, varmışlar dedelerimiz üç gişiymiş, orda kömür yaħannar. Üç gişiymiş arħadaş ne var diyor efeníme sõylēm, siz de yaħıyosunuz biz de yaħıyok. Evelde darlīmı, kömür yaħallarımı odun satallarımı, eyle geçim geçinillerimiş
- 15 tamam mı. Dedemiñ Ğara Hüsün dedemiñ geçisi çõmuş, davarı çõmuş, onu çekemezlerimiş. Ğara Hüsün şeyle oldu Ğara Hüsün bēyle oldu, çekemezlerimiş. O dedelerimiz işde orda üç gişiyi şeýdekene diyok ki ğardaşım aha Gülgüne diyo, ğocā mazı Allah vermiş, ney diyó çekemed ğiz ney diyó, şurda ıcık kömür yaħıp da beş on ğuruş para alācāk. Ondan sōna yoħ keserediñ kesmezdiñ derken onnarın ğabilesi bõK
- 20 ya, dedelerimiziñ üsdüne fazla geliyollar. Haa efeníme sõylēm orda da evelde çahmaħlı tūfekler olurdu çahmaħlı tūfā alanādar dedemiziñ birisi Ğalenderleriñ birine dāh ēdiyo, vuruyo. Onu vuruşun efeníme sõylēm dedelerimiz tābi ğacıyo, böon adam ölüsü. O vuran dedemiz, dedelerimiziñ ğardaşı ğacıyo ki geri Ağlıcı'ya ğēde. Bu Ğalenderlerde bir kökde bir hoca varıdı, efeníme sōlēm oħudu muydu

25 Ğurānı Kerim’de oħudu muydu darıyı dirā yoħarı yörüdürümüş dirā yoħarı.
Varıyollar diyolar ki hocam mesele bèyle bèyle Ğasımlar diyolar filan adamı vurdu,
vuran adam ğaşdı. O zamanādar buña bir sır yapıyor. Diyó ki o getmez Kerevin’de
öte getmez diyó hee ğaleden öte Kerevin var. Adam dönüyo dolaşıyo ğedemiyo,
dönüyo dolaşıyo ğedemiyo. Derken efeníme söylēm bunun arħası sıra gediolar tábi
30 öteki dedelerimiz ğacıyo. Efeníme sōlēm onda sōna Ğalenderler de orda o dedemiziñ
ĝardaşını vuruyo derken bunnar duşman sābi oluşun şindiki Maravûz’ın o ulu
camínin yanı, hasdananın yeri ne bil m o Şükriyegilin oturduğu hep dedelerimizin
malı. Efenime söylēm orda nè yapak nè yapak, yav diyor biz dedem ırahmatlık, onun
da adı seabi benimissim, Hüsiyen’imiş, ölüm diyor burda durmak diyor ğalan şey
35 olmaz, burda göçelim diyor, başğa yere gedelim. Burıya geliyollar bu Sergen müitine
geliyollar buralar hāli boş. Efenime söylēm Maravuzlular bazen yerlerini sürüyollar
amma buralar bomboş. Efeníme söylēm burıya çadırı ğuruyollar. Çadırı ğurduķda
sōna başlıyolar, şu gördünüz dam var ya hep birbirine ulaķlıydı, bèyle çünkü duşman
şeyi var, söz çok efeníme söylēm. Bunnar orda Maravuz’da ayrılıyollar burıya
40 geliyollar Sergen’e yerleşiyollar. Onda sōna baba bu Ğalenderlerne uğraşıyollar.
Aşşā yoħarı derken bu Osman dayımın babası varıdı, Ali dedemiz varıdı he. Şurda
Helmilerin Aĝalı derik oriya şindik dedelerimiz ğonardı. Orda Hurman kōnde bizim
dayılarımız var, Faħı Memmet ne hoca evelden vur ğaç ne var. Onnar burda odun ne
götüren Ğalenderler óne geçiyó. Burda nē diyo burda sen odun götürüyön?
45 Götürün götürmen derken adamın ğaĝnısını deviriyollar Ğalenderler. Onda sona
efeníme söylēm o dayım Faħı Memmet dayım ālıyarak çadıra geliyor. Çadıra gelişin
niye ālıyön lan diyor Ali dede. Valla Ali dayı mesele bèyle bèyle etdiler baña diyo,
Ğalenderler şunu şunu yapıdı. O zaman tek tüfeKler var, tek ğurşunnu tüfeKler varıdı

şindik mi deal, Osmannı şeyi. Bunu efendime söylēm hemen Ali dedem, şeyi tūfā

50 ğapanādar buña sarılıyollarsa dur diyor yav bunnara, acele etmiş beni çārıyollar.
Sıçırıyo varıyor şu şey Ğumcāz derik orda ğānıyı deviriyor bunnar Ğalenderler.
Onda sōna Samenni bir ğonuşdū varımış Ali dedemiñ, efeníme sōlēm sen diyolar
yılıK görset, bu diyolar Ali’niñ elinde hemi tūfā alağ hemi de gendini öldürek. Beş
altı ğişi adamlar, bizikiler hep dā ğaçıyor. Efeníme söylēm, Ali dedem varıyo diyo ki
55 ula utanmadınız mı bir ğaribenin ğānısını deviriyonuz, odunnarını atıyorsunuz, ayıp
diyor. İşde Ali şeyliyedi Ali bëyliyedi Ğalenderler de Ali dedemde çok ğorğarmış.
Biliyor gendine Ali dedem diye umduklarını; tutacağlar elinde tūfā alacağlar,
öldürecekler. Efenime söylēm o ğonuşdū adamı gönderiyollar. Gönderiyollar
diyollar ki alınan sen bunu dut biz bunun elinden tūfā alağ. Ali dedem diyo ki
60 gelmeğ diyo üsdüme diyo vururum diyo, zatan vurmuya geldim ben sizi diyo. İşde
Ali şöyle olur işde Ali bëyle olur Ali dedem tūfāne birine dāh et. O da onu onu
öldürüyor Ğalenderler de oldu iki. Efeníme söylēm derken bir pehlil, babamın
emmimizimiş Kāsım dellerimiş adama. Orda pehlil bir adam bunda kim ne umacak,
şurıya çüt sürmiye salıyollar. Şurada ergin dere derik. Ğalenderler de geliyor onu
65 vuruyor mu. Onda sōna iki iki oluyor. Onda sōna Ğara Hüsēyn’in evi burda bir,
Memmetçiyene Ğara Hüsün Ali dedem de ğaçıyor. Çünkü adam öldürüyor o da
ğaçıyor seferbirlik gimi bir mesele bu.

Bu yüz yıllık var mı bu mesele?

Var, var tábı aha benim yaşıım yetmiş beş oldu yenim, efeníme söylēm bunnar teee...

70 Osmanlı zamanında oluyor değıl mi?

Tabi tabi, ğaç ğaç göç göç eyle bir dünyaydı. Onda sōna Ali dedemi dutuyolar
Elbisdan cezaevine atıyolar. Boož ırahmatlık Mısdafa emmim, Yamılha emmimin

babası Mısdafa emmim varımış, çok yiğidimiş Ğalenderler'in birini de o vuruyor. Abbas dellerimiş biliyon mu, onü da o vuruyo derken bēyle ğarman çorman yalañız

75 dedemgil buriya yerleşiyor. Evde barkda gözleri ğalmıyo buriya yerleşiyolar. Çünkü nēytsinler malı máleli būs sürü davarı. Maravuz'da gelmiyek. Maravız'ın zatan kökü, kökünü sorarsan hepisi Malatya'nın Ağlıca var, hep orda gelme Ğalenderler de orda gelme enikde cücüne ğadar bu tarafın bu Maravuz Topakdaş'ın neyin adamının kökü

80 yerleşip ğalıyor yavrularım. Allah sizlerde uzak eylesin Ali dedem hapisde ğaçıyor, onda sona da adam gelmiyör. O zaman seferberlik lan oluyor. Seferberlik de vuruluyor mu n_ölüyor. Sonunda bir şey çıktı Mersin'diyemiş dediler işde Osmanıye'de tanış çıkmış, Ali dede eve gel, şimdi demiş gedersem esgi yaralar tazelenir. Beni demiş diliyen filan yere gessin, ğoca incir bahçam var. Bi yol da

85 deden ğedecek oldu Osman dayım ırahmatlık. Şey o zaman gözü bālı bir ğuşuduk yiğenim, şurda şurıya Maraş'ı ne biliyoduñ kine. Onda sōna da Ğara Hüsününen Memmetcenin sürdüğü iki bir ğarat bir o vurulan ölüyor, emmimin bir tanesi de ğaçıyor, Ğızılca gidiyor. Şeyin Ğızılcağ köyü var Göksun'un Ğızılcağ köyü şindik kökümüzün bi yanı da orda emmilerimiz. Efenime sōleyim ēyle bir hayat yaşıyollar.

90 Elhamdülillah şindiye gelişin barışmaları da nasıl oluyor. Buriya geliyolar, şorda ğabristannık var, evelde göç göç kim kime dım dıma. Cingan dellerimiş orda göçüP_ orıya orda göçüP_ orıya. Orıya geliyollar, çoñlar, burda da tek ev var ya. Ebem çoñ bir yiğit ğarıymış, onnar orda dönüş çıhardıyollar ki goyā orda adam varısa içimize geçsin de bu evi talan edek. Eyle bir plân ğuruyollar. Onda sōna da efenime sōylēm

95 Yeter ebem ırahmatlık mavzeri alıyor pencerenin ōne oturuyo. O burda buranın ğatını yemiyen Maravızlı yoñ, dedemin ğatını yemiyen Maravızlı yoñ, bir tek Ğalenderler hariç Ğalenderler de çoğu yedi de diyecām ne ki o zamana ğadar nēse bu

şey vardı Kelek Memmet varıdı, dediyeñ ğapısında otuz sene ğaldı, otuz sene
hezmeker. Yeter anam şeyi salıyor, Kelek Memmed'i salıyor diyor kine Maravız'a
100 get habar eyle bizi ğapışacaklar, durmasıñ gelsiñler. Baba orda tûfâ çeken geliyor
çeken geliyor. Ğalenderler de geliyor, şu depe var ya orda diyóllar kine şindi biz
düşmanık varırsağ eyi olmaz. Efeníme söylēm bu Maravız'ıñ adamı geliyollar, bu
cingannarı dóğúyollar, tarúmar ediyollar, yükletiñ cehennem oluñ. O zamana ğadar
Ğara Hüsün dedem eve geliyor. Halk buriya toplandı Maravız'ıñ halhı ya, deaniyo
105 kine şu köoñ gediğinde on om beş ğişi adam var. Memmet diyor bizim enişdelerimiz
var bibimiñ ğocası varıdı, Devriş ırahmatlık varıdı siz bilmezsiñiz o Devrişe diyor ki
enişde diyor şu depedā adamlar kim? Valla diyo, ğaynım diyor dedeme, onnar da
Ğalenderler de diyor gelmiye çekindiler diyor. Ula gediñ çārıñ diyor şurda bi
ğurbanımı yesiñler diyór gene de düşmannığını yapsıñlar diyór. Gene de düşmanısa
110 düşman diyor. Efeníme söylēm bir adam salıyor, Ğalenderler de hatırıña möhlet
orda nādar adam varısa toplanıp geliyollar. Beş altı ğoyun kesiyor, davar kesiyor,
yemek çıhardıyor, Hüsün dedem zengin. Amma Memmetce'niñ oldu bitdi bişēsi
yōmuş bir ğardaşı var ğardaşı Memmetce. Seniñ dedeñ ebenğ çok zeñgin. Efeníme
söylēm bunnar Zaten seniñ dedeñine bizim dedelerimiz birbirine dayı yiğen, Ali
115 dedem yiğen. Efenime söyliyem o halda buādar barışık èyle oluyor yavrûm. Onda
sōna da ne Ğalenderler bize öte get gözüñe tütün geder dediler ne de biz efeníme
söylēm Ğalenderlerne ne bir dönúş ne bir çekiş ğuzūmu olduğ amma iş işde geşdi.
Bōklerimiz getdi Allah rahmat èylesiñ.
Dayı, şindi en esgide mesela geçimiñiz hep hayvancılık mıydı, buralar hep ormanıdı
120 meselā de mi?

Hayvancılıkdı tabi, bütün aha şu Çavûndûr güccüldü bütün Çavûndûr'da orman işde şu ardışlar aha bak şunnar bizim ardıç ağacı. Bunnar bütün hep şeyidi göca ardışların dalıydı dalı dalı o ğadar böyükdü yanı. Yav mināra gimi ardıç varıdı sen ne diyoñ. Diyecām o ki işde bu günnere geldik yavrûlarım. Biz de onnarıñ bi yanımız
125 evladıyık bi yanımız torunnarıyık, èyle efenime söylēm. Şindi iki ğardaşıñ züriyetini nufusunu hesab etseñ üç yüzü üç yüz elliye bulur. Ha şindi burda kimse bir Topal Memmet bir de ben varım başga kimse ğalmadı. Èyle işde kökümüz meselemiz bunda geliyo yiğenim bunda geliyor.

Benim asgerl m acemil m İzmir'de geşdi. Biz oñul benim oñul görmedim. Sekiz ay
130 İzmir'de ğaldım. Acem eğitim yerinde dörd ay oñul gör, Ali oñulu derler oñulda ğaldık. Onda sōna ehTisasi bitirdik, onda sōna dātım oldu, yallah dēyişin Uzunköprü Yonan hüdüdü Trakya toprā oriyā dātımımız çıkdı, on ğışiydik. Onda sōna geri bize Tekirdā'nın ğazāsı Hayrabolu ğazāsı varıdı birliğimiz orıyamış. Orıya geldik beşinci istdikam bölúú dellerdi. Yanı oñumuşlüm olmadına göre gendāndini öyen bi şe
135 olmaz da.

YússúK oynardık, meselā yússúK oynadı mıydı onda sōna şelā baña bırañıllardı. Benim olmadım zaman da her dúunde dōñuş olurdu her dúunde doñuş olurdu. Gendāndini bilmez insannar çok. YússúK oyunu da yedi filcan olur, taraf taraf olullar işde şu iki ğurub olullar ğarşılılı yiğirmide biter sayısı. Bu yedi filcanı şunuñ
140 gimi bir yússúk ğollar bir filcanıñ altına onda sōna efenime söylēm şindi o arar bulamaz o arar bulamaz, derken derken birisi muhağgak yiñecek, bulacak, yiğirmi dedirdi miydi şu taraf ütöldü şu taraf ütdü. Şu tarafa cezā vērmiye kañarım. Şindi benim filimlerim şeyde Ğaracaların şiye almışlar vidōya almışlar. Ğoyup ğoyup onu izliyollar. Diyecām ne ki èyle benim bir günüm geşdi yiğenim. Öldüm dirildim

145 Cenaballah baña bir ğalp hasdalî verdi. Dört damarım tıhandıydı. Ėyle dúunnerde
günümüz geşdi de onda sōna da Cenab Allah, her zaman bir ğarara anca Allah durur.
Onda sōna ğalbimiñ dört damarı tıhaliymış. Götürdüler ğazāya varanādar bişe yok
ğazāya varışın tarp dēy ğalp durmuş. Doĥdurlar makiniyene zorna çalışdırmışlar.
Maraş’a gönderdiler Maraş’da efeníme söylēm youn bañımda dört beş gün ğaldım.

150 Damarıñ birini aşdılar birini açamadılar. Orda doĥdur dedi ki derhal bu ameliyat
olacak. Lafı neye getiric ñ de İsdambıl’a götürdü çocuklar orda ameliyet eTdirdi. İşıñ
datlı tarafına bak bēyle öldüm dirildim orda ameliyetde tábi heç bi şeyiñ ğalmıyor
sāde bir beyin çalışdırıyollar. Orda da Elhamdülillah ğurtardım. Ey ğurban olduĝum
Allah’ıñ işine bak; bōK_ olanıñ güccüu ortancıl olanıñ güccüu polisidi efeníme

155 söylēm, baba dedi sizi hecaza yazdırdım. İnşallah ölüm çıĥarsa gēderik. Zaman da
geldi, o sene yazdırdı sene hacımız çıkdı Elhamdülillah. Haca da getdik geldik
yavrûlarım. Allah sizlere de nasibeyesin. Şindi de orda işde hışım oluyor yav
deaniyom hey ğurban oldüm Allah insanlar birbirini hışnar mı yav. Allah etmesin
sekiz yüz elli ölü yav. Ben işde nutĝum duruyor, yōsa biz de getdik şeytan daşlamıya

160 da getTik tavaf da yaptık efenime söylēm Elhamdülillah her şeyni ğuralları nēyse
onnarı yaptık. Ėyle ne bir adam düşdü ne bir adam öldü ne bir şey oldu. Allah onu
da nasibetdi yavrûlarım. Ğusura bakmañ ğafañızı ağrıtdım.

İşTe bu günnere geldik on tene evlādım var. Allah olmiyana yernik ğullarına versin.
Hepisi de İsdambıl’da. Dört ğızım varıdı, gendi hayatımı annadıyom. Dört ğızım

165 varıdı birini Sivas’a verdim, birini Ğayseri’ye verdim, birini efendíme söylēm ta
Ğaradeñiz’e verdim. Şu Allah’ıñ işine bak dördü de toplandı şindi birbirine ğonşu
olarak da gediyo İsdambıl’a. Altı olanıñ altısı da şindi İsdambıl’da. Yalañız bir

tenesi işde o Fetullahcı, o da Van'a sürgün verdiler. Van'da şindi o polis olan. Her zaman gonuşuyok. Diyom ölüm mesele bēyle bēyle dōletin ġarşısında dōlet olmaz

170 ġardaşım. Añar bir şeyiñiz varısa bir lideriñiz varısa siz de adaylīñızı ġoyuñ sizi seven size versin. Bu ney diyom. Fetullah hoca Fetullah hoca. Fetullah hoca orda demini sürüyo, siz burda Türkiye'yi yiyorsunuz, Allah'da ġorhun yav, bēyle hoca mı olur, bēyle müslüman mı olur hacı mı olur. İşde onuyna şindi zıtım yiğenim on tene evlādın içinde. Onuñ uçu şindi annesi diyo ki ben Van'a ġederim ben de diyom ki

175 ben de Isdambıl'a ġederim Van'a getmem. Çünkü ġüzün ġetdim ġördüm yeni orda efenime söylēm. Adam Van'a bir zaman deprem olduıdu o Toki varmış o deprem evlerine şu bizim yazı gimi bir yazıya on iki ġat on üç ġat on iki ġat yerine ġöre zeminne ġöre. Kitlemiş apartumanı evler bomboş. Oriya varıcın yüz elli keade kira dutuyor adam. O da burdā ġedenner bilmem burdā ġeden orda vazifeli olannar yüz

180 elli keade oturuyor. Su parası yok aletirik parası yok. Yavrûm dedim bulmussunuz beleşe oturuñ yatın. Ama o adamcāz şo başımızdā liderimiz Allah dünyalar durduķca dursun. Çünkü onuñ teşvikiyne yapılıyor onuñ şeyiyen yapılıyo. İki apartımana bir camii, vallahi diyom iki apartımana bir camii, iki apartımana bir camii. O Toki'de evlerinin içinde cāmide ġeçilmez. Merkezde bir ezan oġunuyor, biz de o şeydiyek o

185 apartımannarın yanı. Vahat ġelıyor oġlen oluyor zorladıyom şo camı kitli zorladıyom şo camı kitli, hep kitli camiiler. Minaralar yalañız hep şey sōluyor haperlóler şey ezen sesi oġuyor. Bir ıġdıyar ġeçiyodu dedim ki, yav dedim amca hocalar mı yok? Ne hocası yav dedi, ne hocası sen nērelisiñ? Ben dedim Maraşlıyım dedim sōlüyom. Ulan dedi burası Kürdisdan Dōleti dedi ne camıymış ne camı. Şindi de hortladılar

190 işde yavrum. Allah Memmetciklerimize ġurban oldüm Allah ne biliyim, ēyle ya! Şindi bu evladının yanına getmeK işdiyor ben de ġediciym can atıp ġedic m amma

oriya ben gördüm yav. Yollarda mayın kömülü bilmem ne kömülü. Çünkü orda da
şeklinde şemâlinde biliyolar. Hacı'ya diyom ki Hacı ben diyom ölüme getmiyom
diyom. Ben evlatlarımın yanına gediym orda ölüm yeri. Oğlun neden yaşıyor orda
195 deycın, orda böyük bir polis garağolu var. O şerefsizler desem hatesi yoh hepisi
anerşit olmuş. O polislerin o sürgünner, vallahi diyom bir tene oy çıkmadı yav ne
Ecevit'e ne efenime söylēm Ak Partiye ne de Milli Hareket Partiye. Hepisi bindiler
ona anerşit, çünkü ben sende olmasam sen beni vurucuñ öldürücüñ. İşe bak hep èyle
gorhu içinde yaşıyolar. Gusura bahman yavrularım gaFañızı ārıtım. Dert deşildi
200 miydi ucu gèder gèder. Èyle Allah'ın keremine şúkür. Allah memleketimize
milletimize dirlik düzenniK versin. Gedişet gedişet değıl. Kimisi gorhuyna kimisi o
Kürtleri bende etmiye çalışıyolar. Orda Müslüman köyü yoh mu Müslüman köyü de
var. Müslüman Kürt de var yiğenim efenime söylēm ama sesini çıhardamıyor.
Èrmeni Kürt çoğ, Èrmeni Kürt. E Atatürk boşuna mı etmiş seferberlik elan etmiş
205 Yonan'ına İngiliz'ine Fransız'ına uğraşıyo adam geri arhada Dersim dediğı dümbük
Ermeni Kürd'ü geri arhada Atatürk'ün asgerine vuruyolar. Atatürk'e şindi şeyle
adam bëyle adam ahlı yetmezler laf sölüyo. Şu melmeketi gurtaran da o adam, o
lider. Efenime söylēm şindi gerili gerili gonusuyor. Seferberlik ilân oldu Allah
görsetmesin, Zatan kendi herkeşin emeli herkeşin yahāsına. Èyle başında melmeketi
210 için milleti için çalışan bir adam kötü olabilir mi yav? Şorda afedersiniz gıcını
çalamayan Atatürk şēliyedi! Gününü gördün mü yavrum? Bëyle pisl ni gördün mü
yavrum. Yōh! Aynen şeyin dediğı Köroğlu evin yihıla Köroğlu evin yihıla garının
biri de oturmuş Köroğlu evin yihıla. Köroğlu da bunu duymuş, garı ana Köroğlu
ālámá etdi de saña neytdi demiş. Vallaha ölüm el èyle diyo ben de èyle diyom demiş.
215 Aynan o biçim. E Dersim Kürtler vuruşun çevirin topları diyor çeviriyollar topları.

O Dersim'i alt üst ediyor onda sōna da sesleri solukları yōdu. Şindi anerşit piyasıya
çıldı Kürtler gene ğudurdu. Ğurbanım yavrularım ğusura baħman.

Evel ki geçimlere baħarak şindi geşlerimiz ğaba bişe ğonuşucuym, baħa yaħışmaz,
bizler şindi ğudurduk yiĝenim. Vallahi diyom şu ğarşı tarlalarımız aha şunuĝ gimi
220 çocūdum aha şunuĝ gimi, ğıtlıĝ, ekmek yoħ, ğuyu yoħ bi şe yoħ. Efenıme söylēm
Allah şu ğarşıdā tarlalara bir sirken verdi bir sirken verdi. Ğedeller biçeller,
ĝazannara basallar. Onu ğözēl gelene topac edeller. Amma sūt yōrt bol. Onu
samırsaklallar şey onu yēriK. Ekmek bi şey yoħ ki ğıtlıĝ yav. Benım aha yaşım
yetmiş beş oldu, o zaman işde aha şunuĝ ğadar ancıyadım. O bizim Mısdafa Allah
225 rahmet eylesin, o bir cacık batsīĝ cacık batsīĝ ben cacī yemem, ooy! Ėyle ğünnerimiz
geşdi. Ekellerdi biçellerdi ğurban oldūm yiĝenim de yalaĝız olmazdı mübarek. Tee
epey bir zaman bēyle ğıtlıĝ geşdi. Olmadı Cenab Allah da olmazdı. Efenıme söylēm
şorda bir buyda ğızardı mı onu başından havadan biçeneadar biçer biçer getirirdik
firik ederdik de ēyle yerdik, ēyle ğünümüz geçerdi ēyle olurdu. Aha seniĝ Avşın
230 Elbisdan acında ölürdü. O Hurman kō şindi zengin oldu baba Avşın zengin oldu şu
pacalar bōn şeytdi para yāıyor. Türkiye'de āĝ çok vasait alan efenıme söylēm bizim
Avşın ğazāsı. Hee hep moderin arabalar. Yalaĝız durum şeyle oluyor; şindiki şu
dönemde işde ğenşlē ben buna ēyle diyom, vallahi billahi o esgi ğünnerimize
dönüşün düşünüşün şindi cenneti ālânıĝ içinde yüzüyok şeyle. Neyi isdersen var,
235 canıĝ ney isderse var. Para da var pul da var amma İslâmiyet'e ğelişin İslâmiyet zor.
Şurda bir camimiz var, kimse yoħ. Şuĝa diyom ki ula gel namazını ğıl. Ben ğılarım
ĝılarım siz işiĝize baħıĝ, söz dutmuyor beħa dese ben de ēyle oldum. İslâmiyet öldü
Allah da bu ğazāyı bu anarşiti başımıza verdi. Ğulda şey azmıyaşın vermez
Cenaballah bir hışım verecek, muħaĝĝak verekcek. Osmanlı sekkiz yüz sene iktidar

240 olmuş. Bir tek şey ğalmış Rusya'ya neye de el goymuş da. Bir teK o işde
Amarıha'nın şındaki yaşıdı yer ğalmış. Efeníme söylēm Osmannı, niye? İnaç var
inaç. Êyle tábi yaa.

Osmannı hiç kimsiye kötölük etmemiş dayı, hiç kimsenin dinini değışdirmemiş işde.

Yok canım imkânı mı var, yök, herkeş ırayına hür, daha da halen devam ediyó bize.

245 Bizim içimizde bak Kürd'ün ğavúru var, Çerkez'in ğavúru var, Türk'ün ğavúru var
hiç birine de bir tazzik yapılıyor mu şunu şöyle et deyi? Dinimiz için? Yök
İslâmiyet'de şey yok zorbalıh yok. Gendi gónüne. Ben diyom ki emmolu ulan şu
cāmımız boş ğalmasın gel ğedek ğılak, sen işine bak dedi miydi bóz ben, ne dèycin

bi şey diyemen ki imānımız böyle götürüyó dinimiz böyle götürüyór. Memmed'e ben
250 tazzik yapamam Memmet de başa tazzik yapamaz, böyle. Diyecām ne ki şindeki
geşlik, Allah daha çok versin, Allah bundan aşşā düşürmesin cenneti ālâda geziyok,
cenneti ālâda yüzüyok, ağaçlık güllük gülisdenniK. Allah ğurban olduğum Allah
melmeketimize göz dikenlerin zulumunu versin. Başga bir şey diyemem.

Avrupa'nın zatán Osmannı'nın şeyini tahıp ettiñ miydi Dumlupınar'da,

255 Çanakkale'de bu Türkiye ğaç sefer devrede geçmiş öyle ya. Bütün Avrupa
döletlerinin şindi içerisinde dert var, içerisinde yara var. Yedi duval çökdüydü

Türkiye'ye Çanakğalá'da neoldu? Alamadılar. Yalāz ben şuna ediyom şu Erdoğan'a

çoğ dua ediyom. Dışarda o ğavurların asgerlerinin hep o öldüğü yere varıyom, baba
güllük gülisdenniK o ğabırıldannıkları, efeníme söyleyim hak tanımış hükümet herkeş

260 ğabırıldannını, bizikler otuñ içinde nérde düşmüş nérde ölmüş. Şu adam iktidara
geçişin o dāfā orıya ğırk beş tirilyon para harcamış daha da hālen harcamakda. Şeye
ğétmeden önce işde orıya getdim işde yiğenim, evel gördüğüm ğabırıldannık, evel
gördüğüm hep şöyle ğabırıldannık yapmış. Şurıya bir daş dikmişler, o da mermer, şu
filan oğlu filan daşın üsdünde yazılı, şu yatan filan oğlu filan her memleketin adamı

265 isimler o dañ başındā düşen. Onu gördüm adama çok dúva ediyom çok adama
efeníme söylēm. Yiğennerim gurban oldum yiğennerim öteki partilerin adalarını da
gördük geçirdik. Gele gele gele cenneti ālāya düşürdü bu adam bizi. Bizim
geçird miz ömre baharsañ na ğadar rezilliK ne ğadar kepāzeliK. Halic’iñ kenarına
efeníme söylēm bir şey yaptırmış adam bēyle oda oda. O esgi zamanıñ Osmannı
270 ğadınnarı hepisiniñ heykālını yapmış. GüccüK güccüK güccüK yapmış. Arabıyana
mermileri yüklemişler, Çanakğalı’ya mermi çekiyolar. Ėyle günner geçirdiK gurban
oldüm yiğenim. Allah bir ğismet verdi, Allah bir lider verdi, şu Türkiye bir Türkiye
daha oldu bir Türkiye daha oldu öteki partileri de bütün gördük. Ğaş tene şeytdi
asger ocānda Kürd’ün birine dedi ki başımızdā gomutan gece eğitimi görüyoğ, kaç
275 ulan sen dedi, kaçdı künyasini oñudu. Bõn dedi başbañanın ismini sõle dedi. Kürd o
yanna deanedi bu yanna deanedi ne biliyim gomutanım dedi, her gün bir başbañan
dāñışiyo dedi. Allah uçun, her gün bir başbañan dāñışiyo hañğısının oldūnu ne
biliyim dedi. Yanı Ėyle dönemler geşdi. O alır orıya, yav bõn y mi altı āne bañga
batar mıydı? Yiyen yedi içen işdi, savuşdu ğodu getdi. İmf’ye borşluyuk, dış ũkelere
280 borşluyuk. Bu adam iktidara geşdi Elhamdũlillah ne borç ğaldı ne harç ğaldı. Şindi o
dinsiz kâfirlere sõluyom, getdim o Doĝu’ya işde mezrālarını gezdim, on beş y mi
gün ğaldım da. Şorda bir ev var ta ğapısının ũne ğadar asıfat, lambalar düzũlmüş ta
orıya ğadar; Allah Allah ortada kimse yok ulō. Ğaçahcılā getmiş, ya silāh getiriyor
ya şey getirio. Bu adam efeníme söyle şey eder mi. Türkiye buña baharağda
285 Elhamdũlillah heç kimsiye de boyun āğmedi Avrupa dōletlerine de boyun āğmedi,
melmeket sevdālısı, milletiniñ sevdālısı, başlıyo işde bizim o Fetullah: “E baba siz
içini bilmiyoñuz dışını bilmiyoñuz”. La oğlum içe de batsıñ dışa da batsıñ,

görünüyo aynāmı görünüyo. Benim geçimim görünüyo, seniñ aylıǵıñı, köpekler, mēmırıñ aylını bir sene veremiyen hükümet varıdı, bir sene veremiyen. Buǵaz
290 doǵluna çalışdırırdı. Şindi sen dāñ başında gününü sayoñ, günün bitdi mi var. Az uz da almıyosuñuz dedim, evlat da benim. Aşşā atsañız üç buçuk millar dört milyar, gelsiñ hökümetiñ parası. Ğazansıñ da oñ biñ tene bañgası ossuñ dedim şeyiñ, ne buña ğavur diyoñ şerefsiz sen dedim, evlâdınan dónuşdum yav. Çünkü haǵǵını bilmiyor huququunu bilmiyor yav. Babam da ossa doǵrusunu ğonuşurum. Ne bu yav! Hâkimi
295 vuruyo vurğunculū, savıcısı vuruyo vurğunculū. Heç hökümetiñ ne bir şeyi anını aldılar, la ğardeşim onu halk seşdi, bāndi getirdi. Sen de bu toprakda yaşıyosañ mecbursuñ isdersen ğâvur ol, onuñ emriñiñ altına giriciñ. Bu budur sen bir ayrı baş çekersenñ tā orda birisi adam ıñdıyar bir adam ayrılmış adam yemin ediyor ne hocası yav diyor, şeyiñ diyor adamı diyor Filisdin’iñ acanı diyor, he İsrail’iñ. Efenime
300 söylēm ne hocası diyor, ne hocası. Bir dedi peki birisi dedi ki yav bunıñ arhasına düşenner dedi, Fetullah diyolar, hiç ayrılmıyollar, bunu dedi neyine dedi yemin etdirdiñiz de bunnar bu ğadar dutuyo. Ğardaş dedi ilk başda bañ bu Fetullahlıların dedi, ortalā Ğurān-ı Kerim’i ğoydurdular dedi, elini de üsdüne ğoydurdular dedi, burda haşa ğızlarımda haşa üşde doñuza avradı boşatdılar dedi. Kim bunda dönerse
305 avradı boş. Temam mı, tamam ben dedim ki dedi baña dediler ki dedi yavrum burda ayrılırsañız avradıñ boş, ula āman dedim dedi Türkiye’de avrat mı yok birinde birini alırım dedim dedi. Eyle vazgeşdim dedi, çünkü ben de dedi ğorumacısıydım diyo adam bañ, Fetıllah’ıñ ğorumacısıyım diyo. Adam bunu açık açık sōlüyo ğardaşım yav. İşde biz de oǵlanna bēyle zıtık. Canı saǵussuñ da gene, ne diyim.
310 Bunnarıñ tama bir bañgası varıdı aħasya mı diyor bañkaysa mı diyo, hee, bu açıl verdi hökümet araşdırışın baña açıl verdi. Ula arhadaş, orda başğa bañgada beş millar para çekdi, o bañǵıya ğönderdi. Eyle işde, eyle ömrümüz geşdi ğurban şindi de

Allah'ın keremine şükür hamd olsun canın isderse namazını gıldın, canın isderse
neriye gèderseñ get. Herkes ırayına hür. Bir başğı yok bi şey yok èyle bir günümüz
315 geçiyor Elhamdülillah.

Bu ğadar dedim gelmiş geçmiş, ben de dedim biñ doñuz yüz ğırh ikili oldum dedim.
O zaman biñ seküz yüz kırh ikiliymiş demek ki sefarberlik èlân olmuş. Bizim
tertipler dedim o zamanın bahrinde hep çocuk getmişler, èyliyiş, on yaş on iki yaş
yohlük! Bitde ğırılmışlar. Şeyne yetişememişler bunnar hep yolda ğırılmışlar. Bi
320 dedim Elbisdan'da dedim bir dedim Āşık Hüsiyen varımış dedim, bu ğırh ikiliye
dedim bir āt sōlemiş, o ahlımda onu sōliyem de dinne dedim. Sōle ğurbanım dayı
dedi:

Bir emir geldi de buña getmeli
Atanın ananın elini öpmeli
325 Çare yohdur vazifeyi dutmalı
Geriden ağlaşan dōller perişan
Elbisdan'a endiK ayın onuna
Hep millet toplanmış şübe óñune
Biñbaşım da defder almış eline
330 Yazıp ğalem dutan eller perişan
Orda da yolladılar aman neriye
Ġış ğıyamat endik Ġapıderi'ye
Melham niner yürekdeki yarıye
Eser bādı sabah yeller perişan
335 Bu dedim bizim ğırh ikililerin manâsı türküsü.
Ġapıdere'sinde bindik tirene
Selâm sōleñ eşe dosda yârene

- Dolduğ vağonnara gara çare ne
Bozuk gōñul sazi teller perişan
- 340 Endik Fevzi Paşı'ya verdiler mola
Bir düdük çalındı toplanın hele
Bahçe Osmaníye şol Toprakğale
Cihandan ahıyor seller perişan
Üç sehatde geşdik goca
- 345 Seyre çıhdık Adana'nın hepisi
Bozanta Dağları'nı Anti Torus'u
Açılmış o çiçek güller perişan
Bunu Aşık Hüseyin söylüyor
Bozanta Dağlar'ın tüneli çoğdur
- 350 Yoğladım kesemi heç param yoğdur
Ğurreler içinde ğırılı çocuğdur
Bağladı gollar perişan
- Beyle günner geçmiş yiğenim. Kıtāsına varana ğadar bizim tertipler hep bitde aşlıkda
ğırılmış. Seferberlik zamanı eyile günner geçirdik. Ben de buña asger oldum ğediyom
- 355 ya ğamyona bindik otobüs motobüs daha o anda yoğ, bunu beyle söylēşin bizim
tertibimiş işde o günün adamı ıhdıyar bir adam, ğoşdu geldi ğamyona üsdü açık
ğamyon, ğoşdu geldi ğıplıye döndü, ağıyo toprā öpüyo: Allāh! bugünü de ğördük
Yarebbi deyi dua ediyo Allah'a. Ney dedim amca yav oluğ mu asger, keşge ölüm
asger oleydi ölüm dedi ben dedi sekiz yüz ğırık ikiliyim dedi sizin tertip. Hep dedi
- 360 bütün arğadaşlarım bitde ğırıldı, irezillikde ğırıldı. Ğıtāsına yetişemiyen çoğ oldu.
Bunu da seferbirlikde neyin dutmuş adam, heç olmazsa asgerin suvanını dōrar,
patetisini hazırlar dōrar onun uçu almış. Melmeketimiz bu ğadar zelile düşmüş. E

şindi ise Elhamdürillah, topumuzu gendimiz üretiyoğ, tûfâmizi gendimiz üretiyoğ,
uçāmızı gendimiz yapıyoğ. Havada efenîme söylēm insansız uçāmızı gendimiz
365 yapıyoğ. E ğurban olduklarım daha ney isdiyosuğuz bunda yav. Daha ney
isdiyosuğuz, soruyom size yav. K̲örümüze veriyor para, topalımıza veriyor para,
ihdiyarımıza veriyor para ne biliyim parası durmada saçılıyo. Aha geçende getdik
altışar otuzar keat para aldık, sanğkı biz hökümete bi şey mi yapıdık bir iş mi yapıdık.
Bèyle günnerimiz geşdi hamdediyoğ şükrediyoğ Allah razı ossuğ savoluğ.
370 Ayaklarıñıza sağık. Allah bu melmeketimize milletimize Allah dirlik düzennik
versin Yarebbim.

Anlatan: Hatice DEMİR

72 Yaş

Derleme yeri: Armutalan

- 5 Lamba bile yoğudu, idāreyne, idāre şōle tenekede idararak tas gonurdu, iyim doḡurdum kilim, evdime kilim.

Evdime mi?

Kilim, evdime ismi evdime, kilim kilim. Kilim doḡurdum. Beş tene ḡaynım varıdı.

- Ḡaynenem varıdı ḡaynenemiḡ ḡaynenesi varıdı. Ḡayınbabam varıdı. Ḡayneneme
10 derdim ki ne var bizi ayırt. Bizi ayırtmezdi. Ben hep günnüḡüm yirmi beş Ḡuruşa
gelirdi iyim doḡurdum hepiniḡ böygüydüm ki onnarı everiyim de ben anda ayrılıyım.

Sırtımızına şelāna geder dāda odun getirirdiḡ şelānā odun. Ḡurbanıma dēy m. Dālar
sōmelā çocuḡları dāda hellik ḡurar ekin biçerdıḡ. Ekin buḡda ḡalıcına.

Hellik dedin deḡil mi teyze?

- 15 Ellik, ekin. Ekin biçerdik. Ben saḡa nasıl diyim ne diyim ki saḡa. Kōtü günnerimiz
geçti yāni. Yetmiş iki yaşındayım şindi çok rahatım amma. Şu dizlerimde kaḡıp
oturamıyom yāni. Yel mi rometizme mı? İyimi doḡuyerkene şu pencereler yōdu qar
savururdu melliklerimiḡ aralarına ḡar savururdu. Kaḡhardım o çocuḡlar ḡayınnerime
yemā bişirirdiḡ çay yōdu ya çay şeker. Yemā bişirirdiḡ yemā yerdıḡ. İdareyne kilim
20 doḡurdum iyim doḡurdum.

Kaç sene dokudun teyze?

En aşşā en aşşā om beş sene doḡudum, on beş sene. Ondan sōna da ayrıldıḡ şu çapıt
çulu derdiḡ çapıt çulu şu elbiseleri keser gene onu da parasıyna doḡudum onu da hep
oḡa buḡa. Ondan sōna da hepini everdiḡden sōna ayrıldıḡ. İzmir’e göç ettiḡ iki sene

25 de durduḡ İzmir’de gerı buriya geldiḡ. E şindik de herifine başbaşa yaşıyoḡ. Beş
çocúúm var everdiḡ. İki kız üç olan. Gelın etdım. Biz de herifine evde yaşıyoḡ.

Başḡa usdalar eyle gelir imza at nēyt toz veriyöller ne ḡorḡumuzda onnarı
yapmazdıḡ. Benim esgi dönemimi sorüyöḡ de ben diyöm yoksa öle imza mimza.

Benim çocúúm anada dōma ḡarnımda dōdu dōdu ki barnaḡları şeyle çüt şeyle çüt.

30 Ğaynımızıḡ avradı ḡaynenemiziḡ ḡaynınıḡ avradı dedi ki ayy bunda ḡolay ne var ki
dedi. Ben bunu ciletine keserim dedi. Onu ciletine yardı, bu iyim doḡumanıḡ
mānasına ḡaynene ḡayenbabanıḡ yúmüşünüḡ mānasına çocú ben beledim. Geri
ḡaynenem beleyişin toprā belerdıḡ evel çocuḡları. Podura modura bez mez yoḡtu.
Çocúḡ eli gendiliḡinde geri bēyle ḡaynedi barnā. Ula herif, bizim beye: Ula herif
35 bunu doḡdura ḡötürāḡ. O bōrse gendı gendini doḡdura ḡötürür o bōrse. Elbisdan’da
dediler ki bir doḡdur var dediler, Ahmet bilmem ney. O sene gettim de daha o adam
saḡdı o doḡdur yaşılanmış. Yalanız ismi Ahmed’idi de soyisini unutdum. Oḡa
doḡdura getdiḡ. O dedi kine iyim doḡudum para aldım. Şu çocuḡlarıḡ eline veren yüz
lira var ya? Hah o yüz lira biḡ miḡ yoḡ o zaman. O yüz liraynan doḡdura getdiḡ.

40 Çocúúḡ elini ameliyat etdiriciḡ. Evladım bu dedi geri topraḡda ḡayner dedi. Bōsüḡ
dedi sarḡı dutar dedi. Bōdükde sōna getir. Biz dā güccüdü ḡötürürken. Ula herif etme
dutma dedimse de bu herif dedi ki asgere gederse dedi asgerde açılır dedi. Gel dedi
bunu evdāki ḡayınnerime ayeḡḡabiye veraḡ. Kış lasdik_o zaman ḡar kış.
Ayaḡḡabiye yüz lirayı ḡarcedi ayaḡḡabiye verdi bir çüt topuḡlu kıslevet de baḡa aldı
45 bir çüt ayaḡḡabı savûşduḡ geldiḡ. Çocuḡ bōdü davar gütdü, davara getdi, davarı
yaymıye gederiḡ yaylıye. Çocuḡ asgere ḡetdi buranıḡ elimeyl ni etini almışlar, burayı
şindiki doḡdurlar ossa yapardı en aşşā en aşşā çocuḡ asgere gedeli yirmi beş sene
otuz sene oldu. Buriye yapıdılar buriye yapıdılar şindik gene de beyle ēlik aha beyle

barnaqları ėlik İzmir'deler satış yapüyler çorap satüyler bazarcılar. Beyle ėlik
50 ġayneíp ġaldı. Çoġ serenceler çekdim. Çok ġahar çekdim he ġayınnerimi hep everaġ
de ayıraġ dedi. ġaynenem bizi ayırtmádı hepiniġ böyüğü benídım. Onnar da
evlendiler şindi beş ġardařlar. Beşi de duruyór.

Burada sizi üzen bir olay, afet gibi şeyler yaşadınız mı?

ġaynımıziġin çocüy iki sene oluyór üçüncüye basdı yildirim vurdu şurda davar
55 güderken ġaynımıziġin çocüydu. Yildirim, davariġ óndeydi davar güdüyodu. Uġur
Demir yildirim. Oriyá gediýödúk ġaynımız taksi sürüyódu ómüzde de bir taġsi var.
Bizim adam arġadaki taġside ben óndeki taġside. Sótđere yoluna gediyoġ. Çocuġ da
bu dālarda Sótđere'niġ bu tarafında oriyá gediyoġ he yildirim vurmuş Uġur'u dēyiřin.
Arġadan aġrı gelip kütde vuruşun adamıġ elleri bēyle dēġdi. Doġdura getdi burıya
60 řēyle ambalaslar geldi. Ģurbanım dedim tansiyonunu ólřdüler, ġaça çıkmış, birbirine
eşmar etdiler demediler aldılar doġdura götördüler. Orda inne ilaç verdiler geldiġ
çocüy Adanı'ya götördüler orda yardılar baġdılar. Getirdi burda da kömdüler. Bařġa
da bir serence geçirmedim ġurbanım saġa.

Nasıl gelin geldiniz?

65 O zaman at dönemiydi arabalara binmedih poşüynen süslediler püslediler üç ġün
düġün davul çalındı, ata bindirdiler, mezerl dolandırdılar getirdiler. Aġlıyom
aġlıyom aġlıyom ġociye getmiye ġorġuyom. şindikiler ġurbanım óġlennen ġacıyor
yav ġorġmúyóller. Ben gelin endikden sōna, ev şorda, bu kōġ en ireli gelenneri
zengin malları melelleri varıdı, inek sıġır he malları varıdı çok zenginneridi. Gelin
70 endikden sōna aġlıyom aġlıyom aġlıyom ġorġuyom nasıl olucum nasıl dēy. On beş
yaşında gelin geldim. Horanta çoġudu zenginneridi. Zengin dēyiřin yanı malları
çoġudu bēyle ne diyebilim bařġa da.

Radyo televizyon yok, nenelerin annen sana ne masal anlatırlardı?

75 Kız, ig erirdiñ iyim dohurduñ, ig yuñ. Yuñ darar ip eñirir boş mu ğalıyoñ. Radyö mü var, televizyon mü var, tēyp mi var. Qaynımız bir çalıñmıya getdi Ğarabük'e bir radyö getirdi, on da üciye ğodular. Onu açardım onuñ türkülerini dinnerdim onuñ türkülerini. Televizyon tēyp yoñ.

Peki, dağlardan ot toplar mısın?

80 Helbe çahşır biçmiye getdik dālara, çahşır biçdik getdiñ, boş süyüğünen bizim yayleniñ arasında. Kağniynen kağni dönemi motur yoñ ya.

Çahşır nedir?

Çahşır ot. Güzel bir ot. Şindi o çahşırın köklerini şeker hasdası olannar gediyoñ Kazmayna deşip getiriyöller. Getdiñ getirdiñ otları dālarda biçdiñ getirdiñ. Ğurbanım saña getirdiñ.

85 Bu köyde ne tür kuşlar olur?

Qarga olur, cücük olur cücük, güccük cücük olur. Babbük olur dālarda, babbük dālarda.

Nasıl öter o şu: guk guk?

90 Babbük Kürtçe gibi der, babbük mankuš manşuş yāni ben öldürdüm ben kömdüm bayā beyle der. Babbuk he dālarda.

Sen Kürtçe bilir misin?

Yoñ bilemem, anamız babamız bilirdi. Şindi bizim lisanımız Kürt gimi de biz Türküh Elhamdülillah. Abdas namaz orucumuzu dutarıñ. Ama Qaba lisannarımız heh ince deyil. Biz şindi anamız babamız Maletye'de gelme lisanımız ğaba. Bañ şu
95 Marabuz köyü bize göre ince, aşşa uvalar bize göre ince. Pancara gederdiñ bize siz Kürt müsünüz Türk müsünüz? Anam esdāfirillah. Niye siz soruyoñuz. Lisanıñız Qaba dutmuyör yāni. Getdikçe çocuğlarımızı oñula verdiñ çocuklarıñ lisānı ğözel ince ince ğonuşuyöller.

Teyze peki bu Dokuztay köyü Kürt müdür, Türk müdür?

100 Türk, Kürtce gonusur, Doğuztay'na Sötdere geşleri de bilir, yaşlıları da bilir.

Yav oriya getdım mıhđarına barabar bu benim teyzem dedi. Mıhđarına getdih ğaymaham bize sandalye gösderdi oturduh. Seniñ gimi bir hanım ğız öñde māveynde, biz arħa göze ğaymaħamıñ yanına büyür Hacce Teyze büyür Hacce Teyze. Hacce Teyze sen benden ne isdiyoñ dedi. Dedim ki ölüm dedim para datlı,

105 para güzel bi şe para datlı ben sende para isdemiyóm. Evim aħıyór çatı yapıdırcım dedim çatı yapıdırcım dedim. Tamam, başğa ne isdiyoñ Hacce Teyze sen başğa ne isdiyoñ. Bir de dedim oğlum benim Kılām düymüyör dedim Kılakçılıh cıhazı isdiyom. Tamam, oña da tamam. Adam yazdı çizdi, geldiler bu dama çıhdılar buranıñ resmini aldılar, içeriye girdiler içeriñiñ resmini aldılar. Nere aħıyór? Aha
110 şura, aha şura, baħdılar. Allah sende de razı ossuñ o ğaymaħamda da hafde sürmedi beş millar para yatırdı. Bizim beyiñ üsdüne yazmışlardı onuñuna benim foturafımı da burda çekdiler. O getdi mıhđarına parayı çekdi. Orda bizim kōlünüñ dükkânı var Zeki olan, ğaymaħamlıñ beri yanda dükgânı oriya yatırdı. Māzemeyi aldıh bir. Ben Hacce dēzemiñ bir çayını içicim, mıhđar baña dedi kine Hacce Dēzze ğaymaħam
115 gelici dedi o zaman da inām yeni Kuzladı, ben buña ne ikram edebillim sen dedi bir kilo yağ yay dedi yannıh yağ, yā ikram. Topaç topaç etdim. Üç kezzek bekliyöm ki gele ula bir düydüm ki o ğaymaħam getmiş.

Bunnarıñ halı vahdı eyidir. Bunnarıñ inekleri varıdı Kıpıda motur varıdı. E gelenner baħıyor. Biz ilk altmış beşe yazıldıh biricik ināmız var. Bir inek var tarla nādar dedi.

120 Tarla da dedim dört ğardaşıñ işde doħuzar dönüm düşüyor dedim. Müşterek dördümüzüñ de doħuzar dönüm düşüyör. Şindi otuz dönümüñ oldu muydu aylıh vermiyöller. E bunnarıñki eñ aşşa heç yōğusa otuz Kırh dönüm. Dönümü biliyoñ zaar hah. Otuz otuz beş dahar diyáh terle çıhdıhda keri aylıh vermezler, vermiyöller.

Aha biz de aylímızı alalı eñ aşıa beş altı sene oluyor. Allah razı ossun o aylı

125 verennere. Aha gene şu şey miz geldi işde hökúmet.

Ağıt bilir misin, kaside ağıt, Kâ'be'ye gittin mi?

Yoh keşkem gedeyd m. Ağıt bilmem de dezzem çoğ güzel ağıd ederdi.

Peki, mani bilir misin?

E mani de bilemem yavrum.

130 Kilim dokurken söylemedin mi hiç?

Yav sözgelimi türküler sōledim amma, türkú helbe ki türkú sōlerim.

Bugün ayın unudur

Yüküm buğday unudur

Evliye mehil vermen

135 Eve gèder unudur

Dezzemín ātları da ğardaşı ergenikene ölmüş davar güderimiş;

Ƙara poşu fes gülgülü

Öter dağların bülbülü

Şindi ğardaş dağdan gelir

140 Kosoloğ'un mor sümbülü

Ƙara şavlar yildir yildir

Ƙardaş dabançanı doldur

El içinde arsinıyóm

Eve ged imandan öldür

145 Bunnar dayımın ağıtları

Ƙara poşu saça

Ƙardaş ergenner koçā

Hep beyle poşu bağlarımış poşunun üsdüne demiş.

Ƙara poşunun...

150 Ne güzel de yahışdırmış

Babam_öğlu düğün Ƙurmuş

El âlemi ahışdırmış

çok biliyordum amma o zamanıñ bahrında.

Anlatan: Mehmet BARUTÇU

74 yaş

Derleme yeri: Dokuztay

- 5 Benim atmış göyünüm vardı. Kõde burda Kalityodum. Kõde bahıyodum yanı. Bahıyodum, abim dedi ki bõK_{ab} m, ava gedeh dedi. Ele ya ava gedah dedi, gar yağdı, ava gedah dedi. Yav gardaşım gedah amma göyunnára kim bahacağ dedim. Sen yazıcıñ mı bele? Göyunnára kim bahacağ ben dedim ki ben gedemem. Yav gedersin bõn gedah dedi, neyse çıhdıh getdih. Cındar'ın daşına çıhdık. Daşa gaya
- 10 yoharı çıhdıh. Orda iki davşan izledih. Davşan meselâ davşanın biri Koruya getdi biri aşâ gavurlarda Kılma cevizlere getdi. Yalan yoh bu işde. Cevizlere doğru getdi. Dedi ayağımızda da elcek. Gar şurıya gadar batıyor. ElceK olmasa batar bu gadar batar. Esgide gar o gadar yağardı. Dedi ben dedi gediym çeviriyim dedi sen burıya otur dedi. Oriya ben oturdum. Bu getdi ben bahdım geri geliyor. Ha dedim ulan osandı da
- 15 geri geliyor. Gidáh dá davarımızı yemliyáh. Gafamda obir yanda biliyon mu? Ulan bahdım davşan geldi şe le yanaşdı. Yazziğ ula sıhdıydım çerçasının birini beyle düşürdü hayvanın. Onu aldı haa sen gediciydiñ dedi, nasip dedi, bah biri de şe le getdi dedi, cevizlere getdi dedi. Neyse onu aldıh o yannı getdih cevizlere gedince bahdım daşda izledim beyle izliyom daşda çıhdı. Ula tohandıydım o da düşdü. Bu senin bu
- 20 da benim dedim. Neyse geldih. He malımızı yemledih. Gar yağıyor. La şo Süleyman'ı çarın da Süleyman ey annadır. Yeğenim işde ni yapıym ben yalan Katamam yanı.

Ben Koyun yaymıya şu çocuğ gimi on on beş yaşımdan başladım Kóyun yaymıya.

Evilik hikâyenizi anlatın.

- 25 Evlilik h kasi mi vallaha onun h kasi  o  zor. Ben Sivas'tan evliyim. Ben bires uf dım ama etine ...  eyle ya ı lıydım biras biliyon mu. Neyse babam dedi ki  olum seni ever   dedi. Burda k  de ever   dedi. Ben dedim ki baba yo , ben daha evlenmiyom dedim. Yoğ dedi everiyim dedi. Neyse bizim de burda bir bibimiz varıdı biliyon mu, Sivas tarafında Tekrahma'da o  ara B       aynana ı. Dedi ki orda bir
- 30 y  ız var  a a ya ı ır dedi. Sen get o  ızı isdeyim dedi  a a, olur mu? Ben dedim olur,  id   bir ba a  dedim. Neyse burda getdim beraber getdim gendiyne Tegrahmı'ya getd   o da yayan getd  . Hayvanna gediyoğ araba yo  bi şey yo . Bin do uz yüz  ır  iki zamanında. Ulan getdim  ızı g rsetdi bize. Ba dım Kız babayiğit g zel. Kız fena d l. Baba dedim eğer bu Kız bize gelirse biz de alır . Neyise Kızı
- 35 getirdiler Kızı bize g rsetdiler ha a sen Kızımsın yeğenim. Bize Kızı g rsetdiler valla Kız bizi be end . He Kız da bizi be end . Biz de Kızı be endi  derken neyse bu Kızı benim b y   abim varıdı rahmetlik, Rasim isminde. O a dedim ki ağabey get dedim bir  id   barabar ba a . Bunuy a getd   neyse ba d  .  ayınbabam rahmetli  da temiz bir adamdı  indik Allah var. Dedi ki Rasım dedi eğer Allah
- 40 yazdıysa ben ne yapıyım dedi. Ondan s na babam rahmatli  ağabeyim getdiler bunu istediler annadı  m . Orda ni annadılar bizi yanı ben severe  aldım yeğenim.  indi yeğenim  arde i  ossu  altı tene oğlan var    tene  ız var.  ocu lar da  indi Osmaniye'de  alıy lar. Ben de orda  alıy m. Ben de bu   nnerde işde yeri yolcuym yeri gedecem o tarafa. Ne yapıyım yeğenim.
- 45 Dağlarda kurt kuşla  atı tın mı, kurt koyunlarını götürdü m ?
- Ohooo! Bir   n benden ya lı, tabi ben uf m  oc  m Kel Hıdır ırahmatl nan davar g d yo ,  oyun g d yo .  oyun da beş yüz  adar  oyun var. Köyün  oyunu ayrı gediyoğ. D  şeyler ayrı gidiyo , ge iler ayrı g diy r. Burda yedi sekiz sürü  ı ardı

esgide. Neyse bu bir gün paħla firezi var aşşağıda, dedi ki yeğenim bu baħla firezini
50 yayaħ da dedi buraları yayaħ dedi gidáħ yoħarda dāda yatarıħ dedi. Olur, dayı
dedim. Gendi ıhTıyardır amma daha diridir. Baş çoban yanı gendisi annıyacāñ. Dedi
ki get dedi şurda Maçō’nuñ Mısdafa’nıñ eyi armıdı var dedi. O armitlarda et dedi
dağarcığı ğo, meselâ madem annadıyoñ, bize dağarcığı ğoy dedi gedáħ dedi orda
ğoyaħda davar yatar dedi. Orda bi süt sağar armıdına yerıħ dedi dayıoğlu dedi. Olur
55 dedim getdım. Ulan getdım ki armit baba daşladım ki armit ğapğara olmuş, daşıñ
arħasındā armitlar var ya, sen biliñ mi onnarı nasıl? Dağarcı doldurdum, davarıñ
yanına geldim getdiħ. Şindi davar firezi yemiş. Getdi hemen Cecim’iñ o ğoyā
diñeldi. Cecim’iñ o ğoyaħda diñeldi davar. Davar doydu. Gendi şindi ğalın içiyor ya
sıgara, sıgarayı bir işdi iki işdi, dedi, yoldaş dedi get dedi ğoyúnda sağ dedi getir dá
60 biz südüümüzü yiyáħ dedi. Çiğ süt biliyoñ mu yēnim. Neyse südü getirdim puñara da
ğodum armıdıñ orda davar yatıyor. Nēse südü getirdim işdiħ. Davar yatıyor.
Armıdınan yiyoh, davar yatıyor ulan ıcıħ yatdım, ben bağcı atdım ama ğoluma bağcı
atdım ip, bi de ğoyunuñ boynuna doladım biliyoñ mu, ğoyunuñ boynuna doladım
elime de bağladım ki beni çeksin de davar giderse icabında ben kaħayım da davarı
65 baħam. Neyse baħdım davar gidiyor, ıcık uyumuşum. Davardan hemen getdim bağcā
ğoyundan çıhartdım. Davarı hemen daşladım pış pış pış dōru geri getirdim ğoyā, geri
ğoya yatırdım ki bir Kaldırdıñ mı daha yatmaz bu adam daha yatmaz. Ben de gencim
uyħum geliyor. Neyse davarı çekdim orıya çekdim ğoydum. Ulan bağcığı atmadan
uyumuşım. Bir baħdım davar yoh, uyandım ki davar yoh. Bağcā daħmamışım
70 ikinciye neyse davar getdi. Ğoyún getdi boş yüz Kōyún birez çañ boynunda ğüm
ğüm ğüm beyle yanı ortalıy alır eyle çañlarda olur beyle beyle aydıñla Sivas’da.
Neyse davarıñ arħa bi gediğe çığdım óte dora çıħdım ses yoh aşşā endim ses yoh.
Ğuş gimiydim esgide yav çocuħta var ya. Aşşā endim siziñ ğüllük daşa doğru ses

- yoh ula mejbûr oldum gendini galdırmiye. Davar yoharı geder yav, ... doğru geder.
- 75 İlle şo tarafa geder güneş doğacañ yere geder davar. Şindi baña dedi ki gahdı ha ha dedi, Kel Hıdır ırahmatlık, hınzır dedi, hınzır dedi davarı, dōru get dedi biliyor ya, o tarafa get dedi. O tarafa get dedi, ulan şindi o yanna doğru goşdurdum ya. Tama şeyler var ya şehit gāya, şeyi dikmişler ya, orıya getdım, o cılgıyı bañdım davarıñ, çanıñ sesi geliyor, çañ ötüyor güm güm güm vuruyor çañ. O tarafa gediyo davar.
- 80 Dōru davarıñ yanına getdım, getdım ki köpekler de davarıñ õndeler. Tokluynan bunun gancıkları. Eyi köpēdi onnar. Davarıñ yanına getdım, bañdım bu ağır ağır geliyor, yaşlı adam. Geldi, beni davarıñ aşşā ib ne gadar guvaladı, dutamadı. Bir yoharı guvaladı gene dutamadı. Helbe, beni dōyücü, ulan dedi eşşeK_oğlu eşşeK dedi, bu dedi kōyún hazinesidir dedi bu kōyún. Bu kōyún hazinesini dedi az daha
- 85 gırda gırdıracādıñ dedi, sen nasıl ediyon da bēyle yapıñ dedi, gel yanıma gel gayrı vurmam saña dedi, õkem endi dedi. Geldim amma, bēyle duruyom deynēnen meynēnen çarpar diye. Neyse dedi gurban bañ bu dedi kōyún hazinesidir dedi. Bağca koluna atarsañ dedi anañdar cebinde, dedi ağılın anañdarı cebindedir dedi. Eğere goluña dañmazsañ dedi, o ağılda bir davar galmaz dedi. Hep gider dedi, hic biri
- 90 galmaz dedi. Neyise baña bēle nasiñat veriyor. Ondan sōna davarı yaydıñ getirdiñ.

Anlatan: Süleyman TÜRKHAN

97 yaş

Derleme yeri: Dokuztay

5 Adım Süleyman Türkhan. Ben üç cüz yirmi ikiliyim, valla işde hesapla.

Annat bahıyım emmi, esgiden annat bahıyım, esgiden nasıl ezan oğunuyordu?

Tağrı uludur oğunuyordu, Tağrı uludur Tağrı uludur, Tağrı'dan başğa yoğdur dapacağ, hah bõle diyórdı. Tağrı'dan başğa yoğdur dapacağ diyórdı.

Annat bahıyım bu Kerevin'in ismi nerden gelmiş, Doğuztay nerden gelmiş?

10 Sonunda geldi, esgide Kerevün'üdü sonada Doğuztay yaptılar. İlkin Efsus'udu bir de Tersús'üdü sonra Yarpız oldu, sifta Yarpız'ıdı Yarpız'dan sonra da Afşın oldu.

Şindik de Afşun. Esgilerde Efsús'üdü. Ben mi? Doğuz yüz otuzda getdim, geç getdim asgere, otuz yaşında getdim asgere. Geder getmez bânâ şey verdiler, bir şey bânâ verdiler tüfek. Ben gencidim, tüfegi bânâ verdiler hedefe sıhdım. Hedefde sonra

15 bânâ bir şey verdilár, bürün hafif makineli vèrdiler. Ben onuñ nişancısı oldum asgerdá. Benim asger Memed Ali bölükbaşı, bir de biñ başı varıdı, o işde aklıma gelmiyór, ben çünkü aklım getmiş gayrı. Ben bir yüzbaşımın adını unútdım, ben onuñ tercümanı olúyordım. Kürtler geliyórdı, sorúyórdı benim yüzbaşım, adamlar bilmiyordu ben onnara soruyordum yüzbaşımá söylüyordum. Anasının babasının

20 adını bilmiyollardı Türkce. Kürtçe Türkceyi yüzbaşımá bildirirdim.

Sen Kürtceyi nerden öğrendiñ emmi?

Bizim esas dedemiz Türk'üdü, he Türk'üdü, biz köye geldik Kürd olduk bu köye, onu da biliyom onu da. He Türk'üm, Türkoğlu.

Peki, kaç sene sōna döndüñ asgerden, kaç sene yapıñ?

25 İki il. Benim arhadaşlarım dört yıl yaptı. Ben sonradan getdim. İki il yaptım. Doğuz
yüz otuzda döndüm. Şindi var ya benim bir dayım vardı. Ğarnı şişdi, Adanı'ya
götürdüm onu. Adana'da bağıdılar, Avşın'a ğadar sözüm ona eşeginen götürdüm.
Orda ötede ufaK arabalar varıdı, onuyna getdik Adanı'ya bir tohtura. tohturda
sordum, dedim bu dayım dedim, ğarnı şişiyor dedim. Dedi, oğlum dedi Atatürk'ün
30 derdidir bu dedi. He ğarnı doluyordu, bizim köyde bir adam da şılığayı soğup
çocuğun büllüğü gimi, el yanı dolardı ğarnından su. Yollar çoğ ğapanırdı çoğ ğar
yağardı. Şindik ğar çoğ yağıyor şeyler siliyor. Valla şindik var ya bir adam mefâ
etdi, geldi kızağınan, Tanır'da burıya getirdik, ğarın üsdünde ğızağ varıdı bindirdiler
burıyâ getirdik.

35 Biz var ya, herkes buğda ekerdi, arpa ekerdi, fasılya ekerdi. Şindi gene aynı buğda
aynı fasılya ekiyollar. Balıh şindik satan yohdur amma dutannar var, dutup yiyenler
var. Esgide diremit atallardı, balığ bir diremit at beş şüz tene çıhardı. Şindik balıh
çok yoh. Ala balıh var sarı balıh da. Adam şöyle bendini dú mûş sarı balıklar çıhıp
gelemiyor, biyaz balıklar geliyor bu yanna, ala balıklar geliyor. Olúyór bulunuyor,
40 búlúyollar. En güzeli işde pullu balıh, ala balıh. Bu benim torunumdúr, bir torunum
da on sekiz yaşındadır, tıPdadır. Böğregın birisi yok, babası bóğún getdi yanına. On
sekiş senedir gedip geliyor çocuğ, tıpa, Ğayseriye. Bón de anasıynan babası getdi dur
bağalım nólucu.

Peki, damlarınızın yapısı kerpiç midir, daş mıdır? aşam

45 Vallaha yarısını daşına yapallardı, orta şeyleri de kerpicine, dış tarafı daş orta
 tarafları da kerpiç. Diyollarıdı daha iyi olur, sıcağ olsun deyí. Helbe.

Damların üsdü çatı mı, toprak mı?

Toprağıdı, şindik bizimki daha toprakdır bizim evimiz, ötekiler hep çinško. Ben
yapamadım çinškoyu.

50 Bulguru çoĥ ġaynadıllardı. Valla yirmi külek  den de varıdı, ġırĥ külek yapan da varıdı. Biz Esgide dedem onnar, altı ĥ rar, her bir ĥ rarıĥ otuz teneġe, biz altı ĥ rar onu deġermend   ġ d rd k, gelirdik on  yerdik. Altı ĥ rar, altı ĥ rar, iki sene yerdik. On on, evde on adamıdıĥ.

En iyi h k met dönemi siziĥ zamanıĥızda kimiĥ dönemiydi?

55 H k met dönemi Atatürk, Atatürk' ĥ ölümünü de ben biliyom. He ben bu  ocuĥ gimiydim. On yaşındaydım, Atatürk  ld . Valla dönemini unıTdum, benim aĥlım  oĥ başımda yok, yoksa ben avukatım, her bi Şeyi bilirim amma ben doĥsan yedi yaşındayım ġayrı aĥlım azdır. Nasılda gene s ledim her bi Şeyi yav.

Bir cenk bir hik ye ne biliyosan annat bize?

60 Yalaĥız bir yüzbaşı geldi bizi Şiye topladılar, yüzbaşı  alemi aldı eline, getiremiyom. H ka mi? Şindi Őıĥ Sayit varıdı, Őıĥ Sayit, Atatürk'e ġarşı geldi Atatürk u aĥları goyuverdi ben gördüm, bir günde mafetdi on , mafetdi geri geldiler. Adamlar, asgerde bizim köylü de varıdı. Benim ebemiĥ ġocası da orda Şey oldu, deyimim unuduyom yav, Şehid oldu. Asger d ldim, ben bu  ocuĥdan biraz b ġ d m bu
65 g rsetd m  ocuĥda, o zaman aĥlımda ġaldı ebemiĥ ġocası orda Şehid oldu. Őeyiĥ asgeri vurdu,  eteleriĥ, Őıĥ Sayid'iĥ.

Anlatan: Cuma KARA, 69 yaş

Bayram TOKAY, 70 Yaş

Derleme yeri: Söğütderesi

5 (CK) -Burası sazlıymış biliyon mu sôtlúğumuş bu köyün altı onun için sôtdere goymuşlar. Şu anda yaylacılar hariç on iki on üç hane galıyor burda. Hayvancılık da bitdi. Ya bir inā var ya iki, başga yok.

Ekin mekin eken yok. Şindi ābi adamın ōlu, arhadaş gonusuyo da, diyelim ki benim gardeşim var diğel mi, gardeşimin ōlu getmiş oğumuş mēmur olmuş babasına maşını
10 gönderiyo yanı. Yiyecē giyecē hep dışarda geliyo. Yanı burda yirmi beş gurus para gazanma yok. Zep zetzesi meyvāna hasret, bağalı gelmez manavı gelmez, yolumuz yok, suyumuz yok bi şemiz yok. Suyumuz dahi yok, bak şurda çeşmemiz varıdı esgide helkelerne su getirirdiler, şindi dādan su getirdiler. Şindi depo gapalıdır yarım sāt akıyo, çamaşır yıkıyamıyoruz bak, makinada bekliyo. Maraş'ın en geri galan
15 bölgesi burası anj temiz köyü de burası. Burda dōğuş gavga hırsızlık heç bi şey olmaz. Ben yetmiş yaşındayım daha silānan adam vurulmamışdır burda.

(CK) -Burıya Ğardaşlar köyü ğurdularıdı bir ara sōna ismi değışdi de sōna geri aynısı oldu.

Biz burda bi şey gazanamıyok emmoğlu, Tiya benim şorda tarlam var orayı sürsem
20 ne yapacam ne gazanabilirim. Devlet bi şey vermiyor ki. Orayı biz öküznen sürerdik öküz varıdı. Köylüysen bilin. Biz yedi gardeşdik yedi gişi bi ayakğabı giyerdi. Yok gardeşim yok. O erken gaçar galhar o geyerdi ben erken kalhar ben geyerdim. Şurda elli ikide oğul açıldı yok gelir yokdu yok. Babam rahmetlik davar yayardı. Annem ekmek yapardı, arpa ekmē arpayı bilin.

25 Köyümüz İslahiye'den mi gelme?

(CK) -Maraşaltın'da Gaziantab İslāye'de gelme. Onda sōna burıye yerleşmişler Söütdere deyi de bura sōtlüymüş, sazlıymış, onuñ için Sōtdere goymuşlar ismini. Şindi Kürtceyi tergediler Türkce. Onda sōna burada gışın om beş ev gılıyor. Yazın zāten yaylacılar geliyor bizim gibi. Onuncu ay om birinci ay dedi miydi gediyoñ biz.

30 Oñumuş çoñ, oñumuş çoñ unıvers te talabemiz çoñ, yalnız hep dışarda oturuyoñ ya onnar oñuyor. Avıñatımız da var, hākimimiz de var, savucûmûz da var, her şeyimiz var. Hepsi yükseK tahsilli çoñ yalnız burda oturmuyollar hep İsdambıl'da, İzmir'da, Ğarabük'de, Payás'de oturuyollar, Avşûn'da. Şind göçmüş esgide yüz otuz haneydi bura, şindi işde yoñ. Artıñ yeni yeni gelip, emekli olannar dışardan gelip ev

35 yapıyolar. Bizim buranıñ şeyi şurda bi Doñuztay köyü var, bu iki köy zamanında bi köyümüş İslahiye'de gelmişler bizim köyün aslı oranın aslı Cerikenni, aslımız Cerikenni, Söütdere köyü. Ha o köy orası ayrılmışlar, orası İslāye'de göç etmişler, zamanında işin açılıcasını gonusmak burası hep ormanımıñ biz bilmek, burıya hırsızlā mı işğıyaya mı orda sıcā, sinā dayanamamışlar, kaçmışlar gelmişler. O köy

40 orıya bu da burıya gelmiş yerleşmiş. Burda malcılınan uğraşmışlar. Sōna sōna işde ufağ defek çifcil nen ūraşmışlar. Şindi zaten esgide öküz işi vardı şindi öküz işi de yok, süren de yok ğarşılını ala mı biliyó kine süre, şurda meselā yazın bizim köy dāldı ekseri göç verdi. Payas, İzmir, Ğarabük, İsdambul, ha şimdi emekli olannar memekli olannar geliyor vatandaşlar şo evler, gördüñ evler emekli memekli olannar

45 geri geliyolar. Yazın geliller om birinci ayda durullar om birinci ayda geri gédeller. Burda en fazla on ev galır. Yok ekim işi galmadı. Burda gışın on om bir ev galır onnarıñ da herkeşin birer ikişer inā var onnarına uğraşıyollar. İşde ufağ defek işlerine

uğraşıyolar başęa burda bir gelir yok yanı. Sulu arazimiz yok. Bi içecek suyumuz dahi yok.

Anlatan: Gazi ÖZCAN

71 Yaş

Derleme yeri: Esence

- 5 Kitiz ismini, evvelkini bilmem Kitiz ismini yalız Esence sōnadan oldu. Hökümetlerin kōleri deaşdirmesi var ya onda oldu Esence ondan oldu, yōsa evela Kitiz’idi. Yav işde, Avşar deal, ıhđıyarlar derdi, biz derdi biliyō Şam’dan geldik derdi. Bu Hacı İrbēm Güllüşā, biz derdi Şam’dan gelmissik dērdi, hee Güller biz Şam’dan geldik dēllerdi. Ötekiler de vallaha bilmiyom nērden gelmissek ordan burdan gelme. Babam
- 10 ırahmatlık Tatlı’lardan gelme. Hee, bir harb_olmuş ondan sōna babam, ebem ırahmatlık bu iki gızını bir ōlunu buñ_öte gelmiş burda. Bibimin birini ÖrdēK’dēn aldılar Hacı Bekir almış, birin de burda göca almış Güllüşān’dan, babam da bōle fākirl nen bōmūş. Gene eyi de tarla taħımı varıdı. Yüz, iki yüz dönüm arāzısı varıdı.
- Birezini satdık, birezi duruyor.
- 15 Buyda, günēk eker saçallar, esgiki gimi noħut muħut ekemiyolar çünkü yōmüye bahalandı, ameliye bulunmuyor. Ameliye elli keat ğadınnar hah. Şurdan moturu baħ günēyk sapı getirmiye elli keat diyolar. Vallāhi billāhi onu el arabasıynan getirecām eKmeK_etmiye avratlara. Elli keat diyor yav, ula aha köprünün āzında, yah millet, valla iş bitirme hatir gōñul kaçmış ābi, yoħ, hatir gōñul su. Al gülüm ver gülüm, ne
- 20 deyim ben kine.
- Yollarımızın ğapandıyındā, hee, ğar çok yağardı. Bōle hasde, moturlar yolu açmaK_ için k_üreklernen ederdik yolu açmıya, bir de motur, sonadan icaT_oldu motur. Moturun ğaldıy yerde biz k_ürekleri aģertlerdik. Avşinnen Kitiz Esence’niñ yolunu

açardık, şimdi ne öle ğar yāyıyor ne de bi şēt oluyo. Grederler geliyo, şeyler geliyo
25 açıyolar şimdi ğar yağarsa. Ecele bu Avşın'a getmiye ğar yağarken, çok da ğar
yağardı, he valla. Gedemed miz zaman da kûreklerinen müreklerinen bir moturu
ômûze ğatardık moturun çökdü yerde önden ağátlerdik. Öle açardık Avşın'den
Esence'nin yolunu. O zaman Kitiz'idi şimdi Esence oldu. Hasdalıklar, ğanseri bilen
yoğudu, herç olmuş dellerdi, cin çarpmış dëllerdi. Eli ayā zaŋgır zaŋgır. O zaman da
30 ğanseri münseri bilen eden yoğudu kine. Ne olmuş biliyon mu bak o zaman
ĝanserimiş bildiğimiz yoğudu. Ne olmuş? Cin çarpmış yav, çalınmış yav delitmiş
çalınmış adam, halb se ĝanserimiş.

Düşmacılık da yoğudu ammana birğaç sene önce bu seçim dēvāsinden oldu. Hee bu
Pöçükler, Pöçükler ded adam Ğocalardan, bir çocuk ikisini vurdu. Belediye rēsl ne
35 aday olacā Avşın'da birine çökmüş dōmuşler. Onun da burda bir ğardeşinin ölu
vardı, ufarādı şöyle. Emmilerinı babanı dōdüler d nce burda çocuk çifdiye alıyo,
motura biniyo Avşın'a ğediyo. Avşın'a varınca çarşının içinde babasını görüyo,
çocuĝ bunnarın rasgelene sıhıyo. İkisini vurdu öldü, üş dölünü de yaraladı. Şindi
ondan sonra da bir dōş mūş de olmadı.

40 Yapı olarak usdalar olur, elinden gelen adamlar varıdı kerpicinen, kerpicinen
örerdik. Kerpiç keserdik, bin ğalıp iki bin ğalıp dört biŋ ğalıp beş biŋ ğalıp kerpiç,
evi onnan yapardıĝ. Şindi çimentō çıĝdı beton çıĝdı, betonnan yapıyollar şimdi. Diyā
şo ğadın dul ğadın baĝ, o ğadın o dam kōtüydü çinkōsünü minkōsunu şey yardım
etmiş dediler, ne o yā? Fon fon. Bak o ğadincāz onu yaptırdı. Biz şimdi arĝadaş yav
45 bir tavuĝ pinn yapamıyoĝ yav. Paramız yoĝ ābi. Aylık yoĝ, e çalışma yoĝ, bir
ĝabiliyetin yoĝ, bir arāzi var, süremiyon. Ortā veriyon aldın ĝüpre parasını ödemiyo

yav. Baŋkıya yedi sekiz keatlık güpre borcum var, iki de arħadařlara aldıŋ on torba
birine, on torba birine aldım on bir torba birine vallahi billahi alamıyom. Vermiyolar
yav, orıya bir üş milyon para yatırdıŋ, buyda eķdiK çıĥardıŋ, buydā satdıķ verdik,
50 bunnardan allık yatırırık diye abi bunnardan da alamıyom. Borşluyum diyo günēk de
verrim diyo. Günēgi satdım borca verdim diyo, alamıyoŋ. Ne yapım şindi bu yaşdan
sōna ben yetmiş yařındēm, bundan sōna ne yaĥıřır yānı. Ėarının gözleri ōle durdu
ben ōle baĥmıyo. Üş dört tāne ōlumuz var birisi bekār, pek dengeli deal o da yarım
yānı. Onu everemedik, onu everek dedik biliyoŋ mu, Avşın’dan aldıķ bir ġız da
55 vallahi billahi baĥmıyo. Sabānan da ġayfaltıyı vermedi. Baĥmam diyo ōlannan
dōřüyo datsızlık çıĥardıyo. Durdu durdu sāt om bire ġarřı, ġızım dedim bi şet varsa
yapmıyorsan da dedim biliyoŋ mu üzüm var dedim, üzümünen yōrt ġoy, ġızım
onúynan batıraķ dedim. Avrat zāten ondan önce āladı zırladı, nōlacam ben ġayri
nēydecām dedi çocukların ikisi Avşın’da, biri Maraş’a gedip geliyō arabeynen biri de
60 yanımda yatıyō. Bi iře güce onu da salmadıķ, yapamıyor, vallaha māduruķ. Bū
deviriŋ gelini Ėurānı Kerim haķğı uçun baĥmadı. Benim üş tāne gelinim var vallahi
billahi biri de hatdā bacımın ġızı, yoĥ abi yoĥ memmun vallahi dēlim. Üçü de ōle
etdi. Bu yānı eyi mi bu da aynısı. Ben Avşın’a gedecām diyo bunun anası Avşın’da.
şu eviŋ torunu aldıymız, Nāzik varıdı, onuŋ ġızı, aldıķ arħadař vallahi de billahi de
65 baĥmıyor. Yaptıy yemā de Ėurānı Kerim haķğı uçu it yemez, yaptıy yānı melemeni
mülemeni de vallaha it yemez. Mecbur ġalıyoŋ iki soĥum alıyoŋ çekiliyoŋ. Benim de
gözlerim ġalan işiriklenmiye başladı, dumannamıya başladı ġorĥuyom. Benim ayl m
da var, bir milyon da ayl m var. Onū da çocuĥ aldı.

Anlatan: Ülbiye SERT

73 yaş

Derleme yeri: Ortaklı

- 5 Om bir tene çocúúm var. Elimin emeáyinen bunnarı hep böütdüm. Tarla icarladım
tarlada dolandım, bunnarı hep böütdüm çocuklarım hep işeatçi. Heç bir hatlık
yerimiz, şu gördüün ev bile böon uçuyodu sel geldi. Burdan bilene bak hiç yerimiz
yok bu kóyün aha bak şura aha, bu kóyün bir hatlık yeri yok. Kómülecek dahi yeri
yok hatın gızım. Fāhır kóyú bura, ğariban kóyú. Benim herifim elden tarla icarlardı
10 tarlıya gèderdik. Ezelden yayık yōdu, makine yōdu, çamaşır makinesi. Elimizde biz
Cahan'dan su getirirdik, şu Cáhan'dan. Ğarı kürürdük, şurda ğarın üsdüne ğazannan
böük ğazannan su ğorduk, ğızdırır çamaşır yıhardık ğızım bak. Ondan sōna elektirikli
sübürke yok elimizinen. Çamaşırı elimizinen yīhardık. Buzdolabı yōdu dama su
çīhardırdık, tekneler āĝaç tekne olur su çīhadırdık. Onnan soudurdu, sabā sōrdu,
15 yayık yayardık, herif tarlıya giderdi. Sabānan ahırı pacá siler süpürürdüm, çocukların
ĝarnını doyururdum, herife çay gótürürdüm. Orda çapa çapalardım, herifin yanında,
geri gelirdim ōlen azzī gótürürdüm hatın gızım. Çocukların ōne yiyeceklerini
ĝordum, güccükler, om bir tene çocúm var, hep aralarında birer yaş var çocukların,
sekiz ğız üç ōlan elini öper. Tarla icarladık ondan sōna da herif öldü. BöüK ōlan altı
20 yaşında, güccüK ōlan diha şorda duruyor, ortancıl dört yaşında en güccük iki
yaşında. İki yaşındā ōlannan duruyom şimdi ben. Üç çocú var. Dışarda sekiz ay oldu
işātdeler çocuklarım, yoklar. Onnarı elimin emeayinen böütdüm sekiz ğızı gelin
etdim elini öper, üç ōlanı everdim gızım.

Esgilerin şeyi buyudu, kezzek yapardık mayısa da. Şurda Cihan'da su getirir getirir
25 kezzek yapardık, hatın gızım. Fāhírlíídí, süPürge gıradık, zoba heç yōdu. Sabah
kaḥardık āşam ataş kōmerdik, ataşı kōmerdik, kóz, kózún üsdüne sabah kaḥardık
üFürü üFürü onnan bir gün tarhana çorbası bişirirdik sabah, bir gün erişde çorbası
bişirirdik sabaha, bir gün düürcük çorbası. Çay yōdu. Sabānan kaḥardık bu
vaziFemiz buyudu. Yayī gıyardık, ahırnı pacáyī ayıtlardık. İşlerimiz bēleidi işde hatın
30 gızım hah. Yaḥacak çekerdik tarlalardan, süPürge gıradık. Bu zaman oldu muydu
gederdik keser artıklarından süpürge gırar getirirdik gışın yakmaK için. Büklerden
çalı gırar getirirdik, bizim yaşantımızı Allah heç kimselere vermesin. Şindiki
paTışahlık ben gelinnere diyom. Ben diyom sizin gimi olsam heç göcamazdım
diyom bak. Halâ daha iş görüyom, halâ sabah kaḥarım daha namazdan sōna heç
35 yatmam gızım. BahÇa var, bahÇıya gēderim. Ne gerease onnarı getiririm, gótürürüm
bires pakla gurudurum, domates ezerim. İşde iş, benim uçu iş dolu. Sabahdan beri
boun daha belki bir namaz gıldım, namazdan namaza oturdum, bir de şindi oturdum.
Anam baña bir gıl çulum varıdı, gıl çul ondan sōna bir gat da yataḥ verdi anacāzım,
onnan burıya geldim atınan, ata bindim geldim. İki gişi elimden dutdu ğardeşceazım
40 atın başını çekdi. Beni burıyá getirdiler. Burda da geldim ki herif ósüzüdü. Babalıın
yanına geldim. Ğaynanamın, ğayınbabam ölmüş, ğaynanam ğaynanam ğocıya
varmış, onun yanına geldim. Üç sene babalıın ğahrını çekdim. Üç sene babalık,
oraḥcılarnan oraḥ biçdim, yolmacılarnan yolmıya getdim. Ben de çırām, babalıın
yanında duruyom ya. Çırān haḥı var benim haḥım da yok gızım ha. Üç sene de elin
45 ğahrını çekdim geldim. Ondan sōna herif ayrıldı. Bir göz yerimiz vardı şeyle bir tek.

Ğoňşunun tandırılıına ayrıldık, tandırılık bir göz yere. Yarısını ğasdık mutfağ etdik
yarısına kezzek ğoyduk, yarısına da oturduk bir göz yerin bağ, herif asgerden
gelince. Yaşantımız bëyliiedi, yaşantımız heğ yaşantımız yōdu. Şindikiler Patışālık
eyi yaşantı herkiş hep. Şindik mi olsağ heğ ğocamazdık. Çocuklarımızı da ben işde
50 beyle babaları öldü, elin tarlalarında şu ğördüün arazılara hep ayamın deamed yer
yok. Tarla icarladım ortak ekdim. Motur sürdük yeri geldi, ondan sōna anadut verdik,
nohut yolduk ğızım. Ne biliyim, pancar sökdük, pancar atdık, her iş ğördük.
Yapmadıımız heğ yok ğalmadı. Ha ben etdim bulğuru harman yerinde. Horanta
çoğudu, atmış çelik bulğur ğaynadırdım. Atmış çelik sabānan kağardık Cahan'dan
55 su, çul atardık, şey ağaç ğorduk, çul atardık, yīğardık atmış çelik buydayı yīğardık.
Ġazannarı getirirdik, ocağ eşerdik, ğaynadırdık bu sehatlerde ğaynama biterdi.
Ġarnını yayardık şōle beş altı çulun üsdüne. Sabah da oluncağ sererdik çul toplardık
ğoňşulardan birer birer çul toplardık. Sererdik, ğurudurduk, dearmen gelirdi,
bulğurlar ğurudumuydu. Bulğur dearmeni gelir, aha şu harman yerine. O harman
60 yerini o zamanağı sen ğörseñ, āşer māşer olurdu. Dārmen geliñ diyeneadar aha
şuvadar bir torbıya bulğur ğorduk, löbet getirirdik. Herkiş löbet ne bilecek. Senin
nōbetiñi bağa heğ vermez dearmençiler. Nōbedinen atmış çelik bulğuru úúúúrdük
ğızım. Herkeş en az olan atmış çelik olurdu ğızım, horantasına ğöre. Harman yerinde
duğurcūnu bulğurunu süzerdik hep bëyle. Geri de savırır eve çekerdik. Bōuz de
65 unnuğ yīğardık. Unnū da ikiun ğurudurduk. Onu da dearmene moturlarnan
ğötürürdük ğoňşuların moturuynan ğuzum, parasıynan. Yarma ederdik dōme. Onū da

dödürürdük dearmende. Daş dönerdi ezel. Daş atardık, sabahaçı yarma
dödüdTürürdük. Bizim yaşantılarımız bēyliyedı işde.

Oldū oldu, böüK abaavv! Bizim çok getdi, atmış tene merteamiz varıdı, ev
70 yapıcıydık. Şu eviñ geri arħasında benim herifiñ dayısının çardā vardı şorda. Atmış
tene mertea yazaça gölüKcülere dādan getiddirdik, o günün bahrinde tenesi bir buçuk
kehade. Şimdi de heral bir buçuk liriya, mertek aldık atmış tene. Oriye yīdık. GüPre
aldık yazın öteberi ekicik, pancar muncar herif, yüz dönüm su moturu olur, yer
sulardı. Oriye yīdık nohut biderimiz nemizi, evimiz dar dēyi. Martda bir sel geldi,
75 martda. Martda bir sel geld . Şuriya adamlar āşamdan başladılar aha şuriya, tā şorda
görünüyo, havludan buriyaçı sert bāladılar araziya. Döş barabar sert bāladılar. Yanı
yīdılar, Cahan geldi dayandı buriyá, basdı geldi sel. Saat om bireçi çöp dikiyollar
şeyle benim herif de barabar işde bizim evdeler, on om beş gişi. Çay bişirdim onnara
içiyolar. Şeyle çöpü dikiyolar, geliyolar çayı içiyolar, çöpü dikiyolar. Birden baқdılar
80 bura patladı. Şordan şo çocuklarıñ ordan patladı. Sāde çocuklarımızı çıhartdıķ. Biz
gendimizi çocuklarımızı çıhatdıķ, seliñ içinden. Ev doldu, patladīyman bizim eve
doldu hemen. Aha avimiz bura aynı yerine yapıdıķ gene. Hatın ğızım, on tene basğım
var un basğısı. Çocuk horantamız çödu. Basğı derik, ğoca ğoca torbalara basardık.
On tene basğı, bulğurlar. Anca çocuklarımızı ğurtardık. Çocukları ğurtardık, şorda
85 ğaynımıñ ğavaķ görünüyo, ğavāñ orda bir ğaynımıñ evi vardı, oriyá çıhatdıķ
çocukları oriyá gelmez dēyi. Oriyá dá çocukları uyutduķ, bir iki saat sōna oriyá dá
geldi. Bóuz hüyuá daşındık şo gördüün hüyük var ya. Tiya şorda baқ depe var,
depiye daşındık. Bu sırada evler ğırķ ğırķ beş tene çardaķ var hep oriyá çıkdık.
Aligopder depemizde dönüyo. Tır tır tır dolanıyo aligopder düdüķ çalıyo depemizde.

90 Avşun'a haber etdiler. Millet geçemiyo ki Avşun'dan geldiler de şo Ğabaac'ın
köprüden geşdiydi şordan. Geçemiyo ki Avşun'un adamları ki bizi götürsünler.
H  y  a toplandıķ sab  çı   or   ocuk orda h  y  Kde oturduķ şo depede. Sabah oluncu
fırlandılar, ordan C  han azalıncı fırlandılar k  y  n   s yanına geldiler. Bizi AFşın'a
g  t  rd  ler, yatılıya g  t  d  ler. Yatılı bölgesine. Orda om bir gün ğaldıķ yatılı
95 bölgesinde. Hep su buralar, bura deal bu baķ şu g  rd  n diha şordan ahsat g  der baķ.
O bir ucu orda bir ucu şorda   ĝde k  y   var Ğala k  y   var, suyun bir ucu da orda. Bir
ucu orda, bir ucu orda, biz o depediek.   ligopderin ış   depemizde dönüyor   şam
orda. Ondan sıra buoz sabah olup su ıclıķ ıclıķ düşüncü, Avşun'un adamı bütün
belediyenin arabaları hep geldi bizi yatılıya götürdü ğızım. Om bir gün de orda
100 yatılıda bizi besledi h  ķ  met. Om bir gün s  na herkeş buoz, gücü yeten şorda getdi
ev yaptı. H  ķ  met Ğonuķlara yaptılar Ğonuķevler yaptılar devlet yaptı. Yaptı
ikişer g  z güccük güccük birer tene. Bany   bir, mutvaķ bir, tuv  let g  cc  c  k, orıy  
sıĝan sıĝdı sıymıyan geri y  t  den ev yaptılar gücü yeten. Gücü yetmiyen biz geri
yerine yaptıķ buriy   aha, buriy   baķ. Hee, orıy   gücümüz k  fi gelmedi. Geri
105 merteKlerimizi, ğalan merteanen geri yerine yaptıķ buriya hatın ğızım. Gücü yeten
orıya yaptı gücü yetmiyen buriya yerlerine yaptı. şu aradan aha şo caminin orda bu
köyün   ıışına ğadar   ardaķ ev varıdı altlı   sl  . Hepi de yıııldı g  m g  m yerinen bir
oldu hep. O bizim atmış tene merteamiz şurdan aha şöyle ğodu getdi. şura deniz
gimiydi aha şura. D  ş barabarı aha şöle düşüne   ııar. Burdan   sd  n   herif şöle
110 zamıķladı ki alan olmasın d  yi. Ğoruynan aldı g  t  d   sel. O   uvallarımız un
bařĝılarım, en çok zarar benim oldu. Noĝut biderlerim şişdi şişdi ğaldı çuvallarda.

Devlet bize bi şey ödemedi heç. He bir sâde bir hafda yatılıda besledi bizi hatın
ğıZım.

- Mehriedi bura sönadan Ortaqlı oldu. Valla bilmiyom işde öz adı Mehriedi gızım
- 115 sönadan herkiş hep ortaqlık yapıyo ya burda, tarla heç yok. Seniñkini yapıyo
bunuñkini yapıyo ortak, ortaqlık yapıyo işde. Buranın heç arâzisi yok, kimseniñ.
Şorda bütün Ğabaac'a ait suyun öteaçesi bu yan da ā malı. Önceden bir muħdarımız
varıdı, gendi de gózel olmadı ya. Bir muħdarımız varıdı toprak ğonsiene geldi burıya.
Şu çevre kıyılar bura hariç hep arâzı hep toprak ğonsiene böldü verdi. Burıya da
- 120 toprak adamlar yaz geldi miydi mezer ešecek adam bulamañ hep Çuhuruvi'ya
çalışmıya ğedeller, su sulamıya ğedeller. Aşşā melmeketlere çalışmıya ğedeller.
Kimse yok. Toprak ğonseyi ne gelik, muħdar onüne düşük, burda dèyik, dapılı yer,
dapısız heç yer yok demiş. Hep dapılı herkişin tarlası demiş. Oysa gendi ağalarına iş
birl etmiş. Ağalar buña para yedirmişler muğdara. Toprak ğonseyini dıkdırmamış
- 125 gızım, buoz gendi ğabilesinin muğdarın üç ğardeşi, gendi arâzisi var, ğalan bu kıyın
heç yok. Aha şunnar hep Adana'cı, şurdākiler yetişenner ğocası genci hep Adanacı
hatın gızım bak. O yüzden muğdar burıya tarla seabi etmedi. Heç bir avuç yeri yok
milletin, ortak. Çok getdiler önceden, çok getdiler yaşlılar aha şurda varlar diya.
Yaşlılar getdiler benim herifim çok ğetdi. Adana'da hendeK_ıtdılar. Pamuk suladılar.
- 130 Belinen kıreanen ğanel yapallardı ezel ğuzum. Çok getdiler.

Tabi deaşdı ezelden bak ayaz olurdu ğar çoğ olurdu, şindi ğar yāmıyor. Yāsada
hemen geri kaçıyor beş on günde. Ezelden üç ay ğar yatardı hatın gızım üç ay, om
birinci ayda ğar yatardı marda ğadar. Mart geldi miydi yola şıır açallardı. Şo dālara

da şîir açallardı davar góturullerdi davar hamını alsın dèyi. Küreanen dälara çîir

135 açallardı. Üç ay ğar yatardı. O ğarın buóz seli suyu mu tükenirdi, sel gelirdi işde
sular gelirdi. Mallar hep kótürüm düşerdi içerde yata yata yata. Şu harman yerinde
ğoyunnar bütün hep hekel olurdu. Hekel, topal olurdu içerde yata yata. Ezelden ğış
çoğ olurdu bu zaman oldu muydu çatır çatır ğapılar, ğırç ğırç aha şeyle pürçük
bälardı. Ayazda ğardan ğışdan pürçük bälardı hatın ğızım. Ezel ğışlar çoğolurdu şindi

140 ğış yok çok şükür. Pürçük bälardı ğardan ğardan şeyle zahmeride, zifiri bälardı
pürçük bälardı. Ğapılar ğırç ğırç āşam oldu muydu. Doğardı herkiş soba yök.
Kiminiñ bir kürsüsü olurdu, yok kômür nerde süpürge ataşı işde. Suların kenarından
büklerden çalı ğırdık, getirirdik çalıları. Ğanı varıdı, dörardık içeri basardık. Olanın
bir kôrüklü zobası olurdu, olmıyanın zobası da olmazdı. Ocağ vardı ocāmız varıdı,

145 ocağ ğayallardı. Kerpiç evler her evin ocā olurdu. Bāzi evin de kürsüsü olurdu şu
yeri eşellerdi tandırı şeyle kürsüyü ataş ğoyallardı zobası olanın. Zobıya da közü ğor,
edellerdi köz edellerdi, kürsüye ğollar çocuklar kürsüde oturullardı. He éliedi.
Kürsüsü olmıyan da kiminiñ bir kôrüklü sobası olurdu. Kiminiñ de heç olmazdı,
fāhırın de heç olmazdı. Ocā ataş ğayardı. Benim anacāzım ocā ataş ğoyardı babam

150 da davar gütmeden gelirdi ğarda ğışda ham çarī getirirdi ki babam ğardan bëyle çarık
ederdi ham çarık ederdi, ğoyun derisinden çarık dikerdi, ayakğabısı yok
babacāzımın. Ğoyun derisinden çarık ederdi bir hafda, hafdada babacāzım dikerdi
haftada, ğoyun derisinden. Dikerdi ayāna ip çorabınan yún çorabınan giyerdi gelirdi
ki burdan aşşā çahıldağ bālamış babamı davardan gelirdi. Ocāñ şo köşesine babam

155 otururdu şu köşesine iki Tene bizi ğısdırırdı. Benim bir ābım varıdı bir de ben
varıdım anacāzım da şu ortıya çö... ğuru yeridi, şurda bir çul var, şurda bir minder

var, ğalan yeri ğuru yer, palaz yōdu ki evlerde. Ğuru yerde. Yún yorğan olanda olurdu, olmıyanda pambuğ varıdı, pambuğ yorğanıdı. Bunu nēydiciñ soruncu bēyle?

Tarla uçu işde ded m, muĳdar dedim ya bayakdan, o muĳdar buranıñ āsı varımış,

160 Hacı Efendi varımış ben bilmem. Hacı Efendi'niñ şeyi yok dedi hanı Mahre yok bura dapılı dedi ya, o Hacı Efendi'niñ tarlasını hep gendi zimmetine geçirmiş. İki yüz üç cüz dönüm yüz elli dönüm beş şüz dönüm arāzi beş şüz sekiz züz dönüm arazi gendi zimmetine geçirmiş, kimsiye fāhıra parıyá vērmedi. Onnar da buoz tarla seapleri haĳ etdiler, çoru çocū meydana geldi Hacı Efendi ölüncü, onu buoz bunnar haĳ etdiler.

165 Eĳdiler ğızım. Onnar eĳdiler tarlayı haĳ etdiler, tarla onnara haĳ oldu tarla seaplerine. Bu muĳdar nēy tdi buoz, onnarıñ eĳd niñ vardı üsdüne gendi eĳdi. Onnar eĳdi gendi eĳdi, onnar eĳdi gendi eĳdi üsdüne baĳ. Güney mēydana getirdi o tarla seapleri ğazanannar, atmış ğişi mi ne miresci. Atmış ğişi tarlıe haĳ etdi davēnen.

Ğarer onnara oldu. Ayçiçā eĳdiler, ayçiçā mēydana getirdiler. Ğazdılar, ğırarĳana

170 ğazdılar eĳdiler bişdiler, günev ğıraĳana bunnar varmışlar buoz muĳdarıñ çocukları varmış, şo depeniñ ötü yanında varmışlar, günev kesme demişler. Buoz tarla seabi demiş ki biz demiş aha ğarer elimde, biz haĳ etdik tarlıyá ğarer elimizde. Ķeseñ ĳesmen, ĳeseñ ĳesmeñ derken bu muĳdarıñ çocukları sıkmış, tarla seabine sıkmışlar.

Sıkmışlar ğolundan yaralanmış. Yaralanınca gelme vurrum demiş. Biri iki çocuk

175 babası öleniñ, biri de üç çocuk babası, bir de ğoynunda hamile gelin dört çocuk babası ikisini de vurdu tarla seabi. İkisi de öldüler vurdu o muĳdarıñ öllarını. Baĳ

eliñ hem haķ etd dāvē tarlaları vardı, ... geliciydi. O da ķesdirmedi, ben haķ etdim
ğarırım elimde dedi ğızım böüK olay oldu.

Anlatan: Mustafa SARI

64 yaş

Derleme yeri: Ortaklı

5 Şehir ismi bura, bura Meri şehriymiş, hah Meri şehri. Mehre ordan gelme, hah Mehri'ye dönüşüyor. Şimdiki ismi de Ortaklı, hırırdiyan, hah Ermeni ismi.

Meri'den Mehre oluyor, sonra?

Ortaklı oluyor. Ortaklı olalı da yānı

10 - Şey nedenini desene, Ortaklı'nın nedeni de seksende su basdıktan sōna Ortaklı çııdı.

Hah, onu seksen doğuzlarda, seksen doğuz aralarında buriye sel basdı.

-Irmak Cihan İrmā daşması sebebiyinen

Buralar ded miz gimi ağaların eli şura, bunnar yıldı o selde. Şu camiimizin ikinci yapılması, burda ne var ne yoh hep götürdü o sel. Burdāki olan māzemeler ta
15 Erçene'nin altına götürdü Çālhan'a. Burda su tankeri varıdı, o su tankerini aldı ta Çālhan'ın altına götürdü.

-Şöle güvenik çalılarını topuynan aldı getdi ta böle yığılıydı. Ayçiçe çalılarını.

Aldı aldı getdi. Ondan sōna Ortaklı şeyine geşdi Ortaklı şeyine de neden geşdi.

Burda üç ā var, ortaklar ya, Ortaklı öle oldu yānı. Üç ā, Helmi Bey, Hayri Ağa derdik

20 Hayri Soydan o vardı, bir de Sālim Efendi vardı Sālim Bey. Ağa demek bey demek.

Şindi şöle de bi şey var, ağa ayrı bey ayrı. ... bey olamañ, beylik çok esgiden berli gelen şey. Sen misal çok fākirlikden zenginlia erişdiğin zaman saña ağa diyolar, bey

olamıyoñ. Öbür adam esgiden berli beyl ni sürdürüp geliyor, dedelerinden

atalarından berli sürüklüp geliyor. Beylik öyle oluyor yānı, beyl miz öle.

Anlatan: Medine YÜCEL

65 yaş

Derleme yeri: Emirli

- 5 Eskiden çocuklar hasta olduğunda nasıl anlardınız, ne yapardınız?

Ateşi çıkardı, ona da şuruP olursa onu içirirdik, yōsa. O damā düşerdi. İlaşlar vardı işde onnarda verirdik āzına. İşde şu papatya çiçea vardı onnarda ğaynaTırdık, nāne ğaynaTırdık, ondan sōna kekik ğaynadırdık. Bunnardan verdik miydi iyi olurdu.

Yaylaya gider misiniz?

- 10 Gēderik, yaylada da ğoyunnarımızinan meşğul oluruk, peynirini çalarık sāyarık, peynirini yaparık, çarşıya salarık erkekler satallar işde. Geçimimizi ondan sālاریk.

Hayvanlarınıza ne gibi isimler koyarsınız?

Hayvannarımıza işde sevd miz içinde bir mallar olur, meselā sevd miz şeyler, işde onnara da kimine sōleller işde, adlarını sōleller ğarabaş ğoyun, ger ğoyun, mor

- 15 ğoyun, ğō dēller.

Ger koyun bu hangi renk olur?

Şōle cızgı cızgı olur, çıbık çıbık suratlarında cızıı olur, onuñ ger derik ona. Sāde yüzleri ğırmızı olana da mor derik. Beyazlar olur onnara da ğarāç derik. Yüzü sāde ğō olur aha şeyle olur, aha şeyle. İşde cücüklerimi yemlerim, taviñ cücū çıłannara

- 20 cücük denir, civciv. Ondan sōnakiler acık bōyennere de ferik derik. Anaçları var.

Dağlardan ne gibi bitkiler toplarsınız?

Yemlik toplarık, keñger toplarık, pilav bişirmeniñ uçu. Yemlik toplarıK ōle dürerik açık ekmē. Ğuşğuş var, onu da düreller, ekmeknen yēller. He ekmeañ hamırını

yúúrúr saşda éderiK işde. Bekmezi meselā bādan üzümü keser getirirdik bir sala
25 doldururduk. Orda depelerdik, onu şerbet éderdik, şerbetini ocā górduk. Kesme
yapardık, basdık çalardık. Sucuk yapardık, ğırma yapardık yarmıye çekerdik. Şöle
bulğur gimi éderdik onuynan ğırma yapardık. Çobannarıñ azzıına goymanıñ uçu.
Böle dilim dilim ğorduk güneşde ğurudurduk. Ondan sōna bōz küleklere basardık.
Onnarı çobannarıñ azzıına ğonurdu. Ğuru bekmezinen teh yapardık şindikiniñ hani
30 kiraz reçeri ne yapıyolar ya aynı onnar gimi. Ğabağ dilerdik ğabānan ğabağ ireçeri
yapardık bekmezinen. Yok, şindi yok kine hanı kim yapıyor şindi. Bekmezinen
ğabānan. Şindiki yanı eriK ileçeri yapıyollar meselā, vişne ireçeli yapıyollar. Şindi
onnar yoğudu bunnar varıdı. E şindide bunnar var onnar yok. Tarhana yaparık he.
Sabahleyin kağarığ, ğazannan ocā suyunu ğoruk yavrum. Sōna yarmasını yığarığ,
35 yarmasını ğazana ğoruk, ğaynatırık, bişer ondan sōna kürā olur onuñ küreanen
küreklerik gözēl, içinde gözēl ezerik onu küreklei küreklei, bişdikden sōna. Ondan
sōna dama çekerek bunu, sōduruk, teşTe yūrruk. Ğatıını ğatarık içine, torbalara
doldurruk. Torbalara doldurdukdan sōna bōz iki ğün durur öyle, iki ğünden sōna
dama sererik. Naylonu açarık böyle dama onnan şöyle avcumuzunan alır alır vurruk
40 yere, öle sererik. Laylon yokdu çığlara serilirdi, ğamişden, ğamiş çığlar olurdu,
hasırın bir çeşidi işde o da. Onnara sererik.

Yün eğirdin mi?

Eğirdim, çorap yaptım onnara. Dararık, siler ğırğarığ yúnunu ğuzunun yúnunu.
Ğuzular güccük ğuzular olur. Onu ārrik, dararık, ārrik, darağda dararık. Ondan sōna
45 kelep yaparık, ārrik yinen. yinen böyle ārrik onu ārdikden sōna geri onu hoşlarığ.

Geri yētden bük̄erik bōzde. İki ğat eder bük̄erik. Geri iki ğat edip hoşluyok ondan sō bük̄erik geri onu iki ğat. Çif ğatını bük̄erik. Ondan sō geri yumağ sararığ, bunu çorap yaparığ, ayā ğeyilecek dizleme çorap örellerdi evel. Şindi g yen yok yavrum ayāmıza batıyo dēyi ğeymiyollar. Evelden giyerdik.

50 Ğışlık silef tarhanamızı yaparığ, ondan sō bulğurumuzu yaparığ. Ondan sōna ğış ekmeğlerimizi yapar yīyarığ. Ğayrı bundan sō bu mevsim ğış ekmea mevsimi işde.

Ğış ekmeğlerimizi yapar yīyarığ, yaza ğadar yiyecek. Tabi dolmalık biberiymiş, Patlıcanıymiş bunnar ğabak, bunnarı ğuruTuruk, ğış şeyi. Turşumuzu yaparığ, biberi toplarığ sarımsağlarığ meselā, bidonnara doldurruğ. Sirkesini leymūn duzunu onnarı
55 bir ğatarığ, duzunu. Leymūn duzu atarığ. Hee sirkiye onun heykāyesi çok. Sirkiye duruldurduğ bā bekmezinden. He baharda yazın. Şōle bidona doldururduğ. Bidona doldurduğdan sōna içine bāñ şu zilifleri olur ya. Teyeklerin üzüm teyeklerinin zelifleri olurdu. O ziliflerden toplardığ bir tutam. Onu atardığ, nohuT atardığ, çir atardığ, sirkeniğ içine. İşde boyalı şeker atardığ, bunnarnan sirkiye dönderirdik.

60 Elimizinen yapardığ. Yapdığdan sōna dururdu o sirke, güz geldi mi turşunun içine bırağırdığ. Nişeyi de būydeyi yīhañ, getirinğ ğazana ğuyañ. Onu da su ğuyañ üsdünü basdırınğ. İki barnağdan fazla olur. O buyday onda yeter. Hafdada yeter o buyday. Buyday yetdiKden sō şōle birini alıñ sıhañ baħañ içinden süt çıhıyor mu? Buydayın içi süd olur. O süd olur, onu sıhañ baħañ yetmiş. Çıhardıñ bir teşde ğuyañ, onun
65 şeyini acık yīhañ. O içiniğ kirli şeyi ğeder. Ondan sōna geri teşdin içine bırağınğ geri depelenğ onu. Depelenğ südünü çıhardıñ. SüTünü çıhardığdan sō onu doñ ğazanına, bir kepc ni buydayın kepc ni süzeñ. Onu bir doñ ğazanına dolduruñ. Ğedenğ gelinğ bunun suyunu deaşdirinğ. Üç ğün suyu deaşilir onunğ. Özeñ özeñ içine başğa su

dolduruñ. İçindea suyu süzeñ içine geri getiriñ başğa su goyañ, dolduruñ. Üç gün de
70 öle suyunu alıñ. Ondan sōna da bōz dabanda yüzünñ suyunu süzeñ dabanı ğatılır.
Onu ğaldırıñ torbıya ğuyañ. Torbada daşlañ. Şeyle ğurumuş hāline geldi miydi onu
şōle pōleñ pōleñ, yumruk gimi yumruk gimi ğoyañ bōle temiz bir beziñ üsdüne. Toz
gelmiyecek yere sereñ. Ondan sōna ıcık burħazıdı mı onu öfelen. Öfelēñ un eleanden
elen. Ondan sōna ğurutuñ, güneşe sereñ, ğurutuñ, ğaldırıñ, torbasına ğuyañ canım
75 benim. Heç çarşıdan bişiy almazdıñ biz. Hep onúynan yapardıñ şindi hep kilóya
bindi, çarşıya bindi. Her şiyimizi evden yapardıñ. Kōmür yoĝudu, sobanıñ óñüne
odun ğorduñ, arħıya kerme doldururduñ. Aķmın deller ğüpre deller, onu yaħacak
ēderik bizler he. Eķmek yaparık onúynan, fışğı işde. Bosdana da atarık, şōle topak
topaklarını toplar eķmek yaparık, yaħacak ēder eķmek yaparık.
80 Valla yavrum evel televizyon ne yōdu hēykāye verillerdi bōkler. Bir eve
toplanıllardı, beş daş oynardıñ tekgel, saklambaç oynardıñ işde. Geşler öle oynallardı
yaşlılar da oturullardı. Heykâ verilleridi onnarı dinnerdik.

Anlatan: Cuma GÜVERTİ, 64 yaş

Şemsettin Polat, 65 yaş

Derleme yeri: Kabaagaç

- 5 (CG) -Üretimimizi de diyek kine, üretme de ğara sabannan yapıyoduğ, ğara sabanıdı. Ğara sabannan da bir adam anca otuz ğırK dönüm yer sürüyodu. Otuz ğırK dönüm ğara sabannan yer sürüyoduğ yiğenim buña ekiyoduğ anca ğıt ğanāt, ben yetişTim geldim. Benim babam da yetişdirdi bi yedi sekiz çocuk, meydāna getirdi. ÇıharTıımız bu otuz dönüm yerden de yüz yüz elli silme buyda anca geçerdi elimize.

- 10 Zahramıza yetmezdi yānı

Kaç kilo gelir bir silme?

(CG) -Om bir kilō, silme om bir kilō. Çelik, silme, bir de ölçek var, ölçek de bir buçuk kilō, ölçek bir buçuk kilō yiğenim. Onnan çoban hağı vardı bunun içinde, ğoyunuğu güdüyo veyā camızını güdüyo veyā ināmizi güdüyodu, buna veriyoduğ.

- 15 Yüz elli silme buyda hepsi benim babamın evine ğalmıyodu ki, elli silmesini güdücüye veriyoduğ. Bir de biderlik ayırdıyoduğ ondan. Yāni ğırk çelik bulğur ğaynadırdığ. Çelik diyek, silme diyek naylá işiñe gelirse öyle yaz. Ğırk kilō yani işde om bir çelik.

Bak bu çıhan, yüz elli iki yüz kilō çıhan buydadan hoca hağından dūt, beğci

- 20 hağından dūt, berber hağına ğadar verillerdi yav buydayı.

(CG) -Berbere bile hağ verirdik, saçımızı sağalımızı tıraş ederdi, bundan berbere de hağ verirdik. Yāni yiğenim bunnar hatırıñda ğalsıñ.

Burda değirmen var mıydı?

(CG) -Dearmene en yağın biz siziñ orıya ğederdik, Erçeni'ye ğederdik.

- 25 Yok, ora da yōdu.

(CG) -Ora da yōdu da sōnadan yanı.

Bak güzel bir yer varıdı, güzel bir dearmen var Püsgül dearmeni

(CG) -Püsgül Dearmeni Banaklarıñ derik, su dearmeniydi. Ğānıynan gederdik. Üş
dört saat sürer tā gēder dā, Berit dānıñ dibine yaklaşıyoñ, biS gētdik yānı çocūduķ.

30 Berit Dā'nıñ dibi, Ericā yañın. Tombak, Tombā yañın.

(CG) -En azından otuz kilōmetriye yañın var. Ben dedeminen gētd m, babamınan
gētd m, eşşānen getd m afidersiñ. Ğağnıynan getdim, ğağnıyı yeğenim belki bilmez

ğāğnıyı. İki tāne hayvan ğoşarıķ öķüz, iki tene öķüz ğoşarıķ, boyundurū var ğağnı.

Boyundurā dañarıķ, onnan otuz çelik yüklerik, ğırķ çelik yüklerik ta orıya gēderik

35 işde otuz kilōmetre. Bōķleriñ yapdı seniñ bunu hocam, ha yiğenim belki bunnarı

bilmez. İşde yok o ğadar ekemezdik hocam. Ğara sabanıñ eñ fazla ğırķ çeliK eķer,

ğırķ dönüm, senelik. İki çif oludu muydu sek̄sen çeliK eķer, hee sek̄sen dönüm,

bundan fazla yapılmaz mümkün deal. Ben yapdım yetişdim yapdım. Bir çif oldu

muydu ğırķ dönüm yapardıķ yiğenim, iki çif oldu mu sek̄sen dönüm, yüze varmaz.

40 Tarlalarıñ bi yanını velhan edeller durur, velhan edellerdi, onu öbür seniye ekellerdi.

(CG) -Ek̄med miz yere onu sürerik, velhan ederdik, yařadıķ, bu da yaşadı ben de

yaşadım. Benden bundan birğaç yaş da bōğüm ābi. Yanı hepsini górdük yanı

bunnarıñ, ğānıyı bak yiğenim bilmiyor mesela. Ğānıya iki tene öķüzü ğoşardıķ ve yā

camızı ğoşardıķ, bizim burda gözel camız vuruşdurullardı.

45 (CG) -Heye, Erçene'de olmazdı Çālhan'da olmazdı. Bizim bura su varıdı, ha, camız.

He Erçene'de olmazdı Çālhan'da Erçene'de su olmadıñdan camız olmazdı. Ha

camızlar suya girer yatallar. Aynı şu şeyler televizyondā şey var ya.

řimdi yiğenim deal sen bile bilemeñ camız vuruřdurdūmuz.

(Vuruşdurdūnu bilmem de camuzları çok iyi bilirim.)

50 (CG) -Biliñ de vuruşdurmáy bilmeñ. Buynuzlarını yonardık pıçakların ki birbirine batsıñ d y. Bèyle vahşice hareketler olurmuş demek ki işde. Pıçānan buynuzlarını yonardık misal ŞemşitTinnen ben camızım var vuruşdurucúyk, ben de yonarım bu da yonar. Bak bak yanı vahşice bir şey.

Peki, acı çeker miydi hayvanlar?

55 (CG) -Çekmez olur mu hocam yav, bèyle pıçak gimi oluyo ucunu şımşediyok, yırtardı derisini hayvanıñ.

Hangisi guvalarsa öbürü kaçır, kaçarken eğer neresinden gısıkdan Tağdı mıydı havıya galdırır, yırtar garnını, yırtar.

60 Belki de yiğenim biliyo deve güleşlerini. Televizyonda izliyoñ. Bu camız vuruşdurma da oña benzer bi şey işde.

Peki, doktor yokken ne yapardınız?

(CG) -Doğdur nêrde, yok yok.

Onda köy ebeleri olurdu bak, köy ebeleri.

(CG) -O da yoğudu Hacı Şemşitdin sen nêytdiñ o daha dünkü yav. Daha evelkiler 65 benim amcamıñ biri, gānıya yüklemişler artık ganser miymiş hasdalı yok veram miymiş, Hacı Omar var Sürmeli'niñ babası, Hacı Omar derdik benim amcam varıdı, yaşlı ben bilmem, dünyāda bile yōmussum ben, altı aylımıssım o öldúúnde. Bunu

gānıya bindirmişler, hava deaşımine gelmiş asgerden, Elbisdan'a götürüyolar.

70 Elbisdan burıya on yedi kilōmetire. Gānıynan götürüyolar yarı yola varınca orda mefāt ediyo adam. Geri dönderiyolar gānıyı. Cenāzesini getiriyolar. Ulaşım yanı doğdur buyıdı yeğenim. Elbisdan'a götürücük de Elbisdan'da innesini, ilacısını, tedāvisini... Zāten Elbisdan'ıñ esgi devlet hasdānesini bilirmis z bilmez mis z, anca

yiğirmi otuz gişi alır benim bild m. Tā o Ğızılcaoba ded m yêrde. Şindiki esgi çocuğ

hasdānesi etdiler gördūsáaz. Ora bir üniversite hasdānásı oldu sōnadan yaní. Bèyle

75 bōK göründü bize. Ha oña göre düşün diyom yāni. Ha hasdalımız da tedāvimiz de
buyudu yiğenim sōna biz yetişdik geldik. Ğoca Ğoca delānni olduyduk, ebe verdiler.
Ebe bize bi yerimiz ārıdı mıydı bir hap verirse verir, yōsa işde Avşın’a hasdāniye
gediciñ derdi.

Ne gibi otlar kaynatılırdı hastalara?

80 (CG) -Ebemkömeci dellerdı, deal mı? Şu gömlek dúğmes mi dúğmes mi çiçekleri
olurdu onun, ondan içirillerdi. İşde şu halen var, ısırgan otunun adına ne dēller, bir
isim veriller biz ısırgan otu derik, ondan da yaní yapallardı.

Bir tāne bak şey de itburnu da içirillerdi. Ğırmızı Ğırmızı itburnu deller oña. İtburnu
başğa, Ğuşburnu başğa.

85 (CG) -O Püsgül dearmeninde olur o itburnu ded m. Buralarda da olur da, ben de
görmedim de olur dēller yāni. O Püsgül’ün orda bōrtlen derik üzūme beñzer yāni.
Üzümün güccükleri olur ya. O Püsgül dearmeninde olurdu bunnar genellikle yaní.

Bèyle üsdüñe deadimiydi seni Ğapar afidersiñ köpek gimi bèyle. Cızar bèyle elbiseñi
ossuñ veya eliñi ossuñ tikení. Çok acāyib olur.

90 Hiç babalarınızdan dedelerinizden seferberlik, savaş anılarını, hikāyesini anlatan var
mı?

(CG) -Aynen benim babam dört yıl asgerlik yapmış birinci dünyā savaşında,
Almanya’ynan Rusya’nın birbirine Ğarışdı zamanda, dört yıl yapmış benim babam,
asgerl . Annatırdı işde, aç ĞaldıĶ ölüm derdi. Yemiş ağaçlarına derdi, gece bèyle

95 değnea atardım nöbet dutarken derdi inciriñ sesini d nerdim derdi, pat dəyi düşdü
müydü derdi. Aha hep bu da duymadı belki de. Onu diyó, şeyle eliminen gece
yoklarım, gózüm görmüyo etmiyó ışıķ yōķ lamba yok diyo. Onu alırım ısırdım
mıydı dodāmıñ derisini ğavladır diyo. O inciriñ hamı eylēmiş. Gendi de şeyde
asgerlik yapmış. O Adapazarı'nıñ bir ilçesi var DüSce'niñ nēñ, deniziñ kenarında
100 Aħcaķoca'da. Bir gün derdi, yav emmoğlu adama ālardım yav inan ki. Nöbet
dutuyom derdi, bölüK ğomutanınıñ mı tabur ğomutanınıñ mı nöbetini dutuyom dedi.
Ğapı açıldı dedi, zōhūr zamanı dedi. Asger ağa dedi hanımı, dedi, buyur aPla dedim
dedi, oruç dutuyoñ mu dedi, dedi. Yalan sōliyemedim dedi, yok dutmuyom dedim
dedi. Nerden dutuyum, eķmek bulabiliyom muki oruç dutuyum diyo. Aha şuvadar
105 şuvadar ğumanya veriller diyo, ğumanya dēllerdi. Ğumanyayı bölüK ğomutanı
beķler diyo, kimse yemeyecek der diyo. Gelen yemek ney diyo, mercimek çorbası
diyo. İçinde iki ğabık çıkmaz mı ola dəyi diyo. Ğalanı su diyo. Kōşesinden
kenarından ğumanyayı ısıtırken ğaparken mercimek çorbası gelmeden biter diyo.
Bōle zelil çok diyo açlık çekdik, dört sene yapıdıımın zararı yok, aç ğalmasedık diyo.
110 Geldim ki yörür halım yok diyo. Dünya var evime geldim ki dört sene sōna diyo.
Dört seneden nādar haşlık göndermişler burdan biliyō, amcalarım, babası da yōmuş.
Ösüzümüş, evliymiş gerçi de. Dört senede ğırķ lira para gelmiş adama. Geldim ki evi
dātmışlar diyo, anañız getmiş babasının evine diyo. İki tene de ösüzüm varıdı biri
anamıñ biri de ğardaşıımın çocū diyo. Onnar ēyle rezil kepaze aç ğalmış diyo. Hemi
115 ben çekdim hemi evim çekdi diyo.
Ekinler biçilir, anadutlar toplanır, onun yerine geri dırmık çekilirdi sen dırmı gödüñ
mü? Bilmeñ heralda? Biz öķüzünen gem sürerdik, biçeriñ patosuñ yapıdı işi ēyle
yapardık.

(CG) -Gemi bilmeñ deal mi sen, şeyle yetmiş beş birer metire eninde taķda ikişer
120 metire uzunnūnda taķda altlarına diş aķallardı, gem dişi sen bilmeñ lāzım. Dişlerini
siziñ Erçene’de yapallardı. Öķüz at ha, çok bir deaşmez yānı.

At abuk giderdi, öķüz ār giderdi o ondan çok sürerdi.

(CG) -Afidersiñ yiğenim sōlemesi ayıp şeile bir dutaķ vardı altına pislerken dutardıķ
götünüñ āzına, buydanıñ içine düşmesiñ deyi. He dutaķ yanı adına dutaķ derdik.
125 Babam öķelendi mi ula ölüm dutā niye almıyoñ derdi.

Hayvanların hastalandıģını nasıl anlıyordunuz?

(CG) -Biz tedāvi ediyoduķ. Bir de Avşın’da işde eñ soñ benim yanı yetişip geld mde
bir o ġaraġoluñ ötü yanı bōründe bir Ali emmi mi AhmeT emmi mi varıdı?

Ahmed Ahmed, Baytar Ahmet.

130 (CG) -Baytar etdiydik yanı baytarlīnan bir alāķası yok da adamıñ. Bilirdi yanı
tercūbe edinmiş adam. Bāzı bir hasdalandı mıydı meselā bilmem domatis salçası ġuy
dellerdi, ilaş da buydu ġardaş sañki.

Hayvanın hasta olduģunu nasıl anlarsınız?

(CG) -Hasda oldu muydu yemezdi ġara ġara düşünürdü verha, he ġımıldamazdı
135 hayvan yerinden.

O da eyle amel olurdu yav. O da amel olurdu.

(CG) -O da isal olurdu yiğenim, aynı insan gimi. Yanı hayvan da insanıñ benzeri
yanı, ben eyle tahmin ediyom.

Buralarda kız alıp, kız verme nasıldır?

140 (CG) -Aķrabalık ilişKileri ġarman orman, hepinden de olur. Bāzı yerlerde seniñ
meselā, dōruyu sōledim, bāzı yerde birbirinden ġız alıp vermezler. Meselā esgiden
dēllerdi yaħın aķraba evlil yapmañ dēy, bizim burada dellerdi. Çocukları saħaT

oluyo, ğan uyuřmazlı mı oluyo dellerdi bilmem ne dellerdi ěyle bi řeyler dellerdi
yānı. Tercih etmezlerdi. Emmiızını, dayı veya işde yaĥın akrabāları. Emmi ğızı,
145 emmioğlu ve yahut ki işde dēyzesi ve yahut dayısı işde bunnar akrabā evlil ni bizim
burada haĥğatTen tercih ětmezlerdi yānı. řimdi hālen de ěyle de diyebilirim yanı.
TıP da bēyle diyor deal mi yiĝenim? ěyle dellerdi bōKlerimiz. Dūĝunner ben bilirim
ki benim bōK āb miĝ dūūnū beř ğūn ĥalındı. Beř ğūn dūūn ĥaldılar, bu milleti nayla,
o zaman taşımacılık bile yōdu. Tā Elbisdan'ıĝ Ğandır derik, Ğandır Barajı'nı duyan
150 sen hocam, orada bizim akrabālarımız varıdı, ikiĝun yol ĥeķer dūūne gelillerdi
yōriyerek yahut ki atınan yahut ki afidersiĝ eřēānen. Ericek'de akrabāmız varıdı,
ordan burıya gelirdi yirmi kilometre. Berit Dā'ĝ dibi işde.
(CG) -Arıyom ki ĝapıda isim yazılı, meselā Helmi Soydan'ıĝ dayresinde ĝapınıĝ
ūsdūne řo pavraz mı neyise oriya etiket yapıřdırıyor, Helmi Soydan. Pavraz, ĝapınıĝ
155 baķ aha şo ĝapınıĝ şeyine pavraz denir, annadı hocam, onnara ĝapı pavrazı derik.
(CG) -Nēř ĝörüyoĝ, babanĝ nēř ĝörüyo, nēriye getdi, gitdi bařĝa, seniĝ ded ĝ baĥ
ĝitmek bařĝa, hormonsuz bu yānı. Oriĝinal işde yānı, hālen daha biz bilene
ĝullanıyoķ yanı bu kelimeler belki de on sene y m sene sōna bunu terkedecekler,
iřallah olmaz. İşde řeyde bi ĥocuķ var, dā yeĝi dilleniyo, ben bēyle dōrdūncū ĝatdan
160 dean... baĥıyom. Helmi Soydan'ıĝ dayresi, deaniyom, ben hālen daha da dilimi
ĝullannım amma bāzı yerde ĥeķimser ĝalırım bāzı topluma ĝird m zaman o topluma
uymaķ isdiyom, uyuyom. Uymadım mıydı şindi deaniyom desem diyelim ki
İsdambul'ıĝ bi sosyete yerinde veyahut ki Aĝĝara'nıĝ bi yerinde baĝa ĝülüřūller baķ

yav řu adamıñ ğonuřdūna deller. Deller hocam, hocam deller. Temam ğabil ediyom,
165 benim Tűrkce'm diyom amma űteki ğabil etmiyo hocam, eyle deme. űle toplum var.
Baņa dēmeņe heğ gerek yok, sen de biliyoņ ne demek isded mi, bu lafı yānı benim
dēmem sen de benim ğadar biliyoņ ne dēmeK isded mi. Nerede nazik ğonuşulur
isdiyo yāni. Eved efendim, ben dűrt sene ğaldım Suudi Arabisdan'da Lazlarnan ben
ęoęcak onnarnan dađılırdım. Onnar ğulűřűllerdi benim laflarıma. Onnarnan
170 gezerdim, ğederdim, gelirdim, yeni nāzik Tűrkcelerini diyek. Onnar baņa ğűlellerdi.
Ben derdim ula arđadař niye ğűlűyoņuz baņa siz Laz'siz ben de Orta Asya'nıñ
Tűrk'űyűm, ben sizden cinsim derdim. Siz derdim Laz'siz derdim.

Anlatan: Dönüş KILIÇ

63 yaş

Derleme yeri: Hüyükli

- 5 Ğaç yaşında geldim ğızım, ben ğaç yaşında geldim kine! Ben oħuldıyadım daha üçüncü sınıfdıyadım on dörde yeñi girdiydim. Evel öliyedi öle ğıza sormazlardı fikrine mükkrine soran olmazdı ğaldırır verillerdi hanı bir temiz aile eyi ayliyese o da tábi şansına ğalmış iş. Ğaldırır verillerdi öle sorma etme yōdu ğuzum. Şindi de ğızın ırzası olmadıktan sōna ölanın rızası olmadıktan sōna evlilik yok. En güzeli o zaten.
- 10 Evel ney biliyoduĸ ki annem. Yani öle işde beni öle görücü usuluynan verdiler. Ğayınbabamın bir dostuymuş, ğayınbabamıS ırahmatlik. Allah yatdī yer nur içi ossuñ, çok eyi de bir adamıdı. Beyā bir ğalebel di, ğaynımız iki dönem muħdarlık yapıdı, yanı yemek bişirmesini bilmezdim ben daha ğaynım öğretti yemek bişirmiyē. Öbür ğanımız avratlarıynan ğaynımız ekmeĸ etmiye gidellerdi, evel o ğızım somun
- 15 yōdu şey yōdu. Hafdada bir teş ekmeĸ edellerdi. Bir teş dēyşin iki satırlıĸ ekmeĸ yūrurduĸ. Satır dediklerimiz de onar kilō alıyo, o hafdıya yetmezdi geri. Baña dellerdi ki ölen yemā bişir dellerdi ekmeĸ edennere dellerdi. Dedim ki abi dedim ben ney bişiriyim dedim ırahmatlik ğaynımıza. Hanı benim de anamnan babam ayrılmış, ebem beni yanına almış baña yemek bişitdirmedi etmedi. Oħula getdim
- 20 oħuldan geldim, önce sekiz doħuz yaşı on yaş arası ğedellerdi oħula, şimdi güccüK yaşda gediyor ğuzum, on yaşıyanādar ilkoħulu bitiriyon. Ben on üçümde üçüncü sınıfdıyādım, geĸ yazıldııydım. Ğaynanam şey dedi ki ğaynımız ırahmetlik tavıya dedi yā ğoy dedi, tavıya yāyı baña ğoydurdu, suvanı dōratdı sizin oralarda ne deller bilmem de salçalı pilav deller, dibine yakma deller. Her yerin bir yöre bir şeyi var he.
- 25 Suvanı ğavutdurdu, salçasını ĸaldırdı, suyunu bol atdı, içine patatis atdırdı, geĸmiş

gün; heralda. Dedi ki bunun da biraz ğaynasın hallolsun suyu dedi bilmiyom çünkü ırahmetlik başımda diñeliyo amma beyā bir ğaynadı bunun duzuna bak dedi duzuna bakdım abi bir de sen bak dedim ırahmetlía ğaynımız çok eyidi Allah yatdı yer nur içi olur işallah. Bulgurunu ğoy dedi ğızım bulgurunu ğoydum böyle yanı ğaynanamız

30 belletdi görümmüz belletdi. BiriciK görümümüz vardı Allah razı ossun o da öte tarafda, o belletdi yanı iş bilmiyoduğ aş bilmiyoduğ. Şindi ossa deller kine ğocıya gelmiye biliyon da iş bilmeyi bilmiyon mu deller amma şinde teleyzon vār ne biliyim yemek kitabı var, her şey var, her şey öğreniyollar güccük yaşdālar hee. Amma biz bilmezdik anca bir de yapırdımadılar da bilmezdik. Öle öle bir günümüz geldi geşdi

35 işde. On dörd om beşimi bitirdim miydi olana om beşi bitirdim mi ola bitirmedim mi ola ilk olan meydāna geldi Hüsiyen. He o meydana geldi Allah razı ossun senden de onnarı görümümüz ğaryolamı nēmi hep görümümüz düzlerdi. Öle böyle bir gün geldi geşdi ğayna ğaynımızgil iki dönem muhdarlık yapı başımızı bulamazdık yanı yemek bişirmeden şey tmeden Allah ırazı ossun görümümüz iki dağgada

40 ğayınbabamızıñ sürüynen ğoyunu vardı iki dağgada misavir geldi miydi şindi milletin arabası çok gelen geri hemen gediyo. Evelden bir sayım yazmıya gelillerdi evleri yazmıya om beş gün durullardı. Candarma geldi mi yemā yemedi getmezdi. Görümümüz hemen bir ğoyúnú ğuzuyú yatırırđı, keserdi iki dağgada yemek çıhardır öñüne verirdi. He görümümüz vardı perişan olmazdık yanı öle böyle bir gün geldi

45 geşd . Yim beş sene mi yiğirmi iki sene mi üç ğayın avradı beraber durduğ bir evde.

Birer tene yatağ odamız vardı.

Hiç kavga etmediniz mi?

Etmedik, bir ğaynımız avradı vardı onun bir ğızı vardı, ıcık, onun Beyhan dēy bir ğızı vardı dāñsizdi benim olannan biraz dōşüllerdi. Ölüm niye dōşüyon işde idāre et,

50 Beyhan şöle bõle. Ana derdi o da baña küFûr ediyor tama derdi, õle bõle heç
ğaynımızñ avratlarıynan dõşmedik de onun yüzüne bazen bõle şeyderdik atışırđık.
İşde senñ gızñ küfûr ediyo, nêydiym o da işde şöle ediyo bõle ediyo derdim de gene
çoK ēyidik. Şindi ossa hırtlak pıçak dõşûr saç başa girişiller. Heç imkân yok yani
ğuzum şindi günümüzde bile kômüzde bile yaşıyan yok. Õle bir gún geldi geşdi işde
55 benim òlan arħa arħıya ğaç, yedi çocúúm oldu, en güccúK gızım iki buçuk
yaşındıyadı babası mefât etdi. Ondan sõna da işde bu evñ dabanını yapırdıydı
rahmetlik, ğalanını da bõK òlan orta oħulda oħuyodu işde Maraş'da oħuyodu om beş
tátiline geldi çocuk. Dedikine yemāmizi yedik babasıynan oturuyok şeyle, babasının
adı Hüsiyen'di de benim òlanñ adı. Baba dedi góryō om beş gün nerden geldi
60 nerden geşdi dedi, ğış günü heç bilemedik dedi. Üç günñ ğaldı dedi om beş tatili
bitmiş, çocuk ta Maraş'da oħuyo ortoħul lise oħuyor, demedi ki òlum senñ gúnñ üç
gün ğaldı amma benim gúnúm bir saat bile ğalmadı dēmedi. O āşam Allah rahmet
eylesñ ğalp ğırizi geçirmiş, oña da bir ğar yāyor bir ğar yāyor, bir ğış, bir ğıyemet,
millet de zāten araba yok yollar ğapalı evel ğış mı, şimdi ğış mı var ğuzum, dālar
65 gimi ğar yāyardı. He zorunan gótürdüler amma dokdur demiş başñ sağussun demiş.
Ondan sõna çocuK işde orıya oħudu, orıya bitirdi. Ğonyı'ya ğazandı iki yıllık şeyi
ğazandı orıya bitirdi ondan sōda işde gızlar ufādı arħa arħıya dōrt tene, üş tene gızım
varıdı. Allah razı ossun òlan da öbür çocuklarımı oħutdu üç òlum var dōrt gızım var.
güccükler elñı öper bir güccüym var zāten senñ gimi. Bõle bõle bir geldi geşdi işde,
70 yolmıya da getdik ğuzum ğazmıya da getdík ğuzūm. He motur evde dururdu süren
yōdu. Ğızlar ıcık bōdüydü azzıy şeymize alırdık ney onun adı ğoltúymúza alırdık tā
arazimiz de yırak, yolmıya gederdik, ğazmıya gederdik. Her gün geldi geşdi
hangısını ānadıym.

Öğrenmedin mi motor sürmeyi?

75 Öğrenmedim, şimdi diyom kine şindiki aqlım ossa şindiki aqlımı beanmiyom gızım
şindi ki aqlım ossa diyom öğrenirdim, bak motur duruyodu yayan gediyoğuk yanı.
Arazi de beyā var çok uzak bizim araziler. Ta bu aralardan daha ireliye gediyoñ. İşde
sulu yerlere mısır ekellerdi. Mısır sōnadan çıkdı da pancar ekellerdi. Fasûlya
ekellerdi, ayçiçē ekellerdi, susuz arazilere de buydı arpa, nohut bunnar ekilirdi. Öyle
80 böyle bir gün geldi geşdi amma nēle geldi geşdi onu çekennen Allah'ınan çeken
biliyor. Ŗle bōle bōdü çocuklar. Ŗlan everdik gızları gelin eyledik, Allah'a
Elhamdülillah bir Ŗlum ğaldı o da ışallah everrik.

Ğızım bayramlar nēle sürerdi evel ne biliyim sabahınan bayramda sabahınan erken
şōle belli bir evler namaza ğetdi miydi namaz cōmātini belli bir evler getirillerdi işde
85 on ğişi, altı ğişi herkeşe ne düşerse. Ne yapıcıñ belli bir yemek yapıyoñ etli yemeK
oluya datlısı oluyo sütlüsü oluyo. Misal önceden ne varıdı ğadıyaf sōnadan çıkdı
oĭlavıyanan açallardı hanım göbā dellerdi, burma dellerdi hanı yufĝa yufĝa açıyollar
içine ceviz serpiyollar fındık ceviz herkeşin elinde ne bulunursa onu yapallardı işde
ne biliyim. Herkeş ne biliyosa, evinde ne varısa onu çıĭhardıllardı amma şimdi kaçdı.
90 O camidēni şindi yemā getiren de yok. İki sene oldu o da kaçdı önce Ŗle getirillerdi.
E gözel bōKler güccüKler bōKlere el öpmiye gezellerdi. Yanı he o eve o eve
akrabāya işde yaĥın ğomşunuñ. Ğayrı o da kaçdı ğuzum. Sen sen ben ben ğaldıñ çok
nādir ğaldı yāni. Evel bayramlar da datlıydı, düunner de yidi. Yanı ne biliyim şindi
düune gediyoñ, düunnerimiz olurdu yanı ğadın ayrı oynardı erkáK ayrı oynardı.

95 Beraber oynasa bile herkeş birbirine ileşmezdi. Allah ğorusuñ şindi ğızım ğadın
erkák ğarışık oynuyolar. Eñ azından bi şey yapamasa ğöz tacizi yapıyo el tacizi
yapıyo. Esgi gibi yāni yokdu, esgiden dōruluk varıdı, sevgi varıdı, sayĝı varıdı,
ĝüven varıdı şimdi heç ĝüven ĝalmadı. Ğözünĝden ĝözünĝe ĝüven ĝalmadı.

Pinnā girdim pinn temizliyem d y tavukların pinn ni d y işde siz geld z.

- 100 Filânın çocúy oldumú dellerdi kine aklıma geliyor kele anam gızamık var çiçek var sene de bir yol bilemediñ iki senede bu gızamık çiçek gelirdi guzum isdemed ñ ğadar Allah muhafaza bebekler öldü, çok öldü. Yanı nēle d ym bir kōden beyā bir çocuk öldü. Aşı yokdu heç aşı yokdu aşırı heç bilmezdik. Ben bir yol orda aşı vurdurdum, bir oñulda aşı vurdurdum bir de muhdarlā geldi vuruldu sōna sōna beyā
- 105 bir sōna çıkdı aşı. Ğapanırdı hanı afēdersin balĝam dutardı buĝazı ha ilaç yōdu doĝdura getme yōdu aklım yetd ğadar. Dellerdi işde esgiden ta esgiden büyüklerimiz atalarımız bunu yapıyo dellerdi. O çocuk sōna afēdersin iltābinen ĝan sökerdi. Şindi ossa yürāımız düşüyor benim elim ayāma dolaşır baĝ. Onnarı gördüm Elhamdülillah yaşamadım, çorumda çocúúmıda olmadı zaten çocuklarımda aşı
- 110 çıkdıydıda. Şindi insanın eli ayānana dolaşıyo en ufaK bir bi şey oldumuydu. Elhamdülillah devletimizden doĝdurumuzdan Allah oñuyannarımızın ömrünü uzun ēylesin. Allah'ım daha çuvaltsin Yaresulallah. Doĝdura vardıñ mı bir güven evelallah da bir güven oluyo önce o yokdu.
- Sınıkcı olur, sunuĝcu olurdu gedellerdi gızım çekdirillerdi. Adam taĝdadan yontardı
- 115 işde çekerdi. Sabūnunan ondan sōna yımirtanın ağıynan cumbar yapallardı bu cumbar yok mu? Onu tabā gollardı o sabūn var sabūn yeşil sabun vardı önce gene var şindi de o yeşil sabunu pıçāñ ucuynan şōle yüzellerdi yanı yüzeller dēysin ince olsun d y ĝazıllardı ĝuru sabūnu. O sabūnunan o şeyi yumurtanın ağını doĝhullardı, onu cumbar yapallardı. O ĝırık yere gollardı, onu dedem de bilirdi de ondan biliyom.
- 120 Ondan sōna bezi bōle sarallardı mismillah ĝırıysa şāyet. Taĝdıyanān bōle bu yanna taĝda gollardı o yanna elnen yapma taĝda taĝdıya da bōle sarallardı. Nēle dutuyó

nēle dutmuyo orasını bilmiyom, ōle gēdellerdi ezik dellerdi incimiş dellerdi. Oña da çekellerdi sabūnnallardı dūlbet sarallardı ney varıdı ki yavrum.

Doğumlarınızı nasıl yapardınız?

125 Evde yapardık doğumlarımızı. Ben altı çocuymu evde yaptım misal. Daha ben bugüne geldim işde en güccük gızım var.

Yardım eden oluyor mu?

He arhañdan yardım eden oluyo, yardım eden olmazsa doğuramañ zāten. Evde yapdık doğumlarımızı. Biricik en güccük gızım var onu da Elbisdan'da sezeryan
130 oldu, sezeryannan doğurdum.

Peki, size doğumdan sonra ne yemek yedirirler?

Ne yemek yedirillerdi gızım hatize deller bekmez hatizesi yedirillerdi tereyāyınan onu şeydellerdi yenmezdi Zaten de benim buğazım kötüydü ben yiyemezdim de yiyenler vardı ölçeK ölçeK tabağ tabağ yiyen çoğudu yanı. İşde tāze yāyınan yayı
135 eritillerdi bekmezi gollardı, onun içine yımırta gıralardı yedirillerdi. Ne biliyim işde özel yemekler olurdu. Önceden hoşmerim dellerdi, ununan yapallardı. Nasıl yapan? Suyu gaynadıñ gızım yok estāfurullah. Yāyı goyañ eritiñ biraz yā goyañ eritiñ tereyā goyañ eritiñ, ertdikden sōna biraz su goyañ. Evel ōliyedi şindi heç yemiyollar heç yapmıyoğ. Ondan sōna duzunu atañ. Biraz onu şeyden tabi az goyañ suyu, unu goyañ
140 onu doñuñ èyiden èyiye. Doñdukdan sōna da biraz azısa az çōsa çok suyunu ilāve eden ondan sōna onu garişdirarak bişiriñ. Onu bir tabā dōkeñ yaygın bir tabā, tereyānı eritiñ, cevizli seven oluyosa tereyānıñ içine ceviz goyallar hafif şōle püfsürüller gavırılar onun ortasına dōğkeller onu yediriller işde hatize, hoşmerim ne biliyim. Yımırta, bekmeziñ içine yımırta dediğ me gaygana dellerdi önceden. İşde
145 şondan şundan yapıp yedirillerdi evel ne varıdı gızım şindi yiyecek çıkdı. Gaygana

da deminki ded m yāni işde. Yāyı eritiñ yımirtıya gıyañ yımirtıya da gırañ doñuñ
tabağda onu gıyañ onuñ üsdüne beğmez gıyañ beğmezinen onu gıyinatıñ eyiden eyi
onu dökeñ oña yumurta gıyğanası deller. Evel yavrum bōle bahçe yōdu elma yōdu.
Elmalar ta nerden gelirdi bir elmiya beş altı çocā bölüşdürürdük dilim dilim. Şindi
150 çocuklar ufā verdiñ miydi alimallah torunnar galdırıp atıyor bu ufağ almam d y
misal. Evel biricik elmiye ben biliyom dört beş çocā benim zamānımda dört beş çocā
birer dilim verd mi. Oña gānāt edeller şindiki çocuklarda gānāt yok, yok gānāt.
Önceden hanı, şimdi çocuk yapmıya da millet gırhıyor, biriniñ esgisini de biri
gèymiyor. Biriniñ esgisini biri g yerdı gızım şimdi ayıplık oldu dizlerine yama
155 vurdurur g ydirirdik. Bağ varlıklıydık. Bizim iki gız var biri böüK biri güccüK birisi
işde daha beşin içinde birisi de ikinci sınıfa gèdiyo. Ben diyo aplanın esgisini mi
g yicim diyo, apla yāni. Birbiriniñ esgisini geyellerdi olmuyo d y olan olmıyana
verirdi, dizini yama vurdurur g ydirirdik gızım şimdi imkânı mı var. Ötān benim bir
torun var, şurası yıhılmış, acer şey gel ölüm dedim orıya babañ bir arma alsın da
160 yapak dedim. Babāne diyo arma mı yapışdırıcın buriya diyo şimdi çocuk baña bōle
hanı.
Şindi moda oldu armalar.
He dōru sōlüyoñ, ōle moda oldu. Evel biz onnara yamalık derdik işde vururduk güzel
g yellerdi. Ōle işde millet Samana bañıyor şimdi. Şindi bolluğ ne biliyim evel hatir
165 vardı göñül vardı, şimdi hatir göñül kaçdı. Elinde varısa gızum hatiriñ sayılıyor,
elinde yoğusa hatiriñ sayılmıyo. Allah şimdi gurban oldüm Allah kimsiye
yoksuzlúynan terbiye èylemesiñ çok zor. Olmıyanın derdi bu devirde çok zor. Olan

ekmāni işini önüne ğatmış gediyo. Olmıyan Allah vere de tōkezemiye ğolundan
dutup ğaldıran olmaz ğayet ğıtaladı. Ha biraz kōlerde var Elhamdülillah bizim buralar
170 daha éyi de başğa şehirlerde sen sen ben ben. Ne ğözel bişirirdik olmıyana tabağ
tabağ ğötürürdük. Şindi aman ölün diriñ de onu bekliyo ğuzum. Ha ğuru verirsen
veriyon onu da utanarağ veriyon. Evel tabağ tabağ yemeK ne verirdik. Havadan
ğapallardı olmıyan evel yoksuzluğ çödu. Elhamdülillah fākir yok elhamdülillah, fākir
deyi şeytana denir de. Millet ğediyo çalışıyo eviniñ içi dopdolu ediyo ğuzum. Evel ne
175 varıdı kine bir çavdar ekmānen buydayı buluyollar da ğazana ğoyolarsa ne mutlu.
çok billim yā olmıyap da olmıyan fākirlerin suynan suvanı ğavurup da salçasız
bulğuru ğoyup yiyeni çok billim. Ŗle ğuzum işde. Aklımda bi şe ğalmadı.
Çarığ ğeymedim ben de lasTik ayakğabı ğeydim. Sōna laylon ayakğabı çıktı
rengārenK o da kağdı da. Şōle terlik mürlük nerdiyedi yōdu ğuzum yōdu. Ha ğetdiñ
180 bir Avşın derik şehir misal bir misāvirlia neye ğetsiñ şindik milletin elbisesine ğöre
ayakğabı var yānı. O lasdiğinen de ğetd miz yere ğederdik yanı.

Sütten hayvancılıktan neler yaparsın?

Neler yapardık, südü sāyar bişirirdik, yōrt çalardık onu fişā ğoyar yayardık. Evel
satma yōdu olmuyannara yānı yā verilirdi ğuzum yōrdunu yōrT, südünü süt verilirdi.
185 Şindi bir satma çıktı millet heç vermiyo olmıyana. Olmıyan da ğāyet azaldı da. Şindi
her şey parıya dōküldü. Ondan sōna peynir olurdu, çökeliği olurdu ğızım onun.
Ġaldırır süt ğötürün sütlaç bişirir, sütlü şōra bişirir, şindi kağdı onnar şindi yemek
çeşidi çuvaldı. Evel yemek çeşidi ne ğeziyedi. Evel bor bosdan da yōdu bōle yokdu
zepze canım. Olanı ıcık ğıdım sıdım, şehirlerde de buadar yōdu Elhamdülillah şindi
190 bolluğ. Olan alırdı olmıyanda nērden assıñ. Erişde keserdik şindi makinesi çıktı evel
evde kesilirdi erişde. Erişdiye evde kesellerdi onun çorbasını yapallardı, onun

pilavını yapallardı. Tarhana bişirillerdi yarmıya bişirillerdi. Buydıye dōyellerdi yarma edellerdi dearmende ğatıy birikdirirdiñ o sūtden yōrt çalıyoñ onu yayıyoñ o yānı alıyoñ ayranını torbıya ğoyuyoñ bez torba dikilirdi. O sūzüyor ğatıK oluyo
195 sūzme oluyo yōrduñ ğatısı olur. Onu yarmıya bişirirdik doñ ğazannarında onuynan onu yūrurduñ üç gün dört gün eşgidirdik. Diş diş sererdik şōle ufağ ufağ ğızım. Ondan sōna onu ıslar ğışın çorba yapardıñ. Mercimek cıyıqlaması yapardıñ, dúırcük şorası yapılırdı, evel ne varıdı şindi bunnarı çocuklar āzına da almıyo yemiyo da amma sālıklıydı millet o zaman. Dedemiñ neyiñ amma şo çarıy ğeydiklerini biliyom.
200 Şōle bir bā olurdu onu da bālallardı, ğānıynan sap çekellerdi araziden bōle motur ğatır yōdu ğuzum. Ne irezillikler varıdı. Şindi yānı ne biliyim bolluñ ırahatlıñ. Biricik şu ağaç olurdu şurda da ipleri olurdu bu iplerne şurdan berli bağlallardı. O tikenner bata bata evel çorap ne de yōdu. Ğışın bir ip çorab olurdu yūñ. Ğoyunu ğırğhallardı ğızım. Onu yani ağırillerdi, ip edellerdi iplik yōdu ne yōdu. Sırtına da
205 ondan ğazak óúrdúñ.
Ben de Erçeneliyim Erçenen'in yiĝeniyim Hüsiyen Çavuş var benim dayım. Ğışınki g diĝi o ip çorabı tikenner batmasıñ dēyi evel taħımlar neyler tiken batardı. Şurdan berli topuy dışında ırahetlik ğeyerdi ğelirdi ki buralar bōle tiken şey tmiş dolmuş.
O tikenneri ayıtlardı devlikisūn geri g yerdı. O çarıy eyi biliyom ğeymedim de eyi
210 biliyom. Filar dellerdi Maraş fiları dēllerdi o da şeyden olurdu ğayışdan sōna o çıķdı onun şuraları şōle ğapalı olurdu.
Şindi ossa amān kelē filan filan dellerdi. Çok da bōK dāldım zāten tez ğelín ğeldim de işde teziyeden vermişler. Amān soran nerdiyedi eden nerdiyedi. Ğoca ğocıyadık

erkák gız gece yarısına ğadar mıllavara oynardık. saqlambaç oynardık. Mullavara
215 şindi oña ne diyolarsa şindi onuñ bir adı var. Sen saqlanıyoñ...

-Onu dutuyoñ çalıyoñ kötā gelene ğadar, sırtına vuruyoñ.

Yok yok o başğa oyun o nēle oynusa. Sen gözünü yumuyoñ onnar da gediyor
saqlanıyo ondan sōna bulabildiğini buluyoñ geliyoñ orıya söbeliyoñ ne biliyim işde
bir oyunudu o da ōle.

220 -İşde sebeliyene ğadar o dutdúy adamı düvellendi.

Beş daş oynardık, mellō deller beş daş deller. Bir de incicik deller sülenke deller
sülenke oynardık. İncicik derik şōle çizardık bunu buriya atardık şindi oynamıyolar.

-Bir de kösgüc oynallardı.

Onu erkekler oynar. Şōle yasdı daş olurdu o incicik derdik onu o çizd miz şeylere.

225 Kösgüç şōle şōle ucunu yontallardı, çamır yerde oynallardı birbirine dááyerse o onu
utardı. Deamezse utmazdı.

Salıncağa ne diyorsunuz?

Küggülü derdik, tağdalı deller. Şōle ezel hezennár olurdu evde ipi ş yederdik tağdıya

uzadırdık ortasına dört beş binerdi, bir ucuna bir gişi biner bir ucunda o ordan bōle
230 sallardı o ordan, ortadalar da gēder gēder gelirdi.

İşden aşdan gózúm görmedi kine ninni sōliyeyim. GüccüK yaşda bir horantanın içine
geldik bayak da dedim ya bundan önceki ğaynım muhdardı bunun ğocası da muhdar
o da hep bir arada gózúmúz bir yere görmedi işden aşdan.

Gēderik ya yemlik toplamıya. Yemlik, ğuşğuş, keñger, çiğdem, çiğdem vār çiğdemin
235 nasıl sütlü şōrası neyi bişirilir. Ğuşğuş, tere var, bir de gelincik mi neydi. Lāle var,
lāliye evel yellerdi tama gız duz atar da?

-Horuz ib dellerdi onu mu diyoŋ?

O horuz ib başga, o da yenir de bu benim ded m

-Yālıcaŋ mı?

240 Yālıcaŋ da var o da yenir.

-Ebem kömeci?

O da yeniyó. Baddıbanak da yeniyó. Bunnar yenir. Ebelik var eşgimenini yapıyoŋ o da yeniyó, sōŋluk var o yeniyó. Şindi temiz otu deyimi de evelden sōŋluk derdik biz

245 açıyor sōna ellemiyonŋ gız onu topluyok tama neydi? LāleK ayā mı dellerdi oŋa bir bi şē dellerdi.

-Ney üzümü? Onu mu diyoŋ sen?

İt üzümü deller onu da yerdik de,

-Ġuş üzümü, şōle Ġırmızı Ġırmızı

250 Evel it üzümüydü de o sōnadan Ġuş üzümü oldu Ġızım. Hee biz çocūken yeterdi yellerdi. Güccük güccük şōle minik minik tama. E dālarda alıc olurdu alış toplamıya gēderdik. Bōle bahce muhce yōdu Ġızım alıçdan sōna ney? Armit toplamıya gēderdik. Güccük daş armıdı olurdu, dā armıdı. Şindiki çor çocuk onu āzına almıyollar bahçelerindeki armıtları yiyolar.

255 Hayvanlarınıza ne gibi isimler verirsiniz?

Valla köpāmiz de youdu amma Ġayınbabamıŋ vardı da davar köpekleri adları aŋlıma gelmiyor.

Mesela ala bula olan koyuna ger koyun diyorlar deĠil mi?

-Ġaraaç mı?

260 Ğaraaç deller, góğ goyun, ğara goyun. Benim bir şeyim varıdı ğar yāyarĥan olduıdu
gendi de bimbiyazdı ğardelen diyoduĥ bızāmızıñ adına. Biriniñ adı yāmurudu
yāmurda olduıdu işde. Dingiş deller şōle boynuzlu olanlara. Alıya olannara al ineK
deller ğızım. Kimine ğulaĥlı inek deller kimin ğısa olur ğulā ğısa ineK deller.

Burda düğünlerde geline özel neler yedirilir neler giydirilir?

265 Evelden gelinniK yōdu. Öle ğumaşı alır Öle diker ğeydirillerdi.

-Ĝaçaĥ gelinnik ğaçaĥdan olurdu ya Dönüş apla. Ĝaçaĥ deal miydi seniñ gelinn ğ
beli urbalı şeyli pileli.

Benim gelinn m simliydi. Benim gelinn mi Esra aldı getdi.

-Esgi zamānıñ güllü çiçekli ğaçā dēllerdi.

270 ĜaçaĶ olurdu, simlisi olurdu çeşit çeşit olurdu.

-Gendinden biyazlı çiçekli

Atınan gelin gelenneri biliyom ben cipinen geldim taĥsi yōdu benim geld mde cip

varıdı o da ğāyet azdı Avşındııadı. Avşınnı biz leriñ bir tanışı varıdı. Onuñ cipini
getirdi ğaynımızgil. Cipinen geldim atınan gelenneri biliyom ben ēyi biliyom hemde.

275 Akarsuyunuz da varmı?

Yūn yuduĥ ya daha ōtān yuduĥ geldik.

O yūn yıkadıĥımız şeye ne diyorsunuz?

Toĥaç, toĥaç. Yūñları vurā vurā parçaladıĥ şindi yunları toĥaçlamııollar. Şindi
sodası çıĥdı ilacı çıĥdı. İlānnerde ilaşıııap ilaşıııap ğoyuyok şimdi. Şimdi diyom

280 toĥaç moĥaç ğalmadı. Diyom her eviñ bir toĥacı olurdu. Halı yōdu da kilim yīĥarĥan
da toĥaçlardıĥ ğızım. Öle ilaĥ milaç bilmezdik.

Onuñ ğardaşı ōtāĥede o daha ēyi bilir benden daha ēyi bilir.

Burda yaramaz çocuğa ne derler?

Deli deller, deñsíz deller, yaramaz deller, ne gevezesin deller, Allah mǎfaza yerler
285 domaldasıca yǎnı yerin dibine gèdesice demek.

Bu tavukların küçüğüne ne diyorsunuz?

Cıvcıv, ıcık bōdümüydü horuzu fer belli olur amā şu horuz çıkdı şu ferik çıkdı
deller. Dōrana ferik deller çifleşene de horuz deller.

Unutduķ gelmişi geçmişi unutduķ, amān başımızdan geçeni bir hafda annatsaķ
290 bitmez de zāten. Unuduyok ğızım hep. Paķla da ğazdıķ ğızım, anadut da verdik
ğızım. Moturā üsdüne laylona da vurduķ adam bulamadı rahmetlik adam gendi
anadutnan verdi ben yoķarda laylon vurdum. Başıņa gelirse her şey oluyor işde.
Güvenik atdıķ patosa şimdi makinesi çıkdı ne güzel. Evel zorudu yav şimdi ğolay
çifcilik de ğolay. Ay çiçāne güvenik diyok.

295 Ŗy ğurban ossuņ dezzeņ nēle yıhıyacıydıķ, ğarı kūrüyoduķ iki daş ğoyuyoduķ
ğazana altını yaķıyoduķ ha babama yıhıyoduķ işde. Evel sabınnan yıhıyoduķ
sabınnan.

-Taķdadan şey olurdu tekne o teknede yıħardı. Onnar daha ēyi esgileri de sen.

Ben heç yumadım ki teknede.

300 -Ossuņ yudúymuz zaman da oldu ğórümümüz yumuyo muydu yanımızda?

Ŗnce teşt olmazımış. Ağaçdan oyallarmış tekne deller.

-řŖle şey olurdu bōK içi oyuk olurdu onuņ içinde pırtıları sabınnardıķ üfelerdik bŖle.

Bahele o kül, mazı odunu şimdi yanmıyor da mazı odunu yaħallardı onuņ kŖlünü
alıllardı ğızım. Çamaşır ğazanının içine o kŖlü atallardı. O suyu duruldur Ŗle
305 yıħallardı. Evel ilaç yŖdu heç sadece sabın varıldı. İlaşlar sŖnadan çıkdı.

Onnarı debbŖnuņ o yanına ğŖtŖrdüm geldimidi ıcık ālensinler dēyi.

Peki, burayla ilgili bir hikâye bir destanınız var mı?

-İçine giremeñ altın var dèy kimsiye dıkmıyollar.

Tılısım var dèy şindi yasağ bu. Hökümet şëy tTirmiyo altında haz ne varımış

- 310 gâvurların haz ne varımış. Köşdibi var şindi onun o paTışāñ şeyiymiş, bināsının
direkleriymiş hüyügün garşısındā inerseniz aşşaya görürsünüz. Birini yıkdılar adam
ev yapıcıydı yapırmadılar aşlında o daşlar şeyleri duruyo anı gibi heykelleri şõle
daşdan direk yapmışlar. Direkler duruyo göca göca yıkdırmıyolar yanı bura önce
hanı şeymiş ya tarihi esermiş bura Yunannarın mıymış hañğı milletinse buralar
315 öyliymiş yanı hanı sürgün etmişler onnarı.

Anlatan: Habibe DURAK

67 yaş

Derleme yeri: Yazıdere

- 5 Yapdık oturuyok bu da gelinim. Biri de aşşāda ayırtım, daha iki de bekârim var. İşde on sekiz yaşında geldim ben burıya. Geldim geleli de çalışıyom bir bu sene getmedim yazıya, pancara yolmiya, arpiya, buydıya anaduda, ğānıynan, moturunan, sırtımda güprēynen her şeynen ūraşdım. Gene de maşallah ēyim. Bu da gelin, Aldaşı bu da.
- 10 Burda yaparım tarhanamı aşşāda, ğatıy da ben birikdiriyom, biriciK inām var. Memeánıñ teki de k̄ör oldu amma gene üç memā bize yetiyor. Ğız ayran ne getirsin içēdin, ğayfe yapsın. Anamdan da zāten bir kötülük duymadım babamdan da duymadım. Anam muhaciridi babam da şurda Soğulcağ köyü var Çerkez’idi. Altı tene yedi tene dōm yaptım, üç tānesi ğız dört tānesi erkek. Heç bir tene bi yere
- 15 getmedim. Gendi hālimce şindi sancım dutdu ya seniñ geld ı ğadar anca sürerdi. Ne ebe ne bi şe ne ğaynana. Üsdüme çarşafı örterdim daha Allah rızası uçun kimse de görmedi. Bunnar torunnarım. Ğızlarıñ ikisi gelin ğetdi, olannarıñ ikisi evlendi, iki de bekârim var daha evermedim. Pancar söküyolar onnar da artık bundan sōna yaşlandım ğedemiyom. Atmış yedi yaşına girmissim. Gene de ēyim, ğurudumuzu
- 20 nēmizi tarladan çılıyo geliyo, biberimiz nēmiz salçamızı hep biz gendimiz yapıyok. Yaramaz çocuklara ne diyorsunuz kızdığınız zaman?
- Nerden dōduñ, dōmaz olādın, hayırsız, beyle diyolar şindikiler. Ben derim ki Allah işiñizi ıras getirsin, ölüm Allah sende ırāz ossun bayakdan şurda bir dezzemiñ ğızı var. Şu ğadar ğabağ götürdüm. Ōlana dedim ki, ölüm ğurban olam ayām dutmuyor
- 25 şunu al da argı geçir şuvadar takda atmışlar içine düşerim dedim. Çocuk aldı öti

yannı ğodu. Savul ölüm Allah sende ırāz ossuñ işiñ ras gessiñ dedim. Saña hayırlı oħumaklar nasib etsiñ ölüm dedim. Ölan dā yedi sekiz yaşında bēyle dua ediyom ben başğasını da bilmiyom. Menzile getdiydim menzilciydim ben ordan tesbah ne aldıydık. Şuriya toplanıyoğ Cuma'dan Cuma'ya hep Ğuran'ı ben oħurum, öbürleri

30 de bize vaiz verir iki tānesi. On beş y rmi tene oluyok, hafTadan hafdıya gediyoğ gözel. Anaħdarı her hafda birimiz alıyoğ, cebimize ğoyok, zobamızı yaħıyoğ, çay suyumuzu da ğoyok, oraları ğırğırılıyoğ. Ğapıyı kim açıyosa ondan sōna o gelmiye başlıyo öbürleri. Çıħarken öbürlerine devrediyok. Bu ev yaħın dēy çale mele dōruyoğ dēy bu üç Cumā oldu anaħdarı baña veriyollar. Ben de dedim veriñ ossuñ. Ben gelir

35 ğapıyı açarım siz baña hayır gelir dedim ğadınnara. Benden yaşlıları da yok bir tāne var başğa yok bir de ben, ötekiler hep cāhil seniñ gimi bēyle.

Buydu ununda ğuymak bişirillerdi üsdüne tere yā yaħallardı. Buydu ununda ğuymak, işde adı ğuymak hah, tereyā yaħallardı sıcak sıcak onu yerdik. Yumurta bişirillerdi, bişirirdik yāni ben gelinnerime de yaptım, yumurtanın üsdüne biraz bekmez

40 dōkerdim, tereyāyınan yālı yumurtanın üsdüne, onu yērdik. Sütli çorba ederdi ğaynanam piricinen onu yerdik, ben yanı onnarı yedim. Ğuymāk mı? Ğuymā ıcık biraz tavanıñ içine, nādar gözel ğız o. Tavanıñ içine biraz yāyı ğoy, tereyānı erisēñ o. Āzına ğapak ört cassadan fazla şiy olmasiñ. Ha onuñ içine biraz un bişirecāñ ğadar iki ğişilik mi bir ğişilik mi içine bir bardak su ğoy suyuñ içine de azıcak duz at, çay

45 ğaşıñıñ dolusu hamır duzu çok götürmez. Ha onuñ içine de al unu çal. Bu sāde unu çalarken bēyle ğarışdırıcıñ ki topaklanmācı. Ğarışdır ğarışdır ğarışdır gözelce ha ondan sōna onu burıya tabak mı olur tepsi mi olur bōleñ geri yeñitden tekrār tāze yāni yāħañ bēyle ğaşığ ğaşığ gözel ğoyañ, o bir gözel olur ki. Ben bazen arada yapıyom ben yaşlıyım amma. Onnarı canım isdiyo, çok gözel olur o ğuymak. Hatize

50 bişirillerdi, mamırsa bişirirdik mısır unundan, mamırsa mısır unundan aynen o

guymak gimi bişiriyoduğ, gene eridiyoduğ tereyānı da içine döküyoduğ. Azıycık
hemen suyunu göyök mısır unuñ içine, göyök ha onu geri nēydiyoğ ğarışdıryoğ
ğarışdıryoğ onu da tepsiniñ içine yayıyoğ, ortasını da oyuyoğ, bu tereyāyını da
eridiyoğ içine de bir bardağ bekmez döküyök, onū da onuñ ortasına şırıya del ne
55 döküyök, buña batırıyoğ burdan alıyoğ buña batırıyoğ yiyök. O da gözel olurdu.
Mamırsa çerkez mamırsası. Önceden ne varıdı ki şurda ocām varıdı benim, ğocaman
şeyle tepsim marıdı. Mallarıñ şeyini kezzeklerini yapıyoduğ ya, tezzek yapardığ
önceden. Belki siz ler de yapıdı anañgil ne ğil babañgil bilmiyom ya. Atāşi ğalardığ
gür gür gür yanardı. İçine gözelcene o mısır unundan topağ topağ ēderdik içine de
60 tāzeyānı ğoyardığ tepsiniñ içine, tepsiyi de yālardığ gözelcene üsdüne de sacı
örterdik. Onuñ üsdüne de ateşi düzerdik, anām açardığ ki lâle gimi ğızartmış içinde
de tereyā erimiş. İki tene üş tene inām olurdu ya şindi bir tene. Ben yaşılandım gelin
sāyo. Yetiyo horanta da ız ğaldı. Ŗlan evlendi ayrıldı, ğızıñ biri Mersin’de birisi
Avşın’da gelin getdiler.
65 Çocuğlarımı ben çimdirirdim, çocuğ oldu muydu ben evel banyō yapardım ilkin
sancım girdi miydi. Hergişe de tavsiye ederdim. Ğız anam bēyle ediñ derdim, ne
bārıp ne çıyiriyosüz şarmıtarlar derdim. Banyō yapıdığdan sōna yarım sahat sōna
çocuğ dōyardı. Amma ben öllüK ğızdırırdım, ocāñ üsdünde sıcak suyu ğızdırır orıya
ğoyardım. Tek ben olurdum, ğaynanam da yaşılydı. Çocuğ doğur dōmaz helki
70 satırınan suyu şırıya getirirdim, çocuğlar dōğkellerdi çimdirirdim. Benim yerimi de
yapardım, o sıcak öllü de getirir altıma dōğkerdim. O öllüñ üsdüne de bir tāne bez
sererdim, şindik mi çamaşır nērde varıdı, bulamazdığ yanı ğün eveli ben hazırlardıım.
Ğomşulara da derdim, en güccüK ölüm şindi Hatay’da gendi arkeoloji. Maşallah
girdi işe, işde bir ğız bulabilsek alıcık da nerde bulup da nerde nēş görücük. Onu

75 dōrunca օretmeniņ avradıynan hocaniņ avradına dedim ki ğız anam dedim ben
dourucúym dedim sancılanıyom dedim. Ğaynanam yok dedim Ğuşĝayası'na getdi
gelmedi dedim herif hapis yatıyo. Adam depeledi Cizre'den gelirkene āzı aşşā,
bosdandan geliyomuşlar, ikisi de Kürd'ümüş öldüler. İki sene asgerlik etdi iki sene
hapis yatdı. Dört sene onnarı bekle dim, ya. Altı yedi sene ğaynanama ğayınbabama
80 gelinniK etdim evel ēyliedi fısır fısır gonusulurdu. Sesimizi kimse duymazdı. Şindik
ooo Halil'im çalıyolar ēyle Halil'im çalıyolar, bārıllar çıyırıllar vallā. Heç terbiye
ĝalmadı şindik. Yanı var gene olannarda da. Ben diyom oturuñ, kañıñ, sessiz oluñ,
terbiyeli oluñ, buyur deñ. Çocuklara diyom buyur deñ, efendim deñ, bēyle deñ emi
ĝızım diyom. Bak anneñ yemek yapıyor elıñe sālık anne de diyom, Elhamdülillah Ya
85 Rabbi şúkür deñ diyom, diyolar, ikisi de torunnarımıñ, bēyle diyolar օrendiler bunu.
Sen օret bunnarı diyom օretmiyor, ben օrediyom. Ben nenesiysem mecburum.
Kimseynen de dōşmedim, gelinimiñ biri de yedi sene durdu sekiz sene durduķ
beraber şeker hasdalıydı öldü. Geri Ğuşĝayası'ndan aldıñ şoriya ayırtıdıñ. Maşallah
şindi ĝıS hemşire şey de oñuyor, bu sene soñ senesi, Tersüs'de. Ğızımıñ birisiniñ ĝızı
90 da şeyde oñuyor Ğonya'da oñuyor edebiyet օretmeni olucu. Ğız beni d niyō yōsa.

Essah mi? Sesimi d niyō?

Dolduruyoduķ ĝabı ĝaşıy, evelden tuFaletlerimiz dışardaydı, tuFālet yīħama yōdu.
TuFaletler taķdalıydı. Hemi de tezzeK ataşı yañıyoduķ ya kŭlŭ ūsdüne tŭrŭp
dōķŭyoduķ. Herifim bu benim, ben bundan bir yaş böŭğŭm. İşde bēyle oluyodu,
95 daha da varıdı amma aķlımda, ne ĝaldıysa.

Öretmeniņ avradıynan hocaniņ avradı ĝaşdılar gedi yolar, çocuk yere düşŭcŭ. Ğız
anam geliñ geliñ geliñ, herif de hapisde. O arkeoloji ōlan ordāki işde. Maşallah nasıl

gözel. Görh dular, g z anam bu Allah'ın emri dedim ben g rk muyom da siz ne
g rhuyos z.  retmeni  avradına dedim sen anne olursa  seni  çocuklarını ben
100 d tdurac m. Bir  lu bir g z  oldu ben onun ebesi oldum. Bir  lu bir g z  oldu. Aman
gediyim de dedim Orhan  retmene d y m dedim g z   aydın y veriyim dedim,
 lu  oldu d yi dedim. O zamana ı adamı içeri alm yom ben, yenge ben burda
pencerini  altınd y m dedi, savul savul dedi. Get de dedim sob y yak, odanın
zobasını şey o ulu , sen orda g z n gelme buralara dedim, kimseyi de   arma dedim.
105   atdırmad m, bir  lu bir g z  oldu ne güzel. Av ınn yd lar,  nceki de An aralıyd ,
bundan önceki de çok  retmenleri  hanımlarıynan.
 ocuk mu, sanc landı mıydı n yderdik biliy , ebemiz derdi kine g z anam ser e boşu
varya, ser e her yerde her şeyi yiyor g z m derdi. Ser eni  bo unu   yle  ze g   n
i ine derdi.  zına a dar n derdi. A dar rd k  o  n sancısı keserdi. Ne doğdura
110 götürdüm yedi tene  ocuk böütdüm ne de bi    etdim. Amma gözümün birisi altı
yaşında öldü melengi  hasdal na ya alanm   onu bilemedim. Esgiden lamba
ya ard k i ine çekerdik, çocukları tuv lete g t rm ye. Namaza kaçardım ben, altı
yaşında yedi yaşında do uz yaşında oğuldan   k d m. On yaşında  uran'ı a dard m,
on ki yaşında namaza ba lad m Allah'a şükür yanı senede ya bir vah t ya ya iki vah t
115 namaz m geçer geçmez, geçirmem. Senede    yol  uran a dar m, sabah namazını
he  geçirmem, t cc de de ka ar m. Ben b ley m hep annatd m sa a.  ayfe de i sen
 indiye i erdi .
 indik  retmen   kd ,  retmen de o uyolar. Bizim zam nımızda bizim k l 
e itmenidi, hep bizim k  n çocuklarını n ni o o utdu. He  yok, benim babam,
120 m fetdi  geldi beni ta dıya g ldird  ben de  atır  atır g zel o urdum. Bir tene g m  u
varıdı. O ka d  bilemedi ben ka d m bildim.  retmen dedi ki bir tene vurucu  sen

buña dedi. Ben de ğıyamadım yōsa ben saña vurrum dedi. Ben de yallah edenāçi
elim şurası resmi çıkdı ğırmızıcanak ğızın benden bir yaş güccūdū o. Bóúz nēy tdk,
müfetdiş dedi ki bu kimiñ ğızı dedi öretmen, eğitmen de dedi ki Çerkez Cumānıñ ğızı
125 dedi. Gel yavrum dedi sen ēyi oħuyon dedi sebeb oluyum sen bir öretmen ol dedi,
zekân yerinde bak nasıl güzel her şiyi hesabı neyi yapıñ döndüm aha bēyle çatır
çatır çatır oħudum bunnan getdim oħula. Müfetdişinen eğitmennen geldik babamıñ
evine babamıñ evinde benim babam onnarı ğuvaladı. Őlannar oħumadılar da dedi
ğızın peşine mi dolanıyım ben bu yaşda dedi. Seksen üç yaşında öldü, anam da
130 yētmış beş yaşında öldü.
Valla biz nasıl ēleşiciydik ki. İnekleri dutardık darardılar darardılar top nerdēdi. Onu
şēyle ıslar ıslar top ederdik. Top oynardık horappa oynardık çeliK oynardık.
Sağlambac_oynardık. horapbanak_oynardık, işde şēyle bunun şu başını yonardık
şunun da üsdünü yonardık, şēyle yalak deşerdik, orıya bunu ğoyardık şēyle şurdan
135 ğaldırırdık atdık mıydı ötekiler yelerdi bēyle açallardı dutarsalar gendiler gelirdi
ğāliye dutamazlarsa da biz onnara binerdik. Ėyle oynardık başĝa bi şey yok
sağlambac_oynardık işde, mullavara oynardık. Mullavara da oynardık ne yalan
söylēm. Anām ay ben nādar ğonuşdum başĝası buadar ğonuşmadı. Heç hayatlarını
annatmadılar. Gene de buña şúķūr Allah'ın keremine şúķūr geziyom nēydiyom.
140 Daha onca işi diyon daha oadar daha yapıyom. Gene de ossun.

Anlatan: Hüsne CEREN, 60 yaş

Fatma GÖKDOĞAN, 60 yaş

Derleme yeri: Büyüktatlı

- 5 O zaman çok irezillik çekdik. Ben on dört yaşında gelin oldum. Geldüğüm yer de bunnar da ıcık çok aziyetlilerdi yani. İşleri çödu ekinneri saçınarı. Orağ biçerdik bilmem yolma yolardık ne biliyim. Şelek çekerdik buğdayı şelek eder sırtımızda çekerdik. Sōna da iki üç sene sōna çocuklar oldu işde irezillik, gücāmızda sırtımızda daşıdık, dālara gótürdük. Sōmelē alır dağa gider yolma yolardık, orak biçerdik. Sekiz
- 10 tene çocūm var, yedisi olan birisi gız. He, çalışdım babaları ğurbete getd , ben de burda onnarına, davarına, malına ūraşdım. Yaylıya çıkardık. Sōna da okutmıya çalışdık yavrum işde. Okutduk her birini bir ev seabi etdik. Beş tene gelinim var şindi, ikisi de biri asgerde biri de lisenin sonunu okuyo en güccūm. Ben de y mi beş, y mi sene oldu bir pakisen hasdasına yaķalandım. Haa bōle hiç yerimde
- 15 durmam, duramam diñelemem, hapına yaşıyom. Böütdüm, çok da irezil oldum amma şükür Allā’ı keremine aķıllı çıkdılar. Üçü öretmen, biri din kŭltürü hocası bōğü, onun güccūu Türkce, onun güccūu de onun tayini bu sene çıkdı da Haķġāri’ye gitdi. Biri de Iğdır’da mēmır. Horantası da mēmır oldu. E şu da burda, bunu da everdim, bunun da hanımı şu hamile ğadın gelinim. Bir de gızım var gızım da ğocada
- 20 işde Isdambıl’daydı burıya geldi. Beş on ğünden beri burda. İşde bōle ğurban dŭnyanın hālī. Çok irezil geşdi yāni ğünümüz.

(FG) -Yaylıya göçellerdi davarları çok olurdu. Yannık minnik yaylada yayardık ne biliyim, yolma yolardık, deriye gelir pakla mıkla keserlerdik.

Buğdayı sırtlar şeLeK eder giderdik, ben diyom ki sözüm oña hayvannarımız varıdı,
25 hayvannan yüKle de çeKsene.

(FG) -Hee sabānan güneş deameden çıhardık, gelirdik bahcalıya derelere. Keseri vururduk, ğarannık ğavuşdu muydu biz yaylıya. Çıhardık yaylanıñ başına bir saat. Amma o zaman nasıl yiğididik bilyō.

(FG) -Orak biçerdik yolmāyı yolardık, onū da giri sırtımızda alır harman yapardık.
30 Şelek çekerdik yere tarlanıñ ortasına yığardık, harman ederdik.

Gem olurdu ókúzlernen meselā onu bir hafda üsdüne onuĝnan ūraşırdık. Sür onu, aKdar dönder onu...

(FG) -He gem sürerdik gemiñ üsdünde akşama ğadar dön. Āşamaçı dön bōle. Şindi patos çıkdı, patos da çıkdı.

35 Şindi variyo biçer variyo beş daKĝada biçiyō.

(FG) -He, ekmeK yapardık, taKda, hamır yōrurduk ayāmızıñ tozuynan, ğolumuzu çemrerdik hemen...

Āşam gelirdik ayāmızna beşşik sallardık, bişiri bişiri. Bi yol uyutlardık, bi yol uyanırdık ekmā yakardık ekmā.

40 (FG) -He uyukluyarak ekmeK yapardık, ekmeK bişirirdik.

Benim ğaynanam ikiymiş, ikilerimiş. Birbirine inad edellerimiş. Biri dā ğederimiş biri evde dururumuş, ekmeK ğalmazımış, azzık ğuyarımış dā ğidene. O dādā gelen bouz ğendine yardım etmezimiş. Ben dāda çalışıyom deyi, o evdāde āşamda bir teşt

hamır yōrurumuş, sabācı uyuklayı uyuklayı onu bişiririmiş, bōle uyurumuş biri
45 yanarımış, biri yanarımış biri sālām olurmuş. Ōle ğurban irezülluĝunan ğünneri ğeçmiş işde. Hepimiziñ de yanı. En ırrahat ğünümüz de şindi. Şindi de çocuklarıñ

kimi şo yanda kimi şo yanda. Kimi dōda kimi batıda. Bouz de onun sıhıntısını
çekiyok.

Teyze burda kız alma kız verme nasıl olur, senin düğünün nasıl oldu?

- 50 Ğurban beni dúunsúz gelin etdilēr. Ben bir cenazemiz oldu ğabilede, ben hocalar
toplandı beni tefine götürdüler hocalar, duvaynan. Burda üç gün düun çalarık.
Düunümüz üç gün olur. Yanı şindi bire düşdü. Ezeli üç gün çalardık. Evvela bayrak
dikerdik,

- (FG) -Şindi de ikiğun şeydiyolar bir gün hemen bayrā dikiyor, hemi ğinasına gediyo
55 hemi de geri sabānan gelini getiriyor. Āşamaçı çalıyo davullar.

Ezeli bir gün bayrak dikerdik ikiğun davul çalardık ğına yağardık, üçüncü güne
gelinimiz inerdi. Ezeline bir daķıntı dağhallardı, şerbet içellerdi.

Şindi hemen bir datlılık yiyolar, getiriyolar.

Elinize ne oldu?

- 60 (FG) -Elime, odun yardım, odun deadi burama.

Odun yarmış ğafasına deaciymiş ğafasına elini dutuncu eliniğ üsdüne deamiş.

(FG) -Odun vurdum, ğafamādar havalandı yoğarı kaçınca ğafama deaci diye elimi
bōle dutdum. Elime deadi odun.

Soğan mı koydun oraya?

- 65 (FG) -He he suvan ğodum hı üsdününğ şişi ensinğ dēyi, içiniğ şeyini çekiyō.

İçiniğ inteabini çekiyor.

(FG) -İntābini çekiyō. Evel hamur loğum muğum ğollardı da şindi doğdura
gediyolar.

Şindi bi yeriñe tiken batsa gëdiyolar, amma esgide çeki çekellerdi meselâ,

70 Çeki ne?

Ot dâda ot.

(FG) -Şo ebemkömeci diyo, ebemkömeci. Bir de şu yarma tarhananın kepâ, onu ıslallarımış, börtlüyolar o ebemkömeciye onu şeydiyolar lepâmi yaranın üsdüne gollar.

75 Meselâ buranda bir şey çıkdı, yara mëydana geldi, oña onnarı gollardı.

(FG) -Amma şindi goymuyollar dokdura gediyyollar.

Bõle suvan da gollardı, hamur yālallar gollardı yaranın üsdüne. Hamurun üsdüne yā çalallardı yaranın üsdüne gollardı.

(FG) -Loğum da gollardı, loğum parçalardı.

80 Biz bōdük geldik gözümüzü açdık benim ebem, kilim dokullardı kilim dellerdi halı şey gert dellerdi şu gert şindiki halı diyok ya onnar da gert dellerdi o zaman. İp ārillermiş, yuñu darallarımış āğarillerimış, boyadılarımış, onu boyıya atallar kilim dokutullarımış. Kilim dellerdi o zaman. Meselâ, şindi halı şey diyok ya o zaman, O boyayı da kendileri yaparlarmış değil mi?

85 He gendileri yaparımış, darâ, darānı neyi.

(FG) -Satın alırdık getirirdi adam satın alırdık. Getirirdi adam satıcı getirirdi, kazanın içine bōz ipleri āğarirdik, çelem ederdik dizimize sarardık.

Meselâ ayāña çorap yapallardı onu ipne, cağna, şişine çoraP örellerdi.

Çelem ederdik onu gazanı ocā ğordu suyu gollardı üsdüne boyayı atallardı, ipi batırır

90 batırır çekellerdi. Bōz dışarı çıkardır onu asardı. Ğurudurdu, tekrar geri sarardı. Kilim dokuyan dokurdu halı çalan da halı çalardı. He göyunuñ yūñunu āğarirdik iğine. Yasdık mısdık dokurduk halı yasdı ne, doğullardı. Şindi biş yok.

Çökelek nasıl yapılır?

- (FG) -Çökel , yannî yayar, bişekde ceyrannı yannînan, onu şēyder ocā gor gazana
- 95 gıyar, ocağda kesdirir,
- Ocağda kesdirir onu geri sūzā gıyar, torbıya
- (FG) -Onu geri tekrer sūzā basar sūzdürür, torbıya gıyar.
- Öle olur çökelik.
- (FG) -Onu tekrar geri deriye basar, derisi olur, o deriniğ içinde yer. Olmazsa boduca
- 100 basar. Şindi boduçlar çığdı.
- Pendirine de sūdüne damızlığ atar. Pendir damuzluğ, onu sūzā gıyar sūzdürür, daş
- ğor üsdüne, tekrar ğaynadır. Sūzāne ğaynadır. Tekrar bi yol dā gendini ğaynadır.
- (FG) -Dilim dilim eder tabāğ içine yığar. Loylon bōk tabağlar olur, onun içine yığar
- on kilō etdi miydi onu tekrar geri ğazana gıyar. Duzunan ğaynadır boduca basar
- 105 gözelcek. Şo küp olurdu evel küplere basallardı, şindi boduca basıyollar.
- Hee, şimdi bidonnar çığdı şo.
- Çökelekten ne yemek yapılır?
- (FG) -Çökelikden yaparsağ her şēy yapağ.
- Çökelikden kömbe yapılır, öle çayınına da içebiliğ. Her bi şē yapılır.
- 110 Bulguru nasıl kaynatırsınız?
- Tarlada buğdamızı getirrik yıkarığ,
- (FG) -Çuluğ içinde yīğallar,
- Ğoca ğazannarımız var, ğazannara gıyar bişirrik, onu sererik, ğurudur, onu
- dērmennerde çekerek, gözel herkiş ayrı ayrı çığardır uFānı uFağ, irisini iri.
- 115 (FG) -Üç parça, biri sümit, biri unu, biri ğıymalığ, birisi de iri bulğur şorbalığ. He üç
- çeşit.
- Tarhanamızı dōme allığ yarma, aynı ğoca ğazannarna bişirrik, ğatarığ ayrana he iki
- üç ğün salda yatar, sererik o da tarhana olur.

(FG) -O tarhana diş diş sererik.

120 Bulğurda her şey yapılır ğurban ne yapsağ yapılır. Pilav bişiriğ mesela. çorbasını yapan.

Suyuna ğavurunğ, dñdñklñynen ğoğ ocā bişer.

(FG) -Mercimāyinen, nasıl hesabığa ğederse ēyle bişiriğ yeğ.

(FG) -Mercimānen de bişer

125 Sñt de ğuyabiliğ içine bişiriğ,

(FG) -Sñt sñt, sñdñne de bişiriğ, sñtlñ çorba ded ğ.

Dağda çalışırken başınıza gelen bir olay oldu mu?

(FG) -Āřamaçı çalışırdık āřam çekilir evimize gelirdik.

130 Bizim kñde birisi ğetdi, çocuk pancarda çalıřırķana. Bñle davarına şeyiğ kenarındaymış, suyuğ, beş altı yaşında çocuk suya açdı ğetdi. Olan da var, şu bizim Zeynebimiğ ğaynınığ?

(FG) -Haaa, o şeyler hemi?

Ali'niğ oğlu hee, var ğurban var.

Fatma teyze, sen kaç yaşında gelin geldin, kaç çocuk bñyñttñ?

135 Bu iki ğız bñtdñ.

(FG) -Valla bilmiyom ben, hemen hemen otuz yaşında varıdım.

Bunuğ bir babası vardı, çok işe maraķlıydı, oğlu da yñdu, ñlannar da ğuccñđdu, bu ğızları iki ğızı gelen dññrçñsñne vermedi. İşimi ğörsñğler dēyi, işe çok maraķlı bir adamıdı yanı.

140 Ne ile uğraşırdı?

Çifcilůğune

(FG) -Çifcilůğune, Harman savururduğ yabayna temsil.

Pağla sulallardı, fasulya ekellerdi

(FG) -Pağla sulardık, keserlerdik çapa, gem sürerdik, işde dedim ya saña bayak
145 annatdım hepisini de onnarı hep görürdük. Āşamaçı çalışırdık āşam yaylıya çıhardık.
Babamın yüz göyünü varıdı, o yüz göyünü āşam vardık mıydı bere durdurullardı,
toplardık ğapının öne davarı anam sıhardı. Biz dutar getirirdik, bir yanda anam
sıhardı bir yanda birimiz sıhardık. İkimiz bir o yüz göyünü sağar, sabāçı bişirirdik
südünü. Pendir çalardık, ğaynadırdık, onun şeyini şeyderdik, sabānan kağar bōz
150 çapıya giderdik bir yanımız bir yanımız evde ğalırdık. Satan iki bacıyık, dört
ğardaşığ iki olan iki ğız, bir de anam vardı, ırahmetlik öldü. Ėle çalışırdık. yannık
yayardık bişekde. Bişāne yannık yayardık. Yayardık bişāne, bişek tağda yayık varıdı,
şindi bişē varıdı. O ğuyardık bişik südü içine, yayardık ğolumuzda bōle yayardık.
Vururduk bişāne, onu yaydıktan sōna davarı ğuzuyu içeri yerleşdirirdik, çekilir
155 giderdik, çapaya vururduk, pağla keserlerdik, yolardık, bu zaman oldu muydu motura
ğuyar götürür satar gelirdi.

(FG) -Evleri kürürdük, o şeyine otururduk idāra olurdu, bu onnarı diyor, şişenin
ğafasına bir şey dolardık, idāra olurdu onun ğaz ğuyardık içine temsil şindi mazot
var, o ğaz ğuyardık o ğazına işinan otururduk onun. Onúyna gider malın öne
160 yemlerdik güzel gelirdik. Babam fener aldıydı şōle güccük aynı lamba şekli Fener
aldıydı ğulpu vardı onuyna gederdik, āşam davarı yemler gelirdik. Çeşmelerde gider
ğolumuzuna su getirirdik, göyünnarın öne ğuyar sulardık. Ondan sōna āşam geri
çıkıar eve giderdik.

Yollar ğapandı mıydı, köyde biri hasda oldu muydu odun, tağdada ğızak yapallardı,
165 hasdāyı üsdüne yatırılırdı, çekē çeke arabanın oldu yereçi götürüllerdi.

(FG) -Örmeynen, çekeller ğedellerdi, şo Çatal ğayıya aşarlardı.

Afşin'e götürürlerdi?

He ğurban, araba nerde yol açuğusa, yolun açık yerineçe. Köylüler toplanırdı löbet, löbet, löbēt çekellerdi. Mesela, doğum yapıcı bir ğadın, hasdalandı araba yok yol
170 ğapalı, ya bunu sırtlarına alıllar aynı cenazēmi, çiğninde sırtlarında götürüllerdi ya ğızak yapallardı.

(FG) -Onuğ üsdüne yatırılırdı, yatānan sarallardı, götürüllerdi, gelincāz şeyderse.

Yav esgiden çoK irezüllüğüdü, benim çocüm işde hasdalandı yollar ğapandı, götüremedik, sırtlarında götürdüler, araba yok. Ŗlēdi aynı sırtlarında gótürdüler,
175 sırtlarında getirdiler. Ta Ğaşannı'da yokarı, Būğet'de yokarı, Çomu'da şu şeyde yokarı ğarĝa...

İyileşti mi?

Öldü, öldü, okula ğediyódu yedi sekiz yaşında.

Daĝlardan neler toplar getirirsiniz?

180 Armudumuz, alıcımız var, daĝda yemlik toplar gellik daĝda işde,

(FG) -Alıç iki çeşit alıç olur, biri et alıcı deller gözel olur içi, biri de öteki alıç o da ğırmızı, daĝların alıcı. Armût, bal armududa var, öteki armutlar da var şöle güccük güccük. Onnarı da toplar getirrik tarlaların içi dolu olur, onnarı yeller çocuklar. Burda da var aynı èyle biz onnara et alıcı derik. Aynı seniĝ dedüĝün, burda da var o
185 alıç. Onnar şindi olur şindi ğedeller toplallar, ĝar yamadan getiriller yeller. Çay olur, çay toplallar, gideller yokarı orıya ne diyollar? Ne diyolarsa oralara. He dā çayı toplallar, getiriller, içeller. Onda da içerik öteki çayda da.

Ğuşburnu toplallar ileçeri olur onuĝ.

Anlatan: Mustafa KÜÇÜKHURMAN 70 yaş

Kuddusi AYGÖRDÜ 76 yaş

Duran AYDOĞAN 71 yaş

Derleme yeri: Yazıbelen

- 5 (MK) -Şimdi Avşın'ın yani, zengin görünen kō Hurman kō olarak görünür, bi de Çölhan kō olarak görünür. Hurman kōnden aç kō daha ben görmedim. Türkiye genelini ben bütün gezdim, bu kō kadar aç kō görmedim. Ne yolu var ne bahanı var, ne geleni var. Anca bize şunu deller muhıdar olan. Ee ğardaş... Ne var? .. partiye oyunuzu verin. Temam, ğaldırık, altiüz ğaç kūsür oyu ğaldırır ... partiye verrik.
- 10 Olay bu, olmuş bu. Ne gelen olur, biz verdikden sōna, ne ğeden olur. Ne de sen nēş görüyōn diyen olur. Ne de aç adama baħar hōkūmet.
- (KA) -Bağ işde bağ, arāzımız getdi bir çocūmuzun biri girmedı. Asger ücretine üç ğişi mi dört ğişi mi çalışıyo, onū da burnundan getiriyollar. Kōmür de çalışıyo oħa da kōmürde, asgeri ücretine. Bizim kō mādur yav. Adı zengin görünüyo. Çoğu Avşın'a
- 15 varsañ derki ula her kō Hurman kō ş le b le. Bazen paħla ekıyorduk, paħlayı yedi, ayğını yedi. Hepisi batdı. Çiçek, güneyik çiçē. E ğardaşım şindide pancar b le düşdü.
- GüPre iki misli. Ameliye gechen sene otuz keaTidi bı yıl elli üç keaT. Neydiyorsan eyle. Yómiyesi arabasıynan beraber elli üç keaT. Hep zarar yav. Burda seksen kilometriye pancar götürüyo. Seksene get, seksene gel. Yüz atmış kilametre. On üç
- 20 ğuruş kira veriyor gendi, yav biz ni şırıya dōkek biz vererek kirasını yav. Bu ğantara dōkdürmüyor. Yüzde otuzu mu, yüzde ğırhını burıya dōkdü. İkü yüz ton pancarın varsa ğırk tonunu burıya dōkücün. Ötekini oriya götürüyōn. Saħa ğoya para veriyor.

Ne para veriyor yav, biz vererek o kırıya gendine. Buriya götürek arhadaş. Trafik bir yaħaladı mıydı yaz iķi milyar. Seniñ adamıñ yok. Saña yazar şıfora yazar iķi milyar, 25 iķi milyar da mal seabine yazıyor. Zor ğardeşim zor. Teķer dayanmıyor. Ār yük atıyon ğünķü. Om beş ğünde bir fiş verici saña, söķüyon ğurudu ğurudu ğurudū beKliyon, orıya varıyon. Ya ğününde yetişıyon ya da yetişemen, teķeriñ patladı mıydı. Yav yüz atmış kilametire bu ğoley mi? Gedip gelmek.Valla zor bizim kōñ işi. He he diyollar, oy zamanı bu ğantarı buriya dōkdürücük. Şindi de diyo ki zaman 30 geşdi diyo. Pancar dōkülēn aha şu Sinekli'niñ şurdāhı. Geldiñ ğördüz makine duruyor ya.

(DA) -Şindi geliken yoldan geld z deal mi heç araba esā düşdü mü gelikene?

(MK) -Daha ğumladılar, sıyırmışlar şey gimi. Bu ğantara bizim kō beş şüz bin ton pancar yatırıyor. Bir tene işcisi yok bir tene işcisi yok. Ne faPriħada ne burda. Buriya 35 ayaķda duturan bu kō. Ğōlħan'nan bu kō. Gene Ğōlħan'dan alıyollar, aldılar. Ama bizim kōden heç. Bizim kō hepisinden mahrūm ğardeş. Devletiñ işinden.

(MK) -Şu evi bā hōķümet yaptı, Allah var şu evi. Şurda şunun üsdünde evim vardı. Yıldırım düşdü. Ev iķi ğat ev oldū gimi ben de iķindeydim, avradınan ben iķindeydim bir köşede ğaldıķ. Getdim müracāt etdim. Geldiler baķdılar bilmem 40 nēytdiler ecdadına rahmet ossuñ. On iķi millar para verdi dōvlet. İnsannar ğücüynen de bu evi yardım eden de çok oldu yanı. Allah var şindi iñķâr etmeyim. Dōvletiñ on iķi millarıynan bir halħıñ yardımıynan ben bu evi yaptım iķine oturdum. Şindi de geçēn alatirikciler geldi. Sekiz yüz atmış üç lira borcuñ var, yōküñ borcuñ, bunu ver dedi. Buña da heç imkân yok ki, buña da ğücümün yetmesine. Ğalan bu zamlanı 45 zamlanı zamlanı heralda üç dōrt milyon olur vaziyetçe. Ğünķü yok ki veriyim. Ha bir

yaşlılık māşı veriyor dövlət. Oña da o yaşlılık māşını alırsam álátirik, şunu sekiz züz atmış üçden düşün dèyiciyim. Onü da orıya vericiyim. Olay bu.

(MK) -Şindi bir gønşunuñ ve yahut ki yañınıñ bir yerde biriniñ gızı oldü zaman yaşlı adamlar gèderdi dúúr olurdu. Dúúr olduñdan sōna o adamıñ gōñü olursa gızı

50 veriyordu. Ha yalız o zaman ğalın varıdı. Para alıllardı.

(DA) -Süt parası.

(MK) -Adam derdi ki adam, para bulunmuyordu. Öküzüyüñ, iki çüt öküzüñ varısa birini vericiñ bir, inek vericiñ iki, davar vericiñ üç. Bunnarı verirdi annıyacāñ.

(KA) -Dā kōlükleri silahsız vermezdi aha şurdan yoñarı. Muhağğak bir tüfek
55 dabanca alırdı. Almadan vermez, hee gız babası, vermezler heç.

(MK) -Ha şindi ondan sōna, tabi zaman geşdikce gızınan ōlan tanışıyor, gonusuyor, ondan sōna dúúr gediyoñ, verirse veriyor vermesse ğaçıyor. Olay bu. Esgi dúúnü bütün kenar kōler de gelirdi. Burada meselā seamen gelirdi. Her eve bir kōyü atallardı. Her eve bir kō tayın edellerdi.

60 (DA) -Meselā şurda Bakraç ğasabası var ya, orıya oñuntu gönderirdik belirli bir ğişiye, Mèykir'e Çobanbeyli'ye gönderirdik meselā, Lorşun'a. Ondan sōna na zaman gelici bu seamen günü. Cuma'ya inerdi evelden, gelin. Şindik mi ğarman çorman yok. He son günüydü, bir gün önce seamen gelirdi bak, bir gün önce Perşembe günü.

Na zamana ğadar ğalırdı seamen sende. Yiğirmi, otuz, on, beş nēse seamen gelirdi,

65 ikiün yatardı. Seniñ eviñde ikiün yatardı, yemeani çayını nēse içerdı, ondan sōna gelin endikden sōna var ya çekker ğor gèdellerdi. Güleş edellerdi düzlük arāzıda.

(KA) -Oña bir şavlar verillerdi, işde sōna para vërdiler. Para vërmeye başladılar. Her güleşene yaní, iķisini yıhane vërdilerdi, iķisini yıhane vërdilerdi güleşde, liyedi.

Gelin ënerdi dālırdı, ondan sōna, oħuntu olup da ne? Ya bir alma, almıya salallardı.

70 O da almıya bir hasde varısa, o ğoñşu oña gôtürürdü. Yiyecek elma elma. Oħuntu da buyudu, ya iķi cevizidi ya iķi şekeridi. Olanı da buyudu oħuntusunun hepsi de buyudu.

(DA) -Seamen gederken de var ya baħardıñ ki yatakların iç çarşafını yırtmış gëtmişler.

75 (KA)- Hep yırtallardı, ula durmuyor herif, durmazlardı.

(DA) -Şimdi sen ğomşusun, ben seniñ dúúnúña varıyom deal mı? Tavık gôtürürdük, culuk gôtürürdük, ğaz gôtürürdük, durumuna gôtürürdü. Onu çalallardı yaní. Bu usuludu, usul.

Düğün sahibinin, komşusunun, kardeşinin evinden o hayvanları alıp yemek usul müydü?

(DA) -Usulúdu.

Düğünlerde ne oyunlar oynanırdı?

(MK) -Ohooo. Aha bú ásás oynıyan adam buyúdı.

(DA) -Ab mesela dúún başladı andan it baren seniñ gibi bir sevgili ğoñşum oldu
85 múydu, ben varır başı çekërdim. Dúún bitinciye ğadar, üç gün çalınsa üç gün haley çekërdim. Ondan sōna da var ya, güvāniñ elbisesi, ğızın elbisesi, damat yaní hah. Şōle bi tepsi olurdu iķi tene, birini ben gezdirirdim güvān ni ben gezdirirdim erkeañkini, ğızınkini de başğası şeyder gezdirirdi. Yaní gösderi olurdu biliyoñ mu? O, o zaman gösderiydi. Ondan sōna afidersiñ verdikleri ne? Sen köylü müsüñ?

- 90 Ondan sōna var ya birer tene çok afidersiñ evelden bir öküz goşallardı da zelbe bā olurdu ya bōle. Zelbe bā, ucu püsgüllü şeile bir zelbe bā örellerdi. Beniynen asbab gezdiren de derdi ki yav sen sarı ben niye ğırmızı derdi. Deaşek derdi deaşmezdim.
- Güvāniñ var ya güvāniñ, şundan dut, çorabından dut, pantulundan, yeleanden nēse hep üsdüne gollardı. Tepskiye ğor gezdirdik.
- 95 (KA) -Seamen gelirdi atınan. Baba, goşuya gollardı alāca bir şavlar bā. Herif atdan düşerdi, sahad olurdu ölümünen yanı senıñ atı geçiyim dēyi oña uğraşıllardı. Herkişin atı varıdı o zaman ēyi kötü hep. Yarış yapallardı. Fāhır bolluk demezlerdi evel.
- (MK) -Cırit dellerdi o zaman cırit.
- 100 (DA) Atın ğuyruklarını şeile tūğúmlerdi. Sın sın oynallardı. Sın sını bil . Mēydannā şiye ataş ğayallardı. Aaayt! Geriden çıkdı mıydı, öteki senden önceki giren vızzadan çıkardı.
- (KA) -Yúğsúk oyunu varıdı, yúğsúk dellerdi. Yúğsuğa Meykir’e getdik miydi bir Keleş varıdı. Bā çibıynı üş dört ğat ederdi, bilek ğalinnıı. Vurdúunu bayındırırdı.
- 105 Yanı keleş geliyor dediñ miydi imkânı mı var yúğsúa kimse yanaşamaz. O arıyacak o edecek. Doğuz tene filcan olur. Fincanıñ içine möhür gollar. Möhürü götürür. Seameni bir yanı bir yanna olur, bir yanı bir yanna oturur. Kim yúğsúu bulursa, he filcanıñ altında olur öle saklanır. Devamlı bunda ğarer, yok eñer şiy olursa o yanna alırsa o yanna alır. Hele bir tenesi, şu ben Şerif varıdı, ararhana bēyle barnānı
- 110 tohandırırdı. Farhetmemiş olurdu. Dönderirkene tabā, Depebaşlıñ Berçenekliniñ bir cullúu var, oñ kilō, şu vadar var. İlle bunu ğedek diyek. Yok ben dedim yeminniym.

Yúğsúa getmem. Zornan bizi götürdü. Dedi ki on dohuzda ossa da gene allım heç
ğorķmanǵ dedi. Yav Şerif dedim, üş dört gişi de onnar oldu, sōnadan geldi. Şerif
dedim utuzmuya utuzuyok ş u culúy, salonda, dışarda salonda, ğazannan götürüyüm,
115 geri geliyim oturuyum dedim. Kim aldıysa ne biliciler. Yok yav dedi. On kilō sır etli
culúy kúsdük biz yemedik. He hindi. Gene biz kúsdük yemedik. Ğocebağ varıdı
Ğacebāyınan ben. Ğocebāyınan o Berçeneķli dükĝanı varıdı. On kilo bir toy boħu
varıdı, biyaz toy boħu olurdu.

(DA) -Şeker biyaz şeker

120 (KA) -Hee cevizden yapıyollardı. Onu utdu da ěyle şietdik. Bu Şerif var diye yúğsúü
bulurdu yanı. Dōnderirkene ş u barnāyınan toħandırırđı. Hile yapardı, hile yapardı.

Kaybedenler nasıl bir ceza alırdı?

Baba onu düvellərđi ki nasıl bir düvellərđi, sabānan da.

(DA) -Ğaç gişi utdu, ĝaç gişi utuzdu. Diyelim ki on gişi utdu, on gişi utuzdu. Baķ
125 şindi var ya meselā utuzan tarafı bir ipe düzellerdi ipe, ĝaybeden tarafı, ondan sōna
var ya elinde arħadan, elinde bir deĝnek biri boş dururdu, ş u arga meselā var ya seni
yatırırđı suyuñ içine. Yatmadıñ mıydı vuruncu sırtıyıñ üsdüne şaaart diyeneadar, bi
şe de diyemeñ, utuzduñ. Suşlu olsa gene bi şey diyemezdıñ. Bi şey deseñ ĝatıķsız
hapis.

130 Hapis de mi vardı?

(KA) -O da vardı yaa.

Anlatan: Döndü CEREN, 70 yaş

Fatih BÖRK, 39 yaş

Derleme yeri: Arıtaş

5 (FB) -Nasıl olúyoŋ, nêydiyoŋ?

-Allah'a şúķır êdiyom. Şo odunu da êdemedim şoriyá getirde şeyidiciydi alırsaŋız şoriya. Millet şiye sáámen gelirdi, goğul goğul gızlar gelinner gouş verir oynallardı, davul da çalınırdı. Bir hafda olurdu. Ğurban oluyum sulu êdellerdi, pilav êdellerdi òle onnardan, dúún yemā. Atınan gótürüllerdi òne düşellerdi.

- 10 Ğazli, ğırmızı, mavı, sarı, pempe, ğara, başıma dağallardı. Şurdan şòle toplallardı ğazliyi bilmiyò Haccece ki? Bunu burdan bālallardı, bez deal pırıl pırıl şey ğaçak. Burdan bòle balallardı òlum onu da ğeri şurama ğeçirillerdi, haaa başıma gelin olurdum. Sabānan gelir onu başıma dağallardı, sabānan gelinciler gelirdi ğapıdan, dellerdi kine işde òteberimizi sandīmızı sepetimizi saŋa deyim... Önceden ata
- 15 binerdik ata, seniŋ gimi òlumuŋ biri gelirdi atıŋ şeyinden dutardı yularından, burdan girellerdi , gelillerdi bu hacceniŋ ğapısına Hacceceŋiŋ gelini êndirillerdi. Gelini êndirillerdi, gelin orda dururdu, ben dururdum orda. Hacce bacı gel bām geline ne vericiŋ gel! Haccece gelirdi. Derdi ki filan yerde tarlam var ordan bir ev yeri vèriyom derdi. Onu evine enerdi. Anca bir şişe getirillerdi, şişè yere çalar haŋgi gelin ğırarsa
- 20 ğırallardı yanı. Ğıramıyan da olurdu yanı. Diŋeldillerdi bizi ya yòsa bir kütük mütük olurdu otururduķ millet dāldıķdan sōna. Māsiyeti bu òlum, bunun māsiyeti. Üç ğün, bir ğün bayrak. Ben bir hafdasını mufdasını ğórmedim. Bir ğün davul, bayrak, bir ğün de ğına şunda da gelin òlum biz üç ğün çalardıķ Arıtaş olarakdan. Daha òtān

aldık sayıllır Gülnaz'ı. İşde benim zamanım öyle ölüm. Yâyıda yapışdırırdık şişēy de
25 gırardık, içeri girerdik. EkmeK taqdasını getirillerdi şırıya gollardı, şunun başına bizi
diñeldillerdi. Diñelmeliyik. On gün om beş gün dışarı çıkmazdık. Şindikiler
abauuuu! Şindikiler. Ya, hiç sorma yānı. Biz on gün om beş gün benim ğaynanam
öldü. Ğaynanamın Ğara'nın ğızı Emine, bize on gün om beş gün su getirdi bu
puñardan. Beni çıhatmadı dışarı ğaynanam. Çıkmazdık hiç, heç çıkmazdık.

30 Eskiden nasıl çocuk büyüttünüz?

Şunun esgisine şunun esgisine bālıyoduĸ bez yōdu ğızım heç. Bir gün ğışın oldu heç,
hee işde öllü deyicim. Bir sene öllüK zamānı bir doum yaptım ölüm yerindes z. Şu
yoħarda evler var. Ğar üsdümden yā yā onnara öllüK dəyi ğetdim. ÖllüK dəyi
gedince dedim kine şey dedim şeyin öluna avradına Zilfi'ye, Zilfi bacı dedim, ne
35 diyon yavrum niye geldin bu ğarda dedi. vallā dedim Yunus'un öllü youdu dedim,
hep bacaklarının arası bişmiş dedim burıya öllük toplamıya geldim dedim. Ordā
evlerin hepsi de baña bir torba öllüK etdiler. Sırtıma ğaldırdım, sırtıma ölüm. Ordan
buracı o evlerin ordan bura, şimdi burdan şırıya arabasız ğedilmiyor heç. Ordan öllü
alırdım ğona ğona ğonā şunun arħasında evim var, orıyā gelirdim, öllünen. Öllü de
40 sabānan bālardık āşam bālardık, sabānan puñara yumıya gederdik. O öllü yurdūĸ,
ğayınbaba nēytdi paciýā, şöyle şey yaptı, ağaç yaptı, ağac ağac. Deĝnekler var ya
ondan ağaç yaptı. Birini şöyle soĸdu, birin de şöyle soĸdu ğayınbabamız. Bu yudum
öllü bezi onun üsdüne atıp altında ataş yanıyor pisl nen dumannan tozunan ğururdu.

Ğırĸ ğırĸını onu da nasıl ederdik çimdirirdik.

45 -Bahele ğırĸ ğırĸ ğırĸ, ğırĸlar beşler dəyi üsdüne şeş dutardık, üsdünden ğuyardık
altında çocuk temizlenir çıħardı.

(FB) -Şeş ded de, bu başa şey var ya, başındāki yazma.

Yazma derik. Bürük, bürümüz aha, görüyön mu? Saña veriyim mi bunu.

Dağlardan ne gibi otlar toplardın?

50 Ne mi toplardım?

Ğuzu ğulā toplardım, mantar toplardım, yemlik toplardım, kenger toplardım, ç dem toplardım. Dün deal evelkisiün bir ğaynım var benim o getdiydi. Şurdā parkımız var şo yokarda, parka ğavāñ dibinde bulmuş gelmiş, benim herif on milyon verdi satın aldı. Aha ta bir ilāánidi bir ilāán. Aha ta böyle böyle. Çıkdı çıkdı mantarlar çıkıyo
55 ğayrı.

(FB) -Sen onnarı yaz ben de eKlēm. Mantar da deller göbelek de deller. Yaz sen dā çayı, kekik, sarı sümbül, ğaya torçu deller, boz bir ot. Ğırmızı olur onun çayı. Ondan sōna geyik göbā, mor menevşe, çok dertlere devā.

Çay olur getirr k. Haccece ne derdiñ oña? He geyik göbā olur, ğuzu ğulā olur, sarı
60 sümbül olūr. Mor menevşe olūr. Çay olur şōle sarı sarı dā çayı. Biçer bōle getirrik daha bizde var. Daha bizde bir torba aha şuvadar dā çayı var. Geyik göbeani ğaynadıllar içerik çay yerine. Siz bunnarı ne bild z de bu ğarınıñ yanına geld z. Bu neñ seniñ ğız?

- Şo torunum.

65 Ölüm sen niye bayağ beri demiyoñ Döndü dezzemiñ torunuyum dēyi.

-Ben ne biliyim sen biliyoñ dēni ben saña heç.

Hannik ğarı, ben desene kine bu başa bu benim torunum dēyi.

-Hele şoruñu ver. Hele şoruñ bitsiñ de.

- Şurdan girdim bayağdan, Yunús'u biliyon he? Dedim ki ölüm dedim ne diyon. Yeni
- 70 işden geldi dış dövletden. Benim dolaP eti hoşuduyo dedim.
- Kak onu bişir de birer bardak içsinler gayFiyenen kak.
- Burada ekim dikimden başka ne gibi işler yaparsınız?
- Yayla işi var, yaylıya gèdilir, meselâ yedi sekiz şey sürü sâbi bir arıya gelerek ortak olullar. Oña da burda keşik diyolar.
- 75 Yanı keşik, dört beş tene aslan gimi olanlar ortak olullar, hepsi bir toplar davarı götürüller.
- (FB) -Gün dönümünden önce gurrâ çekilir yaylıya çıhlır.
- Endiler şindi hep endiler.
- Orada çadır kurarsınız, çadırın ortasındaki direğin adı ne?
- 80 -Orta direk, çadırın ortasına direk dikeller, üç direk dikeller biri şoriya bir köşiye, biri şuriya bir de şuriya, üç direkli, onú de iki direkli.
- (FB) -Çüngü delller, bu uFaK uFaK gazzık yapallar ipleri bālallar.
- Çüngü derik, ipinen bālarık gırāna çaħarık.
- Her tarafını bālallar, üzgâr gelince yıhlılmasın dēyi.
- 85 Çadırın üstüne de böyle bir çember koyuyor musunuz?
- (FB) -Yok bizim burdaki o ortada direk olan var ya büyük direkli tek direkli bizim burda onu ğurallardı esgiden. Şindi dēşdirdiler altı direk mi ne yapıyollar şu anda.
- Şindi oralarda Fāti sundurma ediyollar biliyō, önü şey ediyolar, bizim bu çadırlar.
- Şöyle ip şiyapallar ki çadırı üzgâr atmasın dēyi. Şöyle bir atallar üsdüne de kirmen
- 90 gimi bir

(FB) -Kirmen deller o şeyleri yere çaḥallardı, çadırı yere serellerdi altından ğazzıı soḥallar havıya ğaldırılırdı, çadır öle ğurulurdu. Geri de önlerinden ğısa ğazzıqları direkleri yapallardı.

Sundurma dellerdi şeylere ğurban öle direklerle şöle sundurma dellerdi. O yatay
95 atılana sundurma diyollar.

Üzüm beḳmezini, tut beḳmezini? Hah şindi benim şorda yoḥarda ğızım var. O iki tutu ğaynatdı, altı bidon beş kiloklarnan beḳmez yaptı. Bal, beḳmez deal ya bal. Onu toplar, götürür, herifi silkeledi gótúrdú evine, torbıya şo patatis torbaları var ya o torbıya doldurdu doldurdu çıkdı üsdüne, sıkdı, ocā ğodu, ğaynatdı. Ğaynarḥan
100 ğaynarḥan ben de ordiyem, ğaynarḥan ğaynarḥan ğızım dedim ğayri endirek dedim. EndireḲ ana dedi, dutduḲ ğazanı endirdik, ğazān benim bura geldiğim ğadar Hacce bacı, durdu ğazan. İçine bā yaprā atdı, durulsuḡ dēyi. Onu da ğeri duruluncaḲ çıḥatdı, yaprakları ğaldırdı. Ğazannan ğuydu ğuydu satırnan ben yoḥarı dama çıḥatdım. Siniye şiye teşlere dóḳdúm teşlere. Bu beḳmez bişdi, tası var üzüm beḳmezi tası olur,
105 ğoca şöle şöle ğulpu olur. Onúynan savuruḥan savururḥan o kaḫdı. Bóúz de üzüm beḳmezini, üzümü getiriler sala ğollar, üsdüne ā toprak, oluḲ oluḲ sal ded m oluḲ. BōḲ yalnız saḡa deyim. Onu getiriyōḲ, şunuḡ ğadar var sal ded m, şurādar. Ondan sōna erkāmiz mi olur ğadınımız mı olur, ayāmıza cizmēy giyerik. Depelerken depelerken faş faş faş faş faş, şerbeti aḥar oluḲdan. Altında gene ğoca teş var hee,
110 onu da götürür gene ocā ğoruḲ, ğaynadırık. BōḲ doḡ ğazannarı var ya, ğoca ğoca ğazannar her birimizin evinde iki tene şindi ğayrı tutuḡ da ğıymatı yoḲ beḳmeziḡ de ğıymatı yoḲ yavrım.

-Hep unutuldu ğurban hep deaşildi.

Onu da öyle ederik ğızım beĝmezini sıĝarıĝ, dama çıĝadıırıĝ onu sererik. Ā topraĝ ā
115 topraĝ, o toprā üsdüne atarıĝ, çıĝarıĝ üsdüne. Depelerken depelerken depelerken
ĝapcıĝ gimi ĝalır. Onu da öyle ĝaynadırıĝ ĝazana doldurur ĝaynadırıĝ.

EK 2: SÖZLÜK

-A-

acış-: Üzölmek, acımak (7-403)

acıycak: Azıcık (19-24)

açık ekmeğ: Yufka ekmeğı (47-23)

adeleş-: İnatlaşmak (31-19)

ağaşdan at: Tabutun taşındığı sal (1-107)

ağartı: Süt ürünleri (21-17)

ağertle-: Ayıklamak (44-23)

ağmın: Hayvan pisliğı gübre (47-77)

aleyi: Hepsi (25-41)

alhış eyle-: Dua etmek (2-165)

amel: İshal (48-136)

ammana: Ama (26-71)

anadut: Üç dişli sapları dermeye yarayan tarım aleti (48-116)

ağare: Eğer (34-64)

ağşıتما: Anımsatmak

aperlő: Hoperlor (26-220)

arg: Küçük arakarsu, ark (50-25)

arın çatı: Alnın ortası (9-153)

arıştağ: Mertek tavan

arsın-: Utanmak (40-153)

asbab: Elbise (52-91)

āsık: Eksik (34-26)

at pağlası: Yaban baklası

atelle: Atölye (5-18)

-B-

babal: vebal (25-202)

babbúk: Bir kuş türü (40-86)

baddıbanak: Yenilebilir bir ot türü (49-242)

bág: Bey (7-47)

bastık: Nişasta ve pekmezle yapılarak ince bir tabaka halinde beze serilip kurutulan tatlı, pestil (16-135)

batal olmak: Bozulmak, harap olmak, özelliğini yitirmek (7-315)

bayak: Az önce (45-159)

belek: Beşik, kundak

berkit-: 1.Vumak, 2. Pekiştirmek (1-238)

beşirikli: Becerikli

bıkcı: Bıçkı, testere

bıngıldak: Bebeklerin kafalarında kemikleşmemiş yumuşak kısımlar (20-32)

bibi: Hala (41-118)

biderlik: Tohumluk buğday (48-16)

bir demlik: Tamamen, büsbütün (14-66)

birem birem: Birer birer (13-30)

bişek: Elektrikli yayık (51-152)

bişet: Bir şey (32-9)

bocu: Küçük köpek (17-87)

boduç: Küçük toprak testi, naylon bidonlara da denir (26-185)

bor: Sürülmemiş taşlı tarla (7-386)

bosdan: Sebze bahçesi (14-45)

boyüz: Bu kez (31-18)

bōlesil: Bu şekil (31-53)

bōn: Bugün (41-9)

böğrek: Böbrek (33-28)

böğür: Yan, yan taraf (32-93)

böhden: iftira (17-29)

bölükbaşı: Düğünü yöneten, düğün masraflarını da karşılayan kimse

bösbōg: Büsbüyük, çok büyük (2-242)

bu misilli: Bunun gibi güzel (28-27)

buğnüt-: Sıkıntıya sokmak, üzmek (3-124)

buóz: Bu kez (45-135)

burhazı-: Kurumak (47-73)

bük: Çalı, çalılık (45-31)

bürük: Başörtüsü (25-110)

büzmece: 1. Çocukların sancıdan kaynaklandığı düşünülen büzülerek ayakları karına çeken bir hastalık. 2. Çıbana benzer bir yara çıkaran ve çıktığı yerde iz bırakan bir tür hastalık (3-118)

-C-

cağla-: Çağlayarak akmak (5-213)

cahşır: Çakşır, şifalı ot (40-81)

calba: Dağlarda biten ısınmak için de yakılan dikenli bir ot

caḡgama: 1.Laf dalaşı, tartışma, 2.Yüksek sesle konuşma (7-252)

cara: Hayvanın doğum suyunun akması

cebir al-: Zorla alıkoymak (26-34)

cere: Toprak testi, küp (26-160)

cıgındırık: Etin köpüklü perdesi, işe yaramayan kısmı

cılgı: Dar patika (41-78)

cıncık: Cam (20-31)

cırmala-: Tırmalama (24-31)

cırrık cücü: Serçeden biraz büyük eti yenen bir kuş

cıyıklama: İnce bulgurdan yapılan bir tür çorba (25-154)

cingan: Çingene (39-103)

cinnik: Eski odalardaki selamlık (6-197)

culuk: Hindi (52-77)

cumbar: İlaç macun (49-115)

curun: Taş veya tahtadan yapılmış oluk, kurna

-Ç-

çağ: İlkel banyo (14-83)

çağıldağ: 1. Koyunun kışına yapışmış dışkı. 2. Topaklanarak elbiselere yapışan kar (45-154)

çağşır: Yenilebilir bir ot türü (40-82)

çat-: Sataşmak (1-246)

çeki: Yaranın üstüne ottan yapılan iltihap kurutucu doğal bir ilaç (51-70)

çer: Hayvanlarda görülen bir tür hastalık

çerçi: Seyyar satıcı (25-160)

çeten çul: Kıl çuval (25-105)

çiçele-: Yağmur çiselemek (26-66)

çimdik gimi: Tırnak ucu kadar (11-45)

çimdir-: Yıkandırmak (14-13)

çipil: Yaş mera, sulu çalılık (32-131)

çipri: Çalı, takım (32-130)

çit: Basma kumaş

çiyin: Omuz (3-39)

çomça: Kepçe (22-21)

çüngü: Çadır direği (53-82)

çüt: çift (25-27)

çütcü: Tarla işçisi (25-188)

çüşdürüm eşşē: Uzun eşek oyunu

-D-

dam: Ev (39-37)

damāsi-: İmrenmek (3-41)

darāz: Bağ bahçe (5-114)

darbız: Yaş toprak (32-17)

dehat gel-: Güç kuvvet gelmek (28-72)

delalat ol-: Aracı olmak (33-15)

deaşık: 1. Elbise (32-13), 2. Elti

dert deşil-: Dertlerin tazelenmesi (39-199)

devlikisūn: Bir gün sonra (49-209)

deyşet: Şiir (34-171)

dıvra-: Ekin başak verecek duruma gelmek (1-204)

dısdıvraq: Derli toplu

dibine yakma: Sebzeli salçalı pilav (30-35)

diha: İşte, şu, şura anlamlarında gösterme ifadesi (45-20)

dilçik: Ayakkabı ve kemer tokalarındaki küçük metal çıkıntı

dil dibā: “dil dibeği” dilbaz, çok konuşan

diremit: Dinamit (42-37)

dirsek: Dönemeç (13-23)

donturaşlı avrat: Disiplinli, sözü dinlenen hanım (7-227)

doğuş-: Dövüşme, kavga (39-293)

dorlağça: (5-135) (bkz. dorlazca)

dorlazca: Yeni yetişen çocuk (5-60)

dölāse: “dölek ise” dölek: 1. Engebesiz, düzlük, 2. Uslu olma (34-69)

döl: Çocuk (5-160)

dulda: Gölge, korunaklı yer (3-33)

duluğ: Yanak

düürcük: İnce bulgur (45-28)

dürü: 1. Çeyiz öteberisi 2. Evlenecek kişilerin kız tarafından erkek tarafına erkek tarafından da kız tarafına gönderilen elbise, mutfak eşyası, vb. hediye (16-43)

düv-: Dövmek (34-205)

düven: Dükkan (28-68)

-E-

ede: Ağabey, baba, dede (26-250)

egid-: Besleyip büyötmek (6-172)

ehliz: Yumuşak huylu, sakın (7-202)

elcek: Karda batmayan ayakkabı (41-12)

elet-: Ulaştırmak (28-65)

ellām: Herhalde (19-48)

emmideş: Amca oğlu (9-178)

endeze: Ev eşyası, araç gereç “endeze olursa el övünür” (25-72)

enecik: Merdiven (6-192)

enik: 1. Köpek yavrusu 2. Çocuk (39-78)

erbişim: İbrişim, ipek (2-140)

esirikli: Sağı solu belli olmayan

essah: Sahiden, gerçekten (3-131)

eşğın: Baharda bağların sürgünü, filizleri (27-29)

evdime: Kilim (40-6)

evir-: Erkmeği arkasını önünü çevirerek pişirmek (12-62)

eyinnil nen: İyilikle, güzellikle (11-84)

-F-

ferfana: Ziyafet sofrası (7-360)

ferik: Cıvcıvden biraz büyük (47-20)

firez: Ekin kalıntısı (41-49)

firik: Çiğ tahılın ateşte yarı pişirilmiş hali (39-229)

f : Hayvan yiyeceği ot (7-78)

fortum: Hortum (1-155)

-G-

ğadana: Ahlakı zayıf kadın

ğadasını al-: “Başına gelecek kötülükler bana gelsin” anlamında geçen duada kullanılır. (30-9)

ğalaba: Kalın, kabarık

ğalan: Artık, bundan sonra (52-44)

ğalın: Kız babasının damat tarafından aldığı şey “tüfek, hayvan, altın vs.” (17-97)

ğalış: Büyük orak(12-24)

ğalışla-: Ekin biçmek (12-54)

ğalle: Para kasası

ğallep: Güvercin

ğambır: Kambur (13-66)

gameş-: Ağzı sulanmak, yerken buruk bir tat almak

ğamina: Habire, sürekli (4-19)

ğamiş çığ: Hasırın bir çeşiti (47-40)

ganere: Kadına hakaret etme sözü

ğanne: Cam şişe

ğañırt-: Geriye doğru bükme

ğapıt: Erkek paltosu (17-180)

ğarababa: Vücutta iyileşmeyen yaralar çıkaran bir tür hastalık (3-101)

ğarāç: Başı kara koyun (47-14)

ğarā-: Karanlık çökmek (16-83)

ğas-: Çevirmek, çevrelemek, örmek (45-46)

ğasdık: Hayvan ağılı

ğaslek: Bilerek, isteyerek, kasten

ğat: Elbise

ğav: Ateşi tutturmak için kolay yanan yakacak (25-48)

ğavûrga: Kavrulmuş buğday (3-164)

ğaya torçu: Bir ot türü (53-57)

ğayğana: Pekmezli yumurta (49-145)

ğayrı: Bundan sonra, artık (2-32)

geçgere: İnşaatla kullanılan malzemeleri taşımak için iki kişinin kullanımına uygun olan araç (26-131)

gelberili: Hatır gönül sayan, insan kıymeti bilen (31-55)

gelinniK et-: Kayınbabaya karşı saygıdan işaret dili ile konuşmak (14-74)

gem: Tarla sürmeye yarayan bir alet (48-117)

gendāndini: Kendi kendini (39-134)

ger göyun: Postu beyaz çizgili koyun (47-14)

ger: 1.Ekşi, 2. Leke

gevel: Bahçe ve tarla sulamak için açılan ince su kanalı (7-364)

geyik göbā: Bir tür şifalı ot (53-58)

ğıfla-: Ayıklamak (26-62)

ğılap: Suret, şekil (11-5)

ğındam: Az (25-37)

ğırā: Kırağı (26-107)

ğırāna: Kenarına (16-101)

ğırḥ-: Kırkma işlemi (47-43)

ğırḳla-: 1.İyice arıtmak, 2. Yeni doğan çocuğun, doğumunun kırkınıcı gününde birtakım geleneksel törenlerle yıkamak (21-35)

gırma: İnce bulgur ve pekmez ile pişirilip kurutularak tüketilen bir tatlı (47-26)

ğışga: Soğanın küçüğü (25-28)

ğıtal-: Azalmak (49-169)

ğıvgıllık: Sıska işe yaramayan hoşa gitmeyen adam

ğıvış: Koyun, keçi dışkısı.

ğıyıkla-: Aralamak

ğıyma: Bulgurlu yemek, kısır (14-39)

ğızıl yúğruk: Çıban (18-32)

ğızın-: Isınmak

giciş-: Kaşınmak (32-74)

gilik darı: Küçük tanecikli mısır (3-77)

gişi: Koca (25-187)

gocuk: Kaban, mont

godduş: Gözü açık, kurnaz

goņur: Kibirli

gő paĥla: Yeşil bakla (32-62)

gō ver-: Dedikodu yapmak

gor: Odun yığını (45-110)

goyak: İçine kar suyu da biriken dağlardaki çukur, hendek “Her koyağa mazi yağmaz yağarsa birine yağar onun da kıymetini bil.” (23-61)

göbelek: Mantar (53-56)

gölek: Gölet (14-104)

gölüKcü: Yük hayvanı ya da büyükbaş inek, camız, manda ile uğraşan (45-71)

gön: Hayvan derisi (30-24)

gudu: Kurnaz, menfaatçi

guru gosğa: Fakir olduğu halde zengin edasında olan kimse

guruluk: Arazi, koruluk (32-150)

guş guş: Bir karış kadar boyu olan dilimli yapraklı ilkbaharda toplanıp yenilebilen bir ot (49-235)

gutnu tuman: Parlak, ipek ve pamuk karışımlı güzel bir şalvar (3-43)

guymak: Un, irmik ve su ile pişirilen hamurun geniş bir kapta ortası oyularak tereyağı ile eritilen pekmezin ortasına dökölmesiyle yapılan bir tatlı türü (50-51)

guz: Kuzey (38-121)

gücele: Zar zor anlamında bir zarf.

günēyk: Ayçiçeğı (44-17)

güvā: Damat (52-86)

-H-

hacet: Alet edavat (25-166)

harıman: Hararatle, ateşle (26-300)

haspir: Kuru yemiş (26-147)

hatize: Tereyağ, nişasta ve pekmezle yapılan bir tatlı türü (49-132)

haysı: Hangisi

hazın damı: Kiler (25-94)

hêka/hêkâ: Hikâye (42-61; 8-61)

hekel: Topal (45-137)

helik: Karda batmamak için giyilen bir ayakkabı (23-56)

helke: Kova (43-13)

heye: Evet (7-443)

hezan: Yapıda kullanmak için büyük gövdeli ağaç (23-49)

hıs boğmaç: Gizli gizli iş yapan, içten pazarlıklı

hışna-: İyice dövmek (39-157)

hōla-: Saldırmak (18-49)

horaf: Çirkin (17-95)

horanta: Aile (25-11)

horapbanak: Bir oyun (50-133)

hōr-: Haykırarak ağlamak (26-227)

Horum: Tarlada yığılmış bitki öbekleri (26-183)

hōrf: Korku (7-367)

hūdūd: Hudut (37-59)

-I-

ıçıķ: azıcık (25-204)

ığrala-: 1.Sallamak, 2. Sıkıntıya sokmak (11-104)

ıktır-: Deveyi çöktürmek (37-21)

ırayına hür: İsteddiği gibi hareket eden (39-244)

ızar: Kadın giysisi kara çarşaf (1-255)

-İ-

indi: şimdi (24-19)

inecik: Merdiven (6-192)

işirik: Çapak (44-67)

işmar: İşaret dili (20-44)

ivez: Sivrisinek (7-15)

iyeş-: İnatlaşmak

-K-

kea: Kahya, muhtarlık yapmış kimse (25-174)

keçelik: Keçeden kilim (1-180)

kefle-: Kazanda kaynayan pekmezi durultmak (21-66)

kelep: İp yumağı, ip çilesi (47-45)

kead: Lira (39-178)

kep-: 1.Çökmek, yıkılmak, 2. Yere kapaklanmak (28-87)

kepcik: Buğdayın kabuğu (47-67)

kepir: Verimsiz çorak tarla (7-389)

kertik: Çentik, boğum

kes: Nohut ve bakla samanı

keşik: Yaylaya çıkarken dönüşümlü olarak hayvanlara bakma (53-74)

keven: Yakacak olarak da kullanılan dikenli bir ot türü (13-18)

kezzek: Hayvan gübresinden elde edilen yakacak (25-50)

kıslevet: Lastik ayakkabı (40-44)

kiçik: Aşağılama sözü (17-85)

kirmen ārmek: İp, yün eğirmek (25-104)

kirtik: Sabunun küçük bir parçası

kis: Bent (4-22)

kivişle-: Gizlice gözetlemek

kömbe: Gözleme (26-57)

kömme: Gömme (32-21)

kōñ: Köyün (1-7)

könçek: İç gömleği (1-175)

köpümek: Yorganın yününü astara tutturarak dikmek (4-39)

kōsgüç: Ucu yontulmuş değnek ile oynanan bir oyun (49-225)

kösdük: Köstebek (19-63)

kösnü: Köstebek

köşger: Ayakkabı diken (5-172)

kötek: Dayak (15-17)

köten: Toprak sürmeye yarayan tarım aleti (7-75)

köy atğısı: Köyün giderleri için köylüden toplanan para (7-215)

köynek: İç gömleği (34-196)

kūru-: Kürekle temizlemek (26-266)

küggülü: Salıncak (49-228)

külek: Tahta kovadan ölçü aleti (26-176)

künde: Her gün (21-5)

küpecik: Toprak testi (21-71)

kürük: Eşek yavrusu

kürün: Büyük tahta su teknesi (33-43)

küskürsú: Altına mangal ile köz koyulup üstüne örtü örtülerek yere kurulan etrafına insanların oturup sohbet ettiği tahta sehpa (3-164)

küşne: Hayvanın yediği bir ot “Öküzün küşneye çöktüğü gibi ne çöküyor”(6-130)

-L-

lölama: 1. Hamuru yuvarlayarak yoğurma, 2. Loğ taşı ile ezme, sertleştirme (3-70)

-M-

mā: Eski yapılarda oda bölmesi (32-32)

mahal: Yer, yöre (7-366)

mal: Hayvan (25-108)

malamat ol-: Heyecanlanmak, perişan olmak (14-92)

mamırsa: Mısır unu ve pekmezden yapılan yemek (50-50)

masatla-: Bileğilemek (26-91)

māsere teşti: Pekmez kaynatılan, nişasta yapılan büyük bakır leğen (3-50)

masğaralık: Komiklik (1-53)

maşğara ol-: Rezil olmak

māsiyeti: İşin gerçeği, aslında (53-20)

melengiç: Kuru yemiş (3-164)

melhem: Merhem (39-333)

mellō: Beştaş oyunu (49-221)

mertek: Yapılarda kullanılan büyük kalın ağaç gövdesi (23-49)

mes: Mest, üzerine mesh edilebilen yumuşak deri ayakkabı (1-251)

meses: Çifte sürülmüş öküze takılan uzun değnek (7-391)

mezdē: 1.Çam, 2. Çam sakızı (11-104)

millavara: Gece oynanan bir oyun (49-214)

mıdara et-: Eyvallah etmemek (6-60)

midyel: Tarım aleti (7-77)

muhanet: İyilik yapmayı sevmeyen, kötü, adi, cimri kimse (7-71)

muzğanma-: Uyuklamak üzere uzanma (26-184)

-N-

nefes: Nazar (3-10)

nēlēse: Nasılsa (32-45)

nine-: Ne eylemek (39-333)

-O-

öllük: Üvey oğul (2-15)

o günün báhrinde: Geçmiş zamanda, o vakitlerde (25-10)

oĥuntu: Davetiye (26-80)

oqlā: oklava (12-63)

oqlāç: Oklava (11-100)

-Ó-

óğrek: Alışkın

óne: Önüne (34-51)

-Ö-

öğün yok öşük yok: Yemek yok yemeği yapan yok (26-225)

öndüç: 1.Ödünç, 2.Karşılıklı imece usulü (14-30)

ötāçi: Öte geçe (17-103)

ötān: Geçen gün (49-158)

ötüz: Öte yüz, diğer taraf (32-69)

özü dōmek: Dayanamamak, kıyamamak (16-76)

-P-

palaz: Kilim (45-157)

pavraz: Pervaz

perişanla-: Perişan olmak

pırtı: Giysi, kumaş (25-68)

pic: 1.Bitkinin gövdesinden çıkan işe yarasız kısmı 2. Ham meyve, yabani meyve.

pinnik: Tavuk kümesi (44-45)

pur: Killi bir tür toprak (22-100)

pür: Tarla bitkilerinin yeşil yaprakları, pancar yaprağı (26-109)

pürçük: Saçak, püskül (45-138)

-S-

sağar: 1.Alnında aklık olan hayvan (26-216), 2. Saçın girdap gibi kıvrımlı olan bölgesi.

sal: Tahta tekne (27-8)

satır: Kova (35-53)

sav: Gibi edatı (7-164)

sav-: Göndermek, uğurlamak, uzaklaştırmak (14-9)

savış-: Gitmek (16-17)

sehan: Büyük bakır tas (25-164)

seamen: Seğmen (27-51)

seyip: Başboş

sığ: İki ayak sığacak kadar patikadan çok dar yol (32-134)

sığılğan: Bitimsi parazit, böcek (32-73)

sırt gey-: Giyinmek

s nenmek: Gizlenmek saklanmak

sini: Büyük tepsi (53-104)

siş siş: Ateşin içinden geçerek oynanan bir oyun (52-100)

sişilemek: İnlemek

sirken: Yenilebilir bir ot (39-221)

sitil: Kulplu bakır kap (26-189)

sohu: Tahıl öğütme taşı (7-60)

sok guyu: Lastik ayakkabı (6-207)

sok vur-: Bitkiyi dondurmak (26-108)

sol-: Ateşte hafif kızartmak, rengini soldurmak

sokranmak: Söylenmek

somruk: Çocuğa az az somurmak için verilen lokum ya da kuru dut gibi yemiş (26-33)

soyha: Ölünün arda kalan giysisi “soyhacına galasıca” (2-263)

sömelek : Kundağa belenmiş bebek (51-9)

suma: Sima (13-135)

sundurma: Çadır direği (53-94)

sunukcu: Kırık çıkıkçı (49-114)

südük saçmak: İftira etmek (25-182)

sülenke: Yassı bir taşla oynanan oyun (49-222)

sümit: İnce bulgur (51-115)

sürgün: Hasat sonrası (26-107)

süve: Kapının üst kısmı (6-137)

süyük: Çatının kenarı (6-189)

şelek: Sırtta taşınan yük (51-7)

-Ş-

şelek: Yük (51-24)

şimşed-: Sivriltilmek (48-55)

şıır: Çığır, karda kürekle açılan yol (45-133)

şıyeç: Ağaçtan yapılmış çit

şor: Laf, söz (25-102)

şōra: Çorba (32-62)

-T-

tafdá: Renkli bir tür gelinlik kumaşı (26-23)

taḥım: Tarla sınırı (2-113)

taḫtuḥa: Tahtadan yapılmış ayakkabı (1-196)

táár: Ağaçtan oyma soğuk su termosu (27-15)

tavaaş: Salçalı bir tür pilav (14-50)

tazzik yap-: Baskı yapmak (39-246)

tekleme: Tek tük (33-16)

terge-: 1. Terketmek, 2. Bırakmak (37-26)

terki: Arka, arkası (32-38)

tıḡ: Harman savurma, dāne çıkarma (7-77)

tıhra: Buğday yığını (6-128)

tıḡat: Dikkat (17-13)

tırpan: Tarım aleti (26-91)

tiḡrek: İlaç, em, panzehir (7-211)

toḥaç: Tahtadan yün, halı, kilim yıkama aracı (49-278)

toḥan-: Dokunmak (41-19)

toḥuş-: Kafa kafaya çarpışmak

toḡlu: Çelik dikenli tasmaı olan köpek (41-80)

top muazası: Top düzeneḡi (1-198)

toy boħu: Cevizli beyaz Şeker (52-117)

toyĝa: Dövmeye ile yapılan bir tür  orba (26-231)

tuman: Őalvar, don (3-43)

tut: Dut aĝacı (12-36)

t l  daylak: Deve (37-18)

-U-

ucca ucca: Yavaş yavaş (6-79)

ufarak: Ufak a (44-36)

uĝu ĝuŐu: BaykuŐ (3-7)

utuz-: Oyunda, yarıŐta kaybetmek,    lmek (18-47)

-  -

 ce: Yüce (40-76)

 t-: Tüyleri ateşle yakmak

-V-

velhan: Nadas (48-40)

-Y-

yaba: Tarım aleti (31-61)

y lıcaĝ: Yenilebilir bir ot türü (49-240)

yalınaĝ: Yalın ayak (32-56)

yannık: Tahtadan yayık aleti (51-151)

yavşan:  ayıda yapılan, ishale iyi geldiĝi söylenen bir ot türü (34-71)

yekin-: Ayaĝa kalkmak (5-130)

yelkir-: KoŐar adım yürümek (7-337)

yepel saşlı: Parlak saşlı (25-143)

yere  al-: Yere atmak (53-19)

yētden: Yeniden (33-7)

yılancık: Bir tür hastalık (5-140)

yúġsúk: Düġünlerde oynanan bir oyun (52-103)

yumak: Yıkamak (25-178)

yúmúş: Emir, buyruk (40-6)

yūrruk: Yuġururuz (14-28)

-Z-

zahra: Kışlık yiyecek (48-10)

zamık: Çam reçinesi, zamk.

zamıkla-: Birbirine ulamak (45-110)

zat: Şey, yemek (25-93)

zehroş: Sarhoş (28-61)

zelbe bā: Öküz bağı (52-91)

zıvın-: Sıvışmak, kaçmak (7-222)

zilif: Bağ filizi (47-57)

zoba ġaymak: Sobayı yakmak (6-119)

